

ІМЕНА
СЛАВНИХ
СУЧАСНИКІВ

Г І М Н

**Чернівецького національного університету
імені Юрія Федьковича**

У краю «Червоної рути»,
Де серце відкрите пісням,
Вознісся на березі Прута
Науки вкраїнської храм.

Приспів:

Славна будь, духовна твердине,
Гордість і краса Буковини.
Слався наша Альма-матер,
Рідний наш університет.
Vivat наша Альма-матер
Vivat наш університет.

Нам заповідь світить Франкова,
Федьковича дума свята.
В любові до рідного слова
Окрилена юнь вироста.

Приспів:

Народом Шевченка зігріта,
Йому віддає життям
Достойна України еліта,
Її золоте майбуття.

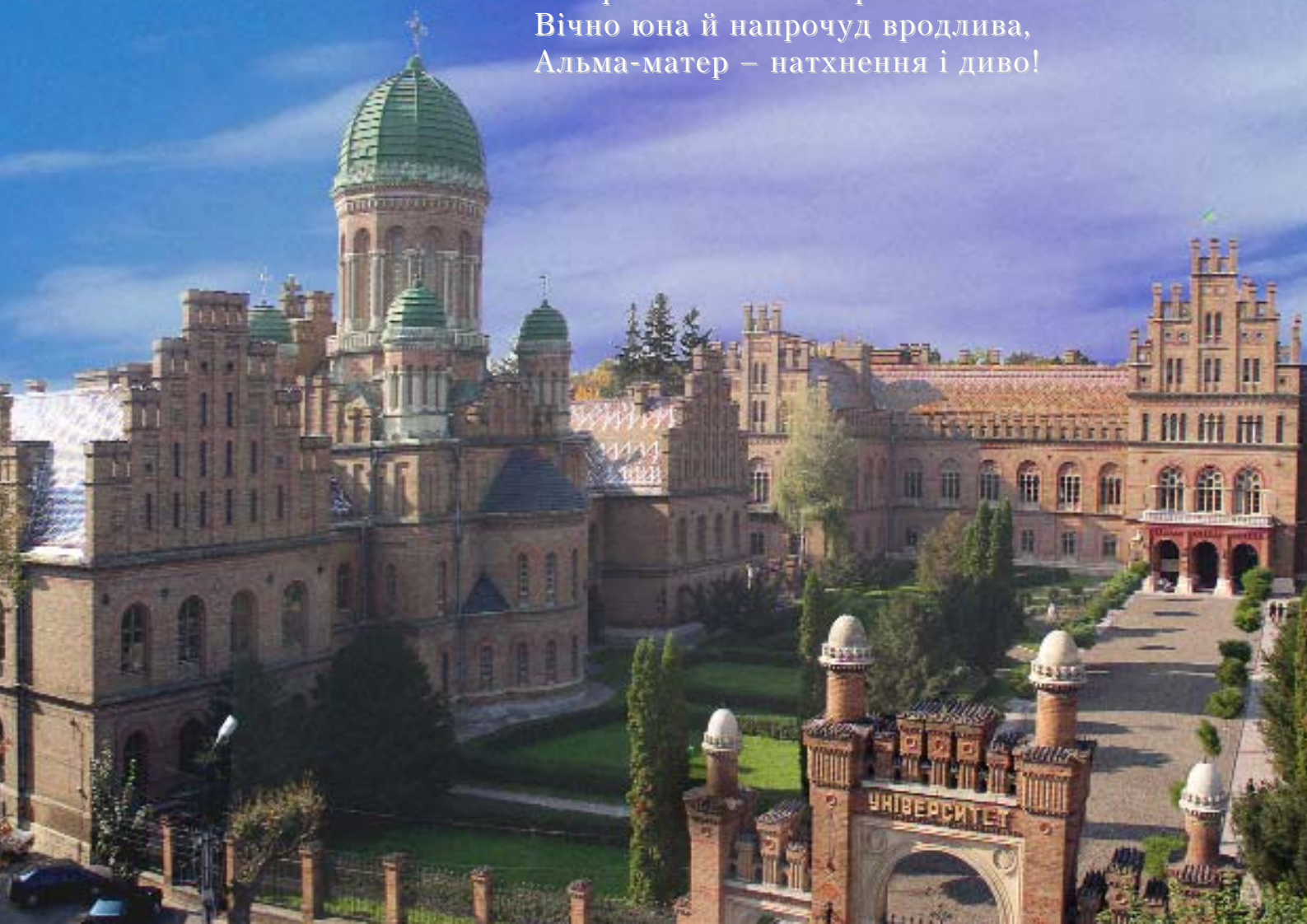
Музика А. Кушніренка
Слова Б. Мельничука

Альма-матер, прадавня і сива,
Гомінким студентством щаслива,
Історичних епох таємниця,
Храм науки і знань скарбниця!

Величава в нічному мовчанні,
Розкриваєш обійми нам зрання:
Всім, хто має мету навчитись,
Щоб у вірі життя не згубитись!

Перемогам нашим радієш,
Разом з нами зростаєш і мрієш,
Вчиш нас бути міцними, мов криця!
Ти – духовності й віри криниця!

Даючи нам свої уроки,
Ти прожила вже 130 років!
Вічно юна й напрочуд вродлива,
Альма-матер – натхнення і диво!

ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ

УНІВЕРСІТЕТ

ІМЕНІ
ЮРІЯ
ФЕДЬКОВИЧА

УНІВЕРСИТЕТ

ІМЕНА
СЛАВНИХ
СУЧАСНИКІВ

Київ–2005

Книга присвячена 130-річчю Чернівецького університету – одного з найстаріших вищих навчальних закладів України. Університет шанує свою багату, навіть унікальну історію, пишається науковими школами й здобутками, нині посідає достойне місце серед класичних університетів нашої держави і, безумовно, має чудові перспективи зростання й розквіту. Славні імена вчених і викладачів університету, а також його численних випускників складають предмет гордості й неодмінно будуть вписані в історію науки, культури й державотворення України.

The book is dedicated to the 130th anniversary of Chernivtsi University, one of the oldest higher educational institutions of Ukraine. The University holds sacred its rich and unique history, boasts its scientific schools and achievements and ranks high among classical universities of our state. No doubt, the University has excellent prospects for its development and prosperity. Glorious names of scholars and teachers of the University as well as its countless graduates are the source of pride and will certainly be written in the history of science, culture and state-building of Ukraine.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Голова:

С. В. МЕЛЬНИЧУК

ректор Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича

Члени редколегії:

Т. В. МАРУСИК

професор, проректор із науково-педагогічної роботи з питань навчально-виховного процесу

О. Г. УШЕНКО

професор, проректор з наукової роботи

О. В. АНГЕЛЬСЬКИЙ

професор, декан інженерно-технічного факультету

В. О. БАЛУХ

професор, декан філософсько-теологічного факультету

Б. І. БУНЧУК

професор, декан філологічного факультету

Р. В. ВАЩЕБА

доцент, декан факультету іноземних мов

І. В. ГУЦУЛ

професор, декан фізичного факультету

О. В. ДОБРЖАНСЬКИЙ

професор, декан історичного факультету

І. М. ЗВАРИЧ

професор, декан педагогічного факультету

І. Ф. КОМАРНИЦЬКИЙ

професор, декан економічного факультету

О. С. ЛЯВИНЕЦЬ

професор, декан хімічного факультету

М. М. МАРЧЕНКО

професор, декан біологічного факультету

П. С. ПАЦУРКІВСЬКИЙ

професор, декан юридичного факультету

В. П. РУДЕНКО

професор, декан географічного факультету

Ф. О. СОПРОНЮК

професор, декан факультету комп'ютерних наук

І. Г. ЧЕРЕВКО

професор, декан факультету прикладної математики

В. М. БОТУШАНСЬКИЙ

професор, завідувач кафедри історії України

Л. О. ТКАЧ

доцент кафедри сучасної української мови

Н. О. СТРУК

генеральний директор видавництва «Світ Успіху»

РАДА МІНІСТРІВ УКРАЇНСЬКОЇ РСР

П О С Т А Н О В А

від 5 квітня 1989 р. № 102
Київ

Про присвоєння імені Ю. А. Федьковича Чернівецькому державному університету

Рада Міністрів Української РСР постановляє:

Прийняти пропозицію Чернівецького обкому Компартії України і облвиконкому, підтриману Міністерством вищої і середньої спеціальної освіти УРСР, Академією наук УРСР і Правлінням Спілки письменників України, про присвоєння імені видатного українського письменника-демократа і громадського діяча Юрія Адальбертовича Федьковича Чернівецькому державному університету і надалі іменувати його – Чернівецький державний університет імені Юрія Федьковича.

Голова Ради Міністрів УРСР

В. Масол

Керуючий справами Ради Міністрів УРСР

В. Пехота

Високошановна Українська громадо! Шановні колеги!

У ці святкові дні теплої і ласкавої буковинської осені, коли Чернівецький університет відзначає 130 років від дня заснування, мені випала щаслива місія – привітати весь колектив цього рідного для мене навчального закладу із високим ювілеєм. Адже Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича – один із найстаріших вузів України.

За свою 130-річну історію університет дав дорогу у світ знань сотням тисяч молодих людей, створив потужну базу для наукових досліджень, став справжнім осередком культури, науки й освіти на Буковині й загалом в Україні. Він творив інтелектуальну еліту, яка працювала для добробуту й культурного зростання нашого національно розмаїтого краю. До буковинського студентства традиційно належали українці, румуни, євреї, німці, чехи, росіяни, поляки, вірмени, представники інших народів. Спільною батьківщиною їхнього духу були освіта й наука, проте, напевно, кожен із них плекав у душі палке бажання прислужитися своєму народові. І попереднім поколінням випускників Чернівецького університету вдалося це здійснити.

Сучасне покоління викладачів і науковців підготовлене працюю багатьох талановитих учених і педагогів вищої школи. Чернівецький університет зберігає й надзвичайно плідні традиції наукової роботи. Чимало визначних учених працювали в університеті вже перші кілька десятиліть: Євген Ерліх – один із засновників сучасної соціології права, Ганс Грос – серед тих, хто започатковував сучасну науку криміналістику; Йозеф Алоїз Шумпетер – всесвітньо відомий учений в галузі методології аналізу функціонування ринкової економіки; Леопольд Гегенбауер і Ганс Ган – видатні математики; Оттокар Тумлірж – знаний фізик; Раймунд Фрідріх Кайндль – видатний історик Буковини і етнограф Гуцульщини.

Гідне місце в університеті займали також україністика і румуністика. Майже 20 років кафедру української мови і літератури очолював видатний уче-

ний-філолог, шевченкознавець Степан Смаль-Стоцький, обраний в листопаді 1918 р. до першого складу новоствореної у Києві Української академії наук. Визначним ученим у галузі порівняльного мовознавства був Омелян Калужняцький, видавець староукраїнських та староболгарських пам'яток. На чолі кафедри румунської мови і літератури були Іон Г. Сбієра – відомий фольклорист і літературознавець, один із

засновників Румунської академії наук, і Секстил Пушкаріу – видатний мовознавець, також член Румунської академії.

За повоєнний період у різний час в Чернівецькому університеті працювали вчені зі світовими іменами: фізик-теоретик, академік АН СРСР М. Боголюбов, біологи К. Леутський і Г. Молотковський, філолог-арабіст М. Гуля та ін. Тут склалися справжні наукові школи – і нині цей колектив має високий авторитет як в Україні, так і за її межами.

Чернівецький національний університет імені Ю. Федьковича вже посідає своє визнане місце в політичній історії України XXI століття і має всі умови для того, щоб підтвердити високе звання національного подальшими роками плідної праці. Сподіваюся, що колектив університету буде гідний вимог часу, буде відкривати нові спеціальності, створюватиме таку атмосферу, яка приваблюватиме на Буковину найбільш талановиту молодь з усіх куточків України і з Європи. У цьому Чернівецька обласна державна адміністрація буде завжди підтримувати університет. Адже всі ми повинні працювати для нашої молоді.

Події Помаранчевої революції показали, що студенти Чернівецького національного університету ім. Юрія Федьковича мають високий моральний дух. Вони є справжніми патріотами своєї землі й готові активною громадянською позицією обстоювати ідеали гуманізму й демократії. А це є запорукою того, що наш університет не втратить високого морального авторитету в українському суспільстві.

Vivat academia!

*М. В. Ткач,
голова Чернівецької обласної
державної адміністрації*

Нестримно час прямує у майбутнє, позначаючи віхами на шляху людської історії пам'ятні події, дати. Однією з таких подій у житті буковинців стало відкриття університету в Чернівцях за їх наполяганням у 1875 р., згідно з наказом імператора Австро-Угорщини Франца Йосифа I, що перетворило тодішнє провінційне місто на освітній, науковий і культурний центр не тільки буковинського краю, а й імперії, а згодом і Європи. Сюди прийшли вчені з Відня, Праги, Берліна та інших міст. Серед них були й ті, кому судилося стати всесвітньо відомими науковцями – економіст Йозеф Шумпетер, юрист Євген Ерліх, історик Раймунд Фрідріх Кайндль, філологи Степан Смаль-Стоцький, Василь Сімович, математик Микола Боголюбов.

Становлення та розвиток університету припали на складні роки, коли Буковина перебувала у складі Австро-Угорщини, Румунії, Радянського Союзу. Проте професорсько-викладацький колектив і студентство ніколи не втрачали свого новаторського духу.

За час існування університет випустив десятки тисяч висококваліфікованих спеціалістів, чимало з яких працювали чи працюють не тільки в області, Україні, а й далеко за їх межами. Серед колишніх студентів нашого університету – Іван Франко, Денис Лукіянович, Михайло Івасюк, Ліна Костенко, лауреати Шевченківської премії Назарій Яремчук, Марія Матіос, Тарас Мельничук та ін.

За роки незалежності України храм науки перетворився на один із потужних і престижних класичних вищих навчальних закладів України, який уже кілька разів поспіль підтверджує IV рівень державної акредитації. Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича – це 16 факультетів, 75 кафедр з оснащеними лабораторіями, кабінетами, аудиторіями, майже 17 тисяч студентів, понад тисяча викладачів.

Наш вищий навчальний заклад щорічно закінчують в середньому 6 тисяч випускників – молодших спеціалістів, бакалаврів, спеціалістів, магістрів.

До послуг студентів і викладачів університету наукова бібліотека з 2,5-мільйонним книжковим фондом, зокрема і першодруки XVIII–XIX ст. Успішно працюють зоологічний і геологічний музеї університету, постійно поповнюючись експонатами.

Чернівецький університет підтримує тісні наукові та ділові стосунки з іншими навчальними закладами Європи, США та Канади, що

дає можливість студентам стажуватися за кордоном, а нам приймати зарубіжних студентів і вчених.

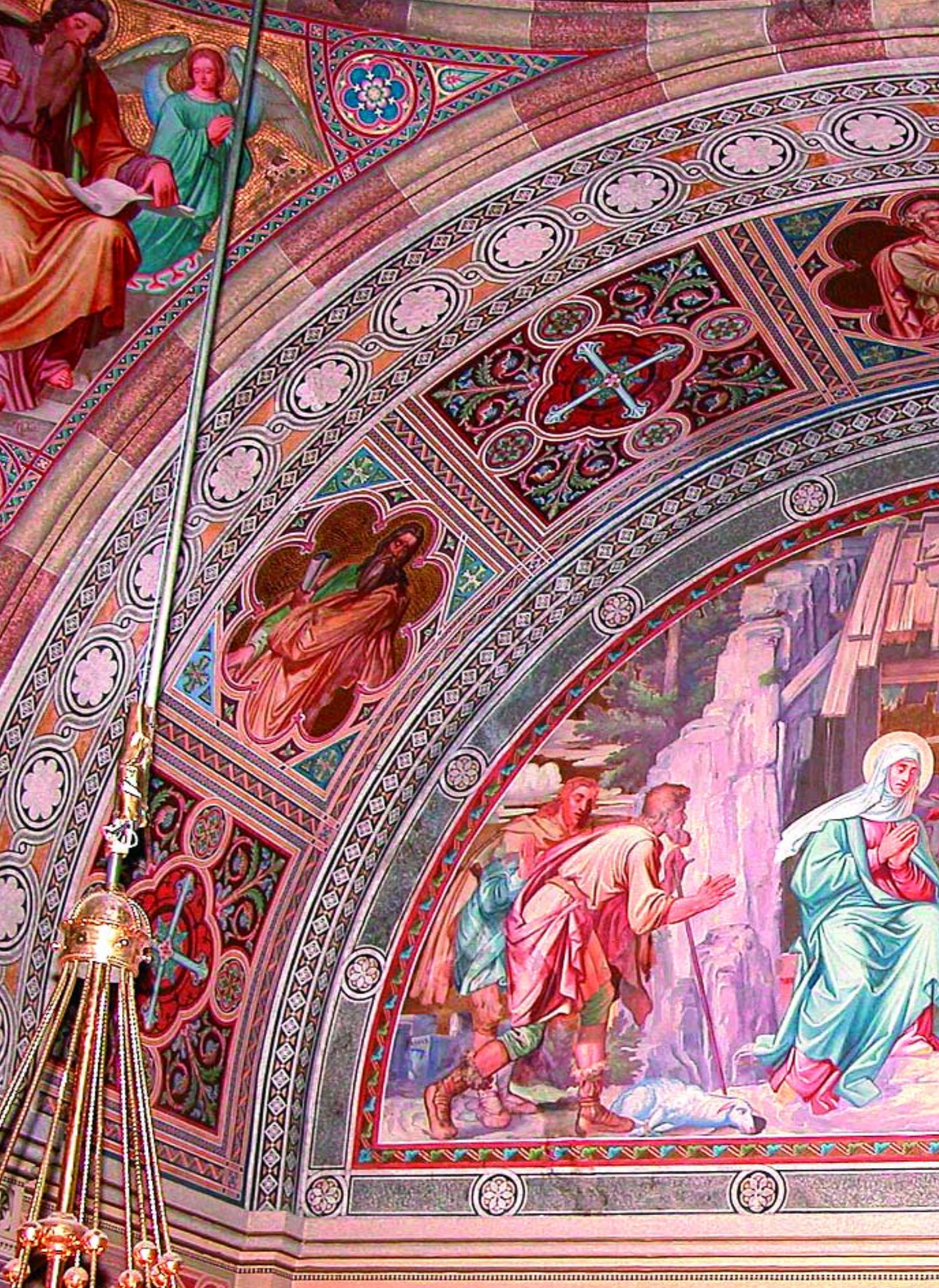
Університет має і власне видавництво з поліграфічною базою, яке щорічно випускає до 500 найменувань друкованої продукції – монографії, підручники, навчальні та методичні посібники. Крім того, відновлено видання збірника наукових праць, який до середини 60-х років XX ст. виходив під назвою «Науковий записки Чернівецького університету». Нині це «Науковий вісник Чернівецького університету», 260-й випуск якого побачив світ 2005 р.

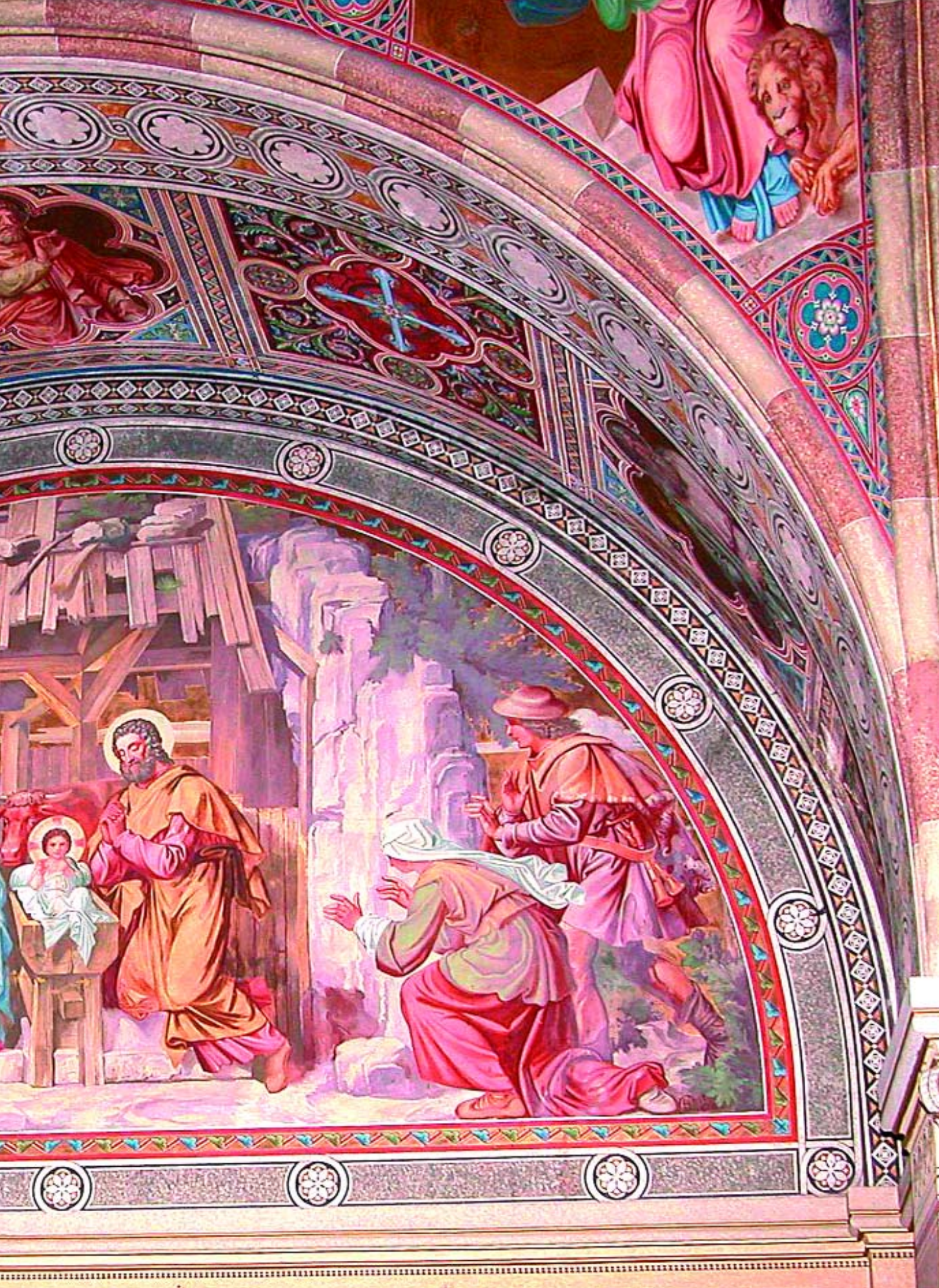
Діє в університеті аспірантура за 37 і докторантура за 21 науковими напрямками, а також 8 спеціалізованих учених рад із захисту кандидатських і докторських дисертацій.

Викладачі та студенти університету на чолі з тодішнім ректором, професором Миколою Васильовичем Ткачем взяли активну участь у Помаранчевій революції, що стало проявом демократизму, закладеного одним із попередніх ректорів – професором Степаном Степановичем Костишиним.

Ця книга, шановний читачу, про тих, хто з перших кроків становлення університету і до сьогодні були і є зі своєю *alma mater*, хто невеликий навчальний заклад, який навіть не мав власного приміщення, перетворили на авторитетний освітній центр, і для тих, хто мріє стати студентом цього навчального закладу, щоб, закінчивши його, прославити свій університет власними професійними здобутками.

С. В. Мельничук,
ректор Чернівецького національного
університету імені Юрія Федьковича

**ВИДАТНИЙ
ХРАМ
НАУКИ**

Чернівецький університет – один із найстаріших класичних університетів в Україні. Розташований у найвеличнішій будівлі сучасних Чернівців – чудово-

му комплексі, спорудженому в 1864–1882 рр. як резиденція буковинських митрополитів за проектом і під керівництвом чеського архітектора Йосифа Главки. Оздоблювальні роботи інтер'єрів виконані віденськими художниками К. Іобстом, І. Кляйном, чеським К. Свободою, буковинськими Е. Бучевським і Є. Максимовичем. Стиль будівель еkleктичний з домінантою мотивів візантійської та романської архітектури. У головному корпусі на другому поверсі розташовані Мармурова, Блакитна та Червона зали. У лівому корпусі – колишня семінарська церква (тепер університетська церква Трьох Святителів). Поряд з університетом вдало спланований мальовничий дендрологічний парк з рідкісними видами рослин.

За 130 років існування університет пройшов складний шлях становлення й розвитку, став значним осередком освіти, науки, культури Буковинського краю і всього західного регіону України.

Шлях до його відкриття був непротим і тривалим. Як відомо, після демократичної революції 1848 р. і ліквідації феодальних відносин в Австрії, до складу якої входила й Буковина, склалися більш сприятливі умови для розвитку промисловості, транспорту, сільського господарства, духовного життя. Але для цього потрібні були спеціалісти з різних сфер людської діяльності, які б забезпечували і спрямовували її розвиток.

Та спадщина часів панщини була невтішною. Рівень освіти населення залишався низьким, основна маса дітей краю не відвідувала школу (у 1871 р. навчалася лише 17% дітей шкільного віку), не вистачало вчителів. Відчувався також брак державних службовців, суддів, адвокатів, економістів та інших фахівців, бо в краї не було де їх готувати. Звичайно, існували університети в різних містах Австрійської імперії, в інших країнах, але там могли навчатися щороку близько ста юнаків із різних сімей.

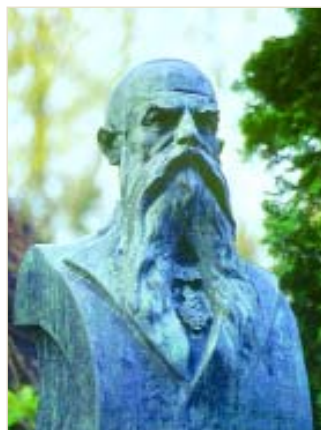
Питання про заснування вищого навчального закладу в Чернівцях вперше порушувалося 1848 р. в «Петиції краю» до уряду депутатами від Буковини у парламенті Австрії, але безуспішно.

31 серпня 1849 р. із цим же клопотанням до Міністерства освіти Австрії звернувся голова вищої судової інстанції Буковини Йоганн Кароль Умлауф де Френквел.

Пізніше, 27 березня 1851 р., з подібною пропозицією виступив керівник адміністрації Буковини барон Адальберт Геннігер. У червні того самого року пропонувалося відкрити в Чернівцях Академію права, щоб вирішити питання підготовки власних кадрів урядовців.

Однак усі ці прохання та пропозиції «вірних тірольців сходу» залишалися без наслідків. Офіційний Відень не поспішав із підвищенням освітнього рівня населення. Через 17 років, 30 вересня 1868 р. депутат крайового сейму Йосиф Помпе знову повторив спробу відкрити у Чернівцях Академію права. Питання дебатовалося у сеймі. Виникла інша пропозиція – відкрити справжній, повноцінний університет. 9 грудня 1869 р. Чернівецький муніципалітет надіслав уряду прохання щодо заснування в місті вищого навчального закладу, але воно не дістало підтримки.

Через 3 роки за справу відкриття університету в Чернівцях взявся енергійний політичний діяч, уродженець Буковини (з українсько-румунської родини), випускник юридичного факультету Львівського університету (1864), депутат Буковинського крайового сейму і парламенту Австрії (1871), блискучий оратор і відданий патріот свого краю Костянтин Томащук. Уже через кілька місяців після обрання депутатом парламенту він 12 березня 1872 р. вніс пропозицію – заснувати у Чернівцях університет. К. Томащук гаряче доводив необхідність створення на далекому сході Габсбурзької монархії саме німецькомовного університету – форпосту німецької культури, центру підготовки державних службовців, що мало б піднести авторитет самої Австрії в цьому регіоні. Адже цим самим вона «доведе свою культурну місію, покаже, що дбає про освіту своїх народів, це буде добрим прикладом і для суміжних з Буковиною країв та держав, звідки молодь потягнеться до культурного центру, що посилить їхні симпатії до Австрійської держави». До того ж наближалося 100-річчя приєднання Буковини до Австрії, і заснування тут університету було б гідною відзнакою цієї дати. Так аргументував К. Томащук, і з тими чи іншими доповненнями ці аргументи були присутні в усіх його подальших

Зодчий резиденції буковинських митрополитів Йосиф Главка

виступах у парламенті, крайовому сеймі та пресі. Зокрема, на сесії крайового сейму 23 листопада 1872 р. він вніс пропозицію, підписану 19 депутатами, про заснування у Чернівцях університету, а 28 листопада під час її обговорення, крім вищезгаданих аргументів, доводив, що університет повинен бути німецькомовним, бо має готувати потрібних для краю службовців, фахівців. Тим більше, що після переведення з 1870 р. близьких Львівського і Краківського університетів з німецької на польську мову викладання буковинські випускники Чернівецької німецькомовної гімназії не можуть у них навчатися і змушені їхати до університетів Відня, Праги, Граца, Інсбрука. Такі витрати могли дозволити собі лише заможні батьки, а багато здібних, але бідних юнаків були позбавлені такої можливості. Проте краєві потрібні кваліфіковані юристи, службовці, викладачі середніх шкіл. До того ж австрійський уряд на освіту на Буковині взагалі витрачав мізерні кошти – 0,66 відсотка видатків Австрії на освітню галузь (хоча населення Буковини становило 2,7 відсотка усього населення імперії), тобто у чотири рази менше, ніж якби ці кошти розподілялися пропорційно до кількості населення краю.

Сейм 9 грудня 1872 р. ухвалив і направив до Відня відповідну резолюцію, у якій зазначалося: «Просити високий уряд, щоб він узяв до уваги переконливу життєву необхідність коронного краю Буковини, а також інтереси держави і заснував по можливості якнайшвидше університет у Чернівцях». Пропонувалося ви-

Цісар Австрії, Король Угорщини, герцог Буковини Франц Йосиф I

користати для створення університету існуючий у місті вищий теологічний заклад і його кошти. Знову в резолюції наголошувалося, що цим здійснюватиметься культурна місія Австрії на Буковині, в суміжних німецьких краях і сусідніх країнах, бо молодь останніх виховуватиметься «у душі симпатії до Австрії».

З петиціями про заснування університету в Чернівцях звернулися 1873 р. також муніципалітет м. Сучави і Буковинська торгово-промислова палата. Але у Відні мовчали. Тому 22 грудня 1873 р. Буковинський сейм після відповідного депутатського виступу голови Чернівецького магістрату Антона Кохановського ще раз звернувся з клопотанням до уряду про відкриття вищого навчального закладу.

Нарешті 26 березня 1874 р. це питання почали обговорювати у палаті депутатів парламенту.

Проти університету на Буковині виступили німецькі депутати, відомі професори Віденського університету: геолог Едуард Зуес, визначний економіст Макс Менгер і навіть знаний славіст Франц Міклошич. «Нам потрібно більше університетів усередині країни, а не тратити час і гроші, щоб засновувати їх для чужих країв (für das Ausland), як тут мають намір зробити», – заявив Е. Зуес. Отож німецькі великодержавники і через сто років після приєднання Буковини до Австрії вважали її «чужим краєм» (а відповідно і ставились до нього, як до пасинка).

Депутат К. Томащук розпочав гарячі дебати в парламенті, присоромив шовіністів, підкреслив, що університет у Чернівцях має слугувати подоланню значного розриву у рівні освіти населення Буковини і за-

Вісник імператорських законів для представлених у парламенті королівств і країв. XVI частина – видана та розіслана 9 квітня 1875. 40. Закон від 31 березня 1875.

Яким видається розпорядження про заснування університету в Чернівцях та встановлюється системний перший рівень оплати професорів. Зі згоди обох палат імперської ради Я даю розпорядження про таке:

§1. У Чернівцях буде засновано університет, який повинен розпочати свою діяльність зимовим семестром 1875/6. Мова, якою проводитимуться заняття та вестимуться справи, німецька.

§2. Системний перший рівень оплати ординарних професорів становить на теологічному факультеті 1400, на інших факультетах – 1800 гульденів.

§3. Виконання цього закону покладено на міністра культури та освіти.

*Відень, 31 березня 1875
Франц Йосиф власноручно*

41. Закон від 31 березня 1875.

Стосовно відкриття додаткового кредиту на рік 1875 для університету в Чернівцях. Зі згоди обох палат імперської ради Я даю розпорядження про таке:

Стаття I. Для університету в Чернівцях на рік 1875 надаються ординарний кредит 21143 гульденів, надалі позачерговий кредит 55000 гульденів.

Стаття II. Виконання цього закону покладено на міністрів фінансів та освіти.

*Відень, 31 березня 1875
Франц Йосиф власноручно*

хідних провінцій, тим самим сприяти консолідації різнонаціонального населення краю з громадянами усієї Австрії. Переконливі аргументи та блискучий їх виклад у промовах К. Томащука знаходили підтримку навіть серед частини німецьких депутатів парламенту, зокрема Ернста Пленера і доктора античної філології Р. Вільдауера-Вільдгаузена.

Зрештою і палата депутатів, і палата панів парламенту в травні 1874 р. підтримали пропозицію щодо заснування університету в Чернівцях і тимчасове його фінансування через Львівський університет. 16 листопада того самого року це підтвердив Кабінет міністрів Австрії, 7 грудня – імператор Франц Йосиф. Проект закону про відкриття університету в Чернівцях було схвалено обома палатами парламенту 14 і 20 березня 1875 р., а вже через 10 днів – 31 березня закон санкціонував імператор.

Мовою викладання та діловодства в університеті на трьох факультетах – теологічному, юридичному та філософському – законом було визначено німецьку. Урочисте відкриття університету призначалося на 4 жовтня 1875 р. – день сторіччя приєднання Буковини до Австрії і день іменин цісаря Франца Йосифа. 30 вересня 1875 р. університету присвоєно офіційну назву «Чернівецький імператорський і королівський імені Франца Йосифа університет».

Корпус № 1, вул. Університетська, 28. Фото 1939 і 2005 рр.

Вітальна грамота австрійського цісаря Франца Йосифа з нагоди відкриття Чернівецького університету, 31 вересня 1875 р.

Урочисте відкриття університету відбулося 4 жовтня 1875 р. у приміщенні учительської семінарії (нині корпус № 1 по вул. Університетській, 28) за участі міністра віросповідань та освіти Штремайера, багатьох делегацій від університетів Австрії і країн Європи. Церемонія супроводжувалася численними привітаннями, зачитуванням телеграм, врученням святкових адресів, вишуканими виступами гостей і особливо палкою промовою новообраного ректора – Костянтина Томащука. Останній підкреслив, що сам він не німець, але серцем і душею належить до німецької культури, тому й закликав студентів різних націй засвоювати основи німецької та європейської науки.

На викладацьку роботу до Чернівецького університету прибули професори з різних міст Австро-Угорщини, Європи, частково професорсько-викладацький склад поповнили чернівчани (теологи). Усього первинний педагогічний колектив налічував 28 осіб, а у передвоєнному 1912-1913 н. р. вже було 59. За національним складом переважали німці та євреї, були також румуни, поляки, українці.

Викладачі поділялися на ординарних (штатних) і екстраординарних (позаштатних) професорів, приватдоцентів, доцентів, асистентів, лекторів. Усі були державними службовцями і належали до певного рангу. Із 134 викладачів, у т. ч. 127 професорів, які працювали впродовж 44 років існування німецького університету в Чернівцях, 48 були з Віденського університету, 14 – з Грацького, 8 – з Празького, 7 – з Інсбрукського, 10 – з університетів Німеччини, 3 – Швейцарії, 1 – з Ро-

«Сенат ц.-к. імені Франца Йосифа університету м. Чернівців має честь повідомити високошановане крайове правління та запросити шановний склад уряду до святкового відкриття університету, яке відбудеться 4 жовтня 1875 р., о 12 годині в актовій залі тимчасового університетського приміщення. Чернівці, 30 вересня 1875 р.
Др. Костянтин Томащук,
ректор університету»

сійської імперії (Риги), 30 – вихідці з Буковини (переважно з Чернівців). Національний склад викладачів виглядав приблизно так: 83 німці, 20 румунів, 16 євреїв, 5 українців, 2 словенці, 1 чех і 1 поляк.

Що стосується вчених звань: 16 прибули зі званням професорів, 12 дістали доцентуру в Чернівцькому університеті, 82 здобули звання професорів і доцентів в інших університетах імперії. Прошове утримання було нижчим порівняно з європейським. Проте тут зібралися викладачі сумлінні, пунктуальні, вимогливі, за політичними переконаннями – глибоко віддані Габсбурзькій династії та Австрії.

В університеті працювали такі визначні вчені, як юристи Євген Ерліх і Ганс Гросс, економіст Йозеф Шумпетер, історик Раймунд Фрідріх Кайндль, філологи Степан Смаль-Стоцький, Омелян Калужняцький, Іон Сбієра, математик Леопольд Гегенбауер, біолог Едуард Тангль, хімік Ріхард Пшібрам та ін.

Склад кафедр був невеликий – 1-2 викладачі. Кількість кафедр поступово зростала. У 1875-1876 н. р. їх було 23 (на філософському – 16, юридичному – 4, теологічному – 3), у 1918-1919 н. р. – 53 (28 – на філософському, до якого належали всі природничі й гуманітарні сфери знань, 15 – на юридичному і 10 – на теологічному).

Хоча університет був німецькомовним, але існувало й кілька кафедр з українською та румунською мовами викладання.

З викладачів обирали й керівництво університету – сенат у складі 11 осіб: ректор, проректор, декани й продекани факультетів, три сенатори (по одному від факультету). Ректор обирався на рік і автоматично він ставав депутатом крайового сейму, але у фінансових правах був обмежений, мав все узгоджувати з крайовим управлінням і міністерством. За австрійських часів в університеті було 44 ректори, з яких 22 німці, 11 – румуни, 9 – євреї, 2 – українці. Факультетом керувала професорсько-викладацька колегія, очолювана деканом, якого також обирали на рік.

Навчальний процес здійснювався впродовж двох семестрів на рік: зимовий з 1 жовтня по 28-29 лютого, літній – з 1 березня по 31 липня. Основними формами

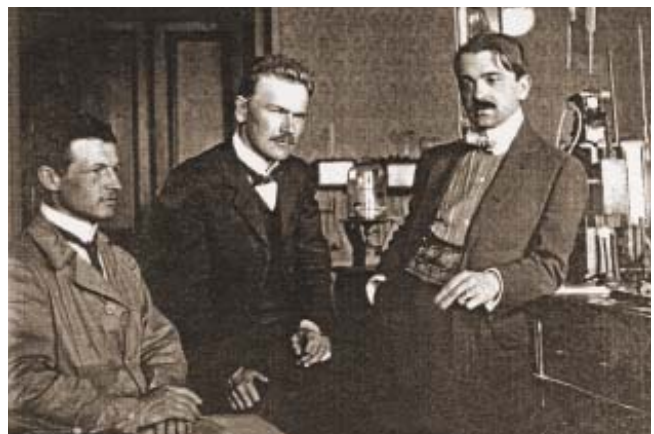
Текст клятви, яку давав Костянтин Томащук під час призначення його на посаду викладача університету

навчання були лекції та семінари. Студенти навчалися чотири роки.

Спочатку в університеті було небагато студентів. У перший рік навчання їх кількість коливалася у межах 177–191. Частина з них (буковинці) повернулася з Відня, частина – зі Львова, інших навчальних закладів, частину переведено з місцевого вищого теологічного закладу. У наступні роки кількість студентів помітно зростала: 1885-1886 н. р. – 260, 1895-1896 н. р. – 369, 1905-1906 н. р. – 679, 1913-1914 н. р. – 1198 осіб. Переважно навчалися студенти з Буковини. Приміром, у 1897-1898 н. р. вони становили 72 %, з Галичини – 18 %, інших провінцій Австро-Угорщини – 8 %, з Румунії – 2 %. Навчалися також студенти з Російської імперії, балканських країн. Склад студентів був багатонаціональним. Так, у 1913-1914 н. р. серед 1198 студентів євреї становили 36 %, румуни – 26 %, українці – 25 %, поляки – 7 %, німці – 2 %, інші національності – 4 %. За віросповіданням переважали іудеї. Наприклад, у 1897-1898 н. р. серед 385 студентів іудеї становили 41 %, православні – 32 %, римо-католики – 18 %, греко-католики – 5 %, євангелісти – 3 %, вірмено-католики – 1 %.

Хоча українці в краї становили у різні роки 38–42 %, питома вага студентів-українців завжди була нижчою.

У лабораторії. В центрі професор Фрідріх Лангер, праворуч професор Ріхард Пшібрам, 1908 р.

Члени німецьких і румунських товариств університету, 20–30-ті роки XX ст.

Емблеми німецьких та румунських товариств університету XX ст.

Так, у 1906-1907 н. р. студентів-буковинців було 621 особа, а українців серед них лише 165 (26 %).

було 4 жінки, у 1905-1906 – із 698 студентів – вже 54, у 1907-1908 – із 834 студентів – 49 жінок і навчалися вони переважно на філософському факультеті.

Спочатку в Чернівецькому, як і в інших університетах Австрії, навчалися тільки хлопці. Лише коли у 1879 р. на філософському факультеті було відкрито фармацевтичне відділення, туди записалося троє дівчат. З 1897 р. дівчат почали приймати й на інші факультети (крім теологічного). Але їх кількість була порівняно незначною: у 1899-1900 н. р. із 381 студента

Навчання в університеті було платним. Також платним було складання і перескладання іспитів, кандидатських екзаменів, присудження наукового ступеня, користування книжками бібліотеки (з 1906). Студенти з бідних родин за відповідними довідками («про убожество») звільнялися від плати за навчання

повністю або частково. Приміром, у 1885-1886 н. р. з усіх 265 студентів звільнених від плати повністю – 57 (21 %), наполовину – 20 (7 %), тобто трохи більше чверті студентів.

Незначна частина бідних, але здібних студентів одержувала державні чи меценатські стипендії (105 гульденів на рік, в університетах західних провінцій – 210 гульденів). Так, у 1884-1885 н. р. стипендії одержувало 10 % студентів, у 1912-1913 н. р. – 4 %.

Навчалися студенти спочатку в приміщенні вчительської семінарії, яка з 1888 р. повністю перейшла у власність університету (корпус № 1), з 1883 р. – ще й у новозбудованому навпроти корпусі № 2, а також у спорудженому спеціально для теологічного факультету корпусі Буковинської православної митрополії, частково – в орендованих приміщеннях. Університет мав велику як на той час бібліотеку (1875 р. – 31 306 томів, 1918 р. – 229 320 томів) і друкарню, де видавали навчальну, методичну, наукову та іншу літературу.

У Чернівецькому університеті навчалися студенти, які згодом стали визначними громадськими, політичними, культурними діячами, науковцями, зокрема Степан Смаль-Стоцький, Іван Франко, Лесь Мартович, Василь Сімович, Юліан Кобилянський, Сергій Шпойнарівський, Денис Лукіянович, Олександр Колесса та ін.

В університеті існувало чимало студентських товариств (загалом у різний час до 25), які засновувалися переважно за національною приналежністю.

Студенти брали активну участь у громадському житті краю. Під час Першої світової війни росіяни, які окупували Буковину, мали намір перетворити його на російськомовний заклад. Австрійська ж влада після повернення в край – планувала перемістити його на захід, у Зальцбург, але не встигла через розпад Габсбурзької імперії і захоплення краю Румунією.

Загалом за 44 роки існування німецькомовного університету в Чернівцях з його стін вийшло понад чотири тисячі висококваліфікованих спеціалістів, які працювали як на Буковині, так і в Галичині, інших провінціях Австро-Угорщини, в різних країнах Європи й Америки, гідно представляючи свою alma mater.

Burschenschaft vor dem Schillerdenkmal im Garten des Deutschen Hauses in Czernowitz

Члени німецького студентського товариства університету біля пам'ятника Шиллеру у сквері Німецького дому

З їхнього середовища вийшли відомі діячі німецької, української, румунської культури, які зробили також помітний внесок у вивчення природних ресурсів Буковини, її історії, етнографії, народної творчості. Університет підтримував зв'язки з навчальними закладами Австро-Угорщини, Німеччини, інших країн Європи. Хоча в духовному житті університету переважала німецька культура, він певною мірою сприяв також розвитку культури представників інших національностей, зокрема українців, румунів, вихованню серед студентів міжнародної та міжконфесійної толерантності, утвердженню загальнолюдських цінностей. Через університет Буковина прилучалася до здобутків європейської науки та культури.

Після окупації Північної Буковини восени 1918 р. військами Румунії Чернівецький університет декретом короля Фердинанда I від 1 жовтня 1919 р. було оголошено румуномовним, офіційне відкриття його як румунського вищого навчального закладу відбулося 20 жовтня 1920 р. Більшість німецькомовних професорів університету виїхали до Австрії (у тому числі до Відня – 31 особа). Університет було названо іменем короля Фердинанда I, а з 25 травня 1933 р. – іменем Кароля II. Першим ректором румунського університету був історик, колишній професор німецькомовного університету за австрійських часів Іон Ністор. Усього за 20–30-ті роки ХХ ст. в університеті було призначено 9 ректорів – 7 осіб (2 повторно).

Спочатку університет діяв у складі тих самих трьох факультетів, а з 1923 р. на базі філософського створено філософсько-філологічний і природничий факультети. Кафедру україністики ліквідовано. Професорсько-викладацький склад університету в 1923–1939 рр. налічував у середньому 70 осіб, які розподілялися по кафедрах. У 1923 р. функціонувало 50 кафедр, а в 1939 р. – 49.

У міжвоєнний період в університеті працювали відомі вчені: математики Сімеон Стоїлов, Георгіє Вринчану, фізик Єуджен Бедереу, хімік Ніколає Костяну, ботанік Мисаїл Гушуляк (буковинець), зоолог Єуджен Ботезат (буковинець), історики Александру Тзігара-Самуркаш, Іон Ністор (буковинець), Теодор Балан, географ Константін Бретеску, філо-

Декрет-закон 4091 про реорганізацію Чернівецького німецького університету в румунський університет, від 23 вересня 1919 р.

Клятва професора: «Клянусь именем Бога, своею честью и совестью у верности Його Високости Фердинанду I, Його династії та Конституції моєї держави в застосуванні законів та їх виконанні. Нехай допоможе мені Господь». Підпис Ромулуса Кинді та міністра

Корінець диплома, виданого випускнику університету

Румунія, Адміністрація Буковини, секретаріат управління народної освіти Чернівці, 2 грудня 1919 р. Постанова Державного міністра, уповноваженого в справах управління на Буковині, про поділ філософського факультету на два: філософський і природничий, 31 березня 1923 р.

логи Лека Мораріу (чернівчанин), Василе Герасім, Радун Сбієра (чернівчанин), Алексе Прокопович (буковинець) та ін.

Забезпечуючи навчальний процес, вони водночас розвивали в університеті й відповідні галузі наук, друкували свої праці не тільки в Румунії, а й в інших країнах. Навчання в університеті починалося 1 жовтня і закінчувалося 1 липня з двотижневими зимовими канікулами та невеликими весняними (після «Вербної неділі»). Вчилися студенти чотири роки. Навчання та складання іспитів для отримання диплома було платним.

На відміну від австрійського періоду найбільше студентів було на теологічному, а не на юридичному факультеті. Приміром, у 1937-1938 н. р. з 2630 студентів на теологічному навчалися 1244 студенти (47 %), юридичному – 936 (36 %), філософсько-філологічному – 274 (10 %), природничому – 176 (7 %).

Унаслідок здійснення політики румунізації зростала кількість студентів-румунів і водночас скорочувалася кількість представників інших національностей, зокрема українців (частина останніх вимушено записувалася румунами, щоб потрапити до університету).

У 1933-1934 н. р. серед 3207 студентів румуни становили 66,4 %, євреї – 20,9 %, німці – 6,1 %, українці – 4,8 %, поляки – 1,7 %, решта – 0,1 % (росіяни, угорці тощо). Через три роки це співвідношення ще більше змінилося на користь панівної нації. У 1938-1939 н. р. серед 2630 студентів румуни становили вже 83,4 %, євреї – 7,2 %, німці – 3,9 %, українці – 2,9 %, інші національності – 2,6 %. Зрозуміло, що чимало з них були «румунами» лише на папері.

В університеті існували студентські товариства, але наприкінці 1930-х років у зв'язку із встановленням у країні диктаторського режиму вони були ліквідовані. Влада створила лише одне товариство для виховання студентів у дусі відданості королю, монархії, «великій Румунії».

Навчання студентів відбувалося у тих же корпусах, що й у австрійський період. Але у зв'язку зі збільшенням контингенту студентів виникла потреба у розширенні аудиторного фонду. Тому в 1930–1935 рр. у Чернівцях неподалік від корпусу № 2 було споруджено нове приміщення для природничого факультету – корпус № 3.

Значно збільшився книжковий фонд бібліотеки університету – з 258 140 примірників літератури у 1923 р. до 495 121 примірника у 1939 р. Постала потреба у спорудженні нового приміщення для бібліотеки. За проектом архітектора Леона Сіміона з 24 жовтня 1938 р. по 2 вересня 1939 р. було зведено триповерхове приміщення і семиповерхове книгосховище бібліотеки на 1 млн книг, але бібліотеку було переведено туди лише у 1956 р.

Отже, за міжвоєнне 20-річчя румуномовний університет у Чернівцях підготував понад 9 тис. спеціалістів різних сфер діяльності. Тут працювали відомі вчені, які розробляли важливі наукові проблеми. Однак він втратив колишній поліетнічний характер, оскільки було взято (як і скрізь) послідовний курс на румунізацію.

Після приєднання Північної Буковини до Радянської України в складі СРСР Чернівецький університет постановою Раднаркому УРСР від 13 серпня 1940 р. перетворено на державний університет радянського типу з українською мовою викладання. У його структурі було 6 факультетів: біологічний, геолого-географічний, історичний, фізико-математичний, філологічний, хімічний. Створено 23 кафедри, діяло 16 навчальних і науково-дослідних кабінетів, 12 лабораторій. Оскільки абсолютна більшість викладачів виїхала до Румунії, професорсько-викладацький склад формувався із фахівців, які прибули зі Східної України та інших республік СРСР, і становив спочатку 59 осіб, се-

ред них було лише 16 кандидатів наук, доцентів. Ректором призначено економіста Захара Шульгу.

Заняття почалися 1 жовтня 1940 р. із загальною кількістю студентів – 605 осіб, з яких на перший курс прийнято 477. Більшість з них були українці, переважно зі східних областей України.

Під час війни у 1941–1944 рр. викладачів і студентів університету евакуйовано в Росію, у м. Куйбишев (нині Самара). В корпусах університету діяв політехнікум.

Свою діяльність у Чернівцях університет відновив 10 жовтня 1944 р. у складі 6 довоєнних факультетів і одного нового – геолого-грунтознавчого та 23 кафедр. У 1944–1945 н. р. на перший курс прийнято 300 осіб, згодом прибуло ще 458 юнаків і дівчат. Але буковинців серед них було лише 17.

Матеріальне становище студентів у повоєнні роки було досить важким через загальну злиденність робітничих і, особливо, колгоспних родин, через мізерну стипендію, плату за навчання (до 1956), примусові державні позики. Стипендії призначалися лише тим студентам, які вчилися на «добре» і «відмінно». Тому чимало молодих людей були змушені навчатися на заочному відділенні, відкритому в 1945 р. Загальна кількість їх сягала тоді 352 особи.

Наказ № 1406 Народного комісара освіти УРСР «Про поновлення роботи Чернівецького державного університету»

Видатний фізик, засновник Всеукраїнської школи фізики напівпровідників В. Є. Лашкарьов (сидить другий праворуч) під час відвідання Чернівецького університету, 25 квітня 1952 р.

У перші повоєнні роки університет відчував гостру потребу в кваліфікованих кадрах. У 1944–1945 н. р. працювало лише 2 доктори і 24 кандидати наук, 32 викладачі без наукових ступенів. Кадрова проблема розв'язувалася як прибуттям фахівців з інших республік, так і підготовкою їх вже на місці. У 1947–1948 н. р. серед 160 викладачів уже було 6 докторів і 46 кандидатів наук. У 1946 р. на фізико-математичному, хімічному та філологічному факультетах відкрито аспірантури за трьома спеціальностями, у 1959 р. – 9, у 1964 р. – 22. Відповідно зростала і кількість аспірантів: 4 особи у 1946 р., 16 у 1950 р., 30 у 1964 р. Загалом за 1945–1980 рр. працівниками університету було захищено 400 докторських і кандидатських дисертацій. Усе це давало можливість і далі поповнювати професорсько-викладацький склад висококваліфікованими кадрами. Якщо у 1953–1954 н. р. науково-педагогічну роботу проводили 10 професорів, докторів наук і 91 доцент, кандидат наук, то у 1974–1975 н. р. – відповідно 27 і 255, у 1990–1991 н. р. – 60 і 400.

Діяльність професорсько-викладацького колективу університету спрямовували ректори, які призначалися Міністерством освіти УРСР, зокрема П. М. Каніболицький (1944–1949), К. М. Леутський (1949–1968), К. О. Червінський (1968–1987), С. С. Костишин (1987–2001).

Їхніми найпершими помічниками, організаторами навчально-методичної, наукової та виховної роботи зі

Доктор фізико-математичних наук, основоположник шкіль нелінійної механіки та статистичної фізики М. М. Боголюбов, який у 1940–1941 рр. працював в університеті. На його честь у 2005 р. встановлено меморіальну дошку на корпусі №1

Доктор фізико-математичних наук, основоположник шкіль нелінійної механіки та статистичної фізики М. М. Боголюбов, який у 1940–1941 рр. працював в університеті. На його честь у 2005 р. встановлено меморіальну дошку на корпусі №1

Викладачі історичного факультету ЧДУ. 1955 р. Зліва направо: Микола Ліщенко, Іван Гриценко, Григорій Габ, Василь Малишко, Олексій Пономарьов, Кіра Мусієнко, Костянтин Цитко, Тихон Сопільнюк, Євгеній Черезов, Валентин Літвінов; сидять: Павло Михайлина, Михайло Алікберлі

Видатний український фізико-географ, професор Каленик Геренчук (праворуч) разом з професором біології С. М. Стойком, 1950-ті роки

Відомий учений, завідувач кафедри фізіології рослин ЧДУ, професор Г. Х. Молотковський під час консультації з аспірантами, 1968 р.

студентами були проректори, зокрема професори В. М. Лесин, М. Т. Шепета, І. І. Кравченко, Р. М. Волков, М. В. Ляхович, М. В. Ткач, доценти К. Г. Мигаль, Д. О. Кочерга, М. Г. Беляєв, І. І. Кобиляцький, В. М. Курило, П. І. Лопушанський, В. П. Рубаник, С. С. Костишин, В. І. Вашенко.

Завдяки зусиллям керівництва університету розширювалася мережа факультетів: 1954 р. було відкрито факультет романо-германської філології, 1960 р. – загальнотехнічний (існував до 1987) і підвищення кваліфікації (1967–1990), 1968 р. – фізичний, 1971 р. – економічний (з 1989 р. стаціонар), 1980 р. – інженерно-оптичний (з 1988 – інженерно-технічний). Удосконалювалася й мережа кафедр. Їх кількість зростає з 22 у 1944–1945 н. р. до 50 у 1990-му. Поліпшувалася матеріальна база університету: збільшився аудиторний і лабораторний фонд, відбувалося технічне оснащення кафедр, поповнювалися книжкові фонди наукової бібліотеки.

Помітно зростала кількість студентів. Якщо у 1945–1946 н. р. їх число сягало приблизно 1,5 тис. осіб, то наприкінці 50-х років – 4,8 тис., наприкінці 60-х – 6,6 тис., у 70–80-х роках – у середньому 10 тис. Помітне збільшення кількості студентів у другій половині 80-х років було наслідком запровадження з 1987 р. підготовки спеціалістів на контрактній (платній) основі. У 1990 р. за такими умовами в університеті навчалося вже 2,4 тис. студентів. Вступала до університету переважно молодь із західних областей України. Так, у 1989 р. серед 1077 юнаків і дівчат першого курсу стаціонару уродженці Чернівецької області становили 626 (58%), інших західних областей – 259 (24%), решта походила з різних областей України і радянських республік. У 1990 р. серед 1227 першокурсників стаціонару з Чернівецької області було 753 (61%), з інших західних областей – 299 (24%), решта – із східних областей України і союзних республік.

Колектив кафедри органічної хімії, лютий 1975 р.

Сидять (зліва направо): доц. І. Н. Чернюк, доц. С. В. Шинкоренко, проф. Г. Т. Пілюгін, зав. кафедри, декан хімічного факультету, проф. А. В. Домбровський, проф. М. І. Шевчук, доц. Є. П. Опанасенко, доц. А. Ф. Толочко, зав. лаб. Л. Й. Роговик.

Стоять: асп. В. М. Кушнір, інж. І. В. Мегера, м. н. с. Е. Е. Віталь, с. н. с. В. Є. Придан, інж. О. П. Снігур, д. х. н., доц. М. І. Гануцак, лаб. Н. Різа, ст. лаб. Л. М. Левандовська, лаб. О. М. Букачук, м. н. с. С. Т. Шпак, м. н. с. Б. С. Федоров, інж. Т. Чернокожа, асп. В. І. Боев

Відповідно збільшувалася і кількість випускників – з 60 осіб у 1946 р. до 991 – за 1947–1950 рр., 4 тис. за 50-ті роки, 8,2 тис. за 60-ті роки, 11,9 тис. за 70-ті роки, 15,1 тис. у 80-ті роки спеціалістів, яких було направлено на роботу не тільки до Чернівецької, а й до багатьох інших областей України і навіть за її межі, в тодішні союзні республіки. Всього за 1946–1990 рр. університет підготував майже 44 тис. спеціалістів.

Поряд із навчальною роботою в університеті з початку 50-х років ХХ ст. було розгорнуто масштабні наукові дослідження у різних напрямках наукових знань.

*Доктор історичних наук, професор
Микола Васильович Ляхович –
проректор з навчально-виховної
роботи ЧДУ 1967–1996 рр.*

Відбувся потужний науковий розвиток низки напрямів у галузі фізики (особливо напівпровідникового матеріалознавства), хімії, біології, математики, географії, гуманітарних наук, склалися наукові школи.

Ефективність наукових розробок була досить значною: наприклад, за 1981–1985 рр. для різних галузей народного господарства

виконано 230 наукових досліджень на 33,7 млн крб., впроваджено у практику 235 напрацювань з економічним ефектом 26,3 млн крб.

Університет мав широкі зв'язки з понад 40 навчальними та науковими закладами (інтелектуальними і виробничими колективами), виробничими об'єднаннями, колгоспами й радгоспами Чернівецької області, України та інших республік.

Учені вузу публікували результати своїх досліджень в університетських та республіканських виданнях. Усього за 1944–1990 рр. ними опубліковано 158 монографій, 228 підручників, 8,5 тис. статей.

В університеті за радянський період його діяльності працювали (чимало працюють і нині) відомі науковці і педагоги: фізики А. Г. Самойлович, К. Д. Товстюк, В. М. Ніцович, І. М. Раренко, М. П. Гавалешко, Л. І. Анатичук, М. Д. Раранський, Р. Д. Венгринович, Б. М. Ніцович, О. В. Ангельський, М. В. Ткач, Л. А. Косяченко, В. П. Михальченко, А. Д. Булкін, В. Г. Шуман; біологи Г. Х. Молотковський, К. М. Леутський, І. Д. Шнарович, Я. В. Ганіткевич, І. М. Павлюк, С. С. Костишин, Г. В. Попов, П. Д. Рудько, Б. К. Термена, І. І. Назаренко; хіміки Д. П. Білоцький, Г. Т. Пілюгін, А. В. Памфілов, А. В. Домбровський, В. П. Кравець, О. О. Морозов, П. К. Мигаль, М. І. Шевчук, О. І. Лопушанська, К. О. Червінський, В. П. Денисенко, Я. С. Мазуркевич, О. Е. Панчук, В. В. Нечипорук; математики М. М. Боголюбов, Б. В. Гнеденко, С. Д. Ейдельман, М. К. Фаге, М. І. Матійчук, М. П. Ленюк, В. П. Рубаник, В. І. Фодчук, М. Ф. Кириченко, С. Д. Івасишен, Р. І. Петришин, В. К. Ясинський; географи А. С. Синявський, М. П. Каніболоцький, В. М. Робінсон, Г. А. Амурський, І. В. Лучицький, П. О. Кучинський, М. П. Крачило, С. С. Ковалевський, С. С. Круглов, М. І. Кирилюк, Я. І. Жупанський, Б. М. Вишневський, М. Г. Ігнатенко, В. П. Руденко; економісти С. М. Зуєв, Г. С. Іванушко, В. А. Бутковський, Ю. К. Зайцев, М. Л. Свердан, І. Ф. Комарницький, В. О. Ластовецький, І. М. Школа; філологи М. П. Гуля, М. М. Фатов, Р. М. Волков, В. М. Лесин,

*Зустріч викладачів та студентів Чернівецького університету з
космонавтом Георгієм Гречком, 30.11.1977 р.*

І. Г. Чередниченко, Ю. О. Карпенко, І. І. Слинько, Д. М. Білецький, Ф. П. Погребенник, О. С. Романець, А. Р. Волков, М. Г. Івасюк, Г. І. Сінченко, А. Д. Зверев, О. С. Пулинець, Ф. С. Арват, К. М. Лук'янюк, А. П. Коржупова, С. І. Дігтяр, А. М. Добрянський, В. Т. Косяченко, Б. І. Мельничук, Н. Д. Бабич, І. Л. Турчин, Н. П. Щербань, В. С. Бабенко, Н. Ф. Пелевіна, Р. В. Вацеба, Р. С. Турчин, О. Д. Огуй, В. В. Михайленко, М. І. Юрійчук, Н. В. Гуйванюк, Б. І. Бунчук, В. С. Сорбале, Г. К. Бостан, В. В. Левицький; історики О. Д. Дмитрієв, В. О. Голобуцький, Є. В. Черезов, І. І. Кравченко, К. Г. Ципко, І. А. Гриценко, М. О. Ліщенко, М. М. Кравець, П. В. Михайлина, Є. С. Приходько, М. В. Ляхович, Ф. А. Редько, О. М. Пономарьов, В. М. Холєвчук, М. А. Алікберлі, К. С. Мусієнко, Б. О. Тимошук, М. М. Межевич, І. М. Теодорович, В. В. Шаповалов, Ю. І. Макара, В. М. Ботушанський, І. М. Гойло, Є. В. Сахновський та ін.

До наукової роботи залучалися також студенти, було засновано Студентське наукове товариство. Якщо у 1950 р. у його науковій роботі брало участь понад 300 студентів, то у середині 70-х років – понад 2 тис. осіб.

Чернівецький університет був одним із небагатьох в Україні, де значна частина занять велася українською мовою.

Відзначаючи незаперечні успіхи університету в 40–80-ті роки ХХ ст., не слід замовчувати й про ті труднощі, обмеження й втрати, які виникали на його шляху. Радянська влада, виділяючи на його розвиток значні кошти, формально оголосила про україномовне викладання навчальних дисциплін і послідовно намагалася перетворити його на слухняне знаряддя свого зміцнення і панування в регіоні. Вся навчальна, виховна, наукова робота була просякнута марксистсько-ленінськими комуністичними догмами, які сковували свободу наукової думки, вільний вияв оригінальних ідей, не раз ламали долі молодих талантів. Університет розвивався у строго регламентованих рамках, визначених тоталітарною системою. Природничі науки, особливо фізика, були значною мірою мілітаризовані,

Звернення ректора ЧДУ К. Леутського до Міністерства освіти УРСР з проханням відкрити кафедру загальнотехнічних дисциплін і кафедру загальної фізики

на роботах зі студентами, на що відводилося чимало лекційних і семінарських занять.

За навчально-виховним процесом здійснювався суворий контроль як з боку компартійних органів, так і спецслужб. Будь-які відхилення від визначених настанов, натяки на хиби існуючої системи, прояви незгоди з офіційними поглядами й оцінками призводили до суворой партійної критики, адміністративного, а то й кримінального переслідування.

Особливо це спостерігалося у другій половині 40-х – на початку 50-х років ХХ ст., коли багатьох студентів було ув'язнено в сталінських концтаборах за вільнодумні ідеї чи зв'язки з українським національно-визвольним рухом. Серед них: Володимир Андрушко, Онуфрій Аронець, Пантелеймон Василевський, Орися Запаринюк, Ярослав Кіцул, Єлизавета Бучинська, Ярослав Микитюк, Михайло Войченко, Зіновій Попенюк, Василь Фащук, Дарія Барановська, Іван Кейван, Іван Кічак, Тарас Лобода, Дмитро Семенюк, Василь

Зустріч з президентом Української народної республіки в ексилі Миколою Плав'юком. Зліва направо: професор О. Е. Панчук, ректор, професор С. С. Костишин, М. Плав'юк

підпорядковані потребам військово-промислового комплексу СРСР. Гуманітарні науки мали науково обґрунтовувати, що радянський лад, соціалістична система господарювання, монопольна комуністична ідеологія – вічні та непорушні – єдиний, правильний, прогресивний шлях розвитку людства. У дусі класової ненависті до «ворогів соціалізму» повинна була проводитися вся навчальна та вихов-

Дідух, Орест Кухта, Микола Лепкалюк, Петро Москалик, Ігор Салій, Василь Попович, Ілля Столярський, Катерина Тумак (Григорійчук), Кузьма Хобзей, Мирослав Нижник, Іван Криворук, Онуфрій Перун, Зіновій Підкова та ін. Чимало ув'язнених там і померли. Хоча у післясталінські часи режим став ліберальнішим, але за ідеологічні «відхилення» піддавалися суворій критиці як студенти, так і викладачі.

З ідеологічних міркувань університет із середини 60-х років було позбавлено можливості видавати «Наукові щорічники» та «Наукові записки», що різко обмежило публікацію результатів наукових досліджень.

Хоча серед студентів переважали українці, багато дисциплін викладалося російською мовою, чим прищеплювався молоді національний нігілізм, почуття меншовартості й безперспективності всього українського.

Генерал-губернатор Канади Рамон Гнатишин і губернатор Чернівецької області Іван Гнатишин на зустрічі з викладачами та студентами ЧДУ. В центрі зліва направо: Іван Гнатишин, Рамон Гнатишин, Степан Костишин, Василь Фольварочний, Валерій Михайленко, 1992 р.

Це не могло не позначитися негативно на формуванні національної свідомості значної частини молодих спеціалістів, обдарованих студентів (як і викладачів), скоувало їхні творчі поривання, оригінальні думки, призвело до пригнічення та згасання певної частини молодих талантів.

Передова, критично мисляча частина студентів і викладачів дедалі більше, особливо з середини 80-х років ХХ ст., усвідомлювала абсурдність та приреченість тоталітарної системи і в умовах «перебудови» виступила активним поборником національно-державного відродження України, демократизації діяльності й самого університету. Окремі викладачі та студенти виступили ініціаторами створення осередків Товариства української мови, згодом «Просвіти» (професори М. П. Гавалешко та Т. Р. Кияк, доцент В. Т. Косяченко),

Президент Саскачеванського університету (Канада) Дж. Айвені і ректор ЧДУ С. Костишин підписують програму до угоди про співробітництво між університетами

Підписання угоди про співробітництво між Лок-Хейвенським університетом (США) і Чернівецьким держуніверситетом, 1990 р.

Зеленого руху Буковини (професор Л. І. Сандуляк, асистент В. О. Фреліх), Народного руху України (професор О. Е. Панчук), студентських товариств.

За клопотання викладачів і студентів у квітні 1989 р. університету надано ім'я видатного буковинського письменника і громадського діяча Юрія Федьковича.

В умовах гострої критики існуючої системи були ліквідовані кафедри історії КПРС, наукового комунізму, марксистсько-ленінської філософії, перестала існувати партійна та комсомольська організації університету. Активісти національно-державного відродження за підтримки ректора університету професора С. С. Костишина домоглися встановлення 3 листопада 1990 р. над головним корпусом університету національного синьо-жовтого прапора, виступили ініціаторами відзначення на державному рівні 3 листопада як регіонального свята об'єднання північної частини Буковини з Україною, а 22 січня – Західноукраїнської Народної Республіки з УНР.

У жовтні 1990 р. студенти взяли участь у страйку солідарності з голодуючими київськими студентами, які домагалися зміни голови уряду, повернення військовослужбовців України з гарячих точок, визнання воїнів УПА борцями за незалежність України та ін.

З 16 листопада 1990 р. змінено назву вузівської газети «Радянський студент» на «Університетський вісник».

В умовах кризи тоталітарної системи, зменшення її ідеологічного тиску керівництво університету розпочало певні структурні зміни.

Закриваючи підрозділи суто ідеологічного змісту, курс було спрямовано на відкриття нових чи відновлення колишніх факультетів і кафедр. Зокрема, у 1991 р. створено педагогічний і відновле-

но юридичний факультети. У лютому 1990 р. на історичному факультеті відновлено кафедру історії України, а у червні 1991 р. на юридичному факультеті створено кафедру теорії та історії держави й права, на географічному – кафедру географії та картографії України, на біологічному – лабораторію генетичної екології та радіології.

Колектив університету з радістю зустрів прийняття 24 серпня 1991 р. Верховною Радою України Акта проголошення незалежності України і дружно підтримав його на Всеукраїнському референдумі 1 грудня того самого року.

Із здобуттям Україною незалежності Чернівецький університет, як і інші навчальні заклади держави, вступив у нову фазу розвитку. Перед ним відкрилися значно ширші можливості та свобода в навчальній, виховній, науковій і громадській діяльності: відкриття нових спеціальностей, кафедр, факультетів, наукових центрів, інших підрозділів, розширення співробітництва з вітчизняними та зарубіжними навчальними й академічними закладами, установами.

Зберігаючи всі цінні попередні набутки з основ наукових знань, накопиченого фактичного матеріалу, але звільнившись від жорстких комуністичних догм, професорсько-викладацький склад університету, особливо представники гуманітарних дисциплін, за короткий час переглянув і докорінно змінив методологічні та концептуальні засади навчання й виховання студентів. Були розроблені нові навчальні програми, плани семінарських занять і методичні рекомендації, навчальні посібники та підручники, змінено орієнтири у визначенні тематики курсових, дипломних, кваліфікаційних і магістерських робіт. Основу навчально-го процесу становить принцип педагогіч-

Постанова Ради Міністрів УРСР про присвоєння імені Юрія Федьковича Чернівецькому державному університету

ної співпраці викладача та студента, виклад і відповідно засвоєння об'єктивних, сучасних наукових знань певного фаху, що базуються на передових здобутках вітчизняної та зарубіжної науки.

В основі виховної роботи – «прищеплення» студентам загальнолюдських моральних і культурних цінностей, виховання гуманістичних національно-патріотичних почуттів, любові та шани до свого народу, його традицій, до своєї Вітчизни.

У науковій діяльності, з огляду на повну свободу наукової думки, за орієнтири було взято актуальність проблематики, сумнівність, неупередженість наукового пошуку, критичний, але зважений підхід до набутих своїх попередників і визначення власних оригінальних висновків на основі глибокого самостійного аналізу досліджуваної проблеми.

В період функціонування університету в умовах незалежності України ректорами були обрані: доктор біологічних наук, професор С. С. Костишин (1987–2001 рр.), доктор фізико-математичних наук, професор М. В. Ткач (2001–2005 рр.), з 23 березня 2005 р. – доктор фізико-математичних наук, професор С. В. Мельничук. Їхніми найпершими помічниками були, а деякі працюють і дотепер, проректори: доценти В. І. Ващенко, І. М. Григоращук, професори М. В. Ткач, М. Л. Свердан, М. В. Ляхович, М. М. Попович, С. В. Мельничук, О. Г. Ушенко, Т. В. Марусик, Р. І. Петришин, а також декани, заступники деканів, завідувачі кафедр.

Взято курс на вдосконалення, розширення й оптимізацію мережі факультетів, кафедр, нових навчальних і науково-дослідних підрозділів. Із 1992 р. було припинено набір студентів на вечірню форму навчання. У березні того ж року відкрито Науково-дослідний центр буковинознавства. Особливо багатим на новачки став 1993 р.: на філологічному факультеті створено кафедру сучасної української мови й історії та культури української мови; на економічному – Буковинський інститут бізнесу та кафедру фінансів; на педагогічному факультеті – кафедру музики (її очолив лауреат

Державної премії імені Тараса Шевченка, народний артист України, композитор і диригент, професор Андрій Кушніренко). У жовтні 1994 р. на юридичному факультеті створили кафедру кримінального права та процесу. Цього самого року після тривалих обговорень і узгоджень відкрито (чи відновлено) перший в Україні філософсько-теологічний факультет у світському вузі з відповідними двома відділеннями. Виникли також наукові центри археологічних досліджень, політології, нещодавно – канадських та європейських студій тощо.

У наступні роки відкрилися нові популярні спеціальності: «Правознавство», «Країнознавство»,

Доктор біологічних наук, професор Степан Степанович Костишин – ректор ЧНУ 1987–2001 рр.

«Політологія», «Музика», «Дошкільна педагогіка та психологія», «Економіка управління виробництвом», «Економічна кібернетика», «Бухгалтерський облік, контроль і аналіз господарської діяльності», «Фізична електроніка», «Комп'ютерні системи та мережі», «Комп'ютерні технології у фізиці», «Статистика», «Соціальна інформатика», «Захист інформації й автоматизація її обробки», «Медична психологія»,

«Фармацевтична хімія», «Міжнародна інформація», «Менеджмент туристичної індустрії» та ін.

З метою поліпшення якості набору студентів до системи університету в 1997 р. увійшло колишнє Чернівецьке педучилище. Кількість факультетів (13) стабілізувалася на 11 років. У 2004 р. створено три нові факультети: комп'ютерних наук, образотворчого та прикладного мистецтва (у м. Вижниці) та доувівської підготовки. У 2002 р. у м. Новодністровську відкрили навчально-консультаційний центр. Окремі факультети відповідно до нових спеціальностей дещо змінили свої назви: математичний факультет перейменовано на факультет прикладної математики, історичний – на факультет історії, політології та міжнародних відносин.

Усе це внесло істотні зміни в структуру навчальних підрозділів університету. Якщо у 1995 р. налічувалося 13 факультетів і 56 кафедр, стільки ж у 2000 р., то в 2005 р. вже було 16 факультетів і 75 кафедр. Зросла й кількість спеціальностей: з 53 у 2000 р. до 74 у 2005 р., спеціалізацій – відповідно з 81 до 84. Причому таке зростання не було даниною моді чи надуманими забаганками, а зумовлено практичними потребами життя.

Більші масштаби діяльності університету, підвищені вимоги до якості підготовки спеціалістів в умо-

Святійший Патріарх Київський та всієї України-Руси Володимир (Романюк) відкриває (благословляє) філософсько-теологічний факультет, 12 лютого 1994 р.

вах ринкових відносин, а зрештою й природна ротація кадрів потребували подальшої підготовки й перепідготовки науково-педагогічного складу, зокрема через аспірантуру і докторантуру, номенклатура спеціальностей яких поступово зростала. Лише за 2003 р. з'явилося 14 нових спеціальностей в аспірантурі та 13 – у докторантурі. Наприкінці 2004 р. у докторантурі підготовка здійснювалася за 18 спеціальностями, в аспірантурі – за 37. За 2000–2005 рр. до докторантури університету вступило 27 осіб, до аспірантури – 219. За цей час захищено 28 докторських і 174 кандидатські дисертації. Усього від 1946 р. до середини 2005 р. аспірантами, здобувачами, докторантами університету захищено 166 докторських і 1155 кандидатських дисертацій. Якщо у 1991 р. в університеті працювало 607 викладачів (у т. ч. 60 докторів і 400 кандидатів наук), у 1995 р. – 700 (70 докторів і 480 кандидатів наук), то у 2000 р. – 762 особи (94 доктори і 497 кандидатів наук), у 2005 р. – 908 (113 докторів і 498 кандидатів наук).

Народний артист України, професор Андрій Миколайович Кушинченко – фундатор кафедри музики

Отже, за роки незалежності України професорсько-викладацький склад Чернівецького університету збільшився у півтора раза, зокрема докторів наук, професорів – майже у два раза, кандидатів наук, доцентів – на 25 %. У 2004 р. середній вік викладачів університету становив 42,5 роки – один із найкращих показників серед сучасних класичних університетів України.

Кадровий, науковий і організаційно-структурний розвиток університету тісно пов'язаний зі збільшенням кількості студентів. Якщо у 1995 р. в університеті навчалось понад 10 тис. студентів, то у 2000 р. – 12 849 (6996, або 54,4 % – на денній формі навчання), у 2005 р. – 16 328 (8522, або 52,2 % – на стаціонарі). Таким чином, за 10 років кількість студентів у процентному відношенні зросла в 1,6 раза, з яких – денної форми навчання – в 1,2 раза, заочної в 1,3 раза. Збільшився щорічний набір студентів. Якщо у 1992 р. на перший курс було зараховано 1941 особу, то через 10 років – вже 4109. Набір значно випереджав число випускників: у 2002 р. випуск становив 2396 осіб, з яких 175 – магістрів, а в 2005 р. – 3085, у тому числі 429 магістрів.

За 1991–1999 рр. університет підготував понад 10 800 спеціалістів, за 2000–2005 рр. – 15 120.

112 випускників університету різних періодів стали лауреатами національних і державних премій, чле-

нами національних спілок, заслуженими діячами та керівниками інших вузів, працівниками органів влади.

В університеті здійснюється перехід до системи освіти за вимогами Болонського процесу, що має на меті поліпшення якості підготовки спеціалістів, підвищення їхньої конкурентоспроможності на ринку праці.

Отримавши в умовах незалежності повну свободу наукової думки, колектив університету, особливо гуманітарний сектор, долаючи брак коштів, досяг значних успіхів у наукових дослідженнях. Їх проводили практично всі підрозділи за участі 888 викладачів і 124 наукових співробітників (2005 р.), які розробляли 98 актуальних науково-дослідних тем загальним кошторисом 1,5 млн грн. Однак більшість з них (61 %) – теми, що виконувалися викладачами кафедр у позаурочний час. Результатом цих досліджень стала досить значна кількість різноманітних публікацій, зокрема у «Науковому віснику Чернівецького університету», багатьох кафедральних збірниках, а також виданнях інших вузів, вітчизняних і зарубіжних академічних журналах. Наприклад, за 2000–2003 рр. науковці університету опублікували 127 монографій, 460 підручників і навчальних посібників, 6038 наукових статей. Університет володіє 15 патентами, що знаходяться на бухгалтерському обліку як нематеріальні активи (інтелектуальна власність).

Щороку в Чернівецькому університеті проводиться 10–14 великих наукових конференцій, у тому числі й міжнародних, за участі кількох сотень викладачів, докторантів та аспірантів.

У 2000–2004 рр. університет брав участь у виконанні низки державних і міжнародних програм: Державній науково-технічній програмі «Наноелектроніка – стратегічний шлях розвитку високих технологій України у XXI ст.», Державній міжгалузевій науково-технічній «Програмі розвитку найбільш конкурентоспроможних напрямів мікроелектроніки в Україні», Державній науково-технічній програмі «Нетрадиційні та відновлювані джерела енергії та ефективні системи їх використання», Міжнародній програмі «Нові напівмагнітні напівпровідники: технологія, фізика, пристрої», спільному проєкті Національного космічного агентства України та Національного космічного агентства США «Розробка космічної технології одержання матеріалів методом спрямованої кристалізації» тощо. Щорічно науковці університету виконують 24–27 робіт за пріоритетними напрямками розвитку науки в Україні та дослідження з екології – за обласними програмами.

Наукову тематику кафедр університету координують ради установ НАН України з ок-

Відзнака ректора – ректорський ланцюг

ремих проблем. Проводяться спільні наукові дослідження, експедиційні виїзди, конференції, семінари; здійснюється обмін інформацією, колекційними матеріалами тощо; використовується унікальне обладнання академічних установ; спільно готуються висококваліфіковані кадри, наукові публікації. Багато професорів університету – члени спеціалізованих рад академічних інститутів, редколегій академічних видань.

Університет підтримує тісні зв'язки з Інститутом геофізики ім. С. І. Субботіна НАН України у вивченні сейсмічності Чернівецької області на базі сейсмічної станції, обсерваторії, а гідроекологи – з провідними вузами Росії щодо проблем ерозійних, руслових і гірлових процесів.

Кафедра педагогіки та методики початкового навчання успішно співпрацює з Інститутом проблем виховання та Інститутом педагогіки АПН України з питань виховання молодших школярів у процесі інтегрованого навчання, вивчення української мови як державної у школах національних меншин і діаспори.

Факультет історії, політології та міжнародних відносин спільно з Інститутом історії України НАНУ, створюють Енциклопедію історії України, з Інститутом української археографії та джерелознавства ім. М. Грушевського НАНУ, Інститутом світової економіки та міжнародних відносин НАНУ, Інститутом українознавства ім. І. Крип'якевича НАНУ – проводить дослідження з питань соціально-політичної історії та міжнародних відносин у сучасному світі.

Чернівецький університет – центр багатьох наукових форумів, з яких найзначущим був V Міжнародний конгрес українців (2002 р.), який зібрав близько 750 учених з 25 країн світу. На його секціях заслухано доповіді й повідомлення з проблем українознавства, історії, літератури, мови, фольклору, етнології, політології, соціології, культури, освіти, релігієзнавства, проведено кілька десятків круглих столів, відбулися презентації нових видань. Вийшло друком 7 томів матеріалів конгресу.

Репрезентативною була Міжнародна конференція «Шості Боголюбівські читання», яка прийняла представників з 11 зарубіжних країн. Оприлюднені на конференції доповіді відобразили сучасний стан наукових досліджень у галузі математики, сприяли встановленню нових контактів. На позаплановій Міжнародній науково-практичній конференції «Єврорегіони України як новий засіб формування демократичного поліетнічного суспільства» розглядалися проблеми гармонізації міжетнічних взаємин, ефективність і перспективи міжрегіональної співпраці в Європі, транскордонного співробітництва, забезпечення освітньо-культурних запитів національних меншин на території Єврорегіону «Верхній Прут».

На Міжнародній науковій конференції «Україна – Румунія – Молдова: історичні, політичні та культурні взаємини в контексті сучасних європейських проце-

сів» (2001 р.) обговорено питання щодо налагодження конструктивного діалогу українських, румунських і молдавських учених, забезпечення аналізу спільних проблем і пошуку шляхів їх розв'язання.

На IX з'їзді Українського географічного товариства всебічно розглядалися проблеми дослідження природи України, різноманіття регіонів, сталого розвитку в умовах глобалізації та географічного виміру, географії природних ресурсів, стихійних явищ і катастроф, географічної освіти та географічної культури у світовому контексті, картографічних, геоінформаційних систем і технологій.

Періодично проводяться «Черезовські читання», «Лесинівські читання», «Чаргафські читання», які охоплюють широке коло історичних, літературних і біологічних питань. Університет активно пропагує свої наукові досягнення на всеукраїнських і міжнародних виставках. На виставці «Світ освіти – 2003» отримано диплом I ступеня в номінації «За активну міжнародну діяльність». На виставці в Хайдарабаді (Індія) «Матеріалознавство та суміжні проблеми» були представлені зразки нових напівпровідникових матеріалів для оптоелектроніки, ІЧ-техніки, дозиметрії, сонячної енергетики, волоконно-оптичних ліній зв'язку. В рамках виставки у сфері високих технологій у м. Цзинань (провінція Шальден, Китай) відбулися наукові зустрічі, в яких взяли участь ректор університету, професор М. В. Ткач і завідувач кафедри фізичної електроніки та нетрадиційної енергетики, професор П. М. Горлей. Представники університету репрезентували досягнення в галузі нанотехнології, мікроелектроніки, інформаційних технологій, волоконно-оптичних систем.

У 2004 р. науковці університету взяли участь у виставках високих і новітніх технологій, присвячених Дням української науки й техніки в Китайській Народній Республіці у м. Цзинань і м. Чанчунь, Дням науки і техніки України в Республіці Індія, у Сьомій міжнародній спеціалізованій виставці «Паливо. Ресурси. Енергетика – 2004» в Експоцентрі України. На виставках були представлені експонати з матеріалознавства напівпровідникових сполук і твердих розчинів на їх основі та лабораторні макети електронних пристроїв, зокрема в галузі сонячної енергетики. Між Чернівецьким університетом і китайськими науковими інститутами, навчальними закладами та фірмами загалом підписано 17 протоколів про наміри й угоди про співпрацю, а з індійськими партнерами – 18.

Продовжується й розширюється міжнародне співробітництво. У 2004 р. за програмами міжнародного співробітництва університет виконував три фінансованих НДР на договірних умовах – з науковими установами Італії (під керівництвом доктора фізико-математичних наук, професора А. Й. Савчука), Китайської Народної Республіки (керівник – доктор фізико-математичних наук П. М. Горлей) та Росії (керівник – док-

тор фізико-математичних наук, професор М. В. Ткач). Відповідно до чотиристоронньої угоди про довгострокове співробітництво в галузі оптичних досліджень між Чернівецьким університетом, Бухарестським політехнічним університетом, лабораторією фізичного дослідницького центру (м. Трієст, Італія) і Університетом штату Техас (США) й аналогічної угоди зі Свінборським університетом (Австралія) відбулися поїздки науковців інженерно-технічного факуль-

Ректор Микола Ткач під час виставки високих і новітніх технологій. Китай, 2004 р.

тету на конференції до Нідерландів, Румунії, США, Польщі. Досягнуто домовленостей про можливість наукового стажування, проведення спільних наукових досліджень із використанням матеріальної бази всіх сторін договору, що істотно розширило доступ чернівецьких науковців до передових технологій і сучасних методик експерименту. На інженерно-технічному факультеті університету, де постійно діє студентське відділення Міжнародної спілки інженерів-оптиків SPIE, у 2004 р. відкрито студентське відділення Американського оптичного товариства (OSA). До наукової роботи зі студентами у цих відділеннях залучено молодих науковців факультету під загальним керівництвом досвідчених учених: професорів О. В. Ангельського, О. Г. Ушенка, П. В. Полянського, П. П. Максимака, І. І. Мохуня, які читають лекції та здійснюють консультації з найсучасніших напрямів розвитку оптичних досліджень. Студенти – члени SPIE та OSA також мають можливість брати участь у міжнародних наукових школах і конференціях. У 2004 р. члени студентського відділення SPIE взяли участь у Міжнародному симпозиумі «Optical Science and Technology» (м. Денвер, США), VIII Міжнародній конференції «Оптоелектронні та електронні сенсори» (м. Вроцлав, Польща), де оприлюднили дванадцять доповідей, дві з яких відзначено дипломами II і III ступенів, та Міжнародній конференції «Atom – N 2004» (м. Бухарест, Румунія). Усі конференції відбулися за фінансової підтримки спілки SPIE.

Останнім часом чотири наукові об'єкти університету – дендрарій ботанічного саду, фонд рукописів,

стародруків, рідкісних видань і фонд «Буковинензія» наукової бібліотеки, зоологічні колекції та гербарій – були визнані національним надбанням. Вони отримують фінансову підтримку Міністерства освіти й науки України, що дало змогу поліпшити матеріальне забезпечення їхніх підрозділів і підтримати розвиток досліджень відповідних наукових напрямів цих об'єктів.

У 2002 р. уперше в історії університету отримано патент на ім'я студента. Автором винаходу «Вітродвигун» став студент V курсу кафедри електроніки та нетрадиційної енергетики В. Висоцький. У запатентованій конструкції вітродвигуна ефективніше використовується вітровий потік, що дозволяє удвічі збільшити коефіцієнт корисної дії порівняно з відомими аналогами та поліпшити пускові характеристики.

Протягом 2001–2004 рр. із щорічно виконуваних 1164 дипломних робіт у навчальний процес загальноосвітніх шкіл упроваджувалося 166 (14 %).

У університеті діє в середньому близько 236 студентських наукових об'єднань, до яких належать 3432 особи. Зокрема, вже півстоліття на філологічному факультеті існує літературна студія, названа на честь колишнього студента університету, письменника Степана Будного. За час діяльності вона перетворилася на справжню кузню письменницьких кадрів не лише Буковини, а й усієї України. Основна форма її роботи – студійні заняття, виступи перед широкою аудиторією міста й області, підготовка творів до друку.

Актуальні питання вітчизняної археології та давньої історії розглядають на засіданнях гуртків «Антиква» та «Етнолог» на факультеті історії, політології та міжнародних відносин.

Метою роботи об'єднання «Екос» на біологічному факультеті залишаються розробки та впровадження просвітницьких екологічних проєктів.

Продовжує діяльність студентська спілка Міжнародного товариства інженерів-оптиків (SPIE), яка активно співпрацює зі студентськими спілками світу цього спрямування, підтримує молодих науковців запровадженою системою грантів і стипендій.

Розкриттю наукового й творчого потенціалу молоді у вирішенні актуальних економічних проблем сучасності сприяє робота студентів у науковому економічному товаристві (СНЕТ).

Студенти університету активно залучаються та неодноразово ставали переможцями міжнародних і всеукраїнських конкурсів, олімпіад. Так, у 2001 р. із 18 робіт студентів-істориків, представлених на Всеукраїнському конкурсі з історичних наук, присвяченому 10-й річниці незалежності України, 12 були рекомендовані до нагородження дипломами I, II, III ступенів Міністерства освіти і науки України.

У 2005 р. дипломом Міністерства освіти і науки України III ступеня нагороджена студентка юридичного факультету А. Кустевич на Всеукраїнському конкурсі «На кращу наукову роботу з питань виборів і референ-

Передвиборчий виступ у Мармуровій залі університету голови блоку «Наша Україна» Віктора Ющенка, 21 березня 2002 р.

думів в Україні». Почесну грамоту Міністерства освіти і науки України отримала науковий керівник студентської роботи, доцент кафедри конституційного, адміністративного та фінансового права О. В. Щербатюк.

Наукове ядро університету складають нині і ветерани наукової праці, і виховане ними середнє покоління, і здібна молодь, яка сміливо береться за складні, перспективні розробки в різних галузях наук. Виокремити когось із сотень старанних і сумлінних працівників навчального закладу як найзаслуженіших, гідних особливого вшанування у ювілейний рік університету – справа непроста, а головне невичерпна, бо перелічити всіх практично неможливо. І все-таки на підставі найпомітніших досягнень у науково-педагогічній діяльності за останні роки слід відзначити таких відомих висококваліфікованих фахівців, професорів і доцентів: фізики – О. В. Ангельський, обраний 2003 р. у США першим з України дійсним членом Міжнародного товариства інженерів-оптиків, а в 1999 р. і 2005 р. – дійсним членом Інституту фізики Великої Британії (Fellow, аналог нашого академіка НАНУ), О. Г. Ушенко, С. В. Мельничук, М. В. Ткач, Ф. О. Сопронюк, І. М. Зушман, М. Д. Раранський, П. Д. Мар'янчук, І. І. Мохунь, П. В. Полянський; хіміки – О. Е. Панчук, Я. Ю. Тевтуль, В. В. Нечипорук, Л. П. Щербак, П. М. Фочук, О. С. Лявинець; математики – Р. І. Петришин, С. Д. Івасишен, В. К. Маслюченко, М. І. Матійчук, В. К. Ясинський, В. В. Михайлюк; географи – Я. І. Жупанський, В. М. Гуцуляк, М. І. Кирилюк, Ю. С. Ющенко, В. П. Руденко, В. О. Джаман; біологи – С. С. Костишин, С. С. Руденко, М. М. Марченко, І. І. Назаренко; юристи – А. А. Козловський, М. К. Якимчук, П. С. Пацурківський, М. В. Никифорок, А. З. Георгіца; економісти –

В. С. Григорків, І. Ф. Комарницький, П. О. Нікіфоров, Т. М. Ковальчук, В. К. Євдокименко; філологи – А. О. Волков, В. І. Антофійчук, Б. І. Бунчук, Б. І. Мельничук, Н. Д. Бабич, Н. В. Гуйванюк, М. С. Скаб, О. К. Червінська, А. Є. Нямцу, П. В. Рихло, М. І. Юрійчук, В. В. Левицький, О. Д. Огуй, В. В. Михайленко; педагоги, музикознавці, композитори – Д. І. Пенішкевич, А. М. Кушніренко, А. В. Плішка, В. С. Костриж, М. Г. Іванчук, І. С. Руснак; історики – Ю. І. Макар, О. В. Добржанський, В. М. Ботушанський, О. І. Сич, Г. К. Кожоляно, П. П. Брицький, В. П. Фісанов, Т. В. Марусик, О. М. Масан; політологи – А. М. Круглашов, В. І. Бурдяк, Н. Ю. Ротар; філософи, соціологи – А. М. Маковецький, С. М. Вовк, Б. П. Починок та ін.

Університет налагодив широкі зв'язки з навчальними, науковими та іншими закладами зарубіжних країн. Офіційний день започаткування міжнародних творчих стосунків Чернівецького університету із зарубіжними партнерами – 4 липня 1977 р., коли було підписано першу угоду про наукову співпрацю зі Саскачеванським університетом (Канада). Підписання угоди тодішнім ректором Чернівецького університету, професором Костянтином Червінським та ректором Саскачеванського університету, професором Робертом Беггом стало подією державного значення, бо це була перша угода з «капіталістичним» вузом про співпрацю у сфері суспільно-гуманітарних наук.

Незважаючи на певні проблеми, що виникали на шляху співпраці, ці стосунки з кожним роком зміцнювалися і розширювалися. За період з 1977 по 2005 р. Канаду відвідало 83 викладачі й аспіранти університету.

За роки дії перших угод в Чернівецькому університеті проводилися шеститижневі курси української мови для канадських студентів. Чернівці відвідали канадські науковці – історики, філологи, мистецтво-

Олександр Зінченко – заступник голови Верховної Ради України, випускник Чернівецького університету (в центрі) серед викладачів, 26 квітня 2004 р.

знавці, етнографи, археологи, які займалися дослідженнями, брали участь у конференціях – усього понад 100 викладачів і студентів Саскачеванського університету.

На зорі незалежності України з'явилися дуже цікаві та корисні на той час літні студентські політичні школи. Останнім часом успішно працює магістерська програма з «Бізнес-адміністрації». У 2005 р. у Чернівецькому університеті відкрито єдиний в Україні Центр канадських студій, що сприятиме поглибленню взаєморозуміння між народами, їх зближенню.

Найвищим досягненням співпраці є те, що завдяки піклуванню керівництва обох університетів партнерські стосунки переросли у вищу форму співробітництва – встановлення взаємин міст-побратимів між Чернівцями й Саскатуном і підписання широкомасштабних угод між Буковиною та провінцією Саскачеван.

Партнером університету став далекий заокеанський університет м. Лок-Хейвен (Пенсільванія, США).

Варто відзначити стабільну та плідну співпрацю з цим відомим у багатьох країнах світу навчального закладу, де відносинам з Чернівецьким університетом надають постійну серйозну увагу. За цей час в обмін взяло участь понад 80 студентів і викладачів. Студенти багатьох факультетів пройшли семестрове навчання в США.

Дружні й тісні стосунки із Сучавським університетом «Штефан чел Маре» (Румунія) пояснюються не лише підписаною угодою, а й спільними кордоном, історією, культурою, народними традиціями та фольклором. Із цим навчальним закладом найбагатша палітра форм і методів співпраці. Тут уже відомі спільні наукові дослідження та конференції, написання наукових праць і підручників, обмін викладачами та літературою, робота в бібліотеках та архівах. На ниві співробітництва з'явилися і нові форми – географічні, археологічні та діалектологічні студентські експедиції, літні школи, які працюють вже 5 років і де крім мови студенти знайомляться з історією, культурою та політикою сусідньої країни. Спільно проводяться тижні Міхая Емінеску в Чернівцях і дні Тараса Шевченка в Сучаві. Як і з Саскачеванським університетом, стосунки між вузами перетворилися на відносини міст-побратимів і плідне співробітництво між Чернівецькою областю й Сучавським повітом.

Останнім часом помітно розширилися й зміцніли зв'язки Чернівецького університету з багатьма організаціями та гуманітарними місіями (проект «Громадянська освіта», програма «Фулбрайт», «ДААД», «Айрекс»), Французьким культурним центром.

Уже 10 років Чернівецький університет співпрацює з Інститутом Буковини (м. Аугсбург, Німеччина). Щорічно разом із Центром буковинознавства університету та відповідним науковим закладом у м. Радівця (Румунія) проводяться спільні конференції з питань історії, літератури та мистецтва Буковини, матеріали яких друкуються в німецькому збірнику «Архів Кайндля» та румунському – «Аннали Буковини». Дружні стосунки з цим інститутом сприяли підписанню угоди про співробітництво з Аугсбурзьким університетом, де крім інших заходів щорічно проходять літні німецькомовні курси.

З 1996 р. досить широко розвинулися стосунки з Жешовським університетом (Польща), куди щороку прибуває група студентів-міжнародників у літню школу польської мови та культури, йде жвавий обмін науковцями, проводяться наукові конференції, виходять спільні публікації з історичних наук. Продовжується співпраця з Варшавським університетом і Свентокшиською політехнікою (м. Кельце, Польща).

Згідно з вимогами державних програм інтеграції України до ЄС та транскордонного співробітництва в Єврорегіоні «Верхній Прут» Чернівецький університет веде активну роботу щодо розширення партнерських стосунків із вузами континенту й особливо сусідніх країн. Нині функціонує 34 угоди, у т. ч. з прикордонними країнами – 11.

Так, у 2004 р. зарубіжні країни відвідало майже 220 викладачів і студентів університету.

У Чернівецькому університеті постійно займаються викладацькою та науковою діяльністю представники Австрії, Франції, Польщі, Румунії, корпусу Миру та Проекту «Громадянська освіта» (США), німецької служби академічного обміну (ДААД).

Вшанування ветеранів – колишніх викладачів університету, 9 травня 2005 р.

*Студенти-міжнародники на мовній практиці
в Жешовському університеті (Польща)*

За підтримки Міжнародного фонду «Відродження» при відділі міжнародних зв'язків університету створено регіональний освітньо-консультативний центр «Альфа», завдяки якому щороку викладачі та студенти можуть брати участь у конкурсах ACCELS, CEU, DAAD, IREX та інших міжнародних програмах, фондах тощо.

За значні здобутки в галузі міжнародної діяльності в 1999 р. Чернівецький університет першим з українських вищих навчальних закладів отримав дипломи про прийняття у члени «Національної організації вищих навчальних закладів США – Phi Beta Delta».

З 2000 р. Чернівецький університет (єдиний в Україні) є членом Дунайської ректорської конференції, до складу якої входять 46 вищих навчальних закладів Європи.

У 2003 р. Чернівецький університет відзначено дипломом Міністерства освіти і науки України за внесок у розвиток міжнародного співробітництва української вищої школи. Плідна співпраця триває і нині.

Професорсько-викладацький колектив, студентські громадські організації приділяють значну увагу гуманітарній освіті та вихованню студентської молоді, щоб поряд із отриманням якісних знань майбутні фахівці зростали й духовно.

Було створено відповідні структури. З боку ректорату виховну роботу організують проректор із нав-

*Футбольна команда педагогічного факультету.
У центрі – тренер М. М. Осадець*

чально-виховної роботи, на факультетах – заступники деканів із навчально-виховної роботи, ради кураторів, старші куратори, куратори академічних груп. Запроваджується своєрідний метод «діагностики» та проєктивних методик (біографічного спрямування та вивчення індивідуальних здібностей студентів і їх бачення організації дозвілля) для всіх студентів університету й окреме опитування тих, хто проживає в гуртожитках. Кожному куратору видається журнал обліку гуманітарно-виховної роботи в академічних групах, розрахований на роки навчання студента в університеті.

Велике значення має активізація гуманітарно-виховної позааудиторної діяльності, в якій провідна роль належить куратору, керівникам культурологічних, спортивних та інших напрямів студентської самодіяльності як університетської, так і загально-міської (участь у різноманітних конкурсах, творчих оглядах, гала-концертах, спортивних змаганнях, тематичних святах, екскурсіях, походах, у діяльності клубів за інтересами, відвідування театрів, музеїв, різноманітних виставок тощо).

При університеті діє розгалужена система самоврядування, яке очолює студентський парламент. Він обговорює актуальні питання вузівського життя, ухвалює відповідні рішення і вимагає від керівництва університету їх розв'язання. Студентський парламент університету співпрацює з парламентами інших навчальних закладів міста, міським відділом у справах сім'ї та молоді, Всеукраїнською студентською спілкою.

Справі виховання юнаків університету сприяє також їх навчання на військовій кафедрі з наступним присвоєнням офіцерських звань.

В університеті належна увага приділяється спорту. Окремі студенти, захищаючи спортивну честь університету й України, досягали європейських і світових рекордів. Зокрема, лучники Ліна Павчук-Герасименко (юридичний факультет) у 1998 р. стала абсолютною чемпіонкою Європи, рекордсменкою олімпійських ігор в Атланті (1996 р.), Юрій Серєда (юридичний факультет) – став призером чемпіонату світу 1998 р., Олена Скубак (математичний факультет) – срібним призером чемпіонату світу 2001 р., Владислав Данилюк (педагогічний факультет) – бронзовим призером чемпіонату світу 1998 р. та ін.

Намагаючись зберегти попередні набутки, колектив університету наполегливо працював над підтриманням у належному стані, а по можливості й технічного оновлення навчальної та науково-технічної бази. У 2004 р. уведено в дію частину корпусу № 8, це ще майже 20 аудиторій. На середину 2005 р. університет мав 32 об'єкти, у тому числі 15 навчально-лабораторних корпусів, наукову бібліотеку, 6 гуртожитків, 2 житлові будинки, спорткомплекс, дослідне господарство, 4 біологічні бази (54,6 га), 2 ботанічні сади (3,4 га), музей.

Интер'єр Мармурової зали до пожежі у березні 1944 р.

Загальна корисна площа споруд становить 99 369 м² (2000 р. – 101 149 м²), зокрема навчальна 23 687 м², навчально-допоміжна – 23 664 м², допоміжна – 35 156 м², житлова – 16 862 м².

В університеті є ігрові спортзали, спортивний тир, спорткомплекс у студмістечку, 2 зали атлетизму, зал лікувальної фізкультури, зал боротьби, фехтування, тенісний зал, зал спортивно-оздоровчої аеробіки – всього загальною площею 4008 м². Існують також два волейбольні та футбольний майданчики.

Працюють 13 їдалень і буфетів площею 2241 м² (1038 місць).

Уся територія університету становить 1 125 000 м², або 112,5 га, до якої належать зона відпочинку (36 га) та господарська зона (10,1 га).

Проте із розширенням діяльності університету зростають і його потреби. Зокрема, чотири факультети університету перебувають в архітектурному комплексі – резиденції колишніх буковинських митрополитів. Це найвидатніша архітектурна пам'ятка Буковини. Чимало робиться для її утримання в належному стані, протягом багатьох років ведуться реставраційні роботи. У центральному корпусі, крім Мармурової і Червоної зал, у 2000 р. відновлено Блакитну. Старі дерева перед корпусом замінені молодими насадженнями. Але значну небезпеку для пам'ятки становить пош-

коджений часом орнаментальний дах із кольорової черепиці, перекриття якого потребує значних коштів. Стало необхідним створення спеціального фонду, цільовим використанням коштів якого можна було б провести ремонтно-реставраційні роботи.

Ще у 1865 р. у Чернівцях відкрито метеорологічну станцію, у 1908 р. – сейсмічну (обидві діяли при університеті), на базі яких у 1998 р. заснували науково-навчальну геофізичну обсерваторію (ННГФО).

Винятково важливу роль у навчально-виховному процесі та розвитку наукових досліджень відіграє наукова бібліотека університету. В нинішніх умовах її діяльність спрямовано на участь у формуванні та реалізації сучасної бібліотечної політики: методичне забезпечення роботи закладу в умовах інтенсифікації розвитку освітнього та наукового процесів, демократизації суспільства; розширення інформаційної бази; відновлення зв'язків з бібліотеками інших систем і відомств, науковими закладами.

Станом на 1 січня 2005 р. фонд бібліотеки налічував 2 594 384 примірники, серед яких – понад 1,2 млн примірників наукової та близько 200 тис. навчальної літератури. Щорічно надходить до 25 тис. примірників видань, з яких понад 18 тис. – українською мовою.

У фонді рідкісних і цінних книг зберігається понад 70 тис. примірників XV–XIX ст.: рукописи, інкунабули, палеотипи, стародруки та сучасні видання.

Сучасний вигляд Мармурової зали

Засідання ректорату університету

Поповненню бібліотеки новітніми україномовними публікаціями певною мірою сприяє університетське видавництво «Рута» (директор В. В. Бакай). Це середнє за потужністю книжково-журнальне видавництво, яке складається з редакційно-видавничого, комп'ютерного та поліграфічного відділів і виконує майже всі види робіт.

З 1947 р. в університеті видається багатотиражна газета, яка в різний час мала різні назви, а з 16 листопада 1990 р. виходить раз на місяць під назвою «Університетський вісник» і висвітлює всі найважливіші події, що відбуваються в університеті. На окремих факультетах виходять свої багатотиражки: «Кліо» (факультет історії, політології та міжнародних відносин), «Я – студент» (філософсько-теологічний факультет).

Керівництво університетом здійснює ректор і робочий орган – ректорат. Діють колегіальні органи – Вчена рада університету (голова ради – ректор), науково-технічна рада (голова – проректор з наукової роботи), рада з гуманітарної освіти та виховання (очолює проректор з навчально-виховної роботи), профком. Вони розглядають усі важливі питання життєдіяльності університету й ухвалюють колегіальні рішення, обов'язкові для виконання відповідними підрозділами.

*Засідання Опікунської ради університету.
Виступає ректор С. В. Мельничук, квітень 2005 р.*

На всіх факультетах діють учені ради, які вирішують питання факультетського життя. Працюють студентські парламент, профком, ради в гуртожитках.

Дорадчим органом є Опікунська рада університету у складі 35 осіб, головою якої у 2005 р. обрано Чернівецького міського голову М. Федорука. Її завдання – сприяти адміністрації університету в організації навчально-виробничої практики студентів, працевлаштуванні випускників, підтримці обдарованої молоді, проведенні культурно-масових заходів. Університет було акредитовано за найвищим IV рівнем акредитації у 1993, 1998 і 2002 рр., чим підтвердився високий рівень навчальної, виховної і наукової роботи закладу.

У 2000 р. університет урочисто відзначив своє 125-річчя. З цієї нагоди та за визначні успіхи в роботі указом Президента України Чернівецькому університету було надано статус національного. Ректора, професора С. С. Костишина нагороджено орденом «За заслуги» II ступеня, доцента П. Є. Мармазинську – Орденом княгині Ольги III ступеня, групі професорів, доцентів присвоєно почесні звання заслужених діячів науки і техніки України (проректор, професор М. В. Ткач) та заслужених працівників освіти України (доценти В. Т. Косяченко, М. М. Похила), відзначено подякою Президента (професор Н. Д. Бабич, директор бібліотеки А. Я. Волощук, доцент В. В. Крехівський, професори В. В. Левицький і В. П. Руденко), присвоєно почесні звання професора і доктора низці працівників університету.

Університетська громада у листопаді – грудні 2004 р. взяла активну участь у Помаранчевій революції, зокрема у загальному страйку протесту проти фальсифікації президентських виборів з боку провладного кандидата.

24 листопада 2004 р. спільним засіданням ректорату, профкому викладачів і співробітників ухвалено рішення про загальноуніверситетський безстроковий страйк. Було створено страйковий комітет, який очолював тодішній ректор університету, завідувач кафедри теоретичної фізики, нинішній губернатор, професор Микола Ткач. До речі, ще задовго до виборів, коли з Києва надійшов лист із пропозицією підтримати кандидатуру В. Ф. Януковича, Вчена рада університету з ініціативи ректора М. Ткача відмовила у такій підтримці. Студентство університету не стало підписувати соціальну угоду між студентством України та Урядом держави, очолюваним В. Януковичем.

У кульмінаційний момент подій на Центральному майдані у Чернівцях 25 листопада 2004 р. М. Ткача було обрано головою Буковинського віча-2. Віче схвалило рішення (його зачитав професор університету О. Е. Панчук), в якому декларувалося: «Визнати законно обраним президентом В. Ющенка; розпустити Чернівецьку обласну раду; висловити недовіру обласній адміністрації; передати повно-

Страйк студентів ЧНУ. В центрі ректор університету М. В. Ткач та професор О. Е. Панчук, 24 листопада 2004 р.

ту влади Комітету національного порятунку в Чернівецькій області» та ін.

Багатотисячний колектив Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, особливо студенти, зробив вагомий внесок у перемогу Помаранчевої революції, у забезпечення торжества справедливості над фальсифікаціями та спробами продовжити в Україні існування кримінально-кланової влади. Викладачі, студенти й співробітники університету у вирішальний момент української історії виявили не лише освітні, наукові, але й громадянські якості. Висвітлення цих подій і внесок студентів та працівників університету у революційні події знайшло відображен-

ня на шпальтах інформаційного бюлетеня страйкового комітету вузу «Так!» (вийшло 10 номерів).

У свій 130-й рік Чернівецький університет вступив зі значними здобутками. Він робить вагомий внесок у всі сфери життя краю, західного регіону України: економіку, освіту, науку, культуру, громадське й суспільно-політичне життя. Попри всі складності нинішнього буття колектив університету наполегливо працює, бачить нагальні проблеми та перспективу, прагне до зростання та вдосконалення з тим, щоб своєю плідною працею належно прислужитися Вітчизні й українському народу.

Посвята першокурсників у студенти, 2004-2005 навчальний рік

РЕКТОРИ ЧЕРНІВЕЦЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Костянтин ТОМАЩУК

Доктор права, професор

Ректор 1875-1876 рр.

Народився 13 березня 1840 р. у м. Чернівцях. Після Чернівецької гімназії у 1857 р. вступив на юридичний факультет Львівського університету, який закінчив 1861 р. Працював у Львівській фінансовій прокуратурі, а в 1864 р. став доктором права.

Згодом К. Томащук поїхав до Германштадта, де відмінно склав іспит на звання адвоката і працював у вищому крайовому суді. 1870 року Міністерством юстиції його призначено радником крайового суду у Чернівцях, а згодом він був членом крайової комісії з викупу і врегулювання підданських відносин.

Протягом 1871–1889 рр. К. Томащук обирався депутатом нижньої палати австрійського парламенту і депутатом крайового сейму.

1875 р. він став першим ректором нового університету ім. Франца Йосифа в Чернівцях, заснованого за його сприяння, а також штатним професором австрійського цивільного процесу, торгового та вексельного права і філософії права. Протягом 15 років очолював державну екзаменаційну комісію з історії права.

К. Томащук був почесним членом «Німецько-австрійського наукового об'єднання Віденської вищої школи», «Товариства румунської культури та літератури Буковини».

7 березня 1876 р. громада міської ради м. Чернівців присвоїла К. Томащуківі звання почесного громадянина міста та багатьох інших.

У день відкриття університету Страсбурзький вільний німецький університет відзначив К. Томащука як ініціатора заснування вищої школи в Чернівцях спеціальним дипломом.

Помер 19 грудня 1889 р. у Відні, де і похований. У жовтні 1897 р. у Чернівцях відкрито пам'ятник К. Томащуку у вигляді бронзового погруддя у міському саду (нині – парк ім. Т. Шевченка). Майже через півстоліття пам'ятник було знесено за розпорядженням радянського керівництва.

Фердинанд ЦІГЛАУЕР фон БЛЮМЕНТАЛЬ

Професор історії і права

Ректор 1876-1877, 1899-1900 рр.

Народився 1829 р. у крайовому м. Брунек у Східному Тіролі. Освіту здобув спочатку у гімназії м. Інсбрука, а потім в університетах Інсбрука й Відня, де вивчав філософію, юриспруденцію та історію.

Завдяки глибоким знанням з історії молодий учений став членом «Інституту досліджень австрійської історії» у 1855 р. Через рік йому було присвоєно звання позаштатного професора австрійської історії, а 1863 р. – штатного в Академії права в м. Германштадті.

У 1875 р. Ф. Ціглауера запросили викладати австрійську історію до Чернівецького університету як штатного професора. Кілька разів його обирали деканом філософського факультету, два рази – ректором. У 1900–1906 рр. працював позаштатним професором.

1884 р. Фердинанду Ціглауеру фон Блюменталю присвоєно титул урядового радника, а в 1899 р. – звання почесного громадянина м. Чернівці. Він був членом міської і крайової шкільних рад. Досліджував історію Австрії, Угорщини, Трансильванії.

До основних його праць належать: «Про час виникнення австрійського крайового права», «Історичний нарис Буковини періоду австрійської військової адміністрації», «Звільнення з-під турецького панування в 1686 р.»

Помер у 1906 р., похований на християнському цвинтарі в Чернівцях.

Василь МИТРОФАНОВИЧ

Доктор теології, професор

Ректор 1877-1878 рр.

Народився у 1831 р. Початкову освіту здобув у Чернівецькій гімназії. Навчався у Віденському університеті, після закінчення якого три роки викладав практичну теологію в східно-грецькій теологічній навчальній установі в м. Чернівцях. Потім працював священником-адміністратором в м. Горішній Віків (Південна Буковина).

У 1861 р. отримав звання надзвичайного (позаштатного), а в 1864 р. – постійного (штатного) професора теології. В Чернівецькому університеті В. Митрофанович 1875 р. став штатним професором практичної теології факультету східно-грецької теології, у 1875-1876 і 1882-1883 н. р. його обирали деканом теологічного факультету, завідувачем кафедри практичного богослов'я. У 1879 р. удостоєний звання почесного доктора теології.

Василь Митрофанович займався також активною політичною діяльністю, зокрема був депутатом крайового сейму та рейхсрату (парламенту). Публікувався переважно румунською мовою. Друкував наукові праці у церковно-літературному журналі «Candela», який сам редагував у 1882–1884 рр.

Помер у 1888 р.

Фрідріх фон ЛБЛОЙ

Доктор права, професор

Ректор 1878-1879, 1890-1891 рр.

Народився 1827 р. Початкову освіту отримав у євангелістській гімназії. Фах юриста здобував в університетах Відня і Граца.

Трудову діяльність розпочав в Академії права як викладач історії права, фінансів і національної економіки. У 1852 р. став позаштатним, а у 1857 р. – постійним професором.

У Чернівецькому університеті Ф. фон Лблой – з дня його заснування і пропрацював майже 20 років. Як декан юридичного факультету виступив з вітальною промовою в день урочистого відкриття навчального закладу. Викладав німецьке право.

У 1894 р. передав бібліотеці університету 37 творів у 60 томах, 12 частинах.

До його основних праць належать: «Основи теоретичної дипломатії» (1852); «Історія права» (1854–1858; 1868); «Історія німецького права» (1863); «Угорське державне право» (1870); «Протестантське церковне право» (1871) та ін.

Алоїз ГАНДЛЬ

Доктор філософії, професор фізики

Ректор 1879-1880, 1894-1895 рр.

Народився у 1837 р. Освіту здобув в університеті Відня, де вивчав математику та фізику. Також навчався в м. Граці.

Після закінчення навчання у 1859 р. працював викладачем фізики у Львівському університеті, 1862 р. – постійним професором фізичних наук. У Львівському університеті здобув науковий ступінь доктора філософії і став 1870 р. деканом факультету філософії.

У 1872 р. у Відні обіймав посаду професора фізичних і хімічних наук у військовій академії.

А з 1875 р. – професор Чернівецького університету. Двічі обирався деканом філософського факультету, запровадив в університеті курс метеорології.

У 1898 р. був удостоєний ордена цісарської корони III ступеня.

Одна з основних праць А. Гандля – «Підручник з фізики для старших класів середньої школи». Відомі численні публікації його у наукових збірниках цісарської Академії наук у Відні.

Євсебій ПОПОВИЧ

Професор історії церкви та церковного права

Ректор 1880-1881, 1895-1896 рр.

Народився 15 (27) лютого 1838 р. у м. Чернівцях.

Початкову освіту отримав у місцевій гімназії (1849–1856). Потім упродовж трьох років вивчав теологію, а в 1861 р. навчався в університеті у Відні.

Восени 1861 р. його було призначено завідувачем крайової бібліотеки у м. Чернівцях.

Ставши священником, Є. Попович працював у теологічному закладі й був суспендом в установах, де вивчали Біблію (до 1866 р.), історію права і церкви (з травня 1866 р.).

У 1868 р. Є. Поповичу присвоєно звання професора історії. З 1875 р. він став штатним професором історії церкви Чернівецького університету, а в 1877-1878, 1883-1884, 1889-1890 та 1894-1895 рр. його було обрано деканом факультету теології, завідувачем кафедри вивчення Біблії і тлумачення Нового Заповіту.

Серед його праць: «Про ведення кореспонденції», «Заключний розділ історії церкви», «Загальна історія церков зі статистичним додатком», «Доповіді про чинне шлюбне право в Буковинській єпархії».

Алоїз ГОЛЬДБАХЕР

Професор філології

Ректор 1881-1882 рр.

Народився 27 червня 1837 р. у м. Мерані в Тіролі, де й отримав початкову освіту у гімназії (1849–1857 рр.), а потім – вищу філологічну в університеті м. Інсбрука (1857–1860 рр.). У 1860 р. склав іспит на посаду вчителя. Отримавши високу стипендію, Гольдбахер поїхав до Віденського університету для здійснення досліджень і поглиблення знань у галузі філології (1861-1862 рр.).

З березня 1865 до осені 1869 р. працював учителем, професором гімназії у м. Троппау, з 1867 р. навчаючись у докторантурі. Не залишаючи посаду професора гімназії м. Граца, у 1871 р. А. Гольдбахер став приватним доцентом класичної філології університету м. Граца, а в 1891-1892 рр. – ректором цього самого університету.

1875 р. А. Гольдбахера запрошено до Чернівецького університету, де у 1876-1877 рр. він був деканом філософського факультету.

Основні праці: «Латинська граматики для шкіл» (1883, 6 видань.), «Листи Августина» (2 томи, 1895; 1898).

Фрідріх КЛЯЙНВЕХТЕР

Доктор права

Ректор 1882-1883, 1893-1894 рр.

Народився 1838 р. у Празі. Початкову освіту здобував удома, потім у гімназії. У 1855–1862 рр. навчався у Празькому університеті, після закінчення якого здобув науковий ступінь доктора права.

З 1866 до 1871 р. працював приватним доцентом у Празі, потім викладав національну економіку та аграрне право у сільськогосподарській школі, а з 1872 по 1875 р. – національну економіку та статистику в Балтійському політехнікумі у м. Ризі.

1875 р. переїхав до Чернівців на посаду штатного професора університету. Чотири роки по тому отримав титул урядового радника.

До основних праць Ф. Кляйнвехтера належать такі: «Основи народної економічної науки», «Правові та суспільно-політичні факультети в Австрії», «Основи та цілі так званого «наукового соціалізму».

Володимир фон РЕПТА

Доктор теології, професор

Ректор 1883-1884 рр.

Народився 25 грудня 1841 р. в с. Банилові (нині Вижицького р-ну Чернівецької обл.). Освіту здобував у вищій гімназії м. Чернівці. Вивчаючи теологію як сулент (1868-1869 рр.), потім продовжив навчання в університетах Відня, Бонна, Мюнхена і Цюриха.

Повернувшись до Чернівців у 1872 р., отримав від шкільного інспектора запрошення до єпископської семінарії. 9 вересня 1873 р. за цісарським рішенням йому було присвоєно звання професора Біблійного вчення. Репта здобув звання професора теології Чернівецького університету і очолив кафедру вивчення Біблії і тлумачення Нового Завіту. Пізніше його обрано деканом теологічного факультету. З 1876 по 1895 р. обіймав посаду місцевого шкільного інспектора. Митрополит православної церкви Буковини і Далмації.

Серед написаних і опублікованих Рептою праць виокремлюють такі: «Психологія, її значення для діяльності, обов'язків і вимог релігійного життя» (1888), «Релігійні звичаї та обряди, їх значення в розвитку культури» (1888), «15 років викладання» (про стан шкіл і вищих навчальних закладів у м. Чернівцях).

Помер 1926 р., похований у Чернівцях на християнському цвинтарі.

Йоган ВРОБЕЛЬ

Доктор філології, професор

Ректор 1884-1885 рр.

Народився 1831 р. Освіту отримав, вивчаючи теологію в університеті м. Бреслау (нині Вроцлав, Польща). Після захисту 1865 р. дисертації й отримання звання доктора філософії виїхав до Петербурга, де працював доцентом класичних мов.

У 1867 р. запрошений працювати викладачем Краківського, а згодом – Львівського університетів.

Після відкриття університету у Чернівцях запрошений сюди на роботу. Двічі Й. Вробеля обирали деканом філософського факультету.

Йоган Вробель провадив широку дослідницьку й наукову діяльність, займався вивченням граматики, лексики класичних мов та літератури.

До основних його наукових праць належать: «Про новий рукопис Гесіода», «Про значення класичної філології для гуманістичної освіти та предметного навчання».

Помер 1909 р., похований у Чернівцях.

Карл ГІЛЛЕР

Доктор права, професор

Ректор 1885-1886 рр.

Народився у 1846 р. у м. Вюрцбург, де й здобув вищу освіту, закінчивши Вюрцбурзький університет.

У 1868 р. розпочав підготовчу юридичну практику у місцевому суді. Через три роки Гіллер склав практичний іспит, після чого працював юристом і суддею. Займаючись юридичною практикою, не залишає теоретичні заняття з метою отримати науковий ступінь. Він досяг своєї мети у 1871 р., коли захистив докторську дисертацію в університеті м. Гейдельберг. Але й після цього до кінця 1872 р. продовжував працювати над темою «Законність (легітимність) управління відносно зникнення опору» та обіймав посаду приватного доцента у сфері юриспруденції. У вересні 1875 р. його було прийнято до щойно заснованого Чернівецького університету на посаду професора австрійського кримінального права. 1880 р. дістав звання ординарія, тричі обирався деканом факультету права (протягом 1882-1883, 1887-1888 і 1895-1896 рр.).

Карл Гіллер провадив широку науково-літературну діяльність. Був дописувачем до різноманітних юридичних газет і журналів. Основні його публікації: «Зала суду» (1874), «До питання про зникнення протистояння» (1876), «Про добровільну відмову від замаху та справжнє каяття» (реферат до дня юриста в Німеччині, 1876), «До експериментальних учень австрійського кримінального права» (1878), «Додаток до вчень про конкуренцію делікту» (1881), «Так звана ідеальна конкуренція» (1885), «Найновіші здобутки в сучасному вивченні кримінального права» (промова ректора 1885), «Кримінальне законодавство сьогодні» (1894), «Порушення» (характеристика головного зібрання орієнтаційного об'єднання, 1897).

Грабер ВЕЙТ

Доктор філософії

Ректор 1886-1887 рр.

Народився 2 липня 1844 р. у м. Тіроль. Початкову освіту здобув у гімназії м. Інсбрук, а 1864 р. вступив до місцевого університету.

У 1867 р. Грабер Вейт отримав свідоцтво, яке давало йому можливість викладати у вищій гімназії, а наступного року в Інсбруку захистив докторську дисертацію з філософії.

Пройшовши випробувальний термін у міській середній школі м. Відня, у 1868 р. він отримав місце викладача природничих наук у Віденській вищій гімназії. Через рік Г. Вейт прибув до м. Граца, де викладав у другій державній гімназії. У 1871 р. габілітував.

За цісарським рішенням у 1876 р. його було призначено штатним професором зоології Чернівецького університету і завідувачем кафедри зоології.

У 1892 р. Грабер Вейт, подорожуючи до Неаполя з метою попрацювати у галузі зоології, відпочити і зміцнити здоров'я, опинився у Римі, де й помер 3 березня 1892 р. у госпіталі німецького посольства.

Йому належать праці: «Основні шляхи дослідження кольору тварин» (1884), «Зовнішні механічні інструменти хребетних тварин» (1886) та ін.

Генріх ЗІНГЕР

Доктор права

Ректор 1887-1888 рр.

Народився 27 червня 1855 р. у м. Брюни. Освіту здобув у Відні.

8 червня 1877 р. захистив дисертацію й здобув ступінь доктора права. Після цього був конципентом фінансової прокуратури Австрії.

У 1879 р. габілітував як приватний доцент права, а потім як доцент майнового цивільного австрійського права у Віденському університеті.

Протягом 1879-1880 рр. Г. Зінгер викладав церковне право в Чернівецькому університеті, де його 1880 р. було призначено позаштатним, а 1885 р. за цісарським рішенням штатним доцентом з цього предмета. З 1896 р. обіймав посаду штатного професора в німецькому університеті в Празі.

Г. Зінгеру належать такі праці: «Історичне вчення про порядок спадкування католицьким духовенством в Австро-Угорщині» (1883), наукові статті до архіву церковного права та німецької газети з церковного права.

Костянтин ПОПОВИЧ

Професор церковного права

Ректор 1888-1889 рр.

Народився у 1846 р. у Чернівцях у сім'ї професора теології Євсебія Поповича. Початкову освіту здобув у гімназії, після закінчення якої студіював теологію.

У 1870 р. виїхав до Відня вивчати в університеті пасторальну теологію і церковне право.

З 1873 р. працював спочатку вчителем православної релігії в учительській семінарії, а потім – професором історії церков і церковного права в Чернівецькому православному закладі аж до його злиття з Чернівецьким університетом.

З 1875 р. К. Поповича призначено позаштатним професором церковного права у Чернівецькому університеті, а з 1880 р. – штатним професором цього самого закладу.

За час роботи в університеті К. Попович був деканом факультету теології (1881-1882, 1886-1887, 1892-1893, 1896-1898 рр.), членом Державної екзаменаційної комісії факультету.

Опублікував такі наукові праці: «Характер церковного права і його місце в системі наук»; «Вчення дванадцяти апостолів»; «Апостольські канони» та ін.

Омелян КАЛУЖНЯЦЬКИЙ

Професор слов'янської філології

Ректор 1889-1890 рр.

Народився 11 лютого 1845 р. у с. Тур'є в Галичині (нині Старосамбірський р-н Львівської обл.). Після закінчення у 1863 р. Самбірської гімназії вступив до Львівського університету, а з жовтня 1865 р. навчався у Віденському університеті, де вивчав філологію, історію і філософію під керівництвом професорів Міклошича, Фоллера, Ашбаха, Єгера і Ціммермана. У 1868–1874 рр. викладав у гімназіях Кракова, Жешува, Львова. З 1875 р. став професором порівняльної філології в Чернівецькому університеті. У 1886-1887 н. р. – декан філософського факультету, того ж 1886 р. йому присвоєно звання почесного доктора. У 1889-1890 н. р. – ректор університету.

Український філолог, славіст, палеограф, фольклорист, з 1890 р. – член-кореспондент Румунської АН і з 1891 р. – Санкт-Петербурзької АН.

З науковими цілями здійснив три великі подорожі: березень – жовтень 1877 р. – по містах Київ, Москва, Петербург, Вільно, Кенігсберг, Берлін, Бреслау, Прага; влітку 1884 р. – по Балканах, влітку 1892 р. – по монастирях Північної Молдови; у наступні роки – по Карпатах.

Автор нарисів «Русинська мова і література» (1899) – першої спроби вивчення українського мовного і літературного процесу на Буковині від давньоруських часів до кінця XIX ст. Досліджував давньорусько-українські, молдавські та інші пам'ятки (праці «Огляд слов'яноноруських пам'яток мови й письменства, що зберігаються в бібліотеках і архівах львівських» (1877), «Пам'ятки старослов'янської мови» (1888), «Крестинопільський Апостол» (1896), опублікував «Молдавські та мултянські документи з архівів міста Львова» (1878), «Кирилівське письмо в румунів» (1915) – усього понад 50 праць. Вивчав впливи церковнослов'янської мови на румунську, румунські впливи на українську та говори інших мов Карпатського регіону.

Помер у 1914 р., похований на християнському цвинтарі в Чернівцях.

Ріхард ПШІБРАМ

Доктор філософії

Ректор 1891-1892 рр.

Народився у 1847 р. Освіту здобував в університетах міст Праги і Мюнхена. Після закінчення навчання працював асистентом зоотехнічної лабораторії у Празі.

Отримавши звання доктора філософії, з 1870 р. був співробітником хімічної лабораторії у Лейпцигу. Згодом Р. Пшібрам знову повернувся до Праги, де й почалася його наукова кар'єра – з посади асистента хімічного відділення фізіологічного факультету місцевого університету, а вже через два роки він став приват-доцентом.

У 1874 р. його запросили до Чернівецької вищої (фактично середньої) ремісничої школи як професора загальної й аналітичної хімії та хімічних технологій. Роком пізніше Р. Пшібрам перейшов на роботу до Чернівецького університету, спочатку як позаштатний професор загальної й аналітичної хімії та завідувач кафедри хімії, а з 1879 р. як штатний професор. У 1883-1884 н. р. його було обрано деканом філософського факультету, був членом державної екзаменаційної комісії.

Пропрацював в університеті майже 30 років.

У науково-творчому доробку його найважливішими були праці: «Новий метод дослідження молока», «Про специфічні властивості рідини та їх відношення до хімічного складу», «Про кількісні показники фосфорної кислоти», «Докладний посібник з хімії» тощо.

Еміліан ВОЮЦЬКИЙ

Доктор теології

Ректор 1892-1893, 1901-1902 рр.

Народився 31 березня 1850 р. у м. Чернівцях. У 1874 р. закінчив теологічний заклад, що існував у рідному місті. Потім навчався в університетах Відня, Інсбрука і Страсбурга. Паралельно зі здобуттям освіти готувався стати учителем релігії, сумлінно вивчав Біблію, Старий Заповіт, східні мови. Згодом його було призначено інспектором духовної православної семінарії.

Прагнучи присвятити себе служінню Богові, не полишав наукової діяльності, результатом чого стало визнання його 1879 р. першим доктором теології православної церкви в Австро-Угорщині. З 1884 р. позаштатний, а з 1888 – штатний професор моральної теології.

Був членом державної екзаменаційної комісії для студентів-теологів. Е. Воюцького тричі обирали деканом теологічного факультету (1890-1891, 1896-1897, 1899-1900 рр.).

Крім духовної і наукової, провадив активну громадську діяльність. З 1894 до 1899 р. був членом шкільної ради Буковини і багатьох інших організацій, які займалися розвитком науки, літератури і мистецтва на Буковині.

Багато працював на літературно-науковій ниві. Його роботи «Пророк Іоель» (1882), «Мораль Старого Заповіту» (1890), «Про забобони» (1893) опубліковані румунською та німецькою мовами, безліч статей вийшло в церковно-літературних журналах «Candela», «Зібрання проповідей (настанов)» та ін.

Юліус РОШМАН-ГЬОРБУРГ

Доктор права

Ректор 1896-1897 рр.

Народився 1852 р. Навчався у Віденському університеті, а потім продовжив здобувати освіту в університетах м. Граца та м. Інсбрука.

Свою наукову діяльність розпочав у Відні, де 1873 р. здобув науковий ступінь доктора права і працював на посаді віце-секретаря Центральної статистичної комісії м. Відня. У 1887 р. став приват-доцентом статистики у Віденському університеті, а через певний час – доцентом національної економіки і статистики.

Згодом, у 1891 р. Ю. фон Гьорбург переїхав до Чернівців і обійняв посаду штатного професора статистики Чернівецького університету. Наступного року його обрано деканом юридичного факультету. У 1897 р. обраний депутатом міськради Чернівців.

Свої наукові праці друкував у щомісячному журналі статистичного управління Буковини. Окремими виданнями вийшли праці «Земельний скарб Австрії», «Агро-статистичний атлас» та ін.

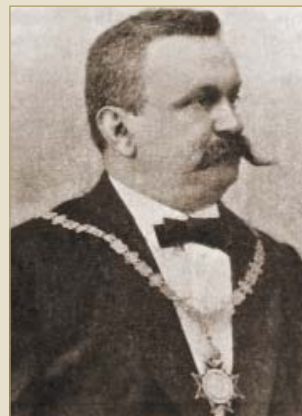
Ісидір ГІЛЬБЕРГ

Доктор філософії

Ректор 1897-1898 рр.

Народився 12 червня 1852 р. у м. Біла Церква (нині районний центр Київської обл.) у сім'ї доктора медичних наук Йозефа Гільберга. Ще у ранньому дитинстві сім'я Ісидора переїхала до Відня, де він і отримав повну освіту. Під час навчання в університеті опублікував свою першу працю під назвою «Zum Christus patiens», а в 1874 р. здобув науковий ступінь доктора філософії. Через три роки став приват-доцентом класичної філології Віденського університету; з 1879 р. – позаштатний професор ще не розділеного на чеський і німецький університети в Празі. У 1882 р. його запросили працювати штатним професором Чернівецького університету. Тут він у 1891-1892 рр. обіймав посаду декана філософського факультету.

Свої численні праці публікував у щорічних журналах: «Zu Plutarchos» (1872), «Eustathii Macrembolitae Protonobilissimi de Hysmines et Hysminiae amatoribus libri XI» (1876), «Zu Plinius naturalis historia» (1882), «Zu Martialis», «Про гальську війну Цезаря», «Філологія та природознавство» (1890) та ін.

Артур СКЕДЛЬ

Доктор права

Ректор 1898-1899 рр.

Народився 9 липня 1860 р. у м. Грац, де спочатку закінчив гімназію, а потім здобув вищу освіту в місцевому університеті. Він продовжив своє навчання в університетах Лейпцига й Берліна і 1881 р. став доктором права. На підставі конкурсної роботи «Правильність оскарження в його історичному розвитку» у 1887 р. запрошений позаштатним професором цивільно-процесуального права до Чернівецького університету, а за цісарським рішенням від 17 жовтня 1891 р. отримав посаду штатного професора цього самого університету.

А. Скедль провадив активну наукову, навчальну і громадську діяльність в університеті: був членом історико-правової державної екзаменаційної комісії, керівником науково-правового семінару.

Протягом 1893-1894 рр. працював деканом юридичного факультету. З 1899 р. – депутат громадської ради Чернівців, з 1900 р. – депутат крайового сейму.

Серед його основних наукових праць – «Питання організації суду» (1892), «Соціальне значення нового закону про цивільний процес» (1898) та ін.

Франц ГАУКЕ

Доктор права, професор

Ректор 1900-1901 рр.

Викладав на кафедрі конституційного та адміністративного права юридичного факультету Чернівецького університету.

Рудольф ШАРИЦЕР

Доктор філософії, професор

Ректор 1902-1903 рр.

Народився 1 квітня 1859 р. у м. Фрайштадті у Горішній Австрії, де закінчив восьмирічну народну школу та гімназію. В 1877 р. вступив до Віденського університету на факультет природничих наук. Великий вплив на його подальшу біографію мав професор А. Штрауф, який зацікавив хлопця парагенетичною мінералогією і призначив його у 1880 р. демонстратором у мінералогічному музеї. У 1882 р. Рудольф Шарицер склав іспит на посаду викладача і рік пропрацював в Академічній гімназії Відня. У 1883 р. здобув ступінь доктора філософії. Згодом був приват-доцентом хімічної мінералогії в Інституті агрокультури, а з 1888 р. – у Віденському університеті. У 1889 р. здійснив шестимісячну дослідницьку поїздку Німеччиною, Францією, Англією, Швецією та Норвегією.

19 березня 1891 р. у Чернівцях Р. Шарицер здобув учене звання професора. У 1894 р. призначений штатним професором Чернівецького університету, а протягом 1896-1897 н. р. – деканом філософського факультету. З 1891 по 1910 р. очолював мінералогічну лабораторію університету. Член мінералогічного товариства у Відні, дійсний член Товариства сприяння природно-історичного дослідження Сходу у Відні, член Академії німецьких природознавців.

Вальтер ГЬОРМАН цу ГЬОРБАХ

Доктор права, професор

Ректор 1903-1904 рр.

Викладач церковної історії юридичного факультету Чернівецького університету.

Теодор ТАРНАВСЬКИЙ

Доктор теології, професор

Ректор 1904-1905 рр.

Народився 16 серпня 1859 р. у м. Вижиці на Буковині (нині районний центр Чернівецької обл.) в родині священика. Освіту здобував у навчальних закладах Чернівців, спеціалізувався на католицьких теологічних факультетах в університетах Відня та Мюнхена. У 1884 р. був призначений науковим керівником клерикального семінару. Наступного року Т. Тарнавський здобув ступінь доктора теології, а ще через рік був висвячений на пресвітера і призначений вікарієм до Святодухівського кафедрального собору Чернівців. Був священиком у церкві св. Миколая та св. Параскеви.

З 1893 р. розпочалася викладацька діяльність Т. Тарнавського як приват-доцента теологічного факультету Чернівецького університету. 1896 р. він призначений професором практичної теології, у 1898-1899 рр. – деканом теологічного факультету. Протягом кількох років був шкільним інспектором єпархії Буковинської митрополії, депутатом крайового сейму.

Зигмунд ФРЕНКЕЛЬ

Доктор філософії, професор

Ректор 1905-1906 рр.

Народився 7 березня 1857 р. у м. Бродях в Галичині. Вищу освіту здобував, студіюючи юриспруденцію у Віденському університеті, а потім – історію у навчальних закладах міст Лейпцига, Відня та Берліна. Отримавши диплом доктора філософії у Віденському університеті у 1880 р., продовжив історичні пошуки та дослідження при Інституті австрійської історії.

У липні 1887 р. Зигмунд Френкель обійняв посаду приват-доцента історії середньовіччя Чернівецького університету. У листопаді 1895 р. призначений професором загальної історії університету.

Євген ЕРЛІХ

Доктор соціології права, професор

Ректор 1906-1907 рр.

Народився 14 вересня 1862 р. у Чернівцях. Здобув вищу правову освіту у Віденському університеті 1886 р. і отримав науковий ступінь доктора права. Деякий час займався у Відні адвокатською практикою, поєднуючи її з вивченням проблем загальної теорії права і римського права. З листопада 1896 р. Є. Ерліх – професор римського права у Чернівецькому університеті, де в 1901 р. його було обрано деканом правничого факультету. Світове визнання Є. Ерліху принесли дослідження в галузі соціології права. Його праці неодноразово перевидувалися німецькою, англійською, французькою, японською мовами.

Він створив у Чернівецькому університеті «семінари живого права», яким передувало глибоке вивчення звичаєвого права тогочасної Буковини. Будучи обраним до Чернівецької міської громадської ради, доклав чимало зусиль для вирішення проблем міста, поліпшення міського самоврядування (обурений безладом і проявами корупції у роботі магістрату оголосив про намір створити у Чернівцях «партію чистих рук»). Для читання лекцій про «живе право» у 1914 р. професор Є. Ерліх був запрошений до Чиказького університету (США), а в 1918 р. – під час перебування у Швейцарії – неодноразово виступав на зібраннях спілок юристів Берна, Цюриха.

У листопаді 1918 р. Є. Ерліха як справжнього представника німецької нації звільнили з роботи в університеті. І хоча пізніше румунський уряд дав йому дозвіл на викладання, наприкінці 1921 р. він переїхав до Бухареста. Помер Є. Ерліх у Відні 2 травня 1922 р.

Євген КОЗАК

Доктор філософії, професор

Ректор 1907-1908 рр.

Народився 21 грудня 1857 р. у Слободзії-Банилові (нині Сторожинецький р-н Чернівецької обл.). Після закінчення у 1878 р. гімназії у м. Чернівцях навчався на теологічному та філософському факультетах Чернівецького університету. З 1886 р. продовжив навчання у Віденському університеті, де вивчав слов'янську філологію і згодом здобув ступінь доктора філософії. Протягом 1892–1894 рр. Євген Козак працював у фінансовому архіві. У серпні 1893 р. був висвячений на священника Буковинської архієпископії і з грудня того ж року служив у церкві св. Сави у м. Відні.

З 1899 р. Є. Козак – професор, завідувач кафедри церковнослов'янської мови та літератури Чернівецького університету. Спеціалізувався у професорів О. Калужняцького та В. Ягничка з Відня. Особливу увагу при читанні церковнослов'янської граматики та літератури звертав на життя і діяння слов'янських пастирів Кирила та Мефодія.

Карл ЗЕЛІНКА

Доктор філософії, професор зоології

Ректор 1908-1909 рр.

Народився 15 грудня 1858 р. у м. Маренберг. Вищу освіту здобував у вузах міст Інсбрука та Граца, де й здобув ступінь доктора філософії у 1882 р.

Протягом 1884-1885 рр. працював асистентом зоологічного інституту при Грацькому університеті. Потім обійняв посаду приват-доцента зоології, порівняльної анатомії та порівняльної історії розвитку в цьому ж навчальному закладі, а згодом отримав звання професора зоології.

18 липня 1897 р. К. Зелінку було призначено професором зоології Чернівецького університету.

Карл АДЛЕР

Професор цивільного права

Ректор 1909-1910 рр.

Народився 31 березня 1865 р. у Празі. Вищу освіту здобув в університеті Відня і згодом захистив дисертацію, після чого присвятив своє життя педагогічній роботі – протягом 1890-1891 рр. працював у Берлінському університеті. З 1893 р. Карл Адлер став приват-доцентом з торгового та вексельного права у Віденському університеті. Переїхавши до м. Чернівців, у 1898 р. працював на посаді професора цивільного права у місцевому університеті.

Матіас ФРІДВАГНЕР

Доктор філософії, професор

Ректор 1910-1911 рр.

Народився 3 лютого 1861 р. у м. Галльсбах у Горішній Австрії. Протягом 1873–1881 рр. навчався у вищій реальній школі м. Лінца. Вищу освіту здобув у Віденському університеті, де вивчав філософію і здобув ступінь доктора філософських наук. У 1888 р. був призначений викладачем державної вищої реальної школи у Відні. З 1898 р. обіймав посаду приват-доцента романської філології у Віденському університеті, а в 1900 р. призначений професором Чернівецького університету. Член-кореспондент Румунської академії наук. Читав курси порівняльного вивчення романських (зокрема румунської) мов та літератури у 1900–1911 рр.

Йоган КРОМАЙЄР

Доктор, професор

Ректор 1910-1911 рр.

Видав монументальну антологію румунської народної пісні.

Стефан САГІН

Доктор теології, професор

Ректор 1911-1912 рр.

Народився у 1860 р. у м. Мітокал-Драгомірна у Південній Буковині (нині Румунія). Освіту здобув спочатку у м. Сучаві, закінчивши у 1880 р. гімназію, а потім навчався на теологічному факультеті Чернівецького університету. Трудову діяльність розпочав навчальним інспектором духовної семінарії у Чернівцях. Здобув ступінь доктора теології. У 1891 р. був висвячений на священника, а наступного року став кафедральним проповідником у Чернівцях. У 1897 р. висвячений у сан протопресвітера.

Педагогічну діяльність у Чернівецькому університеті Стефан Сагін розпочав як член державної ек-заменаційної комісії теологічного факультету. У 1899 р. отримав учене звання професора теологічного факультету.

Раймунд Фрідріх КАЙНДЛЬ

Доктор філософії, професор австрійської історії

Ректор 1912-1913 рр.

Народився 31 серпня 1866 р. у Чернівцях. Батько був учителем, музикантом, власником млина, за-сновником першої у місті фабрики з виробництва кахлів для печей.

З дитинства його цікавили проблеми історії, що і визначило його подальшу долю. Р. Кайндль після закінчення гімназії вступив до Чернівецького університету, де вивчав германістику, історію та географію.

Після захисту дисертації у 1905 р. Р. Кайндля призначено ординарним професором історії, а в 1910 р. – деканом філософського факультету.

Він опублікував понад 120 книг і статей, значна частина яких присвячена теоретичним проблемам народознавства, а також вивченню історії, життя та побуту, традицій і звичаїв, правових і міфологічних уявлень гуцулів. Кайндль охопив етнографічними дослідженнями не тільки Буковинські Карпати, а весь Карпатський край і Закарпаття.

Обирався головою історичного семінару, членом Центральної комісії мистецтв та історичних пам'яток у Відні.

Написав «Історію міста Чернівці» (1908), тритомну «Історію Буковини». У працях Р.-Ф. Кайндля вперше науково спростовано хибну думку, що нібито українці на Буковині – «зайди». Спираючись на писемні джерела та археологічні дані, він доводив, що вже з VI ст. постійним осілим населенням східної частини Прикарпаття, автохтонами були слов'яни. Цінність мають його дослідження з історії буковинських українців (рутенів, русинів). Йому належать також дослідження з етнографії українського населення Буковини, серед них том «Гуцули» (1894) – одна з перших праць про цю самобутню гілку українського народу.

З 1915 р. професор Кайндль викладав в університеті м. Грац. Помер під час проведення семінарського заняття 14 березня 1930 р.

Ганс фон ФРІШ

Доктор права, професор

Ректор 1913-1914 рр.

Працював на кафедрі загального та австрійського цивільного права.

Під час розпаду Австро-Угорської імперії у 1918 р. виступав за перебазування Чернівецького університету в австрійське місто Зальцбург.

Цезар ПОМЕРАНЦ

Доктор фармації, професор хімії

Ректор 1914–1918 рр.

Під час його керівництва університет у роки Першої світової війни майже не функціонував.

Василь ТАРНАВСЬКИЙ

Доктор теології, професор

Ректор 1918-1920 рр.

Народився 16 грудня 1859 р. у селі Міховени Сучавського повіту (нині територія Румунії). Після закінчення ліцею у Сучаві (1878 р.) вступив на теологічний факультет Чернівецького університету, де й закінчив докторантуру в 1886 р. Згодом спеціалізувався з історії Старого Заповіту та івриту у містах Відні, Бреслау (нині Вроцлав, Польща) та Берліні протягом 1898-1900 рр.

До початку своєї викладацької діяльності в Чернівецькому університеті був священником у с. Строешти (Сучавський повіт), пресвітером і професором з історії релігії у м. Сучаві, священником у Чернівцях.

Діяльність в університеті В. Тарнавський розпочав із посади доцента й позаштатного професора. Згодом став ординарним професором і завідувачем кафедри Біблійної історії Старого Заповіту та івриту теологічного факультету. Певний час керував кафедрою практичної теології, викладав спеціалізовані з арамейської, сирійської та арабської мов.

П'ять разів обирався деканом теологічного факультету і двічі ректором Чернівецького університету.

Крім викладацької провадив ще й громадську діяльність – був директором і редактором газети «Candela» (1923–1932), головою Асоціації буковинського кліру (1923-1924 рр.). У зв'язку з активною педагогічною роботою на кафедрі, й особливо завдяки своїм науковим працям, В. Тарнавський вважається найвидатнішим румунським православним теологом з історії Старого Заповіту.

Помер 4 лютого 1945 р. у Бухаресті.

Іон НІСТОР

Доктор історичних наук, професор

Ректор 1920-1921, 1933–1940 рр.

Історик, публіцист, педагог, політичний діяч.

Народився в 1876 р. у с. Верхній Віків у Південній Буковині (нині Румунія). Початкову школу закінчив у рідному селі, а потім навчався у німецькому ліцеї у м. Радівці (нині Румунія). Після здобуття вищої освіти на філософському факультеті Чернівецького університету протягом 1903–1907 рр. працював допоміжним викладачем історії та географії Сучавського ліцею, згодом – викладачем Чернівецького реального ліцею.

Спеціалізацію проходив у містах Бухаресті, Відні, Берліні, Мюнхені. У 1909 р. захистив докторську дисертацію «Молдавські претензії на Покуття». У 1911 р. став доцентом історії у Віденському університеті. Наступного року І. Ністор був призначений викладачем історії Румунії на щойно створеній кафедрі історії Південно-Східної Європи. У 1915 р. обраний членом Румунської академії наук, а в 1920 р. – сенатором.

Активно займався організаційно-науковою роботою – був директором Інституту історії та мови Чернівецького університету, засновником журналі «Junimea literara» («Літературна юність») (1904–1914), «Codrul Cosminului» («Козьминський ліс») (1924–1939), «Buletinul Bucovinei» («Бюлетень Буковини»).

Іон Ністор мав значний науково-творчий доробок. До його основних праць належать такі: «Зовнішні комерційні зв'язки Молдови у XIV–XVI ст.» (1911), «Румунська митниця у XV–XVI ст.», «Погляд на історію освіти на Буковині» (1912), «Походження назви «Буковина» (1915), «Румуни і русини з Буковини», «Історія Бессарабії» (1923), «Бессарабія і Буковина» (1939), «Історія Буковини» (з рукопису опублікована у 1991).

Помер у 1962 р.

Максиміліан ГАКМАН

Доктор права, професор

Ректор 1921-1922 рр.

Народився у 1877 р. у с. Опришени на Буковині (нині Глибоцький р-н Чернівецької обл.). Трудову діяльність розпочав викладачем торговельного та міжнародного права. У 1920 р. був призначений інспектором інтернату Товариства румунських ремісників, а через два роки – заступником завідувача кафедри міжнародного права Чернівецького університету.

Обирався на посаду проректора. За час його ректорства на базі філософського факультету було створено філософсько-філологічний і природничий факультети.

Поряд із педагогічною діяльністю Максиміліан Гакман був головою «Товариства румунської літератури і культури на Буковині», обраний почесним громадянином сіл Вікно (1927), Вадул Ніструлу (1927), Цирени (1928), почесним членом товариства «Православна Академія», членом Чернівецького повітового комітету Національної ліберальної партії, членом-кореспондентом адміністративної ради (1925), віце-головою сенату Румунії, почесним членом академічного товариства «Юність», членом-засновником музично-драматичного товариства «Чіпріан Порумбеску».

До основного наукового доробку М. Гакмана належать: «Трактат міжнародного суспільного та приватного права» (1937), «Секретна угода між Румунією та Австро-Угорщиною у 1883 р.» (1937), «Нова німецька соціальна політика та її реалізація» (1942), «Порівняльне комерційне право» (1930) та ін.

Євген БОТЕЗАТ

Доктор біології та філософії, професор

Ректор 1922-1923 рр.

Народився у 1871 р. у с. Терблече (нині Глибоцький р-н Чернівецької обл.). Початкову школу закінчив у рідному селі та м. Серет, після чого вступив на природничий факультет Чернівецького університету. В 1897 р. здобув ступінь доктора біології, а в 1898 р. – доктора філософії.

Професійну діяльність розпочав викладачем Чернівецької нормальної школи. У 1904 р. зробив відкриття у біології – винайшов, дослідив і встановив органи смаку у птахів. Викладацьку діяльність продовжив у Чернівецькому університеті і згодом був обраний ректором.

Член-кореспондент Румунської академії наук (1913), член-кореспондент Паризького товариства біологів (1908). Найвідомішою працею Євгена Ботезата є «Біологічне значення пташиного співу».

Помер у 1964 р.

Валеріан СЕЗАН

Доктор теології і права, професор

Ректор 1923-1925, 1927–1930 рр.

Народився 1878 р. у с. Слобода-Раранче (нині с. Слобода Новоселицького р-ну). Навчався спочатку у православній школі, потім – у Чернівецькій класичній державній гімназії, а в 1896 р. вступив на теологічний факультет Чернівецького університету. У 1901 р. став доктором теології й отримав стипендію Буковинської митрополії. Навчався також на юридичному факультеті. Продовжувати навчання вирішив у Європі, а саме – Празі та Відні. У 1906 р. став доктором права у Празі. Спеціалізувався в Афінах та Єрусалимі, потім в Україні та Росії (Київ, Москва, Петербург).

У 1908 р. В. Сезана обрано дияконом Чернівецького кафедрального собору. З 1913 р. розпочав викладацьку діяльність на посаді доцента церковного права теологічного факультету Чернівецького університету. Повернувшись у 1918 р. з еміграції, в яку був змушений поїхати під час Першої світової війни, був викладачем латинської та грецької мов. У 1919 р. В. Сезанові було присвоєно звання титулярного професора церковного права і призначено його на посаду декана. Активно займався громадською діяльністю – був депутатом парламенту Румунії.

До науково-творчого доробку В. Сезана належать: «Державна церква у Римо-візантійській імперії від Костянтина Великого до падіння Константинополя» (1911), «Об'єднання православної церкви у Великій Румунії» (1919), «Проект об'єднання Автокефальної православної церкви у соборній Румунії» (1920), «Кафедра церковного права юридичного факультету» (1939).

Помер у 1940 р.

Ромуїл КИНДЯ

Доктор теології та філософії, професор

Ректор 1925-1926 рр.

Народився 1886 р. у м. Аврезі (Румунія), де навчався в євангелістському лицейі у м. Сибіу. Вищу освіту здобув на теологічному факультеті Чернівецького університету, де в 1911 р. захистив докторську дисертацію з теології. Для поглиблення набутих знань відвідував курси спеціалізації з історії у Берліні (1910-1911) та Лейпцизі (1911-1912). У 1916 р. Р. Киндя здобув науковий ступінь доктора філософії. Впродовж 1915–1919 рр. обіймав посаду професора духовної семінарії у м. Сибіу. Потім перейшов до Чернівецького університету, де став титулярним професором всесвітньої історії церкви теологічного факультету. У 1928 р. обраний примарем Чернівців. Член-кореспондент Румунської академії наук (1929).

Протягом 1940–1947 рр. – професор всесвітньої історії факультету літератури та філософії університету в м. Клуж-Напока (Румунія). Був членом-фундатором Інституту історії та мови Чернівецького університету; засновником та керівником періодичного видання «Сучава», почесним членом товариства «Православна Академія». У 1932 р. обраний почесним громадянином с. Неполоківці.

Р. Киндя був активним дописувачем таких періодичних видань, як «Glasul Viscopinei» («Голос Буковини»), «Candela» («Лампада»), «Junimea literara» («Літературна юність»). Оpubлікував наукові праці: «Католицизм у Молдові у XVII ст.», «Конкордат. Розділ політичної історії», «Митрополит Володимир де Репта», «Вступ до історичних студій», «Реформа вищої освіти».

Георге ДРЕГЕНЕСКУ

Доктор цивільного права, професор

Ректор 1926-1927 рр.

Народився у 1884 р. Увесь життєвий шлях Г. Дрегенеску пов'язаний із Чернівецьким університетом. У 1922 р. працював завідувачем кафедри цивільного права юридичного факультету, був головою семінару з цивільного права. З 1925 р. обіймав посаду декана юридичного факультету. Ставши у 1938 р. примарем Чернівців, продовжував педагогічну та наукову діяльність в університеті, де з 1939 р. був заступником завідувача кафедри цивільного права. Георге Дрегенеску як знаний професор юридичних наук викладав в Академії високих економічних студій (м. Чернівці). Для того щоб поглибити знання у галузі юриспруденції, працював в архівах, бібліотеках, закладах Берліна, Парижа, Брюсселя, Праги. У 1936 р. брав участь у зборах Академії всесвітнього порівняльного права у м. Гаага.

Ніколає КОТОШ

Доктор теології, професор

Ректор 1927 р.

Народився у 1883 р. у с. Стража (Південна Буковина, нині Румунія). Професійну діяльність Н. Котош пов'язав із Чернівецьким університетом, де у 1911 р. його було обрано штатним професором кафедри фундаментальної теології. Згодом переїхав до Кишинєва, де обіймав посади професора теологічного семінару (1918), заступника доцента (1919), титулярного професора (1924).

Повернувшись до Чернівецького університету, Н. Котош став деканом теологічного факультету (1924–1927; 1935–1936). Помер у 1959 р.

Костянтин ІСОПЕСКУ-ГРЕКУЛ

Правник і письменник, професор, фахівець у галузі кримінального кодексу

Ректор 1930–1933 рр.

Народився в 1871 р. Розпочав діяльність на посаді професора юридичного факультету австрійського університету на Буковині. У 1934 р. обійняв посаду заступника декана цього самого факультету. Був директором чернівецького періодичного видання «*Unirea nationala*» («Національна єдність»).

Опублікував монографію «Теорія вартості індивідуального потенціалу та її включення до доктрини політичної економії. Економічно-правові студії».

Помер у 1938 р.

Захар ШУЛЬГА

Доцент, кандидат економічних наук

Ректор 1940–1941 рр.

Завідувач кафедри політичної економії.

Основні праці: «Інтереси, стимули і зацікавленість» (1970), «Етапи та критерії розвитку соціалістичної економіки» (1975), «Економічні проблеми розвинутого соціалізму» (1978), «О методике научно-исследовательской работы. Применительно к исследованиям обществоведов» (1978).

Павло КАНІБОЛОЦЬКИЙ

Доктор геологічних наук, професор

Ректор 1944–1949 рр.

Народився 1906 р. у м. Царичанка Дніпропетровської обл. у сім'ї селянина.

У 1916 р. закінчив церковно-приходську школу. Працював на шкірзаводі, служив у лавах Червоної армії. З 1924 р. навчався на робітфаці (вечірнє відділення) та працював на Харківському електроламповому заводі.

Вищу освіту здобув у Дніпропетровському гірничому інституті, де навчався протягом 1927–1930 рр. Як відмінник навчання залишився в аспірантурі. Після захисту у 1935 р. кандидатської дисертації працював доцентом у тому ж гірничому інституті та за сумісництвом у Дніпропетровському державному університеті.

У 1944 р. П. Каніболоцького було призначено на посаду ректора Чернівецького університету. Був завідувачем кафедри петрографії та корисних копалин університету. 1945 р. захистив докторську дисертацію «Геологія Криворізького басейну» у Київському університеті імені Т. Шевченка. Тоді ж Наркомат освіти УРСР нагородив його знаком «Відмінник освіти» за відбудову Чернівецького університету, у 1946 р. – медаллю «За сумлінну працю в роки Великої Вітчизняної війни». З 1947 р. – професор. Заслужений діяч науки і техніки Казахської РСР.

У грудні 1947 р. П. Каніболоцького обрано депутатом Чернівецької обласної ради депутатів трудящих. У січні 1950 р. переведений на посаду завідувача кафедри петрографії та геології корисних копалин Дніпропетровського гірничого інституту.

Помер 13 серпня 1950 р. у Дніпропетровську.

Корній ЛЕУТСЬКИЙ

Доктор біологічних наук, професор

Ректор 1949–1968 рр.

Народився в 1901 р. у с. Малахове на Миколаївщині. З 1922 по 1924 р. служив у лавах Червоної армії. У 1924-1925 рр. – директор дитячої колонії та член окружного методичного комітету, який дбав про виховання дітей, батьки яких загинули на фронтах громадянської війни.

Для здобуття вищої освіти обрав Інститут народної освіти в м. Одесі, після закінчення його працював викладачем педагогічного і машинобудівного інститутів м. Кіровограда та старшим науковим співробітником Науково-дослідного інституту харчування.

Упродовж 1935–1941 рр. К. Леутський обіймав посаду старшого наукового співробітника Інституту біохімії Академії наук УРСР та завідувача біохімічної лабораторії Інституту праці в Києві.

У повоєнні роки працював проректором з наукової роботи і завідувачем кафедри біохімії Львівського державного університету.

З 1949 р. по 1968 р. К. Леутський – ректор Чернівецького державного університету і завідувач кафедри біохімії. Був головою правління Чернівецького відділу товариства для поширення політичних і наукових знань, членом Центральної ради Всесоюзного товариства фізіологів, біохіміків, фармакологів.

У 1962 р. обраний почесним членом Чехословацького медичного товариства ім. Пуркіне (Академія медичних наук Чехословаччини). У 1965 р. К. Леутському присвоєно почесне звання «Заслужений діяч науки УРСР». Нагороджений двадцятьма урядовими нагородами, зокрема орденами Леніна і Трудового Червоного Прапора.

Помер у листопаді 1988 р.

Костянтин ЧЕРВІНСЬКИЙ

Доктор хімічних наук, професор

Ректор 1968–1987 рр.

Народився 1 червня 1919 р. у с. Пиків на Вінниччині в родині вчителів. Трудову діяльність розпочав ще до здобуття середньої освіти – працював на Кам'яногірському цукровому заводі й одночасно навчався у вечірній школі.

У 1937 р. вступив до Харківського хіміко-технологічного інституту, але війна перервала навчання. З липня по грудень 1941 р. К. Червінський воював на Південно-західному фронті, звідки його було відправлено до артилерійського училища. За участь в Яссько-Кишинівській операції був представлений до звання Героя Радянського Союзу (не отримав). За виконання бойових завдань нагороджений орденом Вітчизняної війни I ступеня, Червоної Зірки та чотирма медалями.

Після війни продовжив навчання й паралельно працював у Рубіжанському науково-дослідному інституті. Потім вступив до аспірантури і в 1952 р. захистив кандидатську дисертацію.

Викладацьку діяльність у вищій школі К. Червінський розпочав у 1951 р. на посаді асистента, а потім доцента кафедри основного органічного синтезу Дніпропетровського хіміко-технологічного інституту. Протягом 1961-1968 рр. обіймав посаду завідувача проблемної лабораторії пластмас і напівпродуктів для них. Велика і плідна наукова праця, здійснена за цей період, була узагальнена в докторській дисертації.

У 1968 р. Костянтин Червінський було призначено ректором Чернівецького університету. Майже 20 років він керував науково-педагогічною діяльністю вузу, навчанням і вихованням студентів. За час його ректорства було збудовано студентське містечко, почалося будівництво нового навчального корпусу, розгорнуто масштабну науково-дослідну роботу.

З 1995 р. – він почесний професор Чернівецького університету. Заслужений діяч науки і техніки України.

Професор К. Червінський заснував відому наукову школу з досліджень проблем рідинно-фазного окислення, в якій підготовлено 70 фахівців, зокрема 18 кандидатів і 4 доктори наук.

Автор майже 270 наукових праць, 22 винаходів, 6 з яких впроваджені у виробництво. Вагомим внеском у висвітлення багатьох питань нафтохімії стали дві монографії: «Технологічні методи нафтохімічного синтезу», «Керування реакцій нафтохімічного синтезу» і посібник «Сировина основного органічного синтезу».

Помер 21 серпня 2002 р., похований у Чернівцях.

Академік вищої школи та Екологічної академії України. Заслужений діяч науки і техніки України, почесний доктор права Саскачеванського університету (Канада). Почесний член Міжнародної організації університетів «Phi Beta Delta» (США). Почесний громадянин міст Чернівців і Лок-Хейвена (США).

Народився 7 лютого 1932 р. у с. Звиняч Чортківського району на Тернопільщині. Батьки-хлібороби, Степан Степанович (учасник Великої Вітчизняної війни) і Марія Степанівна, виховали двох дітей – Степана та Софію. Закінчивши середню школу, у 1950 р. Степан поїхав до м. Чернівців, щоб стати студентом геологічного факультету. Проте перешкодою стало те, що він невчасно отримав атестат зрілості, тому спізнився подати документи на геологічний факультет і був зарахований на біологічний. Однак ще років зо два штурмував тодішнього ректора заявами про переведення. Лише після успішної доповіді «Чи є життя на Марсі?» серйозно захопився біологією.

По закінченні університету Степан Степанович брав безпосередню участь в освоєнні цілинних земель Казахстану, очолював міський штаб боротьби з порушниками громадського порядку, за що й отримав першу урядову нагороду – Почесну грамоту Президії Верховної Ради УРСР.

У 1966 р. став кандидатом наук, працював викладачем, а в 1985 р. захистив докторську дисертацію «Цілісність і полярність гетерозису рослин», здобув ступінь доктора біологічних наук.

Протягом п'ятнадцяти років (1972–1987) Степан Степанович обіймав посаду проректора з наукової роботи. У 1987 р. був обраний ректором Чернівецького університету і водночас призначений завідувачем кафедри біохімії й експериментальної екології. Коли він заступив на посаду ректора, в університеті налічувалося близько 50 докторів наук і 250 кандидатів, а вже в 2000 р. – понад 100 докторів і більше як 500 кандидатів наук. Університет один із найперших здобув четвертий, вищий рівень акредитації.

С. С. Костишин понад 30 років керував науково-дослідною лабораторією, предметом вивчення якої є молекулярно-біохімічна природа гетерозису рослин, а віднедавна – вплив екологічно несприятливих чинників на рослинні й тваринні організми. Опублікував понад 200 наукових статей, дві монографії, кілька навчальних посібників, отримав п'ять свідоцтв на винаходи. Його учнями захищено три докторські та п'ятнадцять кандидатських дисертацій. З 1998 р. очолює спеціалізовану вчену раду із захисту докторських і кандидатських дисертацій за спеціальностями «Біохімія» та «Екологія».

Упродовж 15-ти років Степан Степанович очолював Чернівецьке обласне відділення товариства «Україна» (товариство культурних зв'язків з українцями за кордоном), був членом Державної акредитаційної комісії Ук-

КОСТИШИН Степан Степанович

Випускник біологічного факультету (1955 р.)

Ректор 1987–2001 рр.
**Почесний професор Чернівецького
національного університету
імені Юрія Федьковича**

раїни, президії Асоціації ректорів вищих навчальних закладів, обирався депутатом міської й обласної рад.

Нагороджений орденами «Знак Пошани», «За заслуги» II і III ступенів, Святого Володимира. Міжнародний біографічний центр (Кембридж, Великобританія) 5 листопада 1999 р. визнав його «Людиною року 2000–2001».

Особливо надихає підтримка родини. З дружиною, Міррою Василівною, вони – немов ілюстрація до вчення про полярність. Він – природничник, вона – гуманітарій, художниця, кандидат мистецтвознавства, автор книги «Український народний костюм Північної Буковини: традиції і сучасність». Та в цій протилежності – запорука гармонії. Слідами батьків пішла донька Світлана. У червні 2000 р. вона в числі перших в західноукраїнському регіоні здобула науковий ступінь доктора біологічних наук зі спеціальності «Екологія».

Степан Степанович понад усе захоплюється природою, любить плекати сад, прищеплювати – щоб цвіло, щоб родило...

Улюблений афористичний вислів: «Не шукай собі ворогів, бо друзів від цього більше не стане».

Кредо життя Степана Степановича – щирість, відвертість, правда, відповідальність за свої вчинки.

ТКАЧ

Микола Васильович

Випускник фізичного факультету (1969 р.)

Ректор 2001–2005 рр. Почесний професор Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича. Голова Чернівецької обласної державної адміністрації

Доктор фізико-математичних наук, професор, академік Академії наук вищої школи України, заслужений діяч науки і техніки України. Почесний доктор Бельцького університету імені Алеку Руссо. Автор понад 200 наукових праць, більшість з яких опублікована у визнаних фахових виданнях як в Україні, так і за кордоном (Росія, Німеччина, США, Польща). Вагомим внеском у розроблення теоретичних методів дослідження спектрів квазічастинок та їх взаємодії у наногетеросистемах на основі діаграмної техніки Фейнмана та методу функцій Гріна стала монографія «Квазічастинки у наногетеросистемах. Квантові точки та дроти» (2003). М. Ткач нагороджений Почесною грамотою Міністерства освіти і науки України, Почесною відзнакою «Буковина» Чернівецької обласної державної адміністрації та обласної ради, Почесною відзнакою Чернівецької міської ради за особистий внесок в науково-технічний і соціально-культурний розвиток Буковини, сприяння становленню української правової держави.

Народився Микола Васильович Ткач 5 січня 1945 р. у селі Дністрівці Чернівецької області у селянській родині. Закінчивши семирічку 1958 р., продовжив навчання у середній школі сусіднього села Іванівців, яку закінчив із золотою медаллю 1961 р. Відразу після школи

вступив на фізико-математичний факультет Чернівецького університету, але навчання довелося перервати для проходження строкової служби у лавах Радянської армії. Демобілізувавшись у вересні 1967 р., він повернувся на IV курс вже фізичного факультету. Закінчивши університет у 1969 р., вступив до аспірантури при кафедрі теоретичної фізики. Науковими керівниками кандидатської дисертації М. Ткача були відомий фізик-теоретик, доктор фізико-математичних наук, професор, лауреат Ленінської премії А. Ф. Лубченко (Інститут теорфізики АН УРСР, м. Київ) та завідувач кафедри теоретичної фізики ЧДУ, кандидат фізико-математичних наук, доцент В. М. Ніцович.

У 1974 р. Микола Васильович захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата фізико-математичних наук (тема «Теоретическое исследование температурного генезиса экситонных спектров в ионных кристаллах») і був призначений на посаду старшого викладача, згодом – доцента цієї ж кафедри (1977–1986).

У 1987 р. в Інституті теоретичної фізики АН України (м. Київ) захистив докторську дисертацію «Теория перенормировки спектра квазичастиц, взаимодействующих с фонами в полупроводниках». Наступного року здобув звання професора.

З 1986 р. і дотепер очолює кафедру теоретичної фізики Чернівецького університету. За 35 років науково-педагогічної діяльності викладав загальні та навчальні курси: «Теоретична механіка», «Електродинаміка», «Квантова механіка», «Термодинаміка і статистична фізика», «Астрономія»; спецкурси: «Теорія екситонів», «Теорія твердого тіла», «Метод функцій Гріна в теорії твердого тіла» та ін.

З 1988 по 30 жовтня 2001 р. Микола Васильович обіймав посаду проректора з наукової роботи.

За понад 25 років роботи в науці професорові М. Ткачеві вдалося створити свою школу фізиків-теоретиків. Серед них – 13 кандидатів наук, два доктори наук. Не всі вихованці його залишилися в науці, деякі обрали й інші сфери, в яких досягли успіху. Державний Секретар України Олександр Зінченко, кандидат фізико-математичних наук – колись один із найздібніших аспірантів, – проте великих висот досягнув у політиці – був народним депутатом України, заступником Голови Верховної Ради України.

З 1990 р. по лютий 2005 р. Микола Васильович головував у спеціалізованій раді із захисту докторських та кандидатських дисертацій, зорганізований у Чернівецькому університеті значною мірою завдяки його особистій ініціативі. На той час це була перша в університеті рада такого високого кваліфікаційного рівня. Як науковець М. Ткач побував на стажуванні в Канаді (м. Саскатун, Саскачеванський університет, 1987), налагоджував партнерські взаємини з Бухарестським університетом та Інститутом ядерної фізики АН Румунії (1995), з університетом міста Баня-Лука (Сербська Республіка, 1995), із Санкт-Петербурзьким фізико-

технічним інститутом ім. А. Ф. Іоффе Російської Академії наук (1996, 1997). Він входить до редколегій «Наукового вісника Чернівецького університету», «Журналу фізичних досліджень» (м. Львів).

З 30 жовтня 2001 р. Микола Ткач – ректор Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича. На цій посаді йому вдалося здійснити кілька фундаментальних справ. Розроблено систему заходів, спрямованих проти проявів хабарництва, що дали значні результати й мали добрий резонанс у професійних та громадських колах. Вперше у практиці Чернівецького університету введено рейтингове оцінювання роботи викладачів, яке стало основою диференційованої і об'єктивної системи розподілу надбавок до заробітної плати. Вироблено й запроваджено механізм поступового виходу на пенсію викладачів старшого покоління, завдяки чому майже 200 молодих поповнили педколектив, у кілька разів збільшено набір в аспірантуру.

За час роботи М. Ткача на посаді ректора та з його безпосередньої ініціативи створено нові факультети – комп'ютерних наук, факультет образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва, довузівської підготовки, відкрито навчально-консультативний центр у м. Новодністровську. Здійснено великі обсяги будівництва і капітального ремонту корпусів університету – більш як на 2000 м² зросла кількість корисних площ, що дало змогу значно поліпшити умови праці юридичного, історичного, економічного факультетів, територіально об'єднати кафедри фізичного і факультету комп'ютерних наук, які до того розташовувалися в різних, віддалених корпусах.

Чималу увагу Микола Васильович Ткач приділяв міжнародним зв'язкам університету: підписано та поновлено угоди про співпрацю з університетами Польщі – Варшавським, Жешовським, Ягеллонським, Свентокшиською Політехнікою, Румунії – Сучавським та «Університетом Бабеш-Бояй» в м. Клуж-Напока, Молдови – Бельцьким ім. Алеку Руссо; започатковано зв'язки з Фондом ім. Йосифа, Марії та Зденки Главкових (Чехія); поживалося проведення міжнародних наукових конференцій. М. Ткач брав участь у роботі міжнародних науково-організаційних конференцій з проблем методів і моделей вищої освіти (Москва, 2002; Прага, 2003).

Упродовж тривалого часу своєї наукової та професійної викладацької роботи Микола Васильович ніколи не був байдужим до громадсько-політичних справ: входив до складу виконкомів Чернівецьких обласної та міської рад народних депутатів. У подіях Помаранчевої революції ректор М. Ткач зайняв свідому й чітку позицію, підтримавши студентський страйк та очоливши страйковий комітет викладачів і співробітників університету, що виступили проти фальсифікації результатів президентських виборів. Як заступник голови увійшов до складу обласного Комітету національного порятунку. 25 листопада 2004 р. у Чернівцях під головуванням М. Ткача відбулися збори територіальної громади Чернівецької області – Буковинське віче, яке висловило підтримку Вікторові Ющенку.

4 лютого 2005 р. Указом Президента України Віктора Ющенка М. Ткача призначено головою Чернівецької обласної державної адміністрації.

Урочисте призначення Миколи Ткача на посаду голови Чернівецької обласної державної адміністрації.

Зліва направо: народні депутати Георгій Манчуленко, Михайло Мельничук, Микола Катеринчук, віце-прем'єр-міністр Роман Безсмертний, голова Чернівецької облдержадміністрації Микола Ткач, голова Чернівецької обласної ради Олександр Смотрич, Чернівецький міський голова Микола Федорук, народний депутат Михайло Бауер. 11 лютого 2005 р.

МЕЛЬНИЧУК
Степан Васильович

Випускник фізичного факультету (1970 р.)

Ректор з 2005 р.

Доктор фізико-математичних наук, професор. Відмінник освіти України, заслужений діяч науки і техніки України. Голова спеціалізованої вченої ради із захисту кандидатських і докторських дисертацій з фізико-математичних наук Чернівецького університету.

Народився 14 січня 1948 р. у с. Топорівці Новоселицького району на Буковині в родині Василя Афанасійовича та Євдосії Михайлівни Мельничуків. Ще в школі читав багато науково-популярної літератури з фізики. Створення перших атомних електростанцій, політ у космос Юрія Гагаріна, цікаві уроки улюбленого вчителя фізики – все це спонукало юнака вступити на фізичний факультет Чернівецького університету.

Понад три десятиліття минуло відтоді, як Степан Васильович вчився в Чернівецькому університеті, та досі живуть у його серці спогади про студентське життя, роботу в будзагонах та педагогічну практику, з якою у нього пов'язане перше розчарування. Він не вірив, що не можна не навчити дітей фізиці, але після місяця викладання цієї дисципліни у школі, його учні отримали 18 двійок...

Згадує С. В. Мельничук із вдячністю університетських викладачів, зокрема подружжя Ніцовичів – Марію Василівну й Володимира Михайловича, а та-

кож Степана Лук'яновича Королюка, з яким і нині підтримує тісні стосунки.

Закінчивши з відзнакою університет, вступив до аспірантури на кафедрі теоретичної фізики.

Трудовий шлях Степан Васильович розпочав у 1973 р. на посаді інженера, а потім – молодшого наукового співробітника Чернівецького відділення інституту напівпровідників НАН України. Через два роки захистив кандидатську дисертацію «Дослідження домішкових станів в екситонному діелектрику».

З 1976 р. він поєднав своє життя з Чернівецьким університетом, де став працювати старшим викладачем, згодом доцентом на кафедрі теоретичної фізики. Після захисту докторської дисертації у 1991 р. обійняв посаду професора цієї кафедри, а через два роки йому присвоїли вчене звання професора.

У 2001 р. С. В. Мельничука призначили проректором з наукової роботи. Перебуваючи на цій посаді, Степан Васильович сприяв збільшенню кількості аспірантів, відкриттю 4 спеціалізованих учених рад із захисту дисертацій. За його безпосередньої участі створено Центр європейських студій, виконано два наукові договори відповідно до програми співробітництва між Кабінетом Міністрів України та урядом Італійської Республіки в галузі освіти, культури й науки на 2003–2006 рр. і відповідно до угоди між урядом України та урядом Китайської Народної Республіки, збільшено обсяг фінансування науки, визнано національним надбанням ботанічний сад, наукову бібліотеку, гербарій і зоологічний музей університету.

У вересні 2004 р. професора С. Мельничука було призначено на посаду першого проректора, проректора з методичної роботи, а в березні 2005 р. – обрано ректором Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

На цій посаді Степан Васильович провадить активну діяльність із вдосконалення роботи вузу. За короткий період відновлено роботу коледжу при університеті, відкрито його філію у м. Новодністровську, реорганізовано кафедри на економічному, філософсько-теологічному факультетах та факультеті історії, політології та міжнародних відносин, ведеться робота з поліпшення матеріальної бази, умов праці співробітників.

Незважаючи на брак часу, професор С. Мельничук продовжує займатися навчальною та науковою роботою. З 2002 р. завідує кафедрою комп'ютерних систем і мереж фізичного, а нині факультету комп'ютерних наук.

Степан Васильович – автор 150 наукових праць.

Син – також випускник фізичного факультету Чернівецького університету, захистив докторську дисертацію в Національній лабораторії ім. Енріко Фермі (США).

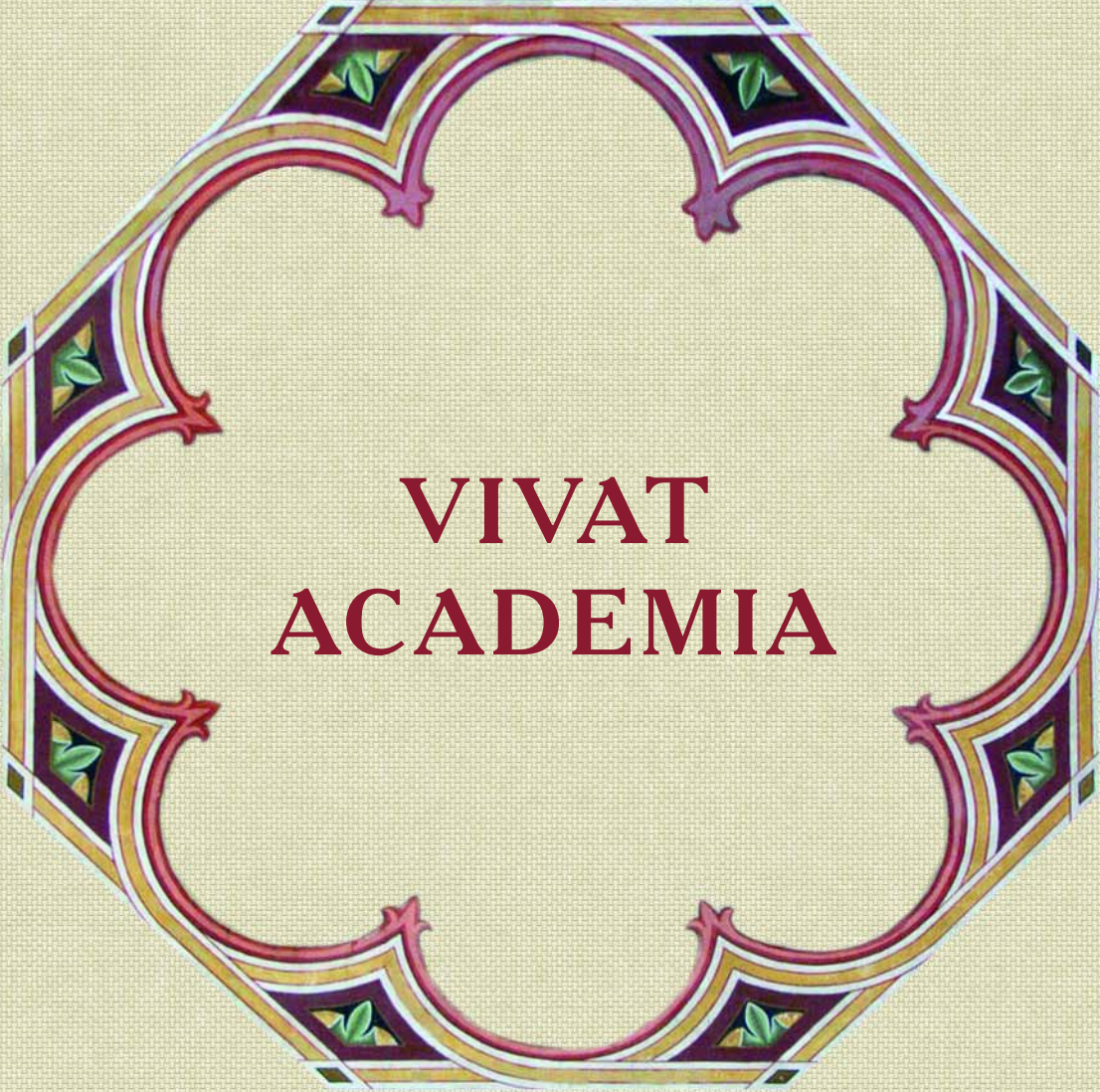
Життєвим кредо Степана Васильовича Мельничука стали віршовані рядки Ліни Костенко:

Чужа душа – то, кажуть, темний ліс.

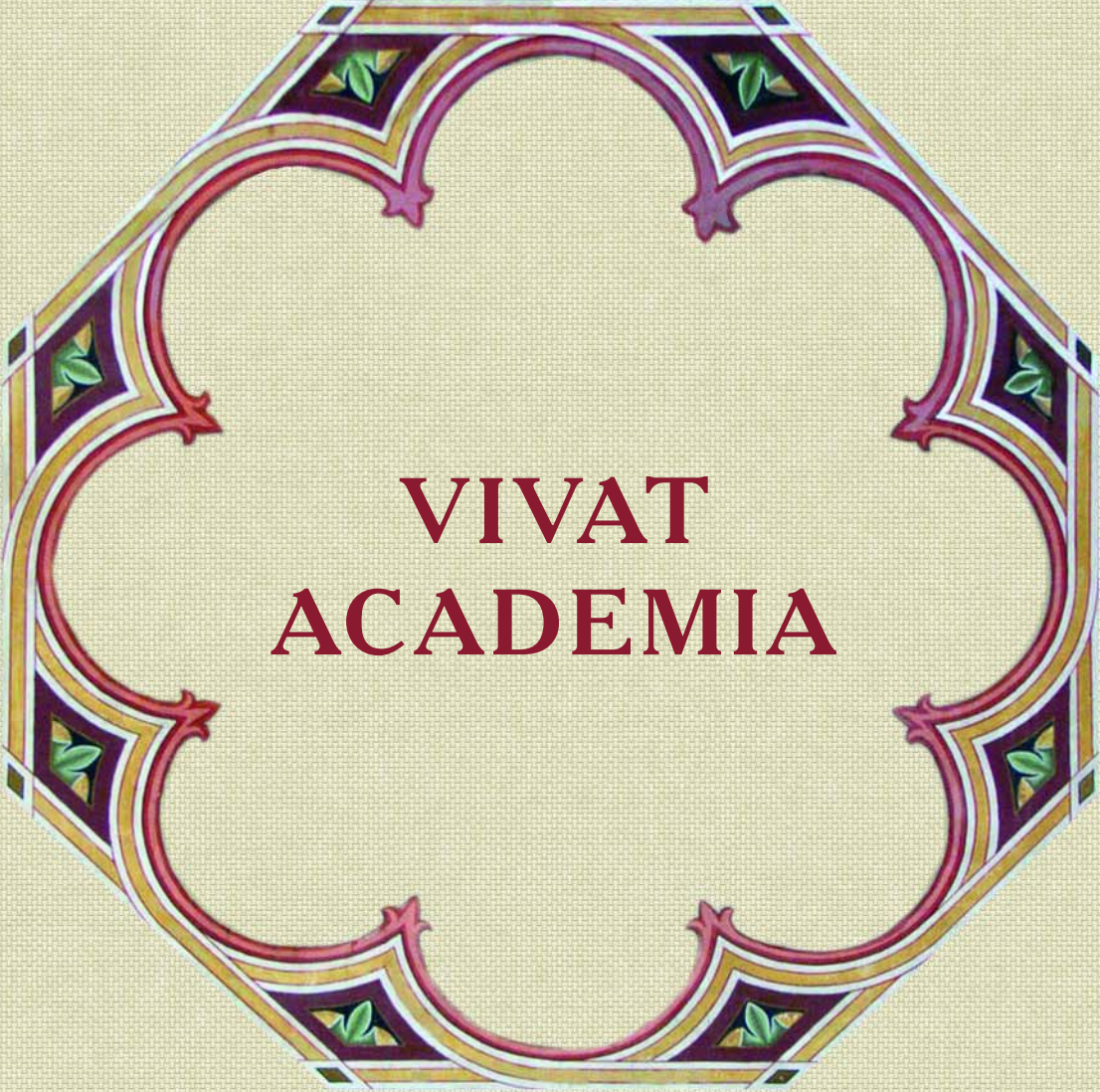
А я кажу, не кожна, ой, не кожна.

Чужа душа – то тихе море сліз.

Плювати в неї – гріх тяжкий, не можна.

A decorative octagonal frame with a complex, symmetrical design. The frame features multiple layers of lines in shades of red, purple, and gold. At the corners, there are small, stylized floral or leaf motifs in green and gold. The overall appearance is that of a traditional or classical decorative border.

**VIVAT
ACADEMIA**

A decorative octagonal frame with a repeating pattern of stylized floral motifs in purple, red, and gold. The frame is centered on a light green background. The text "VIVAT ACADEMIA" is written in a bold, red, serif font in the center of the frame.

**VIVAT
ACADEMIA**

ПЕТРИШИН
Роман Іванович

Випускник математичного факультету (1975 р.)

**Перший проректор, проректор
із навчально-методичної роботи**

Доктор фізико-математичних наук, професор. Відмінник освіти України.

Народився 20 березня 1953 р. у с. Котиківцях на Івано-Франківщині в родині Івана Михайловича та Василини Олексіївни Петришиних. Ще в середній школі Романові дуже подобалися точні науки, тому 1970 р. він вступив на матфак Донецького університету, але вже наступного року перевівся на другий курс математичного факультету до Чернівецького університету.

Здобувши вищу освіту, Р. І. Петришин залишився працювати у рідній alma mater на кафедрі диференціальних рівнянь. Свої теоретичні знання поглиблював на заочному відділенні аспірантури Чернівецького університету. У 1981 р. захистив кандидатську дисертацію. Працював старшим викладачем та доцентом кафедри диференціальних рівнянь математичного факультету. У 1993 р. Роман Іванович вступив до докторантури Інституту математики НАН України, де й захистив достроково у 1995 р. докторську дисертацію.

Упродовж 1996–2001 рр. Р. І. Петришин обіймав посади професора і завідувача кафедри прикладної математики математичного факультету, а в 1999 р. його обрали деканом факультету. За 6 років роботи на цій посаді він активно працював над всебічним розвитком підрозділу, зокрема, за цей час було відкрито три нові спеціальності, проведено міжнародні наукові конференції. Це дало змогу істотно підняти престиж математичного факультету і збільшити кількість його студентів.

Працюючи з 2005 р. на посаді першого проректора, Роман Іванович проводить значну роботу з впровадження кредитно-модульної системи та вимог Болонського процесу в систему вітчизняної освіти, приділяє увагу розвитку в Чернівецькій області Буковинської малої академії наук і залучення кращих її слухачів до вступу до університету. Бере активну участь у громадському житті не лише університету, а й міста.

Був головою журі обласної олімпіади з математики, багато років на громадських засадах є деканом факультету «Математика» Буковинської малої академії наук, членом оргкомітетів та учасником багатьох наукових конференцій, входить до складу редколегій наукових журналів і збірників наукових праць, очолює спеціалізовану раду із захисту кандидатських дисертацій.

Роман Іванович Петришин – знаний в Україні та за її межами спеціаліст із теорії звичайних диференціальних рівнянь і нелінійних коливань. Він отримав цікаві результати з розвитку і обґрунтування методів усереднення та інтегральних многовидів для багаточастотних нелінійних коливних систем і їх застосувань, зокрема дорозв'язання крайових задач.

Професор Петришин опублікував понад 100 наукових і науково-методичних праць, серед яких три монографії (одна в міжнародному науковому видавництві). Крім того, він – автор багатьох методичних посібників, в тому числі виданих під грифом Міністерства освіти і науки України.

Одночасно з відповідальною і нелегкою роботою на посаді першого проректора університету Роман Іванович Петришин не полишає викладацької діяльності – на високому науково-методичному рівні читає фундаментальні курси «Диференціальні рівняння», «Математичний аналіз», «Аналітична геометрія», а також спеціальні курси для студентів спеціальностей «Прикладна математика» і «Математика». Керує науковою роботою двох аспірантів та трьох здобувачів.

Висока педагогічна майстерність, принциповість, вимогливість, почуття відповідальності, порядність і доброзичливість у стосунках забезпечили Романові Івановичу загально визнаний авторитет і повагу в університеті та широкому науковому світі.

Доктор історичних наук, професор. Член експертної ради ВАК України, член Координаційної ради з питань молодіжної політики міської ради Чернівців. Секретар Координаційної ради осередків «Українського історичного товариства» в Україні. Член Міжнародної академічної ради «Ткума». Відмінник освіти України. Лауреат премії імені Юрія Федьковича.

Народилася у м. Чернівцях у родині службовців, Володимира Костянтиновича (1930–1997) – інженера-залізничника та Ніни Остапівни – вчительки української мови та літератури. Зі шкільних років Тамара цікавилася історією, тому вибір історичного факультету був не випадковим. Після його закінчення вона вирішила пов'язати своє життя з рідним навчальним закладом. Проїшла трудовий шлях від методиста заочного відділення до проректора з науково-педагогічної роботи з питань навчально-виховного процесу, професора кафедри міжнародних відносин.

У 1991 р. в Інституті історії України АН України Т. В. Марусик захистила кандидатську, а в 2003 р. – у спеціалізованій вченій раді Чернівецького національного університету – докторську дисертацію «Західноукраїнська гуманітарна інтелігенція: динаміка складу, діяльність, стосунки з владою (друга половина 40-х – початок 60-х років ХХ ст.)».

Перебування на високій адміністративній посаді забов'язує Тамару Володимирівну постійно вирішувати важливі питання з організації роботи університету, проте вона знаходить час для серйозної наукової діяльності.

Т. В. Марусик досліджує історію та культуру України ХХ ст. Вона – автор понад 100 друкованих праць, серед них кілька навчальних посібників і монографія «Західноукраїнська гуманітарна інтелігенція: реалії життя та діяльності», для написання якої опрацювала понад 500 кримінальних справ, що зберігаються в державних архівах та архівах СБУ західних областей України.

Професор Т. Марусик підготувала і веде такі основні навчальні курси: «Культурологія», «Політичний терор і тероризм в Україні», «Конфліктологія і теорія переговорів» та ін. Вона також здійснює керівництво магістерськими та дипломними роботами. Підготувала двох кандидатів історичних наук і керує підготовкою трьох аспірантів та одного докторанта.

Із призначенням Тамари Володимирівни на посаду заступника проректора, а пізніше – проректора значно активізувався навчально-виховний процес в університеті. З її ініціативи створено відділ із гуманітарної освіти і виховання, діяльність якого спрямовано на гуманітаризацію освіти, виховання у студентської молоді університету патріотизму, національної свідомості.

На факультетах створено ради кураторів академічних груп, очолювані заступниками деканів з навчально-

МАРУСИК

Тамара Володимирівна

Випускниця історичного факультету (1978 р.)

**Проректор з науково-педагогічної роботи
з питань навчально-виховного процесу**

виховної роботи. Крім того, започатковано проведення постійно діючого семінару-практикуму кураторів. Запроваджується метод діагностик і проєктивних методик (біографічного спрямування і вивчення індивідуальних здібностей студентів).

Як член Координаційної ради з питань молодіжної політики міської ради Чернівців активно співпрацює з відділом у справах сім'ї та молоді міської ради. Спільно з Центром соціальних служб для молоді в університеті створено Студентську соціальну службу, де надають консультації психологи, юристи, лікарі.

Тамара Володимирівна опікується найбільш соціально ураженими студентами. Започаткувала акцію милосердя «Добром примножимо добро» для студентів-сиріт. Значну увагу приділяє студентському самоврядуванню. Активізувала роботу студентського профкому та студентського парламенту.

Син Костянтин – випускник юридичного факультету ЧНУ. Працює старшим прокурором Чернівецької обласної прокуратури.

Життєве кредо: «Є три речі, заради яких є сенс життя: щастя та успіх твоїх близьких, залишитися в історії своєї країни, допомагати людям».

ГРИГОРАЩУК
Іван Манолійович

Випускник фізичного факультету (1970 р.)

**Проректор з науково-педагогічної роботи
з навчально-організаційних питань**

Кандидат фізико-математичних наук, доцент.
Відмінник освіти України.

Народився 9 травня 1947 р. у с. Мамаївцях Кіцманського району Чернівецької області в сім'ї робітника та колгоспниці – Манолія Ілліча та Минодори Гаврилівни. Іван ще в школі захоплювався науковою фантастикою, фізикою та математикою, тому й вирішив пов'язати своє життя з точними науками. Вступив на фізико-математичний факультет Чернівецького університету.

Змалку привчений до праці, допитливий і здібний від природи, Іван Манолійович з перших днів навчання наполегливо і водночас захоплено освоював обраний фах. Згодом наука настільки зацікавила його, що відчув непереборне бажання поглибити набуті знання, внести свій вклад у розгадку таємниць фізики. Після здобуття вищої освіти він вступив до аспірантури на кафедрі теоретичної фізики рідного факультету. Свій шлях науковця І. М. Григоращук розпочав з рядової посади – інженера Чернівецького відділення Інституту напівпровідників АН УРСР. Практична робота допомогла йому захистити кандидатську дисертацію «Рівноважні розподіли домішок у напівпровідниках». Проте Івана Манолійовича

крім наукової вабила ще й нелегка, але разом з тим цікава і почесна педагогічна праця. Повернувся до рідного університету – тепер уже з ученим ступенем кандидата фізико-математичних наук. Спочатку працював науковим співробітником на фізичному факультеті, а з 1980 р. обіймав низку посад, пов'язаних саме з педагогічною діяльністю – був асистентом кафедри кореляційної оптики, старшим викладачем, доцентом цієї кафедри.

Досить швидко колеги підмітили також організаційні здібності та педагогічний таланти молодого науковця. Майже двадцять років (1982–2001) Іван Манолійович виконував обов'язки заступника декана факультету. Вже з перших років роботи на цій посаді він успішно співпрацював зі студентами та колегами, багато робив для поліпшення умов навчання і проживання студентів.

Зважаючи на те що Іван Манолійович може успішно і результативно справлятися із найскладнішими організаційними завданнями, проявляючи компетентність і винахідливість, у листопаді 2001 р. його призначили проректором з адміністративно-господарської діяльності та міжнародних зв'язків (за сумісництвом), а в січні 2004 р. – проректором з науково-педагогічної роботи з навчально-організаційних питань.

За понад чверть віку, відколи доцент Григоращук працює в університеті, він розробив низку навчальних спеціальних курсів, створив і постійно удосконалював лабораторні практикуми, приділяв значну увагу оптимізації викладання кількох навчальних курсів, пошуку ефективних методів роботи. Значну увагу приділяв організації навчально-методичної роботи на факультеті, вдосконаленню її форм і методів.

Нині І. М. Григоращук постійно турбується про поліпшення організації навчального процесу в університеті, удосконалення матеріально-технічної бази університету, поліпшення умов проживання студентів у гуртожитках, діяльності навчально-консультативного центру, створення навчально-науково-виробничих комплексів. І при цьому, звичайно, незважаючи на постійні робочі клопоти, жодної миті не забуває про те, що він учений.

Крім того, Іван Манолійович завжди бере активну участь у громадському житті університету та міста – виконував обов'язки заступника декана на громадських засадах, був головою профспілкового бюро, депутатом міської ради тощо.

Разом із дружиною виховали двох дітей. Андрій та Ірина – також випускники Чернівецького університету. Син пішов слідами батька, нині він аспірант Інституту фізики НАНУ.

Іван Манолійович Григоращук користується повагою студентів і колег, бо завжди керується двома основними принципами – треба працювати якісно і завжди допомагати людям.

Доктор фізико-математичних наук, професор, завідувач кафедри оптики та спектроскопії фізичного факультету Чернівецького університету.

Народився 29 серпня 1955 р. у м. Кіровограді в родині офіцера Григорія Омеляновича та лікаря Марії Максимівни. Любов до світла, що є океаном життя, привела юнака на кафедру оптики фізичного факультету Чернівецького університету, у 1972 р. він став студентом цього навчального закладу.

Після закінчення навчання у 1977 р. залишився працювати на рідній кафедрі лаборантом. Заочно навчався в аспірантурі за спеціальністю «Оптика, лазерна фізика», кандидатську дисертацію захистив у 1983 р. в Інституті фізики АН Білорусії (м. Мінськ).

З 1984 р. Олександр Григорович почав працювати асистентом кафедри кореляційної оптики інженерно-технічного факультету Чернівецького університету, а в 1988 р. був обраний доцентом цієї кафедри.

Дисертацію на здобуття наукового ступеня доктора фізико-математичних наук захистив у 2001 р. у рідному університеті, а вже наступного року йому було присвоєно вчене звання професора.

За час своєї педагогічної діяльності О. Г. Ушенко читав такі фундаментальні курси: «Оптико-фізичні інформаційні системи», «Основи квантової електроніки та лазерної техніки», «Керуючі системи для телекомунікацій», «Фізичні основи біомедичних приладів», «Взаємодія лазерного випромінювання з речовиною».

Упродовж 2003–2005 рр. професор Ушенко розробив для студентів інженерно-технічного факультету нові унікальні спецкурси «Біомедичні лазери», «Лазерна мікро- та макродіагностика біологічних структур».

У 2003 р. Олександр Григорович очолив кафедру оптики і спектроскопії, яка готує фахівців з однієї з найсучасніших спеціальностей «Біомедичні та технічні апарати та системи». Найважливішим досягненням у роботі на цій посаді він вважає збільшення конкурсу на цю спеціальність.

Протягом усієї своєї роботи в університеті Олександр Григорович активно займається науковою діяльністю. Він – автор шести монографій, серед яких «Лазери у біології та медицині», «Лазерна поляриметрична діагностика біологічних тканин», «Лазерна поляриметрія разово-неоднорідних середовищ», «Разова поляриметрія біоструктур», «Поляризаційна корекція об'єктних полів біологічних структур». Останні дві праці вийшли у найпрестижніших університетських та оптико-інженерних видавництвах США «Kluwer Publisher» та «SPIE Press».

Крім того, О. Г. Ушенко має 180 наукових публікацій, і понад 80 статей з них надруковані у таких провідних світових журналах «Journal of Biomedical optics», «IBO Letters», «Holography and Speckles» (США), «Journal of Pure and Applied optics», «Lasers for Biology and Medicine» (Велика Британія), «Optica Applicata» (Поль-

УШЕНКО

Олександр Григорович

Випускник фізичного факультету (1977 р.)

Проректор з наукової роботи

ща), «Laser Physics», «Quantum Electronics», «Optics and Spectroscopy» (Росія). Наукові роботи його мають велике практичне значення, на що вказують отримані ним 25 патентів на винаходи.

Про світовий рівень наукової діяльності Олександра Григоровича свідчать доповіді на 36 наукових міжнародних конференціях в Угорщині, Румунії, Голландії, Росії, Білорусі, Німеччині, Чехії, Словаччині, Італії та ін.

Професор Ушенко постійно дбає про "підрастаючу зміну", молодих науковців. Під його керівництвом захистилися два кандидати фізико-математичних наук. Нині він керує науковою роботою семи аспірантів і здобувачів.

Олександр Григорович Ушенко живе справами колективу університету, де його поважають і шанують колеги та студенти. Незважаючи на значну наукову діяльність, він знаходить час для свого хобі – вже протягом 12 років пише роман «Вища школа».

Разом із дружиною виховав двох синів. Старший, Юрій – аспірант інженерно-технічного факультету Чернівецького університету.

«Робота – це життя, а життя – дар Божий», ці слова є кредом Олександра Григоровича.

БІОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Михайло Маркович Марченко – випускник біологічного факультету (1969), академік АН вищої школи України і УАН, доктор біологічних наук, професор, завідувач кафедри біохімії. Відмінник народної освіти України.

Народився 21 жовтня 1946 р. у с. Гермаківці на Тернопільщині. Ще зі шкільних років почав цікавитися природничими науками, а особливо – біологією, тому й вступив на біологічний факультет Чернівецького університету.

Після здобуття вищої освіти не залишив університет – став працювати на кафедрі біохімії, а згодом був обраний деканом рідного факультету. У 1975 р. Михайло Маркович захистив кандидатську, а в 1993 р. – докторську дисертації.

М. М. Марченко – автор понад 100 наукових праць у вітчизняних і зарубіжних журналах, серед яких монографія «Молекулярно-біохімічні

МАРЧЕНКО
Михайло Маркович

Декан факультету

основи гетерозису рослин» (1993); навчальні посібники: «Нуклеїнові кислоти: біохімія, генетика, екологія» (1998), «Біохімія інформаційних молекул» (2003), «Біохімія» (2004).

Під його керівництвом було захищено 8 кандидатських дисертацій. М. М. Марченко – керівник трьох аспірантів і науковий консультант двох докторських дисертацій.

У 1996 р. Михайло Маркович отримав диплом Соросівського ад'юнкт-професора.

Професор Марченко – член Ученої ради університету, заступник голови спеціалізованої вченої ради із захисту докторських дисертацій при Чернівецькому університеті, голова Чернівецького обласного відділення Українського біохімічного товариства, радник голови Чернівецької обласної державної адміністрації на громадських засадах, був у складі експертної ради ВАК України (1998–2004).

Викладання біологічних дисциплін в університеті розпочалося 23 липня 1876 р., коли у складі філософського факультету були відкриті кафедри ботаніки та зоології. У 1878 р. засновано ботанічний сад.

У 1923 р. внаслідок поділу філософського факультету створено природничий факультет, на якому виокремлено секцію біології, що складалася з Інституту зоології, Інституту ботаніки та ботанічного саду.

Як окремий підрозділ біологічний факультет створено 1 жовтня 1940 р. у складі трьох кафедр і ботанічного саду. В 1944 р. факультет поновив роботу.

У 40–50-х роках ХХ ст. тут почали функціонувати кафедри: біохімії, фізіології рослин, фізіології людини і тварин, ботаніки, зоології хребетних, зоології безхребетних, генетики, а також агробіологічне відділення у складі кафедр агрохімії та ґрунтознавства, селекції та насінництва, механізації й електрифікації сільського господарства.

Упродовж багатьох років кафедру фізіології рослин очолював відомий учений – доктор біологічних наук, професор Г. Х. Молотковський, автор низки ви-

находів і відкриттів, теорії полярності розвитку рослин. Йому належить понад 350 наукових праць, зокрема 2 монографії «Полярность развития растений» і «Полярность развития и физиологическая генетика растений». Під керівництвом професора Г. Х. Молотковського кафедра стала головним центром вивчення явища полярності у рослинному організмі. Створена ним наукова школа, відома далеко за межами України. Пізніше кафедрою керували кандидати наук, доценти П. І. Лопушанський, Л. К. Кривошея, Ю. Г. Масікевич. У 1991 р. кафедра припинила своє існування як окремий підрозділ.

Фундатором кафедри фізіології людини та тварин був відомий науковець, кандидат біологічних наук, доцент Д. О. Кочерга, який керував нею понад 12 років. Пізніше кафедру очолювали професори Г. В. Попов, П. Д. Рудько, Я. В. Ганіткевич, С. А. Кузнецов та ін. Самостійно кафедра проіснувала до 1983 р., коли відбулося об'єднання з кафедрою зоології.

Кафедру генетики очолював відомий фахівець у галузі селекції сільськогосподарських рослин, доцент

В. О. Козубенко, автор кількох «буковинських» гібридів кукурудзи. У 1948 р., після відомої сесії ВАСГНІЛ, кафедру було закрито, а натомість відкрито кафедру дарвінізму, яка припинила своє існування разом із пануванням періоду «лисенковщини».

Кафедру зоології безхребетних, яка займалася сільськогосподарською ентомологією, до 1956 р. очолював доцент С. Е. Савченко. У тому ж році її було приєднано до кафедри зоології.

Агробіологічне відділення, яке очолював доцент П. О. Кучинський, після першого випуску фахівців – селекціонерів і вчених-агрномів у 1955 р. було розформовано, а студентів переведено для продовження навчання до Львівського сільськогосподарського інституту.

Факультет сьогодні – це сім кафедр (біохімії, ботаніки та охорони природи, зоології, молекулярної генетики та біотехнології, загальної й експериментальної екології, фізіології та медичної психології, ґрунтознавства та землевпорядкування), ботанічний сад, бази практик, науково-дослідне господарство, зоологічний та ботанічний музеї. Навчальний процес забезпечують понад 70 викладачів (10 докторів і 42 кандидати наук), які готують понад 2000 бакалаврів, спеціалістів і магістрів за спеціальностями: «Біологія», «Біохімія», «Ботаніка», «Зоологія», «Екологія», «Психологія», «Агрохімія та ґрунтознавство», «Землевпорядкування та кадастр» на стаціонарній та заочній формах навчання.

При факультеті функціонує спеціалізована вчена рада із захисту кандидатських і докторських дисертацій за спеціальностями «Біохімія» та «Екологія».

Кафедра біохімії. Дослідження в галузі біохімії пов'язані з відкриттям в університеті у 1944 р. кафедри біохімії для вивчення зміни кількості водо- та лугорозчинних білків у м'язах залежно від їх функцій. Першим її завідувачем був доцент В. Г. Клименко, який очолював кафедру до 1950 р.

За час завідування кафедрою заслуженим діячем науки, доктором біологічних наук, професором К. М. Леутським університет став провідним науковим центром розвитку біохімії в Україні. При кафедрі в 1961 р. відкрито науково-дослідну лабораторію. Науковці кафедри та лабораторії досліджували роль вітамінів в обміні речовин. Професором К. М. Леутським, його колегами й учнями (професором С. М. Любич, доцентами

Корпус № 3, в якому розташовані біологічний і хімічний факультети

П. Л. Наумчук, С. Й. Петрюк, В. М. Соколовою, Н. Л. Кондурацькою, Я. А. Свербівусом, М. М. Марченком, Б. М. Горшинським та ін.) виявлені нові закономірності щодо функцій вітаміну А в організмі. Результати досліджень викладачів кафедри опубліковані в 6 монографіях, 500 наукових працях, найважливіша з яких монографія «Вітамін А» (1959). Під керівництвом професора К. М. Леутського захищено 3 докторські та 30 кандидатських дисертацій.

У 80-ті роки кафедру очолював заслужений діяч науки і техніки України, доктор біологічних наук, професор С. С. Костишин – дослідник складних загальнобіологічних явищ, до яких належить і гетерозис. На основі отриманих результатів пошуків було запропоновано концепцію «поліфункціональності» гетерозису рослин, а теоретичні висновки узагальнені в колективній монографії «Геном растений, структура и экспрессия» (1983), дисертаціях на здобуття наукового ступеня доктора наук С. С. Костишина «Поліфункціональність гетерозису кукурудзи» (1984) та М. М. Марченка «Особливості біохімічних процесів при гібридизації рослин» (1993). За цей період кандидатські дисертації захистили О. К. Діаковська, А. Г. Должицька, Ю. Г. Масікевич, Л. Т. Оплачко, Р. А. Волков, Л. М. Хлус, Н. П. Григор'єва, Б. П. Том'юк, Г. П. Копильчук, І. І. Панчук, М. А. Горохольська, більшість з них нині працює на факультеті.

З ініціативи кафедри на її базі проведено Перший український біохімічний з'їзд (1965), у 2002 р. – VIII Український біохімічний з'їзд, дві міжнародні конференції, 8 республіканських і всесоюзних, чотири симпозиуми.

З 2002 р. кафедру очолює доктор біологічних наук, професор М. М. Марченко. На кафедрі виконується науково-дослідна робота «Біохімічні особливості онкогенезу при опроміненні та застосуванні протипухлинних комплексів». Проводяться також наукові дослідження з вивчення спектра вторинних речовин рослин роду *Saussureae* в умовах *in vitro*; дослідження електрофоретичних спектрів ізоферментів і білків насіння представників роду *Saussureae*, що є критично загрожуваними видами флори Українських Карпат; вивчення енергетичної активності мітохондрій за умов променевого ураження та дії аскорбату та ніацину; з використання бактеріальних

культур як тест-об'єктів для вивчення нових перспективних протипухлинних та антимікробних препаратів.

На кафедрі створено фонд довідкової та методичної літератури з досліджуваних проблем, а також бібліотека спеціалізованої навчальної та наукової літератури. Наукові дослідження викладачів кафедри підтримані трьома Соросівськими грантами та стипендією фонду Гумбольдта.

За останнє десятиріччя на кафедрі захищено три докторські дисертації та понад 20 кандидатських, опубліковано понад 900 наукових праць, постійно діє аспірантура та спеціалізована вчена рада із захисту докторських і кандидатських дисертацій за спеціальностями «Біохімія» та «Екологія». Викладачі кафедри регулярно беруть участь у роботі Вищої атестаційної комісії України, всеукраїнських і міжнародних конференціях, біохімічних з'їздах, виступають офіційними опонентами при захисті дисертацій.

Кафедра ботаніки та охорони природи. У 1940 р. кафедру ботаніки очолив доцент І. І. Погребняк, який до цього працював в Одеському університеті. У лютому 1945 р. завідувачем кафедри було призначено доцента І. В. Артемчука – учня видатного українського ботаніка М. В. Клокова, який започаткував геоботанічні дослідження на Буковині та вивчав природні кормові угіддя краю. В 1961 р. при кафедрі відкрито науково-дослідну лабораторію для вивчення природних ресурсів Карпат і Прикарпаття, де в різний період працювали С. Г. Анастасій, В. П. Горбик, З. І. Грицак.

За матеріалами геоботанічних досліджень лук і лісів Буковини, в яких брали участь В. П. Пятаченко, Р. О. Березівська, З. Н. Горохова, Т. І. Солодкова, З. С. Заєць, опубліковано понад 80 наукових праць. Особливої уваги заслуговують роботи І. В. Артемчука «Сіножаті та пасовища гірських і передгірних районів Чернівецької області й шляхи їх поліпшення» (1954), «Природні кормові угіддя лісостепу Чернівецької області, шляхи їх використання і поліпшення» (1956), «Геоботанічне районування Радянської Буковини» (1957), а також З. Н. Горохової та Т. І. Солодкової «Ліси Радянської Буковини» (1970).

У 50-ті роки викладачі кафедри вивчали видовий склад бур'янів, особливості їх поширення у Чернівецькій області та методи боротьби з ними. За результатами цих досліджень З. Н. Горохова і Ю. Р. Шеляг-Сосонко опублікували «Визначник бур'янів Чернівецької області» (1961).

Науковці кафедри вивчали також старовинні парки Буковини, зокрема їх дендрологічний склад (З. К. Костевич, В. Г. Антипов), рослинність еродованих схилів і кам'янистих відшарувань Прут-Дністровського межиріччя (Р. С. Байрова). Доцент І. В. Вайнагій у 60-ті роки працював над дослідженням насінневої продуктивності трав'янистих рослин Українських Карпат і розробив методику вивчення насінневої продуктивності, яку і нині використовують як українські, так і ботаніки інших держав.

У 1972–1975 рр. завідувачем кафедри працював Т. І. Стрельченко, який проводив досліди віддаленої гібридизації ячменю та вивів вихідний матеріал для отримання зимостійких сортів ячменю. Співробітники кафедри вивчали лікарські рослини Буковини (З. Н. Горохова, Т. І. Солодкова, З. К. Костевич, З. С. Заєць, Н. Г. Гордєєва) і за матеріалами наукових досліджень опублікували навчальний посібник «Лікарські рослини у флорі Радянської Буковини».

Протягом 1979–1986 рр. кафедру очолював В. І. Стефанік, який заснував новий – каріосистематичний напрям наукових досліджень, вивчав рід «любочки», писав нариси до кількох томів «Атласу флори Європи».

З 1976 р. науковці кафедри почали вивчати рідкісні, зникаючі та ендемічні види рослин Буковини. Поступово цей напрям став основним на кафедрі. Значний внесок у дослідження характеру поширення раритетних видів на території краю, розроблення рекомендацій щодо їх охорони та відтворення зробили В. І. Стефанік, Т. І. Солодкова, Л. С. Серпокрилова, М. К. Якимчук, З. І. Грицак, З. С. Заєць. За ініціати-ви або за участю співробітників кафедри створено майже половину від заповідних об'єктів на Буковині. Результати вивчення об'єктів природно-заповідного фонду краю узагальнено в монографії «Охорона природи Українських Карпат та прилеглих територій» (1980).

У 1986 р. завідувачем кафедри призначено доктора біологічних наук, професора Б. К. Термена. Під його керівництвом виконано науково-дослідні роботи за темами: «Розробка та впровадження науково обґрунтованої системи методів раціонального використання, охорони та збагачення рослинних фітоценозів Буковини» (1986–1990), «Адаптаційні здатності деревних рослин у зв'язку з інтродукцією» (з 1990). Професор Б. К. Термена розробив новий методичний підхід у вивченні адаптаційних здатностей рослин за допомогою математичного моделювання, який висвітлено у монографії «Біоекологічні аспекти прогнозування інтродукції деревних рослин» (1998). У наукових дослідженнях з цієї тематики брали участь В. О. Гаврилюк, О. І. Турлай, Г. В. Бацура, Н. В. Баканова, О. М. Ванзар, С. Г. Литвіненко.

З 2003 р. кафедру очолює кандидат біологічних наук, доцент І. І. Чорней, який відновив флористичні та продовжив природоохоронні дослідження на кафедрі, за результатами яких опубліковано атлас-довідник «Судинні рослини флори Чернівецької області, які підлягають охороні» (1999). Останнім часом наукові пошуки членів кафедри спрямовані на формування екологічної мережі в регіоні.

У рамках міжнародного співробітництва України на кафедрі регулярно проводиться вивчення різноманіття фітобіоти у проектах Тасіс «Транснаціональна екомережа Карпат» (1999–2001), «Вдосконалення охорони природи на Верховині» (2002–2003), проєкті Міжнародної спілки охорони природи (IUCN)

«Підтримка розвитку Національної екологічної мережі України у рамках формування Всеєвропейської екологічної мережі. Задум і втілення у пілотній зоні» (2004–2005).

На кафедрі зберігається одна з найбільших гербарних колекцій в Україні, яка у 2004 р. отримала статус об'єкта національного надбання. Гербарій активно використовується в науковій роботі викладачами та студентами, як з України, так і з-за кордону.

На кафедрі постійно діє аспірантура та докторантура. Серед найкращих випускників кафедри: Ю. Р. Шеляг-Сосонко – доктор біологічних наук, академік НАН України; М. М. Федорончук – старший науковий співробітник Інституту ботаніки ім. М. Г. Холодного НАНУ, Я. І. Мовчан – кандидат біологічних наук, заступник міністра охорони природи та ін.

Кафедра зоології. Майже 130-річна історія кафедри зоології та зоологічного музею тісно пов'язана із заснуванням і становленням Чернівецького університету. Через рік після його офіційного відкриття (7 жовтня 1876 р.) при філософському факультеті на гуманітарному відділенні було відкрито чотири кабінети (лабораторії), які йменувалися «інститутами» і розміщувалися у «попівському домі» (нині вул. Коцюбинського, 1). Один із цих кабінетів – зоологічний. У 1888 р. його переведено у корпус № 2 університету (нині вул. Університетська). Перші зоологічні надходження формувалися з власних колекцій співробітників та зборів, здійснюваних на біологічній станції університету в м. Неаполі (професор Вітус Грабер). У 1892–1894 рр. зоологічним інститутом завідував професор Лендерфелер. На початку ХХ ст. вагомий внесок у розвиток зоологічного інституту внесли відомі вчені-зоологи Карл Зелінка та професор К. Гормузакі.

У 1923 р. зоологічний інститут увійшов до складу природничого факультету. Цей період історії пов'язаний з іменами професорів Е. Ботезата та С. Амброевича, доцента Марку, викладача Пенеке. Основним науковим напрямом зоологів цього часу були фауністичні дослідження тваринного світу Прикарпаття та Карпат.

У 1944 р. в складі біологічного факультету вже функціонували кафедри зоології безхребетних та зоології хребетних. Було створено кабінети порівняльної анатомії та паразитології. Працівники кафедри зоології безхребетних на чолі із завідувачем, доцентом С. Є. Савченком займалися сільськогосподарською ентомологією. Науковці кафедри зоології хребетних під керівництвом І. Ф. Андреева в 1944–1950 рр. вивчали теріофауну й орнітофауну Карпатського регіону. З 1951 р. цю кафедру очолив І. Д. Шнаревич.

У 1956 р. кафедри зоології безхребетних і хребетних об'єднали у кафедру зоології, протягом 27 років керував нею доцент, а з 1970 р. – професор, заслужений працівник вищої школи України Іван Данилович Шнаревич. Під його керівництвом підготовлено і за-

хищено 10 кандидатських дисертацій. Протягом 1975–1976 рр. як радник департаменту зоології Гаванського університету (Республіка Куба) Іван Данилович керував підготовкою 5 аспірантів. При кафедрі в 1956 р. організовано Лопушнянську науково-дослідну базу з технології штучного розведення форелі. У 1962 р. відкрито науково-дослідну лабораторію для вивчення гідрохімії та гідробіології рік і малих водосховищ Карпат і Прикарпаття. Результати наукових досліджень цього періоду узагальнені у колективній монографії «Животный мир Советской Буковины».

Науковці кафедри спрямовували свої зусилля на дослідження розвитку та народногосподарського значення фауни Прикарпаття й Карпат. Отримані експериментальні дані оформлено в кандидатські дисертації (К. І. Янголенко, Г. С. Іванчик, Т. С. Іванчик, Д. В. Бевзюк, К. Г. Приходська).

Еколого-географічною оцінкою фауни краю та господарського значення певних груп і видів тварин займалися доценти М. П. Нікітенко, В. Т. Черемисіна, В. С. Гітіліс, Й. Г. Лункаш, асистенти М. П. Шелдукова, П. П. Павалюк, Н. О. Барінова. Упродовж 1950–1975 рр. підготовлено одного доктора (І. Д. Шнаревич) і 7 кандидатів біологічних наук, опубліковано 362 наукові праці.

Відтак основним напрямом досліджень стало вивчення впливу антропогенних факторів на екосистеми гірських рік Українських Карпат. Науковці кафедри були співвиконавцями міжнародної біологічної програми МАВ-6, у межах якої вивчалася динаміка продукційно-деструкційних процесів у гідроекосистемах рік Дністер і Прут. У зв'язку з будівництвом Дністровського водосховища вони досліджували становлення його гідрохімічного та гідробіологічного ре-

Експонати зоологічного музею – колекція ссавців

жимів і розробляли умови раціонального використання рибних ресурсів (Т. С. Іванчик, К. Г. Приходська, Г. С. Іванчик, Л. М. Ізмайлова, З. С. Старик, М. І. Чередарик, М. В. Хом'як, В. І. Королюк, П. М. Телюк).

Наукові напрями кафедри зоології були тісно пов'язані з дослідженнями, що проводилися співробітни-

ками **зоологічного музею**. Становлення й розвиток його розпочато ще в 1876–1877 рр., статус музею наданий у вересні 1944 р. і першим повоєнним директором був кандидат біологічних наук, доцент Є. Фадеєв. У реорганізованому вигляді музей функціонує з 1949 р. Завдяки директору, кандидату біологічних наук О. М. Клітіну, а також К. І. Янголенко, Н. О. Бариновій, Л. М. Ізмайлової та ін. для музею виготовлено майже тисячу експонатів представників фауни не лише Буковини, а й інших регіонів. Науковим куратором музею був професор І. Д. Шнаревич.

З 1977 р. музей очолює випускник кафедри Л. Д. Третьяков. Завдяки йому налагоджено тісні зв'язки з Полярним та Азово-Чорноморським науково-дослідними інститутами рибного господарства й океанографії. У музеї систематизовано майже 2000 експонатів, зібраних у різних куточках Землі, багату колекцію тваринного світу Буковини. Це – наукова база для студентів-біологів, учнів шкіл, училищ та вчителів біології. Працівники досліджували фауну Буковини та її народногосподарське значення, вивчали рибні запаси р. Дністер після створення Дністровського водосховища. Ними опубліковано до 60 наукових праць у вітчизняних і зарубіжних виданнях.

У 1985 р. об'єднано кафедру зоології й кафедру фізіології людини і тварин у кафедру зоології та фізіології (очолила доцент Д. В. Бевзюк) з двома спеціалізаціями. Від вересня 1987 р. та у 1995–1997 рр. кафедрою завідував доктор медичних наук, професор Л. І. Сандуляк, а у 1992-1995 рр. – доктор біологічних наук, професор, академік Академії вищої школи України І. М. Павлюк. Під керівництвом Л. І. Сандуляка вивчалися інсулінодепонуючі функції еритроцитів.

Після 1983 р. викладачами кафедри отримано 10 авторських свідоцтв, захищено докторську (Л. І. Сандуляк) і 3 кандидатські дисертації (Є. А. Халаїм, М. І. Чередарик, М. І. Волошинович), надруковано близько 400 наукових праць. Напрацювання кафедри впроваджуються у виробництво.

У 1997–2003 рр. кафедрою завідувала доктор медичних наук, професор Г. І. Мардар, під керівництвом якої досліджувався вплив екологічних факторів на систему гомеостазу тваринних організмів (за цією проблематикою захищені 3 кандидатські дисертації та опубліковано у співавторстві 2 монографії). З 1999-2000 н. р. при кафедрі започатковано спеціалізацію «Медична психологія», а в 2003 р. на біологічному факультеті відроджено кафедру зоології й утворено кафедру фізіології та медичної психології.

З вересня 2003 р. кафедру очолює кандидат біологічних наук, доцент Л. М. Хлус. Викладацький колектив: доктор медичних наук, професор Г. І. Мардар, кандидати біологічних наук, доценти Є. А. Халаїм, М. І. Чередарик, В. Ф. Череватов, Л. С. Язловицька, асистенти – кандидати біологічних наук Г. Г. Савчук, О. І. Худий, Л. І. Мелешук, В. К. Ракочий.

Основними напрямками наукових пошуків науковців кафедри нині є:

Експонати зоологічного музею – колекція пернатих

- дослідження біорізноманіття, видового складу, внутрішньовидової мінливості ґрунтової, арахно- та іхтіофауни, наземних і водних молюсків, орнітофауни, а також гідробіологічних режимів водних басейнів Чернівецької області;

- вивчення закономірностей компенсаторно-адаптаційних реакцій окремих видів гідробіонтів і наземних тварин в умовах екологічно несприятливих регіонів.

За результатами досліджень раритетного компонента фауни регіону у співпраці з науковими співробітниками відділу природи ЧОКМ опубліковано навчальний посібник «Рідкісні тварини Буковини та проблеми їх охорони: сторінками Червоної книги України», а також наукове видання «Червона книга» Буковини. Тваринний світ» із грифом МОН України.

Кафедра бере участь у виконанні двох міжнародних договорів про співробітництво:

- з Інститутом зоології АН Республіки Молдова з метою проведення спільних досліджень щодо інвентаризації фауни Прут-Дністровського межиріччя;

- у складі Міжнародної асоціації з вивчення гідробіології басейну Дунаю у спецгрупі «Сапробіологія».

У рамках угод про співробітництво здійснюються спільні дослідження з природничим музеєм АН України (м. Львів), Інститутом рибного господарства УААН (м. Київ), Національним природним парком «Подільські Товтри». Протягом 2004-2005 рр. спів-

робітники кафедри вивчають біорізноманіття тварин у рамках спільного проекту Міжнародної Співки охорони природи (IUCN) і Міністерства екології та природних ресурсів України «Підтримка розвитку Національної екологічної мережі України у рамках формування Всеєвропейської екологічної мережі. Задум і втілення у пілотній зоні».

На кафедрі зоології та в зоологічному музеї зберігаються наукові й демонстраційні колекції тварин, значна частина яких датується кінцем XIX – початком XX ст., що репрезентують регіональну та світову фауну. Постановою Кабінету Міністрів України від 22 вересня 2004 р. «Про віднесення наукових об'єктів до таких, що становлять національне надбання» до списку таких об'єктів включено зоологічні колекції Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича зоологічного музею та кафедри зоології. Вони широко використовуються у науковій, навчальній та освітній роботі.

Кафедра ґрунтознавства та землевпорядкування.

Ґрунтознавство в Чернівецькому університеті бере свій початок з 1940-х років з прибуттям сюди доцентів М. Г. Зеленди та П. О. Кучинського. Розпочалося вивчення властивостей та картографування ґрунтового покриву Буковини. Результатом перших досліджень стала праця П. О. Кучинського «Ґрунтовий покрив Чернівецької області УРСР», що з'явилася на сторінках «Учених записок Чернівецького університету» в 1949 р.

Спочатку дослідження проводилися на геолого-ґрунтознавчому факультеті, а з відкриттям у червні

1950 р. агрономічного відділення при біологічному факультеті вони зосереджуються на кафедрі ґрунтознавства, агрохімії та загального землеробства (завідувач – доцент П. О. Кучинський). Кафедра проіснувала до 1955 р., підготувавши багато спеціалістів агрономічного напрямку.

У 1985 р. на біологічному факультеті відновлено підготовку спеціалістів у галузі ґрунтознавства та агрохімії. Це завдання спочатку було покладено на кафедру фізіології рослин, яка потім трансформувалася в кафедру агрохімії та фізіології рослин (завідувач – доцент Л. К. Кривошея).

У 1988 р. кафедру очолив доктор сільськогосподарських наук, професор І. І. Назаренко.

З 2003 р. на посаду завідувача кафедри обрано кандидата сільськогосподарських наук, доцента Івана Степановича Смаґу.

У 1998 р. відкрито спеціальність «Землевпорядкування та кадастр» (спеціалізація «Оцінка землі та нерухомого майна»). В 2003 р. здійснено перший випуск інженерів-землевпорядників освітньо-кваліфікаційного рівня «спеціаліст», а в 2004 р. – «магістр». У цьому самому році розпочато підготовку фахівців за спеціалізацією «Агрохімсервіс та інформаційні системи» в рамках спеціальності «Агрохімія та ґрунтознавство». З 2005-2006 н. р. відкрито спеціалізацію «Менеджмент підприємств і організацій АПК» за спеціальністю «Менеджмент організацій».

До складу кафедри входять завідувач – кандидат сільськогосподарських наук, доцент І. С. Смаґа, доктор сільськогосподарських наук, професор І. І. Назаренко, докторант, доцент Ю. М. Дмитрук, кандидати наук, доценти М. А. Бербець, С. М. Польчина, В. А. Нікорич, Р. І. Беспалько, В. В. Романюк, кандидат наук, асистент В. Р. Черлінка, асистенти Ю. С. Дронь, Т. І. Цвик, І. І. Казімір, Р. М. Романко, С. Ю. Сенчук, Т. М. Чорневич, а також двоє сумісників-виробничників – доцент П. Ф. Козьмук (Чернівецьке обласне головне управління земельних ресурсів) та асистент В. І. Галавін (ДП «Чернівецький науково-дослідний та проектний інститут землеустрою»), завідувач навчальної лабораторії О. Є. Вдовиченко, старші лаборанти Т. В. Олійник та Д. А. Руснак.

Фахівці кафедри забезпечують читання нормативних курсів: «Ґрунтознавство», «Зональне ґрунтознавство», «Фізика ґрунтів», «Хімія ґрунтів», «Біологія ґрунтів», «Агрохімія», «Землеробство», «Земельний кадастр», «Землевпорядне проектування», «Основи землеустрою та організації території», «Земельне право» та спецкурсів для студентів денної та заочної форм навчання зазначених спеціальностей, а також курсів «Ґрунтознавство» та «Біогеохімія» для студентів географічного та біологічного факультетів; виконують наукові дослідження з проблем ґрунтознавства та землевпорядкування, керують студентською науковою роботою і підготовкою науково-педагогічних кадрів через аспірантуру та докторантуру.

Оранжерея ботанічного саду

Співробітники біологічного факультету

Теоретична підготовка висококваліфікованих ґрунтознавців і землевпорядників тісно поєднується з навчальними та виробничими практиками, головна мета яких – ознайомити студентів із сучасними методами та формами організації, а також знаряддями праці в галузі їхньої майбутньої професії, забезпечити знаннями, професійними вміннями та навичками для практичної діяльності.

Щорічно випускається не менше 10 методичних праць (навчальних посібників, конспектів лекцій і методичних розробок). У 2003 р. видано підручник авторів І. І. Назаренка, С. М. Польчиної, В. А. Нікорича «Ґрунтознавство» з грифом МОН України.

Кафедра має WEB-представництво в Internet (www.ecosoil.web.cv.ua) з 2001 р. – чи не єдиний спеціалізований ґрунтознавчий ресурс в Україні.

Наукова тематика кафедри присвячена вирішенню актуальних теоретичних і прикладних проблем ґрунтознавства, біогеохімії та екології. Співробітники кафедри беруть участь у виконанні науково-дослідних програм ННЦ «Інститут ґрунтознавства і агрохімії імені О. Н. Соколовського» (м. Харків).

Основні напрями науково-дослідної роботи: вивчення агроекологічного стану та рівня окультуреності основних типів ґрунтів; проведення екологічної оцінювання фізичного та фізико-хімічного стану ґрунтів і факторів їхньої родючості; розроблення принципів генетичної та агроекологічної діагностики спірних типів ґрунтів Чернівецької області; створення картографічних моделей геохімії агроландшафтів Передкарпаття та Західного Лісостепу; здійснення діагностики ґрунтоутворення та моніторингу стану передкарпатських ґрунтів на основі мікробіологічних критеріїв та вмісту в них груп і форм сполук заліза, алюмінію й марганцю; розроблення математичних моделей родючості ґрунтів та її факторів з урахуванням основних законів землеробства й агроекологічних вимог основних сільськогосподарських культур.

За результатами досліджень співробітниками кафедри опубліковано понад 180 наукових праць, захищено 9 кандидатських і готуються до захисту 2 докторські (доценти Ю. М. Дмитрук, І. С. Смага) дисертації.

Кафедра фізіології та медичної психології створена 1 вересня 2003 р. за рішенням Ученої ради університету у складі біологічного факультету. Завідувач кафедри – доктор медичних наук, професор Г. І. Кокощук.

Серед викладачів кафедри: кандидати біологічних

наук, доценти С. В. Бабак та О. В. Григор'єва, кандидат медичних наук, асистент І. Г. Кушнір, асистенти-психологи О. С. Лісова, Т. А. Туканьова та Т. Є. Румянцева, які готують дисертації з проблем медичної психології. Навчальними базами виступають лікувальні установи м. Чернівців, обласний інститут післядипломної педагогічної освіти, навчальні заклади освіти.

Наукові напрацювання колективу стосуються аналізу питань показників психологічного здоров'я осіб із різними соматичними порушеннями в контексті еколого-психологічної парадигми. Фізіологічний напрям наукових досліджень передбачає вивчення біологічних ритмів і ролі нейроендокринних механізмів їх регуляції.

Науковцями кафедри опубліковано 6 навчально-методичних посібників і понад 20 наукових статей.

Кафедра загальної та експериментальної екології – одна з наймолодших на біологічному факультеті, заснована 2 січня 2002 р. за рішенням Ученої ради університету та наказом ректора.

Тут працюють 2 доктори біологічних наук, професори та 7 кандидатів наук, які мають учене звання доцента.

Очолює її професор С. С. Костишин – почесний доктор права Саскачеванського університету (Канада), академік Академії наук вищої школи та Екологічної академії наук України, Соросівський професор, заслужений працівник науки і техніки України.

У 2002 р. за підготовку переможців міжнародних олімпіад з екології професору кафедри С. С. Руденко присвоєне звання «Заслужений працівник освіти України». Доцент В. І. Стефанік отримав диплом Соросівського ад'юнкт-професора.

На першому етапі свого становлення співробітники кафедри займалися дослідженням механізмів адаптації тварин до біотопів із підвищеним умістом алюмінію. Розробка цієї теми зумовила висунення концепції існування Al-F-I-Se-вої біогеохімічної

провінції на території Карпат та Прикарпаття. З цієї тематики було захищено одну докторську (С. С. Руденко) та 2 кандидатські дисертації (М. М. Рибіцька та І. О. Ситнікова). У 2001 р. вийшла в світ монографія С. С. Руденко «Алюміній в природних біотопах».

Окремий напрям досліджень кафедри загальної й експериментальної екології – біомоніторинг території Чернівецької області, для чого створено систему стаціонарних точок спостереження, що охоплює 31 населений пункт. Результатом його проведення стала кандидатська дисертація Т. В. Морозової «Різномірневіа біоіндикаційна оцінка екологічного стану слабкоурбанізованих селітебних територій Чернівецької області» (2005). Об'єктом біомоніторингу, що проводять співробітники кафедри, є також промислові зони м. Чернівців. Застосовуючи різні види біоіндикатори, співробітники кафедри – доценти Б. П. Том'юк, Г. Г. Москалик, А. Г. Должицька, В. М. Соколова, Л. Т. Оплачко – ведуть постійні спостереження за станом довкілля в зонах антропопресингу міста. Демекологічні дослідження проводяться доцентом В. В. Буджаком.

З 2004 р. на кафедрі розпочато вивчення стану різних екосистем у штучних моделях – мікрокосмах.

Викладачами кафедри видано низку навчальних посібників для студентів спеціальності «Екологія та охорона навколишнього середовища», «Загальна екологія: практичний курс» (з грифом МОН України), «Основи екології», «Факторна екологія».

У 2002 р. при кафедрі загальної й експериментальної екології було утворено студентське наукове об'єднання «ЕКОС», яке є ініціатором багатьох громадських акцій у м. Чернівцях і Чернівецькій області.

Ботанічний сад Чернівецького університету – один із найстаріших ботанічних закладів України. Його історія почалась у другій половині XIX ст., яке характеризувалося бурхливим розвитком паркобудів-

ництва та поєднанням у парковому мистецтві регулярного та ландшафтного стилів. У міських насадженнях особливої популярності набували рослини іноземного походження, що вражали різноманітністю форм і контрастів.

Буковина на той час мала статус герцогства у складі Австро-Угорської імперії. У травні 1877 р. рішенням муніципалітету під ботанічний сад була відведена територія (близько 5 га), суміжна з Народним садом (нині парк ім. Т. Шевченка). Організаційними роботами займався крайовий урядовий радник, референт у справах університету Юлій фон Вацль. Він власноруч посадив перше дерево – тополю сріблясту, яка збереглася донині та є одним із наймогутніших дерев саду.

Ботанічний сад було закладено у ландшафтному стилі, саджанці завозились переважно з німецьких та австрійських розсадників. Основні насадження проводились 11 років під керівництвом львівського садівника Карла Бауера. За 17 років його роботи на Буковині були побудовані колекційні та розмножувальні оранжереї, адміністративний корпус і допоміжні будівлі.

Першим директором саду був професор Едуард Тангль – австрієць за походженням, який зробив значний внесок у розвиток ботанічної науки на Буковині. Під його керівництвом працювали Е. Топа, М. Гушляк, Р. Прокопович, Ю. Продан, А. Борза, Б. Мільдорф. Їхні праці свідчать про стан вивчення тодішньої аборигенної флори. Збереглися оригінальні рукописні інвентаризаційні списки, які характеризують колекції 1914–1939 рр.

З 1940 р. ботанічний сад було передано у розпорядження Чернівецького університету.

У післявоєнні роки проведено відбудову оранжереї та експозицій, видано перші друковані списки насіння, налагоджено зв'язки із зарубіжними країнами щодо обміну насінням і посадковим матеріалом, побудовано експозиційну оранжерею площею 525 м². Розгорнулися роботи з окультурення декоративних рослин Карпат і Передкарпаття й інтродукції рослин. У 1963 р. ботанічний сад оголошено пам'яткою природи республіканського значення, а в 1969 р. він здобув статус наукового закладу. Із прийняттям Закону України «Природно-заповідний фонд України» ботанічний сад Чернівецького університету затверджено як об'єкт природно-заповідного фонду загальнодержавного значення. Його територія становить 8,2 га, за-

Щорічний конкурс колядок і щедрівок. Вистава вертепу біологічного факультету

Ботанічний сад

хищений ґрунт – 1125 м², парникове господарство – 360 м². В ботанічному саду працюють 12 наукових співробітників, у тому числі 3 кандидати наук. Нині ботанічний сад – науковий підрозділ Чернівецького університету, а його колекції мають наукове, пізнавально-виховне й освітнє значення.

З 1944 р. колектив співробітників ботсаду очолювали професор Г. Х. Молотковський, доценти М. В. Орехов, З. К. Костевич, В. Л. Данишук, М. Г. Мурзенко. З 1972 р. по 1985 р. директором саду працював професор Б. К. Термена, з 1986 р. по 1996 р. – доцент В. О. Гаврилюк, з жовтня 1996 р. по вересень 2003 р. – старший науковий співробітник Л. Г. Галицька. З жовтня 2003 р. керівником ботанічного саду є старший науковий співробітник М. І. Виклюк.

Згідно із розпорядженням Кабінету Міністрів України дендрарії ботанічного саду Чернівецького університету віднесено до об'єктів, що становлять національне надбання. Підставою для цього послужили колекції дендрарію, який за кількістю, віком і науковою цінністю репрезентованих у ньому екзотів є одним з провідних серед університетських ботанічних садів України.

Колекції деревних рослин розміщені на всій території ботанічного саду. За час його існування випробувано понад 2500 видів, форм та різновидностей різного географічного походження, з яких у кліматичних умовах регіону адаптувалося близько 1800.

Більшість рослин у дендрарії розміщена за родовими комплексами. Сучасні колекційні фонди налічують 1153 таксони деревних рослин помірних широт північної півкулі.

Тут зростають дерева різних вікових груп: від ровесників саду до 3–4-річних саджанців. Особливу цінність мають екзоти, що збереглися з дня заснування ботсаду та перших років посадок, і становлять майже 10% усього загалу колекційних рослин.

До колекції квітково-декоративних трав'янистих багаторічників входять понад 800 таксонів цибулинних, ґрунтопокровних та орнаментальних рослин, що належать до 30 родин і 97 родів. Серед них найбагатшою є родина лілійних – 130 видів із 30 родів і 180 сортів. Зібрані також колекції півників (80 сортів), півоній (25 сортів французької селекції), лілійників (15 видів і 12 сортів), жоржин, хризантем, хост, астильб тощо.

Різноманіття рослинних ресурсів різних куточків земної кулі представлено в ботаніко-географічних і систематичних експозиціях фондової оранжереї на площі 525 м² у кількості 920 таксонів. Тут експонуються найдавніші з наземних рослин – папороте-подібні – 27 видів із 13 родів і 8 родин.

Цікаву групу рослин становлять 13 видів голонасінних. Унікальними є екземпляри саговника відігнутого, цератозамії мексиканської та араукарії кон'югамії, які існують в колекціях з 1902–1906 рр. Ровесницею саду є араукарія висока.

Колекційні фонди ботанічного саду є базою для навчального процесу та наукових досліджень, узагальнених у 19 кандидатських та 1 докторській дисертаціях. Основний напрям наукової діяльності – інтродукція й акліматизація рослин.

Крім інтродукції, важливим науковим напрямом є вивчення й охорона раритетного фітогенотипу та раціональне використання рослинних ресурсів нашого краю. Підсумки цих досліджень відображені в довіднику «Лікарські рослини Буковини».

Поповнення та поліпшення колекційних фондів – це безперервний процес. Мобілізація видів різного географічного походження відбувається зазвичай через обмін насінням і посадковим матеріалом із 180 ботанічними садами й установами 36 країн світу. В умовах ботанічного саду пройшли випробування близько 5 тис. видів, половина з яких є перспективними для збагачення рослинних ресурсів регіону.

Адміністративний корпус ботанічного саду

ГЕОГРАФІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Валерій Петрович Руденко – випускник географічного факультету (1978), доктор географічних наук, професор, академік Української екологічної академії наук, завідувач кафедри економічної географії та екологічного менеджменту.

Народився 1 листопада 1956 р. у с. Конельській Попівці на Черкащині в родині службовців. Щоб краще пізнати природу рідного краю, вступив на географічний факультет Чернівецького університету.

Після здобуття вищої освіти вирішив поєднати своє життя з університетом – почав працювати на посаді лаборанта. Закінчив аспірантуру на кафедрі економічної географії у 1981 р.

3 липня 1982 р. розпочалася викладацька діяльність Валерія Петровича. Згодом він був призначений доцентом кафедри економічної географії Чернівецького університету, завідувачем цієї кафедри. Нині очолює кафедру економічної географії та екологічного менеджменту. У 2000 р. Валерія Петровича було обрано деканом географічного факультету.

У лютому 1982 р. В. П. Руденко захистив кандидатську, в жовтні 1992 р. – докторську дисертацію з

**РУДЕНКО
Валерій Петрович**

Декан факультету

економіко-географічних проблем оцінювання природно-ресурсного потенціалу України.

Був членом Ревізійної комісії, а з червня 1995 р. – член Президії та Вченої ради Українського географічного товариства, а також експерт Експертної ради з географічних наук ВАК України.

До основного кола наукових інтересів Валерія Петровича належать: визначення економіко-географічної сутності природно-ресурсного потенціалу (ППП) території (акваторії) та ефективності природокористування; оцінювання ППП України в розрізі 505 адміністративних районів, областей, Автономної Республіки Крим за важливими видами природних ресурсів – мінеральними, водними, земельними, лісовими, фауністичними, природними рекреаційними; аналіз компонентної, функціональної, територіальної структури ППП, його різноманітності, рівнів забезпеченості ППП населення та продуктивності природних ресурсів.

Автор близько 200 опублікованих наукових праць у галузі економіко-географічного оцінювального ресурсознавства.

Автор близько 200 опублікованих наукових праць у галузі економіко-географічного оцінювального ресурсознавства.

Як стверджують окремі дослідники, початком географічних досліджень у Чернівецькому університеті можна вважати заснування в 1865 р. метеорологічної станції, або відкриття лабораторії мінералогії при кафедрі математики філософського факультету в 1876-1877 н. р., відразу після заснування самого університету.

На той час лабораторію очолював професор мінералогії Карл Врба, який розробив курс фізичних властивостей мінералів, зокрема фізичної географії мінералів (корисних копалин). Під його керівництвом студенти проходили мінералогічний практикум, робили вправи з визначення кристалів, здійснювали петрографічні екскурсії околицями міста. Вже в наступні роки було запроваджено навчальні курси з фізичної кристалографії, про гірські

породи, нові практикуми та лабораторні роботи. Професор Врба залучив до викладання і проведення лабораторних занять практика-мінералога Фрідріха Бека, геолога Карла Альфонса Пенекке, етнографа О. Ланца та географа Олександра Зупана, який згодом чимало зробив для розвою географічної науки в Чернівецькому та інших університетах.

Одночасно з появою геолого-географічного циклу в університеті зароджується також економіко-географічний напрям. У цьому самому навчальному році на факультеті права відомий на той час учений професор Фрідріх Кляйнвехтер розпочав читання лекцій з економічної історії та світової торгівлі, а професор Юліус Платтер запровадив лекції та семінари зі статистики. Таким чином, географічний науковий та навчальний напрям в університеті роз-

IX з'їзд Українського географічного товариства у Чернівцях, вересень 2004 р.

починається з читання суміжних дисциплін географічного та економічного змісту, проте з акцентом на географію. Згодом, власне, географічні курси були започатковані доктором філософії, професором фізики Алоїсом Гайндльом, який в 1877-1878 н. р. читав курс метеорології.

З 1878 р. Олександр Зупан – доктор філософії, а з 1880 р. – професор географії, започаткував та організував галузеві курси з фізичної географії, орографії, геоморфології, кліматології, океанології, етнології, а також регіональні курси з географії Європи, дунайських країн, Африки, Азії. В 1888-1889 н. р. доктор філософії, професор географії Фердинанд Ленквер запровадив курси з початків (основ) географії, гляціології, географії Азії. Тоді саме з його ініціативи й під його керівництвом при кафедрах математики та природничій відкрито кабінет географії, який до 1908 р. був базою для викладання дисциплін географічного циклу. На той час серед природничих курсів вже читалися загальна географія (загальне землезнавство), картографія, вулканологія, математична географія, океанографія, гляціологія, метеорологія, кліматологія, геоморфологія та ін. Регіональні курси стосувалися Австрії та її окремих регіонів, Середньої Європи, Північної Америки, Африки, Центральної Азії, Скандинавії тощо.

На факультеті права читалися курси економіко-географічного циклу й суміжних із ними наук: теорія статистики, економічна історія, організація господарства, статистика населення, регіональні статистичні та економіко-географічні курси по Австрії, Європі. Згодом до загальних курсів додалися лекції з регіональних проблем Буковини.

Однією з перших економіко-географічних праць про Буковину стала монографія професора кафедри статистики Ю. Платтера про соціальні дослідження Буковини, опублікована в Ієні ще в 1878 р. Читання еко-

номгеографічних загальних і регіональних курсів забезпечувалися також доктором філософії і права, професором статистики і права Францом фон Юрашеком, професором Ф. Кляйнвехтером, доктором права, професором статистики Вінцентом Йогом та доктором права, професором Юліусом Романом фон Гербургом. Доктор права, професор статистики Ернст Міллер у 1888-1889 н. р. проводив семінар з господарських зв'язків Буковини, тобто безпосередньо з економічної географії нашого краю.

У 1882 р. мінералогічну лабораторію очолив доктор філософії, професор мінералогії Ф. Бек – один із провідних науковців університету, згодом декан філософського факультету (1887–1989), який разом із колегами читав курси з мінералогії, петрографії, кристалографії, геології, вів семінарські та практичні заняття. З 1891 р. керував мінералогічною лабораторією відомий учений, доктор філософії, професор мінералогії Рудольф Шаріцер. Він запровадив читання нових на той час курсів з рудознавства, оптики мінералів, генезису мінералів, гірських порід, корисних копалин та їх використання. Р. Шаріцер був видатним організатором навчального процесу, зокрема в 1896–1898 рр. очолив філософський факультет, а в 1903–1904 рр. став професором університету. Наукова та організаційна діяльність ученого дістала визнання уряду, і його було обрано членом Мінералогічного товариства у Відні, виконавчим членом Товариства сприяння природно-історичного дослідження Сходу у Відні, членом Академії німецьких природознавців.

У 1910 р. лабораторію очолив доктор філософії, приват-доцент, а згодом професор мінералогії та петрографії Міхаел Штарк, який приділяв значну увагу науковій роботі в галузі мінералогії. Геологічний напрям досліджень розширився після організації 1910 р. доктором філософії, професором К. А. Пенекке геолого-ландшафтної лабораторії.

У 1907 р. в університеті під керівництвом професора Фердинанда Льовля фон Ленквера відкрито географічну лабораторію, що стала істотним науковим підґрунтям навчального процесу. Для читання географічних курсів до університету також запрошують відомого на той час ученого, доктора філософії, професора географії Августа фон Бемерсгайма, члена Німецької академії природознавців, члена-кореспондента Державного геологічного закладу у Відні, Единбурзького геологічного товариства. Професор Август фон Бемерсгайм згодом очолив географічну обсерваторію університету.

Відкриття в 1909 р. метеорологічної обсерваторії на базі метеорологічної станції, що працювала в університеті з 1865 р., стало важливою подією для

розвитку географічної науки як в університеті, так і поза його межами. В 1911 р. вона увійшла до складу новоствореної лабораторії космічної фізики. Керівником лабораторії космічної фізики та метеорологічної обсерваторії став доктор філософії, професор Віктор Конрад, кореспондент Державної центральної установи з метеорології та геодинаміки у Відні. Професор В. Конрад організував читання курсів із загальної кліматології, прогнозів погоди, сейсмології, геофізики, методики наукових досліджень. А вже у 1908 р. при Чернівецькому університеті засновано сейсмічну станцію, яка увійшла до державної мережі сейсмічних станцій Австро-Угорщини.

Студенти-географи на географічній практиці в Українських Карпатах

Доречно зауважити, що період розвитку географії як науки в Чернівецькому університеті за часів Австро-Угорщини ознаменувався переважаючим із помітними науковими досягненнями розвитком лише природничих напрямів, наприклад, геолого-фізико-географічного. За 44 роки функціонування німецькомовного університету в Чернівцях підготовка фахівців у галузі географії велася нерегулярно. Так, із чотирьох тисяч усіх випускників університету географічну освіту здобули лише близько сотні. Більшість випускників-географів – німці та євреї, які працювали на Буковині, в Галичині та в інших провінціях Австро-Угорщини.

Після приєднання Буковини до королівської Румунії змінився також статус університету: з німецькомовного університету було перетворено на заклад із румунською мовою викладання. Після таких кардинальних перетворень лише незначна частина австрійської професури виявила бажання продовжити педагогічну й наукову діяльність в університеті. Різкий відхід від викладацької роботи відомих учених послабив науково-педагогічний потенціал університету. Із знаних науковців залишилися лише економіст Фрідріх Кляйнвехтер, природознавець Карл Альфонс Пенекке. Більшість вакантних місць були укомплектовані викладачами-румунами – випускниками Чернівецького, Бухарестського, Яського університетів.

Спеціальність «Географія» збереглася на природничому факультеті як підсекція спеціальності «Природознавство». Найвідомішою кафедрою залишилася кафедра етнології та біогеографії на чолі з почесним членом Румунської Академії, професором Константіном Н. Гумурзакі. На факультеті працювало географічне відділення. Головними курсами, які читалися на ньому, були загальна географія (загальне землезнавство), фізична та економічна географія світу і великих держав, картографія. Крім того, вивчалися курси палеонтології та стратиграфії, кристалографії, мінералогії, петрографії, антропогеографії (економічної географії), етнографії.

Наукові пошуки з географії стосувалися переважно топоніміки окремих місцевостей Буковини, географії населення, мінералогії. Центром наукових досліджень став один із найбільших у Європі мінералогічний музей. Найвидатнішим науковцем-географом був титулярний професор загальної географії та географії людини Константін Бретеску, член-кореспондент Румунської Академії, член редакційного комітету «Бюлетеня Географічного товариства Румунії», який у 1930–1932 рр. очолив природничий факультет Чернівецького університету.

Проте українці і в цей період не мали змоги вільно здобути університетську освіту. Якщо в 30-х роках ХХ ст. частка українців на Буковині становила близько 50 % від загальної кількості всього населення, а румунів – понад 30 %, то серед студентів університету понад 80 % були румуни і лише майже 3 % – українці.

Двадцять років румунського періоду Чернівецького університету негативно вплинуло на функціонування вузу як наукового та культурного центру поліетнічної Буковини. Весь цей час порівняно з австрійським періодом існування університету кафедри працювали переважно над вивченням процесів румунського етносу, кількість студентів нерумунської національності з кожним роком помітно зменшувалася.

У серпні 1940 р. румунський університет реорганізовано в Чернівецький державний університет з українською мовою викладання. Серед шести факультетів був також геолого-географічний, який у перший

Футболісти геофаку – чемпіони університету 2003 р.

рік свого функціонування підготував «Наукові записки» з проблем вивчення корисних копалин області. Факультет очолював доцент Г. А. Ваньков.

Під час Другої світової війни університет не працював і лише з жовтня 1944 р. поновив свою роботу. Серед семи факультетів його були тепер географічний та геолого-грунтознавчий, що активно включилися в навчальний процес. Пожвавленню функціонування цих факультетів сприяла організаторська діяльність відомого геолога, ректора університету, професора М. П. Каніболоцького, вченого-грунтознавця, доцента П. О. Кучинського – проректора університету, а також залучення до роботи знаних науковців з інших вузів, зокрема професора А. С. Синявського. Вже у 1945 р. в оновленому університеті було проведено наукову конференцію, до роботи якої долучилася історико-географічна секція.

На геолого-грунтознавчому (з 1950 р. – геологічному) факультеті працювали такі відомі вчені, як доктор геолого-мінералогічних наук, професор В. М. Робінсон (згодом викладав на географічному факультеті) – видатний дослідник палеозою Північного Кавказу; член-кореспондент АН СРСР І. В. Лучицький – дослідник у галузі мінералогії й корисних копалин Сибіру, доктор геолого-мінералогічних наук, професор С. С. Ковалевський – дослідник нафтових родовищ Апшеронського півострова; доктор геолого-мінералогічних наук, професор С. С. Круглов та інші. Вони приділяли увагу вивченню геології та корисних копалин Буковинських Карпат і Придністров'я. У 1957 р. геологічний факультет припинив свою діяльність. Студентів старших курсів було переведено на геологічний факультет Львівського університету, а молодших – переважно на географічний та інші факультети Чернівецького університету. До складу географічного факультету перейшов і геологічний музей.

Географічний факультет поновив свою роботу з кінця 1944 р. Його почергово очолювали доценти Г. А. Ваньков, П. С. Курилов, К. І. Геренчук, А. П. Новицький, С. І. Проходський, В. Г. Лебедев, О. І. Токмаков, Я. І. Жупанський, М. В. Курилюк, професори М. Г. Ігнатенко, доценти Й. А. Бурка, В. О. Джаман, професор В. П. Руденко. На факультеті працювали кафедри фізичної географії, геоморфології та гідрології, економічної географії. Згодом відділилися кафедри геоморфології, гідрології та кліматології. Відновили діяльність сейсмічна та метеорологічна станції.

Одним із найавторитетніших фахівців географічної освіти й науки

Професор
Антін Синявський

За дружньою бесідою після захисту дисертації М. А. Чижова. Зліва направо: професор К. І. Геренчук – завідувач кафедри фізгеографії, доцент А. П. Новицький – завідувач кафедри економгеографії, кандидат географічних наук М. А. Чижов, доцент П. О. Кучинський – декан біологічного факультету

в університеті був професор А. С. Синявський (1866–1951), який зробив вагомий внесок у розвиток багатьох напрямів географічної науки й культури України. Він був учнем В. Б. Антоновича, товаришем і соратником М. С. Грушевського, Д. І. Яворницького, К. Г. Воблого, Д. І. Багалія. Чернівецький період наукової роботи та викладання А. С. Синявського виявився надзвичайно плідним. Чільне місце вчений і педагог відводив саме краєзнавчій роботі, етнографії Буковини, етногенезу гуцулів, зв'язкам зі школою. Професор Синявський завідував кафедрою географії, а згодом – кафедрою фізичної географії.

До когорти авторитетних науковців географічної науки на факультеті слід віднести також доцента К. І. Геренчука, завідувача кафедри фізичної географії. Саме у Чернівецькому університеті він розпочав ґрунтовні дослідження з ландшафтознавства, які дістали могутній поштовх уже у Львівському університеті, куди К. І. Геренчук пізніше перейшов завідувати кафедрою фізичної географії (1945–1954) та згодом став доктором наук, професором.

У 1956 р. на географічному факультеті створено ґрунтознавчу лабораторію, яку очолив відомий ґрунтознавець, доцент П. О. Кучинський (пізніше лабораторію було переведено на біологічний факультет, а на географічному створено лабораторію ландшафтознавства та геохімії ландшафтів).

У 1962 р. розпочала роботу пошуково-дослідна лабораторія з вивчення й економічного оцінювання природних ресурсів Карпатських гір і Прикарпаття у складі відділень водних ресурсів, ґрунтових ресурсів, розміщення продуктивних сил. Пізніше, в 60–70-х роках минулого століття, засновано лабораторії гідрологічного моделювання, розміщення продуктивних сил, картографічну.

Наступний етап структурної реорганізації факультету припадає на 70–80-ті роки. У цей час ліквідовано кафедру гідрології та кліматології, а ка-

федру фізгеографії перетворено на кафедру фізичної географії та картографії. Кафедра економічної географії розширюється і стає кафедрою економічної географії та екологічного менеджменту, а в 1990 р. засновано нову кафедру – географії та картографії України.

У 2001–2003 рр. у зв'язку з появою на факультеті нових спеціальностей відкрито кафедру гідроекології, водопостачання і водовідведення, а також кафедру географії та менеджменту туризму.

Кафедру фізичної географії утворено ще в 1945 р., а в 1954 р. до її складу увійшов колектив кафедри геоморфології. Від 1983 до 1992 р. вона функціонувала як кафедра фізичної географії та картографії, а нині – це **кафедра фізичної географії та раціонального природокористування**. У різні роки кафедрою завідували професор А. С. Синявський, доценти К. І. Геренчук, В. Г. Лебедев, професор В. М. Робінсон, доценти М. М. Рибін, М. С. Кожурина, Л. І. Воропай, професори Я. І. Жупанський, М. О. Куниця, М. І. Кирилюк, В. М. Гуцуляк.

Колектив кафедри формувався спеціалістами з Києва, Харкова, Москви, Ленінграда, Одеси та інших центрів. З 60-х роках на кафедру прийшли випускники географічного факультету Чернівецького університету. З 1968 р. при кафедрі функціонує аспірантура. Захистили докторські дисертації 6 викладачів кафедри (К. І. Геренчук, М. Г. Зеланд, М. О. Куниця, В. Г. Лебедев, С. І. Проходський, Е. М. Раковська) та 6 її випускників (В. М. Андрейчук, М. Д. Волощук, В. М. Гуцуляк, Г. І. Денисик, І. В. Мельничук, Г. І. Рудько), а понад 20 вихованців – стали кандидатами наук.

Науково-дослідну роботу кафедри фізичної географії та раціонального природокористування спрямовано насамперед на вивчення природних систем Українських Карпат і Поділля з метою їх подальшого раціонального використання, оптимізації й охорони.

Така робота постійно виконується на замовлення Національної академії наук України, її науково-дослідних інститутів, проектних інститутів, міністерств, дирекцій Дністровського каскаду ГЕС і ГАЕС, екологічних центрів, санепідемслужби, інших організацій та установ. На сьогодні вже зібрано значну наукову інформацію, створено фонд спеціальних карт, розроблено методи наукових досліджень та описано наукові концепції, опубліковано близько тисячі наукових праць із зазначених проблем.

Від самого початку функціонування кафедри регулярно вивчаються процеси морфогенезу. Нині вже укладено геоморфологічні карти та карти геоморфологічного районування Північної Буковини, розроблено концепцію генезису рельєфу (К. І. Геренчук, М. С. Кожурина, В. Г. Лебедев, С. І. Проходський), створено гіпсометричну карту області (С. Е. Ющенко), виявлено особливості неотектонічних рухів (М. С. Кожурина). Значним внеском у розвиток структурної геоморфології є монографія К. І. Геренчука «Тектонічні закономірності в орографії та річковій мережі Руської рівнини». Системи Східних Карпат досліджувалися у працях Г. В. Брусенцова, вивчалися ерозійні (М. О. Куниця, Р. Д. Бойко, П. М. Біксей, М. Д. Волощук, В. М. Нагірний, М. С. Лукасевич) і карстові (Б. М. Іванов, В. П. Коржик, В. М. Андрейчук, П. М. Меркулов, М. М. Проскурняк, Д. К. Балицький, О. В. Усачова та ін.) геодинамічні процеси Карпат і Поділля.

На території Чернівецької, Львівської, Івано-Франківської, Одеської областей, Молдови систематично виконуються дослідження ґрунтів. Укладено великомасштабні карти ґрунтів, вивчено їх фізичні та хімічні властивості, розроблено рекомендації щодо їх використання і захисту (П. О. Кучинський, М. Г. Зеланд, В. М. Варицева, В. В. Чоп, С. Д. Попова, Л. О. Михайленко та ін.). Також на кафедрі виконано палеоландшафтні дослідження (М. О. Куниця, В. І. Левицький), вивчено процеси взаємодії природних і соціально-економічних систем (Л. І. Воропай, В. П. Коржик, М. М. Куниця).

Основи ландшафтних досліджень, зокрема вивчення природно-територіальних комплексів, закономірностей їх організації, функціонування, динаміки, соціально-економічного значення були закладені в працях К. І. Геренчука та П. О. Кучинського. Нашими науковцями вивчалися антропогенні зміни комплексів (Л. І. Воропай, В. М. Гуцуляк, В. П. Коржик, М. М. Куниця, В. М. Андрейчук, М. В. Дутчак), а також структурно-морфологічні (К. І. Геренчук, М. М. Рибін, П. І. Чернега, М. В. Дутчак) і геодинамічні (М. С. Кожурина, В. М. Андрейчук, Г. І. Рудько, М. М. Проскур-

Викладачі та співробітники кафедри фізичної географії та регіонального природокористування

Колектив кафедри економічної географії та екологічного менеджменту

няк, М. С. Лукасевич, В. І. Ясенчук) особливості ландшафтів.

На ландшафтній основі виконується комплекс досліджень з медико-геохімічних і геохімічних проблем (В. М. Гудуляк, В. Б. Присакар, А. М. Ніколаєв, П. І. Чернега), оцінювальних (Я. Р. Дорфман, В. А. Станішевський) і меліоративних робіт (М. С. Кожурина, Л. А. Кратко).

На кафедрі виконувалися роботи з природоохоронного оцінювання гірської системи Карпат (М. М. Рибін), фізико-географічної характеристики Українських Карпат (Л. І. Воропай, М. О. Куніця), Чернівецької області (К. І. Геренчук), а також Китаю (В. Г. Лебедев), Кавказу (В. М. Робінсон), Алтаю (Е. М. Раковська), Болгарії (М. М. Рибін).

Кафедра економічної географії продовжила свою роботу в перші повоєнні роки. Її очолювали в різний час доценти Г. А. Ваньков, А. П. Новицький, В. В. Онікієнко, професори Б. М. Вишневський, М. Г. Ігнатенко, Я. І. Жупанський, В. П. Руденко. Сформована вченими з Воронежа, Москви, Пермі, Ленінграда, Кишинєва, кафедра у 60-ті роки постійно поповнювалася кращими випускниками географічного факультету Чернівецького університету.

Закономірно, що спочатку заснування кафедри особливу увагу приділено вивченню галузевої структури та розміщенню народного господарства Чернівецької області. Після організації постійно діючої комплексної експедиції з вивчення природи та господарства Карпат і Прикарпаття поліпшилися можливості для науково-дослідної роботи. Чітко визначено основну наукову тематику кафедри – економіко-географічні проблеми, пов'язані з розробленням та науковим обґрунтуванням розміщення й перспективного розвитку продуктивних сил Карпатських гір і Прикарпаття. Розпочалося інтенсивне вивчення галузевих і виробничо-територіальних комплексів областей Карпат і Поділля. Досліджувалися проблеми розвитку і розміщення хімічної, лісової та деревообробної, легкої, харчової промисловості Карпатського регіону, виноградарства й виноробства Закарпатської

області на замовлення Раднаргоспу. Для цього було створено велику господарну науково-дослідну групу. Постійно розроблялися також питання географії населення і розселення (Т. К. Дагаєва, В. А. Бутковський), географії промисловості (М. Г. Ігнатенко, Я. І. Жупанський), сільського господарства (Е. О. Медведкова, М. С. Бінчева, А. Т. Дарова), виробничо-територіальних комплексів і регіональних проблем областей Карпатського і Подільського регіонів (В. В. Онікієнко, В. А. Руфін, Я. І. Бондаренко, М. В. Курілюк). Видано монографії і посібники з географії Чернівецької (В. В. Онікієнко, В. Г. Мінатов, В. А. Руфін),

Івано-Франківської (В. В. Онікієнко, Я. І. Жупанський) областей. З 70-х років активно почалося вивчення проблем будівельної індустрії (Й. А. Бурка, З. О. Манів), сфери обслуговування (Е. І. Калмуцька), туризму (М. П. Крачило).

На кафедрі вперше в Україні розроблено методичку картографічного моделювання виробничо-територіальних комплексів (Я. І. Жупанський, С. І. Копчак). Складено атлас господарського комплексу Чернівецької області (Я. І. Жупанський, В. О. Джаман та ін.). Також уперше в Україні започатковано новий напрям досліджень – економічне оцінювання природно-ресурсного потенціалу (В. П. Руденко, М. Г. Ігнатенко).

У складі кафедри функціонували навчальні та навчально-дослідні лабораторії – комплексного природокористування й охорони природних ресурсів Українських Карпат і Прикарпаття, картографічна, оцінки природно-ресурсного потенціалу.

З 1960 р. відновлено аспірантуру на кафедрі і за цей час 6 викладачів (В. О. Джаман, М. В. Жук, Я. І. Жупанський, М. Г. Ігнатенко, М. П. Крачило, В. П. Руденко) і 7 випускників (М. О. Джаман, О. В. Краснопольський, Л. Ц. Масловська, К. М. Місевич, С. М. Писаренко, М. Д. Романюк, О. І. Хомра) захистили докторські дисертації, понад 20 співробітників і вихованців її стали кандидатами наук.

Чимало випускників кафедри економічної географії досягли визнання серед науковців. Академіком Академії наук вищої школи, Української екологічної АН, дійсним членом Наукового товариства ім. Т. Шевченка обрано Я. І. Жупанського, академіками Української екологічної АН – В. П. Руденка, М. Г. Ігнатенка. Я. Я. Андрусюку надано почесне звання «Заслужений працівник культури України». По-особливому пишуться факультет і кафедра своїм країнином, буковинським соловейком, народним артистом України Назарієм Яремчуком.

Кафедру географії та картографії України (завідувач – професор Я. І. Жупанський) створено в 1990 р. Науковий напрям діяльності членів кафедри –

українське географічне краєзнавство (Я. І. Жупанський, В. П. Круль), історія й методологія української географічної науки (Я. І. Жупанський), структура і використання ландшафтів Карпато-Подільського регіону (К. Й. Кілінська, Я. П. Скрипник), особливості температурного режиму й опадів у Карпатському регіоні (В. С. Антонов), водогосподарські проблеми й охорона природи в регіоні (В. Г. Явкін, М. В. Цепенда, О. О. Печенюк), система розселення, маятникові міграції трудових ресурсів (В. О. Джаман), організація та спеціалізація агропромислового комплексу в сучасних умовах (П. О. Сухий, М. Д. Заячук), картографічне забезпечення земельнокадастрових робіт (С. М. Білокриницький, М. П. Печенюк), методика викладання географії в середній і вищій школі (Я. І. Жупанський, К. Й. Кілінська, П. О. Сухий).

Викладачами підготовлено і видано навчальний підручник для учнів загальноосвітніх шкіл «Географія рідного краю. Чернівецька область» (Я. І. Жупанський, М. Д. Заячук, П. О. Сухий, Я. П. Скрипник), який мав кілька перевидань. Кафедра стала організатором публікування колективної праці факультету – «Географія Чернівецької області», а також навчально-краєзнавчого атласу Чернівецької області.

При кафедрі функціонує аспірантура та докторантура. Дисертацію на здобуття наукового ступеня доктора наук захистив доцент кафедри В. О. Джаман, а 7 викладачів кафедри та 7 аспірантів і здобувачів стали кандидатами наук. Кафедра географії та картографії України є базовою для слухачів географічного факультету Буковинської малої академії наук.

Кафедра гідрології та кліматології функціонувала на факультеті до 1990 р. Завідувачами її у різний час були доценти О. Т. Кузнецов, М. С. Андріанов, О. І. Токмаков, В. С. Антонов, М. І. Кирилюк. Вивчення гідрологічних і кліматичних ресурсів області Карпато-Подільського регіону стало основним напрямом наукових досліджень колективу. Зокрема, на кафедрі постійно вивчалися проблеми аеросиноптичних умов весняних приморозків і боротьби з ними (Б. Я. Слободов), зволоження (О. Т. Кузнецов), загальних умов клімату Українських Карпат (М. С. Андріанов, О. І. Токмаков), прикладні питання кліматології (А. О. Малютіна), динаміки фазових переходів в атмосфері (В. С. Антонов). Досліджувалися також зони затоплення паводками на річках (Ю. О. Деєв, М. І. Кирилюк, П. Лютик, О. М. Мельничук, В. В. Яблонський), живлення річок (М. В. Лаликін), стік і транспортувальна здатність річок (Є. П. Матвеева), коливання стоку та водний баланс річок (М. І. Кирилюк), водні ресурси та руслові процеси (Ю. С. Ющенко, В. Г. Явкін, М. В. Цепенда).

Професорсько-викладацький склад кафедри географії та картографії України

При кафедрі працювала метеорологічна станція, в 1966 р. створено гідрологічну, а в 1969 р. – синоптичну обсерваторію.

У 1988 р. кафедру перейменовано на кафедру раціонального використання природних ресурсів та охорони природи (до 1992 р.).

З утворенням молоді Української держави виникла потреба пошуку нових шляхів і підходів у розвитку географічної освіти та науки як у всеукраїнському масштабі, так і на рівні окремих регіонів. Необхідно було, з одного боку, вийти за межі жорстких традиційних уявлень підготовки фахівців-географів (як правило, вчителів географії для середньої школи, що стало характерним для університету в 70–90-ті роки), а з другого – слід було чіткіше реагувати на запити новостворених по всій державі господарюючих суб'єктів, які вимагали, принаймні на регіональному рівні, розукрупнення академічних груп, індивідуалізації підготовки спеціалістів.

Значним кроком стало відкриття у 1996 р. при кафедрі економічної географії нової навчальної економічної спеціальності – «Менеджмент природоохоронної діяльності».

Після Чорнобильської катастрофи, що спричинила так звану чернівецьку «невідому» хворобу 1988 р., у 1999 р. спільно з біологами і хіміками було започатковано нову спеціальність «Екологія та охорона навколишнього середовища» (спеціалізація «Гідроекологія»), перший випуск якої відбувся 2004 р. У 2001 р. на географічному факультеті відкриті нові інженерні спеціальності «Водопостачання та водовідведення» (спеціалізація «Регіональне використання і охорона водних ресурсів») і «Землепорядкування та кадастр» (спеціалізація «Управління територіями»). Цього самого року в рамках спеціальності «Менеджмент організації» при кафедрі економічної географії та екологічного менеджменту організовано спеціалізацію «Менеджмент туристичної індустрії». У 2003 р. на географічному факультеті відкрито ще дві нові навчальні спеціальності – «Економічна і соціальна географія» та «Туризм».

Гідроєкологи – представники однієї з наймолодших кафедр факультету

Збільшення студентів за 2001–2004 рр. у 1,5 раза і відповідно викладачів – у 1,3 раза зумовило створення нових кафедр на факультеті. У травні – червні 2001 р. було організовано **кафедру гідроєкології, водопостачання та водовідведення** (завідувач – доктор географічних наук, професор М. І. Кирилук), що стала випускаючою за спеціальностями «Екологія та охорона навколишнього середовища» і «Водопостачання та водовідведення».

У лютому 2003 р. відкрито **кафедру географії та менеджменту туризму**, яку очолив доктор економічних наук, доцент М. В. Жук. Вона стала випускаючою за спеціальностями «Менеджмент організацій» (спеціалізація «Менеджмент туристичної індустрії») та «Туризм».

Кафедра фізичної географії та раціонального природокористування (завідувач – доктор географічних наук, професор В. М. Гуцуляк) спільно з кафедрами географії та картографії України (завідувач – доктор географічних наук, професор Я. І. Жупанський), економічної географії та екологічного менеджменту (завідувач – доктор географічних наук, професор В. П. Руденко) готують фахівців за базовою спеціальністю «Географія». Географи і картографи України, крім цього, відповідають за підготовку бакалаврів, спеціалістів і магістрів за спеціальністю «Землепорядкування і кадастр» (спеціалізація «Управління територіями»).

З вересня 2001 р. на географічному факультеті працює спеціалізована вчена рада із захисту дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата географічних наук за двома спеціальностями: «Фізична географія, геофізика і геохімія ландшафтів» та «Конструктивна географія і раціональне використання природних ре-

сурсів» (голова ради – професор Я. І. Жупанський). За весь період роботи спеціалізованої вченої ради на здобуття наукового ступеня кандидата наук відбулося 11 успішних захистів дисертацій географів – вихованців Чернівецького університету, а також з міст Івано-Франківська, Луцька, Тернополя.

У цей час на географічному факультеті на денній, заочній та екстернатній формах навчаються близько 1100 студентів. Навчальний процес забезпечують 48 викладачів, 20 докторантів, аспірантів та здобувачів наукових ступенів. Факультет співпрацює з провідними науковими й освітніми закладами міст Києва, Львова, Харкова, Одеси, Сімферополя, Тернополя. Налагоджено плідні наукові й творчі зв'язки

із Саскачеванським (Канада), Лок-Хейвенським (США), Віденським (Австрія), Сучавським (Румунія), Жешовським і Сілезьким (Польща), Бельцьким (Молдова) університетами.

Танцювальний ансамбль географічного факультету «Водограй»

ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Іван Федорович Комарницький – випускник історичного факультету (1967), доктор економічних наук (1990), професор кафедри (1991), академік Академії економічних наук України (1993), завідувач кафедри політичної економії Чернівецького університету (1981). Відмінник освіти України, заслужений працівник освіти України.

Народився 15 травня 1941 р. у с. Пилипах-Хребтійських на Хмельниччині в селянській родині. Після середньої школи і проходження строкової служби в армії вступив на історичний факультет Чернівецького університету. Закінчивши навчання, працював завідувачем кабінету кафедри політичної економії. Тоді й вирішив пов'язати своє життя з економічними науками.

Навчався Іван Федорович в аспірантурі Чернівецького університету

**КОМАРНИЦЬКИЙ
Іван Федорович**

Декан факультету

протягом 1968–1971 рр., одразу після закінчення якої захистив кандидатську дисертацію. Був викладачем кафедри політичної економії, згодом доцентом, а з 1981 – завідувачем кафедри. У 1990 р. захистив докторську дисертацію «Система економічних інтересів при соціалізмі» і через рік здобув звання професора.

З 1991 по 1993 р. працював директором Буковинського інституту бізнесу при Чернівецькому університеті. В 1997 р. обраний деканом економічного факультету.

Під керівництвом І.Ф. Комарницького захищено п'ять кандидатських дисертацій.

Одружений, виховує двох синів.

Коло наукових інтересів його поширюється на питання регіональної економіки. Опублікував понад 150 наукових праць, з яких 2 монографії.

Факультет став окремим університетським структурним підрозділом лише у 1971 році. Але, вже починаючи з 1875 р., в Чернівецькому університеті формувалися традиції економічної освіти, наукових економічних досліджень. На тодішньому юридичному факультеті викладалися курси народного господарства, національної економіки, статистики і фінансів, здебільшого їх читали німецькі та австрійські професори.

Піднесення економічної науки в університеті припадає на 1909–1911 рр., коли тут працював відомий економіст – рівня класиків світової економічної науки Смітта, Рікарда, Кейнса, Маршала – професор Йозеф Алоїз Шумпетер. Саме у цей період він розпочав роботу над своєю фундаментальною книгою «Теорія економічного розвитку», яка побачила світ у 1912 р.

Викладацька діяльність Шумпетера у Чернівецькому університеті свідчить як про широту його наукових інтересів у галузі економіки, так і про інтерес до цієї науки з боку студентів, які добровільно, кожного семестру записувалися до Й.-А. Шумпетера на такі курси, як «Народноекономічна політика», «Про соціальне страхування з особливим зважанням на його зв'язок з торгівельною і фінансовою політи-

кою», «Фінансове право», «Семінар з національної економії та фінансової науки», «Тренування в аналізі газетних повідомлень про процеси на ринку грошей».

Після роботи у Чернівецькому університеті Й.-А. Шумпетер викладав у багатьох навчальних закладах Європи, 25 років очолював кафедру у Гарвардському університеті, став одним із найвизначніших учених світу у галузі методології аналізу принципів функціонування ринкової економіки, авторитетом для багатьох поколінь учених-економістів. Шанується його ім'я також на економічному факультеті ЧНУ. Стипендію ім. Шумпетера отримує раз у семестр студент, який має найкращі здобутки у навчанні, науковій роботі, вільно володіє однією з іноземних мов.

За «румунського періоду» (1918–1940) у Чернівецькому університеті функціонували дві кафедри економічного профілю: кафедра фінансів і статистики та кафедра політичної і національної економіки. Відомими викладачами були: тодішній декан факультету права (з 1933 р.) Іон Гіцеску – професор кафедри фінансів і статистики, який здобув ступінь доктора філософії у Геттінгені, згодом став директором банку; Короаме Кристофор – штатний професор

Професор
Йозеф Алоїз Шумпетер

кафедри політичної та національної економіки, уродженець села Красноільська на Буковині, він аналізував проблеми взаємозв'язку теорії вартості та теорії граничної корисності; Дмитро Бісуйоческу – доктор економічних і фінансових наук, який досліджував систему орендних відносин; Костянтин Дам'ян, який здобув у 1922 р. ступінь доктора політехномічних наук у Па-

рижі, а в Чернівецькому університеті досліджував соціально-економічні відносини у Румунії (аграрна реформа, еволюція економічної кризи та ін.).

Уперше курс політичної економії як основної економічної дисципліни на всіх факультетах університету читався з 1940 р., після приєднання Північної Буковини до СРСР. З жовтня 1945 р. в університеті вже відкрито окрему кафедру політичної економії, яку в різний час очолювали С. М. Зуєв, Г. С. Іванушко, П. С. Половець, І. Ф. Комарницький.

Відбудова народного господарства в Україні і зокрема Чернівецькій області в повоєнні роки закономірно спричинила гостру потребу у фахівцях-економістах. Вже у 1962 р. в університеті організовано підготовку економістів вищої кваліфікації: 102 студенти заочної форми навчання почали здобувати спеціальності бухгалтера, фінансового працівника, плановиків на загальнонауковому факультеті. Економічний факультет було створено в 1971 р. Його деканами у різний час були В. А. Бутковський, М. Л. Свердан, М. В. Щурик, Ю. К. Зайцев, І. Ф. Комарницький. З 1989 р. студенти на факультеті отримали можливість навчатися стаціонарно, а з 1991 р. розпочалася значна структурна перебудова факультету: переглянуто й розширено напрями підготовки фахівців, відкрито спеціальність «Міжнародна економіка», створено кафедру економічної теорії та міжнародних економічних відносин. У 1998 р. проведено перший набір за спеціальністю «Маркетинг». У 2005 р. на 7 спеціальностях денної та заочної форми навчання вищу економічну освіту здобувають понад дві тисячі студентів.

Ринкові перетворення економіки України потребують не стільки нових елементів господарської інфраструктури, скільки нових фахівців, що усвідомлюють закони і рефлексії ринку, які вміють приймати ефективні економічні рішення в сучасних господарських умовах. На підготовку таких фахівців спрямована діяльність економічного факультету.

На факультеті спочатку було відкрито кафедру конкретної економіки (завідувач – кандидат сільськогосподарських наук, доцент М. Ю. Видалко), яку в 1975 р. реорганізовано у кафедру обліку, контролю

й аналізу господарської діяльності (очолив її канд. економ. наук, доцент Е. П. Чучук) та кафедру економіки, організації й управління на чолі з канд. економ. наук, доц. В. І. Ключниковим. Кафедра бухгалтерського обліку, контролю й аналізу господарської діяльності (завідувачі Є. С. Федюк, В. П. Дудко, Т. М. Ковальчук) у той час науково займалася вдосконаленням обліку, контролю й аналізу господарської діяльності на підприємствах Карпатського регіону.

У березні 1993 р. відкрито кафедру фінансів, а з вересня 2002 р. – кафедру економічної кібернетики. Нині на факультеті діють 5 кафедр: економічної теорії та менеджменту; обліку й аудиту; фінансів; економіки підприємства та маркетингу; економіко-математичного моделювання. 68 викладачів кафедри забезпечують безперервний навчальний процес. Це п'ять докторів наук, професорів (І. Ф. Комарницький, В. К. Євдокименко, В. С. Григорків, П. О. Нікіфоров, Т. М. Ковальчук), три доктори наук – сумісники, професори (В. Л. Андрущенко, П. Т. Саблук, Г. Г. Кірейцев), 40 кандидатів економічних наук, доцентів і 25 асистентів.

У лютому 1991 р. на базі загальноуніверситетської кафедри економічної теорії відкрито Буковинський інститут бізнесу як підрозділ університету, очолив його доктор економічних наук, професор І. Ф. Комарницький. Навчальний заклад розпочав підготовку спеціалістів у галузі менеджменту, обліку і аудиту, торговельного бізнесу, а з вересня 1994 р. спільно з кафедрою економічної теорії приєднався до економічного факультету університету.

За роки функціонування факультету національна економіка отримала понад 10 тис. спеціалістів – випускників університету. Від часу відкриття у 1989 р. денного відділення економічний факультет Чернівецького університету став головним центром вищої економічної освіти Буковинського регіону.

Про науковий рівень викладачів красномовно говорить той факт, що лише за період з 1995 р. видано 500 навчальних посібників, підручників, монографій, методичних посібників. За вагомі внески у підготовку висококваліфікованих спеціалістів почесне звання «Відмінник освіти України» присвоєно професору І. Ф. Комарницькому, доцентам Л. С. Білик та І. В. Губатюку.

Учені факультету проводять наукові дослідження: вже на сьогодні здійснили комплексний аналіз перехідної економіки і теоретично обґрунтували основні напрями, форми та інструменти формування ринкового економічного механізму в Україні. Практичною і нині затребуваною є обґрунтована концептуальна модель створення вільних економічних зон на Буковині із розробленими конкретними напрямками її формування та функціонування. Нині готова цілісна теоретична концепція формування регіональної економічної політики взагалі і рекреації туризму зокрема в контексті структурної перебудови територіальних господарських систем. Зазначені наукові

теми пройшли практичну апробацію на міжнародних і республіканських науково-практичних конференціях, на зустрічах з представниками державних економічних установ, керівниками підприємств та окремими підприємцями. Доброю традицією стала організація щорічних міжнародних науково-практичних конференцій на базі економічного факультету з проблем формування вільної економічної зони в Чернівецькій області, інвестиційної діяльності та реструктуризації економіки України. Також викладачі факультету регулярно виступають у засобах масової інформації з науковим роз'ясненням практичних проблем економіки України, економічних платформ політичних партій.

Важливим здобутком є створення при факультеті науково-консультативного центру для надання консалтингових послуг, здійснення економічних експертиз і пропозицій щодо основних проблем реформування української економіки (програми, концепції, економічні проекти тощо) для Секретаріату Президента України, Кабінету Міністрів України, Верховної Ради України, Чернівецької обласної державної адміністрації, інших органів державної влади.

На кафедрах факультету підготовлено чотири доктори економічних наук і 29 кандидатів економічних наук. Діє аспірантура зі спеціальностей «Економічна теорія», «Розміщення продуктивних сил і регіональна економіка», а семеро викладачів факультету працюють над дисертаційними дослідженнями з актуальних проблем сучасної економіки України для здобуття наукового ступеня доктора економічних наук. Протягом 1999–2003 рр. 12 викладачів економічного факультету пройшли перепідготовку в межах проекту СЕУМЕ («Консорціум з удосконалення економічної освіти та менеджменту»).

Регулярно працюють факультетський і кафедральні методологічні семінари за участю провідних спеціалістів з економічних навчальних закладів України (Києва, Тернополя, Харкова, Львова, Одеси) та з-за кордону.

З 2001 р. факультет творчо співпрацює із Портлендським університетом (штат Орегон, США), і за сприяння цього американського навчального закладу на початку 2002 р. тут відкрито Буковинський центр економічної освіти та підприємництва.

Також при факультеті створено постійно діючий консультативний пункт для надання методичної допомоги навчальним закладам I та II рівнів акредитації у викладанні економічних дисциплін, вчителям економіки середніх шкіл міста й області, зокрема через проведення для них семінарів. З 1994 р. факультет організовує міські та обласні олімпіади для учнів з економіки, забезпечує викладання курсів з економічних дисциплін у школах, де існує брак відповідних вчителів. Щорічно викладачі кафедр економічного факультету готують фахові матеріали методичного спрямування (рекомендації, посібники, практиками тощо). Зокрема, для впровадження навчальної

Колектив кафедри економічної теорії та менеджменту

програми для загальноосвітніх шкіл з «Основ економіки», затвердженої Міністерством освіти і науки України, викладачі розробили й видрукували тестові програми для контролю з «Основ економічних знань» для учнів 9–11 класів загальноосвітніх шкіл.

Для безпосереднього впливу на якість навчального процесу на факультеті введено комп'ютерну програму «Студент», яка дає змогу одночасно вести облік результатів складання студентами сесії, поточного контролю успішності. Крім семестрового контролю розроблено й втілюється методика комплексного контролю, діагностики і корекції знань з таким алгоритмом: вхідний контроль знань з профілюючих дисциплін; залишковий контроль знань; періодичні атестаційні виміри; контроль за пакетами комплексних кваліфікаційних завдань.

З листопада 2003 р. у м. Новодністровську відкрито навчально-консультаційний центр Чернівецького національного університету, де з відривом від виробництва навчаються 132 студенти за двома економічними спеціальностями: «Облік і аудит» та «Економіка підприємства».

Практична підготовка майбутніх фахівців економіки здійснюється за допомогою технологічної, виробничої та переддипломної практик (є 25 баз проходження практики). Студенти IV і V курсів направляються для проходження виробничої та переддипломної практик до тих організацій і підприємств, де будуть працевлаштовані після закінчення університету.

Деканом факультету разом із завідувачами кафедр зібрано якісну навчальну, наукову та довідкову література для самостійної роботи студентів. При факультеті створено кабінет економіки, де є унікальні економічні видання німецькою, англійською та румунською мовами (26 найменувань), наукова періодика (журнали, збірники), підручники й монографії з фундаментальних і спеціальних економічних дисциплін (понад 1000 найменувань).

Студенти-економісти належно опановують новітні технології. Зокрема, вони вивчають 5 сучасних мов програмування, а завдяки постійному оновленню і збільшенню парку обчислювальної техніки тривалість дисплейного часу на одного студента збіль-

шилася до однієї години на добу, в тому числі і для роботи в Internet.

Значна увага приділяється науковій роботі студентів. У лютому 2002 р. при економічному факультеті відкрито Студентське наукове товариство, а в травні того самого року ним було проведено Всеукраїнську студентську конференцію «Економічна система України на зламі століть», що вже стала щорічною. Періодично проводяться традиційні «Шумпетерські читання» на честь всесвітньо відомого економіста.

Найкращі студенти залучаються до участі у всеукраїнських і міжнародних науково-практичних конференціях. У 2002 р. призерами Всеукраїнської олімпіади стали П. Олексюк (друге I місце, «Економічна теорія») та Л. Козак (III місце, «Менеджмент організацій»). Також до Чернівців у 2002 р. прибуло три дипломи за V місце («Міжнародна економіка», «Менеджмент ЗЕД», «Міжнародна економіка»). В 2001 р. найкращими на Всеукраїнській

Сьогодні **кафедра економічної теорії та менеджменту** є провідним структурним підрозділом економічного факультету. Очолює її академік Академії економічних наук України, член Науково-методичної комісії з економіки для класичних університетів Міністерства освіти і науки України, голова редакційної колегії «Наукового вісника Чернівецького університету», доктор економічних наук, професор І. Ф. Комарницький.

Кафедра має високий науковий потенціал і здійснює з 1995 р. підготовку студентів за спеціальністю «Менеджмент організацій». Під керівництвом І. Ф. Комарницького колектив викладачів працює над науковою темою «Еволюція перехідної економіки України в умовах глобалізації економічного розвитку». В рамках цієї теми ведеться робота над докторськими та кандидатськими дисертаціями, науковими публікаціями. Останнім часом підготовлені дві дисертації на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук і п'ять дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук.

З квітня 1996 р. кафедра здійснює співробітництво з Національною радою з економічної освіти США (NCEE). Курси підготовки тренерів-учителів економіки пройшли чотири викладачі. За допомогою NCEE протягом 1999–2004 рр. викладачами кафедри щорічно проводиться по два семінари для вчителів економіки загальноосвітніх шкіл Чернівецької області.

З 1999 р. кафедра здійснює наукове та навчально-методичне співробітництво з Консорціумом з удосконалення бізнес-освіти (CEUME), а з 2001 р. – з Портлендським університетом (США). Ці проекти передбачають обмін викладачами та студентами, читання курсів з менеджменту професорами зі США в університеті,

спільну підготовку навчально-методичних посібників, забезпечення роботи Буковинського центру економічної освіти та підприємництва тощо.

З 2004-2005 н. р. кафедра приєдналася до проведення педагогічного експерименту щодо запровадження кредитно-модульної технології організації навчального процесу.

Кафедру фінансів організовано в 1992 р. Першим її завідувачем був начальник фінансового управління Чернівецької міської державної адміністрації Г. В. Охрімівський. Згодом кафедру очолила канд. економ. наук, доцент М. В. Черватюк, а з серпня 2003 р. – доктор економ. наук П. О. Нікіфоров. Сьогодні тут працюють один доктор наук, 7 кандидатів наук і 8 асистентів.

Викладачами підготовлено достатню кількість методичних видань для допомоги студентам у навчальному процесі, які постійно оновлюються та по-

Колектив кафедри фінансів

олімпіаді були О. Грушко («Менеджмент ЗЕД») та О. Волощук («Економічна теорія»), які здобули III місце.

У квітні 2002 р. студенти економічного факультету здобули два дипломи II та один диплом III ступеня на конкурсі робіт у рамках Всеукраїнської конференції «Маркетинг та підприємництво у перехідній економіці» (м. Львів). З 2000 р. команда студентів економічного факультету постійно бере участь у студентському Всеукраїнському конкурсі SIFE (Студенти у вільному підприємстві).

Кафедру політичної економії як окремий навчальний підрозділ Чернівецького університету створено в 1945 р. У 1977 р. постановою Міністерства вищої і середньої спеціальної освіти УРСР її було визнано опорною серед споріднених кафедр вузів західного регіону (Чернівецької, Івано-Франківської, Тернопільської, Волинської та Рівненської областей).

повнюються. Для наукової, методичної та навчальної роботи кафедра забезпечена необхідною комп'ютерною і копіювальною технікою.

У процесі своєї діяльності кафедра фінансів налагодила тісні ділові зв'язки з провідними вузами України, такими як Тернопільська академія народного господарства, Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київський національний економічний університет.

Кафедра обліку і аудиту бере свій початок від кафедри бухгалтерського обліку, контролю і аналізу виробництва, яку було створено в 1975 р. Першим її очолив канд. економ. наук, доцент Є. П. Чучук. З 2000 р. кафедрою керує член науково-методичної комісії Міністерства освіти і науки України з економіки та управління класичних університетів, доктор економічних наук Т. М. Ковальчук. Сьогодні на кафедрі працюють один доктор наук, 3 кандидати наук і 6 асистентів. У 2005 р. тут відкрито аспірантуру за спеціальністю «Бухгалтерський облік, аналіз і аудит».

У навчально-методичній роботі викладачі ведуть постійний пошук нових, досконаліших форм і методів навчання, зосереджують свої зусилля на модернізації системи викладання відповідно до ідей та документів Болонського процесу.

Під керівництвом доктора економічних наук Т. М. Ковальчук науковці кафедри працюють над науковою темою «Проблеми обліку, контролю, аналізу господарської діяльності й аудиту в системі ринкових відносин». За результатами наукової роботи захищена одна докторська та три дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук. Готується до захисту 6 кандидатських. Надруковано 5 монографій; щорічно колектив кафедри публікує до 30 статей у міжнародних і вітчизняних фахових журналах, у наукових вісниках.

Викладачі беруть активну участь у міжнародних і вітчизняних науково-практичних конференціях, симпозіумах, «круглих столах», залучають до наукової роботи студентів.

Кафедра співпрацює з провідними вузами та науково-дослідними інститутами України, зокрема Київським національним університетом імені Тараса Шевченка, Українським аграрним університетом, Національним науковим центром «Інститут аграрної економіки».

Кафедру економіки підприємства як окремий навчальний підрозділ організовано у 1971 р. У 1995 р. її

Колектив кафедри обліку і аудиту

об'єднали з кафедрою міжнародної економіки, яку очолював доктор економічних наук, професор І. М. Школа, а з 1998 р. – член науково-методичної комісії Міністерства освіти і науки України, доктор економічних наук, професор В. К. Євдокименко.

Членами кафедри підготовлено достатню кількість методичних видань на допомогу студентам у навчальному процесі, які постійно поновлюються. Для проведення наукової, методичної та навчальної роботи кафедра забезпечена комп'ютерною і копіювальною технікою. У зв'язку з відкриттям нової спеціальності «Маркетинг» кафедру перейменовано у **кафедру економіки підприємства та маркетингу**. При ній з 1992 р. відкрито аспірантуру за спеціальністю «Регіональна економіка та розміщення продуктивних сил».

У процесі своєї діяльності кафедра співпрацює з Вищою школою у Варшаві, Вищою школою бізнесу і підприємництва в Островці-Свентокшиському (Польща), Бухарестським (Румунія), Портландським (США) і Саскачеванським (Канада) університетами. Аспіранти та викладачі факультету неодноразово підвищують свою кваліфікацію у провідних науко-

Колектив кафедри економіки підприємства та маркетингу

вих центрах США, Австрії, Угорщини, Канади, Чехії, Польщі.

На кафедрі діє програма обміну студентами з Портлендським університетом. За цей час четверо викладачів удосконалили свої знання та переймали досвід зарубіжних колег у США, а американські викладачі з бізнесу читали лекції для студентів нашого економічного факультету в Чернівцях.

Починаючи з другого курсу, теоретичне навчання студентів тісно пов'язане з практичним. Вони проходять навчальну, виробничу та переддипломну практику на провідних підприємствах різних форм власності м. Чернівців і Чернівецької області.

Кафедра економіко-математичного моделювання існує з квітня 2002 р., а повноцінну функціональну діяльність вона розпочала у вересні цього самого року. Завідувач кафедри – доктор фізико-математичних наук, професор В. С. Григорків.

Викладацький колектив кафедри молодий і перспективний. Сфера наукових інтересів членів кафедри охоплює широкий спектр проблем, пов'язаних з економіко-математичним і комп'ютерно-інформаційним моделюванням економічних та еколого-економічних процесів і систем, зокрема з розробленням методології аналізу й моделювання процесів виробництва, ринкової взаємодії та сталого розвитку, побудовою моделей економічної динаміки з урахуванням екологічної рівноваги, моделей міжгалузевого еколого-еко-

номічного балансу в умовах функціонування основного та допоміжного виробництва, створенням конструктивного економіко-математичного інструментарію для оцінювання економічного ризику.

Науковці активно налагоджують співпрацю з багатьма спорідненими українськими й зарубіжними кафедрами, вузами та науковими установами.

Спеціальність «Економічна кібернетика» – одна з найактуальніших, престижних і затребуваних на сьогодні, яку прагне здобути нинішня молодь. Ті школярі, які захоплюються інформатикою та комп'ютерною технікою, яких приваблює математика, економіка та інформатика і які хочуть в умовах ринкової економіки стати конкурентоспроможними спеціалістами, попит на яких у розвинутих країнах світу неперервно зростає, мають чудовий шанс здобути цю спеціальність на випускаючій кафедрі університету – економіко-математичного моделювання.

Фахова підготовка студентів як майбутніх фахівців забезпечується ґрунтовною базовою програмою з економічних, математичних, комп'ютерних та економіко-математичних дисциплін. Програма максимально наближена до сучасних світових стандартів освіти з цієї спеціальності.

Випускники з дипломом спеціальності «Економічна кібернетика» можуть обіймати посади аналітика, управлінця, керівника малого підприємства, керівника аналітичного центру з опрацювання економічної, фінансової та облікової інформації; бути керівниками підрозділу комп'ютерних послуг чи фінансово-економічної служби; консультантами з економічних питань; адміністраторами комп'ютерної мережі, задач і систем, бази даних; аналітиками комп'ютерних систем і комп'ютерних комунікацій, а також комп'ютерного банку даних; інженерами із впровадження нової техніки і технології, з організації управління виробництвом, інженерами-програмістами, інженерами з автоматизованих систем управління виробництвом, викладачами середніх загальноосвітніх і спеціалізованих навчальних закладів.

Колектив кафедри економіко-математичного моделювання

ІНЖЕНЕРНО-ТЕХНІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Олег В'ячеславович Ангельський – випускник фізичного факультету (1979), доктор фізико-математичних наук, професор (1990), академік АН вищої школи України, дійсний член (академік, FELLOW) Американського оптичного товариства, Міжнародного товариства інженерів-оптиків (США), а також Інституту фізики Великобританії. Член секції Комітету із присудження Державних премій у галузі науки і техніки України.

Народився 5 травня 1957 р. у с. Селятині на Буковині. Відразу після школи (1974) вступив на фізичний факультет Чернівецького університету, який закінчив із червоним дипломом.

Здобувши вищу освіту, Олег В'ячеславович вступив до аспірантури на кафедрі кореляційної оптики рідного університету. Захистивши у 1983 р. кандидатську дисертацію в Інституті фізики АН УРСР, він став працювати асистентом кафе-

**АНГЕЛЬСЬКИЙ
Олег В'ячеславович**

Декан факультету

дри кореляційної оптики інженерно-оптичного факультету Чернівецького університету. У 1987 р. його було обрано завідувачем цієї кафедри.

Після захисту докторської дисертації в Саратовському державному університеті (Росія) 1990 р. Олег В'ячеславович отримав диплом професора. Починаючи з 1997 р. він обіймає посаду декана інженерно-технічного факультету.

О. В. Ангельський – автор понад 200 наукових праць, із них 3 монографії, опубліковані в США, Україні; понад 70 його статей опубліковано у реферованих журналах; має 21 авторське свідоцтво.

Голова оргкомітету 6 Міжнародних конференцій «Кореляційна оптика», в яких взяли участь учені з більше 30 країн. Науковий редактор праць цих конференцій, виданих у США. Олег В'ячеславович – член редколегії 4 міжнародних оптичних журналів, що видаються в США, Англії, Польщі, Україні.

Значний внесок у розвиток оптики ХХ ст. вніс уродженець Чернівців, вихованець і співробітник Чернівецького університету Адальберт (Войцех) Рубінович (1889–1974). Як фізик-теоретик він активно працював у квантовій механіці, розробив теорію мультипольного випромінювання, вивів правила відбору для квадрупольного випромінювання. Ідеї Рубіновича знайшли подальший розвиток у дослідженнях, що проводяться в Чернівецькому університеті донині, майже через 80 років.

Самостійну оптичну спеціальність організовано у Чернівецькому університеті в 1962 р., коли на фізико-математичному факультеті було створено кафедру оптики. Першим її керівником став кандидат фізико-математичних наук, доцент Всеволод Петрович Рвачов. Тоді на кафедрі працювали Валерій Іванович Ващенко, Леонід Володимирович Ковальський, В'ячеслав Костянтинівич Полянський та Михайло Юрійович Сахновський. Аспірантами кафедри стали С. Г. Гумінецький і В. О. Паламарюк.

Через 40 років існування кафедри можна стверджувати, що далекі 60-ті стали для неї героїчними: «батьки-засновники» оптичної спеціальності у Чернівецькому університеті насправді здійснили педагогічний і науковий подвиг. Ініціатива у виборі напряму наукових досліджень належала В. П. Рвачову. Вони стосувалися загальних проблем світлорозсіювання з акцентом на біофізичну фотометрію.

Повніше усвідомлюючи здійснене піонерами оптики в університеті, варто згадати, що до 1962 р. подібної наукової школи у Чернівцях взагалі не існувало, будівлю науки про оптику почали зводити «з нуля»... Першим проривом став успішний захист М. Ю. Сахновським 1966 р. кандидатської дисертації в Ленінградському державному оптичному інституті ім. С. І. Вавілова – найпотужнішому на той час оптичному інституті світу. Ключовим моментом було встановлення контактів кафедри із видатними оптиками – академіком В. Є. Зуєвим, професорами Г. В. Розенбергом, К. С. Шифріним, Р. А. Сапожниковим,

А. А. Шишловським. Ці всесвітньо визнані вчені відвідували Чернівецький університет із лекціями, а багаторічне спілкування з ними ґрунтовно збагатили науковий досвід місцевої школи оптиків.

Найважливіші наукові здобутки оптиків Чернівецького університету стосувалися досліджень у галузі світлорозсіювання, зокрема оптики шорсткої поверхні. Отримані у цей період наукові результати досліджень В. П. Рвачова, В. К. Полянського, С. Г. Гумінецького, М. Ю. Сахновського увійшли до золотого фонду науки. До речі, їх враховано при написанні фундаментальних оглядів у журналі «Успіхи фізичних наук», ґрунтовних монографій. Частина отриманих тоді результатів не застаріла й донині і становить основу сучасних досліджень, які проводяться на інженерно-технічному факультеті та в інших наукових центрах. За цією тематикою захистили кандидатські дисертації з вивчення оптичних властивостей розсіювальних об'єктів різної природи Л. Й. Підкамінь, А. С. Козерук, В. Г. Житарюк, Я. М. Сербунов, М. В. Бородай, О. Д. Архелюк, М. Л. Кірш, М. Г. Кунецький, Є. С. Смолінський, а 1989 р. доц. М. Ю. Сахновський захистив докторську дисертацію. Отже, на факультеті було створено оригінальну за науковою тематикою, єдину в Україні школу з оптики розсіювальних середовищ.

У 1967-1968 рр. кафедрою тимчасово керували В. К. Полянський, С. Г. Гумінецький. Згодом співробітником кафедри оптики став канд. фіз.-мат. наук Владислав Борисович Тимофеев, який започаткував новий для чернівецької школи науковий напрям «Оптичні властивості напівпровідників». За цим напрямом пізніше працюватимуть доценти В. І. Ващенко і В. М. Колосюк; В. М. Косарев і Б. М. Павлик.

На кафедрі розпочалися також дослідження в галузі квантової електроніки та голографії. 1966 р. Л. В. Ковальський і В. К. Полянський отримали першу в Україні голограму й виконали перші дослідження з геометричної оптики голограми та безопорної голографії. Безопорна голографія згодом стане традиційною тематикою, своєрідною «візитною карткою» оптичної спеціальності в Чернівецькому університеті. Пізніше у цій галузі виконують важливі дослідження С. М. Росляков, В. В. Тарновецький, М. Т. Стринадко,

І. І. Мохунь, П. В. Полянський, О. В. Ангельський, П. П. Максим'як, В. В. Яценко, Р. М. Бесага, М. М. Домініков, О. В. Коновчук, Г. В. Богатирьова. Встановлення наукових контактів із «батьком» об'ємної голографії Ю. М. Денисюком із Державного оптичного інституту призвело до переїзду деяких випускників кафедри – Д. І. Ситника, Л. М. Чернової, В. С. Образцова, В. Л. Стригуна та ін. до Ленінграда, де вони досягли значних успіхів у провідних наукових і навчальних закладах. Загальноновизнаним став високий рівень підготовки випускників кафедри оптики у Чернівецькому університеті.

Перша половина 70-х років – період розвитку господарської тематики, що, з одного боку, сприяє наближенню розробок, які виконуються у вузі, до виробництва, вимагає швидкого втілення їх у практику, з іншого – дає додаткові кошти для модернізації матеріально-технічної бази навчального процесу. У той період на кафедрі оптики з'явилися нові лабораторні комплекси, зокрема радіоелектроніки; збільшилося наповнення парку лазерів. Завдяки цьому зріс попит на випускників оптичної спеціальності у провідних установах оптико-електронного приладобудування у масштабах СРСР. Невдовзі численні випускники-оптики стануть керівниками важливих ланок на багатьох підприємствах галузі. Варто відзначити багаторічну господарську тематику у свій час із київським заводом «Арсенал» та з «ДержНДХімфотопроект» (м. Москва), зокрема з проф. С. Ю. Андрєєвим. Під його керівництвом виконують дисертаційні дослідження випускники кафедри оптики І. Є. Гапоненко, В. В. Тарновецький, О. М. Козаков, Л. М. Садовнік. Наприкінці 70-х років на кафедрі оптики та спектроскопії створено 2 наукові підрозділи (НДЛ5, НДЛ6), керівниками їх стали доценти В. І. Ващенко, М. Ю. Сахновський, а також І. І. Мохунь і М. Г. Кунецький. Ці підрозділи мали значний обсяг господарських робіт із про-

Гранти, отримані студентами та аспірантами інженерно-технічного факультету

На захисті магістерських та дипломних робіт із спеціальності «Інформаційні мережі зв'язку». Генеральний директор Чернівецької дирекції ВАТ «Укртелеком» А.І. Гогунець – голова державної екзаменаційної комісії

відними науково-технічними закладами СРСР. У середині 80-х років обсяг робіт у НДЛБ становив 2,5 млн крб. на рік, а кількість співробітників була понад 40, із них 7 кандидатів та 1 доктор наук. Лабораторія стала відомою завдяки своїм дослідженням у галузі оптичної метрології, енергетичної спектроскопії, Фур'є-радіометрії, оптичного гетеродинування: розроблений (1988) макет еталона кольору для несамосвітних об'єктів, дифузні розсіювачі на область спектра 0,8–15 мкм, Фур'є-радіометр для дистанційного контролю температури чорних тіл з точністю 0,01 К, вперше у Радянському Союзі отримано інтерферограму холодного тіла за кімнатної температури.

За 15 років становлення оптичної спеціальності в університеті було створено потужну матеріально-технічну базу навчального процесу та наукових досліджень, розвинуто перспективні наукові напрями, розроблено унікальні на той час спецкурси та затверджено особливий навчальний план, набуто розгалужених наукових зв'язків із провідними дослідницькими центрами СРСР.

У 1975 р. С. Г. Гумінецького замінив на посаді завідувача кафедри оптики В. К. Полянський. Після тривалої роботи у братньому Алжирі до Чернівецького університету повернувся В. І. Ващенко, який очолив напрям із досліджень оптичних властивостей напівпровідників, а дещо пізніше – й з інтегральної оптики.

У січні 1980 р. кафедру оптики було реформовано і створено кафедру кореляційної оптики на чолі з В. К. Полянським і кафедру оптики та спектроскопії, завідувачем якої став В. І. Ващенко. У червні на базі цих двох підрозділів організовано інженерно-оптичний факультет, деканом якого обрано Геннадія Казимировича Курека.

У 1988 р. до цього факультету приєднано кафедру загальної фізики на чолі з доцентом Ізраїлем Мойсейовичем Пілатом. Факультет було названо інженерно-технічним.

Із травня 1997 р. його очолив доктор фізико-математичних наук, професор Олег В'ячеславович Ангельський.

Створення та розвиток факультету відзначилося чималими здобутками в усіх сферах наукової та навчальної діяльності його колективу, що особливо проявилось за роки незалежності України. Попит на фахівців – випускників факультету зумовив появу низки нових спеціальностей. Нині три кафедри факультету забезпечують повний цикл підготовки бакалавр – спеціаліст – магістр за п'ятьма спеціальностями: «Лазерна та оптоелектронна техніка»; «Біотехнічні та медичні апарати і системи»; «Інформаційні мережі зв'язку»; «Професійне навчання»; «Трудове навчання та основи інформатики». Перші три із зазначених спеціальностей забезпечуються здебільшого кафедрами кореляцій-

ної оптики й оптики та спектроскопії; четверта та п'ята – кафедрою загальної фізики.

З початку 80-х років поглиблюються наукові зв'язки факультету з Відділом оптичної квантової електроніки Інституту фізики Національної академії наук України, очолюваним членом-кореспондентом НАНУ М. С. Соскіним. До наукових груп М. С. Сос-

Члени студентських осередків Міжнародної спілки інженерів-оптиків (SPIE) та Оптичного товариства Америки (OSA)

кіна і члена-кореспондента НАНУ С. Г. Одулова, а також в інші підрозділи Інституту фізики поступило понад 10 випускників факультету, які захистили кандидатські дисертації, а один з випускників, О. Шумелюк, нещодавно здобув Премію Президента України для молодих учених. Науковцями університету у співробітництві з ученими Інституту фізики виконано низку важливих досліджень у галузі сингулярної оптики.

Важливим фактором удосконалення та розширення підготовки фахівців вищої кваліфікації стало відкриття у червні 1992 р. спеціалізованої ради із захисту кандидатських дисертацій за спеціальністю «Оптика, лазерна фізика». Успішна робота ради сприяла розширенню зв'язків співробітників факультету з освітянськими і науковими центрами України. З 1998 р. оптична спеціальність належить до переліку спеціальностей докторської спеціалізованої ради з фізико-математичних наук. На факультеті постійно функціонує аспірантура і докторантура.

За роки існування факультету розвинуто нові наукові напрями: інтерференційно-поляризаційна корелометрія слабокошорстких поверхонь, застосування лазерів у біомедичній діагностиці, фрактальна оптика, сингулярна оптика. Збагатилась і наукова проблематика кафедри загальної фізики, викладачі та науковці якої сьогодні успішно досліджують нерівноважні процеси та метастабільні стани в твердих тілах, утворення та ріст кристалів, кінетику процесів кристалізації.

За роки незалежності України укладено низку довгострокових міжнародних угод щодо обміну фахівцями та студентами факультету з Національною лабораторією RISO у Данії, Бухарестським університетом, Інститутом прикладної оптики у Варшаві, Варшавським технічним університетом і Медичною академією

у Бидгощі (Польща), Сіднейським університетом (Австралія), Інститутом радіоінженерії у Празі та ін.

Поряд із провідними вітчизняними фаховими журналами та академічними виданнями країн СНД, де віддзеркалено новітні досягнення провідних наукових напрямів, статті викладачів О. В. Ангельського, І. І. Мохуня, П. П. Максимяка та інших співробітників стали регулярно з'являться у таких міжнародно визнаних виданнях, як «Physical Reviews», «Optics Letters», «Applied Optics», «Optics Communications», «Journal of Optics A: Pure and Applied Optics», «New Journal of Physics», «Laser Physics», «Optical Engineering», «Biomedical Optics», «Measurement science and Technology», «Optica Applicata» Proceeding SPIE тощо.

З 1992 р. на базі факультету щодва роки проводиться Міжнародна конференція з кореляційної оптики, за матеріалами якої публікуються збірки праць SPIE – Міжнародної спілки інженерів-оптиків у США. Сьома конференція, що відбулася у вересні 2005 р., стала найрепрезентативнішою за кількістю та рівнем зарубіжних учасників.

Співробітники факультету неодноразово виступали із запрошеними доповідями на численних міжнародних наукових форумах. Вони є членами редакційних колегій кількох міжнародних журналів («Journal of Optics A: Pure and Applied Optics», «Optica Applicata» та ін.) Проф. О. В. Ангельський є почесним членом OSA – Оптичного товариства Америки, SPIE та Інституту фізики у Великобританії. Він очолює Територіальне відділення ICO – Міжнародної комісії з оптики в Україні, входить до керівництва SPIE-Ukraine та Українського оптичного товариства, що є складовою EOS – Європейського оптичного товариства.

Важливим досягненням факультету за останні роки стала організація студентських відділень міжнародних наукових товариств SPIE та OSA. Успіхи аспірантів і студентів неодноразово було відзначено та заохочено на міжнародному рівні – грантами SPIE. Наявність активно працюючих у науці молодих дослідників і викладачів є запорукою подальшого успішного розвитку інженерно-технічного факультету, який іде назустріч своєму 25-річному ювілею.

Кафедра кореляційної оптики на час створення у 1980 р. мала у своєму складі лише 5 кандидатів наук. Надалі поруч із досвідченими викладачами та науковцями, серед яких – В. К. Полянський, Л. В. Ковальський, Г. К. Курек, М. Л. Кшевецька, І. М. Григоращук, Т. І. Берездецький, на ній працювали багато молодих співробітників (аспірантів, асистентів, зав. лабораторії), які в короткий строк підготували та захистили кандидатські дисертації. Це О. В. Ангельський, О. Г. Ушенко, І. І. Мохунь, П. П. Максимяк, С. М. Росляков, М. Т. Стринадко. З 1987 р. завідувачем кафедри працює професор О. В. Ангельський.

Наукові дослідження в той період велися з таких основних напрямів: кореляційна оптика та голографія, оптика розсіювальних середовищ.

Кафедра готувала фахівців за спеціальністю «Лазерна й оптоелектронна техніка», які працевлаштовувалися на підприємствах міста, в Україні та за кордоном. Чимало випускників домоглися значних успіхів у роботі, обіймають провідні посади в наукових закладах і на виробництві. У 1988 р. на заводі «Гравітон» було організовано філію кафедри.

Науковці кафедри захистили 16 кандидатських дисертацій (П. В. Полянський, В. В. Яценко, І. І. Магун, С. Б. Єрмоленко, Р. М. Бесага, М. О. Сопін, О. В. Ковальчук та ін.).

Викладачі читали понад 40 професійних і спекурсів, ними створено (і нині функціонують) більш як 15 лабораторних практикумів. Значна кількість науковців і викладачів кафедри проходили стажування за кордоном: І. І. Мохунь, О. В. Коновчук, В. В. Рюхтін – м. Прага (Чехія); С. Б. Єрмоленко і В. М. Рудейчук – м. Бидгощ (Польща).

За роки незалежності України на кафедрі впроваджено ще одну спеціальність – «Інформаційні мережі зв'язку», яка додала динамізму в її розвитку. Так, були захищені докторські дисертації І. І. Мохунем, П. В. Полянським, П. П. Максимяком, О. Г. Ушенком, кандидатські дисертації – О. В. Коновчуком, Д. М. Бурковцем.

Кадровий потенціал кафедри значно посилюється завдяки досвідченим і молодим викладачам – кандидатам наук І. А. Бучковському, Б. М. Тимочку, О. І. Мохуню, асистентам – М. М. Домінікову, В. М. Рудейчуку, В. С. Ломанцю, аспірантам – Ю. О. Ушенку, Ю. Ю. Вікторовській, Х. В. Фельде, Є. Г. Ушенку.

Наукові здобутки кафедри, опубліковані в провідних фахових вітчизняних і закордонних журналах, були реалізовані під час проведення шести міжнародних наукових конференцій «Кореляційна оптика», в яких брали участь багато провідних учених з усього світу.

Кафедру оптики і спектроскопії з 1980 р. очолював доцент В. І. Вашенко. Починаючи з 1989 р., кафедрою керує доктор фізико-математичних наук Богдан Михайлович Ніцович, фізик-теоретик, спеціаліст у галузі оптичних спектрів твердих тіл, який повернувся до Чернівців після тривалої роботи в Інституті фізики Академії наук України. У 1990 р. Б. М. Ніцович здобув учене звання професора. З його приходом на факультет створено наукову групу з розробки перспективних механізмів оптичного захисту та збереження інформації (доценти В. М. Крамар, К. Ю. Зенкова, аспірант Н. К. Крамар). Молодий науковець К. Ю. Зенков у 2003 р. був нагороджений Почесною грамотою НАНУ за цикл робіт щодо мультистабільних станів напівпровідників. Після передчасної смерті Б. М. Ніцовича кафедру оптики та спектроскопії у 2004 р. очолив доктор фізико-математичних наук, професор Олександр Григорович Ушенко.

Нині тут працюють 13 викладачів і 9 осіб навчально-допоміжного персоналу, здійснюється викладання 20 фундаментальних і професійно-орієнтованих

Колектив кафедри кореляційної оптики

курсів і 8 спецкурсів, діють 28 навчальних лабораторних практикумів, проводиться підготовка фахівців з двох спеціальностей «Лазерна та оптоелектронна техніка» і «Біотехнічні та медичні апарати і системи», читаються загальні курси зі спеціальності «Інформаційні мережі зв'язку».

У науковій проблематиці кафедри можна виокремити питання, що належать до традиційних у діяльності кафедри, та нові, пов'язані з підготовкою фахівців біотехнічного та медичного спрямування:

I. Оптика розсіювальних середовищ:

- роботи під керівництвом професора М. Ю. Сахновського щодо модуляційної Стокс-поляриметрії, оптичного гетеродинування та радіочастотної селекції оптичних сигналів;

- комп'ютерне моделювання й дослідження оптичних характеристик і властивостей фотографічних матеріалів і лакофарбних шарів (доцент О. М. Козаков);

- під керівництвом О. Г. Ушенка виконується цикл робіт із Стокс-корелометрії, фракталометрії зображень біотканин різної морфологічної побудови з метою ранньої діагностики і класифікації їх оптико-геометричної структури;

- спектрофотометричні, поляризаційні та фотолюмінесцентні методи дослідження біооб'єктів, у тому числі форменні елементи крові, легеневий конденсат людини та їх органічні складові, що є актуальним для реалізації оптичних способів діагностики наявності та розвитку патологій організму і високоточної доопераційної діагностики гострохірургічних захворювань органів черевної порожнини загальнодеструктивного характеру (доценти С. Г. Гумінецький, Л. Й. Підкамінь, Р. М. Бесага, М. Л. Кірш і лаборант А. В. Мотрич).

II. Оптичні властивості твердого тіла, напівпровідників та конденсованих середовищ:

- теорія симетрії, явищ переносу в напівпровідниках, напівметалах, лужних металах, у звичайних слабких і квантуо-

- чих магнітних полях, оптичних властивостей напівпровідників (доцент І. І. Пінчук);
- фазові перетворення в діелектричних системах в умовах вакууму під дією високоенергетичних газових розрядів (доцент В. Г. Житарюк);

- оптичні властивості шаруватих напівпровідників і молекулярна спектроскопія (доцент В. М. Крамар, кандидат фізико-математичних наук, асистент Н. К. Крамар і аспірант О. В. Дерев'янчук);

- оптична бістабільність напівпровідникових матеріалів, нелінійні оптичні явища в конденсованих середовищах (доцент К. Ю. Зенкова).

У реалізації навчально-наукового потенціалу кафедри відіграє значну роль високопрофесійна робота навчально-допоміжного персоналу завідувачів лабораторії І. І. Лазурка та Н. Ф. Процюк, старших лаборантів К. О. Гнатюк, А. А. Книгицького, З. О. Рослякова, Т. Ф. Сименка та лаборантів А. В. Мотрича, Н. І. Соколова, О. М. Коваленко.

Викладачі кафедри інтенсивно працюють в науково-методичному плані: за останні роки опубліковано 18 навчально-методичних посібників з професійно-орієнтованих і спеціальних дисциплін. Кафедра має дві філії: на ВАТ «ЦКБ Ритм» (керівник – доктор технічних наук В. М. Годованок) і в Буковинській медичній академії.

Кафедру загальної фізики засновано в 1964 р. у складі фізико-математичного факультету. Відтоді на ній здійснюється викладання фізики студентам природничих спеціальностей університету. Першим завідувачем кафедри було обрано професора М. С. Шульгу – відомого теоретика і практика фізичного демонстраційного експерименту. В той час на кафедрі зосереджувалася науково-педагогічна робота, пов'язана з методикою викладання фізики.

У 1973 р. кафедру очолив професор А. В. Савицький. Під його керівництвом колектив викладачів розширив спектр власних досліджень, вивчаючи фізичні властивості напівпровідникових матеріалів.

Колектив кафедри оптики і спектроскопії

Кафедра загальної фізики

З 1980 р. кафедрою завідував доцент І. М. Пілат. Наукова група під його керівництвом вивчала властивості анізотропних напівпровідникових сполук, при кафедрі відкрито науково-виробничу фірму «Тензор».

З часу створення інженерно-технічного факультету, кафедра загальної фізики належить до його структури.

У 1990 р. кафедру очолив доктор фізико-математичних наук, професор Роман Дмитрович Венгреневич – один із провідних лекторів і науковців університету, з іменем якого пов'язано запровадження на факультеті нових спеціальностей: «Професійне навчання» та «Трудове навчання і основи інформатики» з підготовки фахівців інженерно-педагогічного профілю. Істотно розширилася навчально-лабораторна база кафедри – були створені нові навчальні та наукові лабораторії, комп'ютерний клас, відкрито філію кафедри на ВАТ «Машинобудівний завод».

Чітко окреслилися напрями науково-дослідної діяльності співробітників кафедри: вивчення нерівноважних процесів і метастабільних станів у твердих тілах, дослідження утворення та росту кристалів – професор Р. Д. Венгреневич, доценти О. В. Гудима,

І. О. Лопатнюк, М. О. Стасик, В. З. Цалий, асистенти С. В. Ярема, А. В. Москалюк, О. П. Кройтор; конструкційні матеріали та металополімерні конструкції – професор О. Г. Шайко-Шайковський, доценти Ю. Ф. Редько, Т. О. Царик, асистент К. В. Стебліна; науково-педагогічні дослідження в галузі професійної педагогіки – доцент В. О. Давидович, асистент В. В. Томаш.

На кафедрі загальної фізики забезпечується викладання близько тридцяти фундаментальних і професійно-орієнтованих дисциплін. Широкий спектр лабораторних практикумів обслуговує досвідчений навчально-допоміжний персонал: Л. Л. Курганецька, Л. П. Осташевська, Л. І. Семенко, С. В. Чорней, Б. В. Ілик та ін.

Наукові здобутки кафедри опубліковані в провідних вітчизняних і закордонних фахових виданнях, представлені авторськими свідоцтвами, реалізовані у захищених кандидатських і докторських дисертаціях.

З історією кафедри пов'язані імена відомих науковців: професорів Л. І. Анатичука, О. Я. Лусте, І. С. Буди, В. В. Нечипорука та ін.

ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНИХ МОВ

Роман Васильович Вацеба – кандидат філологічних наук, доцент.

Народився 10 травня 1944 р. у с. Радча на Івано-Франківщині. Після закінчення Лисецької середньої школи вступив до Львівського державного університету на факультет іноземних мов. Отримавши диплом про вищу освіту у 1967 р., два роки працював учителем французької мови у Золотинській середній школі на Рівненщині.

З 1969 р. поєднав своє життя з Чернівецьким університетом, а саме – з кафедрою французької мови. У 1970 р. вступив до аспірантури заочного відділення при Київському педагогічному інституті іноземних мов. У травні 1979 р. захистив кандидатську дисертацію «Проблема прикладки як члена речення і компонента апозитивних конструкцій у сучасній французькій мові»

ВАЦЕБА
Роман Васильович

Декан факультету

при Київському державному університеті ім. Т. Г. Шевченка. Протягом 1992–2001 рр. обіймав посаду заступника декана факультету, а в 2001 р. Романа Васильовича було обрано деканом факультету іноземних мов Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

Р. В. Вацеба – автор понад 100 публікацій, методичних розробок та посібника «Курс лекцій з лексикології». Активно провадить викладацьку діяльність – читає курс з лексикології, теорію другої іноземної мови, основи наукових досліджень, спецкурс з проблем частин мови у французькій граматиці, граматичні категорії французької мови. Працює над науковим дослідженням «Морфолого-синтаксичні категорії у французькій граматичній традиції (еволюція системних підходів)».

У 1875 р. при відкритті університету на філософському факультеті були створені кафедри іноземних мов (англійської, німецької, французької). Вони функціонували і в «румунський період» університету.

У 1940-1941 н. р. в університеті продовжувалося вивчення іноземних мов на романо-германському відділенні філологічного факультету. Першими були 16 студентів, які вивчали німецьку мову.

У 1945 р. відкрито кафедру зарубіжної літератури.

Факультет романо-германської філології (згодом – факультет іноземних мов) створений у 1954 р. Сьогодні до складу факультету входять кафедри англійської мови, германського, загального та порівняльного мовознавства, французької мови, англійської мови для неспеціалізованих факультетів. Першим деканом факультету був старший викладач Ф. М. Гелета. Пізніше – в різний період доценти В. С. Любопитнова, Д. Г. Радченко, Л. І. Миловидова, Я. І. Пашук, В. І. Кушнерик, професор В. В. Левицький, В. В. Козловський.

З 2001 р. деканом факультету працює кандидат філологічних наук, доцент Р. В. Вацеба.

Кафедру англійської мови утворено в 1944 р. Першим її завдувачем була старший викладач

Р. С. Раух. Пізніше кафедру очолювали доцент Д. Г. Радченко, старший викладач І. Г. Філіпченко, доценти Н. Ф. Пелевіна та Л. І. Миловидова, а сьогодні кафедрою завідує професор В. В. Михайленко. Навчальний процес забезпечують один професор, 9 кандидатів наук, з яких 6 доцентів, 14 асистентів та 6 аспірантів.

Навчальний процес на кафедрі проводиться за трьома напрямками: англїстика, методика викладання англійської мови, переклад. Викладачі читають курси з англійської мови (читання, письмо, мовлення, аудіювання), граматики (практична, теоретична, порівняльна та функціональна), лексикології (дери-ватологія, семантика, лексикографія), фонетики (практична, теоретична), історії мови, перекладу (теорія і практика), країнознавства, лінгвокраїнознавства, інтерпретації тексту, теорії і практики комунікації, методики викладання англійської мови, методів лінгвістичного аналізу, літератури англійських країн. Відповідно до кваліфікаційних вимог спеціаліста та магістра з англійської мови та літератури під керівництвом професора В. В. Михайленка розроблені комплексні кваліфікаційні завдання і тести для здачі TOEFL та Cambridge Test.

Окрім основного навчального процесу, викладачі кафедри регулярно залучаються до читання курсів у Буковинській малій академії наук, яка функціонує при університеті з метою безперервної підготовки учнів для вступу у вищі навчальні заклади.

Кафедра англійської мови регулярно співпрацює з Чернівецьким обласним інститутом післядипломної педагогічної освіти та постійно підтримує шефські зв'язки з гімназією № 4, ліцеями № 1, 2, загальноосвітньою школою № 15 м. Чернівців, які є базовими для проходження студентами старших курсів педагогічних практик – важливим напрямом системи професійної підготовки.

Викладачі також приділяють особливу увагу науковій роботі. Лише за останні чотири роки вийшли друком три монографії, 13 підручників і навчальних посібників, 72 наукові статті, зокрема й за кордоном. Члени кафедри постійно беруть участь у наукових конференціях як республіканського, так і міжнародного рівня.

Належно укомплектований книжковий фонд навчальної та наукової літератури, який пропонується студентам для опанування. Особливо вирізняється багата фондами англійською мовою бібліотека, зібрана за сприяння Американського дому. До послуг студентів лабораторії з фонетики, перекладу, країнознавства.

Викладачі кафедри регулярно проходять стажування в кращих вузах світу. Налагоджено плідні та тісні зв'язки з університетами США – Лок-Хейвена, Міссісіпі, Тенессі, Бранзвік, Нью-Йорку, Огайо; Канади – Саскачевану, Торонто, Манітоби, Альберти; Румунії – Сучави, Ясс; Угорщини – Центрально-Європейський Університет; Росії – Москви, Санкт-Петербурга, П'ятигорська, Краснодар; України – Одеси, Києва, Львова, Харкова, Донецька, Ужгорода, Запоріжжя, Дніпропетровська. Наші викладачі є постійними членами і в міжнародних організаціях, таких як TESOL України, TEFL України, Асоціація дистанційної освіти, Міжнародна організація американських студій, Міжнародна організація канадських студій, Американське товариство антропонімії, Міжнародна організація англівців. А співробітництво із Проектом громадянської освіти, Британською радою, Американським домом, OSCE, Східноєвропейським проектом освіти дає можливість студентам регулярно практикуватися в англійськом середовищі.

Кафедра германського, загального та порівняльного мовознавства «виросла» з кафедри німецької мови, першим завідувачем якої був О. П. Волощук, а згодом її очолювали Р. І. Камелін, Н. Є. Ноллен, В. С. Бабенко, доценти В. С. Любопитнова, Н. С. Белашова, І. Л. Турчин, професор В. В. Левицький. Колектив кафедри

Колектив кафедри англійської мови

ри формувалася спочатку спеціалістами без наукових ступенів. Але вже у 60-х роках минулого століття кандидатські дисертації наук захистили викладачі Н. С. Белашова, В. С. Бабенко, І. М. Гриценко, В. В. Левицький, Г. Ф. Ференс; у 70-х – І. Л. Турчин, С. Н. Денисенко, О. О. Прокопчук, Н. П. Щербань, В. В. Козловський, Т. Р. Кияк; у 80-х – Т. М. Гостюк, М. Д. Капатрук, В. І. Кушнерик, О. Д. Огуй, В. Ю. Іванюк. У 1975 р. викладач кафедри В. В. Левицький захистив першу дисертацію на здобуття наукового ступеня доктора наук. А в 1988 р. доктором філологічних наук став і Т. Р. Кияк.

У 1983 р. до кафедри німецької мови приєднали кафедру загального мовознавства. Викладацький склад нової кафедри поповнився доцентами Р. Г. Таїч та В. Ю. Федоріщевим. Відразу при кафедрі було відкрито аспірантуру, за весь час функціонування якої лише професором В. В. Левицьким підготовлено 15 кандидатів наук.

Сьогодні кафедру поділено на секцію германського, загального й порівняльного мовознавства та секцію німецької мови. Навчальний процес на кафедрі проводять близько 30 викладачів. Серед них – два штатних професори (В. В. Левицький, О. Д. Огуй), два професори за сумісництвом (В. В. Козловський, М. С. Скаб) і 14 кандидатів наук, доцентів. Викладачі кафедри забезпечують читання теоретичних курсів із загального і германського мовознавства, перекладознавства, лексикології, історії, граматики, фонетики німецької мови та проведення практичних занять з німецької мови на всіх факультетах університету. На кафедрі постійно викладають практику німецької мови представники академічних служб обміну Німеччини та Австрії. Нині тут працюють доктор Шт. Штегман і магістр Р. Майр.

Тематика наукових досліджень, які проводяться членами кафедри, стосується всіх аспектів філології.

Значна кількість праць базується на матеріалі германських (німецької, англійської), слов'янських (української, російської) і частково романських (румунської) мов. Чимало досліджень стосуються лексичного значення слів, полісемії та синонімії, лексичної сполучуваності та лексичної системності (професори В. В. Левицький, О. Д. Огуй, доценти М. Д. Капатрук, В. Ю. Федорішев). Фонетичний рівень, зокрема звуковий символізм вивчали професор В. В. Левицький та доцент В. І. Кушнерик, а результати їх досліджень опубліковані в журналах «Deutsch als Fremdsprache» (Лейпціг), «Филологические науки» (Москва), «Мовознавство» (Київ), у фахових виданнях Академії наук Естонії, Молдови, Воронежського, Тверського, Пермського університетів.

Викладачами кафедри підготовлено до друку і видано навчальні підручники, методичні посібники, хрестоматію, методичні розробки для студентів за спеціальністю та для неспеціалізованих факультетів з аналітичного читання (С. С. Дрешер, Я. М. Погребенник, Н. С. Белашова, В. С. Бабенко); з теоретичної фонетики (В. С. Любопитнова); з німецької мови (С. С. Дрешер, Т. Г. Лисецька); хрестоматія з німецької мови (Я. І. Микитович); зі вступу до германської філології (В. В. Левицький). Так, О. Д. Огуй, В. В. Левицький, С. В. Кійко, Н. П. Щербань, В. І. Кушнерик, Я. В. Бачинський і Г. А. Лабовкіна підготували підручники з німецької мови, лексикології і германістики (з грифом МОН України). У видавництвах Чернівців опубліковані монографії О. Д. Огуя, В. В. Левицького, В. І. Кушнерика з питань фонетики і лексикології німецької мови, етимології германських мов. Низку підручників і посібників видали доценти й викладачі кафедри: Т. М. Гостюк, В. Ю. Іванюк, М. Д. Капатрук, А. П. Агапій, О. С. Лех, О. Г. Джурюк, І. П. Задорожна, І. М. Осовська, О. В. Найдеш, Л. В. Гіков.

За доступною методикою розробили для студентів розмовні теми викладачі М. Й. Майберг,

І. О. Онуфрійчук, А. М. Жовківський, Г. С. Палига, Г. М. Жерновой, Л. О. Лук'янюк, О. Г. Джурюк, Т. К. Прокоп'юк. Результати досліджень працівників кафедри впроваджені в нормативні й спеціальні курси, що читаються в університеті й за його межами, зокрема регулярно реєструються англійською мовою у міжнародному журналі «Language and Language Behavior Abstracts» (San Diego, USA. – Vol. 17, 1983; vol.18, 1984; vol.21, 1987; vol.22, 1988; vol.23, 1989). Також дослідження науковців факультету опубліковано в престижних міжнародних журналах: Indogermanische Forschungen, Historische Sprachforschung, «Вопросы языкознания», Quantitative linguistics, Glottometrics (В. В. Левицький, С. В. Кійко, Ю. Є. Кійко, В. В. Дребет, Л. В. Гіков, Т. В. Джурюк). У виданнях Клагенфуртського університету опубліковані праці В. В. Кушнерика, О. Д. Огуя, В. В. Левицького. На кафедрі редагується і випускається фаховий збірник «Науковий вісник Чернівецького університету: Германська філологія» (науковий керівник – В. Левицький, заступник редактора – О. Огуй).

При кафедрі функціонує аспірантура. Керують аспірантами та пошукувачами В. В. Левицький, О. Д. Огуй, В. В. Кушнерик, В. В. Козловський. Останнім часом дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата наук захистили В. В. Дребет, А. П. Агапій, С. В. Кійко, Ю. Є. Кійко, І. М. Осовська, І. П. Задорожна, Л. В. Гіков, О. С. Кантемір, Л. Г. Олексина.

Тісні наукові стосунки протягом тривалого часу, які вже перейшли в розряд дружніх, склалися з академічними й вузівськими установами Києва, Москви, Ленінграда, Мінська, Таллінна, Тарту, Одеси, Львова, Кишинєва, Харкова, Воронежа, Волгограда, Пермі, Орла, Пензи. Кафедра підтримує постійні партнерські зв'язки з Геттінгенським університетом, а за укладеною домовленістю щорічно здійснюється академічний обмін між геттінгенським семінаром з німецької філології і кафедрою університету. За двостороннім обміном наукове стажування в Геттінгені пройшли С. В. Кійко, В. В. Дребет, М. П. Попова, Ю. Й. Мацкуляк, О. С. Лех, О. Д. Кудрявцева, Ж. Б. Черська, І. П. Задорожна. Також у різних вузах Австрії та Німеччини стажувалися В. І. Кушнерик, О. В. Найдеш, Л. Г. Олексина, О. Д. Огуй, В. В. Левицький, С. В. Кійко, Ю. Є. Кійко, Л. В. Гіков.

У рамках діючого договору із геттінгенським семінаром укомплектовано кафедральну бібліотеку новітньою науковою і навчальною літературою, яку видано у Федеративній Республіці Німеччина. Крім того, бібліотека поповнилася цінними книгами з особистого зібрання професора Д. Керубіма, які він люб'язно подарував кафедрі.

Колектив кафедри германського загального та порівняльного мовознавства, секція німецької мови

Колектив кафедри французької мови

Кафедра французької мови. Французька мова викладається в університеті з його заснування. Як окрему навчальну дисципліну її започаткував випускник Сорбонни, професор Олександр Будінський, який працював на кафедрі романістики у складі філософського факультету.

Кафедра французької мови як окремий навчальний підрозділ функціонує в університеті з 1945 р.: спочатку, у складі філологічного факультету, а після 1954 р. – як обов'язкова складова факультету романно-германських мов. Фундатором кафедри та її першим завідувачем була старший викладач О. Я. Златоустова. Опісля керівництво кафедрою здійснювали доценти В. П. Титова, В. О. Лисицький, А. Н. Калош, Л. В. Єршова, З. П. Янош, Г. Я. Жерновой, Т. Д. Івасютин. Сьогодні кафедру очолює колишній її найкращий випускник, доктор філологічних наук, професор М. М. Попович.

Доброю традицією на кафедрі стала підготовка викладацьких кадрів на базі студентів університету. Власна кузня кадрів будувалася впродовж багатьох років, і долучилися до її становлення в різний період доценти Л. В. Єршова, З. П. Янош, Л. І. Львес, Т. Д. Івасютин, Я. І. Пащук, Г. Я. Присяжнюк, О. Д. Жепко, З. В. Юрценюк, М. П. Максимич, а також викладачі-практики французької мови І. А. Івасютин, Л. Г. Прохоренко, Л. П. Шуляківська, Г. А. Шаповал, М. Г. Яценюк, М. К. Гаврилюк. Завдяки наполегливій і творчій науковій та навчальній роботі цих викладачів університетська кафедра французької мови завжди була однією із найкращих не тільки в Україні, а й у всьому колишньому Радянському Союзі. Саме тоді фахово зросли викладачі нинішньої кафедри доценти Д. А. Князева, М. Р. Ковтанюк, Г. Ф. Драненко, кандидат філологічних наук Є. Г. Жерновой та молодь, яка успішно поєднує викладацьку роботу з науковою.

Великий внесок у формування наукового, навчально-методичного та професійного авторитету ка-

федри зробили випускники Львівського національного університету: нинішній декан факультету іноземних мов Р. В. Вацеба, завідувач кафедри іноземних мов історичного факультету університету Т. Д. Івасютин, а також асистент В. Р. Балановська – випускниця Ленінградського державного університету.

Наукові інтереси викладачів кафедри – це проблеми романського та загального мовознавства. Г. Ф. Драненко та Н. О. Якубовська обрали предметом свого наукового інтересу літературні дослідження і під керівництвом професора А. Є. Нямцу захистили дисертації на здобуття на-

укового ступеня кандидата наук. При кафедрі відкрито аспірантуру.

Викладачами кафедри лише за останні чотири роки було опубліковано одну монографію, 9 підручників та посібників, 13 навчально-методичних робіт, понад 90 наукових статей і 78 наукових тез – результат участі у більш як 70 наукових конференціях.

Упродовж багатьох років кафедра французької мови підтримує тісний зв'язок з різними українськими та закордонними вузами, що дає змогу її членам постійно підвищувати свій науковий і фаховий рівень за межами університету. Особливо тісні партнерські стосунки налагоджені з кафедрою теорії та практики перекладу французької мови Київського національного університету імені Тараса Шевченка та кафедрою романської філології Львівського національного університету імені Івана Франка. Лише за роки незалежності України практично всі викладачі кафедри пройшли тривале лінгвістичне стажування у Франції. Крім того, на кафедру регулярно приїжджають французькі лектори, які надають велику допомогу у підготовці спеціальних курсів та в опануванні сучасних методів викладання французької мови. Під їх керівництвом на кафедрі щорічно проводяться конкурси знавців французької мови, літератури та країнознавства, концерти, спектаклі, виставки до Міжнародного дня франкофонії, а також відзначається «Французька весна» із залученням учнів загальноосвітніх шкіл міста. А студенти беруть постійну участь у конкурсі «Золоте перо», що проводиться під егідою Французької академії наук.

Кафедру англійської мови для неспеціальних факультетів було утворено в квітні 2001 р. на базі кафедри германських мов (раніше – іноземних мов, під керівництвом доктора філологічних наук, професора О. Д. Огуя). Сьогодні викладачі кафедри забезпечують викладання англійської мови для аспірантів і студентів на 14 факультетах університету, а також проводять практичні заняття в реферативних групах

(після завершення короткого курсу англійської мови), що надає змогу випускникам неспеціальних факультетів отримати дипломи викладача-референта.

Ще в середині 70-х років на факультеті іноземних мов посталала гостра потреба створення такого навчального підрозділу – загальної кафедри іноземних мов (англійської, німецької та французької) для неспеціальних факультетів. Кафедра розпочала свою діяльність з вересня 1976 р. під керівництвом кандидата філологічних наук І. Л. Турчин. У грудні 1977 р., згідно з наказом Міністерства

вищої освіти УРСР, кафедру визнано опорною для 12 вузів західного регіону України як навчальний підрозділ, діяльність якого спрямовувалася на вдосконалення навчального процесу, контролю знань студентів, створення методичних посібників, рекомендацій, використання технічних засобів навчання, унаочнення тощо. Згодом кафедра стала базовою для проведення республіканської олімпіади з французької та німецької мов.

Через велику кількість штатних викладачів у 1983 р. кафедру було поділено на дві кафедри: іноземних мов для гуманітарних (завідуюча – доц. І. Л. Турчин) та кафедру іноземних мов для природничих факультетів (завідуюча – доц. Н. П. Щербань).

За весь час роботи кафедри її викладачі видали методичні посібники, рекомендації з питань країнознавства (О. Я. Жовківська, І. Б. Пачевська, Г. М. Кияшко), реферування анотацій фахових текстів (Г. А. Лабовкіна, Я. В. Бачинський, Т. М. Бондар, Н. А. Худа), впровадження фонетичних вправ (Л. М. Малашина, І. Л. Турчин, Н. П. Тимошук).

Поряд із методичною постійно проводиться й наукова робота. У 80-х роках захистили дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата наук О. Ф. Бурбак, Г. Я. Семен, Т. О. Романова та Г. А. Лабовкіна.

Значний вклад у розроблення навчально-методичних питань внесли спеціалісти кафедри І. Б. Па-

Колектив кафедри англійської мови для неспеціальних факультетів

чевська, Г. М. Кияшко, І. О. Онуфрійчук, І. О. Кухарська, З. П. Слободян, Я. В. Бачинський, М. Г. Яценюк, І. А. Івасютин.

У 1990 р. відбулося об'єднання двох кафедр іноземних мов у кафедру германських мов для неспеціальних факультетів, яку очолив доктор філологічних наук, професор Т. Р. Кияк, що згодом створив при кафедрі школу термінознавства. З обранням професора Т. Р. Кияка народним депутатом України кафедру знову поділено – на кафедру іноземних мов для природничих факультетів, яку очолив доцент В. І. Кушнерик, та кафедру іноземних мов для гуманітарних факультетів (завідувач – доцент Т. О. Романова).

Науковці кафедри започаткували теоретичні та прикладні роботи з проблем лексикології та лексикографії. Під керівництвом професора Т. Р. Кияка дисертації на здобуття наукового ступеня захистили Р. В. Іваницький, І. П. Гнатишена, А. Дяков.

Удосконалюючи методику викладання іноземної мови, було видано два підручники з грифом Міністерства освіти і науки України (за редакцією О. Д. Огуя та Т. В. Венкель). Лише за 2003-2004 н. р. викладачі кафедри, крім 11 посібників, написали 59 наукових статей, проголосили 68 доповідей на наукових конференціях.

ФАКУЛЬТЕТ ІСТОРІЇ, ПОЛІТОЛОГІЇ ТА МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

Олександр Володимирович Добржанський – випускник історичного факультету (1981), доктор історичних наук (1999), професор кафедри історії України. Відмінник освіти України.

Народився 18 січня 1959 р. у с. Довгопілля на Буковині в родині вчителів. Після Кельменецької середньої школи Олександр вступив на історичний факультет Чернівецького університету. Закінчивши вуз із відзнакою, він розпочав трудовий шлях учителем історії, але, бажаючи поглибити знання, заочно навчався в аспірантурі. З 1982 р. професійна діяльність О. В. Добржанського нерозривно пов'язана з рідним Чернівецьким університетом. У 1986 р. він захистив кандидатську, а в 1999 – докторську дисертацію «Національний рух українців Буковини другої половини ХІХ – початку ХХ ст.».

Олександр Володимирович пройшов шлях від викладача до заступника декана (1997), а згодом і декана історичного факультету (2003).

**ДОБРЖАНСЬКИЙ
Олександр
Володимирович**

Декан факультету

Коло наукових інтересів О. В. Добржанського стосується історії України та Буковини ХІХ–ХХ ст., історії формування націй та національних рухів у Центральній Європі цього періоду. Ці питання висвітлені у понад 150 його наукових працях, у тому числі 4 монографіях.

У 1999 р. за цикл праць «Історичний досвід боротьби за українську державність» Олександра Володимировича було нагороджено премією Президії Національної академії наук ім. М. С. Грушевського, а в 2004 р. – премією Державного комітету архівів України за підготовку довідника «Нації та народності Буковини у фондах Державного архіву Чернівецької області (1775–1940).

Під керівництвом О. Добржанського захищено 7 кандидатських дисертацій, виконуються 2 докторські і 4 кандидатські. Він очолює спеціалізовану раду із захисту кандидатських і докторських дисертацій з історії України та всесвітньої історії.

Історія цього факультету сягає в далекі 70-ті роки ХІХ ст. У складі створеного 1875 р. університету в Чернівцях функціонував філософський факультет, який охоплював і кілька напрямів природничих та гуманітарних наук. До нього входили кафедри історії Австрії, загальної історії та кафедра стародавньої, східноєвропейської й південно-східноєвропейської історії. Найвидатнішими керівниками і науковцями цих кафедр були професори Фердинанд Ціглауер фон Блументаль (1829–1906) та Раймунд Фрідріх Кайндль (1866–1930). Викладаючи навчальні курси з історії, вони водночас проводили велику дослідницьку роботу, зокрема з історії Буковини. Так, Ф. Ціглауер написав праці «Становище Буковини на час австрійської окупації» (Чернівці, 1888), «Історичний нарис Буковини періоду австрійської військової адміністрації» (Чернівці, 1893-1901). Незважаючи на деяку тенденційність, вони містять цінний фактичний матеріал, що й нині становить певний науковий інтерес.

Особливо плідно працював у галузі буковинознавства Р.-Ф. Кайндль, якому належить велика кількість наукових статей, монографій з історичного минулого Буковини. Серед них: «Історія Буковини» у 3-х частинах (Чернівці, 1888–1893), «Історія Чернівців з давніх часів до сьогодення» (Чернівці, 1908), двотомне дослідження «Рутени на Буковині» у співавторстві з А. Манастирським (Чернівці, 1898-1899), «Гуцули: їх життя, звичаї та народні перекази» (переклад з нім., Чернівці, 2000), «Буковина в 1848-1849 рр.» (Відень, 1900), «Історія німців Прикарпаття» (Відень, 1907–1911. – Т. 1–3), «Придбання Буковини Австрією» (Чернівці, 1894) та ін. У своїх працях він підкреслив, зокрема, давнє (з VI ст. н. е.) заселення Буковини слов'янами, предками українців.

Р.-Ф. Кайндль обирався деканом філософського факультету, ректором університету.

Помітний внесок у дослідження історії, етнографії, історичної географії, бібліографії, статистики Букови-

ни зробив колишній директор наукової бібліотеки Чернівецького університету Йоганн Полек.

В університеті працювали також історики Й. Лозерт, Зігмунд Гертцберг-Френкель, Володимир Мількович (читав лекції з історії України), Іон Ністор (читав переважно історію румунів).

З історії українського національного відродження, українського національного руху на Буковині визначний учений-філолог університету і громадський діяч, професор С. Смаль-Стоцьким опублікував у 1897 р. працю «Буковинська Русь», у якій переконливо довів автохтонність українців Буковини та їхню участь у загальному процесі формування української нації.

Українські студенти університету тривалий час добивалися створення кафедри української історії, однак безуспішно.

У 20–30-ті роки ХХ ст., коли Північна Буковина входила до складу королівської Румунії, в університеті на історичному відділенні філософсько-філологічного факультету діяли 4 кафедри: кафедра історії румунів, кафедра історії стародавнього світу, епіграфіки і греко-римських старожитностей, кафедра історії середніх віків, нової і новітньої історії, кафедра південно-східноєвропейських країн. Лекції на них читали відомі професори І. Ністор, Р. Киндя, Т. Саучук-Севяну, А. Бокенецу, Т. Балан (викладав курс історії Буковини).

Професори кафедр публікували значну кількість наукових статей, монографій з історії різних країн, Румунії, Буковини. Провідною думкою історичних праць І. Ністора та інших буковинознавців була та, що Буковина – споконвічна «румунська земля», а буковинські українці – це «українізовані романці». Українські автори М. Кордуба, Г. Піддубний, С. Смаль-Стоцький та інші спростовували цю антинаукову версію.

Після приєднання Північної Буковини до України у складі СРСР і реорганізацію університету в Чернівцях відкрився історичний факультет у складі трьох кафедр: історії СРСР, історії стародавнього світу і середніх віків та нової історії. Деканом факультету призначено доцента М. Ф. Скавронського. Викладачів було вкрай мало: по одному на кафедрі – крім М. Ф. Скавронського, ще А. В. Крячун і К. К. Каменський. Та й студентів, що розпочали навчання 1 жовтня 1940 р., – всього 66 осіб, переважно вихідців зі Східної України.

Війна перервала роботу університету. Частина студентів і викладачів пішли на фронт, де багато з них загинуло, зокрема викладачі М. Ф. Скавронський і А. В. Крячун.

Після вигнання з краю румунсько-німецьких окупантів історичний факультет розпочав свою роботу 10 жовтня 1944 р. при 89 студентах, у складі 4 кафедр: історії СРСР, історії УРСР, стародавнього світу і середніх віків, нової історії. Щоправда, кафедра історії України 1949 р. увійшла до складу кафедри історії СРСР.

Деканами історичного факультету у різний час були: доценти І. І. Кравченко, В. К. Литвинов, Т. М. Сопільнюк, К. Г. Ципко, Г. С. Габ, М. О. Ліщенко, професори В. О. Голобуцький, Ю. І. Макар, з 2003 р. – О. В. Добржанський.

У 2005 р. історичний перейменовано на факультет історії, політології та міжнародних відносин.

Навчальна й наукова діяльність факультету в радянський період за своїм змістом докорінним чином відрізнялася від сучасного. Згідно з тодішньою практикою тоталітарної системи навчальна, виховна, наукова й громадська робота історичного факультету (як гуманітарного) перебувала під пильним контролем компартійних органів і спецслужб. Навчальні програми практично з усіх предметів, наукові дослідження були просякнуті марксистсько-ленінськими догмами, й будь-який відхід від них означав різного виду нагінки: критика, адміністративні заходи, а то й кримінальне переслідування, зокрема за вияви так званого українського буржуазного націоналізму. Особливо це було характерно для 40-х – початку 50-х років. І все-таки викладачі знаходили шляхи, засоби й методи, щоб давати студентам належні наукові знання, розуміння закономірностей розвитку історичного процесу, готувати їх сумлінними спеціалістами, виховувати їх чесними, відданими своїй справі, порядними людьми.

Перші повоєнні роки становлення факультету виявилися нелегкими: мало було викладачів, навчальної літератури. Справа дещо налагоджувалася після створення у 1947 р. факультетської бібліотеки.

Навчальну діяльність забезпечував насамперед професорсько-викладацький колектив, який зростає кількісно, підвищуючи свій науково-методичний рівень. Якщо на початку 50-х років ХХ ст. на історичному працювало менше 20 викладачів (жодного доктора наук), то у 1990 р. – 47, у тому числі 8 професорів, докторів наук, 31 кандидат наук, серед них 28 доцентів. У 1999-2000 н. р. – 50 викладачів, серед них 9 професорів, 41 кандидат історичних наук, у тому числі 35 доцентів. На початок 2004-2005 н. р. на факультеті працювало 85 викладачів, серед них 14 докторів наук, професорів, 42 кандидати наук (36 доцентів), 29 асистентів без наукового ступеня. Навчально-допоміжний персонал зріс із 5-6 у 50-х роках до 15 у 1999-2000 н. р., 22 у 2004-2005 н. р.

Зростала і кількість студентів: із понад 200 на початку 50-х – до 750 у 1990 р., 1310 у 2004 р., зокрема денної форми навчання – 826 осіб. Відповідно збільшувалася й кількість випускників. Якщо у 1945 р. факультет закінчило всього 10 осіб, то у 1950 р. – 54, 1960 р. – 97, 1970 р. – 61, 1980 р. – 158, 1990 р. – 168, 2000 р. – 122, 2004 р. – 176. Отже, за час існування факультету тут підготовлено за 1945–1990 рр. 4,5 тис. спеціалістів, а з 1991 по 2004 р. – 2096, зокрема 88 магістрів (з 2000 р.) та 2008 спеціалістів. Разом – 6,6 тис. осіб.

При п'яти кафедрах існує аспірантура, яку успішно закінчили десятки здобувачів наукових ступенів. Кількість кафедр зросла з 3 до 6, число спеціальностей – з однієї («Історія») до 5 (додалися «Етнологія», «Політологія», «Країнознавство», «Міжнародна інформація»), що й зумовило перейменування факультету. Зросло й число навчальних дисциплін. Відповідно до навчальних планів у 1990 р. на факультеті читалося 20 нормативних і близько 30 спеціальних курсів, у 2004-2005 н. р. – відповідно 99 і 27 спеціальних курсів за вибором вузу та 65 спеціальних курсів за вибором студентів. Уже з кінця 80-х і особливо з початку 90-х років практично всі навчальні курси зазнали докорінних методологічних і концептуальних змін. Навчальний процес був звільнений від суворих ідеологічних рамок комуністичних догм і вийшов на широку дорогу свободи наукової думки, глибоко наукових інтерпретацій вітчизняної і зарубіжної історії.

Засідання спеціалізованої ради із захисту кандидатських і докторських дисертацій з історії

Нині лекційні курси п'яти спеціальностей викладаються висококваліфікованими спеціалістами факультету і почасти запрошеними вченими з Києва (міжнародні відносини). Семінарські заняття проводять здебільшого молоді перспективні викладачі, які добре знають не тільки свої предмети, але й сучасне студентське життя. Підготовка здійснюється за трьома освітньо-кваліфікаційними рівнями: бакалавр, спеціаліст, магістр – на денній і заочній формах навчання та через екстернат. Кафедри забезпечують проведення кількох практик. Для істориків: археологічна, етнографічна, архівно-музейна, педагогічна (переважно в навчальних закладах Чернівців, частково – за місцем проживання студентів з перспективою тамтешнього їх працевлаштування), а для магістрів – ще й наукова. Для політологів: політологічна, політологічно-дослідницька, педагогічна, професійно-орієнтована і наукова. Для країнознавців: маршрутна практика за кордоном, комп'ютерно-інформаційна, літня школа мови і культури, мовно-перекладацька, асистентська, наукова.

Факультет переходить на навчання відповідно до вимог та критеріїв Болонського процесу.

Виховну роботу зі студентами в академгрупах здійснюють куратори.

Підвищенню якості навчання сприяло й поліпшення навчальної бази факультету. Незважаючи на труднощі, факультет в останнє десятиліття істотно розширився: внаслідок відкриття нових спеціальностей і бажання молоді здобути вищу освіту не тільки за державним замовленням, а й на контрактній основі, збільшилася кількість студентів і відповідно зріс кількісно професорсько-викладацький склад. У розпорядженні факультету 20 аудиторій, у тому числі 5 великих. Поліпшилося оснащення, зокрема поповнилася книгами бібліотека, кафедри – навчальними картами, обладнано два комп'ютерні класи, забезпечені комп'ютерами всі кафедри. Загалом на факультеті встановлено понад 60 одиниць комп'ютерної техніки, 6 телевізорів, 5 відеомагнітофонів, 10 проекторів та 1 мультимедійний проектор.

У зв'язку зі створенням на факультеті кафедри іноземних мов поліпшилася якість їх викладання й опанування їх студентами. Це дає можливість групам студентів проходити практику за кордоном, а окремим з них навчатися там упродовж семестру.

Факультет історії, політології та міжнародних відносин посідає провідне місце в університеті в галузі науки. Вчені факультету розробляють актуальні фахові питання відповідно до комплексних кафедральних тем, а також співпраці з іншими науковими підрозділами, центрами. Особливо широкі можливості для публікації результатів своїх досліджень створилися після того, як з початку 90-х років працівники кафедри почали видавати збірники своїх праць, зокрема: кафедра історії нового і новітнього часу – «Питання історії нового і новітнього часу» (з 1992); стародавнього світу і середніх віків – «Питання стародавньої та середньовічної історії, археології й етнографії» (з 1996), а після перейменування кафедри у 1998 р. – збірник «Питання стародавньої та середньовічної історії, археології й етнології»; кафедра історії України – «Питання історії України» (з 1997); кафедра міжнародних відносин – «Історико-політичні проблеми сучасного світу» (з 2002) і кафедра політології – «Політологічні та соціологічні студії».

Крім цих збірників, вчені факультету друкують власні праці у «Науковому віснику Чернівецького університету» (з 1996), в «Українському історичному журналі», в журналі «Український історик», «Буковинському журналі», у «Віснику Національної Академії наук України», у журналах «Віче», «Українські варіанти», «Економіка, політика, ідеологія», «Українська діаспора» (США), у наукових збірниках багатьох навчальних закладів України, у виданнях Польщі, Румунії, Австрії, Німеччини, Росії, Канади.

З ініціативи факультету в університеті 2000 р. вперше проведено Міжнародний науковий конгрес українських істориків «Українська історична наука на порозі XXI ст.», у 2002 р. – П'ятий конгрес Міжна-

родної асоціації українців з багатотомною публікацією відповідних матеріалів. Силами факультету проведено чотири Буковинські міжнародні історико-краєзнавчі конференції (1990, 1992, 1995, 2000) з публікацією матеріалів. Крім того, члени кафедр щороку беруть активну участь у багатьох регіональних, всеукраїнських і міжнародних наукових конференціях. Всього за роки незалежності України викладачі факультету опублікували понад 2,6 тис. наукових праць.

Визначною подією в науковому житті факультету стало відкриття у 1994 р. спеціалізованої вченої ради із захисту докторських і кандидатських дисертацій з історії України та всесвітньої історії (голова – проф. Ю. І. Макар). З 2004 р. існує дві спеціалізовані вчені ради із захисту докторських і кандидатських дисертацій: з історичних наук (голова – проф. О. В. Добржанський) та з політичних наук (голова – проф. Ю. І. Макар). За 10 років тут захищено майже 30 докторських і понад 150 кандидатських дисертацій здобувачів з багатьох міст України. Зокрема співробітники факультету захистили 12 докторських і 24 кандидатські дисертації, а під керівництвом наших науковців здобувачами, прикріпленими до кафедр, захищено 18 кандидатських дисертацій. Практично весь колектив викладачів факультету становлять його випускники.

До наукової роботи залучають і студентів. Виконуючи під керівництвом викладачів курсові, кваліфікаційні, дипломні і магістерські роботи, багато хто з них бере участь у щорічних загальноуніверситетських наукових студентських конференціях, дехто – у всеукраїнських і міжнародних конкурсах студентських робіт. Випускників-магістрів з найвищим рейтингом успішності за роки навчання рекомендують до вступу в аспірантуру, приймають на роботу в університет, до інших вищих навчальних закладів, прикріплюються до кафедр для здачі кандидатських мінімумів та написання дисертацій.

Викладачі факультету займаються й громадською роботою. Виступають з науково-популярними лекціями перед спільнотою міста й області, на радіо і телебаченні, у пресі, беруть участь у діяльності товариств «Просвіта», «Знання», Товариства охорони пам'яток історії і культури, обласної і міської топонімічних комісій, у написанні статей до Зводу пам'яток історії і культури Чернівецької області та в роботі редколегії цього зводу, є учасниками багатьох ювілейних заходів національно-культурного і державницько-патріотичного спрямування.

Колектив факультету, особливо студенти, взяли активну участь у Чернівцях і почасти в Києві у листопаді – грудні 2004 р. у подіях Помаранчевої революції, у виборчій кампанії як спостерігачі у південно-східних областях України, зробивши тим самим свій внесок у перемогу демократії в нашій країні.

Основним навчальним, науковим і виховним підрозділом факультету завжди була і залишається

кафедра. Кожна з перших кафедр історії від часу відкриття факультету пройшла свій складний шлях розвитку.

Серед кафедр у радянський період чільне місце займала кафедра історії СРСР, яка з початку 60-х років називалася кафедрою історії СРСР і УРСР. У різний час її очолювали професори В. О. Голобуцький, М. М. Кравець, І. А. Гриценко, В. М. Холєвчук, доценти І. І. Кравченко, К. Г. Мигаль, К. Г. Ципко, М. О. Ліщенко, В. М. Ботушанський. Упродовж 1944–1990 рр. на кафедрі працювало до 40 осіб. Поряд з основною навчально-виховною роботою тут велися наукові дослідження з різних періодів історії, особливо української. Зокрема, досліджували історію українського козацтва, населення міст України кінця XVI – I пол. XVII ст. (В. О. Голобуцький, проф. П. В. Михайлина), економічну історію України (І. І. Кравченко), заселення Півдня України у кінці XVIII ст. (доц. Ф. А. Редько), промисловий розвиток України у XVIII ст. (проф. О. М. Пономарьов), селянський рух на Україні у 1905–1907 рр. (доц. М. О. Ліщенко), розвиток освіти і преси в західних областях УРСР (В. М. Холєвчук, доц. Т. С. Яценюк), розвиток вищої освіти (доц. В. К. Боролюк), економічні зв'язки України з іншими республіками СРСР (О. Добржанський, В. М. Ботушанський) та ін. Значна увага приділялася вивченню історичного минулого Буковини (професори І. А. Гриценко, М. М. Кравець, В. М. Ботушанський, Б. О. Тимошук, доценти О. Ф. Пастух, Є. С. Приходько, К. Г. Ципко, асист. В. О. Фреліх та ін.).

Професор
В. О. Голобуцький, декан
історичного факультету
в 1947–1949 рр.

Найпомітніші колективні публікації, в яких взяли участь науковці кафедри: «Історія міст і сіл Української РСР. Чернівецька область» (Київ, 1969) (І. А. Гриценко – заступник гол. редактора, М. О. Ліщенко, П. В. Михайлина, Є. С. Приходько, Б. О. Тимошук, О. М. Пономарьов, П. І. Яценюк, Г. М. Страхов, Г. С. Габ, Ф. А. Редько); «Північна Буковина, її минуле і сучасне» (Ужгород, 1969) (М. О. Ліщенко, Б. О. Тимошук); «Нариси з історії Північної Буковини» (Київ, 1980) (В. М. Ботушанський, І. А. Гриценко, М. М. Кравець, П. В. Михайлина, Є. С. Приходько, О. Ф. Пастух); «Чернівецький державний університет» (Львів, 1975) (Є. С. Приходько, Г. С. Габ, О. Ф. Пастух, В. М. Холєвчук, В. К. Боролюк). Серед праць, написаних окремими авторами, виділяються монографії І. А. Гриценка «Економічні зв'язки Північної Буковини з Росією і Наддніпрянською Україною в XIX – на початку XX ст.» (Львів,

1980), О. М. Пономарьова «Розвиток капіталістичних відносин у промисловості України XVIII ст.» (Львів, 1971).

Науковці кафедри взяли участь у підготовці й виданні низки збірників документів і матеріалів з історії Буковини: «Боротьба трудящих Буковини за соціальне і національне визволення і возз'єднання з Українською РСР. 1917–1941» (Чернівці, 1958) (І. А. Гриценко, К. Г. Ципко); «Боротьба трудящих Північної Буковини проти соціального і національного гноблення у другій половині XIX – на початку XX ст.» (Ужгород, 1979) (В. М. Ботушанський, М. М. Кравець); «Під колоніальним гнітом. Північна Буковина в другій половині XIX – на початку XX ст.» (Ужгород, 1986) (В. М. Ботушанський); «Споконвічна українська земля. Історичні зв'язки Північної Буковини з Росією і Наддніпрянською Україною» (Ужгород, 1990) (І. А. Гриценко). Отже, хоч у навчальній роботі превалювало викладання історії Росії, СРСР, майже вся наукова діяльність кафедри була присвячена дослідженню історії України, особливо західноукраїнських земель.

У 1990 р. на базі цієї кафедри було створено кафедру історії народів Східної Європи (завідувач – проф. В. М. Холєвчук) та **кафедру історії України** (завідувач – проф. П. В. Михайлина, незабаром В. М. Ботушанський). Згодом кафедру історії народів Східної Європи розформовано, викладачі поповнили інші кафедри.

Новостворена кафедра історії України зростала кількісно (з 7 до 14 осіб) і в науково-кваліфікаційному відношенні. У 2004–2005 н. р. тут працювало 3 доктори історичних наук, професори, 8 кандидатів історичних наук, у тому числі 7 доцентів, 2 лаборанти, навчалася 3 аспіранти. Очолює кафедру Василь Мефодійович Ботушанський – доктор історичних наук, професор, академік Української академії історичних наук. Колектив кафедри виконує значну роботу у справі підготовки, розроблення й публікації цілком нових навчальних програм нормативних і спеціальних курсів, підручників, практикумів, методичної літератури, і не тільки для історичного, а й для всіх факультетів, де було запроваджено читання курсу історії України. Особливо інтенсивно за цим напрямом діяли доценти Б. Ф. Білецький, П. В. Дутчак, В. Л. Карпо, А. П. Коцур, В. К. Демочко, проф. О. В. Добржанський.

Для студентів факультету викладачі кафедри читають низку нормативних курсів: «Історія давньої та нової історії України», «Новітня історія України», «Історичне краєзнав-

ство», «Історіографія історії України», «Історичне джерелознавство», «Вступ до спеціальності». Крім того, за вибором навчального закладу та за вибором студентів читається від 13 до 17 спеціальних курсів, які поглиблено охоплюють всі періоди вітчизняної історії: «Русь і Візантія: політичні, економічні та культурні стосунки (IX–XIV ст.)», «Українське суспільство в епоху козацьких війн (кінець XVI – I пол. XVII ст.)», «Національно-визвольна боротьба українського народу проти шляхетської Польщі в середині XVII ст.», «Козацтво та його роль в історії українського народу», «Етнодемографічні процеси в Україні XVII–XX ст.», «Історичні портрети державних та політичних діячів України», «Історія православної церкви в Україні», «Історія української еміграції», «Українська Центральна рада (1917–1918 рр.)», «Національно-культурне і громадське життя українців західноукраїнських земель», «Історичне минуле Північної Буковини (з давніх часів до 1940 р.)», «Історія українського війська», «Українізація 20–30-х років: передумови, здобутки, уроки», «Україна в роки Другої світової війни (1939–1945 рр.)», «Актуальні питання розвитку України в умовах незалежності» тощо.

Кафедра готує спеціалістів зі спеціальності «Історія», викладачів історії загальноосвітньої школи та вищих навчальних закладів I–II рівнів акредитації (технікумів, училищ). Магістри можуть претендувати також на працевлаштування у вищих навчальних закладах III–IV рівнів акредитації (університети, інститути). Для студентів 15 неспеціальних факультетів 9 викладачів кафедри читають загальний семестровий курс «Історія України. З давніх часів до наших днів».

На кафедрі розгорнуто значну науково-дослідну роботу, зокрема з історії українського козацтва (А. В. Федорук), першої української політичної еміграції (Г. М. Яценюк), української науки (З. І. Зайцева), української церкви (В. К. Демочко), січового руху (М. Р. Гуйванюк), західноукраїнської

Члени кафедри історії України біля політико-адміністративної карти держави

інтелігенції (Т. В. Марусик, С. В. Герегова), західно-українського жіночого руху (П. В. Дутчак), історії України в роки Другої світової війни, діяльності ОУН і УПА (П. П. Брицький) з історії Буковини (В. М. Ботушанський, О. В. Добржанський, О. В. Ботушанський) та ін. Окремими авторами на основі своїх досліджень видано ґрунтовні монографії.

Серед найпомітніших колективних публікацій, виданих за участю науковців кафедри – «Буковина: історичний нарис» (Чернівці, 1998) (В. М. Ботушанський – співавтор і відповідальний редактор, О. В. Добржанський), «Хотинщина. Історичний нарис» (Чернівці, 2002) (О. В. Добржанський, Ю. І. Макар, О. М. Масан, відповідальний редактор – В. М. Ботушанський); «Чернівецький університет. 1875 – 1995. Сторінки історії.» (Чернівці, 1995) (В. М. Ботушанський – співавтор і відповідальний редактор, О. В. Добржанський), присвячена 120-річчю заснування університету. Всього науковцями кафедри за час її існування опубліковано понад 700 наукових робіт, у тому числі 10 монографій, 9 підручників, навчальних посібників, решта – наукові статті, доповіді на наукових конференціях.

При кафедрі діють магістратура, аспірантура, докторантура. За цей самий період 5 членів кафедри захистили докторські дисертації, 5 – кандидатські. Крім того, під керівництвом науковців кафедри здобувачі, прикріплені до кафедри, захистили 12 кандидатських дисертацій. З 1995 р. кафедра щороку обговорює на своїх засіданнях 6–8 дисертацій з різних міст України на предмет рекомендації їх до захисту в спеціалізованій вченій раді при Чернівецькому університеті. Члени кафедри постійно беруть участь у наукових конференціях, конгресах, симпозіумах, виступають з науково-популярними повідомленнями у засобах масової інформації, на історико-краєзнавчих конференціях, у т. ч. в багатьох містах України, а також за кордоном: в Росії, Польщі, Румунії, Австрії, Німеччині. Читали лекції в Києво-Могилянській академії, в посольстві Німеччини в Києві. Кафедра співпрацює з Інститутом історії України НАНУ, Київським національним педагогічним університетом ім. М. Драгоманова та з понад десятьма іншими університетами нашої держави. Окремі науковці стажувалися за кордоном: В. М. Ботушанський – у Відні, О. В. Добржанський – у Москві, Аугсбурзі, Відні.

Майже 20 студентів, які спеціалізуються по кафедрі, щорічно беруть участь у студентських наукових конференціях.

Кафедра етнології античної та середньовічної історії дістала таку назву з 1998 р. Вона функціонувала як кафедра історії стародавнього світу і середніх віків (вересень 1940 – червень 1941), загальної історії (з липня 1944), кафедра стародавньої історії (з серпня 1947). У 1955 р. її було об'єднано з кафедрою історії середніх віків та нової історії під назвою кафедри всесвітньої історії. У 1976 р. вона відновила свою

діяльність як кафедра історії стародавнього світу і середніх віків і проіснувала майже 22 роки.

Завідували кафедрою у різні часи такі вчені: К. К. Каменський (1940–1941), В. К. Літвінов (1944–1946), О. Д. Дмитрієв (1946–1951), Є. В. Черезов (1951–1955, 1976–1981), Г. К. Кожолянко (1981–1990), В. О. Балух (1990–2000), І. П. Возний (2000–2002). З 2002 р. кафедру знову очолив Георгій Костянтинівич Кожолянко – доктор історичних наук, професор, фахівець з етнографії.

Тут розроблялася різна наукова тематика: середньовічна історія країн Центральної Європи (доцент В. К. Літвінов), середньовічна історія Румунії (доцент М. А. Горобець), соціальні рухи у Римській імперії, історія раннього християнства, слов'яни і Візантія (проф. О. М. Дмитрієв), соціальна та господарська історія Стародавнього Єгипту (проф. Є. В. Черезов), армія Александра Македонського (доц. К. С. Жилінська-Мусієнко), народне декоративно-прикладне мистецтво Буковини (доц. Т. І. Бушина), фільварки пізньосередньовічної Польщі (проф. В. О. Балух), народна архітектура Буковини (ст. викладач Г. І. Шаповалова), матеріальна та духовна культура українців Буковини, міжетнічні відносини різних етносів Буковини, етнологічні проблеми української діаспори в Америці (проф. Г. К. Кожолянко), християнські культові споруди Буковини (доц. М. К. Чучко), діяльність Тевтонського ордену в період розвиненого середньовіччя у Європі, українсько-пруські взаємини в період середньовіччя (доц. О. М. Масан), діяльність католицьких чернечих орденів у Європі у період середньовіччя (доц. Б. М. Боднарюк), слов'янське населення Верхнього Попруття у V–X ст. (доц. Л. П. Михайлина), археологія та нумізматику Буковини (доц. С. В. Пивоваров), язичницькі й християнські старожитності Буковини (доц. Ю. В. Мисько), середньовічні міста та городища Буковини (доц. І. П. Возний), народна агрокультура Буковини (асист. І. Д. Воротняк), календарна обрядовість українців Буковини (асист. О. Г. Кожолянко), весільна обрядовість Буковини (асист. О. В. Корнілович-Кожолянко), історіографія історії Стародавнього світу та етнологічних досліджень Буковини (доц. С. В. Хільчевський), народні промисли Буковини (доц. Ю. П. Шестаков), етнологічні дослідження румунів Буковини румунськими етнологами кінця XIX – I половини XX ст. (асист. А. А. Мойсей).

Значно активізувалися наукові дослідження на кафедрі на початку XXI ст. Вони здійснюються за трьома основними напрямками: 1) Проблеми історії Стародавнього світу і середніх віків (доценти Б. М. Боднарюк, О. М. Масан, С. В. Хільчевський); 2) Археологічні дослідження Буковини та сусідніх теренів (доценти І. П. Возний, С. В. Пивоваров, Ю. В. Мисько); 3) Етнологічні дослідження (проф. Г. К. Кожолянко, доценти Ю. П. Шестаков, М. К. Чучко, асистенти І. Д. Воротняк, О. Г. Кожолянко, А. А. Мойсей).

Засідання кафедри етнології, античної та середньовічної історії

Особливо плідну етнографічну роботу здійснює професор Г. К. Кожолянко, який опублікував понад десять монографій, багато навчальних посібників, серед них: «Традиційне господарство українців Північної Буковини в кінці XVIII – I половини XIX ст.» (1985), «Типи традиційного сільського житла Північної Буковини XIX – I половини XX ст.» (1986), «Матеріальна культура населення Буковини в кінці XVIII – на початку XX ст.» (1989), «Поселення та житло українців Івано-Франківщини та Буковини» (1992), «Народознавство Буковини. Громадський та сімейний побут» (1998), «Народознавство Буковини. Народна архітектура» (1999), «Народознавство Буковини. Народна їжа українців Буковини» (2000), «Народознавство Буковини. Новорічно-різдвяна обрядовість буковинців» (2001), 3 томи багатотомної монографії «Етнографія Буковини» (1999, 2001, 2004) і понад 200 наукових статей з проблем української етнології.

Опублікували монографії доц. Л. П. Михайлина «Населення Верхнього Попруття VIII–X ст.» (1997); проф. В. О. Балух «Фільварки пізньосередньовічної Польщі» (1999); доц. О. М. Масан взяв участь у написанні колективних монографій «Буковина: історичний нарис» (1998) та «Хотинщина. Історичний нарис» (2002); доц. С. В. Пивоваров «Садогурська монетарня» (1998, співавтор Ю. Макар, Ю. Юрійчук), «На Дністрі на «О українне Галичської» (2000, співавтор І. Чеховський), «Християнські старожитності в межиріччі Верхнього Пруту та Середнього Дністра» (2001), «Нумізматичні пам'ятки Буковини» (2002). За участі науковців кафедри Л. Михайлини, С. Пивоварова, І. Чеховського у 2004 р. перевидано у перекладі з німецької монографію відомого вченого і українського громадсько-політичного діяча, поета, сина видатного українського письменника Олександра Олеся – Олега Кандиби (Ольжича) «Шипинці. Мистецтво та знаряддя неолітичного селища» (1937).

Кафедра провела Всесоюзну сесію за результатами польових етнографічних і антропологічних досліджень (1984), першу в Україні Міжнародну медієвістичну конференцію «Середньовічна Європа: погляд з кінця XX ст.» (2000), Міжнародний науковий семінар «Кайндлівські читання» (2004), 6 міжнародних семінарів «Черезовські читання» (з 1998), Всеукраїнську наукову етнологічну конференцію (1998), проводить щорічні (з 1997) всеукраїнські історико-краєзнавчі конференції «Буковина – мій рідний край», видає кафедральні фахові наукові збірники «Питання стародавньої та середньовічної історії, археології й етнології» та «Археологічні студії».

Всього науковці опублікували понад 1000 праць.

При Чернівецькому університеті працює Буковинський центр археологічних досліджень, яким керує доцент Сергій Володимирович Пивоваров.

Кафедра має археологічну лабораторію, етнографічний музей (завідувач І. Г. Сандуляк). Вона є основою Буковинського етнографічного товариства (голова – проф. Г. К. Кожолянко), спільно проводить наукові конференції, публікує регулярний «Буковинський науково-історичний вісник», організовує щорічні етнографічні експедиції Буковиною й сусідніми теренами.

Нині колектив кафедри складається з професора, 9 доцентів, 4 асистентів, 3 працівників навчально-допоміжного персоналу. При ній діє аспірантура та докторантура.

З 2000 р. кафедра започаткувала підготовку фахівців за новою спеціальністю – «Етнологія» (у 2005 р. навчалися 114 студентів денної та заочної форм). Викладачі читають лекційні курси також для студентів філософсько-теологічного й педагогічного факультетів університету.

Студенти-історики, які спеціалізуються при кафедрі, вивчають спеціальні курси: «Нумізматичний матеріал Буковини», «Археологічні пам'ятки українського козацтва», «Культура і побут античного світу» (доц. С. В. Пивоваров), «Археологія України» (доц. Ю. В. Мисько). «Військова справа слов'яно-українського населення VIII–XIII ст.», «Давня Русь за археологічними джерелами» (доц. І. П. Возний), «Історія релігій стародавнього світу», «Біблія як історичне джерело», «Світова єгипетська держава у документах і пам'ятках» (доц. С. В. Хільчевський), «Соціальні відносини в країнах Стародавнього Сходу», «Культура Стародавнього Сходу» (доц. Ю. П. Шестаков).

Згідно з міжнародним співробітництвом у 1989 р. укладено угоду з Міністерством культури та багатокультурності провінції Альберта (Канада) про спів-

працю в галузі історико-етнологічних досліджень та проведення двох науково-практичних конференцій (1990, Чернівці–Львів, Україна), (1991, Едмонтон, Канада).

У 2003 р. для науковців (аспірантів та здобувачів) і студентів спеціальності «Етнологія» за угодою з Українсько-Буковинською громадою м. Торонто (Канада) при кафедрі організовано стипендіальний фонд ім. Михайла Гречки (5 стипендій на кожен семестр протягом 2003–2005 рр.).

Кафедру історії нового та новітнього часу організовано 1940 р., але свою діяльність вона розгорнула тільки у повоєнний період. У різний час її очолювали відомі вчені, професори С. Ш. Грінберг, З. М. Гершов, М. А. Алекберлі, І. М. Теодорович, В. В. Шаповалов, Ю. І. Макар. З 2001 р. кафедрою керує Олександр Іванович Сич – доктор історичних наук, професор.

З 1955 р. вона називалася кафедрою загальної історії, з 1976 р. відновлено попередню назву, з 1998 р. – кафедра всесвітньої історії та політології, у 1999 р. – історії нового та новітнього часу, у 2000 р. – всесвітньої історії та міжнародних відносин, а в 2001 р. їй повернуто первісну назву. На її базі було створено кафедру політології та соціології, а також кафедру міжнародних відносин.

Студентам читаються курси лекцій з нової та новітньої історії країн Західної Європи та Північної Америки, Латинської Америки, Азії та Африки, Центральної та Східної Європи. Водночас на кафедрі велися наукові дослідження з багатьох аспектів світової історії, насамперед європейської. Всього викладачами опубліковано понад 400 праць.

Новий етап в історії кафедри почався з вересня 2001 р. Її професорсько-викладацький колектив складається нині з одного професора, 4 доцентів, в тому числі заслужений працівник освіти України П. І. Яценюк, 3 асистентів без наукового ступеня. Істотно урізноманітнився та оновився зміст навчальних курсів, що викладаються на кафедрі. Так, з ініціативи її завідувача – доктора історичних наук, професора О. І. Сича – на факультеті запроваджується цивілізаційна парадигма викладання історії та сучасні хронологічні параметри вивчення історії нового часу. Кафедра пропонує студентам низку цікавих спецкурсів: «Основи герменевтики», «Час в історії», «Інтелектуальна історія ХХ ст.», «Розвиток військового мистецтва та техніки в добу Нового часу» та ін. Неабияким досягненням кафедри є забезпечення більшості її дисциплін документальними та художніми відеоматеріалами. Сьогодні тут плідно працює науковий семінар викладачів і аспірантів, видається збірник наукових праць «Історична панорама», про-

ведено конференцію «Перша світова війна: погляд через 90 років», готують кандидатські дисертації 5 аспірантів.

Викладачі кафедри підтримували наукові зв'язки з представниками наукових центрів України, Росії, Румунії, Словаччини, брали участь у багатьох поважних міжнародних конференціях. Наприклад, проф. О. І. Сич є асоційованим членом Російської асоціації вивчення Канади й контактує з Інститутом США і Канади Російської академії наук, а також співпрацює з журналом «Historicky Casopis» Словацької академії наук (м. Братислава); доц. Є. В. Сахновський – з журналом «Politicke vedy» (Словаччина, м. Банська-Бистриця). Професор О. І. Сич започаткував співробітництво кафедри (рецензування наукової продукції, публікації статей у наукових збірниках університетів тощо) з кафедрою всесвітньої історії та Інститутом українсько-німецьких досліджень Дніпропетровського національного університету. Доц. В. Ф. Холодницький є членом Асоціації дослідників радянських голодоморів в Україні, а з 2002 р. – членом ради цієї асоціації, яка тісно співпрацює з Інститутом історії Академії наук України.

З 1992 р. до 1998 р. на факультеті існувала кафедра історії народів Східної Європи (завідувач проф. В. М. Холєвчук), на якій читалися курси з історії колишньої Російської імперії й СРСР. Члени кафедри розробляли окремі аспекти відповідної історії, зокрема проф. В. М. Холєвчук і доц. З. І. Зайцева – питання історії культури України у другій половині ХІХ – ХХ ст., доценти П. І. Яценюк і Є. І. Юрій – історія профспілок України, доц. І. В. Жалоба – історія шляхів сполучення у східній частині Австро-Угорщини, доценти В. Ф. Холодницький і Є. П. Юрійчук – історія репресій сталінського режиму та ін.

Але, виходячи з нових потреб і запитів, на базі цієї кафедри у 1998 р. створено цілком нову кафедру з іншою спеціальністю – **кафедру політології**. Її спочатку очолив проф. С. С. Троян та пізніше він виїхав до м. Рівного. З 1999 р. кафедрою завідує Анатолій Миколайович Круглашов – доктор політичних наук,

Обговорення дисертації на кафедрі історії нового та новітнього часу.
В центрі – завідувач, професор О. І. Сич

професор. Кафедра забезпечує читання означених дисциплін на всіх факультетах університету, розробляє комплексну тему «Соціально-політичні й духовні проблеми суспільного розвитку: історія, теорія, інституції», а з 2004 р. – працює над темою «Політичний розвиток: проблеми теорії і практики».

Упродовж останнього часу колектив кафедри інтенсивно працював над подальшим вдосконаленням навчальних програм і робочих планів, впровадженням нових курсів. Навчальною частиною університету було відзначено як одну з найкращих наскрізну програму навчальних і виробничих практик, запроваджених на кафедрі з метою формування професійних умінь і навичок майбутніх політологів. Щороку кафедра оновлює свої навчальні плани та програми. Розпочато викладання таких курсів, як «Політичний аналіз», «Державне управління», «Місцеве самоврядування», «Сучасні демократичні процеси: світові та національні тенденції у гендерному вимірі», «Проблеми безпеки постсоціалістичних країн», «Українська та російська політична думка в II половині XIX – на початку XX ст.» тощо. Промовистим показником якості її роботи стало завершення акредитації кваліфікаційних рівнів підготовки випускників-політологів.

Викладачі кафедри працюють над удосконаленням традиційних форм і методів навчання студентів, зокрема, запроваджують такі сучасні методи, як ділові ігри, метод дискусії, аналізу конкретних ситуацій, «мозкові атаки», метод випадків та ін. Значно посилюється роль семінарських і практичних занять, які все частіше орієнтуються на потреби практичної політології, зокрема на вивчення й застосування таких спеціальних дисциплін, як іміджмейкерство, PR, політтехнології тощо.

Щорічно адміністрація університету ініціює оцінювання праці викладачів студентами (вибірково) та їхнє самооцінювання (рейтингова система). За цими висновками викладачі отримують матеріальне заохочення, або навпаки – стягнення. Система перебуває в стані подальшого розроблення та вдосконалення, йдеться про посилення значення оцінок, які виставляють викладачам у разі анонімно-го анкетування самі студенти. Кафедра вносить й надалі конкретні пропозиції з удосконалення цієї системи. Студенти активно залучаються до створення нової атмосфери співпраці, їхні думки й пропозиції вивчаються та враховуються як у процесі оцінювання діяльності викладачів, так і при плануванні та змінах курсів, що читаються.

Підвищення професійного рівня викладачів відбувається завдяки стажуванню в інших українських і зарубіжних вищих навчальних закладах та академічних інститутах. Останнім часом двоє викладачів кафедри проходили стажування у США, ще двоє – в Канаді, а також у Білорусі та Словаччині.

Колектив кафедри в наступні роки має намір здійснити таке в навчально-методичному плані:

– запровадити нові спеціалізації для студентів («Політичні інститути та процеси», «Етнополітологія»);

– відкрити, на додаток до існуючої, аспірантури та докторантури зі спеціальностей «Політичні інститути та процеси», а також «Політичні проблеми міжнародних систем і глобального розвитку»;

– реорганізувати існуючий при кафедрі Центр європейських студій у загальноуніверситетський Центр європейських і регіональних досліджень;

– домогтися відкриття при кафедрі Лабораторії сучасних етнополітичних досліджень;

– налагодити та унормувати на якісно новому рівні співпрацю із зарубіжними колегами, перш за все із сусідніх країн – Румунії, Польщі, Словаччини, Білорусі та Росії, а також з університетами Канади і США;

– підготувати посібники й підручники з основних курсів, які викладаються на кафедрі і не мають аналогів в Україні;

– створити постійно діючий навчально-методичний семінар з викладання політології у вузах України;

– реалізувати основні завдання з переходу колективу кафедри на викладання та організацію навчання відповідно до вимог і критеріїв Болонського процесу;

– продовжити роботу щодо відкриття нової спеціальності – «Державна служба».

Науковці кафедри розробляють різні аспекти своєї спеціальності: проф. А. М. Круглашов – політичні, державотворчі ідеї М. Драгоманова, проблеми європейської інтеграції, посткомуністичної трансформації та етнології; доц. В. І. Бурдяк – порівняльний аналіз внутрішньополітичних змін в сучасних Україні та Болгарії; доц. Н. Ю. Ротар – політику щодо освіти в Україні в 1917–1920 рр., сучасне прикордонне співробітництво та розвиток політичної системи нашої держави; доц. Є. П. Юрійчук – історико-правові відносини України і Росії в 1917–1920 рр., проблеми легітимності сучасної влади; доц. С. Г. Федуняк – актуальні проблеми євроатлантичної інтеграції та безпеки в Європі, доц. І. М. Мельничук – українсько-російські відносини в 90-х роках XX ст., доц. Н. В. Стрельчук – національно-визвольний рух в Македонії в II половині XIX – на початку XX ст., сучасні процеси на Балканах; доц. І. Г. Буркут – різнопланові питання етнополітології та регіонального розвитку; доц. В. А. Демидов – розвиток громадянського суспільства в Україні та Європі. Активно працюють над науковими дослідженнями канд. політичних наук П. М. Катеринчук, вивчаючи політичну систему Канади, та канд. історичних наук Ю. А. Юрійчук, який звертається до феномена націоналізму в сучасній Центральній Європі.

Наукова молодь кафедри працює над виконанням кандидатських робіт: аспірант І. С. Недокус вивчає проблеми політичної трансформації в сучасній Білорусі, його колега Н. В. Лазар здійснює порівняльний аналіз етнополітики в Україні та Словаччині; аспірант І. О. Гаврада розглядає сучасну політику україн-

ської держави щодо засобів масової інформації, а О. Б. Канюк аналізує вивчення процесів посткомуністичної трансформації американською політологією. За дослідження питань розв'язання придністровського конфлікту взялася аспірантка І. В. Петрова. Не менш активні й здобувачі кафедри, якими керують доктори політичних наук В. І. Бурдяк і А. М. Круглашов. З 2003 р. тут створено «Школу молодого викладача» з метою допомогти становленню творчого поповнення колективу.

Науковці кафедри з часу її створення захистили 2 докторські та 7 кандидатських дисертацій. Підготовлено чи опубліковано низку наукових монографій, серед яких праці: А. М. Круглашов «Драма інтелектуала: політичні ідеї Михайла Драгоманова»; В. І. Бурдяк «Республіка Болгарія на зламі епох (політичні трансформаційні процеси)»; В. І. Бурдяк, Н. Ю. Ротар «Політична культура країн Європи в контексті інтеграційних процесів» та інші. Загалом опубліковано понад 200 наукових робіт.

Нині в цьому науковому осередку працюють 4 доктори наук, професори; 9 кандидатів історичних наук, у тому числі 8 доцентів; 10 асистентів. При кафедрі діє магістратура, аспірантура та докторантура.

Професорсько-викладацький колектив співпрацює з Буковинським політологічним центром (з 1997), з Фондом Ф. Еберта в Україні, з яким провели 6 міжнародних конференцій та симпозіумів із наступною публікацією їх матеріалів. Конференції були присвячені проблемам європейської інтеграції, безпеці та розвитку регіонів Східної Європи, перспективам транскордонної співпраці та іншим прикладним питанням політичної науки. У взаємодії з Канадським інститутом українських студій Альбертського університету кафедра ініціювала проведення міжнародної наукової конференції «Україна – Румунія – Молдова: історичні, політичні та культурні аспекти взаємин» (2001). Поважне прикладне значення мала й Міжнародна конференція «Етнічні взаємини на території євро регіону «Верхній Прут» (2001). Практично щороку кафедра організує на факультеті та в університеті одну-дві міжнародні наукові конференції. Активно розвивається співробітництво кафедри з ученими Австрії, Канади, Румунії, Словаччини, Росії, Білорусі та інших країн. Окремі викладачі кафедри проходили стажування у провідних наукових центрах за кордоном. Наприклад, доц. С. Г. Федуняк стажувався у США та Канаді, у 2004 р. у США перебував Ю. А. Юрійчук. Професора А. М. Круглашова двічі запрошували на посаду професора-гостя Альбертського університету до Канади. Доц. Н. В. Стрельчук виконувала дослідження на грант, отриманий від НАТО.

Кафедра намагається робити посильний внесок у вивчення та розв'язання регіональних проблем, зокрема Чернівецької області. У минулому її викладачі аналізували стан сучасних українсько-румунських відносин, суспільно-політичні трансформації на теренах Буковини. У 2004 р. на замовлення Чернівець-

кої обласної держадміністрації та обласної ради виконувалося комплексне дослідження «Політичне управління регіональним розвитком».

На кафедрі виходить друком збірка наукових праць «Політологічні та соціологічні студії», вона бере участь в інших виданнях історичного факультету. Наші науковці активно друкуються у вітчизняних і зарубіжних фахових виданнях.

Кафедру міжнародних відносин створено у вересні 2001 р. внаслідок реорганізації на історичному факультеті. До цього вона мала назву – всесвітньої історії та міжнародних відносин – і готувала студентів з 1999 р. за спеціальністю «Країнознавство» з напрямку підготовки «Міжнародні відносини». Кафедру очолював з 1996 р. Юрій Іванович Макар – доктор історичних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України (2001), академік Української академії історичних наук, який працює в університеті з 1971 р.

У 2002 р. відкрито ще одну спеціальність з цього самого напрямку – «Міжнародна інформація». Підготовка здійснюється за трьома освітньо-кваліфікаційними рівнями. Кафедрою обслуговуються 336 студентів денної та 122 студенти заочної форми (2004-2005 н. р.).

Вона має достатньо високий науковий потенціал: 3 доктори історичних наук, професори – Ю. І. Макар, Т. В. Марусик (проректор університету) та В. П. Фісанов; 2 доктори політичних наук, професори – Б. О. Ярош та О. А. Васюта; доктор медичних наук, професор, Надзвичайний і Повноважний посол України Г. І. Ходоровський; кандидат філософських наук, доцент В. Є. Струтинський; 3 кандидати історичних наук – доценти В. Л. Карпо (заст. декана факультету з навчально-методичної роботи) та Т. Я. Лупул (учений секретар спеціалізованої ради із захисту дисертацій з історичних наук), асистент А. І. Горук; 3 кандидати політичних наук – доценти В. І. Моцок, В. Ю. Макар та асистент І. І. Макух-Федоркова; 7 асистентів – О. Ю. Бойко (подала до захисту кандидатську), А. М. Гев'юк, Л. І. Коврик, М. П. Кушнір, І. В. Патарак, А. В. Стецюк, С. М. Швидюк.

Четверо викладачів кафедри (професори Ю. І. Макар, В. П. Фісанов, Т. В. Марусик і доц. Т. Я. Лупул) є членами спеціалізованих вчених рад із захисту кандидатських і докторських дисертацій з історичних та політичних наук: Ю. І. Макар очолює спецраду з політичних наук, В. П. Фісанов – заступник голови спецради з історичних наук, а Т. Марусик – член експертної ради з історії ВАК України.

Науково-педагогічні кадри кафедри – це досвідчені спеціалісти в галузях всесвітньої історії, політології та міжнародних відносин.

За період 2001–2005 рр. на кафедрі підготовлено й успішно захищено докторську (І. В. Жалоба) та 5 кандидатських дисертацій (Т. Я. Лупул, В. І. Моцок, А. І. Горук, В. Ю. Макар, І. І. Макух-Федоркова). Нині тут навчаються 7 аспірантів.

Урочисте засідання вченої ради факультету, присвячене 70-річчю завідувача кафедри міжнародних відносин та багаторічного декана – Юрія Івановича Макара. Зліва направо: доцент В. Струтинський, професор О. Добржанський, проректор, професор Т. Марусик, професор Ю. Макар, ректор, професор С. Мельничук, радник ректора, професор С. Костишин

У 2001–2002 рр. колектив кафедри продовжував наукове розроблення теми «Питання соціально-економічної та політичної історії країн Європи і Північної Америки в новий та новітній час», а у 2002 р. почато науково-дослідну роботу «Проблеми соціально-політичної історії та міжнародних відносин у сучасному світі». Вчені кафедри неодноразово брали участь у міжнародних наукових конгресах і конференціях, що відбувалися в Україні, Канаді, Словаччині, Польщі, Румунії, Росії, Чехії. Щорічно науковці публікують свої праці в закордонних і вітчизняних фахових виданнях. За період з 2001 по 2003 р. опубліковано 4 монографії: Макар Ю. І. Хотинщина. Історичний нарис. – Чернівці: Молодий буковинець, 2002 (у співавторстві з О. Добржанським і О. Масаном); Макар Ю. І. Холмщина і Підляшся в I половині ХХ ст. Історико-політична проблематика. – Львів, 2003; Макар Ю. І. (у співавторстві) З Україною в серці. – Чернівці: Букрек, 2003). Планується видання колективної монографії під керівництвом Ю. І. Макара – «Від депортації до депортації: політико-правове становище українців Холмщини і Підляшся у ХХ ст.».

Видано 4 навчальні посібники: Гакман С. М. (у співавторстві). Становлення інституту громадянських захисників прав людини в Україні (2000–2003 рр.). – Київ, 2003; Фісанов В. П. (у співавторстві). ЗМІ в демократичному процесі. – Київ, 2002; Макар Ю. І. (у співавторстві). Мудрість народна – мудрість міжнародна: Прислів'я, приказки, крилаті вислови та мовні звороти (дев'ятьма мовами). – Чернівці, 2004; Макар Ю. І., Макар В. Ю., Слосар О. Ф.,

Струтинській В. Є. Польська мова. Посібник для студентів-міжнародників. – Чернівці, 2005.

Опубліковано понад 120 наукових статей і 164 наукові доповіді. Перелік видань включає престижні вітчизняні й зарубіжні журнали: «Український історик», «Політика і час», «Bukowina po stronie dialogu», «Ukraincy w najnowszych dziejach Polski 1918–1989», «Буковинський журнал», «Аннали Буковини» (румунською мовою) та багато інших.

На кафедрі щорічно видається збірник наукових праць «Історико-політичні проблеми сучасного світу».

За науковою тематикою вчені активно співпрацюють із закордонними колегами, що підтверджується багатьма угодами з провідними світовими науковими та навчальними центрами.

Пріоритетного значення набувають знання інформаційних систем, основ інформаційної безпеки, інформаційної діяльності різних держав світу і, в першу чергу, країн – сусідів України, особливо Румунії, Молдови, Польщі, Росії. Важливе значення відводиться співпраці з провідними науковими та освітніми вітчизняними й зарубіжними установами: Інститутом міжнародних відносин КНУ імені Тараса Шевченка, Жешовським університетом (Польща), Вищою школою бізнесу і підприємництва в м. Островець-Свентокшиський (Польща), Дипломатичною академією при МЗС України, кафедрою архітектури і охорони пам'яток історії Свентокшиської політехніки (м. Кельце, Польща), Молдавським державним університетом, Фундацією ім. Олега Ольжича, кафедрою української культури та етнографії ім. Гуцуляків Альбертського університету (Канада), Вар-

шавським університетом, Академією спеціальної педагогіки ім. Марії Гжегожевської (Польща), університетом Західної Богемії (Чехія), університетом Марії Кюрі-Склодовської (м. Люблін, Польща), університетом ім. Штефана Великого (м. Сучава, Румунія).

Особливою сторінкою в історії кафедри є співпраця із Саскачеванським університетом в Канаді, започаткована з ініціативи проф. Ю. І. Макара ще 1977 р. Тривалий час спільно з канадськими науковцями опрацьовувалася тема «Роль національно-етнічних груп в освоєнні західних земель Канади». Виконання її завершилося проведенням 2 спільних конференцій – у Чернівцях і Едмонтоні, за наслідками яких у 2002 р. опубліковано том матеріалів «Міграційні рухи із Західної України до Західної Канади» за редакцією Олександра Макара і Радомира Білаша.

Восени 2003 р. у Саскатуні відбувся українсько-канадський колоквиум «Українське національно-державне будівництво: сприяння у співпраці», в якому взяла участь делегація Чернівецького університету (організатор з канадського боку – проф. Асіт Саркар, почесний доктор ЧНУ, а з українського – проф. Ю. Макар). Тоді було ухвалено рішення про проведення колоквиумів на українську і канадську тематику по чергово в Чернівцях і Саскатуні.

На підставі досягнутих домовленостей в Чернівецькому університеті на базі факультету історії, політології та міжнародних відносин створено Центр канадських студій, завданням якого є поглиблення наукових канадознавчих досліджень. Унесено також зміни до навчальних планів кафедри у бік збільшення кількості курсів канадознавчого спрямування.

Співробітники кафедри постійно підвищують кваліфікацію у провідних наукових і навчальних закладах України та зарубіжних країн (Інститут міжнародних відносин КНУ імені Тараса Шевченка, Дипломатична академія при МЗС України). Проф. Ю. І. Макар і доц. В.Є. Струтинський неодноразово брали участь у роботі науково-навчальних програм Польщі (Жешовський університет, Університет Марії Кюрі-Склодовської, Варшавський університет та ін.). Асистент В. І. Моцок також підвищував кваліфікаційний рівень в Інституті орієнталістики Варшавського університету (2000), Academia Istra-politana Nova (м. Сваті, Словачька Республіка (1998), в Європейському інституті громадського врядування (1998), Центральноєвропейському університеті (2000); у 2002-2003 н. р. він стажувався за програмою Фулбрайта в університеті штату Пенсільванія. Це підтверджено належними сертифікатами.

Інтенсифікація зовнішньополітичних і зовнішньоекономічних зв'язків Української держави, особливо у світлі подій переустрою світової системи міжнародних відносин, нової хвилі розширення ЄС, реформи в НАТО, відзначення відповідно до Указу Президента Дня Європи в Україні, – все це зумовлює необхідність підготовки висококваліфікованих кад-

рів для молодшої української держави, які були б зорієнтовані на світові зразки і пріоритети у побудові справжнього демократичного суспільства і своєю активною діяльністю посприяли б швидкому входженню України до числа розвинених країн світу. Для цього II курс спеціальності «Країнознавство» щорічно проходить практику в Польщі, в Літній школі польської мови і культури на базі Жешовського університету, Свентокшиської політехніки, Університету Марії Кюрі-Склодовської, а також у Сучавському університеті ім. Штефана Великого (Румунія).

Упродовж років підготовки фахівців за спеціальностями «Країнознавство» та «Міжнародна інформація» спостерігається зростаючий попит молоді на них. Це пояснюється не тільки розумінням того, що в регіоні стає все більше людей, які не просто цікавляться міжнародною політикою, а намагаються брати в ній безпосередню участь, а й тим, що зростання життєвого рівня населення Буковини та сусідніх з нею західно-українських областей збільшило можливості населення оплачувати освітні послуги. З вересня 2005 р. на базі кафедри міжнародних відносин відкрито **кафедру міжнародної інформації**, завідує якою професор Володимир Фісанов.

У зв'язку з відкриттям на факультеті у 2001 р. кафедри міжнародних відносин, випускники якої мають достатньо володіти кількома іноземними мовами, ректорат Чернівецького університету того самого року створив на тодішньому історичному факультеті **кафедру іноземних мов**. Бралось до уваги також розуміння ролі та місця іноземних мов у сучасних університетах, які визначають їх європейськість.

Завідує кафедрою Тарас Дмитрович Івасютин – кандидат філологічних наук, доцент, знавець французької мови, людина європейського світогляду.

Колектив цієї кафедри сконцентрував свої зусилля та увагу на зростанні наукового потенціалу й поліпшення навчально-методичної роботи. Разом із сумісниками тут налічується 20 викладачів, з яких 6 кандидатів наук, доцентів (що становить 37%). Принагідно зауважимо, що на початку створення ка-

Колектив кафедри іноземних мов факультету історії, політології та міжнародних відносин

федри було лише 3 кандидати наук, доценти. Захистили дисертації М. М. Лучак і З. Б. Куделько.

Працюють над дисертаціями аспіранти кафедри зарубіжної літератури денного відділення І. І. Логвинов та Т. А. Басняк. Оскільки на кафедрі відсутня аспірантура, молоді викладачі прикріплюються до інших (кафедра англійської мови – асист. Т. М. Скаб; кафедра французької мови – асист. В. В. Нічий; кафедра міжнародних відносин – асист. В. В. Богатирець; кафедра політології – асист. В. В. Семенко; кафедра етнології – асист. О. І. Камінська). Асист. О. Ф. Слюсар прикріплений до кафедри загального мовознавства Педагогічної академії м. Кракова (Польща).

Основний напрям наукових досліджень колективу викладачів – «Країнознавчі, перекладознавчі,

лінгвістичні та літературознавчі аспекти дослідження іноземних мов». За час своєї діяльності члени кафедри видали: словник (З. Б. Куделько у співавторстві), 7 підручників, навчальних посібників (з них 4 з грифом Міністерства освіти та науки України); монографію (З. Б. Куделько у співавторстві); 36 наукових статей, у тому числі 29 у вітчизняних журналах, 7 – у зарубіжних. Викладачі разом зі студентами опублікували 24 наукові праці.

Тут діє секція перекладознавчих і лінгвокраїнознавчих студій на щорічних студентських наукових конференціях.

Особливу увагу на кафедрі спрямовано на підготовку висококваліфікованих спеціалістів з іноземних мов, оскільки на спеціальностях «Країнознавство» і «Міжнародна інформація» студенти-бакалаври отримують поряд з іншою кваліфікацією «Перекладач». Вони повинні вміти самостійно читати та розуміти незнайомий неадаптований текст; сприймати іноземну мову на слух (радіо, телебачення); вести бесіду іноземною мовою у сферах ситуативного та професійного спілкування; реферувати й анотувати художні та спеціальні тексти; перекладати з української мови на іноземні й навпаки спеціальні суспільно-політичні та історичні тексти і, таким чином, володіти основними положеннями теорії перекладу.

Найкращі студенти країнознавчого відділення беруть участь у республіканських олімпіадах з іноземних мов. Так, 2002 р. студент Я. Олексійчук отримав грамоту за краще вміння вести політичні дебати (м. Донецьк), 2004 р. – студентка О. Коваленко одержала грамоту за кращий есей англійською мовою (м. Донецьк).

При кафедрі працюють методичний і науковий семінари. Створена й функціонує методична комісія на чолі з доцентом О. Я. Івасюк.

Кафедра підтримує зв'язки із зарубіжними країнами, з культурними та дипломатичними центрами цих країн у Києві. Запрошуються для читання лекцій та проведення практичних занять викладачі з Австрії, Німеччини, Франції, Канади, США. У свою чергу, деякі її викладачі беруть участь у міжнародних наукових конференціях (Франція, Польща, Чехія).

Співробітники кафедри проводять щорічні традиційні свята іноземних мов, які користуються великою популярністю серед студентської молоді університету.

Студенти-історики на археологічній практиці в Хотинській фортеці

ФАКУЛЬТЕТ КОМП'ЮТЕРНИХ НАУК

Федір Олексійович Сопронюк – випускник математичного факультету (1969), академік Академії наук Вищої школи України, доктор фізико-математичних наук, професор.

Народився 10 листопада 1946 р. у с. Осниках на Тернопільщині. Ще в школі Федір Олексійович захопився точними науками, тому й вступив на математичний факультет Чернівецького університету, закінчивши який, здобув фах математика-обчислювача.

Трудовий шлях розпочав у рідному університеті – працював інженером, математиком-програмістом обчислювальної лабораторії.

У 1973 р. Ф. О. Сопронюк вступив до аспірантури обчислювального центру Ризького університету, після закінчення якої повернувся до Чернівецького університету, де обіймав посади асистента, старшого викладача, доцента, завідувача кафедри математичних проблем управління і кібернетики, а згодом став деканом факультету комп'ютерних наук.

У 1979 р. захистив кандидатську дисертацію, а в 1996 р. – докторську.

Професор Ф. О. Сопронюк проводить значну наукову та навчально-методичну роботу. На високому теоретичному та методичному рівні викладає фундаментальні та професійно-зорієнтовані дисципліни: «Програмування (інформатика)», «Теорія керуван-

**СОПРОНЮК
Федір Олексійович**

Декан факультету

ня», «Математичні і комп'ютерні моделі мехатронних систем», «Цифрова обробка інформації та розпізнавання образів», «Технології розробки розподілених баз даних», керує магістерськими та дипломними роботами. Як декан факультету та завідувач кафедри Ф. О. Сопронюк володіє ґрунтовними фаховими знаннями, має широку ерудицію, демократичний у спілкуванні зі студентами та колегами. Постійно веде цілеспрямовану наукову роботу, шукає прогресивні ідеї та впроваджує їх у практичну діяльність і навчальний процес.

Автор понад 70 наукових праць, серед яких монографія «Моделювання та оптимізація систем управління з розгалуженням структур». Член редколегій збірника наукових праць Чернівецького університету та наукового журналу Сучавського університету (Румунія), неодноразовий член оргкомітетів міжнародних і всеукраїнських наукових конференцій.

Підготував трьох кандидатів наук, керує роботою трьох аспірантів і пошукувачів наукового ступеня. Виконував обов'язки заступника голови спеціалізованої вченої ради із захисту кандидатських дисертацій у Чернівецькому університеті, член спеціалізованої вченої ради із захисту кандидатських дисертацій у Тернопільському державному технічному університеті імені Івана Пулюя.

Факультет комп'ютерних наук створено в університеті 20 лютого 2004 р. на базі таких кафедр математичного та фізичного факультетів:

– кафедри математичних проблем управління та кібернетики (математичний факультет);

– кафедри математичної та прикладної статистики (математичний факультет);

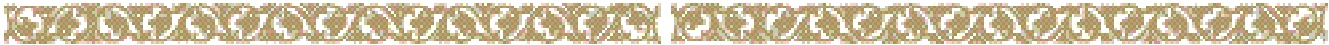
– кафедри комп'ютерних систем і мереж (фізичний факультет).

На факультеті ведеться підготовка фахівців за такими напрямками та спеціальностями: «Прикладна математика» (спеціальність «Інформатика», спеціалізація – програмне забезпечення комп'ютерних сис-

тем); «Математика» (спеціальність «Статистика», спеціалізація – фінансова та актуарна математика); «Комп'ютерні науки» (спеціальність «Програмне забезпечення автоматизованих систем»); «Комп'ютерна інженерія» (спеціальність «Комп'ютерні системи та мережі», спеціалізації – захист інформації в комп'ютерних мережах, захист інформації в банківських комп'ютерних мережах).

Навчальні плани всіх спеціальностей передбачають підготовку бакалаврів, спеціалістів і магістрів.

Випускники за спеціальністю «Інформатика» можуть працювати математиками-програмістами, адміністраторами локальних і корпоративних мереж, ви-

кладачами інформатики, науковими співробітниками та викладачами вищих навчальних закладів. Основними напрямками підготовки фахівців спеціальності є розробка та проектування сучасних інформаційних систем; об'єкто-зорієнтоване програмування, сучасні Web-технології та технології Net; середовища та мови програмування Delphi, C++, Java тощо; візуальні технології; розробки баз даних у мережах Internet, Intranet та Extranet; робота з мережевими операційними системами (Unix, Windows 2000 та ін.).

Випускники за спеціальністю «Комп'ютерні системи та мережі» – це фахівці з мережових технологій, які працюють у різних науково-дослідних і фінансових установах. На факультеті функціонує локальне відділення Міжнародної академії CISCO – однієї з провідних компаній світу з комп'ютерних мереж. Основними напрямками підготовки фахівців цієї спеціальності є розробка концепції комп'ютеризованої системи, експертний аналіз і проектування топології, логічної та фізичної структури локальних і глобальних комп'ютерних мереж, проектування інформаційних вузлів мережі Internet.

Випускники за спеціальністю «Програмне забезпечення автоматизованих систем» можуть працювати інженерами-програмістами, адміністраторами локальних і корпоративних мереж, спеціалістами з проектування та розвитку інформаційних і автоматизованих систем, систем штучного інтелекту й експертних систем, спеціалістами із сучасних Web-технологій, науковими співробітниками. Основними напрямками підготовки фахівців спеціальності є розробка прикладного програмного забезпечення інформаційних та автоматизованих систем, проектування мікропроцесорних систем і їх елементів для автоматизованих систем, вибір,

новітніх комп'ютерних інформаційних технологій, які можуть працювати фінансовими інженерами-менеджерами, науковими консультантами й аналітиками-інженерами у фінансових і страхових інституціях (банки, фондові біржі, страхові організації, інвестиційні фонди); бути викладачами у спеціалізованих і вищих навчальних закладах економіко-фінансового напрямку.

На факультеті здобувають освіту майже 800 студентів. Навчальний процес на факультеті забезпечують 65 викладачів і співробітників, серед яких сім – докторів наук, 20 – кандидатів наук. Деканом факультету є доктор фізико-математичних наук, професор, академік Академії наук Вищої школи України Федір Олексійович Сопронюк.

Матеріальна база підготовки фахівців – це п'ять комп'ютерних класів і чотири лабораторії, обладнані найсучаснішою технікою та програмним забезпеченням. Усі комп'ютери з'єднані локальною мережею. Студенти мають можливість безкоштовного доступу до ресурсів усесвітньої мережі Internet. Висококваліфіковані викладачі, спеціалізовані гуртки, олімпіади, участь у вузівських, міжнародних конференціях і конкурсах дають студентам неоціненний досвід і широкий спектр знань у галузі комп'ютерних систем і мереж та найсучасніших комп'ютерних інформаційних технологій.

Кафедру математичних проблем управління та кібернетики створено в 1972 р. Першим її завідувачем був професор Василь Павлович Рубаник.

З 1976 р. до 1986 р. кафедру очолював доцент Марко Ілліч Букатар. У 1986 р. завідувачем став доктор фізико-математичних наук, професор Микола Федорович Кириченко – відомий фахівець у галузі теорії управління. З його приходом на кафедру відбулася докорінна перебудова як програми підготовки фахівців з інформатики й обчислювальної техніки, так і зміст фундаментальних, професійно-зорієнтованих і вибірко-вих дисциплін. З ініціативи професора М. Ф. Кириченка створено спеціалізовану вчену раду із захисту дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата наук з напрямку «Інформатика» та аспірантуру зі спеціальності «Математичне моделювання та обчислювальні методи».

У 1992 р. кафедру очолив професор Ф. О. Сопронюк. Під його керівництвом щорічно оновлюються курси лекцій, запроваджуються нові дисципліни, що відповідають загальноосвітній тенденції розвитку інформатики й обчислювальної техніки. Значна увага приділяється розвитку технологій розроблення розподілених баз даних, сучасних Internet і Intranet технологій, технологій WEB-дизайну, проектування і розроблення програмних засобів на основі ActiveX компонентів, сучасних візуальних технологій розроблення програм засобами мов C++, Visual Basic 6.0, програмування у

Урочисте вручення дипломів випускникам факультету

використання, адаптація периферійних технічних засобів, засобів телеобробки та передавання даних до потреб користувача.

Випускники за спеціальністю «Статистика» – це інженерно-науковий персонал у галузі комп'ютерного моделювання та впровадження статистичних методів,

Викладачі, співробітники та студенти кафедри МПУІК

середовищі Delphi. У 2004 р. професор Ф. О. Сопронок став деканом новоствореного факультету комп'ютерних наук, до складу якого перейшла і кафедра математичних проблем управління та кібернетики.

Наукові дослідження на кафедрі проводяться за темами: «Дослідження методів системного аналізу математичних моделей систем керування» та «Розробка математичних і комп'ютерних методів дослідження регулярно та сингулярно збурених систем керування зі змінною структурою». За цей час двоє членів кафедри захистили докторські дисертації, 15 – дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата наук, організовано та проведено кілька конференцій, шкіль молодих учених і семінарів. Для забезпечення навчального процесу функціонують два комп'ютерні класи. Забезпечено безперебійний доступ до ресурсів мережі Internet.

Між факультетом комп'ютерних наук університету та факультетом електричної інженерії Сучавського університету (Румунія) укладено Міжнародну угоду з наукового співробітництва на 2001-2005 рр., і кафедра повністю виконує свої зобов'язання за цією угодою. Добрі ділові стосунки підтримуються також із Технічним університетом у м. Відні (Австрія).

Навчальний процес на кафедрі забезпечують кваліфіковані викладачі.

Завідувач кафедри, професор Сопронок Федір Олексійович читає такі навчальні курси: «Основні напрями наукових досліджень», «Теорію управління динамічних систем зі змінною структурою», «Математичне моделювання мехатронних систем». Тема його докторської дисертації «Дослідження систем керування зі зміною вимірності фазового простору» (1996). Підготував трьох кандидатів наук, а ще троє – під його керівництвом навчаються в аспірантурі. Опублікував понад 70 наукових праць.

Доцент кафедри – Анатолій Дем'янович Семенюк працює в університеті з 1963 р. У 1988 р. захистив кандидатську дисертацію «Оптимизация надежности технических систем управления на стадии проектирования с использованием вероятностного моделирования» (науковий керівник – професор Ю. Г. Заренін). Автор 34 наукових праць з теорії надійності, проектування складних технічних систем.

Доцент Любов Іванівна Ясинська працює на кафедрі від часу її створення. Після закінчення університету в 1965 р. працювала на кафедрі прикладної математики та механіки, а також в обчислювальному центрі університету. У 1986 р. захистила кандидатську дисертацію «Устойчивость стохастических систем с последствием при наличии пуассоновских возмущений» (під керівництвом професора М. Л. Свердана). Автор близько сотні наукових праць з поведінки розв'язків стохастичних диференціально-функціональних рівнянь за наявності вінерівських і пуассонівських збурень, співавтор 3 монографій і 5 методичних посібників.

Доцент Любов Костянтинівна Шеляг з 1967 р. працювала асистентом кафедри прикладної математики та механіки, а з 1972 р. – асистентом кафедри математичних проблем управління та кібернетики. У 1990 р. під науковим керівництвом професора М. П. Ленюка захистила кандидатську дисертацію «Стохастические обобщенные динамические задачи термоупругости и термовязкоупругости для массивных тел». Автор понад 30 наукових праць і методичних розробок.

Доцент Антон Михайлович Садовяк у 1965 р. закінчив фізико-математичний факультет Чернівецького університету і з 1966 р. працює в університеті. Дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата наук «Системи лінійних стохастичних диференціальних рівнянь» захистив у 1975 р. у Латвійському університеті. На кафедрі математичних проблем управління та кібернетики вже майже 20 років. З 2004 р. – заступник

декана факультету комп'ютерних наук із навчально-методичної роботи. Видав 40 наукових і науково-методичних праць з розв'язків стохастичних диференціальних рівнянь, теорії стійкості, теорії керування, моделювання робототехнічних систем.

Доцент Єлизавета Миколаївна Тимофєєва на кафедрі працює з 1977 р. У 1995 р. під керівництвом професора Ф. О. Сопронюка захистила кандидатську дисертацію «Моделювання систем управління зі змінними структурами». Опублікувала понад 40 наукових праць і методичних розробок із проблем математичного моделювання й обчислювальних методів у наукових дослідженнях.

Кандидат наук Юрій Павлович Стецько працює з 1981 р. старшим інженером, а з 1990 р. – асистентом. У 1993 р. під керівництвом професора М. Ф. Кириченка захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата наук «Исследование некоторых задач устойчивости и стабилизации линейных систем». Опублікував 11 наукових праць і методичних розробок з проблем теорії стійкості та теорії управління.

Кандидат наук Микола Андрійович Руснак у 1992 р. захистив дисертацію «Оптимизация наблюдений у задачах минимаксного оценивания функционалов от решений уравнений с частными производными» (науковий керівник – професор О. Г. Наконечний). Автор понад 30 наукових праць та методичних розробок з проблем методів мінімаксного оцінювання.

Кандидат наук Василь Васильович Лазорик у 1992 р. під керівництвом професора М. Ф. Кириченка захистив дисертацію «Математичні методи моделювання робототехнічних процесів». Наукові інтереси пов'язані з математичним моделюванням, методами оптимального керування, комп'ютерною графікою, технологією розробки програм, програмним забезпеченням, комп'ютерною логікою. Автор 27 наукових праць і методичних розробок.

Кандидат наук Валерій Григорович Фратавчан у 1992 р. захистив дисертацію «Математическое обеспечение рукописного рабочего места математика-программиста» під керівництвом професора М. Ф. Кириченка. Автор 23 наукових праць з проблем штучного інтелекту, теорії компіляції, математичного моделювання, комп'ютерної графіки, програмного забезпечення комп'ютерів і методичних розробок.

Крім докторів і кандидатів наук навчальний процес на факультеті забезпечують асистенти кафедри Є. Ф. Сопронюк, М. А. Негадайлов, О. Ю. Мішковець, В. В. Васько, М. П. Коцур, Р. В. Процюк. Значну допомогу в організації та проведенні занять надають спеціалісти комп'ютерних класів О. В. Руснак, Н. В. Пшеничка, Е. О. Стецько та старший лаборант кафедри О. Л. Кириченко.

Кафедру математичної і прикладної статистики створено 1 вересня 2000 р. у складі математичного факультету, розпочато підготовку фахівців зі спеціальності «Статистика».

До грудня 2001 р. завідувачем кафедри був перший проректор університету, професор М. Л. Свердан, відтоді її очолює професор В. К. Ясинський.

Перший склад кафедри – завідувач, професори В. К. Ясинський та М. Л. Свердан, доценти М. І. Букатар, Я. М. Дрінь, С. Ф. Калашнікова, А. Р. Семчук, П. Ф. Ярема, асистент І. В. Юрченко, аспірант В. Ю. Береза, старший лаборант С. І. Курінна.

Нині на кафедрі працюють: завідувач – доктор фізико-математичних наук, професор В. К. Ясинський, кандидати фізико-математичних наук, доценти А. Р. Семчук, І. В. Юрченко, кандидати фізико-математичних наук, асистент А. В. Нікітін, асистенти С. В. Антонюк, В. Ю. Береза, І. В. Вернигора, І. В. Дарійчук, К. В. Сачко, Н. А. Черневич і старший лаборант С. І. Курінна. Середній вік професорсько-викладацького складу – 32 роки, а докторів і кандидатів наук – 48 років. Значну допомогу в становленні в університеті спеціальності «Статистика» надають академік НАН України В. С. Королюк, член-кореспондент НАНУ М. І. Портенко, кандидат фізико-математичних наук, доцент М. І. Букатар, кандидати фізико-математичних наук, асистенти К. В. Лакуста, Б. Д. Шепетюк, які працюють на кафедрі за сумісництвом. З лютого 2004 р. кафедра ввійшла до складу новоствореного факультету комп'ютерних наук.

Завідувач кафедри – Володимир Кирилович Ясинський – випускник фізико-математичного факультету (кафедра прикладної математики і механіки, 1965 р.) Чернівецького університету, доктор фізико-математичних наук, професор. Докторську дисертацію «Математичні методи дослідження стійкості стохастичних систем з післядією за наявності пуассонівських збурень» захистив у 1993 р.

Викладачі кафедри забезпечують читання навчальних дисциплін на економічному, географічному, фізичному, хімічному факультетах, факультеті прикладної математики та факультеті комп'ютерних наук.

Вони також здійснюють наукову та науково-методичну роботу, пов'язану з дослідженням властивостей розв'язків стохастичних диференціальних рівнянь з післядією, моделюванням економічних процесів, застосуванням методів статистичного аналізу, створенням модульно-рейтингових навчальних систем із різноманітних навчальних дисциплін. На кафедрі функціонує аспірантура.

Науковці беруть участь у підготовці та проведенні всеукраїнських і міжнародних конференцій, є членами спеціалізованих учених рад із захисту кандидатських дисертацій, колективними й індивідуальними членами престижних міжнародних наукових і науково-технічних спільнот: Американського математичного товариства (AMS), Міжнародного товариства актуаріїв. Зокрема викладачі кафедри неодноразово запрошувалися як доповідачі на міжнародні наукові конференції, що проходили в Україні, США, Німеччині, Румунії, Швеції, Росії.

Кафедра має досвід у написанні підручників і методичних посібників, у тому числі електронних. У 1999-2004 рр. викладачами видано вісім монографій і навчальних посібників. Щорічно колектив кафедри публікує в міжнародних і вітчизняних наукових виданнях понад 10 статей і 30 тез.

Усі студенти старших курсів спеціальності «Статистика» охоплені науково-дослідною роботою, яка реалізується в курсових, бакалаврських, дипломних і магістерських роботах. Найкращі зі студентів виконують дослідження в рамках бюджетної науково-дослідної теми. Результати цієї роботи студенти доповідають на міжнародних наукових конференціях, публікують у наукових журналах.

Колектив кафедри математичної та прикладної статистики

З січня 2004 р. кафедра веде дослідження в рамках науково-дослідної теми «Оптимальне керування стохастичними диференціально-функціональними й інтегро-функціональними системами Іто-Скоророда». Метою цього проекту є розроблення якісних і конструктивних методів розв'язання задач керування, орієнтованих на системи стохастичних диференціально-функціональних рівнянь (СДФР) та інтегро-функціональних рівнянь (СІФР) з пуассонівськими переміканнями (модель Іто-Скоророда), обґрунтування існування керування, отримання загального вигляду функціоналу Беллмана та побудова оптимального керування для лінійних і квазілінійних стохастичних динамічних систем за А. В. Скороходом із квадратичними функціоналами.

На кафедрі математичної та прикладної статистики велику увагу приділяють підготовці кваліфікованих науково-педагогічних кадрів. Так, асистент кафедри А. В. Нікітін у 2004 р. захистив підготовлену на кафедрі кандидатську дисертацію у спеціалізованій ученій раді при факультеті кібернетики Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Інший викладач кафедри – асистент В. Ю. Береза, який отримав стипендію Кабінету Міністрів України для молодих учених, – успішно закінчив стаціонарну аспірантуру при Чернівецькому університеті й подав до захисту кандидатську дисертацію до спеціалізованої вченої ради при механіко-математичному факультеті

Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Асистент С. В. Антонюк вступила до стаціонарної аспірантури при університеті. Викладачі-стажисти К. В. Сачко, І. В. Дарійчук та асистент Н. А. Черневич як здобувачі активно працюють над дисертаційними дослідженнями. Кандидату фізикоматиматичних наук І. В. Юрченку у 2003 р. присуджено вчене звання доцента кафедри математичної та прикладної статистики.

Колектив викладачів кафедри тісно співпрацює з Інститутом математики НАН України. Зокрема, співробітники Інституту – радник директора, академік НАНУ В. С. Королюк і завідувач відділу випадкових процесів, член-кореспондент НАНУ М. І. Портенко

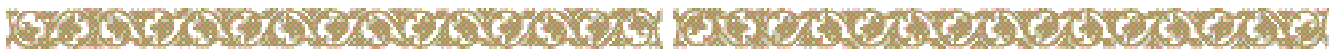
Науковий семінар на кафедрі математичної та прикладної статистики

працюють на кафедрі за сумісництвом і допомагають у становленні спеціальності «Статистика» в Чернівецькому національному університеті.

Тісна співпраця кафедри з науковцями Ризького технічного університету (Латвія). Зокрема, габілітований доктор математики, професор, завідувач кафедри інформаційних технологій Ризького технічного університету Євген Федорович Царков за 2000–2004 рр. неодноразово приїжджав до університету, читав лекції для наших студентів. Результатом цієї співпраці стали спільні з викладачами кафедри статті в наукових журналах.

Колектив кафедри бере участь в експерименті з упровадження положень Болонської декларації та кредитно-модульної системи організації навчального процесу під час підготовки студентів. Зокрема, В. К. Ясинський, В. Ю. Береза, І. В. Дарійчук розробили та впровадили в навчальний процес комп'ютерну модульно-рейтингову навчальну систему з дисциплін «Теорія ймовірностей» і «Методи обчислень».

Цикл навчальних посібників «Лекції з теорії стохастичного моделювання» у п'яти частинах, опублікованих протягом 1999-2004 рр. (автори М. Л. Свердан, Є. Ф. Царков, В. К. Ясинський, Л. І. Ясинська, Є. В. Ясинський, І. В. Юрченко), та навчальний посібник «Економічна інформатика: теорія, лабораторний практикум» (автори А. Р. Семчук, І. В. Юрченко) рекомендовані Міністерством освіти і науки України як навчальні посібники для студентів вищих навчальних закладів.

Кафедра комп'ютерних систем і мереж. Підготовка фахівців з напрямку «Комп'ютерна інженерія» здійснюється в Чернівецькому університеті з 1987 р., коли на базі кафедри теоретичної фізики фізичного факультету було відкрито спеціалізацію «Комп'ютерні системи та мережі» для підготовки інженерів-системотехніків.

З 1 жовтня 1988 р. у структурі фізичного факультету створено кафедру електронно-обчислювальних машин (ЕОМ), яку очолив директор Чернівецького заводу «Електронмаш», кандидат технічних наук Михайлецький Зіновій Миколайович. Її викладачами стали молоді співробітники кафедри теоретичної фізики, кандидати фізико-математичних наук В. М. Ніцович, І. М. Кроншевський, І. Я. Кановський, М. Я. Борець, Ю. В. Бутковський, а науковими співробітниками – М. М. Колесніков та І. В. Ткаченко.

Після успішного захисту кандидатських дисертацій до колективу кафедри приєдналися М. В. Остапович, В. І. Федорук, Р. П. Мунтяну та В. В. Тарновецький. Із перших випускників кафедри були запрошені С. Ю. Гімчинська, Ю. Ю. Чалапчій, О. В. Стець, Д. В. Режко та Л. Л. Гульгай (двоє останніх згодом захистили кандидатські дисертації).

З 1993 р. обов'язки завідувача кафедри ЕОМ виконував доцент М. В. Остапович. У період 2000-2001 рр. кафедру очолював доктор фізико-математичних наук, професор Захар Дмитрович Ковалюк.

У квітні 2001 р. ученою радою університету прийнято рішення про перейменування кафедри ЕОМ на кафедру комп'ютерних систем і мереж, а з 2002 р. її очолив доктор фізико-математичних наук, професор Степан Васильович Мельничук, нині ректор Чернівецького університету.

Викладацький склад кафедри постійно оновлюється. З 2000 р. на кафедрі працюють випускники кафедри – асистенти Н. В. Омелянюк і В. Я. Ляшкевич, з 2001 р. – кандидат фізико-математичних наук, доцент О. Г. Гімчинський, з 2002 р. – асистент І. Д. Яковлева, асистенти, випускники магістратури кафедри І. Д. Лісовенко, С. Л. Воропаєва, Р. І. Марчук, з 2003 р. – доцент, кандидат фізико-математичних наук Г. І. Воробець, з 2004 р. – кандидати фізико-математичних наук Ю. В. Танасюк і С. В. Баловсяк, доктор фізико-математичних наук В. Г. Дейбук, доцент, кандидат фізико-математичних наук С. Е. Остапов, асистенти, магістри Р. В. Рогов, Л. І. Д'яченко, Н. В. Рошупкіна, асистенти О. І. Воробець та О. Я. Олар.

У складі навчально-допоміжного персоналу нині на кафедрі працюють завідувачі лабораторій В. Я. Аугліс, О. Ф. Слонецький, Н. А. Янушевська, фахівці А. П. Мадей, О. Ю. Рошупкін, І. В. Ткаченко, старший лаборант В. М. Остапович.

З 20 лютого 2004 р. – кафедра у складі факультету комп'ютерних наук.

Конкурс зі спеціальності «Комп'ютерні системи та мережі» впродовж останніх років – один із найвищих у вузі. Кількість студентів, які навчаються на кафедрі, зріс від 173 осіб у 1998 р. до 420 – у 2004 р. Кафедра приділяє значну увагу формуванню якісного складу студентів уже в спеціалізованих школах, гімназіях і ліцеях, роботі в Малій академії наук. Викладачі кафедри керують понад 30 слухачами Малої академії наук, що надалі забезпечує високу якість фахової підготовки наших вихованців, які гідно конкурують зі своїми ровесниками – студентами провідних вузів України, виборюючи призові місця на всеукраїнських студентських олімпіадах із «Комп'ютерної інженерії».

Для проведення навчального процесу за спеціальністю на кафедрі задіяно понад 60 сучасних комп'ютерів, обладнано й укомплектовано найсучаснішою технікою два комп'ютерні класи на 30 посадочних місць. Це дає змогу проводити на високому технічному рівні викладання не тільки дисциплін, пов'язаних із об'єкто-зорієнтованим програмуванням і розробленням систем візуального проектування інтерфейсів користувача програмних продуктів і WEB-дизайну (Delphi, VBA, Java, XML, C++), а й фахово-спеціалізованих дисциплін, де використовується професійно-спрямоване програмне забезпечення з інженерної та комп'ютерної графіки, схемотехнічного проектування засобів обчислювальної техніки та комп'ютерних систем і мереж, зокрема прикладні пакети програм P-CAD, Auto-CAD, 3DMax studio, Protel 98/99/DXP та ін. Всі комп'ютери кафедри об'єднанні в локальну мережу і мають прямий вихід до Internet. Для викладання спеціалізованих дисциплін, передбачених освітньо-професійною програмою підготовки інженерів-системотехніків із напрямку «Комп'ютерна інженерія», обладнано методичний кабінет із науково-методичною літературою та спеціалізовані лабораторії з теорії електричних кіл, комп'ютерної електроніки та схемотехніки,

Колектив кафедри комп'ютерних систем та мереж, квітень 2005 р.

архітектури, конструювання і тестування ЕОМ і периферійних пристроїв, системного програмування, системного програмного забезпечення і WEB-дизайну.

На базі лабораторії спеціалізованих комп'ютерних систем і мереж, систем передавання даних і захисту інформації на кафедрі діє відділення регіональної міжнародної мережевої академії Cisco (Cisco Systems Networking Academy).

Для студентів-магістрантів, здобувачів наукових ступенів та аспірантів створено лабораторії технічного забезпечення та науково-дослідної роботи. Для виконання курсових, бакалаврських, дипломних і магістерських робіт, проведення виробничої практики та навчального процесу загалом широко застосовується обладнання та території наукових підрозділів факультету та матеріально-технічна база Інформаційно-телекомунікаційного центру університету, Чернівецької філії ВАТ «Укртелеком», Чернівецького центрального відділення ВАТ КБ «Промінвестбанк України», Чернівецької обласної дирекції ВАТ поштово-пенсійного банку «Аваль», Чернівецької філії Українського інноваційного банку, філії в місті Чернівці ВАТ «Державного експортно-імпортного банку України», Чернівецького інституту термоелектрики, Чернівецького відділення Інституту проблем матеріалознавства НАН України.

Основні напрями наукових пошуків кафедри окреслені темою «Розробка наукових основ створення, контролю, діагностики і підвищення надійності елементів та пристроїв обчислювальної техніки і систем керування, комп'ютерних систем і мереж спеціального призначення та захисту інформації в телекомунікаційних мережах». Останнім часом колектив кафедри щорічно публікує в закордонних і вітчизняних наукових виданнях 10-15 статей і понад 40 тез наукових доповідей, провідні фахівці беруть участь у роботі наукових шкіл і конференцій не тільки в Україні, а й за кордоном – Польщі, Франції, Німеччині, Австрії та ін.

Завідувач кафедри – професор Мельничук Степан Васильович – випускник кафедри теоретичної фізики фізичного факультету Чернівецького університету. Автор і співавтор понад 160 статей, монографій, підручника та кількох навчальних посібників для студентів вузів, двох підручників для учнів середньої школи. Нагороджений знаком «Відмінник освіти України». Під його керівництвом підготовлено та захищено одну докторську та 10 кандидатських дисертацій. До його наукових інтересів належать питання математичного моделювання фізичних характеристик напівпровідникових матеріалів і структур, які використовуються для елементів і пристроїв обчислювальної й електронної, в тому числі інфрачервоної, техніки, що відображено у монографії «Телурид кадмію: домішково-дефектні стани та детекторні властивості», виданій у співавторстві у 2000 р.

Питаннями розроблення елементів і пристроїв обчислювальної техніки та систем керування, алгоритмі-

зації їх функціонування в комп'ютерних, технологічних і телекомунікаційних системах і мережах займаються доценти Г. І. Воробець, В. Г. Дейбук, кандидати наук С. В. Баловсяк, Ю. В. Танасюк, асистенти Р. В. Рогов, С. Л. Воропаєва, О. І. Воробець, Р. І. Макарчук. Вони тісно співпрацюють із кафедрою спеціалізованих комп'ютерних систем Національного технічного університету «Київський політехнічний інститут», викладачами та співробітниками фізичного і радіофізичного факультетів Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Результати спільної наукової роботи – доповіді на міжнародних наукових конференціях у Німеччині (конференція НАТО в технічному університеті м. Ільменау), Польщі (м. Варшава, м. Закопане, конференції E-MRS), Франції (м. Страсбург, конференції E-MRS) та ін.

Асистент Р. І. Макарчук виконує наукову роботу у Львівському національному технічному університеті «Львівський політехнічний інститут» під науковим керівництвом доктора фізико-математичних наук, професора О. З. Готри. В цьому ж університеті працюють над дисертаційними дослідженнями асистенти кафедри І. Д. Яковлева та І. Д. Лісовенко під керівництвом проректора з наукової роботи Львівського технічного університету, доктора технічних наук, професора А. О. Мельника. Предметом їхніх наукових пошуків є науково-методичні та програмно-апаратні засоби підвищення ефективності спеціалізованих систем і мереж (у тому числі з паралельним і розподіленим обчисленням) на основі топологічного аналізу, балансування навантаження та маршрутизації інформаційних потоків. Про свої наукові доробки вони доповідали на міжнародних конференціях із «Сучасних проблем радіотехніки, телекомунікацій і комп'ютерних наук».

Доцент В. І. Федорук й асистенти В. Я. Ляшкевич та О. Я. Олар займаються розробленням апаратно-програмних методів і засобів забезпечення контролю, діагностики, підвищення надійності й ефективності експлуатації ЕОМ, систем і мереж. Науковим консультантом і керівником дисертацій є декан факультету комп'ютерних наук Хмельницького національного технічного університету, доктор технічних наук, професор В. М. Локазюк, який працює на кафедрі за сумісництвом.

Теоретичні, методологічні, технічні, технологічні й організаційні основи створення комплексних систем захисту інформації в комп'ютерних системах і мережах досліджують доцент С. Е. Остапов, асистенти Н. В. Омелянюк та Ю. Ю. Чалапчій. У 2004 р. доцент С. Е. Остапов проходив наукове стажування у Навчальному центрі перепідготовки та підвищення кваліфікації фахівців у галузі інформаційної безпеки, що діє на базі фізико-технічного інституту Національного технічного університету «Київський політехнічний інститут». Його робота над докторською дисертацією тісно пов'язана із застосуванням напівпровідникових структур в пристроях систем керування.

ПЕДАГОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Ігор Михайлович Зварич – випускник університету (1985), доктор філологічних наук, доцент.

Народився 16 липня 1959 р. у с. Богдані на Закарпатті. Після закінчення середньої школи і проходження військової служби у лавах Радянської армії у 1979 р. вступив до Чернівецького університету на філологічний факультет.

Закінчивши його у 1985 р., здобув спеціальність філолога, викладача російської мови та літератури і поєднав долю з рідним університетом, де займався наукою та викладацькою діяльністю і продовжує нині свій трудовий шлях.

ЗВАРИЧ

Ігор Михайлович

Декан факультету

У 1992 р. Ігор Михайлович захистив кандидатську дисертацію у спеціалізованій вченій раді Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України, а через деякий час здобув учене звання доктора філологічних наук, захистивши дисертацію (2003) у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка.

Протягом роботи в університеті Ігор Михайлович виконував обов'язки заступника декана філологічного факультету з науки та комп'ютеризації. З лютого 2005 р. виконує обов'язки декана педагогічного факультету.

Педагогічний факультет – єдиний такого типу структурний підрозділ у класичних університетах України – відкрито ухвалою Вченої ради університету від 23 квітня 1991 р. для підготовки вчителів початкових класів з вищою освітою за скороченим (3-річним) терміном навчання.

Ініціаторами створення факультету виступили проректор з навчально-методичної роботи Чернівецького університету доцент В. І. Ващенко та директор Чернівецького педагогічного училища В. А. Литовченко. Основу його становили факультет підвищення кваліфікації учителів, який діяв у вищому навчальному закладі з 1988 р. (декан – доцент І. С. Руснак), кафедри педагогіки та психології (завідувач – доцент П. Є. Мармазинська) і філософії (завідувач – доцент Б. В. Починок). Організатором і першим деканом педагогічного факультету став кандидат філологічних наук, доцент І. С. Руснак. З січня 1999 р. до листопада 2000 р. обов'язки декана факультету виконував кандидат філологічних наук, доцент В. С. Филипчук. До кінця січня 2005 р. факультет знову очолював відмінник освіти України, доктор педагогічних наук, професор І. С. Руснак. У лютому 2005 р. деканом призначено доктора філологічних наук, доцента І. М. Зварича.

На базі факультету та Чернівецького педагогічного училища ім. О. Маковея в 1991 р. організовано навчальний комплекс «Педагог», який забезпечував

підготовку фахівців з педагогіки і методики початкового навчання, а також здійснював підвищення кваліфікації вчителів-предметників з 12 спеціальностей і перепідготовку вчителів української мови та літератури, практичних психологів.

Діяльність навчального комплексу було спрямовано на практичне впровадження принципів безперервної освіти на всіх етапах через об'єднання зусиль педагогічного, методичного, наукового і матеріально-технічного потенціалу навчальних закладів різного типу з метою підвищення ефективності навчального процесу, якості підготовки спеціалістів.

Згідно з Положенням про навчальний комплекс з підготовки педагогічних кадрів першими студентами факультету (спеціальність «Педагогіка та методика початкового навчання») стали 50 випускників Чернівецького педучилища.

У 1992 р. завдяки енергійним зусиллям декана факультету розпочато підготовку фахівців зі спеціальностей «Педагогіка та психологія дошкільна» (з набором 25 студентів на денну форму навчання і стільки ж на заочну) та «Музика» (набір – 25 студентів). Відкрито заочну форму зі спеціальності «Педагогіка та методика початкового навчання» (набір – 25 студентів). Запроваджено додаткові спеціальності «Практична психологія» та «Народознавство». Для забезпечення підготовки вчителів музики та народознавства відкрито кафедру музики.

Її організатором і першим завідувачем став лауреат Державної премії України імені Т. Г. Шевченка, народний артист України, керівник і головний диригент Буковинського заслуженого ансамблю пісні і танцю А. М. Кушніренко.

У грудні 1992 р. на базі кафедри педагогіки та психології створено 2 випускні кафедри: педагогіки (завідувач – кандидат педагогічних наук, доцент Д. І. Пенішкевич) і психології та соціології (завідувач – доктор соціологічних наук, професор М. І. Пірен).

У 1994 р. відбувся перший випуск молодих спеціалістів. Найкращі з них (Т. Мишковська, В. Павлюкович, І. Петрюк, І. Прокоп, Н. Рудюк, О. Степаненко) залишилися працювати на кафедрах рідного факультету. Наприкінці 1994 р. на факультеті вже здобувало вищу освіту 295 студентів денної та 188 – заочної форм навчання, працювало 66 викладачів, з них 2 професори і 20 доцентів, кандидатів наук.

У 1995 р. при кафедрі педагогіки відкрито стаціонарну аспірантуру. Її першими аспірантами стали Л. І. Кобилянська та І. М. Петрюк, які в 1998 р. достроково захистили кандидатські дисертації.

Кафедрою педагогіки у цей час розроблені й впроваджені в навчально-виховний процес дві модульні технології навчання: «Основи наукових досліджень з педагогіки» (В. В. Сушанко, Д. І. Пенішкевич, Т. Д. Мишковська) та «Модульні технології вивчення курсу «Дидактика» (В. В. Сушанко, Т. Д. Мишковська).

Уперше в Україні започатковано викладання нормативного курсу «Історія педагогіки України» (Д. І. Пенішкевич), спецкурси «Педагогіка української діаспори» (І. С. Руснак), «Становлення і розвиток освіти на Буковині» (Д. І. Пенішкевич).

Зважаючи на потреби освітніх закладів, викладачі кафедри психології розробили спецкурси «Девіантна поведінка», «Тренінг спілкування», «Мотивація поведінки особистості», «Саморегуляція поведінки», видали підручники та навчальні посібники «Основи етнопсихології» (професор М. І. Пірен), «Психологія творчості» (доцент С. Л. Марков), «Психологія сімейного виховання» (доценти А. К. Дмитренко, П. Є. Мармазинська, Л. П. Шевцова), «Практикум з психодіагностики» (доценти П. Є. Мармазинська, О. С. Тарновська), «Словник-довідник термінів з конфліктології» та ін.

Викладачами кафедри музики впроваджено спецкурси «Проблеми сучасної музики» (доцент В. А. Ломанець), «Основи культурно-просвітницької роботи в загальноосвітній школі» (доцент А. В. Плішка), підготовлено «Пісенник» для учнів молодших і старших класів середньої школи, видано збірники «Хорові твори С. Воробкевича» (професор А. М. Кушніренко) та «Пісні українських Січових Стрільців» (асистент Л. І. Богославець). У 1997 р. професор А. М. Кушніренко увійшов у номінацію 6 найкращих диригентів України і став членом Спілки композиторів України.

Відповідно до концепції розвитку факультету і з урахуванням потреб регіону 1998 р. розпочато підготовку фахівців на базі загальної середньої освіти зі спеціальностей «Соціальна педагогіка. Практична психологія», «Психологія» (спеціалізація «Соціальна і педагогічна психологія»), з 1999 р. – «Початкове навчання» (з додатковою спеціалізацією «Образотворче мистецтво», а з 2002 р. – «Іноземна мова (англійська, німецька)» та «Дошкільне виховання»). З 2000 р. на факультеті на денній і заочній формах навчання готують фахівців зі спеціальності «Педагогіка і методика середньої освіти. Фізична культура» за повним і скороченим терміном навчання. До складу факультету як випускна увійшла кафедра фізичного виховання і спорту (завідувач – кандидат психологічних наук, доцент Б. А. Леко).

У вересні 2002 р. кафедру педагогіки реорганізовано у випускні: загальної та соціальної педагогіки (завідуюча кандидат педагогічних наук, професор Д. І. Пенішкевич), педагогіки та методики початкового навчання (завідувач професор І. С. Руснак).

З 1 січня 2003 р. кафедру фізичного виховання і спорту реорганізовано у випускні кафедру фізичної культури і валеології (завідувач – кандидат фізико-математичних наук С. В. Мединський) та кафедру фізичного виховання (завідувач – кандидат педагогічних наук Т. В. Палагнюк).

Нині на факультеті діє 7 кафедр, що готують фахівців за освітньо-кваліфікаційними рівнями бакалавра і спеціаліста з шести спеціальностей («Дошкільне виховання», «Початкове навчання», «Музична педагогіка та виховання», «Соціальна педагогіка», «Психологія», «Педагогіка і методика середньої освіти. Фізична культура»), кожна з яких має додаткові спеціалізації. Бакалаври спеціальностей «Соціальна педагогіка», «Початкове навчання» та «Фізична культура» здобувають кваліфікацію магістрів.

Крім того, кафедри забезпечують викладання курсів «Педагогіка», «Основи педагогічної майстерності», «Педагогіка і психологія вищої школи», «Психологія», «Основи педагогіки і психології»,

Аналіз уроку студентки-практикантки проводить доцент С. З. Романюк

«Основи медичних знань», «Безпека життєдіяльності», «Цивільна оборона», «Охорона праці» та «Фізичне виховання» на всіх факультетах університету.

На педагогічному факультеті працюють 168 викладачів, з них 4 доктори наук, 9 професорів; 40 доцентів, кандидатів наук. Підготовлено одного доктора соціологічних наук (М. І. Пірен) і доктора педагогічних наук (І. С. Руснак); 10 кандидатів педагогічних і 7 кандидатів психологічних наук. Майбутніх учителів музики готують: народний артист України, член-кореспондент Академії мистецтв України, проф. А. Кушніренко; народний артист України, професор Ю. М. Гіна; заслужений діяч мистецтв доцент В. С. Костриж; заслужений учитель України доцент А. В. Плішка; заслужені артисти України Я. А. Солтис, І. М. Дерда, І. М. Каваціук, лауреат міжнародних конкурсів Л. І. Богославець.

Професор І. С. Руснак

При кафедрах загальної та соціальної педагогіки, педагогіки і методики початкового навчання, психології ведеться підготовка кандидатів педагогічних і психологічних наук.

Факультет підтримує наукові зв'язки з профільними академічними інститутами, багатьма університетами України та інших держав – Росії, Молдови, США і Канади.

З шести бюджетних тем відповідно до профілю і спеціалізації кафедр проводяться наукові дослідження, результати яких опубліковані у 9 монографіях, 340 статтях у наукових збірниках. Видано 32 збірники «Науковий вісник Чернівецького університету: Педагогіка та психологія».

Навчальний процес відбувається загалом на площі факультету. У розпорядженні випускних кафедр 25 аудиторій і навчально-методичних кабінетів, комп'ютерний клас, кабінет педагогічної майстерності, методичний кабінет, психологічна лабораторія, кабінет музичного виховання, анатомії, цивільної оборони, безпеки життєдіяльності, спортивний комплекс.

Практична підготовка майбутніх спеціалістів здійснюється у процесі викладання фахових і професійно-орієнтованих дисциплін та під час виробничої практики в передових навчальних закладах, у тому числі нового зразка (гімназії, ліцеї, школи-комплекси), з якими укладено відповідні угоди.

У процесі творчих пошуків професорсько-викладацького колективу, студентства, громадських організацій на факультеті склалася чітка система виховної роботи, спрямована на формування особистості майбутнього фахівця, розвиток його творчих здібностей, підвищення культурного рівня. Цьому сприя-

ють тематичні вечори відпочинку та ігри: ділові, пізнавальні (брейн-ринг, «Що? Де? Коли?»), сюжетно-рольові, творчі.

Упродовж багатьох років на факультеті діють художні колективи.

Студенти факультету беруть участь у спортивно-масовій роботі. Вони ставали неодноразовими чемпіонами універсиади у різних видах спорту, а за підсумками 54-ої та 55-ої спартакіад команда педагогічного завоювала титул чемпіона університету. Такий самий титул 2004 р. одержала футбольна команда факультету. Вагомих успіхів добиваються спортсмени також в інших змаганнях, на міжнародних і всеукраїнських спортивних форумах, примножуючи спортивну славу університету й України. Це студенти Юрій Бабічук, Юлія Кочервей, Катерина Дмитрюк, Владислав Данилюк – призери й переможці першості світу та Європи.

Кафедра загальної та соціальної педагогіки функціонує з вересня 2002 р., але її основи закладено ще в перші роки діяльності університету, коли 1875 р. на філософському факультеті було відкрито кафедру філософії та педагогіки. Пізніше, у 1923 р., почала діяти кафедра педагогіки та соціології. У 1926-1927 рр. створено педагогічний семінар, а його керівником призначено титулованого професора К. Нарлі, котрий з 1927 р. очолив окрему кафедру педагогіки та історії педагогіки.

У 1940 р. кафедра отримала статус загальноуніверситетської, а в повоєнні часи, з 1944 р., відновила роботу як кафедра педагогіки та психології. За різних років її очолювали відомі вчені та провідні діячі народної освіти: О. П. Турко, Ф. І. Науменко, І. І. Кобиляцький, І. М. Красногорський, І. І. Мирний, Д. М. Щербина, Л. П. Шевцова, С. В. Далавурак, П. Є. Мармазинська.

У 1991 р. кафедра увійшла до складу новоствореного педагогічного факультету, потім її реорганізовано.

З вересня 2002 р. з огляду на розвиток спеціальності «Соціальна педагогіка» кафедра функціонує як випускна. Нині тут працюють 15 штатних викладачів, серед яких – кандидат пед. наук, професор

Народна артистка України Ольга Добрянська серед учасників Андріївських вечорниць

Д. І. Пенішкевич, доценти Р. Л. Мацьопа, В. С. Филіпчук, Л. П. Гаврилюк, Т. А. Алексеєнко, Л. І. Кобилянська, І. М. Петрюк, І. В. Ковальчук.

Кафедра забезпечує підготовку вчителів-предметників для середньої школи і спеціалістів із соціальної роботи для системи освіти, соціальних служб, установ і організацій, закладів управління праці та соціального захисту населення, валеологічної та медичної служб. При кафедрі діє аспірантура.

Колектив кафедри загальної та соціальної педагогіки

Уперше в Україні науковці кафедри під керівництвом лауреата обласної премії імені Юрія Федьковича, професора Д. І. Пенішкевич почали досліджувати історію освіти та педагогічної думки на Буковині (XVIII – I третина XX ст.). З цього напрямку сформувався наукова школа, захистили кандидатські дисертації Л. І. Кобилянська, І. М. Петрюк, І. В. Ковальчук, Г. В. Бучківська, Л. І. Тимчук; завершує кандидатське дослідження В. Г. Звоздецька (наук. керівник професор – І. С. Руснак). Над історико-педагогічною тематикою працюють аспірант кафедри Т. В. Шоліна, асистенти Л. Б. Платаш і Т. А. Равлюк.

Результати цих наукових пошуків відображені в численних наукових і навчально-методичних працях. З-поміж них монографія Д. Пенішкевич «Розвиток українського шкільництва на Буковині (XVIII – початок XX ст.)» (2002); навчальний посібник Д. Пенішкевич з грифом Міністерства освіти і науки України «Зміст і методичне забезпечення шкільної освіти на Буковині (XVIII – початок XX ст.)» (2001); навчально-методичний посібник Д. Пенішкевич, І. Петрюк «Становлення та розвиток професійної освіти на Буковині в кінці XVIII – на початку XX століття» (1998); навчальні посібники: Д. І. Пенішкевич, Л. І. Кобилянська, І. М. Петрюк «Становлення і розвиток народної освіти та педагогічної думки на Буковині» (1997); Д. І. Пенішкевич, Л. І. Тимчук «Ларій Карбулицький – видатний педагог Буковини» (1999) та ін.

Другий напрям – дослідження проблеми нових педагогічних технологій – увів ще на кафедрі педа-

гогіки доцент В. В. Сушанко. Нині його продовжують у докторській дисертації Т. А. Алексеєнко та у кандидатських – Є. В. Немцова і Л. В. Манчуленко. Результати вивчення успішно впроваджуються в практику, видруковано наукові статті, розроблено методичні рекомендації, укладено посібники.

Від 1997 р. на кафедрі започатковано дослідження таких проблем соціальної педагогіки, як психолого-педагогічна підтримка дітей і молоді; соціально-педагогічне вивчення життєдіяльності підлітків та молоді; соціально-педагогічна підтримка сім'ї; соціальний супровід кризових категорій населення (опікунська педагогіка, соціально-педагогічна робота з інвалідами, безпритульність і бездоглядність дітей, зайнятість і працевлаштування сучасної молоді, профілактика негативних явищ у дитячому й молодіжному середовищі).

Кафедра провела міжнародні та всеукраїнські науково-практичні конференції: «Історико-педагогічні та соціальні проблеми професійної підготовки кадрів для системи неперервної освіти і соціальних служб» (2001), «Проблеми розвитку системи соціальної роботи та неперервної освіти в Україні та зарубіжжі» (2002), «Підготовка соціальних педагогів у вищій школі до здійснення соціального супроводу кризових категорій населення» (2004).

Налагоджено науково-методичні зв'язки з Інститутом педагогіки, Інститутом проблем виховання, Інститутом педагогіки та психології професійної освіти АПН України, Жешовською Вищою педагогічною школою (Польща), Клагенфуртським університетом (Австрія) та Вищою професійною школою міста Мерзебург (Німеччина).

При кафедрі успішно працює студентський клуб «Волонтер», який проводить значну науково-просвітницьку й виховну роботу серед студентів (керівники – асистенти Т. В. Шоліна та Я. С. Мудрий).

Кафедру педагогіки та методики початкового навчання створено у вересні 2002 р. з метою вдосконалення підготовки майбутніх учителів початкових класів, активізації наукових пошуків у галузі педагогіки початкової ланки освіти. Її очолює відмінник освіти України, доктор педагогічних наук, професор І. С. Руснак. У складі кафедри 16 викладачів, з них 2 професори, доктори педагогічних наук, 4 доценти та 10 асистентів, із яких 8 – її випускники.

При кафедрі функціонує кабінет педагогічної майстерності, діяльність якого спрямовує колишній учитель-методист початкових класів з багаторічним досвідом роботи, педагогічний здобуток якої занесено до картотеки передового досвіду Центрального інституту вдосконалення учителів, лауреат першої премії імені Омеляна Поповича, відмінник освіти України, доцент М. Г. Іванчук.

У навчальному процесі активно використовуються нові педагогічні технології: мозкова атака, тестове

опитування, ділова гра, проблемне навчання (проф. І. С. Руснак, доценти М. Г. Іванчук, Л. В. Мафтин, С. З. Романюк), демонстрування передового педагогічного досвіду з допомогою теле-, відеоапаратури, рейтингова система оцінювання знань (доценти В. В. Сушанко, Т. Д. Федірчук), семінари-диспути (асистенти І. С. Прокоп, О. Є. Гордійчук, О. М. Палійчук, Г. П. Бигар), використання методу проведення заняття вдвох, дослідницька діяльність у школі та вузі тощо.

Для підвищення якості підготовки майбутніх педагогів стали традиційними відвідування студентами уроків викладачів – переможців конкурсу «Учитель року», авторських шкіл. Найкращі вчителі м. Чернівців запрошуються для проведення практичних і лабораторних занять зі студентами, обговорення актуальних проблем навчально-методичної роботи на методичному семінарі кафедри.

Дбаючи про методичне забезпечення навчально-виховного процесу, викладачі кафедри видали понад 20 методичних рекомендацій і посібників для студентів і вчителів початкових класів, опублікували 5 монографій і понад 150 статей науково-методичного характеру.

До найвагомішого доробку кафедри належать такі видання: М. Іванчук «Святина знань і духовності» (1999); Л. Мафтин «Виховна робота у вузі» (2001); Т. Мишківська «Педагогічна практика з виховної роботи в початковій школі» (2001); М. Іванчук «Основні технології інтегрованого навчання в початковій школі» (2001) та ін.

Кафедрою налагоджено обмін досвідом навчально-методичної роботи та встановлено наукові зв'язки зі спорідненими кафедрами провідних вищих навчальних закладів України. Для читання лекцій запрошують відомих вітчизняних і зарубіжних учених. Перед студентами виступали академік НАНУ П. П. Кононенко, академіки АПН України М. С. Вашуленко, М. Г. Стельмахович, О. В. Сухомлинська, член-кореспондент АПН України Б. М. Ступарик, професори Альбертського університету (Канада) Яр Славутич та Олена Білаш.

Колектив кафедри педагогіки і методики початкового навчання

Наукові інтереси викладачів кафедри зосереджені навколо проблеми «Розвиток педагогічної думки і національного шкільництва в Україні й українському зарубіжжі». З цієї теми захищено докторську та кандидатську дисертації. Продовжується дослідження таких напрямів: виховання особистості молодшого школяра в умовах інтегрованого підходу до навчання; генеза українознавчої складової змісту шкільної освіти в Україні, розвиток мовної освіти зарубіжних українців у ХХ ст., формування дослідницько-педагогічних умінь студентів за умов модульної організації навчального процесу, духовно-моральне виховання молодших школярів засобами етнопедагогіки та ін. З цієї проблематики завершила підготовку докторської дисертації доцент М. Г. Іванчук та кандидатської – аспірант Г. П. Бигар. За досягнення у науково-дослідній роботі доцент С. З. Романюк двічі удостоєна стипендії Кабінету Міністрів України для молодих учених (2001, 2004).

До наукових пошуків активно залучаються студенти, які працюють спільно з викладачами у 5 проблемних наукових семінарах.

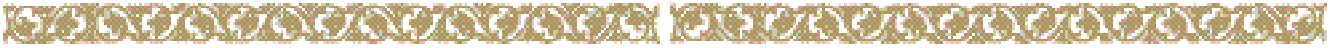
Кафедра виступила організатором міжнародних і всеукраїнських конференцій «Проблеми розвитку системи соціальної роботи та неперервної освіти в Україні та зарубіжжі» (2002), «Розвиток змісту освіти як історико-педагогічна проблема» (2003), «Психолого-педагогічна підготовка педагогічних кадрів у ВНЗ: стан, проблеми, перспективи» (2003), «Освіта і наука: пошуки нових парадигм» (2004), «Становлення нової парадигми управління навчальним закладом в умовах модернізації освіти» (2005).

Активно працює студентський клуб «Педагог», яким керує асистент І. Д. Чорней.

Кафедру психології як самостійну утворено 1 грудня 1992 р., її очолила професор М. І. Пірен. Тут готують фахівців зі спеціальності «Дошкільне виховання. Практична психологія в закладах освіти», а з 1998 р. – «Психологія» (спеціалізація «Соціальна психологія»).

Лекцію читає доцент М. Г. Іванчук

У 1993 р. кафедра стала випускною для слухачів дворічних курсів перекваліфікації дипломованих фахівців зі спеціальностей «Практичний психолог» і «Соціальний психолог для Збройних сил України». Одночасно при кафедрі почали функціонувати однорічні курси перекваліфікації спеціалістів з вищою освітою на практичних психологів для роботи у системі освіти, виробничій та соціальній сфері. Випускники курсів нині працюють викладачами у провідних навчальних закладах Чернівців і Києва, четверо з них захистили кандидатські дисертації з психології.

З вересня 1994 р. обов'язки завідувача кафедри виконував кандидат психологічних наук, доцент А. К. Дмитренко, а у 2002 р. кафедру очолив кандидат психологічних наук, доцент С. Л. Марков. Підготовку фахівців забезпечують 29 штатних викладачів, серед яких 14 кандидатів наук, доцентів. Доцента П. Є. Мармазинську нагороджено Орденом княгині Ольги III ступеня. Асистент В. В. Пасніченко удостоєний звання «Відмінник освіти України». Доцент С. Л. Марков виграв грант фонду «Відродження» на підготовку підручника «Психологія творчості», а 1997 р. – отримав звання «Фулбрайтівський учений». За роки діяльності кафедри кандидатські дисертації захистили М. І. Тютюник, В. М. Радчук, Д. І. Струннікова, Г. М. Дубчак, А. Е. Пасніченко, О. М. Гавалешко, М. І. Комісарик, Н. М. Гуцуляк, О. В. Двіжона, Н. М. Давидюк.

Наукові пошуки викладачів групуються навколо загальнокафедральної теми «Творча особистість: проблеми становлення та самореалізації». У руслі даної проблематики розробляються такі окремі напрями досліджень, як гуманістично-екзистенційний підхід до особистості, психологія творчості та методи активізації творчого потенціалу особистості, життєсмілова детермінація самоздійснення особистості, девіантна поведінка особистості, проблема підготовки практичного психолога у вищих навчальних закладах; соціально-психологічні проблеми конфліктології; розвиток і становлення особистості в системі непе-

Доцент С. Л. Марков вітає учасників конференції

рервної освіти; психологія особистості та особистісного часу; сучасні техніки у психологічному консультуванні та психотерапії.

Кафедра найпершою в Україні започаткувала дослідження теорії і практики психології конфліктів. З цієї та іншої проблематики у 1993–2004 рр. проведено 9 міжнародних і всеукраїнських конференцій, матеріали яких видано у наукових збірниках та в «Словнику-довіднику термінів конфліктології» (1996).

У 2003 р. укладено угоду про співпрацю з Українським науково-методичним центром практичної психології та соціальної роботи Міністерства освіти і науки України та Академією педагогічних наук України, а також створено регіональну науково-дослідну лабораторію як спільний структурний підрозділ центру та університету, що здійснює пошукову, впроваджувальну та науково-методичну роботу.

Викладачами кафедри підготовлено й видано навчальні та методичні посібники: «Психологія сімейного виховання», «Девіантна поведінка підлітків і її корекція», «Соціально-психологічні аспекти керівництва в державних установах», «Психологія конфліктів» тощо.

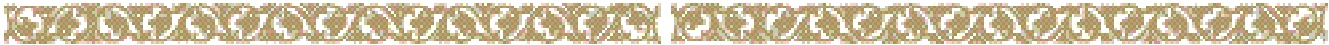
Кафедра підтримує наукові зв'язки з провідними вищими навчальними закладами України, Інститутом психології АПН України ім. Г. С. Костюка, Інститутом соціальної та політичної психології, Інститутом проблем виховання АПН України.

Кафедра музики, створена у вересні 1992 р., свою роботу спрямовує на підготовку фахівців для загальноосвітніх шкіл, гімназій, ліцеїв та інших навчальних закладів, а також сприяє розвитку музичної культури й духовному збагаченню Буковинського краю.

Таку кафедру, за прикладом європейських країн, в університетах України створено вперше. Її організатором і першим завідувачем став народний артист України, лауреат Державної та літературно-мистецької премії ім. С. Воробкевича, член-кореспондент Ака-

Викладацький колектив кафедри психології

демії мистецтв України, професор А. М. Кушніренко. Фундаторами її також були: заслужені артисти України В. А. Ломанець, Ю. М. Гіна, С. В. Шкурган, заслужений учитель України А. В. Плішка, лауреат міжнародних конкурсів Л. І. Богославець, заслужений діяч мистецтв України В. С. Костриж. З 2004 р. кафедрою завідує кандидат педагогічних наук, доцент В. А. Лісовий.

Навчально-виховний процес зі спеціальності «Музична педагогіка та виховання» забезпечує висококваліфікований колектив викладачів: 2 професори, 4 доценти, 13 асистентів. Всі вони є відомими спеціалістами в галузях музично-інструментального й вокального виконавства, хорового й оперно-симфонічного диригування, історії та теорії музики, теорії та методики музичного виховання.

Серед випускників кафедри – народна артистка України Ольга Добрянська, відомий буковинський композитор і співак Віктор Рурак, лауреат фестивалю «Буковинський жайвір» Любомир Равлюк та ін. Нині на кафедрі навчається народний артист України Іво Бобул.

При кафедрі працюють художні колективи: народний хор «Резонанс» (керівник і головний диригент професор А. М. Кушніренко, хормейстер доцент А. В. Плішка); ансамбль скрипалів (керівник професор Ю. М. Гіна), дует і ансамбль бандуристів (керівник асистент І. М. Мокрогуз); оркестр народних інструментів (керівник асистент В. В. Бондаренко); ансамбль баяністів (керівник доцент О. В. Залуцький); вокальний квартет (керівник асистент В. А. Кобилянський).

Активно розвивається творче і наукове співробітництво кафедри з вищими музичними навчальними закладами України та країн СНД: Національною музичною академією ім. П. І. Чайковського (м. Київ), Львівською та Одеською музичними академіями, Російською академією музики та Державним музичним училищем ім. Гнесіних (м. Москва) тощо.

Викладачі кафедри музики

Доброю традицією стало проведення спільних творчих заходів, зокрема студентських олімпіад і конкурсів з музики, обмін досвідом організації навчально-виховного процесу зі спеціальності «Музична педагогіка та виховання».

Кафедра фізичної культури та валеології як випускна з грудня 2002 р здійснює підготовку висококваліфікованих фахівців у галузях фізкультури та спорту, валеології й туристичної роботи за освітньо-кваліфікаційними рівнями: бакалавр, спеціаліст, магістр.

На кафедрі працюють 26 викладачів, з яких 2 доктори наук, професори, 7 кандидатів наук, доцентів, 7 старших викладачів, 10 викладачів. Серед них – 11 кандидатів у майстри спорту, 13 майстрів спорту, майстер спорту міжнародного класу і 2 заслужені тренери України.

Педагогічний колектив виконує планову науково-дослідну роботу: «Науково-теоретичні й методичні основи фізичного виховання та оздоровлення студентів вищих навчальних закладів».

Для методичного забезпечення навчально-виховного процесу викладачі кафедри, починаючи з 2000 р., підготували 27 методичних рекомендацій, 16 монографій, підручників і навчальних посібників (4 з них – із грифом Міністерства освіти і науки України та 2 – із грифом Міністерства оборони України), опублікували 200 науково-методичних статей (з них 60 у співавторстві зі студентами).

Методичними посібниками забезпечені всі дисципліни кафедри. Отримано 3 патенти України та направлено до Держпатенту України заявку на винахід.

Навчальний процес відбувається в сучасних аудиторіях, двох ігрових спортивних залах, тенісному залі, залах стрільби з луку, аеробіки, атлетизму, боротьби, плавальному басейні, стрілецькому тирі та на відкритих спортивних майданчиках і стадіоні.

Викладачі кафедри керують науково-дослідною роботою студентів, різними вида-

Звітує хор кафедри музики

Колектив кафедри фізичної культури та валеології

ми навчально-виробничої практики, яка проводиться у базових школах, дитячих юнацько-спортивних школах, клінічних базах м. Чернівців, спортивних базах (с. Ворохта Івано-Франківської та с. Валя Кузьмин Чернівецької області). Всі види практики забезпечені методичними матеріалами, які містяться у наскрізній програмі педагогічної практики зі спеціальності «Педагогіка і методика середньої освіти. Фізична культура».

Кафедру фізичного виховання в Чернівецькому університеті відкрито в 1944 р. Першим її завідувачем був доцент А. Ушаков (до 1947). Кафедра стала організатором навчальних занять з фізкультури та спортивно-масової роботи серед студентів. Значною подією у спортивному житті університету було проведення у 1949-1950 н. р. Першої спартакіади із п'яти видів спорту. Вищі показники на той час серед трьох вузів Чернівецької області досягав університет (зав. кафедри М. Л. Фельдман, голова низової ради фізкультури М. Зуєв).

Студентський спорт у 50-ті роки розвивався під орудою тодішнього завідувача кафедри, майстра спорту М. О. Лебедева, а також ст. викладачів М. Л. Фельдмана, А. А. Кравченка, І. Л. Марченка, С. М. Філя, А. І. Возняковської, М. М. Цейтлін та ін. У 1958 р. створено студентське спортивне товариство «Буревісник», до якого увійшов і спортивний клуб Чернівецького університету (голова – викладач М. М. Колодій).

У 1960 р. кафедра отримала новий спортивний зал. Відтоді головою Чернівецького обласного товариства «Буревісник» на громадських засадах було обрано завідувача кафедри М. Т. Гонжа.

Студент математичного факультету Сергій Сенюков восени 1973 р. брав участь у першості Європи з легкої атлетики і посів там друге місце зі стрибків у висоту серед юнаків, а через рік виконав норматив майстра спорту міжнародного класу (221 см).

Згодом в університеті з'явилися відомі спортсмени – майстри спорту, неодноразові чемпіони спартакіад студентів України, Республіканської ради ДСТ «Буревісник» борці І. Качур, В. Палійчук (істфак); В. Бойко, В. Долгіх, О. Лесик (фізфак).

У цей час в університеті та й взагалі вперше в Україні набув розвитку хокей на траві. Заслужений тренер Росії В. В. Янушевський та ст. викладач кафедри, майстер спорту Б. Л. Зажаєв створюють у листопаді 1974 р. студентську чоловічу команду з хокею на траві, яка пізніше отримала назву «Університет» і принесла значну спортивну славу рідному вузу.

Для розвитку фізичної культури та спорту з-поміж студентів університету у 60–70-ті роки ХХ ст. досвідчені викладачі М. О. Лебедев, С. Г. Кріцштейн, Б. Л. Зажаєв, Г. А. Русаковський, В. А. Кудрявцев, Ю. Б. Орлов, С. М. Барищенко, О. С. Водоп'янов, П. Г. Раца, О. Л. Кризлов, В. С. Банар, Ю. І. Самойленко.

Випускник хімічного факультету І. Григоращ, якого тренував М. Т. Гонжа, у 1985 р. завоював звання чемпіона Радянського Союзу (метання молота) і виступив на Всесвітній «Універсіаді-85» у м. Саппоро (Японія).

Уже у 1991 р. у збірних командах із 14 видів тренувалися 16 майстрів спорту, 28 кандидатів у майстри, 283 спортсмени I і II розрядів.

Високу спортивну майстерність демонструвала футбольна команда, що виступала з 1992 р. на міжнародних змаганнях серед університетів Європи (24 вищі навчальні заклади) у Нідерландах і посіла: у 1992 р. – II місце, 1993 – I, 1995 – IV, а у 1996 – знову I місце (тренер – ст. викладач М. М. Осадець).

У 1996 р. відома лучниця Ліна Герасименко (юридичний факультет) взяла участь у XXVI літніх Олімпійських іграх у м. Атланта (США) і встановила там новий олімпійський рекорд (тренер А. Є. Єгоров – заслужений тренер України).

Колектив кафедри фізичного виховання

Активну допомогу кафедрі надавав спортивний клуб університету в організації масової роботи зі студентами, у проведенні курсових та міжфакультетських спартакіад, підготовці команд на різноманітні змагання серед колективів фізкультури міста, області та по лінії ДСТ «Наука», «Буревісник» і СК «Гарт».

Усього на кафедрі фізичного виховання з 1944 р. до 2004 р. працювало майже 100 викладачів. Із них: завідувачів кафедри – 7; кандидатів наук – 5; доцентів – 5; старших викладачів – 32; заслужених тренерів України – 3; чемпіонів України – 9; чемпіонів СРСР – 3; учасників першості Радянського Союзу – 11; чемпіонів Збройних Сил СРСР – 3; чемпіонів Росії – 1; учасників міжнародних змагань – 5; учасників Спартакіад профспілок СРСР – 2.

Нині викладацький склад кафедри працює над підвищенням своєї педагогічної майстерності, рівня науково-методичної роботи, удосконаленням організації занять з фізичного виховання й спорту серед студентів університету.

Кафедра медичної підготовки. Навчальні дисципліни «Основи медичних знань» та «Цивільна оборона», починаючи з 1968 р., викладалися на кафедрі військової підготовки, у складі якої діяв цикл медичної підготовки (начальник – доцент Г. М. Лещинюк). З 1972 р. керував циклом доцент С. Д. Микитюк, а з лютого 1992 р. він очолив самостійну кафедру, реорганізовану з циклу. До 1994 р. студентам гуманітарних факультетів видавався диплом про середню медичну освіту. Навчальний процес забезпечували доценти С. Д. Микитюк та М. І. Боднарук, викладачі Н. С. Ревська, М. Б. Солован, Н. І. Паньків, Н. М. Козік, Н. А. Стратійчук, А. В. Бабюк, П. І. Булига, О. Д. Думенко, І. С. Сарафінчан, Г. М. Пилип, Я. Г. Іванушко.

У 2001-2002 рр. педагогічний склад кафедри поповнили три доктори медичних наук (В. Ф. Стащук, Л. М. Коптева, Т. Л. Томусяк) і три кандидати медичних наук (М. М. Панчук, С. М. Луканьова, В. І. Шестаков), молоді перспективні викладачі (Л. В. Романів, О. І. Волощук).

З 2001 р. кафедру очолював доктор медичних наук, заслужений лікар України В. Ф. Стащук, а нині завідує доктор медичних наук, професор Т. Л. Томусяк.

Для студентів усіх факультетів працівники кафедри читають такі дисципліни: «Основи медичних знань та охорона здоров'я дітей», «Безпека життєдіяльності», «Цивільна оборона», а для майбутніх учителів фізкультури – навчальні предмети «Вікова фізіологія та шкільна гігієна», «Гігієна», «Патологія», «Клінічна фармація», «Гігієна з основами мікробіології», «Основи фармакотерапії», «Фармакогнозія», «Охорона праці».

Викладачі видали навчальні посібники «Валеологія», «Основи медичних знань» (2 частини), «Безпека харчування», «Безпека життєдіяльності» (2 частини), «Принцип раціонального харчування» та 18 методичних посібників для самостійної роботи студентів.

Науковці кафедри досліджують проблему «Вивчення факторів впливу життєвого середовища на біологічні об'єкти та наукова розробка концептуальних питань з навчальних завдань кафедри». Результати наукових пошуків використовуються у навчально-виховному процесі, публікуються в наукових збірниках, журналах.

Кафедра активно займається пропагандою медичних знань серед викладачів, співробітників і студентів університету.

Колектив кафедри медичної підготовки

ФАКУЛЬТЕТ ПРИКЛАДНОЇ МАТЕМАТИКИ

Ігор Михайлович Черевко – випускник математичного факультету (1978), доктор фізико-математичних наук, доцент, Соросівський доцент, завідувач кафедри математичного моделювання Чернівецького університету.

Народився 16 січня 1956 р. у с. Глибокому на Івано-Франківщині. Після закінчення середньої школи вирішив присвятити своє життя точним наукам, тому й вступив на математичний факультет Чернівецького університету.

Здобувши вищу освіту, розпочав трудову діяльність на кафедрі прикладної математики і механіки рідного факультету, де працював асистентом, старшим викладачем, доцентом. І. М. Черевко закінчив аспірантуру у Чернівецькому університеті, захистивши кандидатську дисертацію «Дослідження інтегральних многовидів сингулярно збурених диференціально-функціональних рівнянь». Докторську

ЧЕРЕВКО
Ігор Михайлович

Декан факультету прикладної математики

дисертацію «Інтегральні многовиди та апроксимаційні алгоритми дослідження диференціально-функціональних рівнянь» захистив у Київському університеті імені Тараса Шевченка. Коло наукових інтересів Ігора Михайловича стосується теорії диференціально-функціональних рівнянь. Ним розроблена методика дослідження сингулярно збурених диференціально-функціональних рівнянь методом інтегральних многовидів, побудовано й обґрунтовано схеми апроксимації початкових і крайових задач та досліджені ітераційні алгоритми знаходження їх розв'язків.

І. М. Черевко – один із провідних спеціалістів в Україні з диференціально-функціональних рівнянь, активний учасник міжнародних наукових конференцій з цієї тематики, успішно працює з молодими науковцями. Опублікував понад 100 наукових праць, серед яких 1 монографія. Підготував одного кандидата наук.

У 1920 р. на природничому факультеті Чернівецького університету було відкрито відділення математики, на якому розпочато підготовку фахівців-математиків. Від 1940 р. таких фахівців готують спочатку на математичному відділенні фізико-математичного факультету, з 1968 р. – на математичному факультеті, а з 2004 р. – на факультеті прикладної математики.

Фахову підготовку студентів забезпечують 70 викладачів, більшість з яких мають наукові ступені доктора чи кандидата фізико-математичних наук. Нині на факультеті прикладної математики п'ять кафедр: математичного моделювання, прикладної математики, алгебри й інформатики, диференціальних рівнянь і кафедра математичного аналізу, а також чотири комп'ютерні класи. Випускники факультету – це бакалаври, спеціалісти та магістри за спеціальностями «Математика», «Прикладна математика» та «Соціальна інформатика».

На базі факультету проведено понад десять міжнародних наукових конференцій з актуальних питань сучасної математики, що є прямим підтвердженням високого рівня математичної науки в Чернівецькому університеті. З 1990 р. на факультеті функціонує спеціалізована вчена рада із захисту дисертацій на здо-

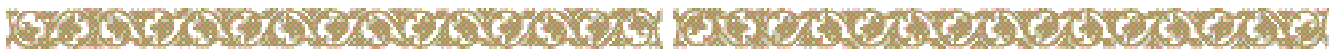
буття наукового ступеня кандидата фізико-математичних наук.

Факультет підтримує тісні творчі зв'язки з багатьма вузами, науково-дослідними установами України та інших країн. Зокрема, укладені договори про спільні наукові дослідження з ученими Росії, Німеччини, Болгарії, Молдови. При кожній кафедрі працюють студентські наукові гуртки, вагомих успіхів досягла студентська команда на державних олімпіадах з математики та програмування.

Деканом факультету у 1968–1995 рр. був доцент В. В. Крехівський, у 1995–1999 рр. – доцент В. Т. Мартинюк, у 2000–2005 рр. – професор Р. І. Петришин, а з 2005 р. математичний факультет очолює доктор фізико-математичних наук І. М. Черевко.

Кафедру математичного моделювання організовано згідно з наказом Міністерства вищих навчальних закладів УРСР від 19 червня 1987 р. Ініціатором створення кафедри став багаторічний її завідувач – професор Степан Дмитрович Івасишен. З 26 серпня 2003 р. кафедрі очолює доцент Ігор Михайлович Черевко.

Перший склад кафедри – це завідувач кафедри, професор С. Д. Івасишен, доценти П. К. Вигнан,

Я. М. Дрінь, Б. О. Коваль, В. П. Лавренчук і В. К. Ясинський, асистенти кандидати наук В. В. Городецький і В. С. Григорків, старший лаборант С. І. Курінна. З 1989–1990 н. р. на кафедрі почали працювати асистентами, а потім доцентами І. І. Веренич та А. Р. Семчук; пізніше – випускники факультету О. С. Кондур, В. В. Вільчак, Т. І. Готинчан, В. А. Літовченко, І. В. Юрченко, В. С. Дронь і Г. С. Пасічник. Для читання лекцій на кафедрі були запрошені кандидати наук М. В. Бойчук (1993) та І. І. Клевчук (1994). Доценти В. С. Григорків (1997–2000), І. І. Клевчук (1999–2002) навчалися в докторантурі при Київському університеті імені Тараса Шевченка.

Згодом професори кафедри В. К. Ясинський і В. С. Григорків очолили новоутворені кафедри – математичної та прикладної статистики й економіко-математичного моделювання.

Нині кафедра математичного моделювання працює у такому складі: завідувач – доктор фізико-математичних наук, доцент Черевко Ігор Михайлович, доктор фізико-математичних наук, професор Івасишен Степан Дмитрович, кандидати фізико-математичних наук, доценти Клевчук Іван Іванович, Кушнірчук Василь Йосипович, Веренич Іраїда Іванівна, Лавренчук Володимир Петрович, Готинчан Тетяна Іванівна, Піддубна Лариса Андріївна, Дронь Віталій Сільвестрович, Літовченко Владислав Антонович, Пасічник Галина Савеліївна, кандидат фізико-математичних наук, асистент Балабушенко Тоня Михайлівна, асистенти Матвій Олександр Васильович, Лаюк Василь Васильович, Поліщук Андрій Вікторович, Співжавка Дмитро Іванович, аспірант Івасюк Галина Петрівна.

Члени кафедри проводять активну наукову та навчально-методичну роботу. Дослідження проводяться за такими напрямками: рівняння з частинними похідними, диференціально-функціональні рівняння, математичне моделювання соціальних та еколого-економічних процесів. За період функціонування кафедри опубліковано чотири монографії, понад 240 статей, 250 тез, 56 навчально-методичних посібників (десять – із грифом Міністерства освіти і науки України); захищено чотири дисертації на здобуття наукового ступеня доктора фізико-математичних наук (В. К. Ясинський, В. В. Городецький, В. С. Григорів, І. М. Черевко) та вісім дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата фізико-математичних наук (А. Р. Семчук, І. В. Юрченко, О. С. Кондур, В. А. Літовченко, Т. І. Готинчан, В. С. Дронь, Г. С. Пасічник, Т. М. Балабушенко). На кафедрі працює аспірантура, наукові керівники – професор С. Д. Івасишен, доцент І. М. Черевко, викладачі кафедри є членами спеціалізованої вченої ради із захисту кандидатських дисертацій (С. Д. Івасишен, І. М. Черевко); постійно виступають офіційними опонентами на захистах дисертацій, беруть участь у підготовці та проведенні всеукраїнських і міжнародних конференцій.

У 2004 р. доцент В. А. Літовченко став лауреатом премії Президента України для молодих учених.

Кафедра співпрацює з механіко-математичним факультетом Київського національного університету

імені Тараса Шевченка, Чернівецькою філією Інституту прикладних проблем механіки і математики ім. Я. С. Підстригача НАН України (м. Львів), яку очолює професор С. Д. Івасишен.

Темою науково-дослідної роботи кафедри на 2000–2005 рр. є дослідження математичних моделей, які описуються диференціальними рівняннями з особливостями і виводженнями.

З 1988 р. кафедра забезпечує навчальний процес для спеціальності «Математичне та комп'ютерне моделювання» із напрямку «Математика», а з 2003 р. – «Соціальна інформатика» з напрямку «Прикладна математика». Викладачі кафедри читають основи математичного моделювання, математичні моделі соціально-виробничих

Професор С. Д. Івасишен зі своїми учнями Т. М. Балабушенко, Г. С. Пасічник, В. С. Дронем

процесів, технологію програмування, алгоритми та структури даних, бази даних та інформаційні системи, операційні системи, рівняння математичної фізики, додаткові розділи математичної фізики, вищу математику, економічну інформатику, обчислювальну техніку та програмування, дослідження операцій, оптимізацію динамічних систем, прикладні пакети статистичної обробки даних, статистичне моделювання, інформаційні системи менеджменту, спеціалізовані мови програмування, аналіз даних, основи математичної економіки, теорію прийняття рішень, методи ТІМС в задачах математичного моделювання, моделювання жорстких систем на ЕОМ.

Колектив кафедри математичного моделювання.
Зліва направо верхній ряд: І. І. Клевчук, Г. С. Пасічник, І. М. Черевко, С. Д. Івасишен, В. С. Дронь;
нижній ряд: Т. О. Золотухіна, А. В. Стерлікова, Т. М. Балабушенко, Т. І. Готинчан, О. В. Бакай

Кафедра прикладної математики. 9 червня 1962 р. на підставі наказу міністра ВССО України було створено кафедру прикладної математики і механіки (ПММ). Це стало логічним підсумком запровадження в університеті на кафедрі математичного аналізу спеціалізації з обчислювальної математики, яку започаткував професор М. К. Фаге. Ініціатором відкриття й організатором кафедри став Василь Павлович Рубаник (1917–1993), який завідував кафедрою протягом 1962–1972 рр., будучи у 1968–1972 рр. ще й проректором із наукової роботи.

Потім упродовж 20 років кафедру очолював випускник фізико-математичного факультету, доктор фізико-математичних наук, професор Василь Іванович Фодчук (1936–1992). З 1992 р. до 1996 р. кафедру очолював доцент Ярослав Йосипович Бігун. У 1996–2001 рр. кафедрою завідував доктор фізико-математичних наук, професор Роман Іванович Петришин. З 2002 р. кафедрою знову завідує доцент Ярослав Йосипович Бігун.

З часу створення кафедри було підготовлено понад 1200 кваліфікованих фахівців. Близько 60 випускників стали кандидатами наук. Докторські дисертації захистили М. В. Андреев, І. В. Мостов'як, В. Ю. Слюсарчук, В. К. Ясинський, М. Л. Свердан, Ф. О. Сопронок, В. Г. Григорків, І. М. Черевко. Перший склад кафедри – доценти В. П. Рубаник і Ю. М. Круг, викладачі Х. А. Цареградський, М. І. Букадар, Г. Г. Герасимчук, З. Л. Кравченко, Ю. І. Марченко, Л. К. Старик, В. С. Шкільнюк, П. Ф. Ярема; інженери Є. Ф. Царков, Ю. М. Сичов, Р. Мамчур. Значний вклад в наукову та навчально-методичну роботу кафедри внесли професори М. Л. Свердан, В. К. Ясинський, доценти М. І. Букадар, А. М. Садов'як, Л. І. Ясинська, Б. О. Коваль, Л. К. Шеляг.

У 1962–1963 рр., а відтак у 1968–1972 рр. на кафедрі розпочав свого наукову й педагогічну діяльність тепер габілітований професор Ризького технічного університету, почесний доктор ЧНУ Євген Федорович Царков. У 1973–1974 рр. на кафедрі працював викладачем добре знаний у науковому світі вчений, автор шести монографій, нині доктор фізико-математичних наук, професор Національного університету водного господарства та природокористування, академік АН вищої школи України Василь Юхимович Слюсарчук.

Завдяки професору В. Рубанику склалася наукова тематика кафедри: дослідження коливних систем із запізненням під дією детермінованих і стохастичних збурень за допомогою асимптотичних і числово-аналітичних методів. У 1964 р. доцент В. П. Рубаник захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня доктора наук «Колебания квазилинейных систем с запаздывающими связями», а в 1969 р. вийшла в світ його відома монографія «Колебания квазилинейных систем с запаздыванием». Під його керівництвом чи сумісно з Є. Ф. Царковим захищено 13 кандидатських дисертацій. Серед здобувачів – викладачі кафедри: М. І. Букадар, М. М. Ігнатенко, З. Л. Кравченко, Ю. І. Марченко, Г. В. Ножак, Л. К. Старик, П. Ф. Ярема. З ініціативи

професора В. П. Рубаника на базі кафедри у 1966, 1968 і 1972 рр. проведено широко відомі Всесоюзні конференції з проблем диференціальних рівнянь з аргументом, що відхиляється.

Вагомий внесок у розвиток наукових досліджень кафедри з дослідження регулярно та сингулярно збурених диференціально-функціональних рівнянь вніс професор В. І. Фодчук, який у 1972 р., будучи старшим науковим співробітником Інституту математики АН України, захистив докторську дисертацію «Асимптотичні методи нелінійної механіки в теорії диференціально-різницевого рівнянь». Під його керівництвом особливого розвитку набула науково-дослідна та госпдоговірна тематика. Ним підготовлено сім кандидатів наук. Тривалий

Професор В. П. Рубаник

Професор В. І. Фодчук

час на кафедрі викладачами плідно працювали його вихованці М. С. Бортей, І. І. Клевчук, І. Я. Якимов. Ще один його учень І. М. Черевко збагатив науковий набуток кафедри, працюючи тут викладачем у 1978–2000 рр. Під його керівництвом захистила кандидатську дисертацію Л. А. Піддубна.

Школу механіки на кафедрі представляли доценти Ю. М. Круг і П. П. Вчєрашнюк, який зробив вагомий внесок у її розвиток, а також його учень – доцент Д. О. Мігуца та доцент П. Ф. Ярема.

На кафедрі підготовлено й видано сім монографій, п'ять збірників наукових праць, понад 70 навчальних і методичних посібників. За останні десять років кафедра взяла участь у підготовці та проведенні двох всеукраїнських і міжнародних математичних конференцій.

Автори монографій «Багаточастотні коливання нелінійних систем» (1998 р.), «Multifrequency Oscillations of Nonlinear Systems» і «Математичні аспекти теорії нелінійних коливаний» (2004) – академік НАН України А. М. Самойленко і професор Р. І. Петришин.

Директор Інституту математики НАН України Анатолій Михайлович Самойленко – почесний доктор Чернівецького національного університету – плідно працює над розвитком наукових зв'язків із факультетом прикладної математики. У 1999–2002 рр. він був професором кафедри за сумісництвом.

Напрямок наукових досліджень кафедри – фундаментальна науково-дослідна тема «Асимптотичні методи і апроксимаційні алгоритми дослідження диференціаль-

них та диференціально-функціональних рівнянь» (науковий керівник – професор Р. І. Петришин). Також проводиться робота над кафедральною науковою темою «Побудова і обґрунтування аналітичних та числових методів дослідження деяких класів диференціальних рівнянь у функціональних просторах» (науковий керівник – доцент Я. Й. Бігун).

Кафедра має угоди про співпрацю в науковій та освітній сферах із Софійським технічним, Молдовським і Воронежським державними університетами, відділом математичного моделювання економічних систем ОЦ РАН (м. Москва).

З 2004 р. кафедру перейменовано на кафедру прикладної математики. Вона готує фахівців зі спеціальності «Прикладна математика», спеціалізація «Інформаційні системи та комп'ютерне моделювання».

Пріоритетними напрямками підготовки спеціалістів є візуальні технології та системи програмування (доцент Т. М. Сопронюк, аспірант П. М. Дудницький, асистент І. М. Данилюк); Web-технології і комп'ютерні мережі (доцент М. П. Філіпчук, аспірант І. Д. Скутар); математичне моделювання задач нелінійної механіки, екологічних і соціальних процесів (професор Р. І. Петришин, доценти В. Г. Маценко Я. Й. Бігун); числове моделювання (доценти Я. Й. Бігун, М. М. Дрінь, Д. О. Мігуца). Також кафедра забезпечує підготовку з інформатики та комп'ютерної техніки студентів різних спеціальностей ще на восьми факультетах університету (доценти В. Г. Маценко, М. М. Дрінь, Д. О. Мігуца, Н. В. Котенко; кандидати фізико-математичних наук О. Р. Клічук, Я. Р. Петришин).

Тепер на кафедрі працюють 12 викладачів: професор Роман Іванович Петришин; доценти Ярослав Йосипович Бігун, Михайлина Михайлівна Дрінь, Ніна Володимирівна Котенко, Василь Григорович Маценко, Дмитро Олексійович Мігуца, Тетяна Миколаївна Сопронюк, Микола Петрович Філіпчук; кандидати фізико-математичних наук Ярослав Романович Петришин і Олег Романович Клічук, асистенти Іван Михайлович Данилюк, Юрій Степанович Лінчук. Аспірантами кафедри є Павло Миколайович Рудницький та Ігор Дмитрович Скутар.

Студенти мають нагоду освоювати та вдосконалювати свою професійну майстерність у двох сучасних комп'ютерних класах, що діють при кафедрі, де фахівцями працюють Наталія Вікторівна Романенко, Євдокія Тимофіївна Маслюченко та Ігор Володимирович Банадига.

Кафедру алгебри та інформатики створено на базі кафедри алгебри та геометрії, яку було утворено ще в 1940 р. у складі фізико-математичного факультету Чернівецького університету. Важливу роль в організації кафедри, в обранні її наукового напрямку відіграли академіки Микола Миколайович Боголюбов (1909–1992), Борис Володимирович Гнєденко (1912 р. н.) та заслужений діяч науки УРСР, професор Олександр Степанович Смогоржевський (1896–1969). Першим завідувачем кафедри алгебри та геометрії став учень О. С. Смогоржевського Микола Григорович Беляєв (1904–1981), який закінчив Дніпропетровський інсти-

тут народної освіти, аспірантуру при Дніпропетровському університеті і в 1953 р. захистив кандидатську дисертацію. Наукові праці О. С. Смогоржевського та М. Г. Беляєва розвивають теорію геометричних побудов у просторі Лобачевського. На кафедрі проводилися дослідження ліній і поверхонь неевклідових просторів, вивчалася геометрія окремих класів ліній третього і вищих порядків площини Лобачевського. Частина наукових результатів цього напрямку досліджень увійшла як окремий розділ у відому монографію О. С. Смогоржевського «Основи геометрії».

У 1948–1950 рр. кафедрою завідував Михайло Костянтинівич Фаге (1915–1995), а з 1950 р. до 1956 р. – Юрій Миколайович Ястребов (1917–1961). Саме в цей час на кафедрі розпочинаються дослідження в галузі

Академік А. М. Самойленко відкриває міжнародну конференцію «Шості Боголюбівські читання», 2003 р. Зліва-направо: проректор М. Л. Свердан, професор Г. Кізмас (Туреччина), ректор М. В. Ткач, академік В. С. Королюк, декан математичного факультету Р. І. Петришин

ріманової геометрії та її узагальнень, відкривається аспірантура. Під керівництвом Ю. М. Ястребова закінчує аспірантуру і в 1959 р. захищає кандидатську дисертацію випускник кафедри Борис Савич Вакарчук.

Спеціальні курси, прочитані О. С. Смогоржевським, М. Г. Беляєвим, Ю. М. Ястребовим, допомога кафедрі з боку провідних учених інших вищих навчальних закладів та академії наук сприяли поліпшенню підготовки випускників кафедри з геометричного спеціалізацією. З лекціями для студентів і співробітників кафедри виступали або керували їхньою науковою роботою такі вчені, як академіки О. Д. Александров, О. В. Погорелов, член-кореспондент АН СРСР Б. М. Делоне, професори В. А. Єфремович, М. П. Корнійчук, Г. Ф. Лаптев, В. С. Малаховський, Н. М. Остіану, Б. А. Розенфельд, А. М. Самойленко, М. С. Синюков.

З 1956 р. по 1974 р. кафедрою знову очолив Микола Григорович Беляєв, а з 1974 р. по 1986 р. – Василь Тодорович Мартинюк (1938–1999). «Геометрія образів неевклідових просторів з хаусдорфовою і проективною метриками» – така тема наукових досліджень кафедри за цей період. З ініціативи М. Г. Беляєва та за допомогою Бюро всесоюзного Геометричного семінару (професори Г. Ф. Лаптев, Н. М. Остіану, В. С. Малаховський) у 1979 р. на базі кафедри алгебри та геометрії в

Чернівецькому університеті працювала Всесоюзна геометрична школа. Це сприяло формуванню нового геометричного напрямку наукових досліджень кафедри, заснованому на так званому коваріантному методі з використанням апарату зовнішнього диференціального числення.

Протягом 1986–1996 рр. завідувачем кафедри був доцент Роман Федорович Домбровський. Тема науково-дослідної роботи кафедри – «Диференціально-геометричні структури на диференційованих многовидах» – стала також темою роботи в Чернівцях у 1987 р. Всесоюзної геометричної школи, матеріали якої опубліковано у вигляді наукової монографії (1991). З 1990 р. студентами та співробітниками кафедри ведеться дослідження теми, що фінансується Міністерством освіти України на конкурсній основі.

З 1996 р. кафедру очолює доктор фізико-математичних наук, професор Василь Васильович Городецький.

На кафедрі працювали Дмитро Васильович Веденяпін, Михайло Іванович Нестеренко, Юрій Степанович Слободян, Борис Савич Вакарчук, Михайло Іванович Штогрин, Анатолій Якович Петренюк, Ярослав Семенович Крилюк, Валентина Леонтіївна Голець, Геннадій Казимирович Курек, Тетяна Геннадіївна Курек, Іван Якович Федів, Василь Степанович Шадний, Олена Володимирівна Опольська, Степан Михайлович Грабок, Володимир Григорович Нагола, Євгенія Устимівна Ясинська, Василь Степанович Собчук, Василь Тодорович Мартинюк, Наталія Павлівна Настасьєва, Таїсія Назарівна Балазюк, Христина Євстахівна Курек, Марія Степанівна Овчар, Мирон Михайлович Похила, Роман Федорович Домбровський, Жанна Іллінічна Курчак.

Математичний факультет, зокрема кафедра алгебри і геометрії, встановили тісний зв'язок зі школами міста й області. Значна роль у налагодженні та підтриманні таких зв'язків належить М. І. Нестеренку – випускнику Харківського університету, колишньому викладачу Чернівецького учительського інституту, старшому викладачу кафедри алгебри і геометрії (1955–1976 рр.). М. І. Нестеренко організовує педагогічну практику студентів, видає методичний посібник з методики викладання основ векторної алгебри в середній школі, а разом із М. М. Похилою – збірник задач для підготовки учнів до олімпіад з математики.

Алгебраїчна спеціалізація на кафедрі значно поліпшилася з прибуттям у 1977 р. випускника Московського університету Ярослава Семеновича Крилюка. Він закінчив аспірантуру під керівництвом академіка О. І. Кострикіна, підготував і прочитав низку сучасних спецкурсів з теорії алгебр. У 1979 р. Я. С. Крилюк захистив у МДУ кандидатську дисертацію «Алгебри картановського типу: предствлення и продолжения».

Нині на кафедрі алгебри та інформатики працюють 12 викладачів:

Василь Васильович Городецький (доктор фізико-математичних наук, професор, Соросівський доцент). Працює на кафедрі з 1996 р. Напрямок наукових досліджень – граничні властивості гладких у шарі розв'яз-

ків рівнянь параболічного типу. Автор 5 монографій, 11 навчальних посібників і 135 наукових праць.

Іван Васильович Житарюк (кандидат фізико-математичних наук, доцент, відмінник народної освіти). Працює на кафедрі з 1977 р. Досліджує задачу Коші для рівнянь параболічного типу з початковими умовами у просторах узагальнених функцій типу S . Опублікував 40 наукових і науково-методичних праць.

Віра Степанівна Сікора (кандидат фізико-математичних наук, доцент). На кафедрі з 1997 р. Напрямок наукових пошуків – системи твірних скінченних метасиметричних та автоматичних груп підстановок. Автор 33 наукових праць.

Світлана Богданівна Боднарук (кандидат фізико-математичних наук, доцент), працює на кафедрі з 1996 р., досліджує інваріантні многовиди автономних систем диференціальних рівнянь, функцію Гріна лінійного розширення динамічної системи на торі. Видала 15 наукових та науково-методичних праць.

Ольга Василівна Мартинюк (кандидат фізико-математичних наук, доцент), працює на кафедрі з 1998 р., вивчає граничні властивості гладких у шарі розв'язків параболічних псевдодиференціальних рівнянь. Автор 20 наукових праць.

Руслана Степанівна Колісник (асистент), працює на кафедрі з 2000 р., досліджує задачу Коші для еволюційних рівнянь з оператором диференціювання нескінченного порядку. Автор 17 наукових і науково-методичних праць.

Вадим Ілліч Мироник (асистент). Працює на кафедрі з 2001 р. Напрямок наукових досліджень – диференціальна геометрія диференційованих многовидів із афінорними скінченновимірними алгебрами. Автор 23 наукових праць.

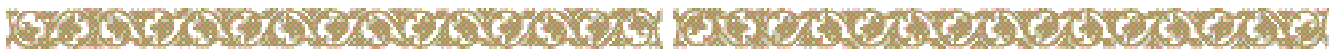
Вікторія Сергіївна Лучко (асистент). На кафедрі працює з 2002 р.

Наталія Михайлівна Гома (асистент). Працює на кафедрі з 2003 р. Напрямок наукових досліджень – задача Коші для сингулярних еволюційних рівнянь нескінченного порядку. Опублікувала 5 наукових праць.

Володимир Володимирович Ковдриш (асистент). Працює на кафедрі з 2003 р., досліджує вербальну ширину унітрикутних матриць.

Сергій Васильович Мартинюк (кандидат фізико-математичних наук, асистент). Працює на кафедрі з 2004 р., його наукові дослідження стосуються динамічних дискретних систем із розгалуженням структур, для яких розглядаються питання керованості, спостережності мінімаксного керування та комп'ютерного моделювання. Видав 20 наукових праць.

Кафедра здійснює значну науково-методичну роботу з аналітичної геометрії, лінійної алгебри, алгебри та теорії чисел, диференціальної геометрії і топології, елементарної математики та методики викладання математики, основ геометрії, вищої математики і дисциплін спеціалізації. Низка вибіркового курсів із сучасної алгебри, геометрії та методики викладання математики, написання курсових кваліфікаційних і дипломних робіт, за-

безпечує якісну підготовку зі спеціалізації кафедри. На допомогу абітурієнтам на кафедрі підготовлено й опубліковано низку методичних посібників. Викладачі кафедри надають значну допомогу органам народної освіти у підвищенні кваліфікації вчителів математики, проведенні щорічних учительських конференцій, семінарів, конкурсів «Учитель року», учнівських математичних олімпіад різних рівнів, у роботі з обдарованою молоддю.

За час свого існування кафедра підготувала понад 850 спеціалістів.

Кафедру диференціальних рівнянь створено 12 жовтня 1946 р. Першим її завідувачем став доцент М. І. Сімонов, який прибув з Московського університету. В 1956 р. він захистив докторську дисертацію, а в 1957 р. видав монографію «Прикладные методы анализа у Эйлера». Учнями М. І. Сімонова були Л. Г. Королюк і Є. А. Кушнір, яка працювала доцентом на кафедрі до 1996 р.

З 1953 р. до 1960 р. кафедрою завідував доцент В. П. Рубаник. У 1964 р. він захистив докторську дисертацію.

Протягом 1960–1964 рр. кафедрою керував випускник Чернівецького університету, професор С. Д. Ейдельман, який підготував 17 кандидатів і 4 доктори наук, також випускників нашого університету. Результати досліджень С. Д. Ейдельмана викладені в монографії «Параболические системы» (1964).

Упродовж 1964–1969 рр. кафедрою завідував учень С. Д. Ейдельмана доцент С. Д. Івасишен.

З 1969 н. р. кафедру очолює випускник Чернівецького університету М. І. Матійчук. Він закінчив аспірантуру при кафедрі, а в 1980 р. захистив докторську дисертацію і видав монографії «Параболічні сингулярні крайові задачі» (1999), «Параболічні та еліптичні крайові задачі з особливостями» (2003).

Унаслідок зростання кафедри в 1962 р. частина викладачів (група механіків) перейшла на кафедру ПММ, а в 1988 р. для підготовки математиків прикладного профілю відкрито кафедру математичного моделювання (завідувач – професор С. Д. Івасишен), на яку перейшли доценти В. П. Лавренчук, Я. М. Дрінь, І. І. Веренич.

Кафедра підготувала близько 1000 спеціалістів, що займають провідні посади в установах освіти, науки та різних галузях народного господарства.

З них 66 захистили кандидатські дисертації; а докторські дисертації та наукові звання здобули: С. Д. Ейдельман, Т. І. Зеленьяк, А. Ю. Лучко, Ю. М. Подільчук, В. І. Фодчук, Ю. М. Неміш, С. Д. Івасишен, Є. Ф. Царков, І. Ю. Хома, М. І. Матійчук, В. К. Романко, Н. В. Житарашу, М. П. Ленюк, І. М. Петрушко, С. М. Вовк, М. С. Гончар, В. Г. Кулик, Р. І. Петришин, М. С. Серов.

За 59 років співробітниками кафедри опубліковано понад 1020 наукових праць, у тому числі 26 монографій і низки методичних посібників; науковці брали участь у роботі багатьох симпозіумів, міжнародних, всеукраїнських і республіканських конференцій, з'їздів. У 1989 р. кафедра провела спільно з Інститутом приклад-

ної математики і механіки АН України Всесоюзну конференцію «Нелінійні задачі математичної фізики та їх застосування», а в 1998 р. з ініціативи професора М. П. Ленюка Міжнародну конференцію «Сучасні проблеми математики».

Академік Я. С. Підстригач оцінив наукову діяльність кафедри у книзі «Розвиток науки в західних областях УРСР за роки радянської влади» (1990): «Значних наукових успіхів досягла кафедра диференціальних рівнянь Чернівецького університету. Цей колектив досліджує еліптичні і параболічні системи диференціальних рівнянь (професори М. І. Сімонов, С. Д. Ейдельман, С. Д. Івасишен, М. І. Матійчук) та коливання у нелінійних системах (професор В. П. Рубаник)...».

Починаючи з 1991 р. одночасно з кафедральною тематикою розробляється бюджетна тематика, яка координується МО України, виконувалися конкурсні теми, що координувалися Державним комітетом України з питань науки і технології та Державним фондом фундаментальних досліджень. При кафедрі працює аспірантура, ведеться підготовка кандидатів наук для установ і навчальних закладів. З 1990 р. зі спеціальності «Диференціальні рівняння» на факультеті функціонує спеціалізована вчена рада із захисту кандидатських дисертацій, яку очолював професор М. І. Матійчук, а нині очолює професор Р. І. Петришин. Членами ради є Р. І. Петришин, І. Д. Пукальський, М. І. Матійчук, який є також членом спеціалізованої ради із захисту докторських дисертацій у Львівському університеті.

Значна увага на кафедрі приділяється і студентським науковим дослідженням. Свідченням цього є призи республіканських конференцій, вузівських конкурсів і друковані наукові праці. З 1992 р. на кафедрі видається тематичний збірник наукових праць «Інтегральні перетворення та їх застосування до крайових задач» (вже 16 випусків), а з 1996 р. «Крайові задачі для диференціальних рівнянь» (12 випусків, відповідальний – професор М. П. Ленюк).

Сучасні результати кафедри базуються на досягненнях попередніх років і ведуться за такими напрямками:

Співробітники кафедри диференціальних рівнянь (зліва направо): М. Ю. Царьков, Р. І. Петришин, М. І. Матійчук, І. П. Лусте, К. І. Требко, М. П. Ленюк, Г. М. Перун, І. Д. Пукальський, С. Г. Блажевський, О. М. Ленюк

- побудова теорії коректності класичної розв'язності лінійних і квазілінійних задач для параболічних рівнянь і систем рівнянь, еліптичних задач з параметром;

- гібридні інтегральні перетворення та їх застосування до задач математичної фізики та деяких задач термомеханіки;

- крайові задачі для параболічних та еліптичних рівнянь зі степеневими особливостями в коефіцієнтах рівнянь та крайових умовах, задачі оптимального керування системами, що описуються параболічними крайовими умовами;

- дослідження розв'язків стохастичних задач математичної фізики на стійкість у середньому квадратичному.

Кафедра забезпечує читання курсів вищої математики для фізиків, екологів та економічних спеціальностей, нормативних і вибіркового курсів для математиків стаціонарної та заочної форм навчання.

На кафедрі успішно працювали доценти Є. А. Кушнір (1953–1996), В. В. Федорук (1963–1994), Б. І. Голець (1954–1993), який довгі роки був заступником декана математичного факультету, Г. І. Готинчан (1993–2001), Я. А. Совін (1962–2002), В. В. Крехівський (1954–2003), який був деканом математичного факультету в 1968–1995 рр.

Викладачі кафедри: Матійчук Михайло Іванович – доктор фізико-математичних наук, професор, завідувач кафедри; Блажевський Степан Георгійович – кандидат фізико-математичних наук, доцент; Ленюк Михайло Павлович – доктор фізико-математичних наук, професор; Ленюк Олег Михайлович – асистент; Лусте Ірина Петрівна – кандидат фізико-математичних наук, доцент; Лучко Володимир Миколайович – асистент; Мельничук Лілія Михайлівна – кандидат фізико-математичних наук, доцент; Петришин Роман Іванович – доктор фізико-математичних наук, професор, перший проректор університету; Перун Галина Михайлівна – кандидат фізико-математичних наук, доцент; Пукальський Іван Дмитрович – кандидат фізико-математичних наук, доцент; Тупкало Іван Степанович – асистент; Царьков Михайло Юрійович – кандидат фізико-математичних наук, доцент.

Кафедру математичного аналізу створено в Чернівецькому державному університеті у 1940 р. Першим її завідувачем став професор М. М. Боголюбов (пізніше – академік АН СРСР), а у жовтні 1944 р. на цю посаду було призначено доцента О. О. Боброва – спеціаліста з теорії ймовірностей.

З 1953 р. кафедрю очолював доцент М. К. Фаге – випускник Московського університету, учень академіка А. М. Колмогорова. У той же час тут було організовано аспірантуру. У цей період наукова тематика кафедри базувалася на застосуваннях функціонального аналізу до питань теорії функцій. М. К. Фаге увів новий напрям у дослідженні диференціальних операторів – теорію аналітичних відносно цих операторів функцій. Це дало можливість встановити еквівалентність звичайних диференціальних операторів вищого порядку. Результати досліджень М. К. Фаге послужили матеріалом його

докторської дисертації (1957) і були основою монографії «Операторно-аналітичні функції однієї змінної» (Львів, 1959).

Під керівництвом професора М. К. Фаге в аспірантурі навчалося 12 випускників університету.

З 1962 р. кафедрою завідував випускник Чернівецького університету, доцент К. М. Фішман. Під його керівництвом молоді співробітники кафедри й аспіранти спрямовували свої зусилля на дослідження геометричних питань теорії аналітичних функцій, пов'язаних із застосуванням теорії лінійних нормованих і локально-опуклих просторів. У цьому напрямі отримано низку важливих результатів з питань еквівалентності лінійних операторів у різних аналітичних просторах (вони доповідалися на Всесвітньому математичному конгресі у Москві).

У 1973 р. кафедрю очолював її випускник, доцент, М. І. Нагнибіда. У цей період увага співробітників кафедри концентрувалася на характеристиці класів ізоморфізмів простору аналітичних функцій, які комутують зі степенями операторів звичайного й узагальненого диференціювання й інтегрування. Продовжувалися дослідження питань еквівалентності операторів, базисності та повноти різних систем аналітичних функцій. У 1985 р. М. І. Нагнибіда захистив докторську дисертацію, а в 1987 р. спільно з професором М. К. Фаге опублікував монографію «Проблема еквівалентності обыкновенных линейных дифференциальных операторов» (Новосибірськ). У 1995 р. вийшла монографія М. І. Нагнибіди «Класичні оператори в просторах аналітичних функцій» (Київ, Інститут математики НАН України).

У різні роки кафедрою керували також доценти Ю. М. Валіцький, В. П. Рубаник та Й. Ф. Кушнірчук.

У 1991 р. завідувачем кафедри став доцент П. П. Настасієв. На кафедрі продовжуються дослідження попередньої традиційної тематики, а також з ініціативи В. К. Маслюченка проводяться інтенсивні дослідження зв'язків між нарізними та сукупними властивостями функцій багатьох змінних. Цю тематику було започатковано в класичних працях Р. Бера, В. Осгуда, А. Лебега, Ф. Гартоса та Г. Гана. Незважаючи на те що в цій галузі трудилося багато математиків ХХ ст., вона і сьогодні залишається популярною, бо містить велику кількість інтригуючих нерозв'язаних проблем. На кафедрі під керівництвом В. К. Маслюченка регулярно працює науковий семінар «Вибрані питання загальної теорії функцій та функціонального аналізу», учасниками якого за ці роки було опубліковано понад 100 наукових праць з цієї тематики, а результати доповідалися на багатьох міжнародних наукових конференціях, зокрема, на Всесвітньому математичному конгресі в Берліні (В. К. Маслюченко, 1998). Дослідження ведуться в таких напрямках: сукупна неперервність нарізно неперервних функцій, берівська класифікація нарізно неперервних функцій і їх аналогів, нарізно диференційовні функції, функції Каратеодорі та власти-

вості Скорца-Драгоні, функції на довільних добутках та умови їх залежності від певного числа координат, квазінеперервність та інші ослаблення неперервності.

У 2001 р. кафедру очолив професор В. К. Маслоченко.

За весь період її існування аспірантуру при кафедрі закінчило 25 осіб. Понад 40 випускників кафедри стали кандидатами, а 5 – докторами фізико-математичних наук. Співробітниками кафедри опубліковано 8 наукових монографій.

На кафедрі ведеться значна науково-методична робота. Для студентів математичних спеціальностей вузів України видано понад 12 навчальних посібників з усіх кафедральних курсів математичного аналізу, комплексного аналізу та функціонального аналізу й інтегральних рівнянь, дисциплін спеціалізації з грифом Міністерства (зокрема, навчальні посібники: М. І. Нагнибіди та П. П. Настасієва «Математичний аналіз. Завдання для самостійної роботи» (1981); О. Ю. Грищенко, М. І. Нагнибіди, П. П. Настасієва «Теорія функцій комплексного перемінного. Решение задач» (1986; друге і доповнене видання українською мовою, Київ, 1994) та В. В. Городецького, М. І. Нагнибіди, П. П. Настасієва «Методи рішення задач по функціональному аналізу» (1990). Викладачами кафедри підготовлено й опубліковано понад 30 методичних розробок на допомогу студентам, що охоплюють практично всі кафедральні курси.

За весь період існування кафедри закінчили повний курс навчання в університеті понад 1000 студентів, що спеціалізувалися на ній. Вони працювали та працюють у різних галузях народного господарства. Більшість із них – це вчителі математики, викладачі вузів (зокрема, завідувачі кафедр), наукові співробітники дослідних інститутів, відповідальні працівники адміністративних органів тощо. Починаючи з 1960 р. усі співробітники кафедри – це її випускники.

Кафедра підтримує тісні наукові зв'язки практично з усіма математичними факультетами університетів та з відділами Інституту математики АН України і вузами інших країн.

При кафедрі постійно діють магістратура, аспірантура, а з 2004 р. – і докторантура.

Тепер на кафедрі працює 1 доктор фізико-математичних наук, 8 доцентів, один з яких навчається в докторантурі, 2 асистенти – кандидати фізико-математичних наук і 3 асистенти, які одночасно навчаються в аспірантурі при кафедрі.

Володимир Кирилович Маслоченко (доктор фізико-математичних наук, професор, завідувач кафедри) працює на кафедрі з 1973 р., автор понад 100 наукових і науково-методичних праць.

Тарас Іванович Звоздецький (кандидат фізико-математичних наук, доцент) на кафедрі працює з 1996 р. Опублікував понад 30 наукових і науково-методичних праць.

Надія Євгенівна Лінчук (кандидат фізико-математичних наук, доцент) з 1976 р. працює на кафедрі, їй належать понад 30 наукових і науково-методичних видань.

Степан Степанович Лінчук (кандидат фізико-математичних наук, доцент) тут працює з 1974 р., автор понад 50 наукових і науково-методичних праць.

Володимир Васильович Михайлюк (кандидат фізико-математичних наук, доцент) на кафедрі – з 1994 р. Опублікував понад 50 наукових і науково-методичних праць.

Павло Павлович Настасієв (кандидат фізико-математичних наук, доцент) на кафедрі – з 1970 р. Автор понад 30 наукових і науково-методичних видань.

Надія Петрівна Олійник (кандидат фізико-математичних наук, доцент) працює з 1970 р., їй належать понад 30 наукових і науково-методичних праць.

Михайло Михайлович Попов (кандидат фізико-математичних наук, доцент) на кафедрі з 1998 р., навчається в докторантурі. Автор понад 40 наукових і науково-методичних праць.

Олександр Васильович Собчук (кандидат фізико-математичних наук, доцент) працює тут з 1991 р. Видав понад 25 наукових і науково-методичних праць.

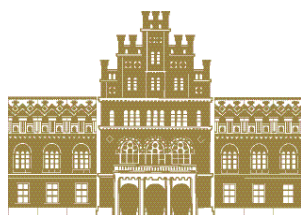
Олександр Володимирович Маслоченко (кандидат фізико-математичних наук, асистент) на кафедрі – лише з 2002 р. Опублікував понад 20 наукових і науково-методичних праць.

Василь Володимирович Нестеренко (кандидат фізико-математичних наук, асистент) на кафедрі працює з 2002 р. Автор понад 20 наукових і науково-методичних праць.

Олена Олексіївна Карлова (асистент) на кафедрі працює з 2002 р. Навчається в аспірантурі. Видала 11 наукових і науково-методичних праць.

Ольга Ігорівна Філіпчук (асистент) працює в університеті з 2002 р. Автор 6 наукових і науково-методичних праць.

Олена Георгіївна Фотій (асистент) на кафедрі працює з 2003 р., навчається в аспірантурі, написала 6 наукових і науково-методичних праць.

ФІЗИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Іван Васильович Гуцул – випускник фізико-математичного факультету (1971), доктор фізико-математичних наук, професор кафедри теоретичної фізики (2002).

Народився 24 червня 1947 р. у с. Глушків на Івано-Франківщині. Спочатку закінчив восьмирічну школу в рідному селі, а потім продовжив навчання у Городенківській середній школі. Здобувати вищу освіту вирішив на фізико-математичному факультеті Чернівецького університету, після закінчення якого склав вступні іспити до стаціонарної аспірантури кафедри теоретичної фізики цього ж вузу. Закінчивши аспірантуру, навчання в якій довелося перервати для проходження строкової служби, вирішив пов'язати своє життя з Чернівецьким університетом, де став працювати на посаді молодшо-

**ГУЦУЛ
Іван Васильович**

Декан факультету

го наукового співробітника науково-дослідної частини. Після захисту кандидатської дисертації у 1978 р. Івана Васильовича було призначено старшим науковим співробітником. У 1986 р. він розпочав викладацьку діяльність спочатку асистентом, а з 1990 р. – доцентом кафедри теоретичної фізики.

Одночасно з викладацькою роботою Іван Васильович інтенсивно займався науковими дослідженнями і в 2001 р. успішно захистив докторську дисертацію «Явища електро- та теплопереносу в анізотропних напівпровідниках».

У червні 2003 р. обраний деканом фізичного факультету.

У науковому доробку професора І. В. Гуцула понад 120 наукових і науково-методичних праць і 4 патенти на винахід.

З відкриттям у Чернівцях університету в 1875 р. у складі філософського факультету почала діяти кафедра фізики, яку очолював доктор Алоїз Гандль. Науковці кафедри проводили дослідження в галузі кристалографії, молекулярної теорії, оптики, метеорології. З 1876 р. фізичне відділення філософського факультету почало працювати у складі двох кафедр: експериментальної та теоретичної фізики. Кафедру теоретичної фізики очолював доктор Антон Васмут, а з 1891 р. – Оттокар Тумлірц. Наукові публікації фізиків стосувалися сфери електрики та магнетизму, а також механіки й теплообміну.

В осінньому семестрі 1911 р. в університеті читав лекції видатний фізик Едвард Грюнайзен. З 1918 р. по 1940 р. на фізичному відділенні наукового факультету діяло три кафедри: експериментальної, теоретичної та космічної фізики. Науковці працювали над темою «Процеси електричного розряду в газах». Роботи виконувалися під керівництвом колишнього доцента Петроградського університету Е. Бедереу. У 30-х роках частина фізиків працювала над проблемами спектроскопії. Деякий час тут викладав і вів науково-освітню діяльність відомий фізик-теоретик, випускник Чернівецького університету, професор Войцех Рубінович. Він у 1914 р. захистив дисертацію з теорії дифракції, де узагальнив праці видатно-

го фізика А. Зоммерфельда, з яким він активно співпрацював. У повоєнні роки В. Рубінович завідував кафедрою теоретичної фізики Варшавського університету і був президентом АН Польщі. Упродовж 1920–1930 рр. в університеті працювали уродженці Буковини, випускники, а пізніше професори Чернівецького університету Герберт Майер, Ніколає Стеллану, Раду Григорович (пізніше обраний віце-президентом АН Румунії).

У 1940 р. з початком діяльності Чернівецького державного університету було утворено фізико-математичний факультет. У 1940–1941 рр. тут працювали нині відомі в науці вчені академіки М. М. Боголюбов, М. В. Пасічник. 1949 р. на факультеті відкрито кафедри електронно-іонних процесів та рентгеноструктурного аналізу. З 1947 р. почала діяти аспірантура, а з 1954 р. – рада із захисту кандидатських дисертацій. Науковці-фізики вели тоді комплексні дослідження електричних, фотоелектричних властивостей та структури твердих тіл. Роботу кафедр на початку 50-х років сконцентровано навколо проблеми фізики напівпровідників. Ініціатором цих досліджень у Чернівцях став академік В. Є. Лашкар'єв, а керівником комплексної теми – професор А. Г. Самойлович.

1968 р. в університеті організовано фізичний факультет. Вагомі здобутки науковців цього факультету сприя-

ли створенню електронної промисловості в Чернівцях та регіоні. Потужна матеріально-технічна база та висококваліфіковані науково-педагогічні кадри факультету дали можливість відкрити нові кафедри: фізичної електроніки та мікроелектроніки, фізики твердого тіла, оптоелектроніки, термоелектрики, радіотехніки та ЕОМ. Цю роботу очолили відомі вчені: К. Д. Товстюк, М. П. Гавалешко, В. М. Ніцович, І. М. Раренко, Л. І. Анатичук, М. Д. Раранський, Л. А. Косяченко, М. В. Ткач. Під керівництвом члена-кореспондента АН України проф. К. Д. Товстюка та академіка НАН України Л. І. Анатичука були відкриті Чернівецьке відділення Інституту матеріалознавства та Інститут термоелектрики НАН України в Чернівцях.

Першим деканом фізичного факультету в 1968–1971 рр. був професор М. П. Гавалешко, в 1971–1974 рр. його очолював доцент Б. М. Павлик. З 1974 р. до 2003 р. ним керував професор М. Д. Раранський, а з 2003 р. – проф. І. В. Гуцул. Усі вони здійснили значну організаційну діяльність для створення і зміцнення матеріально-технічної та навчальної бази факультету. Свідченням вагомому внеску науковців фізичного факультету в розвиток фундаментальних досліджень є присудження Державних премій в галузі науки і техніки професорам К. Д. Товстюку, І. М. Раренку (1973), професору М. Д. Раранському та доценту І. М. Фодчуку (1994). Факультет пишається своїми випускниками, які працювали чи працюють в Україні та інших країнах світу. Серед них – академік М. Т. Шпак, професори П. М. Томчук, Д. В. Корбутяк, Я. С. Буджак, М. В. Курик, І. В. Блонський, Д. М. Берча та ін.

Уся навчальна, методична та наукова робота зосереджена на кафедрі факультету.

Кафедра теоретичної фізики існує в університеті з 1876 р. У новітній час, у 1944–1967 рр., її очолювали доцент Л. О. Манакін, професор А. Г. Самойлович, доценти В. А. Яковлев, В. М. Кондратенко. Наукові дослідження кафедри стосувалися теорії твердих тіл. У 1962–1966 рр. під керівництвом професора А. Г. Самойловича її колективом здійснювалися дослідження в галузі фізики напівпровідників. З 1967 р. по 1986 р. кафедрою завідував професор В. М. Ніцович, і наукові пошуки спрямовувалися на вивчення оптичних властивостей напівпровідників та умов фазових переходів в електронних системах, кінетичних властивостей напівпровідників з вузькою діашковою зоною. В. М. Ніцович підготував понад 40 кандидатів наук, семеро з яких стали докторами наук, професорами.

З 1986 р. кафедру теоретичної фізики очолює професор М. В. Ткач, заслужений діяч науки і техніки України, академік АН вищої школи України. 30 жовтня 2001 р. він обраний ректором ЧНУ, а 4 лютого 2005 р. –

Колектив кафедри теоретичної фізики.

Стоять: доценти І.М. Зушман, А.В. Константинович, М.М. Іваночко, аспірантка Ю.О. Сеті, завідувач кафедри, професор М.В. Ткач, доцент О. М. Войцехівська, професор І.В. Гуцул, асистент Р. Б. Фартушинський. Сидять: с.н.с. В. П. Жаркой, аспірант А.М. Грищук, асистент О.М. Маханець, аспірант В. І. Гуцул

призначений головою Чернівецької обласної державної адміністрації. Професор М. В. Ткач створив на кафедрі потужну наукову школу молодих учених, котрі працюють над проблемами наногетеросистем, підготував 13 кандидатів і 2 докторів наук.

Здійснював активну науково-освітню діяльність на кафедрі її випускник, професор С. В. Мельничук, який з листопада 2001 р. став проректором Чернівецького університету з наукової роботи, а з 1 вересня 2004 р. – першим проректором. У 2005 р. його обрано ректором Чернівецького університету. Одночасно С. В. Мельничук завідує кафедрою комп'ютерних систем і мереж факультету комп'ютерних наук. Під його керівництвом захищено 11 кандидатських і 1 докторська дисертації.

За 50 останніх років кафедра підготувала понад 800 висококваліфікованих фахівців, з яких 20 стали докторами і понад 200 – кандидатами фізико-математичних наук. Багато її випускників обіймають посади вчених і педагогів у Чернівецькому національному університеті, інших вищих навчальних закладах України та багатьох країн світу. Тепер на кафедрі працюють професори М. В. Ткач, І. В. Гуцул, доктор фізико-математичних наук В. А. Головацький, доценти О. Д. Валь, О. М. Войцехівська, І. М. Зушман, М. М. Іваночко, А. В. Константинович, О. М. Маханець, кандидати наук В. П. Жаркой, Р. Б. Фартушинський.

Кафедра фізики твердого тіла має свою історію. У 1949 р. на фізико-математичному факультеті організована кафедра рентгено-структурного аналізу. Першим завідувачем її був доцент Є. С. Бушуєв, під керівництвом якого вперше отримані й досліджені аморфні металеві сплави. З ініціативи доцента Г. П. Кушти розпочаті дослідження міжатомної взаємодії в металах і сплавах методом високотемпературної рентгенографії. У 1954 р. кафедрі перейменовано на кафедру рентгенометалофізики, яку

очолив Г. П. Кушта, автор підручників «Рентгенографія металів» (Львів, 1959) та «Вступ в кристалографію» (Львів, 1972). Наукові дослідження кафедри були зосереджені на вивченні динаміки кристалічної ґратки з урахуванням ангармонічних ефектів. У 1965–1968 рр. успішно захистили кандидатські дисертації В. П. Михальченко, І. П. Михайлюк, Б. Г. Стронґін. Ідеї та методи, розроблені на кафедрі, отримали подальший розвиток у кандидатських В. А. Вальчиківської, Є. І. Гешка, Б. М. Шарлая, В. Б. Лотоцького, В. Н. Балазюка та інших. З наукової тематики кафедри в 1968–1972 рр. захищені дві докторські дисертації (Г. П. Кушта, В. І. Псарьов).

У 1968 р. кафедру перейменовано на **кафедру фізики твердого тіла**. З 1972 по 1977 р. її очолював доцент І. П. Михайлюк. У цей період почалися інтенсивні дослідження динамічного розсіювання Х-променів реальними кристалами. У 1967 р. вперше в СРСР отримані маятникові осциляції електромагнітних хвиль у досконалих монокристалах Si та Ge у двохвильовому наближенні (М. Д. Раранський), а згодом (1972 р.) і багатохвильові маятникові осциляції (С. А. Кшевецький, І. П. Михайлюк, М. Д. Раранський). Основні динамічні ефекти розсіювання Х-хвиль, отримані на кафедрі фізики твердого тіла Чернівецького університету, увійшли до монографій і підручників як у СРСР, так і за кордоном.

З 1978 р. кафедру очолював професор В. П. Михальченко, який захистив ще у 1976 р. докторську дисертацію. Йому належить низка оригінальних наукових праць із дослідження ангармонічних ефектів у кристалах і динаміки кристалічної ґратки. В. П. Михальченко вперше встановив періодичну залежність від атомного номера фізичних величин, що характеризують ангармонійність коливань атомів у кристалічній ґратці.

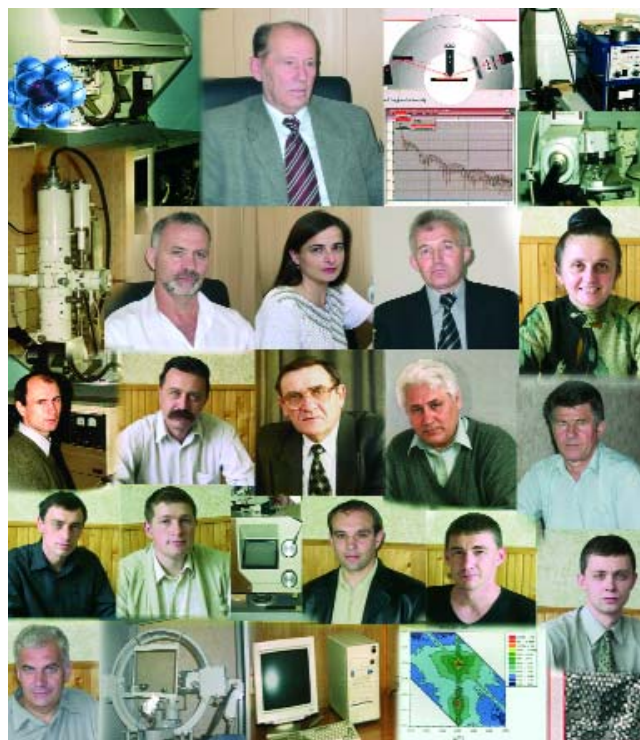
У 1985 р. і Р. Д. Венгреневич захистив докторську наукову тематику якої присвячена формуванню і стабільності структури термодинамічно нерівноважних сплавів і систем з метастабільними й тонкодиспергованими фазами.

Через два роки завершив докторську дисертацію щодо експериментальних і теоретичних досліджень інтерференційних ефектів при дво- і багатохвильовому розсіюванні Х-променів у реальних кристалах М. Д. Раранський. Цей науковий напрям відображено також у кандидатських дисертаціях В. Б. Дроздовського, В. П. Шафранюка, І. М. Фодчука, Я. М. Струка. З 1986 р. на кафедрі почалась експериментальні та теоретичні дослідження рентгеноакустичної взаємодії в реальних кристалах. Виявлено низку рентгеноакустичних ефектів, що виникають при фотон-фононній взаємодії в кристалах, які містять різні типи структурних дефектів. З цієї наукової тематики захистили кандидатські дисертації В. М. Сергеев, С. М. Новіков, О. Г. Гімчинський, О. Ж. Коров'янка, М. Д. Борча, Т. Г. Гуцуляк, Д. Г. Федорцов та ін.

З 1988 р. кафедру ФТТ очолює заслужений діяч науки і техніки, академік АН вищої школи, професор М. Д. Раранський. Під його керівництвом активно розвивається новий науковий напрям – динамічне розсіювання Х-променів та Х-променева інтерферометрія.

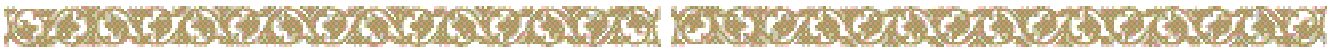
За досягнуті успіхи у дослідженні рентгеноакустичних ефектів у реальних кристалах у 1994 р. професору М. Д. Раранському та доценту І. М. Фодчуку за працю «Рентгено-, оптико-, акустичні явища в реальних кристалах при комбінованому впливі різних фізичних полів» присуджено Державну премію України в галузі науки і техніки. У цьому ж році захищено докторську дисертацію І. М. Фодчуком, присвячену теоретичним та експериментальним дослідженням особливостей формування Х-променевих зображень деформаційних полів дефектів в умовах рентгеноакустичної взаємодії в кристалах і розробленні нових топографічних, дифрактометричних та інтерферометричних методів визначення структурних змін у кристалах та в тонких приповерхневих шарах кристалів, що зазнали впливу різних зовнішніх чинників.

Протягом останніх років на кафедрі ФТТ активно розробляються і впроваджуються нові експериментальні та теоретичні методи діагностики стану поверхні, структурних змін у надтонких приповерхневих шарах кристалів і на границях розділу багатшарових нанорозмірних структур. При цьому широко використовуються сучасні методи комп'ютерного опрацювання експериментальних результатів і чисельного моделювання процесів динамічного розсіювання Х-променів реальними кристалами. З цієї наукової

Кафедра фізики твердого тіла.

Зверху донизу і зліва направо: завідувач кафедри, професор М. Д. Раранський, професор І. М. Фодчук, асистент М. Д. Борча, доценти Я. М. Струк, А. В. Олійнич-Лисюк, асистент С. В. Баловсяк, доценти С. М. Новіков, В. Б. Лотоцький, В. Д. Козьмик, В. Н. Балазюк, асистенти І. В. Литвинчук, Д. Г. Федорцов, аспіранти Б. І. Гуцуляк і В. Б. Гевик, Р. А. Заплітний і І. І. Крицун. Унікальні пристрої і нові методи діагностики структурних змін у кристалах, надтонких приповерхневих шарах і на границях розділу багатшарових нанорозмірних структур, розроблені на кафедрі

Академік В. Є. Лашкар'юв і професор А. Г. Самойлович (сидять, третій і четвертий зліва) серед співробітників кафедри фізики напівпровідників, 1954 р.

тематики захистили кандидатські дисертації С. В. Баловсяк, О. П. Кройтор, І. В. Литвинчук, О. С. Кшевецький.

Для розроблення оригінальних методів діагностики структури реальних кристалів при кафедрі створено спільну міжгалузеву лабораторію Міністерства освіти і науки України та Національної академії наук України (керівник – професор І. М. Фодчук).

На кафедрі фізики твердого тіла плідно працює аспірантура. Під науковим керівництвом проф. М. Д. Раранського захищено дві докторські та 14 кандидатських дисертацій, ще два аспіранти підготували дисертації до захисту. Під науковим керівництвом професора І. М. Фодчука захищено 10 кандидатських дисертацій, ще 3 аспіранти вже подали дисертації до захисту і 3 готуються до захисту в наступному році. Водночас над завершенням докторських дисертацій працюють А. В. Олійнич, С. М. Новіков, Я. М. Струк, М. Д. Борча, О. Г. Гімчинський.

Наукове співробітництво кафедра активно підтримує з багатьма вузами та науковими закладами України, Росії, Білорусі, Вірменії, а також науковими центрами Англії, Німеччини, Франції, Італії, Фінляндії, Польщі, Чехії, США та Канади.

За період існування кафедри підготовлено понад 900 спеціалістів, опубліковано 8 монографій, 25 навчально-методичних посібників, понад 700 статей, 850 тез доповідей на міжнародних наукових конференціях, захищено 9 докторських дисертацій і понад 100 кандидатських дисертацій. Нині на кафедрі освітню діяльність і наукову роботу ведуть 3 професори та 15 кандидатів наук.

Кафедра фізики твердого тіла готує бакалаврів, спеціалістів та магістрів зі спеціальності «Фізика твердого тіла» за спеціалізацією – «Комп'ютерні технології у фізиці».

1954 р. на базі кафедри електронно-іонних процесів було відкрито першу в Україні кафедру фізики напівпровідників, яку очолив професор А. Г. Самойлович, а з 1956 р. до 1971 р. нею керував проф. К. Д. Товстюк. З 1971 р. до 1996 р. кафедрою завідував проф. М. П. Гавалешко, а з 1996 р. її очолює професор П. М. Горлей.

Сучасна назва цього науково-освітнього осередку – **кафедра електроніки та енергетики**. Тут інтенсивно проводилися дослідження в галузі багатоелектронної теорії напівпровідників на зразок германію, інтерметалевих напівпровідників. Тепер вивчаються нові напівпровідникові матеріали, з'ясовуються особливості їх енергетичної структури, природи хімічного зв'язку, механізмів розсіювання та створюються макети приладів на їх основі. На високому рівні поставлені вимірювання магнітної сприйнятливості напівпровідників та її анізотропії (М. П. Гавалешко, Є. І. Слинько, А. В. Савицький, В. В. Матлак, П. М. Старик), вимірювання ядерного магнітного резонансу в напівпровідниках (Є. І. Слинько, В. М. Хандожко). У 1958–1966 рр. на кафедрі навчались 11 аспірантів, які упродовж 1963–1966 рр. захистили кандидатські дисертації (І. В. Потикевич, М. П. Гавалешко, А. В. Савицький, Я. С. Буджак, Й. М. Стахіра, Д. М. Берча, М. В. Тарнавська, П. М. Старик, П. І. Воронюк, О. М. Борець, Н. С. Якімова та ін.).

Найважливішими науковими результатами кафедри варто вважати відкриття парамагнетизму електронного газу у вузькозонних напівпровідниках (М. П. Гавалешко, К. Д. Товстюк), встановлення наявності домішкових і власних дефектів у кристалах A_2B_6 (А. В. Савицький, К. Д. Товстюк, В. В. Матлак, Є. С. Никонюк та ін.). У 1980–1990 рр. на кафедрі підготовлено 8 докторів (М. П. Гавалешко, А. В. Савицький, П. М. Старик, П. М. Горлей, А. Й. Савчук, Д. М. Заячук, Г. Т. Грушка, С. Ю. Паранчич) і 20 кандидатів наук.

1997 р. кафедра другою в Україні розпочала підготовку фахівців за напрямом «Енергетика» зі спеціальності «Нетрадиційні джерела енергії». Нині здійснюється підготовка бакалаврів, спеціалістів і магістрів з двох інженерних спеціальностей: «Фізична і біомедична електроніка» та «Нетрадиційні джерела енергії». Кафедра підтримує плідні наукові контакти з провідними навчальними закладами та науковими інститутами Росії, Польщі, Чехії, Угорщини, Франції, Іспанії, Китаю, Мексики. Випускники кафедри успішно працюють за кордоном: в університеті м. Гент (Бельгія), навчаються в аспірантурі Політехнічного інституту та Карлового університету (м. Прага), де про-

Завідувач кафедри електроніки і енергетики професор П.М. Горлей (перший ліворуч) серед учасників виставки «Дні української науки і техніки в Індії», м. Хайдарабад, 2003 р.

водиться активна міжнародна співпраця в спільних науково-дослідних роботах, в організації міжнародних конференцій. Оригінальність розроблених методик і технології вирощування кристалів захищено понад 50 патентами та авторськими свідоцтвами. За 50 років тут підготовлено понад 1500 висококваліфікованих фахівців, серед яких 10 докторів і понад 100 кандидатів наук. Тепер викладачами кафедри є 3 доктори наук, професори: П. М. Горлей, П. Д. Мар'янчук, З. Д. Ковалюк – та 10 кандидатів наук, серед навчально-допоміжного персоналу – 3 кандидати наук; співробітниками наукового сектору кафедри – 1 доктор і 4 кандидати наук.

1968 р. утворено **кафедру напівпровідникової мікроелектроніки**, яку очолив доцент П. А. Коцюмаха. З 1971 р. нею керував академік АН вищої школи, член-кореспондент Академії технологічних наук України, доктор фізико-математичних наук, професор І. М. Раренко. Основний науковий напрям кафедри – розроблення фізичних і технологічних основ дослідження електронних властивостей високодосконалих напівпровідникових монокристалів і шаруватих структур і створення на їх основі нового покоління високоефективних приладів і мікросхем мікрофотоелектроніки, інфрачервоної техніки, інтегральної та планарної оптики, сонячних фотоелектронних перетворювачів. Успішно впроваджується тут новий науково-технічний напрям щодо створення основ експериментальних і польових технологій напівпровідників. Кафедра znana своїми тісними стосунками з підприємствами та науково-дослідними установами в Україні, країнах СНД, США, Франції, Китаю та впровадженнями розробок у серійне виробництво. Її науковці отримали понад 60 свідоцтв на винаходи.

У навчальному процесі кафедра особливу увагу приділяє підготовці висококваліфікованих фахівців в царині електроніки з досконалим володінням комп'ютерною технікою. Нею підготовлено понад 800 фахівців. Чимало випускників і працівників кафедри засвідчили власний високий рівень підготовки, працюючи за кордоном: у Франції, Ізраїлі, США.

2004 р. кафедру перейменовано на **кафедру фізики напівпровідників та наноструктур**. Нині її очолює відомий

учений, професор А. Й. Савчук. Останнім часом кафедра активно розвиває важливий на часі науковий напрямок, пов'язаний з технологією та фізикою напівпровідникових наноструктур. Окрім того, науковці кафедри долучилися до розроблення нових принципів маніпулювання електронними спінами в об'ємних кристалах та наноструктурах на основі напівмагнітних напівпровідників. До її викладацького колективу тепер входять 4 доктори наук та 5 кандидатів фізико-математичних наук, а в науково-дослідному секторі працюють 5 кандидатів наук.

У довоєнні роки на **кафедрі експериментальної фізики** – одній з базових кафедр університету, яка традиційно забезпечує викладання загальних курсів фізики і є найстаршою в університеті (з 1875 р.) – сформувалася група висококваліфікованих викладачів та дослідників, об'єднаних спільною науковою тематикою. Розширення деяких із цих груп, поглиблення досліджень, поліпшення матеріально-технічного забезпечення зумовило передумови створення нових кафедр, зокрема кафедри оптики та кафедри загальної фізики.

Наприкінці 50-х років ХХ ст. професор І. К. Верещагін започаткував дослідження в галузі оптоелектроніки, які набули широкого розвитку. 1970 р. кафедру експериментальної фізики очолює професор Л. А. Косяченко. Для студентів-фізиків того часу запроваджено спеціалізацію з оптоелектроніки, почала функціонувати аспірантура, були захищені докторські дисертації (І. К. Верещагін, Л. А. Косяченко, В. П. Махній), видано монографії та підручники.

Здобутки працівників кафедри, а саме: доцентів І. Т. Драпака, І. В. Солончук, В. В. Гуца, Б. М. Собіщанського, М. М. Сльотова, кандидатів наук В. Є. Баранюка, І. С. Кабанової, І. В. Малімона широко визнані як в Україні, так і за її межами. Розроблення нового класу джерел і приймачів оптичного випромінювання були впроваджені в науково-виробничих установах Києва, Москви, Санкт-Петербурга, Казані, Єревана, Чернівців. Результати досліджень гарячих електронів, нерівноважних і контактних явищ у напівпровідниках були занесені до програм авторитетних міжнародних конференцій, що відбувалися в Німеччині, Фінляндії, США, Японії, Франції, Англії, опубліковані у міжнародних виданнях світового рівня.

1967 р. на базі **кафедри теоретичної фізики** створено кафедру анізотропних напівпровідників, куди перейшла група викладачів і науковців. Новий підрозділ очолив професор А. Г. Самойлович. Тут було проведено успішні дослідження термоелектричних явищ в анізотропних середовищах. Під керівництвом А. Г. Самойловича вченими кафедри одержані вагомні наукові та практичні результати (І. В. Даховський, Л. І. Анагичук, І. С. Буда, С. Л. Королюк, І. М. Пілат, О. Я. Лусте). Розвинено також теорію анізотропного розсіяння в напівпровідниках, розроблено анізотропні термоелементи, захищені численними патентами.

1973 р. її очолив доктор фізико-математичних наук Л. І. Анагичук. На кафедрі організовано вагомні досліджен-

Провідні вчені кафедри фізики напівпровідників і наноструктур (перший ліворуч – зав. кафедри професор А.Й. Савчук)

ня з основних напрямів термоелектрики: теорії термоелектричних явищ, матеріалознавства, термоелектричної енергетики, термоелектричного охолодження та вимірювальної техніки. Це і спонукало до перетворення кафедри анізотропних напівпровідників у **кафедру термоелектрики**. З 1974 р. на кафедрі та в проблемній лабораторії створено узагальнену теорію термоелектричних явищ, яка дала можливість прогнозувати розвиток термоелектрики загалом та визначити найактуальніші напрями наукових досліджень. Створено нові методи конструювання принципово нових типів термоелементів, чим істотно збагачено елементну основу термоелектрики.

На базі проблемної лабораторії і конструкторського бюро «Фонон» 1990 р. відкрито Науково-дослідний інститут термоелектрики Міністерства освіти і науки та НАН України. 1992 р. професора Л. І. Анагичука обрано академіком НАН України. 1994 р. з ініціативи кафедри й інституту створено Міжнародну термоелектричну академію, до складу якої входять провідні спеціалісти з термоелектрики України, США, Франції, Японії, Росії, Казахстану та інших країн. Президентом академії обрано академіка Л. І. Анагичука. З 2000 р. кафедра готує фахівців за новою спеціальністю «Прикладна фізика».

З огляду на розвиток електронної промисловості у Чернівцях виникла відчутна нестача фахівців радіоелектронного профілю. Тому 1986 р. на фізичному факультеті здійснено перший набір студентів зі спеціальностей «Радіотехніка» і «Конструювання та виробництво радіоелектронної апаратури». Забезпечення навчального процесу доручено створеній у структурі фізичного факультету секції радіоелектроніки, яка вже у 1987 р. переростає у **кафедру радіоелектронної апаратури (РЕА)**. Виконуючим обов'язки завідувача кафедри призначено талановитого фахівця, доцента О. Р. Шеляга.

З огляду на будівництво нового радіотехнічного заводу, починаючи з 1987 р., набір на перший курс стаціонарного навчання збільшився до 50 студентів на кожну спеціальність. Відтак у структурі фізичного факультету організоване радіотехнічне відділення, яке очолив В. В. Брайловський. Здійс-

нюється процес формування матеріально-технічної бази, викладацького складу.

У жовтні 1989 р. відкрито **кафедру радіотехніки**. Її становленню і розвитку сприяла діяльність таких науковців-викладачів, як Л. Ф. Політанський, В. В. Брайловський, П. М. Горлей, В. В. Александров, О. П. Жук, О. Г. Хандожко, М. Г. Бзовий, Ю. Ф. Редько, А. А. Мойсюк, М. Я. Кушнір, В. В. Червінська, Я. В. Пацарнюк.

Згодом кафедра радіотехніки збагатилася новими викладачами: П. П. Ватаманюком, А. П. Федоренком, Г. І. Воробцем, А. Є. Зеликом. Потенціал кафедри дав можливість відкрити у 2002 р. нову спеціальність «Захист інформації з обмеженим доступом та автоматизація її обробки», з якої вже проведено чотири набори студентів. Сьогодні випускники кафедри працюють у Великобританії, Канаді, США, Німеччині, Ізраїлі. Налагоджено співпрацю з багатьма вищими навчальними закладами світу. Наразі колектив кафедри виконує проектну угоду в рамках Українського науково-технічного центру. Предметом науково-освітньої діяльності персоналу кафедри є дослідження ідентифікації азотомістких речовин методом ядерно-квадрупольного резонансу. Тут здійснюють також ліцензовану освітню діяльність у сфері інформаційної безпеки, захисту інформації з обмеженим доступом та автоматизацією її опрацювання. Нині очолює кафедру доктор технічних наук професор, Л. Ф. Політанський.

Фізичний факультет готує фахівців із багатьох сучасних спеціальностей, дає глибокі теоретичні знання та необхідну практичну підготовку студентів.

Колектив кафедри радіотехніки.

Стоять: зав. лаб. В. С. Танасюк та В. Ф. Бердега, доценти П. П. Ватаманюк, В. В. Брайловський, асистенти А. Д. Верига, М. М. Чуботару, фахівець В. В. Лесінський, асистент О. Є. Лларіонов. Сидять: доцент О. Г. Хандожко, асистент М. Г. Рождественська, доцент М. Г. Бзовий, фахівець Н. В. Ткач, доцент О. П. Жук, асистент Г. І. Ластівка, доцент М. Я. Кушнір

ФІЛОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Борис Іванович Бунчук – випускник філологічного факультету (1997), доктор філологічних наук, професор. Відмінник освіти України. Лауреат літературно-мистецьких премій ім. Дмитра Загула та ім. Тараса Мельничука. Член Національної спілки письменників України та Асоціації українських письменників.

Народився 10 вересня 1955 р. у с. Бобівці на Буковині. Відразу після середньої школи вступив на філологічний факультет Чернівецького університету, який закінчив з відзнакою. Здобувши вищу освіту, працював учителем української мови і літератури.

Згодом вирішив продовжити навчання і вступив до аспірантури кафедри української літератури рідного університету. У 1981 р. захистив кандидатську дисертацію «Вільний вірш в українській поезії»,

БУНЧУК
Борис Іванович

Декан факультету

а в 2000 р. – докторську – «Віршування Івана Франка в контексті української версифікації кінця XIX – початку XX ст.».

З 1981 р. Борис Іванович працює у Чернівецькому університеті, обіймав посади асистента, старшого викладача, доцента, нині – професор кафедри української літератури. У 1984 р. став заступником декана філологічного факультету, а у 1985 р. його було обрано деканом.

Б. І. Бунчук видав монографію «Віршування Івана Франка» (2000), низку навчальних посібників та багато статей з питань українського віршування. Автор поетичних збірок «Вхідчини», «Міра істинного», «Замість центурій».

Нагороджений Почесними грамотами Міністерства освіти і науки України, Чернівецької обласної державної адміністрації.

Філологічний факультет як окремий університетський підрозділ сформувався у 1940 р. До того часу вивчення філологічних наук проходило на філософському.

У 1944 р. філологічний факультет відновив роботу. Він складався з відділення слов'янської філології з кафедрами української мови і літератури та російської мови і літератури, а також відділення романо-германської філології, на базі якого в 1954 р. було створено окремий факультет.

Деканами філологічного в різний час були М. Гуля, О. Пулинець, Л. Чернець, О. Бикова, В. Лесин, Г. Сінченко, Ф. Арват, А. Зверев, І. Лисий, Б. Мельничук. Вже майже 20 років факультет очолює Б. І. Бунчук.

Під керівництвом Ф. Арвата колектив філологів працював понад десять років. Ініціативний і умілий організатор, Федір Степанович залишив про себе добру пам'ять як людина щедрої душі – до студентів ставився по-батьківському. Згодом свій організаторський хист Ф. Арват реалізував у Ніжині, де працював проректором, а в 1978-1995 рр. – на посаді ректора Ніжинського державного педінституту і був водночас професором кафедри української мови. Його працю відзначено високим званням академіка Академії педагогічних наук України, орденами Трудового

Червоного Прапора і «Дружби народів», значком «Відмінник народної освіти СРСР», медаллю Макаренка, почесним званням заслуженого працівника освіти України.

Сучасний етап у розвитку філологічного факультету пов'язаний з часами утвердження незалежної України і характеризується активізацією з кінця 80-х років навчальної та наукової діяльності професорсько-викладацького складу, збільшенням наукових публікацій, розширенням зв'язків як із вітчизняними закладами і вченими, так і з закордонними. Із поповненням колективу молодими науковцями й здобуттям учених ступенів викладачами зі стажем значно поживалася дослідницька робота на факультеті.

За цей час відбулися зустрічі з провідними українцями – професорами Михайлом Лесівим та Казимежем Фелешком з Польщі, професором Ярославом Рудницьким (Канада), Анною-Галею Горбач (Німеччина), професором Юрієм Шевельовим (США). 1998 р. в університетському видавництві «Рута» вперше в Україні було здійснено видання праці Ю. Шевельова «Українська мова в першій половині XX ст.: Стан і статус» (передмова Л. Масенко, редак-

Доцент
Федір Степанович Арват
(1928–1999)

тор і упорядник Л. Ткач (Тарновецька) до 90-річчя від дня народження ученого.

Викладачі факультету беруть активну участь у роботі міжнародних наукових конференцій у Польщі, Румунії, Білорусі, Росії, Австрії, Чехії, США й мають можливість публікувати свої праці у зарубіжних виданнях. Кожна з кафедр факультету ініціює прове-

дження таких конференцій в університеті. Традиційними стали всеукраїнські та міжнародні конференції, присвячені буковинській та міжнародні теми: «Юрій Федькович: 150-річчя з дня народження видатного письменника – демократа і громадського діяча» (1984), «Творчість Ольги Кобилянської у контексті української та світової літератури: До 125-річчя з дня народження письменниці» (1988); «Ольга Кобилянська: погляд на життя і творчість з кінця ХХ ст.» (1998); «Розвиток української філології на Буковині у загальноєвропейських культурно-наукових зв'язках ХІХ–ХХ ст.» (2000), «Ольга Кобилянська – письменниця і громадянка: національне і загальнолюдське» (2003), «Комунікативні процеси в багатомовних та різнокультурних регіонах» (2003), «Творчість Юрія Федьковича в контексті української та світової літератури» (2004), «Василь Сімович (1880–1944) – особистість, науковець, громадянин» (2005).

Важливою подією в житті університету стало проведення на його базі в серпні 2002 р. П'ятого конгресу Міжнародної асоціації україністів. Колектив факультету активно долучився до організації цього високого наукового форуму, провідні науковці з числа викладачів факультету представили у доповідях результати своїх досліджень. Кафедри сучасної української мови та української літератури взяли на себе організацію видання окремих томів матеріалів конгресу – «Мовознавство» (упорядники і відповідальні редактори Л. О. Ткач, В. О. Бузинська, Н. В. Гуйванюк, Н. О. Руснак), «Літературознавство» (упорядник і відповідальний редактор В. І. Антофійчук). Над упорядкуванням і редагуванням матеріалів з культурології працював М. С. Скаб.

З 1996 р. на факультеті регулярно видається «Науковий вісник Чернівецького університету: Слов'янська філологія», який входить до переліку фахових видань ВАКу України. У віснику мають змогу публікувати свої праці науковці різних поколінь – від визнаних професорів до аспірантів і студентів. Досі видано 28 випусків «Слов'янської філології». Серед них є тематичні, присвячені пам'яті проф. І. Слинька, на пошану проф. К. Германа, до 140-річчя від дня народження О. Кобилянської. Триває робота над

ювілейними випусками до 170-річчя від дня народження Ю. Федьковича, 125-річчя В. Сімовича тощо.

За підтримки Міжнародного фонду «Відродження» на факультеті видано дві праці: «Українська література ХІ–ХVІІІ ст.: хрестоматія з коментарями» (укладачі Л. Тарновецька (Ткач), Є. Карпіловська; 1997) та «Лексикон загального та порівняльного літературознавства» (2001) – проект, здійснений під керівництвом професора А. Волкова (співредактори О. Бойченко, І. Зварич, Б. Іванюк, П. Рихло) у співдружності з іншими науковими закладами України. «Лексикон...» містить понад 800 словникових статей, значна частина яких уперше вводиться в науковий обіг і підсумовує тривалий розвиток літературознавчої компаративістики, витлумачено поняття зі суміжних галузей – релігієзнавства, філософії, психології, естетики, мистецтвознавства, лінгвістики, перекладу, етнології та фольклористики.

Загальнокультурного значення набули хрестоматії й антології, видані за кілька останніх років. Великим здобутком кафедри української літератури став двотомник «Письменники Буковини» (1998, 2001, 2003), де репрезентовано творчість 73 літераторів краю ХІХ–ХХ ст. і понад 60 фольклорних зразків (редактори-упорядники – Б. Мельничук і М. Юрійчук). Дуже високу оцінку двотомникові дали поважні фахові видання країни – провідний науково-теоретичний журнал «Слово і час», «Дзвін», газета «Літературна Україна». Фундаментальне видання «Сторінки румунської літератури на Буковині, Чернівецька обл. 1775–2000» (2000) підготувала й кафедра румунської та класичної філології.

Антологія німецькомовної поезії Буковини міжвоєнного періоду 1918–1940 рр. «Загублена арфа / Die Verlorene Harfe» – перше видання такого роду, здійснене за концепцією, в перекладі, з передмовою та бібліографічними довідками Петра Рихла (2002), – здобула друге місце в номінації «Зарубіжна література» у щорічному всеукраїнському рейтингу журналу «Книжник-ревію».

Не залишилися без уваги культурної громадськості видана в Бухаресті книга В. Антофійчука «Святі почуття, закладені в молитву: Антологія української літературної молитви» (2004), а також надрукована в Сімферополі антологія «Наче з арфи золотої...»: Українські письменники про Крим», у якій представлено різноманітні за стилями і жанрами зразки поезії та прози української літератури ХІХ–ХХ ст. (концепція й упорядкування О. Івасюк і В. Бузинської, 2004).

Готується до друку «Літературно-мистецька енциклопедія Буковини».

Педагогічна й наукова діяльність викладачів факультету має почесні й академічні відзнаки. Лауреатами обласної премії ім. Омеляна Поповича стали М. Юрійчук, Н. Бабич, В. Косяченко, М. Свердан, В. Антофійчук. Л. Ткач присуджено Почесну грамоту ім. президента НТШ М. Грушевського Наукового товариства ім. Шевченка в Америці. Понад 5 років

проф. В. Антофійчук викладає курс української літератури в Сучавському університеті ім. Штефана Великого, за що й удостоєний звання почесного доктора цього університету. Лауреатом третьої премії видавництва «Смолоскип» за 2005 р. стала молодий науковець І. Копистинська. Викладачів факультету запрошують для читання українознавчих курсів в університетах Молдови (М. С. Скаб), Польщі (Я. Редьква), Чехії (О. Івасюк, М. С. Скаб), Білорусі (Н. Гуйванюк) та ін.

З липня 2004 р. на факультеті діє очолювана проф. Н. Гуйванюк спеціалізована рада із захисту кандидатських дисертацій зі спеціальності «Українська мова».

Факультет має високий потенціал для подальшого розвитку й підготовки висококваліфікованих фахівців для галузі середньої та вищої освіти України, а також для сучасної академічної науки.

Нині на філологічному факультеті функціонують 6 кафедр – сучасної української мови, історії та культури української мови, української літератури, слов'янської філології та порівняльного літературознавства, зарубіжної літератури та теорії літератури, румунської та класичної філології. Вони всі є провідними установами зі своїх спеціальностей, а також забезпечують підготовку фахівців за спеціальностями: «Українська мова і література», «Українська мова і література для шкіл з румунською мовою навчання», «Російська мова і література», «Румунська мова і література», «Журналістика», «Переклад» (українсько-російський), «Філологія» (зарубіжна література і теорія літератури). Окрім зазначених, на факультеті в різний час функціонували кафедри російської мови, російської літератури, молдавської мови і літератури, загальної мовознавства, історії і теорії світової літератури.

Україністика має давні традиції в Чернівецькому університеті. Вже в перший рік його відкриття практичний курс української філології викладав Климентій Ганкевич. У 1876 р. кафедру української мови і літератури очолював відомий славіст, палеограф, видавець староукраїнських пам'яток Омелян Калужняцький. У 1877–1883 рр. на цій посаді працював Гнат Онишкевич, засновник серійного видання українських письменників, до якого увійшли твори І. Котляревського, М. Гоголя, П. Гулака-Артемовського, Г. Квітки-Основ'яненка, М. Шашкевича, І. Вагилевича, Я. Головацького. Видання дуже високо оцінив І. Франко.

У 1885–1914 рр. кафедру очолював Степан Смаль-Стоцький, що здобув докторат у Відні під керівництвом видатного славіста Ф. Міклошича. Він викладав історію українського правопису, історичну граматику української мови, стилістику й ритміку. Спеціальні курси були присвячені творчості Шевченка, Федьковича, Котляревського, Квітки-Основ'яненка. Окремо аналізувалися твори за «Хрестоматією» О. Огоновського (літопис Нестора, Острозька Біблія, Літопис Самовидця).

Великою заслугою С. Смаль-Стоцького став шкільний підручник української мови, що вийшов 1893 р. під назвою «Руська граматики» і був написаний у співавторстві з проф. Т. Гартнером. Завдяки цьому підручнику, фонетичні засади українського правопису здобули офіційне визнання й застосування на практиці, а згодом послужили основою для вироблення загальноукраїнських правописних норм.

Академік
Степан Смаль-Стоцький
(1859–1938)

Найвидатнішим учнем С. Смаль-Стоцького став Василь Сімович (1880–1944), талановитий український мовознавець, літературознавець, культурно-освітній і громадський діяч, дійсний член НТШ, відомий насамперед як автор «Практичної граматики української мови» (1918) та «Граматики української мови» (1921).

Дві теперішні мовознавчі кафедри ведуть свій початок від кафедри української мови, сформованої в жовтні 1940 р. з місцевих педагогів, а також із фахівців, що прибули з Харкова, Дніпропетровська, Києва та інших східноукраїнських міст. Очолив кафедру доцент В. С. Ващенко. У жовтні 1944 р. завідувачем кафедри призначено І. С. Колесника, а з вересня 1947 р. – доцента О. Н. Савченка.

У 1955–1963 рр. кафедру очолював відомий мовознавець І. Г. Чередниченко, який приїхав до Чернівців, маючи 20-річний досвід роботи у вищих навчальних закладах. Найвизначніша праця його – «Нариси із загальної стилістики сучасної української мови» (1962). Під керівництвом професора І. Чередниченка видано кілька колективних праць («Питання історії та діалектології східнослов'янських мов» (1958, 1959), «Збірник вправ із сучасної української мови» (1955, 1958), навчальний посібник «Складнопідрядні речення в сучасній українській мові» (1959). Він був науковим керівником кандидатських дисертацій викладачів К. Ф. Германа та М. І. Вихристюка.

За ці роки налагоджено тісні зв'язки з провідними вузами та академічними установами України, започатковано наукові дослідження із синтаксису та діалектології, проведено загальноукраїнські конференції з проблем видання діалектологічних словників (1960), славістики та стилістики (1963). І. Чередниченко є автором спеціальної програми-питальника для збирання матеріалів до «Словника буковинських говірок».

Із 1963 упродовж 25 років кафедру очолював професор І. І. Слинько. З його приходом чітко окреслюються три пріоритетні наукові напрями: синтаксичний, діалектологічний та ономастичний. Іларіон Іларіонович вивчав історичний синтаксис: «Дослід-

ження історичного синтаксису за пам'ятками XIV–XVIII ст.» (1968), «Історичний синтаксис української мови за пам'ятками XIV–XVIII ст. (часові звороти)» (1968), «Історичний синтаксис української мови» (1973). Під його керівництвом захистили дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук Н. Д. Бабич, М. Ф. Кобилянська, О. С. Біла, Н. В. Гуйванюк, С. С. Перепелиця, І. Ю. Кобилянський. У 1994 р. у видавництві «Вища школа» вийшла колективна монографія «Синтаксис сучасної української мови: Проблемні питання» (І. І. Слинько, Н. В. Гуйванюк, М. Ф. Кобилянська).

Доцент Валентина
Адольфівна Прокопенко

З 1989 по лютий 1993 р. кафедру очолював доцент Д. Г. Бучко, фахівець з історичної ономастики української мови, автор монографії «Походження назв населених пунктів Покуття» (1990). Нині він живе і працює в Тернополі.

З лютого 1994 р. на базі кафедри української мови утворено дві нові – кафедру сучасної української мови і кафедру історії та культури української мови.

Тематика наукових досліджень цих кафедр залишається багатою в чому спільною, оскільки вони мають спільні наукові традиції. Це вивчення історії української мови на Буковині, зокрема, на матеріалі давніх пам'яток – буковинських грамот XIV–XVIII ст., топонімічної системи буковинського ареалу, буковинських говірок, мови буковинських письменників другої половини XIX – XX ст. (Ю. Федьковича, О. Кобилянської, С. Воробкевича, О. Маковея, Т. Галіпа, Є. Ярошинської та ін.).

Важливим напрямом наукового пошуку, починаючи з 1955 р., залишається системне вивчення буковинських і північнобессарабських говірок. У кінці 60-х років активізувалася робота над укладанням «Словника буковинських говірок», завдяки наполегливим організаційним зусиллям доцента Валентини Адольфівни Прокопенко – випускниці Київського університету, яка з 1948 до 1983 р. працювала на кафедрі української мови в Чернівцях і 1961 р. захистила кандидатську дисертацію «Лексика буковинських говорів», що містила у додатку словник у 150 сторінок. У 1971–1979 рр. вийшло 6 випусків «Матеріалів до словника буковинських говірок» (літери А–О), які згодом послужили важливим джерелом для укладання академічного «Етимологічного словника української мови». Вже перші випуски словника здобули схвальні відгуки наукової громадськості навіть за кордоном. Завдяки високій оцінці видатного російського слависта Н. Толстого та його особистому сприянню, примірники «Матеріалів...» надіслано ук-

ладачам етимологічних словників до Югославії, Польщі, Чехословаччини, Болгарії.

До складу редколегії «Словника буковинських говірок» входили викладачі кафедри – мовознавці високого рівня: проф. Ю. Карпенко, доценти М. Вихристюк, М. Леонова, В. Лимаренко, К. Лук'янюк, В. Прокопенко, М. Станівський. В роботі над окремими випусками брали участь також доценти К. Герман, М. Кобилянська, ст. викладач П. Недільський, ст. лаборанти В. Яківчик, С. Перепелиця, викладачі С. Маковійчук, І. Зінченко.

Працю, яку розпочала В. Прокопенко, вдалося завершити у 2005 р. виходом в університетському видавництві «Рута» фундаментального «Словника буковинських говірок» (за редакцією проф. Н. Гуйванюк), що містить близько 12 тис. діалектних слів із 227 населених пунктів Чернівецької області.

Діалектологічний напрям наукової роботи кафедри української мови включав також дослідження з акцентології, виконані в кандидатській дисертації В. О. Бузинської.

Вивчення ономастики на кафедрі української мови започатковано Ю. Карпенком. Йому належать ґрунтовні праці з топоніміки Чернівецької області (з 1978 р. він живе і працює в Одесі). Дослідження системи буковинських власних особових імен подано в кандидатських дисертаціях К. М. Лук'янюка і Л. В. Чувашової (Кракалії). Кандидатська дисертація Л. О. Ткач (Тарновецької) присвячена історії українських прізвищ Буковинської Наддністрянщини й виконана на матеріалі ревізьких записів I половини XIX ст., що вперше були введені в мовознавчий обіг.

Кафедра сучасної української мови, очолювана доктором філологічних наук, професором Н. Гуйванюк, забезпечує викладання загальних і спеціальних курсів з фонетики, лексикології, фразеології, лексикографії, морфеміки, словотвору, морфології, синтаксису сучасної української мови; орфографічного та пунктуаційного практикумів, методики викладання української мови, української діалектології, мови засобів масової інформації, етнолінгвістики та ін. Колектив кафедри працює над плановою темою «Соціокультурні та комунікативні аспекти функціонування і розвитку мовних одиниць».

Ніна Василівна Гуйванюк продовжує наукові традиції синтаксичної школи проф. І. Слинька й активно розробляє новітні аспекти дослідження синтаксичних одиниць. Під її керівництвом захистили кандидатські дисертації з проблем синтаксису В. Д. Шинкарук, Л. С. Рабанюк, Т. М. Романюк, Л. В. Бережан, Л. М. Томусяк, О. В. Кульбабська, А. М. Агафонова, С. Т. Шабат-Савка, В. А. Чолкан, а з проблем семасіології та теорії номінації – І. В. Зінченко та О. В. Кардашук. Працюють над завершенням кандидатських аспіранти кафедри О. Мельничук, О. Максим'юк, Ю. Пацаранюк.

Колектив кафедри сучасної української мови

Перу проф. Н. Гуйванюк належить понад 200 наукових праць із синтаксису української мови, монографія «Формально-семантичні співвідношення в синтаксисі» (1999), 14 навчальних посібників, у тому числі 7 із грифом Міністерства освіти і науки України. У співавторстві з О. В. Кульбабською та О. В. Кардашук вийшли 2003 р. навчально-методичні праці «Синтаксис сучасної української мови: Схеми і таблиці», «Складні ускладнені речення: Теоретично-практичний блок».

Доцент кафедри В. О. Бузинська працює, головним чином, у галузі методики викладання української мови в середній та вищій школі, читає спеціальний курс для майбутніх магістрів, організовує на факультеті педагогічну практику студентів. Доценти Л. Ткач і Н. Руснак виконують докторські дисертації. Під керівництвом Л. Ткач на кафедрі працює група аспірантів та пошукувачів (І. Черкез, Т. Мороз, О. Федунівич-Швед, І. Марко, Н. Головач), які досліджують історію літературної мови та міжмовні стосунки на Буковині, проблеми історичної лексикології української мови, соціолінгвістичні аспекти історії розвитку української літературної мови кінця XIX – поч. XX ст., зокрема – соціолект української інтелігенції та його зв'язки з традиціями староукраїнської писемної мови. Л. О. Ткач – автор понад 140 наукових праць,

зокрема монографії «Українська літературна мова на Буковині в кінці XIX – на початку XX століття. Ч. 1: Матеріали до словника» (2000). Під її науковим керівництвом захистила кандидатську дисертацію Т. Є. Гуцуляк (Кіс). Окрім того, у березні 2005 р. під керівництвом Л. Ткач та доцента кафедри української літератури О. М. Івасюк група аспірантів і студентів кафе-

Професор Іларіон Іларіонович Слинко (1912–1994)

дри сучасної української мови завершила роботу над проектом «Історико-філологічна спадщина Василя Сімовича: статті, документи, матеріали». Л. Ткач та О. Івасюк виступили упорядниками першого в Україні двотомного ювілейного видання праць В. Сімовича (Т. 1: Мовознавство – 520 с.; Т. 2: Літературознавство. Культура. – 904 с., Чернівці, 2005).

Кафедра історії та культури української мови.

Колектив її забезпечує викладання курсів історії української мови, вступу до слов'янської філології, старослов'янської мови, порівняльної граматики, практичної стилістики, культури мови, слов'янського лінгвокраїнознавства, історії українського мовознавства та лінгвістичних учень, риторики, комп'ютерної лінгвістики, польської мови, а також курсу «Українська мова з професійним спрямуванням» на всіх факультетах університету.

Кафедру впродовж 10 років очолювала знана в науковому світі професор Надія Денисівна Бабич. Її перу належить понад 200 наукових праць, у тому числі десять посібників для вищих навчальних закладів: «Фразеологія української мови» (1970–1971), «Практична стилістика: Збірник вправ» (1977), «Історія української літературної мови. Практикум» (1983), «Основи культури мовлення» (1990), «Історія української літературної мови. Практичний курс» (Львів),

Науковці філологічного факультету презентують у Червоній залі підготовлене ними перше в Україні видання праць видатного українського філолога Василя Сімовича, випускника Чернівецького університету, здійснене до 125-річного ювілею вченого. Зліва направо: Тетяна Мороз (аспірантка), Ольга Кацімон (студентка 4 курсу), Оксана Федунівич-Швед (аспірантка), Тетяна Гуцуляк (доцент кафедри сучасної української мови), Інна Черкез (аспірантка), Людмила Ткач (доцент кафедри сучасної української мови – керівник проекту), Ірина Марко (молодший науковий співробітник), Оксана Івасюк (доцент кафедри української літератури), березень 2005 р.

Колектив кафедри історії та культури української мови

«Основи риторики: Практикум» (1999), «Українська мова і мовлення» (1999), «Лінгво-психологічні основи навчання і вивчення мови» (2000), «Практична стилістика і культура української мови» (2003), «Основи теорії і практики перекладу» (2003). Під керівництвом проф. Н. Бабич захищено 4 кандидатські дисертації.

З 2003 р. кафедрою завідує доктор філологічних наук, професор Мар'ян Степанович Скаб – автор близько 90 наукових праць, монографій «Граматика апеляції в українській мові» (2002) та «Прагматика апеляції в українській мові» (2003).

Викладачі проводять наукову роботу з багатьох напрямів лінгвістики. Понад 10 років працював на кафедрі один з провідних українських діалектологів – Кость Федорович Герман, автор близько 70 праць, зокрема численних статей до «Загальнослов'янського лінгвістичного атласу». 1995 р. вийшла його монографія «Українські говірки Північної Буковини в історичному та лінгвогеографічному аспектах. Фонетика, фонологія», а 1997 р. він захистив докторську дисертацію. Фундаментальною працею з діалектології є укладений і виданий ним двотомний «Атлас українських говірок Північної Буковини» (Т. 1: Фонетика, фонологія, 1995; Т. 2: Словозміна. Службові слова, 1998). Проф. К. Герман – лауреат обласної премії імені Юрія Федьковича.

Проблеми української ономастики активно студіюють доценти Я. П. Редька, Н. С. Колесник, Н. І. Рубльова. Над питаннями української лексики та фразеології як об'єктів етно- та менталінгвістики, лінгвокультурології та лінгвокраїнознавства плідно працюють доценти М. В. Скаб, Г. Т. Кузь, кандидат філологічних наук Т. П. Свердан, аспірантка Р. М. Кабан, асистенти М. І. Івасюта та А. А. Ковтун. Проблеми української граматики – об'єкт наукового пошуку кандидата філологічних наук Н. М. Попович, аспірантки О. Л. Даскалюк, асистентів І. В. Стрілець та Н. Л. Вітрук. Питаннями історії української мови займаються доценти С. С. Перепелиця, аспірантки Т. С. Бичкова, О. П. Максимова, асистент Л. Г. Котик. Проблеми стилістики й культури мови досліджують

аспірантки Г. Д. Горюк, О. В. Криштанович, Р. П. Яковець, асистенти І. Г. Гуцуляк та І. С. Грималовський. Доценти М. В. Скаб та Я. П. Редька працюють над докторськими дисертаціями.

Зусиллями викладачів кафедри видано низку посібників, зокрема: «Ділова українська мова» (1996), «Культура ділового мовлення» (1997), «Культура писемного мовлення» (2000), навчальні посібники зі слов'янських мов (білоруської, польської, чеської, болгарської), «Словник прізвищ» (на матеріалі Чернівеччини) (2002) і «Словопоказчик мови творів Юрія Федьковича» (2004).

Важливою ділянкою роботи двох мовознавчих кафедр є участь в укладанні підручників та посібників з української мови для шкіл з румунською, польською та угорською мовами викладання. Автори та співавтори праць такого зразка – професори Н. Бабич, Н. Гуйванюк, М. С. Скаб, доценти М. В. Скаб, К. Лук'янюк та ін.

Спільними зусиллями двох мовознавчих кафедр проведено всеукраїнські наукові конференції: «Українська мова на Буковині» (1994), «Актуальні проблеми синтаксису» (1997), «Історія і сучасні проблеми функціональних стилів української літературної мови» (2001).

Кафедра української літератури відокремилася з кафедри української мови та літератури у 1945 р. Першим її завідувачем був старший викладач Л. М. Чернець. У 1952–1977 рр. завідував кафедрою проф. В. М. Лесин. Згодом – доцент П. І. Стецько, проф. Г. І. Сінченко, у 1985–1986 рр. – доцент А. М. Добрянський, 1987–1989 – доцент Б. І. Мельничук, у 1989–1997 рр. – доцент М. І. Юрійчук. Після захисту докторської дисертації кафедру знову очолив у 1997 р. професор Б. Мельничук, а з вересня 2004 р.

Професор Костянтин Федорович Герман

Колектив кафедри української літератури

завідує кафедрою професор Володимир Іванович Антофійчук.

Василь Максимович Лесин 25 років керував роботою кафедри, захистив докторську дисертацію і за неповні чотири десятиріччя в Чернівецькому університеті видав понад два десятки книжок і кількост статей, упорядкував кілька видань творів Василя Стефаника.

Значна частина публікацій В. Лесина пов'язана з творчістю «покутської трійци», а найвідоміші його праці: «Василь Стефаник – майстер новели» (1970), «Василь Стефаник» (1981), «Лесь Мартович» (1963), «Марко Черемшина» (1974), написані в жанрі літературних портретів.

Помітний внесок проф. В. Лесина у висвітлення літературного життя буковинського краю: «Юрій Федькович» (1984), підготовлене у співавторстві з О. Романцем видання творів С. Воробкевича (1964), В. Кобилянського (1959) – обидві у співавторстві, твори Д. Загула (1990), краєзнавчий нарис «Буковина» (1966), статті про О. Кобилянську, П. Амбросій, Д. Ботушанську, нариси про зв'язки з буковинським краєм Лесі Українки, В. Самійленка та інших українських письменників.

Проф. В. Лесин написав десятки статей теоретичного характеру для енциклопедичних видань, опублікував монографії «Композиція і сюжет літературного твору» (1960), «Реалістичний образ у художньому творі» (1976). А укладений ним у співавторстві з О. С. Пулинцем «Словник літературознавчих термінів» витримав три видання (1961; 1965; 1971).

Добре відомі довідник В. Лесина «Літературознавчі терміни» (1985), методичний посібник «Як працювати з книгою» (1989), підручник у співавторстві «Історія української літератури XIX – початку XX ст.» (1967; 1978; 1989).

Після 1952 р. захистили кандидатські дисертації викладачі кафедри Г. І. Сінченко, Л. М. Чернець, О. І. Губар, С. І. Дігтяр, В. О. Пасічний, Н. О. Томашук, Ф. П. Погребенник, С. В. Далавурак, П. І. Стецько, В. Т. Косяченко, М. Юрійчук, Д. І. Орехов. У 70-ті роки – О. С. Романець, М. Г. Івасюк, Б. І. Мельничук, П. М. Никоненко, А. Добрянський. У наступні десятиліття ступінь кандидатів здобули: Є. М. Антонюк, Б. І. Бунчук, В. І. Антофійчук, І. С. Руснак, Я. Г. Вишиваний, Ю. А. Гречанюк, О. М. Івасюк, Л. М. Грузинська-Ковалець, В. С. Филичук, М. Р. Свєрдан, Ю. І. Клим'юк.

Докторські дисертації захистили свого часу викладачі кафедри А. П. Коржупова, Г. І. Сінченко та Д. М. Білецький.

Особливо плідними в науковому плані стали

1997–2003 рр., коли було захищено 3 докторські (Б. Мельничук, Б. Бунчук, В. Антофійчук) та сім кандидатських дисертацій (О. О. Попович, С. Д. Кирилюк, Л. Є. Василик, В. В. Костик, Я. Б. Мельничук, І. І. Кейван, А. Ю. Гречанюк). Наприкінці 2004 р. викладач І. М. Копистинська захистила першу на кафедрі кандидатську дисертацію зі спеціальності «Журналістика».

Кафедра забезпечує викладання загальних і спеціальних курсів з історії української літератури, літературної критики, методики викладання літератури, фольклористики, активно впроваджує у навчальний процес нові курси і спецкурси та видає відповідні посібники (зокрема, «Література народів України» Б. І. Мельничука та Я. Б. Мельничук, 2003). Практично на всіх факультетах університету читається курс «Українська і зарубіжна культура» («Журналістика»).

Провідна наукова галузь кафедри – дослідження літератури і загалом культури Буковини. Завдяки науковій праці викладачів видано: тематичні томи «Ольга Кобилянська: Статті і матеріали» (1958), «Юрій Федькович: Статті та матеріали» (1959), «Цвіт культури розвивається» (1961), збірники «Письменники Буковини початку XX століття» (1958; упорядкування О. Романця та Ф. Погребенника, вступна стаття А. Коржупової) і «Юрій Федькович в розвідках і матеріалах» (1958; упорядкування Г. І. Гумєнюк, Ф. Погребенника, П. В. Ходан, М. Юрійчука, вступна стаття А. Коржупової), літературно-критичний нарис Ф. Погребенника «Осип Маковей» (1960), «Ольга Кобилянська» (1963), літературний портрет А. Коржупової «Юрій Федькович» (1963), монографія Н. Томашука «Ольга Кобилянська: Життя і творчість» (1969), семінарії М. Юрійчука та З. Івашкевич «Юрій Федькович» (1981).

Значним внеском у вивчення літературного процесу на Буковині стали видання новітнього часу: Л. Ковалець «Літературний дивосвіт Буковини» (1998), М. Юрійчука «Бо я для України лиш жию!»: Слово про Юрія Федьковича» (2002) і «Сидір Воробкевич: життя і творчість» (у співавторстві, 2003), О. Поповича «Осип Маковей – критик та історик літератури» (2001), С. Кирилюк «Ольга Кобилянська і світова література» (2002), Б. Мельничука «Хотинська звитяга» (2002), Л. Василик «Орест Масикевич: Життя і творчість» (2004). Зусиллями Б. Мельничука та М. Юрійчука започатковано видання «Твори Юрія Федьковича» у 5-ти томах. Вийшла друком перша частина першого тому – «Поезії» (2004), готуються наступні томи.

Викладачі кафедри присвятили чимало праці упорядкуванню і виданню творів буковинських і загалом західноукраїнських письменників. Перше видання вибраних творів Є. Ярошинської здійснила А. Коржупова (1958). О. Романець упорядкував і підготував до друку поетичні збірки Д. Осічного, І. Михайлюка, І. Дніпровського; «Вибрані оповідання» Д. Макогона

Професор Василь Максимович Лесин (1914–1991)

(1959), «Твори» Марка Черемшини (1960, 1962), «Черемоше, братку мій» М. Марфієвича (1968), «Вишневий сад» В. Бабляка (1967) тощо.

Значну частину спадщини закатованого в сталінському концтаборі буковинського поета Дмитра Загула повернули читачам Л. Чернець і Н. Томашук (Вибране, 1961). С. Дігтяр упорядкував разом із В. Лесиним найповніше видання творів С. Коваліва (1958).

Упродовж 80-х років низку статей про буковинського письменника та культурного діяча С. Яричевського опублікував М. Г. Івасюк. Він упорядкував том творів С. Воробкевича (1986). Видання «Творів» С. Воробкевича підготували також М. І. Юрійчук і П. М. Никоненко (1987).

Б. Мельничук упорядкував «Поезії» К. Герасименка (1985). У видавництві «Дніпро» 1990 р. видано «Твори» Х. Алчевської, з більшістю з яких читачі познайомилися вперше. Упорядкувала це видання й написала до нього передмову Л. Грузинська-Ковалець.

До важливих ділянок пошукової та дослідницької роботи кафедри завжди належали фольклористика і краєзнавство. У 1957 р. вийшов окремих том фольклорних творів «Буковина в піснях» (упорядники В. Пасічний, О. Романець, Г. Сінченко). У 1968 р. видано «Народні пісні в записах Юрія Федьковича», упорядковані О. Романцем. Монографії Г. Сінченка 1968 та 1969 рр. присвячені жанровій та тематичній специфіці української народної пісні Карпат і Прикарпаття. Кілька збірок видав зі своїми супровідними статтями та примітками М. Івасюк: «Казки Буковини. Казки Верховини» (1968), «Чарівне горнятко» (1971), «Казки Буковини» (1973).

Подією в науковому житті Буковини й України загалом стала монографія О. Романця «Джерела братерства: Богдан П. Хаждеу і східноромансько-українські взаємини» (1971). М. Юрійчук виступив співавтором колективної монографії «Гуцульщина» (1987).

Д. Білецький вивчав дитячу літературу: «Українська радянська література для дітей» (1963), «Дитяча література» (1967) (обидві у співавторстві) та «Українська радянська післявоєнна проза для дітей та юнацтва» (1968). Продовжує дослідження цієї проблематики Л. Грузинська-Ковалець.

Доцент Анатолій
Миколайович Добрянський
(1935–2005)

Предметом наукових досліджень кафедри є й теоретичні проблеми, жанрово-тематична природа літератури. З інтервалом у 10 років вийшли три антології: «Українська радянська байка» (1966, упорядник і автор вступної статті В. Косяченко), «Український сонет» (1976, упорядник А. Добрянський) та «Українська співомовка» (1986, упорядкування В. Косячен-

ка). Окрім того, видано монографії В. Косяченка – «Українська радянська байка» (1972) і Б. Мельничука – «Драматична поема як жанр» (1981). Монографії Б. Бунчука («Віршування Івана Франка», 2003) та В. Антофійчука («Євангельські образи в українській літературі ХХ століття», 2001) здобули схвальні відгуки в загальноукраїнській періодиці.

Тривалий час на кафедрі працював відомий шевченкознавець С. Дігтяр, автор розділу про Т. Шевченка у підручнику для вузів «Історія української літератури (I пол. ХІХ ст.)» (1980).

Кафедра брала участь у проведенні республіканських наукових форумів з нагоди 90-річного ювілею В. Стефаника (1961), сторіччя О. Кобилянської (1963). У 1977 р. спільно з Інститутом літератури АН України організувала представницьку ХХІІІ наукову Шевченківську конференцію.

Викладачі кафедри В. Лесин, М. Івасюк належали до Спілки письменників України. Михайло Івасюк (1917–1995) – автор романів і повістей «Червоні троянди», «Вирок», «Балада про вершника на білому коні», «Елегії для сина», «Турнір королівських блазнів», «Монолог перед обличчям сина», лауреат премій ім. Д. Загула, С. Воробкевича. Ім'я Михайла Івасюка носить Чернівецька обласна наукова бібліотека.

Членами Національної спілки письменників України є В. Косяченко, Б. Мельничук, Б. Бунчук. При кафедрі діє літературна студія імені С. Будного.

До березня 2003 р. на кафедрі працював Анатолій Добрянський – заслужений діяч мистецтв України, культуролог, поет, літературознавець, перекладач молдавських, румунських, білоруських, російських, польських поетів. Паралельно з викладацькою роботою упродовж чотирьох десятиліть А. Добрянський вів значну концертну діяльність у філармонії. У 1995 р. він став почесним громадянином Чернівців, лауреатом літературно-мистецької премії ім. С. Воробкевича. Свою бібліотеку в понад 30 тис. томів заповів місту. Його ім'ям названо одну з чернівецьких вулиць.

Кафедра слов'янської філології та порівняльного літературознавства. Розвиток російської філології на Буковині розпочався в 40-х роках минулого століття, коли функціонували кафедра російської мови та кафедра російської літератури. У 1944-1945 н. р. кафедру російської літератури очолив І. І. Коропатва, фахівець з античної літератури, вихованець Харківського університету. Тоді ж запрошено із Дніпропетровського університету доцента Г. Ф. Лозовика та професора Московського і Казанського університетів М. М. Фатова, який привіз до Чернівців власну велику бібліотеку, що відіграла важливу роль для забезпечення навчального процесу.

З 1946 р. на кафедрі почав працювати доктор філологічних наук, професор Д. О. Тмарченко, а трохи згодом – доценти Г. О. Тмарченко і Г. В. Тмарченко.

Завідувачем кафедри російської мови 1944 р. призначено доцента О. С. Львова. Водночас працювали викладачі З. В. Ніколаєва та Е. Я. Бобер, згодом –

Колектив кафедри слов'янської філології та порівняльного літературознавства

кандидат філологічних наук В. І. Кузнецов (1948), який потім очолював кафедру 23 роки.

У 50-ті роки активізується підготовка наукових кадрів через аспірантуру, захистили кандидатські дисертації Е. Я. Бобер, А. Д. Зверев, М. В. Карпенко, В. І. Столбунова.

Об'єктом дослідження лінгвістів кафедри були мовностилістичні особливості текстів художньої літератури, взаємозв'язки української, російської та молдавської мов, проблеми перекладу й особливості говірок на Буковині та Хмельниччині. Викладачі-літературознавці у своїх наукових розвідках вивчали творчість О. Пушкіна та М. Горького. Високу оцінку в пресі мала монографія професора Р. М. Волкова «Народные истоки творчества А. С. Пушкина («Баллады и сказки»)».

Значним досягненням у науковій роботі кафедри російської літератури став вихід у світ монографії «Советская поэзия периода Великой Отечественной войны» доцента І. А. Співака, присвяченої 30-річчю великої Перемоги, та «Драматургія К. Чапека» доцента А. Р. Волкова.

Кафедри російської мови та російської літератури видавали періодичний міжвузівський республіканський науковий збірник «Вопросы русской литературы», до редколегії якого входили літературознавці – доценти М. А. Назарок (відповідальний редактор), О. С. Пулинець (заступник відповідального редактора), А. Р. Волков (відповідальний секретар), О. Ю. Бикова, М. В. Ніколаєв, а також завідувач кафедри російської мови В. І. Кузнецов.

Значний внесок у становлення сучасного мовознавства, зокрема у розвиток сучасного словотвору, словотвірної семантики, вніс професор А. Д. Зверев, завідувач кафедри у 1978–1988 рр. У руслі теми докторської дисертації Андрія Дмитровича «Словообразование прилагательных в современном русском языке (в сопоставлении с украинским и белорусским)», наукові інтереси членів кафедри в наступне десятиліття зосереджені навколо загальної проблеми «Порівняльне вивчення російської мови з іншими мовами». В цей час кафедра організувала і провела низку важливих конференцій: серед них – респуб-

ліканська наукова конференція «Культура російської мови в Україні» (1981), за матеріалами якої вийшла друком монографія «Культура русской речи в национальных республиках» (1984).

Під науковим керівництвом проф. А. Зверева кандидатські дисертації захистили Л. О. Вакарюк, В. І. Бойков, А. Г. Новоселова, М. В. Тимінський, Т. І. Плужникова, О. І. Дашченко, Т. В. Сорвілова, М. І. Гураль та ін.

Протягом 1989–1996 рр. кафедру очолювала професор О. С. Біла, тема докторської дисертації якої – «Акцентно-ритмическая структура слова в говорах украинского языка». Під її науковим керівництвом захистив кандидатську дисертацію «Румуно-російський білінгвізм та мовна ситуація в південному ареалі Чернівецької області» (1993) майбутній народний депутат України І. В. Попеску.

З 1996 р. кафедра російської мови увійшла до складу новоутвореної кафедри російської філології, завідувачем якої став проф. С. Д. Абрамович. У цей період викладачі опублікували низку статей, взяли участь у науковій конференції, присвяченій 80-річчю з дня народження М. Г. Івасюка (1997), у міжнародній конференції, присвяченій 90-річчю Арсенія Тарковського (1997) тощо.

У 2001 р. підрозділ було реорганізовано в кафедру слов'янської філології та порівняльного літературознавства. Очолив її доктор філологічних наук, професор А. Є. Нямцу, який заклав основи порівняльних літературознавчих досліджень на Буковині.

Коло наукових інтересів Анатолія Євгеновича – традиційні сюжети та образи у світовій і російській літературах. Члени кафедри – доценти О. Дашченко, А. Новоселова, кандидати наук М. Гураль, Т. Сорвілова та інші – досліджують актуальні питання російського мовознавства, зокрема, порівняльні аспекти російсько-української філології, проблеми перекладу.

Кафедра бере активну участь у підготовці та проведеної регулярних міжнародних наукових конференцій «Біблія і світова література», «Міф і легенда у світовій літературі», які отримали широкий резонанс серед науковців Європи. З 1999 р. кафедра готує та видає всеукраїнський збірник наукових статей «Біблія і культура» (вийшло 6 випусків), з 2003 р. – збірник «Слово і текст».

Кафедра є провідною установою ВАК України зі спеціальності «Порівняльне літературознавство», на її базі створено Міжнародний науково-дослідний центр «Біблія і культура». Колектив підтримує тісні стосунки з провідними вузами України та навчаль-

Професор Волков
Анатолій Романович

ними закладами Ізраїлю, Польщі, Румунії, Словаччини, Росії, Білорусі, Болгарії та Македонії. Викладачі постійно беруть участь у всеукраїнських і міжнародних наукових та науково-практичних конференціях.

За останні 5 років кафедрою підготовлено та надруковано 9 монографій, близько двох десятків навчальних посібників і понад 100 наукових статей. Плановою науковою темою кафедри є «Змістова функціональність категорій «традиція» та «новаторство» у контексті слов'янської та західноєвропейської філології (літературознавчий, лінгвістичний, культурологічний аспекти)». При кафедрі працює студентський науковий гурток.

Поряд із традиційною фаховою спеціальністю кафедри – «Російська мова та література» – у 2002 р. було відкрито нову спеціальність – «Українсько-російський переклад».

Кафедра зарубіжної літератури та теорії літератури. Засновником кафедри зарубіжної літератури в 1945 р. був відомий ленінградський учений, професор М. П. Гуля – знавець не лише живих європейських мов, але й давньогрецької, латини, санскриту, давньоєгипетської, китайської. Він прагнув до викладання у вищому навчальному закладі курсу історії світової літератури, в якому було б подолано так званий європоцентризм. Проф. М. Гуля написав цінні праці («Платон і поезія», «Поетична техніка Рігведи», «Дидактическая афористика Древнего Египта» та ін.), але, на жаль, найважливіша частина його доробку залишилася у машинописному варіанті (архів професора зберігається у відділі рукописів Російської національної бібліотеки ім. М. Салтикова-Щедріна, м. Санкт-Петербург).

У 1948 р. завідувачем кафедри було призначено О. П. Гулю – ученицю видатного вченого, професора О. І. Білецького, дослідницю творчості Р. Роллана. Згодом кафедрою завідував П. Ф. Русанов, який вивчав творчість Й.-В. Гете.

У 1953-1959 рр. кафедру очолював проф. Р. М. Волков, його наукові інтереси зосереджувалися на дослідженні культурного доробку всього слов'ян-

ства та компаративістики. Роман Михайлович – автор багатьох праць з фольклористики, зокрема про стиль та композицію російських та українських казок, народних драм, російських билин. Цікаві його ґрунтовні праці «Народна драма «Цар Максиміліан», «Казка. Дослідження з сюжетоскладання народної казки», «Народні джерела творчості О. С. Пушкіна». Досліджував проф. А. Волков також українсько-російсько-польські літературні взаємини, фольклорно-літературні зв'язки, фольклорні джерела творчості М. Лермонтова, вивчав творчість В. Жуковського, Т. Шевченка, А. Міцкевича, Л. Толстого, редагував двотомні дослідження до IV Міжнародного з'їзду славістів, фольклорну збірку «Буковина в піснях».

У 60-ті роки минулого століття кафедра в науковому плані була дещо в занепаді, але сюди прийшли нові сили, які спочатку підняли на високий рівень викладання. Так, послухати лекції з античної літератури й епохи Відродження доцента О. В. Плашевської, дослідниці англійських письменників, приходили студенти з інших факультетів. З 1971 р. вона очолила кафедру.

З 1976 р. протягом 5 років кафедрою завідував доцент М. Т. Нефьодов, автор відомого підручника «Історія зарубіжної критики і літературознавства» (1988).

Зусиллями проф. А. Волкова, засновника власної наукової школи з проблем традиційних сюжетів та образів, 1981 р. кафедру зарубіжної літератури було реорганізовано у кафедру теорії літератури та зарубіжної літератури під його керівництвом. Новий імідж підрозділу дав змогу розширити діапазон науково-педагогічної діяльності викладачів. Анатолій Романович – надзвичайно високого рівня фахівець з теорії літератури, слов'янських і західноєвропейських літератур, перекладознавства й фольклористики. Основні його праці: «Ярослав Гашек», «До теорії традиційних сюжетів», «Форми літературних зв'язків та взаємодій», цикл статей про європейську «умовну» драматургію ХХ ст.). Багато років він редагував міжвідомчий науковий збірник «Питання літературознавства».

У 1990 р. кафедри російської літератури й теорії та зарубіжної літератури було об'єднано в одну – кафедру теорії та історії світової літератури, очолювану проф. А. Волковим. У цей час кафедра вперше зробила спробу системного опису найхарактерніших, з компаративістського погляду, явищ світової літератури: увагу зосереджено на репрезентативних моментах світової літератури, пере-

Колектив кафедри зарубіжної літератури та теорії літератури

Професор Гуля
Микола Петрович
(1896–1948)

важно на традиційних образах і сюжетах. Вивчалися тут і раніше не досліджувані явища – робінзонада (доцент Ю. І. Попов), артуріана (асистент І. І. Горбачевська), жанніада (доцент О. В. Червінська), фаустіана (доцент А. Нямцу, проф. С. Абрамович), сюжет про Атлантиду (доцент І. М. Зварич), тема «штучної людини», мазепіана (проф. А. Волков).

Активно працювали викладачі кафедри над окремими літературознавчими темами. Так, доцент Б. П. Іванюк вивчав питання поетики, зокрема проблематики вірша-тропа як зразка художнього цілого. Доцент О. Червінська досліджувала традиційні сюжети та образи світової літератури, доцент В. А. Лавренів – проблеми перекладознавства у славістиці. Доцент М. А. Богайчук на основі спецкурсу «Українсько-румунські літературні взаємини» здійснив низку публікацій про Т. Шевченка й І. Франка в румунській літературі та про М. Емінеску, Й. Крянге, В. Александрі – в українській, видав посібник з української мови для румуномовних шкіл, переклав українською твори Г. Асакі, М. Садовяну, Й. Друце, Ф. Мунтяну, а румунською – новели В. Стефаника.

Кафедра підготувала чимало науковців для вищих навчальних закладів та академічних установ України і зарубіжжя. Серед її випускників – відомі дитячі письменники Л. Кондрашенко та М. Фролова.

Протягом 1998–2002 рр. кафедру очолював проф. Борис Павлович Іванюк, а колектив викладачів продовжував дослідження в галузі компаративістики та теорії літератури. Основні напрями наукових інтересів Б. Іванюка – метафорологія, жанрологія, аналіз художнього твору та російська поезія. Результатом його досліджень стала монографія з метафорології «Метафора и литературное произведение» (1998).

З 2002 р. кафедру очолює професор Ольга В'ячеславівна Червінська, яка продовжує роботу попередників: редагує збірник «Питання літературознавства», організовує та проводить республіканські наукові конференції, спрямовує працю кафедри над традиційною тематикою та новітніми проблемами сучасного літературознавства. Коло наукових інтересів проф. Червінської – рецептивна поетика, російська література та актуальні проблеми зарубіжної літератури. Крім статей у вітчизняних і зарубіжних виданнях, О. Червінська опублікувала монографії «Рецептивна поетика» (2001), «Пушкин, Набоков, Ахматова: Метафоризм русского лирического романа» (1999), «Акмеизм в контексте Серебряного века и традиций» (1997).

Доцент кафедри І. Зварич видав монографію «Міф у генезі художнього мислення» (2002), а доцент О. Бойченко – збірник статей «Щось на кшталт шаткуа» (2003). Німецькомовну літературу досліджує доцент Петро Васильович Рихло – відомий перекладач, автор багатьох статей у вітчизняних і зарубіжних наукових виданнях і понад 15 книжок перекладів австрійських та німецьких поетів і прозаїків. П. Рихло перекладає також з української на німецьку. Найновіше з підготовлених ним видань – антологія

«Czernowitz», видана в Австрії (Klagenfurt: Wieser Verlag, 2004), куди увійшли твори П. Целана, Г. фон Рецторі, Г. Дроздовського, Р. Ауслендер, Ю. Федьковича, М. Емінеску, Й. Бурга, В. Кожелянка, С. Майданської, І. Померанцева та ін. Над проблемами теорії перекладу та слов'янознавства працює доцент В. А. Лавренів.

Кафедра підтримує тісні зв'язки з вищими навчальними закладами та науковими установами Києва, Львова, Одеси, Москви, Мінська, Кишинєва та окремими вузами далекого зарубіжжя.

Кафедра румунської та класичної філології. Традиції румунської філології закладено вже в перші роки існування Чернівецького університету, коли в 1875 р. було засновано кафедру румунської мови та літератури. Її першим завідувачем став професор Іон Г. Сбієра (1836–1916), відомий румунський фольклорист і літературознавець, один із засновників Румунської Академії (1867). Він очолював кафедру до 1906 р., а його курси з історії стародавньої румунської літератури дотепер не втратили свого наукового значення. Асистентом проф. Сбієри став наприкінці ХІХ ст. Л. Боднареску, дослідник історії румунської літератури на Буковині.

З 1906 до 1919 р. кафедрою завідував видатний румунський мовознавець Секстил Пушкаріу (1877–1948), член Румунської Академії, автор фундаментальних праць з діалектології, лексикології та історії румунської мови. Його учнями були майбутні члени Румунської Академії А. Прокопович, І. Тороціу, Л. Мораріу, К. Логін та ін.

Після 1919 р. викладання румунської мови та літератури було значно реформовано. Кафедру «Румунська мова та її діалекти» очолював до 1938 р. А. Прокопович, спеціаліст із загального та румунського мовознавства. У 1921 р. Лека Мораріу, видатний румунський літературознавець, заснував кафедру сучасної румунської літератури і фольклору, якою він завідував до 1940 р.

З початком радянського періоду в 1940 р. діяльність обох кафедр було припинено майже на 15 років.

Як окремий структурний підрозділ філологічного факультету кафедра румунської та класичної філології бере початок від молдавського відділення у Чернівецькому вчительському інституті, що було відкрите в 1954 р. і налічувало 10 студентів (з політичних міркувань назва «румунський» була тоді неможливою аж до кінця 80-х років). У 1956 р. відділення приєднали до створеного факультету романо-германської філології університету.

Перший випуск спеціалістів з молдавської мови і літератури відбувся у 1959 р. Серед його випускників – поет Іон Кілару (1937–1994), автор понад десяти поетичних збірок, редактор чернівецької обласної газети румунською мовою «Zorile Bucovinei»; доктор філологічних наук Васіле Павел, завідувач сектору діалектології та історії мови НАН Молдови; Серафим Бузіле, член Спільки композиторів Молдови та ін.

Молдавську і румунську мову та літературу читають доценти М. О. Корчинський і М. В. Дескелеску – автори «Методики викладання молдавської мови в середній школі» (1959), доцент А. Н. Калош. А викладач З. Ф. Пенюк (1923–2002) відома як перекладач зарубіжної літератури (італійської, німецької мов на румунську та українську мови), фахівець з латинської. Ш. П. Садовник – спеціаліст з румунської літератури, автор монографії про класика румунської драматургії І. Л. Караджале. Протягом 1964–1975 рр. молдавську і румунську літературу викладав відомий поет і перекладач В. І. Левицький, автор понад десяти збірок поезій, перекладач румунською мовою численних творів українських письменників – Лесі Українки, О. Кобилянської, Ю. Федьковича, М. Черемшини, В. Стефаніка, М. Стельмаха, Д. Павличка.

Пізніше відділення було укомплектоване молодими кадрами, здебільшого з числа найкращих випускників, які захистили в майбутньому кандидатські і докторські дисертації, – професор Г. К. Бостан, доценти І. В. Попеску, Л. О. Бостан, а також асистенти Ф. Д. Китар, О. Г. Чернова. У творчому колективі працюють і молоді викладачі, які стажувалися у вищих навчальних закладах Румунії: К. І. Паладян, Д. Ф. Вринчану, В. Г. Тодошук.

У 1971 р. було відкрито кафедру молдавської мови та літератури (з 1983 р. – кафедра молдавської та класичної філології, з 1989 – кафедра румунської та класичної філології). Першим її завідувачем була доцент Є. Я. Павлюк. Через 3 роки на кафедру був запрошений з Одеського університету професор В. С. Сорбале – відомий спеціаліст з діалектології, знавець кількох романських мов (іспанської, італійської, французької тощо), один з авторів першого багатотомного атласу молдавських говірок, виданого АН Молдови в 60-ті роки минулого століття. Як завідувач кафедри (1975–1979) професор В. С. Сорбале розширив наукові зв'язки колективу з ученими Румунії, Молдови та інших країн.

З початку 1979 р. до 17 листопада 2004 р. кафедру очолював професор Григорій Костянтинович Бостан, почесний член Академії наук Румунії, академік Академії вищої школи України, член Дунайського Академічного Товариства Америки, лауреат Міжнародної премії ім. М. Емінеску, премії ім. Ю. Федьковича та багатьох інших відзнак. Це був фахівець із порівняльної фольклористики та літературознавства, дослідник румунсько-українських, румунсько-російських фольклорних і літературних взаємозв'язків. Йому належить понад 300 наукових праць, з-поміж яких монографії «Типологічне співвідношення та взаємозв'язки молдавського, російського й українського фольклору» (1985), «Румунська література на Буковині» (1996, у співавторстві з Л. Бостан), «Румунська народна поезія у Карпатсько-Дністрянському просторі» (Ясси, 1998), «Молдавська народна творчість» у 16-ти томах, «Народні говори і фольклор румунського населення Закарпаття». Професор Г. Бостан – член

національних Спілок письменників України, Молдови та Румунії, автор 6 поетичних збірок румунською мовою. Нагороджений ювілейною медаллю «М. Емінеску» Румунії та Республіки Молдова, Національним орденом Румунії за вагомий внесок у розвиток філологічних наук та культурної спадщини румунів Чернівецької області.

Визнання наукової громадськості здобуло видання, яке редагував проф. Г. Бостан – «Науковий вісник Чернівецького університету: Романська філологія».

Нині кафедрою завідує кандидат філологічних наук, доцент Георгій Якович Жерновой.

Кафедра забезпечує також викладання класичних мов – давньогрецької та латинської. Багато років у цій царині успішно працюють Г. М. Загайська, Т. Д. Попова, Т. Ф. Шестакова, Б. Г. Григорко, Г. Г. Мельник.

Найвагомішими науково-методичними досягненнями кафедри є підручники та навчальні посібники з румунської мови і літератури для шкіл України з румунською (молдавською) мовою викладання. Доценти І. В. Попеску та Г. Я. Жерновой видали перший у лексикологічній практиці чотиримовний французько-румунсько-російсько-український словник.

Нині об'єктом науково-дослідних пошуків кафедри є народні говірки, фольклор і література румунського населення України. Дослідження проводяться на основі польових, експедиційних матеріалів, зібраних у румунських селах Чернівецької, а також Закарпатської, Одеської та Кіровоградської областей. У 1985 р. кафедра спільно з АН СРСР і АН Молдови організувала Міжнародну теоретичну конференцію з методології та методики вивчення східноромансько-східнослов'янських фольклорних контактів.

Наукова робота викладачів кафедри за останнє десятиріччя вирізняється, зокрема, виданням монографії «Румунська народна поезія у Карпато-Дністрянському регіоні у порівняльному аспекті» (1998); «Вступ до вивчення румунської мови» (2001), «Петрівці на Сіреті: історичні сторінки та сучасність» (2001), «Румунська література на Буковині (національні та поліетнічні контексти» (2003) та ін.

Сучасні дослідження з історії румунської культури на Буковині відрізняються від попередніх відтворенням цілісної картини духовного життя румунського населення краю, виявляють основні етапи розвитку румунської культури, зональні особливості румунської мови, фольклору, літератури та румуно-українські зв'язки (мовні, фольклорні, літературні, наукові тощо).

У 1999 р. кафедра уклала угоду з Інститутом романістики Лейпцизького університету (Німеччина) щодо співробітництва у сфері вивчення румунської розмовної мови в Україні.

Спільно із Сучавським та Кишинівським університетами проведено міжнародні науково-методичні конференції: «Мігай Емінеску і Україна» (2000) та ін.

Професор Георгій
Костянтинович Бостан
(1940–2004)

Серед випускників кафедри відомі в Чернівецькій області та за її межами педагоги: Микола Мінтенко, Георгіє Мікайлу, Євгенія Кілару, Віолетта Головач, Анна Борка, Ніна Боїштян; члени Національної спілки письменників України, журналісти Григорій Криган, Іліє Зегря, Васіле Теріцану, Симион Гочу, Степан Гостюк; член Національної спілки письменників

Молдови, член-кореспондент НАН Молдови Николай Білецький, поети Іон Георгіце, Аркадій Сучевяну, Ніколає Спатару та ін.

Серед випускників факультету, які здобули спеціальність «Українська мова і література», – видатні діячі загальноукраїнського масштабу. Вони працювали і працюють в академічній та театральній сферах. Це – лауреат Шевченківської премії, доктор філологічних наук, професор Федір Погребенник; лауреат премії ім. І. Котляревського, заслужений діяч мистецтв України, академік Академії мистецтв України, колишній ректор Київського театрального інституту ім. І. Карпенка-Карого Р. Я. Пилипчук; заслужений працівник культури України Тадей Сулятицький, який майже 30 років був директором Чернівецького обласного музично-драматичного театру ім. Ольги Кобилянської.

Душею цього самого театру протягом багатьох років був народний артист України Анатолій Литвинчук (1935–1993) – спочатку режисер, а згодом головний режисер і художній керівник, лауреат премій ім. С. Воробкевича, ім. І. Котляревського. Визнання культурної громади А. Литвинчук здобув тим, що утверджував буковинську тематику на театральній сцені, здійснив майстерні постановки п'єс Ю. Федьковича, С. Воробкевича. Іменем А. Литвинчука названо одну з вулиць у Чернівцях.

Факультет пишається тим, що серед його випускників є чимало письменників, які здобули загальноукраїнське визнання. Це – лауреат Шевченківської премії Тарас Мельничук, удостоєний її 1992 р. за збірку «Князь роси»; Тамара Севернюк, автор багатьох поетичних і художньо-документальних книг (найновіші – «Спокуса білої пустелі», «Дотик безсмертника»); перекладач поезій М. Емінеску та інших румунських авторів; лауреат обласної комсомольської премії ім. К. Галкіна, літературної премії ім. Д. Загула, Міжнародної премії імені Володимира Бабляка (за журналістську працю); Галина Тарасюк, поет і прозаїк, літературний критик, автор 10 поетичних книг, романів і повістей, збірок новел, що вийшли у книгах «Смерть сестра моєї самотності»,

Колектив кафедри румунської та класичної філології.
В центрі професор Г. К. Бостан

«Любов і гріх Марії Магдалини», «Дама останнього лицаря» та ін.; лауреат премії ім. С. Воробкевича, Всеукраїнської літературної премії ім. В. Сосюри, Міжнародної премії Дмитра Нитченка. Тричі поспіль з 2002 р. Галині Тарасюк журнал «Березіль» призначав щорічну премію за кращий прозовий твір, її нагороджено Відзнакою Президента України, Орденом княгині Ольги III ступеня. Це також Марія Матіос, автор шести поетичних і п'яти прозових книжок, з яких «Життя коротке» і «Нація» номінувалися на здобуття Шевченківської премії, а роман «Солодка Даруся» здобув цю премію 2005 р.; лауреат літературної премії «Благовіст» та премії ім. В. Бабляка.

Це й Володимир Вознюк, поет і дослідник життя і творчості О. Кобилянської, багаторічний директор літературно-меморіального музею письменниці О. Кобилянської в Чернівцях; Микола Бучко, автор багатьох поетичних збірок і керівник студії дитячої поетичної творчості; Василь Фольварочний, прозаїк, драматург, заслужений діяч мистецтв України, лауреат премії ім. С. Воробкевича; Віра Китайгородська, авторка 4 поетичних збірок, лауреат премій ім. Д. Загула та ім. С. Воробкевича. Це також один із найвідоміших письменників молодшої генерації Василь Кожелянко, й український поет з Румунії Іван Негрюк (1954–1998), член Спілки письменників України та Спілки письменників Румунії.

Це й заслужені журналісти України: Володимир Михайловський, головний редактор найдавнішої української газети краю «Буковина»; Василь Бабух, головний редактор газети «Чернівці», визнаний майстер фотографії, чії роботи демонструвалися на різних міжнародних виставках (у Польщі, Австрії, Німеччині); Петро Кобевко, головний редактор газети «Час», радник голови Чернівецької обласної державної адміністрації; заслужений артист України, відомий ведучий Національного телебачення і тележурналіст Василь Глашук.

Факультет живе повноцінним життям: навчаються нові покоління студентів, займаються науковими дослідженнями викладачі.

ФІЛОСОФСЬКО-ТЕОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Василь Олексійович Балух – випускник історичного факультету (1979), доктор історичних наук, професор (2002), відмінник освіти України.

Народився в с. Боржигантай Читинської області (Російська Федерація). Після закінчення восьмирічної школи вступив до Коломийського педагогічного училища, закінчивши яке з відзнакою, став студентом історичного факультету Чернівецького університету. Здобувши вищу освіту, Василь Олексійович вирішив продовжити навчання в заочній аспірантурі рідного факультету, одночасно працюючи бібліотекарем наукової бібліотеки університету, а потім – лаборантом кафедри історії СРСР і УРСР.

З 1982 р. В. О. Балух розпочав викладацьку діяльність, а в 1988 р. став доцентом кафедри стародавнього світу та середніх віків історичного факультету.

У 1990 р. Василь Олексійович прохочив стажування у Варшавському університеті (Польща). З 1991 р. протягом семи років обіймав посаду завідувача кафедри античної та середньовічної історії. У 1998 р. – докторант кафедри етнології, ан-

БАЛУХ
Василь Олексійович

Декан факультету

тичної і середньовічної історії, а з вересня 1999 р. до жовтня 2001 р. очолював цю кафедру. У 2001 р. В. О. Балуха було обрано деканом і завідувачем кафедри релігієзнавства та теології філософсько-теологічного факультету.

Автор близько 100 наукових статей і методичних посібників, низки підручників для вищих навчальних закладів («Історія стародавньої Греції», «Історія стародавнього Риму», «Візантологія») та монографії «Фільваркове господарство пізньосередньовічної Польщі».

Коло наукових інтересів Василя Олексійовича сягає аграрної історії країн Східної Європи, політичної історії та культури античності, історії релігієзнавчої та богословської думки, філософії науки тощо.

В. О. Балух активно бере участь у науково-організаційній роботі факультету – керує двома аспірантами та трьома стівшувачами; очолює спеціалізовану вчену раду із захисту канди-

датських дисертацій зі спеціальності «Філософія науки».

Нагороджений Почесною грамотою Міністерства освіти і науки, орденом Рівноапостольного князя Володимира III ступеня.

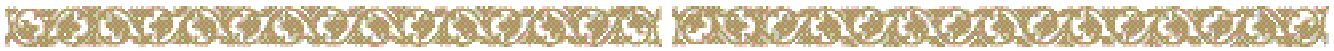
Успішно продовжуючи добрі традиції двох найдавніших факультетів Чернівецького університету – філософського та греко-православного теологічного, розвивається й утверджується філософсько-теологічний факультет, завдяки якому університет став храмом духовності, науки і культури.

Сучасний факультет є історичним спадкоємцем названих, які разом із юридичним факультетом за високою ухвалою австрійського імператора Франца Йосифа I від 4 жовтня 1875 р., становили основу щойно заснованого університету.

Відкриття греко-православного теологічного факультету пов'язане з ім'ям відомого церковного діяча – єпископа та першого митрополита Буковини Євгена Гакмана (1793-1873). Ще в 1851 р. він розпочинає переговори з урядом Австрії про створення відповідного

вищого навчального закладу на базі «греко-східного» Богословського інституту (семінарії), який входив до інфраструктури його єпископії. Позитивному розв'язанню цього питання сприяла готовність Владика розмістити теологічний факультет у своїй резиденції, а також утримувати його коштом Православного релігійного фонду Буковини.

Теологічний факультет розташувався у комплексі резиденції Буковинського митрополита і, на відміну від інших, був повністю забезпечений навчально-виробничими приміщеннями, мав краще методичне обслуговування. Свою роботу він розпочав 30 серпня 1875 р. у складі 7 кафедр, а саме: вивчення Біблії і тлумачення Старого та Нового Заповітів; догматики; теологічної моралі; історії церкви; церковного права; практичної теології та східних мов.

Вивчалися й інші предмети – на засадах обов'язковості чи факультативності. До перших належали: енциклопедія та методологія богословського навчання, єврейська мова, церковна статистика, церковний діловий стиль. Другу групу складала – граматики новозавітних мовних ідіом, біблійна історія, археологія, історія нового біблійного канону, патрологія, історія догматики й апологетики, церковнослов'янська мова, символіка східної церкви та її тлумачення.

Питання кадрового забезпечення на факультеті розв'язувалися богословською колегією, яка діяла при Буковинській єпископії з обов'язковим погодженням із Міністерством віросповідань і освіти.

Професорсько-викладацький склад факультету поповнювався професорами скасованого «греко-східного» Богословського інституту. Факультет намагався й самотужки готувати на професорські посади людей із числа його випускників. За чверть століття ним підготовлено 7 кандидатів на посаду викладачів православного факультету, зокрема О. Воюцького, В. Гаїну, В. Георгіу, К. Савескула, С. Сагіна, Т. Тарнавського. Серед професорів і доцентів теологічного факультету було лише два українці – Є. Козак і Д. Єремійчук, решта – румуни.

Першим деканом став професор В. Митрофанович, який у 1877-1878 н. р. був ректором університету. Професори-богослови О. Попович та О. Воюцький обіймали цю посаду двічі: перший – у 1880-1881 і 1895-1896 н. рр., другий – у 1892-1893 і 1901-1902 н. рр. У різні часи ректорами також обиралися В. Репта, К. Попович, Т. Тарнавський, Є. Козак, С. Сагін. Останнім ректором німецького університету в 1918-1919 н. р. також був професор факультету В. Тарнавський.

Викладовою мовою згідно з регламентом теологічного факультету була німецька. За наполяганнями про-

фесорської колегії церковнослов'янська мова та література вважалися обов'язковими для вивчення.

Богословський курс тривав чотири роки. Крім фахових дисциплін студенти-богослови мали засвоїти та скласти іспити з австрійської історії та курсу історії її інститутів римського права. Відвідування лекційних і семінарських занять було обов'язковим, тоді як на інших – не обов'язковим. До того ж, студенти повністю утримувалися за рахунок церковних коштів і забезпечувалися житлом.

Кількість студентів-теологів у різний час була однаковою. При відкритті університету на факультеті студіювали теологію 39 чоловік, а вже через десять років їх кількість зросла до 77. Проте тенденція до зростання не стояла на місці: чисельність студентів то різко зменшувалася (наприклад, у 1900 р. їх налічувалося лише 36), то швидко зростала – як у 1911-1912 н. р., коли їх кількість становила 204.

Основну частину студентів становили румуни. Зокрема в 1900 р. серед 36 студентів був лише один українець, а румунів – 29. Це передусім пов'язано з тим, що українські юнаки, хоч і навчалися безкоштовно, мали менше можливостей на працевлаштування, ніж інші. Часто з метою вигідного працевлаштування їм доводилося змінювати свою національну приналежність.

У 1884 р. студенти-богослови утворили власне товариство «Academia orthodoxa» («Православна академія»).

При створенні факультету професора ліквідованої теологічної семінарії І. Ончула запрошують викладати на кафедрі вивчення Біблії і тлумачення Старого Заповіту. Він читав курс біблійної археології та єврейської граматики, а також роз'яснював окремі розділи у старих письменах Старого Заповіту.

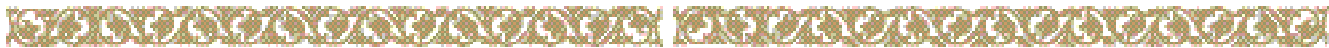
А ще проф. І. Ончул очолював кафедру східних

мов, вів граматику та переклад з арабської, сирійської, халдейської. Після його смерті 1897 р. східні мови на теологічному не читалися. З 1900 р. її реорганізовано в кафедру догматики, а згодом об'єднано з кафедрою вивчення Біблії і тлумачення Старого Заповіту.

Кафедру вивчення Біблії та тлумачення Нового Заповіту очолював свого часу В. Репта, колишній професор теологічної семінарії. Він читав вступ до книг Святого Письма – Нового Завіту за оригінальними текстами, а також вів спецкурси з історії новозавітних канонів, з граматики новозавітних мов. У 1896 р. імператорським

Колектив викладачів і студентів філософсько-теологічного факультету

указом професора В. Репту призначено архімандритом, а в 1898 р. – єпископом Радівецьким. Проте він не залишив викладання. Йому було присвоєно звання почесного професора факультету. Згодом В. Репта став митрополитом православної церкви Буковини.

Цю посаду обійняв професор Є. Попович, який ще з 1875 р. був професором історії церкви і церковної статистики. Він – автор багатьох праць з історії церкви, теологічної літератури, церковного права, церковної географії, хронології, символіки.

Патрологія не мала окремої кафедри. Ординарний професор історії церкви та церковного права Є. Попович за сумісництвом читав курс і вів семінар з патрології та патрологічної літератури.

Догматику й апологетику спочатку викладав професор О. Коморашан. Після його смерті тексти лекцій видав у двох томах О. Воюцький. На вакантне місце було запрошено проф. Є. Поповича, який за основу своїх лекцій взяв опубліковані матеріали О. Коморашана. Лише 1896 р. доктор С. Гаїна почав читати догматику й апологетику за власними конспектами. Апологетику він подавав своєрідно: природознавчій частині приділяв особливу увагу, оцінюючи її з позицій християнської філософії.

У 1900 р. створено кафедру догматики, на яку запрошено професором кафедрального проповідника, доктора С. Саїна, а С. Гаїна читав лише фундаментальне богослов'я та християнську філософію.

На кафедрі морального богослов'я спочатку лекції читав учитель теології Чернівецької вищої гімназії Мирон Калінечук, а через 9 років – професор О. Воюцький.

Професором кафедри греко-православного церковного права було призначено викладача, а згодом і професора кафедри історії церкви і церковного права К. Попович, який відзначився дослідженням особливостей буковинського греко-православного церковного права.

Кафедрою практичного богослов'я керував аж до своєї смерті у 1888 р. професор В. Митрофанович, фахівець у царині гомілетики. З 1888 р. по 1891 р. посаду професора практичного богослов'я обіймав К. Попович, який спеціалізувався з цієї дисципліни у Віденському університеті. З 1892 р. викладачем, а згодом і професором став Т. Тарнавський. Він вів заняття румунською мовою. У своїх лекціях з літургії він порушував проблеми історії культового мистецтва (іконографія в ортодоксальній східній церкві, історія східної культової архітектури). Водночас українською мовою практичне богослов'я викладав учитель гімназії Д. Єремійчук. Катехитику як частину практичного богослов'я читав румунською та українською мовами архімандрит Ю. Стефанеллі.

Кафедрою церковнослов'янської мови та літератури, заснованою 1899 р., керував професор Євген Козак, випускник теологічного факультету Чернівецького університету. Цей учений спеціалізувався спочатку в професора О. Калужняцького у Чернівцях, а потім у

професора В. Ягича у Відні. Він читав курс церковнослов'янської граматики та літератури, акцентуючи увагу на житті й діяннях Кирила і Мефодія.

Теологічний факультет мав право присуджувати докторські ступені. Для цього випускники мали скласти суворі іспити з читання Біблії й тлумачення Старого та Нового Заповітів, історії церкви, догматики, морального богослов'я, церковного права. Вони тривали до двох годин у присутності не менше 4 професорів. Першим успішно склав їх і став професором О. Воюцький. За ним це звання отримали молоді теологи з Буковини, Угорщини, Семиграддя, Румунії. Усього за перші 25 років існування теологічного факультету звання докторів богослов'я отримало 37 осіб.

Теологічний семінар як складова навчального процесу почав працювати на факультеті з 1877-1878 н. р. На заняттях студенти виступали з доповідями, обговорювали їх. Практикувалося заохочення студентів до наукової діяльності. Крайні реферати відзначалися Буковинським греко-православним релігійним фондом преміями в розмірі 100 крон.

Теологічний факультет мав свою книгозбірню з 8 відділів. Для її заснування релігійний фонд виділив 600 фл. зі щорічною дотацією в 300 фл. За перші 25 років свого існування бібліотека семінару збрала понад 2,3 тис. книг і брошур.

Бібліотека теологічного бере свій початок від семінарської книгозбірні, заснованої ще 1827 р. Напередодні відкриття факультету тут налічувалося близько 2 тис. томів. Після тривалого листування уряд погодився виділяти на поповнення її 1000 фл. щорічно. З 1885 р. штатним бібліотекарем став професор Е. Воючек, який за ухвалою професорської колегії з 1894 р. подавав повний річний звіт про свою роботу. Бібліотеку відвідували викладачі та студенти з інших факультетів. Усього наприкінці століття книжковий фонд бібліотеки теологічного факультету становив 7544 видань.

У 1882 р. почав виходити церковно-літературний часопис «Лампада» румунською та українською мовами. В журналі друкувалися праці викладачів богословського факультету. Чернівецькі теологи мали публікації і в німецькомовних часописах.

Засновуючи університет у Чернівцях, австрійська влада сподівалася, що в ньому навчатимуться також закордонні студенти. Ці надії справдилися лише частково саме завдяки теологічному факультетові. Починаючи з 1880 р. тут навчалися студенти з Румунії, з 1887 р. – із Сербії, Чорногорії, Боснії, Болгарії, Угорщини й Туреччини. Згодом чимало з них стали визначними теологами та церковними діячами: викладачами і завідувачами кафедр у вищих навчальних закладах і семінаріях, членами консисторій, єпископами, настоятелями монастирів.

Показово, що в 20-х роках крайні студенти-богослови університету в Белграді, слухаючи лекції випускників Чернівецького університету, прагнули потрапити до Чернівців для завершення богословської освіти. До таких належав, зокрема, К. Марков, який закінчив

теологічний факультет у Чернівцях 1928 р. і пізніше став патріархом (під іменем Кирило) Болгарської православної церкви.

Отже, теологічний факультет університету, будучи єдиним в Австро-Угорщині, досить швидко набув значення провідного центру з підготовки православних богословів у Південно-Східній Європі. Він став зразком для заснування аналогічних факультетів у Бухаресті (1884), Белграді (1921), Софії (1924), серед професорів і доцентів яких було чимало випускників Чернівецького університету.

Однією з важливих передумов відкриття філософського факультету в університеті в 1875 р. стала певна традиція філософської культури на Буковині, витоками якої була тривала діяльність школи, заснованої у відповідності з ухвалою міністерства віросповідань та освіти 1815 р. «Про відкриття філософського навчального закладу в Чернівцях».

Факультет за своєю адміністративною структурою та предметністю мав позитивістську спрямованість. Тут одночасно з філософією вивчали філологію, історію, науково-природничі дисципліни. Студенти протягом трьох років слухали курс лекцій з філософії, впродовж чотирьох років – історію Австрії, протягом семи семестрів – історію та застосування римського права. Зазвичай вивчення окремих дисциплін забезпечували відповідні кафедри. Їх чисельність поступово зростала. Філософські дисципліни почали викладати вже в зимовому семестрі 1875-1876 н. р. Згодом на факультеті сформувалося 16 гуманітарних і 12 природничих кафедр.

Першим кафедрі філософії очолив екстраординарний професор, доктор Антон Марті. В австрійський період на кафедрі працювали авторитетні доктори філософії з багатьох європейських університетів – Боннського, Інсбруцького, Віденського та ін. Викладачі писали і видавали цінні наукові праці: Антон Марті – з практичної філософії, К. Юберхорст – з філософії Локка і Канта, Рудольф Гоєггер – з естетики й етики, Ріхард Вале – з філософії середньовіччя та ін.

На факультеті було створено дві історичні кафедри, традиційні для всіх університетів імперії, – історії Австрії та загальної історії, а також кафедри стародавньої, східноєвропейської, південно-східноєвропейської історії. Ординарним професором історії Австрії з 1875 р. став Фердінанд Ціглауер фон Блументаль (1829–1906). З 1856 р. – професор Академії права в Германштадті, з 1875 р. він був професором Чернівецького університету. Кілька разів обирався ректором і деканом філософського факультету. До виходу на пенсію викладав австрійську історію та керував семінаром. Його перу належать праці з історії Буковини: «Становище Буковини на час Австрійської окупації» (Чернівці, 1888) та «Історичний нарис Буковини періоду австрійської військової адміністрації» (Чернівці, 1893-1901), в яких він обґрунтовував право Австрії на Буковину, пропагував ідею цивілізаторської місії австрійської монархії на приєднаних землях. Попри певну тенден-

ційність, праці Ф. Ціглауера й сьогодні залишаються цінними через багатий фактичний матеріал.

На кафедрі австрійської історії та в керівництві семінаром з цього предмета Ціглауера змінив Раймунд Фрідріх Кайндль (1866-1930) – видатний австрійський історик та етнограф. Уродженець Чернівців, син учителя малювання та вихованець місцевого університету, він з 1901 р. став професором австрійської історії та найвизначнішим істориком Буковини. Кайндль був доктором філософії, головою історичного семінару, членом центральної комісії мистецтв та історичних пам'яток у Відні і ц.-к. радником архіву, обирався деканом філософського факультету (1906-1907), ректором університету (1912-1913). Він написав «Історію міста Чернівці» (1908), тритомну «Історію Буковини» (Чернівці, 1888-1893), двотомне дослідження «Рутени на Буковині» у співавторстві з А. Монастирським (Чернівці, 1898-1899); «Буковина в 1848-1849 рр.» (Відень, 1900); тритомну «Історію німців Прикарпаття» (Відень, 1907-1911) та ін. У працях Р.-Ф. Кайндля вперше науково спростовано хибну думку, що нібито українці на Буковині – «зайди». Спираючись на писемні джерела та археологічні дані, він доводив, що вже з VI ст. постійним осілим населенням східної частини Прикарпаття, автохтонами, були слов'яни. Надзвичайну цінність мають його дослідження з історії буковинських українців (рутенів, русинів), а також з етнографії населення Буковини, серед них том «Гуцули» (Відень, 1894) – одна з перших праць про цю самотню гілку українського народу. Він досліджував походження назви «гуцули», гуцульські поселення, житло, одяг, харчування, заняття, сімейний і громадський побут, календарні свята, демонологічні вірування тощо як галицьких, так і буковинських гуцулів, може дещо перебільшивши вплив румунської культури на них. Його праці не втратили свого наукового значення й дотепер.

Почесне місце серед університетських буковинознавців належить історику й бібліографу, уже згаданому Йоганну Полеку. У 1893–1904 рр. він – кустос

Відкриття наукової конференції факультету.
Декан В.О. Балух, проректор Т.В. Марусик, ректор Київської Духовної Академії і Семінарії архієпископ Димитрій (Рудюк), завідуючий богословським відділенням отець Микола (Щербань)

Мармурова зала резиденції буковинських митрополитів (до пожежі 1944 р.)

(хранитель), а в 1904–1912 рр. – директор бібліотеки університету. Й. Полек досліджував економічну, політичну та культурну історію, етнографію, історичну географію, бібліографію, статистику Буковини кінця XVIII – поч. XIX ст., у додатках до його праць опубліковано багато документів. Головні твори, видані в Чернівцях: «Придбання Буковини Австрією» (1889), «Поїздка Йосифа II до Галичини і Буковини та її значення для останньої провінції» (1893), «Старообрядці на Буковині» (1896-1899), «Об'єднання Буковини з Галичиною в 1786 р.» (1900). Для праць Й. Полека, як і для Ф. Ціглауера та Р.-Ф. Кайндля, характерна деяка ідеалізація політики Австрії на Буковині.

Як приват-доцент кафедри загальної історії середньовіччя з 1885 р. на факультеті почав працювати доктор Володимир Мількович. У 1898 р. він здобув звання екстраординарного професора східноєвропейської історії й очолив відповідну кафедру, працював над проблемами минулого Чехії, Хорватії, Росії, Польщі.

У загальному курсі на цій кафедрі читалась також історія України. Однак студенти-українці виявили незадоволення тим, що у викладах В. Мільковича історія України губилася в обширному матеріалі Східної Європи, до того самі лекції читалися німецькою мовою. Вони неодноразово заявляли про це. 28 червня 1908 р. майже 100 студентів провели в п'ятій аудиторії університету збори, на яких були присутні професори С. Смаль-Стоцький і В. Мількович. Збори ухвалили: вимагати від уряду заснування кафедри української історії та семінару з українською мовою викладання. 11 червня 1909 р. збори численної студентської громади прийняли аналогічну резолюцію. 5 липня 1909 р. це питання ставилося і на зборах у Народному домі в присутності студентів, інтелігенції, інших верств населення.

Ще 26 жовтня 1908 р. студенти надіслали до міністерства меморандум із обґрунтуванням необхідності заснування кафедри української історії. Це до-

сить характерний документ, який свідчить про рівень національної свідомості студентської молоді та її бажання знати вітчизняну історію. Меморандум підписали студенти філософії Микола Павлусевич, Іван Дошівник, Іван Тихонський, Іван Бекул і студент теології Филімон Григорій.

Меморандум підкреслював, що без знання власної історії «не може бути й мови про культурний розвиток народу. Тільки пізнанням своєї історії народ викриває свої помилки і намагається їх усунути, а з другого боку, стає він гордий за свої культурні здобутки, приходять до переконання, що на нього спадають ще великі обов'язки та завдання, бо він є спорідненим членом великої людської родини, з якою му-

сить працювати для блага й прогресу людства».

Українські студенти вимагали також заснування спеціального семінару з української історії, вважаючи, що «крім самої історії потрібно знати також методи її вивчення».

У відповідь на домагання студентів – українців, румунів і поляків – про введення викладання історії цих народів рідними мовами професорська колегія філософського факультету в листі від 2 липня 1908 р. до Міністерства віросповідань та освіти виступила проти, підкресливши, що «Обов'язком факультету є передусім – захищати інтереси німецьких студентів, аж на другому місці може (він) займатися побажаннями окремих груп».

Відомо, що за часів радянської влади, коли будь-яке наукове дослідження релігійного феномена могло здійснюватися лише в межах марксистсько-ленінського кліше, з наукового обігу поступово витіснялося гуманітарне начало. Релігієзнавству було відмовлено в самостійному дослідженні релігії. Воно розглядалося як складовий елемент так званого наукового атеїзму, а про богослов'я в сфері державної освіти годі було й думати. Філософські та релігієзнавчі школи колишньої країни рад перетворювалися на центри атеїстичної пропаганди. За таких умов 1946 р. правонаступницею філософського факультету Чернівецького університету залишилася лише кафедра філософії, а теологічний факультет було ліквідовано повністю.

Завідувачем кафедри філософії в повоєнні часи став кандидат філософських наук, доцент Т. Сопільнюк. До її складу входили: професор А. Шем'якін, доцент Чечіль, в. о. доцента Новіков та ін. Згодом цей колектив істотно поповнився випускниками Московського, Київського і, звичайно, Чернівецького університетів.

Кафедрою забезпечувалося читання курсів з діалектичного та історичного матеріалізму, історії філо-

софії, етики, естетики, наукового атеїзму та низки спецкурсів.

У 1958 р. кафедру очолив кандидат філософських наук, доцент М. Логвінов. При кафедрі було відкрито аспірантуру.

Новий етап науково-навчального поступу почався з 1970 р., коли її завідувачем обрали кандидата філософських наук, доцента А. Колодного. За роки його керування колектив істотно зріс не лише кількісно, а і якісно. З 18 викладачів кафедри 15 мали вчений ступінь кандидата наук, 12 – звання доцента. Функціонувала лабораторія конкретних соціологічних досліджень (керівник – М. Филипович) і методична комісія, яку впродовж багатьох років очолював (до призначення 1993 р. на посаду декана факультету) М. Сидоренко.

З вересня 1977 р. завідувачем кафедри став доцент П. Фольварочний. Саме тоді налагодилися творчі зв'язки з провідними вченими Москви, Києва, Донецька та інших регіонів. Формується новий напрям, пов'язаний з дослідженням світоглядних і методологічних проблем наукового пізнання. Це дало змогу в 1984 р. провестися у Чернівцях III Всесоюзний семінар «Світогляд і наукове пізнання».

1984 р. завідувачем кафедри філософії було обрано доцента Бориса Починка. Усвідомлюючи вимоги часу, викладачі досліджували питання і здійснювали практичні кроки, спрямовані на зміну культурно-освітніх і теоретико-методологічних парадигм. Замість курсу марксистсько-ленінської філософії студентам пропонувалося на вибір 4 курси: історія філософії, діалектика і теоретичне пізнання, соціальна філософія, філософська пропедевтика.

Колектив кафедри також надавав значну допомогу іншим факультетам університету щодо підвищення світоглядно-методологічного рівня викладання конкретних дисциплін.

Суспільно-політичні зміни, що відбувалися наприкінці 80-х років ХХ ст. в Європі і в нашій країні зокрема, відкрили шлях до незалежності та демократизації українського суспільства. Незважаючи на те що комуністична ідеологія, спосіб мислення та світобачення досить поетапно відсуваються на периферію суспільної свідомості, релігія та церква активно повертаються до суспільства, з якого свого часу були брутально виштовхнуті. Сьогодні церкви та церковно-релігійним організаціям надаються широкі можливості для легітимної діяльності, передусім у морально-духовній та культурно-освітній сферах. Зрозуміло, що успішне виконання цієї вельми корисної місії не стало б можливим без відновлення церковної інфраструктури – повернення храмів, відродження монастирів, відновлення роботи духовних шкіл, училищ, академій.

Філософський і теологічний факультети було відроджено у грудні 1993 р. у складі єдиного філософсько-теологічного факультету, завдяки зусиллям тодішнього ректора університету С. Костишина, колишнього голови обласної державної адміністрації І. Гнатишина

та тогочасного міністра освіти П. Таланчука. Практичних зусиль, спрямованих на реалізацію цього доленосного проекту, доклав доцент І. Чорний. Сприяли також тодішній архієпископ (зараз митрополит) Чернівецький і Буковинський Данило та громадсько-культурні діячі.

В урочистостях з нагоди відкриття факультету 12 лютого 1994 р. взяли участь Його Святість Святіший Патріарх Київський і всієї Руси-України Володимир (Романюк), митрополит Філарет (нині Святіший Патріарх УПЦ КП), духовенство нижчих рівнів, представники влади та громадськість краю.

Історична доля теологічного факультету перегукується з долею града Божого Єрусалима та його храму, від яких не залишилося і каменя на камені. Проте воля Божа була такою, щоб відбудувалося місто і знову посеред нього постав храм Божий.

Відбудовуючи незалежну, демократичну християнську державу, курс якої – інтеграція до європейського та світового співтовариства, державні та церковно-релігійні лідери подбали й про відбудову зруйнованого храму духу й науки – філософсько-теологічного факультету.

Деканом відновленого факультету став доктор філософії, професор Микола Сидоренко, а його заступниками – доцент Ярослав Кузьмук та кандидат богослов'я Василь Вепрук, який завідував богословським відділенням.

Відроджений філософсько-теологічний факультет для одних постав як джерело духовної освіти, духовно-культурний і науково-освітній центр. У декого викликав подив, а в молодих, які обирають шлях у житті, спокусливе бажання досягнути ті науки, що за радянської влади на рівні державної освіти були немислимі. І хоча період існування філософсько-теологічного факультету вимірюється всього 12-літнім відтинком часу, літопис його життя надзвичайно насичений і багатий на змістовні та неординарні події, які визначають стан і перспективу розвитку, утвердження його статусу й іміджу серед інших наукових осередків релігієзнавчої та філософської думки.

Досвід поєднання світської та богословської освіти в державному закладі завжди привертав увагу багатьох людей. Кожен із нас по-своєму оцінює цей феномен. Незважаючи на різноманітність поглядів, усі сучасні «літописці», навіть і крайні радикали, визнають, що новонароджене 12 років тому дітище генію владики Євгена (Гакмана) «зростало і кріпло духом».

У лютому 1994 р. здійснено перший набір студентів-теологів (30 осіб), а у вересні того ж року на філософське відділення було зараховано 25 студентів. 1996 р. відкрито релігієзнавче відділення, на яке вступило 26 студентів.

Від часу заснування факультету диплом про вищу духовну освіту отримали 118 випускників богословського відділення, 141 випускник – диплом про вищу філософську освіту та 129 – диплом спеціаліста-релігієзнавця з правом викладання філософсько-релігієзнавчих дисциплін. 14 випускників філософсько-тео-

логічного факультету успішно захистили магістерські, а 3 – навіть кандидатські дисертації (Н. Сорохан, В. Кушнірчук, Т. Петранюк). Вихованці факультету працюють у різних сферах: загальноосвітніх школах, середніх і вищих навчальних закладах, державних установах; теологи, рукопокладені в священничий сан, несуть послух здебільшого у парохіях Української Православної Церкви Київського Патріархату.

2001 р. деканом факультету призначено доцента Бориса Починка, а його заступником залишився доцент Я. Кузьмук.

Нині керівництво факультетом успішно здійснює доктор історичних наук, професор Василь Балух, він же і завідувач кафедри релігієзнавства і теології. Крім названої, на факультеті функціонує ще дві кафедри: кафедру філософії очолює доктор філософських наук, професор Михайло Марчук, а кафедру соціології, відкриту у квітні 2005 р., – доктор соціології, професор Адам Маковецький. У перспективі планується створення самостійної кафедри теології.

Усі ці науково-освітні підрозділи є випускаючими і мають аспірантури, де на стаціонарі нині навчається 7 колишніх випускників факультету. Зокрема, в аспірантурі з філософії науки навчаються О. Бродецький, Л. Подгорна, О. Турко, Р. Рошкулець, з релігієзнавства – В. Бучовський і М. Шкрібляк, із соціології – А. Камбур. Окрім того, над кандидатськими дисертаціями працюють здобувачі І. Починок, Д. Каленюк, Л. Кисла, О. Мартиненко, В. Никоряк, В. Звенигородський, В. Кохан та ін.

Процес омолодження кадрів став можливим завдяки копіткій праці декана факультету В. Балуха, з приходом якого до керівництва відбулися позитивні зміни. Першочергові завдання, розв'язані ним, – це відкриття аспірантури з релігієзнавства та соціології, а також налагодження співпраці з іншими навчальними закладами й науковими інституціями.

Факультет динамічно розвивається за різними напрямками освітньо-наукової діяльності, що забезпечує

йому статус і високе визнання не лише з-поміж інших навчальних підрозділів університету, а й серед подібних йому філософсько-релігієзнавчих шкіл в Україні, наприклад Києва чи Львова.

З 2005 р. діє спеціалізована рада із захисту кандидатських дисертацій зі спеціальності «Філософії науки», відкрито й докторантуру на кафедрі філософії. У наступному році планується відкрити й при кафедрі релігієзнавства – для цього є всі умови, а прискорить реалізацію проекту успішний захист докторських доцентів кафедри В. Докаша та І. Чеховського, які нині працюють над завершенням своїх дисертаційних досліджень.

Сьогодні на філософсько-теологічному факультеті за спеціальностями «Філософія», «Теологія», «Релігієзнавство», «Соціологія» (на останню здійснено лише два набори) навчається 248 студентів на стаціонарі та 177 – на заочному. Географія вступників на цей факультет свідчить, що його ім'я добре відоме в усіх куточках України. А вже тут здобувають освіту представники Одещини, Донеччини, Дніпропетровська, Києва, Вінниці тощо. Найбільший відсоток становлять мешканці західних областей нашої держави. На богословському відділенні навчаються юнаки з Румунії.

Навчальний процес забезпечують висококваліфіковані фахівці: 6 докторів, професорів (В. Балух, С. Вовк, А. Маковецький, М. Марчук, М. Сидоренко, Л. Филипович), майже три десятки кандидатів наук. Читають окремі предмети й викладачі інших факультетів університету: педагогічного, юридичного, філологічного, іноземних мов, прикладної математики, біологічного, економічного та факультету історії, політології і міжнародних відносин. До навчального процесу залучаються провідні вчені відділення релігієзнавства Інституту філософії НАН України та Київської Духовної Академії і Семінарії.

На факультеті функціонують студентські та викладацькі науково-дослідницькі студії, які плідно працюють над дослідженням кафедральної проблематики.

Багато студентів і викладачів об'єднано у Всеукраїнську асоціацію релігієзнавців, а окремі з них належать до Міжнародної асоціації релігійної свободи.

Враховуючи етно-конфесійну специфіку регіону, факультет став базовим для щорічного проведення Міжнародного дня релігійної свободи. Від часу його існування відбулося 4 міжнародні конференції, регулярно проводяться релігієзнавчі наукові семінари, колоквіуми. Традицією стало проведення «круглих столів», на яких обговорюються нагальні проблеми суспільно-релігійного буття краю.

Філософсько-теологічний факультет підтримує тісні наукові та дружні взаємини з багатьма науковими центрами релігієзнавчої освіти в нашій дер-

Під час підписання угоди про спільну освітню діяльність між Чернівецьким університетом та Київською Духовною Академією, 18 квітня 2003 р.

жаві та за її межами. Найбільш плідними й результативними є контакти з відділенням релігієзнавства Інституту філософії НАН України, яке очолює колишній завідувач кафедри філософії Чернівецького університету, професор А. Колодний, Київською Духовною Академією, Львівською Духовною Академією (нині Український Католицький Університет), Львівським музеєм історії релігії, Національним університетом «Острозька Академія» та ін.

Його науковці досліджують проблеми духовності, генезу світової культури та української філософської думки, історію Православної церкви та релігійної думки в Україні та на Буковині, етно-релігійну й культуру міжконфесійних взаємин в регіоні, виникнення і становлення чернецтва тощо. Їх об'єднує спільний пошук надійних орієнтирів розвитку людства та розвою української нації.

Результати наукових досліджень учені-релігієзнавці та богослови факультету публікують не лише на сторінках «Наукового вісника Чернівецького університету: Філософія. Релігієзнавство» – власного фахового видання, а й в загальновідомих часописах: «Православний вісник», «Релігійна панорама», «Українське релігієзнавство», «Людина і світ», щорічнику «Релігійна свобода» та «Буковинському журналі».

Викладачі факультету дбають про збагачення й розроблення теоретико-методологічної бази навчального процесу. Практично всі курси забезпечені навчальними посібниками, методичними рекомендаціями й програмами. Варті уваги підручники та посібники професорів В. Балуха, А. Маковецького, доцентів кафедри філософії В. Огородника, І. Чорного, О. Гасяка; доцентів кафедри релігієзнавства та теології В. Докаша та В. Лешана, кандидата богословських наук М. Марусяка, а також монографії професорів С. Вовка, М. Марчука та ін.

Кафедра релігієзнавства і теології спільно з кафедрою соціології здійснюють конкретні соціологічні дослідження стану релігійності та динаміки етно-релігійних процесів на теренах Буковини, їхні еволюційні зміни. Факультет тісно співпрацює з різними державними установами.

Успішно сприяє вихованню майбутніх фахівців студентська рада. Упродовж 5 років її очолював М. Шкрібляк. Нині з ініціативи цієї ради, моральної та матеріальної підтримки деканату в гуртожитку обладнано молитовну кімнату-капличку та кімнату для навчання й відпочинку, що облаштовані новими меблями, сучасною аудіо- та відеоапаратурою.

Студенти мають власний факультетський радіозол і газету «Я – студент». Саме вони мають на меті об'єктивно висвітлювати такі солодкі, а інколи й не дуже студентські будні. До складу редакційної колегії входять 5 журналістів-аматорів.

Спільно з органами студентського самоврядування деканат факультету створює належні умови для самореалізації студентів та розвитку їх як особистостей. Не лише власним сприянням у проведенні всіляких за-

Фрагмент іконостасу і стеля вівтаря

ходів, а й завдяки заохоченню студентів до активного громадського життя через усілякі форми стимулювання, зокрема й грошові.

Натомість студентська молодь своєю діяльністю та здобутками переконливо засвідчує, що тут навчаються не просто філософи, теологи, а здебільшого небайдужі, розумні й творчо обдаровані люди. І це природно, адже світоглядне знання з його цілісною природою та виховним потенціалом вимагає набагато вищих духовно-інтелектуальних і моральних якостей, ніж будь-яке інше знання – природниче чи гуманітарне. Прикладом цього є хоча б те, що упродовж багатьох років факультет – незмінний фаворит у багатьох пісенно-музичних конкурсах, виставках. Студенти об'єднуються у різні гуртки, товариства, як-от: студентський клуб «Брейн-ринг», філософський клуб «Коло» та ін. Справедливою гордістю факультету є чоловічий вокальний ансамбль «Менестрель», який вже давно став альтернативою для хорових капел кафедри музики Чернівецького університету. Відомий далеко за межами і студентський «Вертеп», що також кілька років поспіль перемагає в загальноуніверситетських і міських конкурсах.

Факультетська бібліотека налічує близько трьох тисяч примірників рідкісної фахової літератури, навчальних посібників та періодичних видань. При ній працює читальна зала. До послуг студентів також комп'ютерний клас та Інтернет, сучасно облаштовані навчальні аудиторії.

Філософсько-теологічний факультет – це справді школа, де органічно поєднуються глибока світська ерудиція та широчінь філософського кругозору з даром віри й благочестя. Тут культивуються знання, які

є важливішими передусім тому, що вони сприяють становленню кожної людини як особистості, формують у ній не лише суто професійні якості, але ті, які дають можливість їй віднайти та зберегти в собі людське, тобто те, що визначає її як людину.

Цьому значно сприяє функціонування в його структурі **богословського відділення**, діяльність якого регламентується Угодою про спільну освітню діяльність Чернівецького університету з Київською Духовною Академією.

Створення такого відділення відповідало на ті суспільно-політичні й освітні зміни, що зумовлювалися складними і суперечливими процесами, які відбувалися

в нашій державі на шляху її демократизації й незалежності. Усвідомлюючи, що незаперечним їхнім наслідком мусить стати подолання тоталітарно-більшовицького й атеїстичного пресингу, а це можливо лише за кардинальної зміни освітньо-виховної парадигми, керівництво університету спільно з Українською Православною Церквою Київського Патріархату (Патріарх Мстислав (Скрипник) та його заступник – Митрополит Філарет (Денисенко), нині Патріарх УПЦ КП), державною владою та свідомою громадськістю краю розпочали рутинну працю з відновлення роботи філософсько-теологічного факультету в Чернівцях.

Відродження його відбувалося дуже складно. Доводилося натикатися і на звичайнісіньку байдужість, і на просте нерозуміння важливості такого акту, а найосновніше – різні бюрократичні перепони. Найкраще це відомо тодішньому ректорові С. Костишину, який наполегливо добивався відновлення діяльності факультету, аж поки справа не увінчалася успіхом. «Усе розпочалося з університетської церкви, – згадує першовідкривач факультету. Справу потрібно було повести так, аби цей храм почав діяти як релігійна установа. Бо були пропозиції з боку тоді ще радянської влади відкрити тут філію бібліотеки, де розмістити фонди іноземної літератури. Та попри це ректорат і вчена рада підійшли до долі церкви дуже виважено, прийнявши доленосне рішення про відновлення теологічного факультету. Проте, зрозуміло, це ще не означало, що мети досягнуто. Нас намагалися переконати в тому, що функціонування богословського факультету в світському навчальному закладі неможливе. Але ми стояли на своєму і знаходили вагомі контраргументи. Передусім це те, що факультет не створюється, а відновлюється історична справедливість».

У наказі № 70 Чернівецького університету від 29 грудня 1993 р. «Про відкриття філософсько-теологічного факультету» зазначалося: «Беручи до уваги рішення Міжгалузевої акредитаційної комісії від 16.09.1993, колегії Міністерства освіти від 29.09.1993, протокол №16/5, рішення Вченої ради ЧДУ від 29.12.1993, відкрити у Чернівецькому державному університеті імені Юрія Федьковича філософсько-теологічний факультет».

Іконостас університетської церкви Трьох Святителів

У лютому 1994 р. перші студенти-теологи розпочали навчання на богословському відділенні. Від часу відновлення діяльності філософсько-теологічного факультету в Чернівецькому університеті здійснено 8 випусків теологів.

Більшість випускників перебувають у священничому сані, несучи послух на парахіях УПЦ КП. Є серед них і такі, що служать у храмах інших церковних юрисдикцій і конфесій. Значна частина поєднує викладацько-педагогічну діяльність з пастирським служінням. Серед них заслуговують на увагу протоієреї В. Поляно, Т. Петранюк, ієреї Д. Каленюк, В. Буграк, Ю. Верховій, П. Стеблина, М. Онищук та ін.

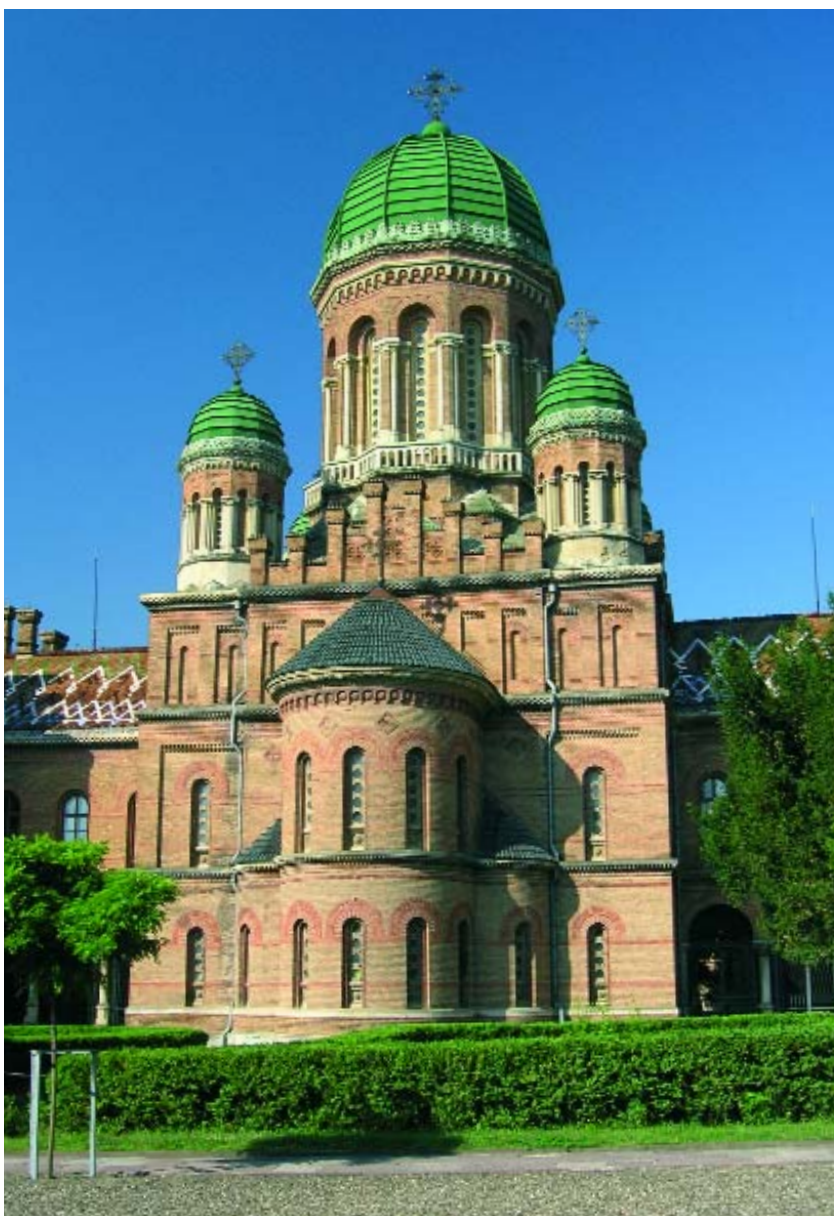
Розширюються параметри співпраці не лише між різними духовно-освітніми закладами, що належать до церковних інституцій, але й з державними навчальними установами. Все це стало можливим після укладення 18 квітня 2003 р. нової угоди «Про спільну освітню діяльність між Чернівецьким національним університетом і Київською Духовною Академією» з благословення Його Святості Патріарха Київського і всієї Руси-України Філарета.

Це дало змогу розпочати роботу з уніфікації навчальних планів богословського відділення ЧНУ і КДА, а також розв'язати питання щодо видачі випускникам богословського відділення диплома про вищу духовну освіту. Реалізація угоди передбачає вирішення і багатьох інших життєво важливих питань. Хіротонія студента-богослова здійснюватиметься Святішим Патріархом або єпархіальним єпископом з благословення Його Святості, що гарантуватиме працевлаштування.

Нарешті, політика пожертвувань (оплати за навчання), а звідси й виплата заробітної плати викладачам богословського відділення стали прозорими. Студенти вносять пожертви через банківські установи на рахунок Навчального комітету УПЦ КП, а останній, зі свого боку здійснює регулярно своєчасну виплату заробітної плати викладачам відділення за їхню працю за університетськими стандартами.

Через остаточну невизначеність держави до статусу теології в системі національної освіти студенти-теологи

нині, як і від часу створення богословського відділення в ЧНУ навчаються за замовленням Церкви (УПЦ КП). Завідує богословським відділенням священник, кандидат богословських наук Микола Щербань. Університетська церква, яка має ставропігійний статус (пряме канонічне підпорядкування Патріарху, а не місцевому архієрею), слугує лабораторією, де студенти-богослови засвоюють на практиці набуті ними теоретичні знання з літургійного богослов'я, структури православної Церкви, пастирського богослов'я. У святкові та недільні дні в храмі відправляються Богослужіння, звершуються різні треби (Вінчання, Хрещення тощо).

Університетська церква

ХІМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Олександр Семенович Лявинець – випускник хімічного факультету (1978), доктор хімічних наук (2002).

Народився 15 вересня 1956 р. у м. Сваляві на Закарпатті. Відразу після закінчення з відзнакою середньої школи став студентом хімічного факультету Чернівецького університету. Спеціалізацію проходив спочатку на кафедрі нафтохімічного синтезу, а потім, після реорганізації, – на кафедрі органічної хімії, в науково-дослідній лабораторії нафтохімічного синтезу.

Закінчивши університет, Олександр Семенович продовжив навчання в аспірантурі рідної кафедри, згодом захистив кандидатську дисертацію «Пероксиди окиснення n-парафінів. Склад і роль у ланцюговому процесі».

Протягом 1981–1985 рр. він працював науковим співробітником проблемної науково-дослідної лабораторії «Термодинаміка незворотніх процесів у хімії».

**ЛЯВИНЕЦЬ
Олександр
Семенович**

Декан факультету

У 1985 р. розпочалася викладацька трудова діяльність О. С. Лявинеця, коли його було обрано асистентом кафедри фізичної хімії, а з 1989 р. він обійняв посаду доцента.

Одночасно Олександр Семенович інтенсивно займався науковою діяльністю і в 2002 р. захистив докторську дисертацію «Гомолітичні та гетеролітичні реакції органічних пероксидів у надосновних середовищах і в умовах гетерогенного каталізу». Після здобуття вченого ступеня доктора наук його призначено завідувачем кафедри органічної та фармацевтичної хімії. У кінці серпня 2004 р. О. С. Лявинець було обрано деканом хімічного факультету.

У науковому доробку професора понад 120 наукових і науково-методичних праць. Коло його інтересів поширюється на рідиннофазне окиснення нерозгалужених парафінових вуглеводнів, радикальні та іонні реакції органічних пероксидів, розроблення нових антиоксидантних систем.

Історія хімічного факультету бере свій початок після розпорядження румунського уряду про створення в Чернівецькому університеті 1923 р. хімічного інституту (за сучасним визначенням, кафедри). У 1926 р. у зв'язку зі збільшенням обсягу робіт його поділили на кафедру органічної та кафедру неорганічної хімії. Тривалий час обома кафедрами завідував відомий учений, доктор фізичних наук, професор хімії Ніколає Костяну, а у 1924-1925 н. р. він одночасно виконував обов'язки декана природничого факультету університету, куди входив підрозділ хімії.

Самостійний хімічний факультет серед 6 інших було відкрито в Чернівецькому державному університеті у 1940 р. Спочатку він мав дві кафедри – неорганічної й аналітичної хімії. Проте внаслідок притоку кадрів з різних куточків України було організовано ще дві кафедри – загальної й органічної хімії. Першим виконуючим обов'язки декана хімічного факультету став Ф. Ф. Северин, який працював у Чернівецькому університеті ще з 1919 р. Через місяць деканом було

призначено старшого викладача кафедри загальної хімії М. У. Сердюка. Подальшому розвитку хімічного факультету перешкодила війна.

У 1944 р., після звільнення Буковини від німецько-фашистських загарбників, факультет відновив своє функціонування. Від початку його відкриття до 1992 р. тут постійно діяли чотири кафедри: неорганічної хімії, аналітичної хімії, органічної хімії та фізичної хімії. Деякий час на факультеті функціонували кафедри колоїдної хімії (1949–1955) і нафтохімічного синтезу (1969–1977). У 1992 р. кафедру аналітичної хімії об'єднано з кафедрою органічної хімії під загальним керівництвом професора Я. С. Мазуркевича. У 1996 р. відбулася ще одна реорганізація, внаслідок чого було створено такі дві кафедри: неорганічної та аналітичної хімії (завідувач – проф. О. Е. Панчук) і кафедру фізичної та органічної хімії (завідувач – проф. В. В. Нечипорук). З лютого 1998 р. кафедру фізичної та органічної хімії завідувала доцент О. М. Букачук, а з лютого 1999 р. – професор Я. Ю. Тевтуль.

З 1 вересня 2002 р. хімічний факультет функціонує у складі 3 кафедр: неорганічної хімії (завідувач – професор О. Е. Панчук), органічної та фармацевтичної хімії (завідувач – професор О. С. Лявинець) та кафедри фізичної і аналітичної хімії та екології хімічних виробництв (завідувач – професор Я. Ю. Тевтуль).

Деканами хімічного за післявоєнний період працювали відомі вчені й організатори навчально-виховного процесу, які зробили помітний внесок у розбудову факультету та підготовку наукових і педагогічних кадрів для держави: доцент Герасим Авксентійович Водатурський (1944–1945), доцент Наум Харлампович Сафранков (1945–1948), доцент Йосип Мойсейович Аршанський (1948–1951), професор Павло Костянтинович Мігаль (1951–1953), професор Олександр Олександрович Морозов (1954–1956), доцент Зінаїда Іванівна Торгашина (1956–1957); професор Андрій Володимирович Добровський (1953–1954, 1957–1975); доцент Анатолій Флорович Толочко (1976–1983); доцент Роман Феодосійович Бойчук (1984–1989); професор Олег Ельпидефорович Панчук (1989–1997); професор Ярема Юрійович Тевтуль (1997–2004); професор Олександр Семенович Лявинець (з вересня 2004 р.).

Нині хімічний факультет здійснює підготовку фахівців за такими спеціальностями:

1. «Хімія» – спеціалізації «Неорганічна хімія», «Аналітична хімія», «Органічна хімія», «Фармацевтична хімія» та «Фізична хімія»;

2. «Екологія та охорона навколишнього середовища» – спеціалізації «Екологія хімічних виробництв» та «Прикордонний екологічний контроль».

Історія **кафедри неорганічної хімії** своїми коренями сягає 1875 р., коли в щойно заснованому Чернівецькому університеті Франца Йосифа була організована хімічна лабораторія. Нею керував приват-доцент з Праги Ріхард Пшібрам. Вже наступного року його було обрано професором загальної та аналітичної хімії, а 1879 – ординарним професором університету. До 1900 р. він завідував лабораторією, яка проіснувала аж до Першої світової війни. За 25 років (до початку ХХ ст.) курс хімії тут прослухали 773 студенти, а лабораторний практикум пройшли 512 осіб. За цей час 120 фармакологів отримали ступінь магістра, 6 – доктора наук. Персонал лабораторії досить інтенсивно займався науковою роботою: це були проблеми фармакології, вивчення сировинних покладів Буковини, дослідження будови речовин тощо. Частково також вивчалася органічна хімія.

Після Першої світової війни і з розпадом Австро-Угорської імперії Буковина відійшла до Румунії. Якісно новий період в історії розвитку хімії краю починається після утворення 1923 р. хімічного інституту неорганічної хімії. Його кафедрами протягом 19 років завідував доктор фізичних наук, професор хімії Николає Костяну – відомий учений, досвідчений педагог, талановитий організатор наукової та на-

вчальної роботи і людина з широким світоглядом. Він учився в Бухарестському університеті та Сорбонні. Звання доктора фізики отримав у Франції, а професора хімії йому присвоєно у Чернівецькому університеті. Наукові інтереси Н. Костяну стосувалися багатьох проблем хімії, зокрема написання

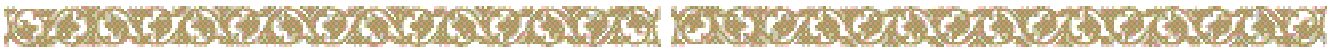
Декани хімічного факультету у 1976–2002 рр.
Сидять (зліва направо): професор О. Е. Панчук,
доцент А. Ф. Толочко; стоять: доцент Р. Ф. Бойчук,
професор Я. Ю. Тевтуль, червень 2002 р.

підручників і посібників. У 1923–1924 рр. він опублікував «Курс неорганічної хімії», «Курс органічної хімії» та три монографії. Спільно із співробітниками кафедри видав ще 5 наукових праць. Працівниками кафедри в цей час також опубліковано ще 16 наукових праць.

У 1923–1924 н. р. на кафедрі неорганічної хімії крім завідувача працювало ще 8 осіб. Як і в австрійський період, кожний співробітник мав власну наукову тематику. Єдиний науковий напрям тут був відсутній. Так, доктор Ф. Шварц займався проблемами азотної кислоти, Ганна Душер – отриманням чистих речовин, Герман Кон – синтезом та вивченням властивостей меркаптанів, Йосип Штернлут досліджував сполуки фосфору, Олександр Ліспер вивчав властивості магнію та його сполук, А. Шмідт займався кетонами, а І. Кукулеску – отриманням і вивченням властивостей галогенідів цинку.

На початок 1925 р. на кафедрі працювало 3 доктори наук, 4 асистенти, 2 лаборанти і 2 працівники допоміжного персоналу. У 1926–1927 н. р. – уже 14 співробітників. Кафедра росла і розширювалась, зростали і завдання, які покладались на неї: читання курсів з неорганічної, аналітичної, органічної, фізичної та початкової хімії, а також з кристалографії, мінералогії, геології та петрографії. В 1926 р. на її базі створено окрему кафедру органічної хімії.

У 1939 р. на кафедрі неорганічної хімії працювало 5 докторів, з них один професор, а також троє осіб допоміжного персоналу. Крім зазначених імен, тут у

Працівники кафедри неорганічної хімії, лютий 2005 р.

(доц. П. М. Фочук, доц. Н. В. Лесина, к. х. н., асист. О. О. Коровянко, лаб. В. Є. Бабінецький, асист. С. М. Стрільчук, к. х. н. асист. О. В. Копач, професор О. Е. Панчука, зав. лаб. Є. В. Вержак, асист. Т. М. Горбик, фах. 1 кат. В. Г. Іваницька, фах. 2 кат. В. Г. Черьомухіна, доц. П. І. Фейчук)

різний час працювали асистенти Євгенія Сбієра, Георгій Костяну, Іполіт Цора, ліценціат Василь Кукулеску, доцент Іван Чікулеску та Ф. Ф. Северин (доктор Северин залишився при університеті у 1940–1941 рр. і став першим деканом хімічного факультету).

Про ставлення румунського уряду до хімічної освіти можна судити за щорічними звітами університету. У звіті за 1937-1938 н. р. відзначено, що загалом у закладі навчалось 1859 студентів. На природничому факультеті (фізики, хіміки, біологи) – 242 студенти. З них з хімії спеціалізувалось 74 (30,6%). За національним складом: 42% з них були румуни, 35% – євреї, 8% – німці, 4% – українці та 11% – інших національностей.

За 20 років існування кафедри в румунський період серед професорсько-викладацького складу її не було жодного українця. Тому 1940 р. майже всі працівники кафедри виїхали до Румунії.

З вересня 1940 р. у складі хімічного факультету було відкрито кафедру неорганічної хімії. Більшість викладачів її приїхали з різних куточків України, першим завідувачем став С. Т. Орловський. Це був період реформування хімічної освіти в університеті, яке так і не вдалося завершити через війну. Проте восени 1944 р. знову почала функціонувати кафедра неорганічної хімії. 1996 р. її було об'єднано з кафедрою аналітичної хімії під керівництвом проф. О. Е. Панчука. Та з 2002 р. вона знову функціонує самостійно.

З 1944 по 2005 р. кафедрою неорганічної хімії керували 6 завідувачів. Першими були: доценти Семен Данилович Грицют (1944–1945) і Наум Харлампович Сафранков (1945–1949). У науковому плані кафедра тоді займалась пошуками способів отримання паперу з деревини, якою так багата Буковина, і з рослинних відходів. З 1949 по 1955 р. завідувачем став

доктор хімічних наук, професор Аркадій Володимирович Памфілов – людина високого інтелектуального рівня, відомий учений та великий організатор навчально-виховної роботи. Він започаткував інші напрями наукових досліджень: електрохімія, хімія пігментів. На кафедрі з'явилися аспіранти, які розробляли ці теми. Згодом професор Памфілов переходить на кафедру фізичної хімії, і наступні 2 роки кафедрою завідує проф. О. О. Морозов. Зрештою завідувачем кафедри неорганічної хімії 1956 р. став молодий кандидат хімічних наук Дмитро Петрович Білоцький і обіймав цю посаду до 1988 р. Саме він започаткував нову наукову тематику – хімію напівпровідників – цей напрям щойно почав розвиватися. З бігом років групою аспірантів і викладачів кафедри під керівництвом

Д. П. Білоцького було узагальнено питання синтезу й вивчені фазові рівноваги у подвійних і складніших напівпровідникових системах CdSb-(Cu, Ag, Au, Sn, Pb). CdSb-CdTe, CdSb-Bi, Bi₂Te₃, Sb₂Te₃, In₂Te₃, In₂S₃ та ін. У процесі досліджень виявлені потрібні напівпровідникові сполуки SbSI, SbTeI, BiSI, BiSeI, BiTeI. Побудовано відповідні діаграми стану систем. Установлено, що в багатьох цих системах має місце утворення хімічних сполук, існують ділянки твердих розчинів та спостерігається розшарування систем у рідкому стані. На основі цих результатів Д. П. Білоцький у 1972 р. захистив докторську дисертацію, а 1973 р. йому присвоюють звання професора. Подальші дослідження сполуки CdSb показали, що вона є перспективним напівпровідниковим матеріалом для термоелементів та оптичних фільтрів.

У 1966 р. під керівництвом доцента О. Е. Панчука на кафедрі неорганічної хімії розпочато новий науковий напрям – вивчення механізму впровадження і поведінки домішок у ґратку телуриду кадмію CdTe. Результати пошуків його наукової групи узагальнено в докторській дисертації «Спрямоване легування напівпровідників групи A₂B₆», яку він захистив у 1988 р. Того самого року він став завідувачем, а його наукова тематика – основною на кафедрі. Нині відповідальний за цей напрям доцент Петро Михайлович Фочук, який готується до захисту докторської. За 35 років досліджень цієї тематики вивчено фазові взаємодії в системах CdTe-Cu (Ag, Au, Ge, Sn, Ga, In, Tl, Fe, Co), досліджено розчинність цих домішок у монокристалах CdTe, встановлені їхні коефіцієнти сегрегації в процесі вирощування монокристалів методом Бріджмена, обчислені коефіцієнти дифузії цих домішок за різних відхилень від стехіометрії в CdTe, проведені низько- та високотемпературні дослідження електричних властивостей легованих різними кількос-

тями домішок Cu, (Ag, Au, Ge, Sn, Ga, In, Tl, Fe, Co) кристалів. Узагальнюючи сукупність отриманих результатів на основі теорії квазіхімічних реакцій у твердих тілах Крегера, були створені моделі поведінки домішок у монокристалах CdTe. Із застосуванням отриманої інформації розроблено чимало приладів оптоелектронної техніки. Тепер зусилля концентруються на розробленні удосконаленої технології вирощування і легування монокристалів CdTe.

За умов незалежної України з 1995 р. народжується певне відгалуження основної тематики – «Явища післятоплення в системі Cd-Te» під керівництвом доцента (з 2004 р. доктора хімічних наук, професора) Лариси Павлівни Щербак. За останні 10 років розроблені теоретичні й наукові основи дослідження явищ, які проходять у разі топлення CdTe та споріднених сполук. Методами прецизійного диференційно-термічного аналізу, високотемпературної електропровідності (до 1600°С) та вивчення в'язкості розплавів як нелегованого, так і легovanого CdTe було встановлено природу розплаву цієї сполуки і показано, що температура топлення CdTe не стала величина, а залежить від термічної передісторії матеріалу.

У 2000 р. з'являється ще один перспективний напрям наукових досліджень – хімічний синтез наночастинок бінарних напівпровідникових сполук. Його започаткував доцент кафедри Петро Іванович Фейчук, який також завершує роботу над докторською дисертацією. Тут досліджуються залежності розмірів, рівномірності розподілу за величиною та оптичних властивостей колоїдних розчинів наночастинок бінарних напівпровідників (групи A^{IV}B^{VI} і A^{III}B^V) від концентрації та хімічної форми реагуючих речовин, температури, значення pH розчину тощо.

Через розширення кількості наукових напрямів на кафедрі постала потреба в залученні нових, сучасних методів досліджень. До вирішення проблеми прийшли завдяки пошуку партнерів в Україні та за кордоном, які були б зацікавлені в науковій кооперації. Нині їх перелік виглядає таким чином. В Україні: Інститут фізики напівпровідників НАНУ (Київ), кафедра неорганічної хімії Львівського університету, ВАТ «Ритм» (Чернівці), Інститут фізики НАНУ (Київ), Інститут монокристалів НАНУ (Харків). За кордоном: кафедра неорганічної хімії Віденського університету (Австрія), кафедра фізики Карлового університету (Прага), факультет хімічної технології університету Флориди (Гейнсвіль, США), кафедра матеріалознавства Віденського університету (Австрія), кафедра хімічної технології Віденського технічного університету (Австрія), кафедра неорганічної хімії Московського університету (Росія), кафедра фізики напівпровідників Воронежського університету (Росія), Лабораторія CNRS «PHASE» (Страсбург, Франція), факультет фізичного матеріалознавства університету МакМастер (Гамільтон, Канада), Інститут Гана-Майтнер (Берлін, Німеччина).

У період з 1946 р. викладачами на кафедрі в різний час працювали: доцент Н. Х. Сафранков, старший викладач Б. Г. Грибановський, асистент І. А. Циганкова, професори А. В. Памфілов, О. О. Морозов, Д. П. Білоцький, доценти П. Р. Таубе, Ю. М. Аршанський, асистент Г. Ф. Юрченко, доценти І. Е. Панчук, М. С. Дундич, Р. Ф. Бойчук, Г. І. Червенюк, Н. П. Новальківський, П. Ф. Баб'юк, М. К. Махова, аспірант М. П. Коцюмаха, асистенти В. Г. Кочерган і Л. В. Легета.

Нині тут працюють: професори О. Е. Панчук, Л. П. Щербак, В. М. Годованюк, доценти П. М. Фочук, П. І. Фейчук, Н. В. Лесина, Рюхтін, асистенти О. О. Коровянка, О. В. Копач, Т. М. Горбик, С. М. Стрільчук.

Кафедра неорганічної хімії брала участь в організації і проведенні 7 наукових конференцій, які відбулись у Чернівцях:

- Міжвузівська конференція з хімії (1962);
- «Фізика та хімія напівпровідників» (1964);
- Всесоюзний семінар з напівпровідників (1968);
- Ювілейна конференція молодих учених Буковини (1970);
- Всесоюзна координаційна нарада з напівпровідникових сполук (1974);
- Наукова сесія АН УРСР з неорганічної та аналітичної хімії (1979);
- Наукова сесія АН УРСР з неорганічної хімії (1981).

За період 1945–2004 рр. співробітниками кафедри опубліковано близько 450 наукових публікацій, отримано 11 авторських свідоцтв на винаходи. Результати досліджень покладено в основу низки дисертаційних робіт. Науковцями й аспірантами кафедри виконано та захищено 3 докторські дисертації (Д. П. Білоцький, О. Е. Панчук, Л. П. Щербак) та 18 кандидатських (І. Е. Панчук, О. Е. Панчук, М. С. Дундич, І. К. Руснак, П. Ф. Баб'юк, М. В. Демянчук, М. П. Коцюмаха, М. К. Махова, С. В. Додик, Л. В. Легета, В. Ф. Лапшин, В. І. Гриців, Л. П. Щербак, П. І. Фейчук, В. О. Гребенщиков, П. М. Фочук, О. О. Коровянка, О. В. Копач).

Кафедра органічної та фармацевтичної хімії – сучасний науково-освітній підрозділ факультету. Проблемами органічної хімії в Чернівецькому університеті вчені займалися з перших років його заснування. Вже в 70-х роках XIX ст. майбутні хіміки та фармацевти вивчали тут органічну хімію. Апогеєм тогочасних наукових досліджень хіміків-органіків можна вважати синтез ізохіноліну, здійснений уперше в 1903 р. доктором філософії Цезарем Померанцем і Паулем Фріччем – відтоді ця реакція носить їх ім'я.

Однак як самостійна структурна одиниця кафедра органічної хімії створена 1940 р. Спочатку нею завідував доцент Г. А. Водатурський, незабаром – доцент О. А. Пономаренко. Тоді тут налічувалося всього три працівники. Наближення війни не дало можливості їй сформуватись у повному обсязі.

Подальше становлення кафедри відбувалося з 1944 р., у важкий період післявоєнної розрухи. Не завжди було електричне освітлення, часто заняття проводились при газових лампах і свічках. Не вистачало тепла, води, підручників. Доводилося власноруч виготовляти лабораторне обладнання, посуд, прилади. Крім цього, відчувалась гостра нестача у кваліфікованих педагогічних кадрах. Однак на допомогу прийшли вчені з багатьох провідних інститутів тодішнього Радянського Союзу. У 1944–1945 рр. кафедрою завідував доцент В. П. Ковальов. Водночас тут працювали доцент З. І. Торгашина та асистент М. П. Макуха – саме вони вважаються піонерами організації діяльності кафедри органічної хімії.

У наступні роки кафедрою керували добре знані в колишньому СРСР учені, які зробили вагомий внесок у розвиток органічної хімії та підготовку висококваліфікованих кадрів на Буковині. З лютого 1945 до вересня 1973 р. кафедрою керував професор Г. Т. Пілюгін, наступні 3 роки – професор А. В. Домбровський. З 1976 до 1990 р. завідувачем був професор М. І. Шевчук. До вересня 1991 р. обов'язки завідувача кафедри виконував доцент І. Н. Чернюк. Потім відбулося кілька реорганізацій: спочатку злиття з кафедрою аналітичної хімії, а в 1996 р. об'єднання з кафедрою фізхімії. І лише у вересні 2002 р. кафедру органічної хімії знову було виділено в окремий підрозділ – кафедру органічної та фармацевтичної хімії. Завідувачем призначено професора О. С. Лявинця. Нині на кафедрі здійснюється підготовка хіміків-органіків і майбутніх фахівців з фармацевтичної хімії.

За різних часів на кафедрі розвивалося кілька наукових напрямів.

З 1945 р. у Чернівецькому університеті працював Григорій Тимофійович Пілюгін, лауреат Державної премії СРСР (1937), один з авторів правила гіпсохромного зсуву, який виявляють несиметричні ціанінові барвники. Саме дослідження у хімії барвників стали підґрунтям для плідного розвитку такого напрямку кафедри, як синтез та реакційна здатність хінолінових сполук. Окрім того, під керівництвом професора Пілюгіна розпочалися перші дослідження синтезованих органічних речовин стосовно їх біологічної активності, які продовжуються і нині.

Професор Пілюгін спільно із З. Я. Крайнером розробили важливий у препаративному відношенні метод синтезу четвертинних солей хінальдину на основі вторинних ароматичних амінів в реакції з паральдегідом. Продовжуючи дослідження, Г. Т. Пілюгін та Є. П. Опанасенко використали у цій реакції вінілбутиловий етер, а разом з І. Н. Чернюком та В. Є. Приданом за-

стосували для цього вінілацетат. У співпраці з Б. М. Гуцуляком вперше отримано І-арилчетвертинні солі лепідинію. Для отримання І-арилхінолінієвих солей було використано низку вторинних ароматичних амінів симетричної та несиметричної будови. Синтезовані четвертинні солі хінальдинію і лепідинію перетворювали на ціанінові барвники. Водночас із С. В. Шинкоренко було розроблено метод синтезу азометинових барвників.

У співавторстві з ученими Інституту радіофізики та електроніки АН УРСР співробітники кафедри І. Н. Чернюк, Є. П. Опанасенко, В. Є. Придан, В. О. Бажутін синтезували ціаніни з різною довжиною поліметинового ланцюга, які знайшли застосування як робочі речовини у лазерах. Низку досліджень пов'язано з люмінесцентними властивостями і використанням нових барвників у якості фоторезисторів (С. В. Шинкоренко, Є. П. Опанасенко). Під керівництвом Г. Т. Пілюгіна у розробленні цієї проблеми також брали участь кандидати хімічних наук О. Є. Петренко, Л. І. Роговик, В. В. Шелест, П. В. Присяжнюк та ін.

Разом із В. В. Шелест вони досліджували реакцію Ортолева-Кінга з солями хінальдину і лепідину.

Результати вивчення хімії хінолінових сполук свого часу висвітлені науковцями кафедри у понад 200 статтях і закріплені у майже 20 авторських свідоцтвах. З наукової тематики професора Г. Т. Пілюгіна в університеті підготовлено і захищено 2 докторські та 20 кандидатських дисертацій.

Інший науковий напрям кафедри органічної хімії сформувався під керівництвом талановитого науков-

Колектив кафедри органічної та фармацевтичної хімії, лютий 2005 р.
Сидять (зліва направо): доц. Т. М. Михайловська, доц. П. І. Ягодинець, зав. кафедри проф. О. С. Лявинець, доц. О. М. Букачук, доц. А. Ф. Чобан;
стоять: лаб. Н. І. Якович, фах. 1 кат. М. Г. Никула, фах. 1 категорії Л. І. Колодій, асистенти Ю. М. Андрійчук, В. М. Кушнір, к. х. н., асистент О. В. Скрипська, асистент Н. О. Мороз, лаб. С. Т. Шпак

ця, прекрасного педагога й організатора, професора А. В. Домбровського. Він пов'язаний із синтезом та дослідженнями ненасичених сполук, а також хімією фосфорорганічних сполук.

Упродовж 60-х і до середини 70-х років науковими співробітниками було досліджено механізм реакції Меєрвейна – галоідарилювання ненасичених вуглеводнів солями діазонію (М. І. Ганущак, В. М. Найдан, М. О. Пастушак, М. М. Юхоменко, В. А. Венгржановський, К. Г. Тащук, К. Г. Золотухіна).

Спільно з М. І. Шевчуком, А. Ф. Толочком, Г. В. Гриньовим, В. М. Листваном, М. В. Халатурником, А. С. Антонюком, А. О. Григоренко, В. М. Кушніром, Є. М. Волинською, В. Г. Мікайлу, С. Т. Шпак і І. В. Мегерою професор А. В. Домбровський вивчав можливості синтезу фосфонієвих солей та фосфоранів. Нині хімікам-органікам всього світу добре відомі реактиви Домбровського – вінілфосфонієві солі, оскільки вони знайшли широке застосування у синтезі гетероциклічних сполук. Синтезовані на кафедрі фосфонієві солі та фосфорани досліджені на предмет їх реакційної здатності залежно від будови молекул, впливу атомів або радикалів, пов'язаних з лідним вуглецевим атомом.

Разом з кандидатом хімічних наук В. І. Боевим і науковим співробітником Е. Е. Вітталем проф. Домбровський розробляв нові методи синтезу ненасичених сполук, що містять фероценові кільця.

А. В. Домбровський – автор понад 250 наукових праць. Під його керівництвом виконано 2 докторські та 15 кандидатських дисертацій.

Поруч з Т. Г. Пілюгіним та А. В. Домбровським з 1956 по 1964 р. на кафедрі органічної хімії працював професор Володимир Павлович Кравець, який свого часу був призначений головою комісії з прийому технологічної лінії отримання бутадієнового каучуку за методом С. В. Лебєдєва. Основним напрямом досліджень професора В. П. Кравця вважалася хімія пентаеритриту. Він автор майже 90 наукових публікацій.

У вересні 1976 р. професор Мирон Іванович Шевчук очолив кафедру органічної хімії та об'єднав наукові дослідження її в один напрям – розроблення методів синтезу і вивчення нових фосфор- та нітрогеновмісних сполук, що проявляють біологічну активність. За цією тематикою синтезовано і досліджено понад 300 нових органічних регуляторів росту рослин. Знайдено ефективні стимулятори росту: «Азософор», «Індофор», «Нафен». Разом із співробітниками Чернівецького медінституту розпочато вивчення сполук, які синтезуються на кафедрі, на предмет їх антимікробних властивостей. Під керівництвом професора М. І. Шевчука захищено 10 кандидатських дисертацій.

Починаючи з 60-х років, на кафедрі постійно виконувалися госптеми. Досліджувалися технічні характеристики бурого вугілля Закарпаття (Я. С. Школьник, А. Ф. Толочко), очищення промислових сто-

ків Сіверськодонецького хлібокомбінату (І. Н. Чернюк, Л. Й. Роговик), отримували поліуретан високої чистоти для Чернівецького заводу «Кварц» (М. І. Шевчук, Є. М. Волинська), розроблений метод синтезу метилового ефіру ортокремнієвої кислоти для заводу «Кварц» (В. Є. Придан, П. І. Ягодинець). Разом із Науково-дослідним інститутом кінофотопромисловості (м. Переславль-Заліський) здійснювався пошук і синтез ефективних сенсibilізаторів у ряду хіноціанів (С. В. Шинкоренко, Є. П. Опанасенко, В. М. Кушнір).

Нині, продовжуючи дослідження, започатковані А. В. Домбровським і М. І. Шевчуком, на кафедрі вивчаються фізико-хімічні властивості фосфонієвих та амонієвих солей, уреїдів, гідразонів та інших похідних, серед яких знайдені і запатентовані нові ефективні лікарські препарати та стимулятори росту рослин (О. М. Букачук, П. І. Ягодинець, В. М. Кушнір, О. В. Скрипська).

За післявоєнний період викладачами кафедри органічної хімії працювали: доц. З. І. Торгашина, асистент М. П. Макуха, ст. викладач В. М. Ковальов, професор В. П. Кравець, асистент З. Я. Крайнер, доценти Б. М. Гуцуляк, Є. П. Опанасенко, С. В. Шинкоренко, М. І. Ганущак, І. Н. Чернюк, професор А. М. Іванов, доценти О. М. Сташкевич, Л. Є. Живоглазова, А. Ф. Толочко, В. Є. Придан, асистент М. К. Братенко, доценти О. М. Букачук і П. І. Ягодинець.

З 1977 р. до складу кафедри органічної хімії входила лабораторія нафтохімічного синтезу, очолювана ректором університету, професором Костянтином Олександровичем Червінським. Це була одна з найкращих науково-дослідних лабораторій того часу, технічним і технологічним оснащенням якої, розробленням проектів дослідних установок тривалий час керував кандидат хімічних наук Анатолій Михайлович Іванов, а практичне втілення перших технологічних ідей забезпечували інженер Л. Шрам та науковці П. А. Сухопар, Л. В. Хакало, Ю. М. Нікіфоров, до яких згодом приєднався складув М. І. Чуєв.

У науковій школі, створеній К. О. Червінським, підготовлено 18 кандидатів і 2 доктори наук, а колишній випускник Г. О. Ковтун став членом-кореспондентом НАН України та лауреатом Державної премії в галузі каталізу (2004). Спільно з учнями, професором Червінським написано близько 270 наукових праць, зроблено 16 винаходів, 6 з яких впроваджені у виробництво.

Спочатку наукова робота під керівництвом професора Червінського зосереджувалась на вивченні гомогенного каталізу реакцій рідиннофазного окиснення вуглеводнів молекулярним киснем: значно деталізовано механізм процесу (К. О. Червінський, В. М. Беленков, О. С. Лявинець), вивчено роль альдегідів (А. М. Іванов, Т. М. Михайловська, Є. В. Шуран), досліджено вплив каталізаторів (Ю. М. Нікіфоров, Л. В. Хакало), запропоновано ряд нових каталізаторів і вивчено механізм їх дії (Г. В. Павлюк,

В. О. Плужников, П. А. Сухопар, В. Ф. Васильєв, Б. В. Галабіцький). Вивчено окиснення поліетилену до вищих дикарбонових кислот, досліджено та використано отриманий оксидат як компонент мастильно-охолоджувальних рідин (О. В. Шийчук).

Майже 20 років у лабораторії нафтохімічного синтезу пропрацював професор А. М. Іванов і, крім фундаментальних досліджень, виконав низку прикладних робіт. Зокрема, розроблений ним метод окиснення напіввисихаючих рослинних олій було впроваджено на багатьох лако-фарбових підприємствах України та Росії. Разом з В. Я. Михайловським і Т. М. Михайловською створено інгібітор солевідкладення, який нині широко використовується у промисловості. Талант хіміка-технолога професор А. М. Іванова блискуче реалізував у навчально-методичній роботі. У співпраці з доцентом О. М. Сташкевичем ним створено лабораторний практикум з хімічної технології, аналогів якому не було у жодному вітчизняному університеті.

Упродовж 80–90-х років наукові інтереси лабораторії нафтохімічного синтезу змінювались. Почалися пошуки впливу природи середовища на реакції гідропероксидів (О. К. Сліпченко). Нині ця тема стала однією з провідних на кафедрі. При цьому сформувався оригінальний науковий напрям: реакції пероксидів у надосновних середовищах (О. С. Лявинець, І. С. Абрамюк, І. Р. Юрчук, А. Ф. Чобан). Вивчення властивостей гідропероксидів у середовищах з високою основністю дало можливість розробити ефективні методи синтезу пероксидів. На цьому етапі дослідження у цій галузі очолив професор О. С. Лявинець.

Колектив кафедри брав участь в організації та проведенні таких наукових конференцій, нарад, шкіл, читань, які відбулися в Чернівцях:

1. Всесоюзна нарада з кінетики гомогенних радикальних реакцій (1969);

2. Наукова конференція з органічної хімії, присвячена ювілею академіка АН УРСР А. В. Кірсанова (1987);

3. III Всесоюзна наукова школа «Хімічна кінетика рідиннофазних реакцій» (1987);

4. Всесоюзна нарада з розробки та впровадження нових пестицидів і стимуляторів росту (1989);

5. «Домбровські хімічні читання», присвячені 90-й річниці від дня народження професора А. В. Домбровського (2002);

6. Наукові читання, присвячені 85-й річниці від дня народження професора К. О. Червінського (2004).

У 2005 р. на кафедрі органічної та фармацевтичної хімії працюють викладачі: проф. О. С. Лявинець, доценти О. М. Букачук, П. І. Ягодинець, Т. М. Михайловська, А. Ф. Чобан; канд. хім. наук, асистент О. В. Скрипська, асистенти В. М. Кушнір (зав. лабораторії за сумісництвом), Н. О. Мороз, Ю. М. Андрійчук; співробітники навчально-допоміжного персоналу: фахівці 1 кат. М. Г. Никула, Л. І. Колодій,

лаборанти С. Т. Шпак, Н. І. Якович; молодші наукові співробітники Л. Я. Баранова та І. Р. Юрчук.

Роботи в галузі фізичної хімії проводилися з початку заснування Чернівецького університету. Наукові дослідження велися в хімічній лабораторії природничого відділення філософського факультету. Вони стосувалися вивчення температур кипіння і в'язкості рідин, питомого обертання площини поляризованого світла оптично активними речовинами. Роботи виконувалися під керівництвом доктора філософії, професора Ріхарда Пшібрама. Викладання навчальної дисципліни «Фізична хімія» для студентів розпочато в 1925-1926 н. р. Її читав директор хімічного відділення наукового факультету, професор Н. Костян. У 30-х роках ХХ ст. фізичну хімію викладав доктор Георг Костяну.

Кафедру фізичної хімії було створено на хімічному факультеті в 1944 р. Першим завідувачем її став доцент П. К. Мігаль, який 1949 р. отримав вчене звання професора. Він виявився активним організатором і доклав чимало зусиль для формування кафедри. Його наукові інтереси стосувалися проблем абсорбції газів.

У 1953–1954 рр. очолювала кафедру доцент Є. Г. Іванчева. Вона читала лекції з фізичної і колоїдної хімії, хімії високомолекулярних сполук та ін. Наукові інтереси Є. Г. Іванчевої охоплювали дослідження окиснення лакових покриттів, виготовлених на основі рослинних олій.

Наступний 17-річний етап кафедри фізичної хімії очолював відомий учений, вмільний організатор роботи у вищому навчальному закладі, доктор хімічних наук, професор А. В. Памфілов, і вона стала найкращою в університеті за рівнем наукових досліджень, підготовки науково-педагогічних працівників. Під керівництвом Аркадія Володимировича розпочато наукові дослідження в галузі кінетики електродних процесів, термодинаміки незворотних процесів, каталізу за участі напівпровідникових сполук. Науковий доробок професора А. В. Памфілова відображено у 247 друкованих працях, а свої знання він передавав учням – 8 докторам і 61 кандидатів наук. Визнання заслуг професора стало проведенням під його керівництвом у Чернівецькому університеті Республіканського симпозіуму з електрохімії (1965) та Першої всесоюзної літньої школи з проблем електрохімії (1967). Кафедра фізичної хімії стала того часу справжньою кузницею кадрів для вищих навчальних закладів, науково-дослідних інститутів. Нині фізико-хіміки працюють в університеті на кафедрі неорганічної хімії (професор О. Е. Панчук, доцент Н. В. Лесина), в підрозділі аналітичної хімії (доцент А. Г. Волощук, доцент І. М. Кобаса, кандидат хімічних наук Р. П. Влодарчик, старший науковий співробітник В. Т. Білоголовка), у вищих навчальних закладах багатьох міст України.

З 1971 р. кафедру фізичної хімії очолила доктор хімічних наук, професор Олександра Іванівна Лопу-

шанська. Учениця професора А. В. Памфілова, вона продовжувала розвивати наукові дослідження, започатковані її вчителем. Завдяки зусиллям співробітників в Чернівецькому університеті було відкрито єдину в тодішньому СРСР Проблемну лабораторію термодинаміки незворотних процесів, яка стала провідним центром цього напрямку розвитку фізичної хімії. Професор О. І. Лопушанська була членом редколегії міжнародного журналу «Journal of Non-Equilibrium Thermodynamics», відповідальним редактором збірок наукових праць «Термодинамика необратимых процессов» (М.: Наука, 1987, 1992), членом Наукової ради з хімічної термодинаміки і термодинаміки АН СРСР. У лабораторії термодинаміки незворотних процесів працювали науковці високої кваліфікації, кандидати наук В. Н. Капранов, Е. Г. Бзовий, В. В. Горлай, В. В. Негрич, Л. В. Іванова, Е. П. Пахомова, О. Е. Петренко, Л. П. Остапова, науковий співробітник А. К. Червінський, С. С. Кузьменко та ін.

Про визнання доробку фізико-хіміків свідчить проведення в Чернівецькому університеті в 1972 р. Першої, а в 1984 р. Другої всесоюзної конференції «Термодинаміка незворотних процесів та її використання», III Української республіканської конференції з електрохімії (1980) тощо.

Вагомий внесок у підвищення рівня викладання навчальних дисциплін зробили доценти З. С. Друтман, В. П. Руді, Я. С. Мазуркевич, Т. С. Зуєва, С. Д. Воевідка, О. М. Сташкевич.

Велику увагу було зосереджено на винахідницькій діяльності, що стосувалася проблем регулювання стійкості дисперсних систем (В. П. Руді, Т. С. Сліпенюк, М. В. Прозорова, С. Д. Борок), створення нових електролітів для електрохімічного осадження металів (О. І. Лопушанська, Т. М. Олійник, Я. Ю. Тевтуль, Б. І. Марковський, Е. П. Пахомова, Л. М. Лавренчук). Результати винаходів експонувалися на ВДНГ СРСР (бронзова медаль, Я. Ю. Тевтуль) та ВДНГ УРСР (диплом II ступеня, Б. І. Марковський).

З вересня 1987 р. кафедру очолив доцент В. В. Нечипорук. 1989 р. він захистив докторську дисертацію на здобуття вченого ступеня доктора фізико-математичних наук зі спеціальності «Фізична хімія», наукове звання професора отримав через рік. З 1990 р. професор Нечипорук був членом бюро Наукової ради АН СРСР з хімічної термодинаміки і термодинаміки, головою секції термодинаміки нерівноважних процесів і біологічних систем. Термін роботи В. В. Нечипорука на посаді завідувача завершився 2 лютого 1998 р. Основним напрямом наукових досліджень кафедри в цей період було вивчення поведінки фізико-хімічних систем в станах, далеких від рівноваги, (І. Л. Ельгурт, Д. П. Баб'юк, М. В. Курганецький, І. А. Вінклер, Б. В. Скіп). В. В. Нечипорук багато уваги надавав підготовці науково-педагогічних кадрів; за час його керівництва захистили кандидатські дисертації

М. В. Курганецький, І. Л. Ельгурт, І. А. Вінклер, С. Д. Борок, Т. М. Олійник, Д. П. Баб'юк, М. М. Тураш, Б. В. Скіп, Й. Й. Наконечний.

Визнанням здобутків електрохіміків Буковини стало проведення в Чернівцях у 1988 р. VII Всесоюзної конференції з електрохімії.

У видавництві «Наука» (Москва, 1992) вийшла книга В. В. Нечипорука та І. Л. Ельгурт «Самоорганізація в електрохімічних системах», Я. Ю. Тевтуль з колегами (В. Я. Кравчик, Л. Ф. Гуценко, Є. В. Кузьмінський, Г. Я. Колбасов, Н. Б. Голуб та ін.) написали й видали 2 монографії та 7 навчальних посібників для учнів, абітурієнтів і студентів.

З лютого 1998 по 31 січня 1999 р. фізичною хімією продовжували займатись у складі кафедри фізичної та органічної хімії; виконувала обов'язки завідувача цієї кафедри доцент О. М. Букачук.

У лютому 1999 р. кафедру фізичної та органічної хімії очолив професор Ярема Юрійович Тевтуль. Тоді розпочато активну роботу з підготовки документів щодо відкриття нової спеціальності для студентів – «Екологія та охорона навколишнього середовища». До цього часу фізико-хіміки вже набули значного досвіду дослідження й розв'язування екологічних проблем Буковини. Зокрема, це роботи, пов'язані із забрудненням води ріки Дністер промисловими стоками калійної фабрики с. Стебник (1983, Я. Ю. Тевтуль), створенням екологічно безпечних технологічних процесів, заміни токсичних гальванічних електролітів на менш токсичні чи екологічно безпечні (Т. М. Олійник, С. Д. Воевідка, Е. П. Пахомова, Л. М. Лавренчук), регенерацією іонічних розчинів травлення міді та вилученням нікелювання (О. І. Лопушанська, Я. Ю. Тевтуль, Б. І. Марковський), синтезом, дослідженням і впровадженням екологічно безпечних засобів стимулювання росту сільськогосподарських рослин та їх захисту (О. М. Букачук).

Відповідно до рішення Державної акредитаційної комісії Міністерства освіти і науки України в 1999 р. здійснено перший набір студентів за спеціальністю «Екологія та охорона навколишнього середовища» зі спеціалізацією «Екологія хімічних виробництв». Значну увагу зосереджено на підготовці нових лекційних курсів, лабораторних практикумів, програм практик.

Збільшення кількості студентів і викладачів, необхідність організації навчання студентів-екологів стало причиною реорганізації кафедр хімічного факультету, і з 1 вересня 2002 р. створено **кафедру фізичної і аналітичної хімії та екології хімічних виробництв**, яку очолив професор Я. Ю. Тевтуль. У 2004 р. відбувся перший випуск магістрів з екології і спеціалістів з нової спеціальності. Станом на 2005 р. навчання студентів за цією спеціальністю здійснюється за спеціалізаціями «Екологія хімічних виробництв» і «Прикордонний екологічний контроль».

Підрозділ фізичної хімії продовжує традиції підготовки науково-педагогічних кадрів. Наші вихованці – кандидати наук працюють в Ізраїлі (Б. І. Марковський – науков. співробітник Бар-Іланського університету, група електрохімії), США (Д. П. Баб'юк – науков. співроб. університету штату Техас), на Чернівецькому факультеті НТУУ «ХПІ» (Т. М. Олійник – зав. кафедри), в ДП НДІ «Медико-екологічних проблем» МОЗ України (М. М. Тураш – керівник випробувального центру). Професор Я. Ю. Тевтуль керував дисертацією наукового співробітника Інституту термоелектрики НАНУ та МОН України п. Л. Т. Струтинської.

У 2005 р. у підрозділі фізичної хімії кафедри фізичної і аналітичної хімії та екології хімічних виробництв працювали викладачі: доктор хімічних наук, професор Я. Ю. Тевтуль (дійсний член Нью-Йоркської Академії наук, Соросівський ад'юнкт-професор, відмінник освіти України), доктор фізико-математичних наук, професор В. В. Нечипорук (дійсний член Нью-Йоркської Академії наук, академік Академії наук вищої школи України), кандидат хімічних наук, доцент Т. С. Сліпенюк, кандидат хімічних наук, доцент С. Д. Борук, кандидат хімічних наук, доцент І. А. Вінклер, кандидат хімічних наук Б. В. Скіп, асистент Ю. Т. Никифорець, асистенти за сумісництвом О. В. Храб, Р. М. Подоліна, О. М. Сочикан; співробітники навчально-допоміжного персоналу: М. Д. Борук, В. І. Водянка, А. А. Апухтіна, спеціаліст дисплейного класу І. І. Борук, аспіранти І. В. Берладин, І. В. Кондрат'єва; наукові співробітники – З. В. Умнова і кандидат фізико-математичних наук В. П. Коржик.

У Чернівецькому університеті до 1940 р. виконувались лише елементи хімічного аналізу, а систематичних наукових досліджень не проводили. Кафедру аналітичної хімії організовано в 1944 р. і першим завідувачем її був Ф. І. Трішин. З 1945 р. її очолила професор А. В. Павлінова, яка одна з перших в Україні звернула увагу на необхідність вивчення комплексних сполук іонів металів з оксикислотами для аналітичної хімії.

За період роботи А. В. Павлінової – з 1945 по 1972 р. – на кафедрі були досліджені комплексні сполуки іонів алюмінію, заліза, індію, стибію, цинку, кадмію, мангану, нікелю, кобальту та берилію з винною, яблучною, лимонною, триоксиглутаровою та іншими оксикислотами. Вивчено вплив числа гідроксильних груп оксикислот на хімізм взаємодії, склад і стійкість комплексів. Показано можливість їх використання для титриметричного визначення деяких металів та їх маскуванню у розчинах. Проф. Павліно-

Колектив підрозділу фізичної хімії кафедри фізичної і аналітичної хімії та екології хімічних виробництв, лютий 2005 р.

Сидять (зліва направо): доц. Т. С. Сліпенюк, ст. лаборант М. Д. Борук, зав. кафедри проф. Я. Ю. Тевтуль, фах. 1 кат. Р. М. Подоліна, асист. Ю. Т. Никифорець; стоять: аспірант І. В. Берладин, лаборант В. І. Водянка, доц. С. Д. Борук, лаборант А. А. Апухтіна, фахівець дисп. класу І. І. Борук, проф. В. В. Нечипорук, аспірантка О. В. Храб, доц. І. А. Вінклер

ва координувала роботу 17 аспірантів і опублікувала з ними близько 60 наукових праць у центральних хімічних журналах. Вона була членом Координаційної ради з проблеми дослідження комплексних сполук у розчинах і твердій фазі на Україні.

Саме тоді вчені кафедри брали участь у роботах народногосподарського значення. Разом з геологами вони вивчали мінеральні ресурси Чернівецької області (М. В. Коротун, Г. І. Шнаревич, Е. З. Бройде) і довели, що вона багата на чисті піски та вапняки, придатні для виготовлення високосортного оптичного скла. Були запропоновані експресні методи визначення сульфат- і калій-іонів, методи відбору й аналізу відхідних газів (М. В. Коротун, О. Е. Бабенко, А. Є. Проценко, А. І. Шабанова, Т. Д. Висоцька, Н. В. Павлова).

Доцент М. В. Коротун, колишня аспірантка академіка А. К. Бабко, працювала на кафедрі з 1955 по 1983 р. Її кандидатська дисертація охопила питання вивчення можливості використання реакції комплексоутворення іонів деяких металів з диметилглюксимом. М. В. Коротун розробила прямий титриметричний метод визначення кобальту диметилглюксимом, запропонувала методику визначення кобальту і нікелю у їх суміші, читала спецкурс «Аналіз металів і сплавів». Намагалася передати свій професійний досвід роботи аналітика студентській аудиторії.

Доцент М. М. Домбровський протягом 1962–1989 рр. вивчав закономірності кінетики та механізм утворення конденсованих фосфатів у твердому і розплавленому станах. Він довів, що у звичайних умовах кристалічна фаза $\text{Na}_5\text{P}_3\text{O}_{10}$ знаходиться у мета-

стабільному стані, і запропоновано удосконалений дешевий спосіб отримання тетранатрій пірофосфату, спосіб отримання солей 1-моноамідогексиметиленаміно-6-трифосфорної кислоти, механізми рециклізації моноамідотрифосфата та конденсації і поліконденсації кислих фосфорнокислих і поліфосфорнокислих солей у твердому стані. Багатий науково-методичний досвід створив йому імідж чудового лектора з курсу загальної та аналітичної хімії. Він розробив і впровадив лекційний курс та лабораторний практикум зі спецкурсу «Хроматографічний метод аналізу».

З 1967 по 1988 р. доцентом кафедри працював Л. О. Альбота, колишній аспірант академіка Ю. С. Лялікова, Він читав лекційний курс з аналітичної хімії та спецкурс з фізико-хімічних методів аналізу, здійснюючи значну і плідну науководослідну роботу зі студентами. Його наукові пошуки присвячені вивченню електрохімічної поляризації мікроелектродів та отримання аналітичних сигналів у зміннострумовій і осцилографічній полярографії. Ним запропоновано полярографічний метод визначення критичних концентрацій міцелоутворення поверхнево-активних речовин. Л. О. Альбота вивчав закономірності впливу поверхнево-активних речовин на важкорозчинні комплексні сполуки металів з органічними лігандами, що дало йому можливість підвищити чутливість фотометричних методик визначення нікелю, міді і кобальту.

Упродовж 1969–1974 рр. кафедрою керувала професор Л. С. Сердюк, яка вивчала комплексні сполуки кольорових і рідкоземельних металів з органічними лігандами, де кисневі атоми виконують роль донорних. Разом із співробітниками та аспірантами кафедри (О. В. Федіним, Л. Б. Карасьовою, А. А. Новіковою) спектрофотометричним методом досліджена реакція п-нітрофенілфлуорона з борною кислотою і показано, що при цьому утворюється малостійкий комплекс бору, який має аномальне забарвлення. Дану комплексну сполуку запропоновано використовувати як ефективний фотометричний реагент. За цей час вивчено стійкість та спектрофотометричні характеристики боро-п-нітрофенілфлуоронових комплексів галію і лютецію, запропоновано методик фотометричного визначення галію. Л. С. Сердюк багато уваги приділяла численним аспірантам і пошукачам: тоді на кафедрі захистили кандидатські дисертації М. М. Заверач та А. О. Федоров, а її аспірант О. В. Федін у 1999 р. захистив докторську дисертацію.

З 1974 по 1980 р. кафедрою очолювала професор В. П. Денисенко. Основний науковий напрям колективу упродовж цих років – комплексоутворення рідкісних, кольорових і рідкоземельних елементів з органічними реагентами в присутності поверхнево-активних речовин, а також синтез четвертинних амонійних сполук з метою використання їх в аналітичній хімії та фармацевтичних препаратах. Виконувалась тоді також і госпдоговірна науководослідна тематика. В. П. Денисенко синтезувала,

провела апробування та впровадила у серійне виробництво фармацевтичний препарат «Етоній».

Із 1980 по 2000 р. кафедра, а потім підрозділ аналітичної хімії функціонували під керівництвом професора Я. С. Мазуркевича. Протягом цих років тут сформувався три наукових напрями: 1) фотокалізі, закономірності фотокаталітичної дії низки напівпровідникових сполук, фізична природа активних центрів і механізм фотокаталітичних реакцій; дослідження та розроблення нових світлочутливих матеріалів і створення нової фотоадитивної технології виготовлення друкованих плат; 2) фізико-хімія поверхні напівпровідників; 3) термодинаміка, кінетика і механізм реакцій комплексоутворення високозарядних іонів з органічними лігандами та розроблення аналітичних методів їх визначення.

Розроблено способи управління каталітичною активністю фотокаталізаторів на основі діоксиду титану та титанокремнезему, синтезовано ряд високоактивних каталізаторів для темнових окисно-відновних реакцій з метою впровадження їх у безвідходну енерго- і ресурсозберігаючу технологію виготовлення друкованих плат. Темновий каталізатор, а також фотокаталізатор і фоточутливі матеріали впроваджені у виробництво на заводі «Молдавизоліт» та Калуському дослідному підприємстві АН України. Фотоадитивна технологія пройшла дослідне випробування на підприємствах України та інших країн.

Кафедра проводила значну госпдоговірну науководослідну роботу, в якій брали участь наукові співробітники Н. І. Зозуля, А. Г. Волощук, І. М. Кобаса, З. М. Пожидаєва, В. Т. Білоголовка та інші. Актуальною була тема «Аналіз і контроль об'єктів навколишнього середовища Чернівецької області й західного регіону України, розроблення методів очищення стічних вод й утилізації відходів виробництва». Упродовж цього часу в навчальний процес впроваджено систему рейтингового контролю знань і практичних навиків студентів, опубліковано близько 100 наукових статей і 20 авторських свідоцтв, захистили кандидатські дисертації А. Г. Волощук, І. М. Кобаса, Р. П. Влодарчик. Під керівництвом професора Я. С. Мазуркевича виконано і захищено 11 кандидатських дисертацій.

Доцент Н. І. Зозуля працювала на кафедрі у 1991–1999 рр., читала лекційний курс з аналітичної хімії й спецкурс «Технологія та аналіз напівпровідникових матеріалів». Її наукові пріоритети – дослідження каталітичних властивостей нестехіометричних оксидів, розроблення на їх основі нових каталізаторів – наповнювачів діелектричних матеріалів, що надають їм здатності до металізації. Спільно зі співробітниками кафедри були запропоновані світлочутливі діелектричні матеріали та фотоадитивна технологія їхньої металізації. Своїм багатим досвідом роботи вона щедро ділилася зі студентською аудиторією. Активно і професійно виконувала великий обсяг госпдоговірних науководослідних робіт.

З 1988 р. на кафедрі працює доцент А. О. Федоров. Він читає лекційні курси з аналітичної хімії та спецкурси з теоретичних основ аналітичної хімії, з електрохімічних і оптичних методів аналізу. Напрямок його науково-дослідної роботи – вивчення модифікації хіміко-аналітичних властивостей високовалентних іонів та органічних лігандів реакцією комплексоутворення. Доцент А. О. Федоров видав навчальний посібник «Інформаційні системи в хімічному аналізі», запропонував поляриметричні методи дослідження комплексних сполук у розчинах і кількісного визначення молібдену та оптично-неактивних кислот, механізм селективного фотохімічного відновлення гетерополікислот Mo(VI) у присутності ациклічних оксисполук, розробив фотометричні методи визначення оксикислот, поліспиртів, силіцію, фосфору, арсену та селену.

Доцент А. Г. Волощук розпочав науково-освітню діяльність на кафедрі з 1980 р. Він читає такі лекційні курси: «Аналітична хімія», «Методи хімічного аналізу в екологічних дослідженнях» та спецкурси: «Електрохімічні та оптичні методи аналізу», «Елементний атомно-абсорбційний аналіз». Видав два навчальні посібники, багато зусиль прикладає вдосконаленню рейтингової системи оцінювання знань і практичних навиків студентів-хіміків та екологів. Наукові інтереси його – фізико-хімія поверхні складних напівпровідникових матеріалів. За його участю розроблено і впроваджено метод вимірювання поверхневого потенціалу напівпровідників, технологію очищення промислових стічних вод з використанням природного базальтового туфу, проводяться дослідження хімічного модифікування поверхні напівпровідникових матеріалів.

Доцент І. М. Кобаса з 1979 р. пройшов шлях від інженера кафедри фізичної хімії до доцента кафедри аналітичної хімії. Він читає лекційні курси «Аналітична хімія», «Екологічна метрологія» та спецкурс «Методика розв'язування хімічних задач». Разом із викладачами кафедри видав два навчальні посібники для студентів. Його наукові пріоритети – синтез, властивості та застосування нових функціональних матеріалів на основі оксидів і сульфідів металів. Він синтезував й дослідив структуру, фото-, каталітичні, магнітні та електричні властивості оксидних і сульфідних напівпровідникових матеріалів, отримав ряд високоактивних каталізаторів і світлостійких пігментів, підготував до захисту докторську дисертацію. Його винаходи зі спів-

робітниками впроваджено на підприємствах України та інших держав.

Доцент Р. П. Влодарчик розпочав роботу на кафедрі з 1982 р., закінчив аспірантуру і захистив кандидатську дисертацію. Спільно з професором Я. С. Мазуркевичем установив закономірності впливу фізико-хімічних чинників на фотокаталітичну активність TiO_2 і $SiO_2 - TiO_2$ у реакціях відновлення азоту та метиленового блакитного, вивчається вплив f-елементів на фізико-хімічні властивості каталізаторів на основі $M_xO_y - M_xS_y$. Він читає лекційні курси «Кристалохімія», «Методи вимірювання параметрів навколишнього середовища» і спецкурс «Кінетичні методи аналізу». Здійснює значну методичну роботу з акредитації нових спеціалізацій на факультеті.

Через реорганізацію кафедр на хімічному факультеті нині підрозділ аналітичної хімії входить до складу кафедри фізичної і аналітичної хімії та екології хімічних виробництв. Колектив викладачів у складі доцентів А. Г. Волощука, І. М. Кобаса, Р. П. Влодарчика, А. О. Федорова, наукового співробітника В. Т. Білоголовки, аспірантки І. В. Кондратьєвої та асистентів В. В. Дійчука, О. В. Нагірної, М. М. Воробець, зав. лабораторії Л. В. Гіздеван, ст. лаборанта Г. І. Альошкіної забезпечує на високому науково-методичному рівні навчальний процес з курсу аналітичної хімії для студентів хімічного і біологічного факультетів, виконує наукові дослідження. Їхні результати опубліковані у вітчизняних і зарубіжних журналах. Тільки за останні 5 років науковцями кафедри опубліковано 125 статей у різних фахових журналах, видано 8 навчальних посібників.

Колектив підрозділу аналітичної хімії, лютий 2005 р.
Сидять (зліва направо): ст. лаб. Л. В. Чекайда, доц. А. О. Федоров, ст. лаб. Г. І. Альошкіна; стоять: зав. лаб. Л. В. Гіздеван, доц. І. М. Кобаса, ст. н. с. В. Т. Білоголовка, ст. лаб. О. В. Моргун, доц. А. Г. Волощук, асистенти М. М. Воробець, В. В. Дійчук, О. В. Нагірна, доц. Р. П. Влодарчик

ЮРИДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Петро Станіславович Пацурківський – випускник історичного факультету (1975), професор, завідувач кафедри конституційного, адміністративного і фінансового права.

Народився 4 січня 1953 р. у с. Козині на Хмельниччині у багатодітній селянській родині. З відзнакою закінчив Чернівецький університет. Трудовий шлях розпочав з посади асистента у рідному університеті, потім працював старшим викладачем, доцентом кафедри політології. Згодом Петра Станіславовича було обрано деканом юридичного факультету Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

У 1995 р. без відриву від виробництва закінчив юридичний факультет Київського національного університету імені Тараса Шевченка, здобувши другу вищу освіту. Через три роки захистив докторську ди-

**ПАЦУРКІВСЬКИЙ
Петро Станіславович**

Декан факультету

сертацію «Проблеми загальної теорії фінансового права в умовах переходу до ринкової економіки». У 2000 р. здобув учене звання професора кафедри конституційного, адміністративного і фінансового права.

Під керівництвом П. С. Пацурківського у Чернівецькому університеті створено потужний юридичний факультет, викладачі, аспіранти та співробітники якого за період своєї новітньої історії захистили 5 докторських і 44 кандидатські дисертації.

Професор П. С. Пацурківський на факультеті відкрив аспірантуру та докторантуру, особисто підготував сім кандидатів юридичних наук. Ним засновано Чернівецьку школу фінансового права, визнану не лише в Україні, а й за її межами. Петро Станіславович став ініціатором розроблення й автором природно-позитивної доктрини фінансового права.

До провідних факультетів Чернівецького університету належить і юридичний, який нині розвивається найдинамічніше порівняно з іншими і є певною мірою феноменом в Україні. За неповних півтора десяти років відроджений факультет уже домігся розвиненої та стабільної інфраструктури, заслуженого наукового визнання в нашій державі та за її межами, має потужний викладацький склад і вважається у регіоні безперечним лідером серед абітурієнтів.

Австрійський період розвитку факультету (1875–1918)

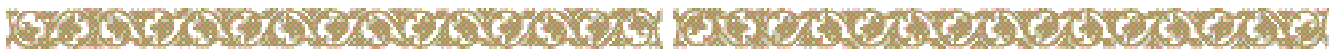
Факультет правознавства та державознавства було відкрито взимку 1875-1876 н. р. Як і в усіх австрійських університетах, до навчального курсу належали право, судочинство та державознавство. Обов'язкові й факультативні дисципліни були в кожній правовій групі. У галузі права, наприклад, обов'язковими для вивчення були: римське право, історія австрійської держави, філософія. До обов'язкових дисциплін судочинства та державознавства входили австрійське цивільне право і судочинство, австрійське кримінальне право і судочинство, австрійське торгове та вексельне право, загальне й австрійське адміністративне право, політична еко-

номія, наука про фінанси (з особливою увагою до австрійського фінансового законодавства), філософія права, порівняльна й австрійська статистика.

На факультеті діяли два семінари з окремими відділеннями. Правознавчий семінар охоплював відділення римського, німецького та церковного права, австрійського приватного та кримінального права, цивільного процесу. До державознавчого семінару належали відділення народного господарства, статистики, державного права управління, зокрема міжнародне право. Таке відділення – фактично самостійний інститут зі своїм керівником, професором та окремою бібліотекою.

Вивчення кожної із зазначених наук завершувалося державним іспитом. Одні державні іспити з 1893 р. давали можливість здобути ступінь доктора права, інші – відкривали шлях до державної служби. Іспити приймали державні комісії, очолювані переважно представниками крайових органів управління та судочинства.

Організація семінарів на відділеннях постійно вдосконалювалася. До послуг студентів факультету

була спеціальна література, фонд якої наприкінці 1899 р. у бібліотеці університету налічував 27800 примірників правової та державознавчої літератури.

На посаду ординарного професора німецького права був запрошений професор Германштадської правової Академії Ф. фон Ліблой. Ординарним професором римського та канонічного права став запрошений із Гейдельберга екстраординарний професор Ф. Ферінг. Кафедру австрійського цивільного права очолив приват-доцент Віденського університету Л. Шіффер, а кафедру кримінального права та процесу – приват-доцент Гейдельберзького університету К. Гіллер. Звання ординарного професора цивільного процесу, торгового і вексельного права було надано міністром освіти Штремайером радникові крайового суду в Чернівцях Костянтину Томащуку, який у 1875 р. прийняв інавгурацію як ректор університету. Оскільки йому як багаторічному депутату парламенту часто доводилося відлучатися до Відня, судовий ад'юнкт Львівського крайового суду, приват-доцент Львівського університету, доктор Р. Ганштейн був запрошений на посаду екстраординарного професора з названих дисциплін. Ще одну кафедру – політичної економії – очолив професор Балтійського політехнікуму в Ризі Ф. Кляйнвехтер.

Географія запрошень, як бачимо, була досить широкою: Відень, Інсбрук, Рига, Львів, Германштадт, Гейдельберг та ін.

Запрошені до університету професори започаткували навчальні, наукові та громадсько-політичні традиції на факультеті. Згодом під їх керівництвом виріс викладацький потенціал, окремі представники якого зробили б честь кожному юристу Європи.

Чверть століття тривав чернівецький період науково-педагогічної діяльності Євгена Ерліха (1862–1922 рр.). Уродженець Чернівців, він здобув вищу правову освіту у Віденському університеті (1886). Деякий час займався у Відні адвокатською практикою, поєднуючи її з вивченням проблем загальної теорії права та римського права. За опубліковану у 1893 р. у Берліні працю «Мовчазне волевиявлення» був удостоєний наступного року звання приват-доцента. З листопада 1896 р. Є. Ерліх – професор римського права у Чернівецькому університеті. Тут його було обрано деканом правничого факультету (1901), ректором університету (1906). Світове визнання серед теоретиків права професору Є. Ерліху принесли дослідження в галузі соціології права, які виклав у 70 друкованих працях, найвизначніша з яких – «Основи соціології права».

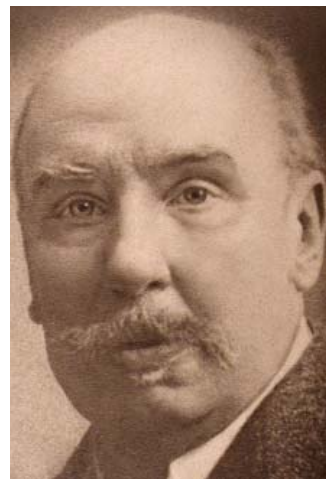
Не менш плідною була його викладацька діяльність. Особливо великої популярності надали Є. Ерліху створені ним у Чернівецькому університеті «семінари живого права», яким передувало глибоке вивчення звичаєвого права тогочасної Буковини, населеної представниками багатьох етнічних груп. Професор

Є. Ерліх дійшов висновку, що лише третина норм австрійського цивільного кодексу застосовувалась у правовому житті краю. Отже, обґрунтовувалась основоположна ідея вченого про те, що право не в законах, а в суспільстві. За повної зайнятості в університеті (15 годин занять на тиждень) професор Є. Ерліх брав активну участь у поширенні правових знань серед населення, з року в рік викладаючи теорію права на народних курсах. Будучи обраним до Чернівецької міської громадської ради, докладав багато зусиль для вирішення невідкладних проблем міста, поліпшення міського самоврядування. Для читання лекцій про «живе право» у 1914 р. його було запрошено до Чиказького університету (США), а в 1918 р. – під час перебування у Швейцарії він виступав на зібраннях спілок юристів Берна, Цюриха.

У 1918 р. Буковину окупувала Румунія. Перетворення німецького університету в Чернівцях на румунський докорінно змінило умови навчання і викладання на юридичному факультеті. У всіх державних установах і громадських місцях потрібно було розмовляти тільки румунською. Службовці нерумунської національності мали складати спеціальний іспит з румунської мови. Хто не досить вільно володів нею, негайно звільнявся з державної посади. За таких умов викладачі факультету – нерумуни – визнали за краще залишити викладацьку роботу. Серед них був і Є. Ерліх. Наприкінці 1921 р. професор Ерліх переїхав до Бухареста, а звідти – до Відня, де і помер 2 травня 1922 р.

Започаткований Є. Ерліхом соціологічний напрям у юриспруденції утвердився в більшості країн світу. Розвивається він і в Україні, в тому числі на відродженому юридичному факультеті. Вже вийшли друком три випуски «Ерліхівського збірника», захищено 1 і підготовлено до захисту 3 дисертації з проблем соціології права на здобуття вченого ступеня кандидата юридичних наук.

У 1897–1902 рр. на кафедрі кримінального права Чернівецького юридичному працював ще один видатний юрист, один із фундаторів криміналістики та судової психології професор – Ганс Гросс. Понад 20 років Г. Гросс обіймав посаду слідчого. Підсумком глибокого наукового осмислення досвіду цієї роботи, наполегливого вивчення хімії та фізики, ботаніки та зоології, фотографії та мікроскопії став «Порядник для судових слідчих, чинів загальної і жандармської поліції», (1893) – перша наукова вершина професора

Професор Ганс Гросс
(1847–1915)

Г. Гросса. Він приніс йому світове визнання. Ще в XIX ст. «Порадник...» чотири рази перевидавався німецькою мовою, а до кінця життя вченого – майже всіма європейськими мовами. Вже після переїзду професора Г. Гросса до Чернівців, у 1898 р. вийшло третє видання книги під назвою «Порадник для судових слідчих як система криміналістики». У ньому в науковий обіг вперше було введено термін «криміналістика» для позначення нової самостійної юридичної науки, під якою професор Г. Гросс розумів науку про факти у кримінальному праві. Вивчення реалій та оцінювання результатів цього дослідження – мета і завдання криміналістики. До змісту криміналістики Г. Гросс відносив учення про виявлення, вивчення та використання речових доказів, дослідження окремих видів злочинів і побуту злочинців. Об'єктом криміналістичного вивчення Г. Гросс визначив злочинну діяльність. Він систематизував усі відомі на той час засоби та прийоми роботи з доказами, розробив низку нових рекомендацій щодо дослідження слідів, заклав основи методики розкриття і розслідування окремих злочинів.

На юридичний факультет Чернівецького університету Г. Гросса було запрошено як ординарного професора кримінального права та кримінального процесу. Крім лекцій із цих дисциплін професор Гросс читав спецкурс із тюремного права. У 1899 р. він очолив кафедру кримінального права та кримінального процесу, у 1899-1900 н. р. був деканом факультету. У 1902 р. Г. Гросс став професором Празького університету, а в 1905 р. – університету Граца. За участь у реформі австрійського кримінального права та судочинства професор Г. Гросса було нагороджено орден «Залізної корони» (1908). У 1912 р. він заснував перший у світі університетський криміналістичний інститут, який став зразком для відкриття подібних установ в університетах Європи й Америки і в якому сформувалася так звана Грацька школа криміналістики.

Широке визнання здобув заснований у Граці музей криміналістики, з 1898 р. почав видаватися журнал «Архів для кримінальної антропології і криміналістики» (тепер «Архів для кримінології»), що до 1902 р. редагувався у Чернівцях і був єдиним на той час виданням з криміналістики. Професор Г. Гросс помер 9 грудня 1915 р., похований у рідному м. Граці.

Із юридичним факультетом Чернівецького університету пов'язаний ранній етап наукової кар'єри одного з найвідоміших економістів та соціологів XX ст. – Йозефа Алоїза Шумпетера (1883–1950 рр.). Після престижного Терезіанського ліцею Йозеф протягом 1901–1906 рр. навчався на факультеті права і політичних наук Віденського університету. Здобувши ступінь доктора права, деякий час займався юридичною практикою в Єгипті.

Але Й. Шумпетер вирішив присвятити себе не праву, а вивченню економічної теорії. У 1908 р. у

Лейпцігу була опублікована перша велика теоретична праця Й. Шумпетера «Суть і головний зміст теоретичної політекономії», що стала формальною підставою для призначення 25-річного науковця на посаду позаштатного професора правничого факультету Чернівецького університету, на якому викладались і дисципліни економічного профілю. У Чернівцях Й. Шумпетер працював неповні два навчальні роки. Вже тоді коло його наукових інтересів було дуже широким, про що свідчить простий перелік нормативних курсів та спецкурсів, які він читав: «Фінансова наука», «Національна економія», «Народно-економічна політика», «Австрійське фінансове право», «Гроші, кредит і банки», «Аналіз Бем-Баверком економічних процесів», «Соціальне страхування у взаємозв'язку із торговою і фінансовою політикою». Й. Шумпетер вів також «Семинар із національної економії та фінансової науки», про-семинар «Вправи з аналізу газетних повідомлень на економічні теми, особливо про процеси на ринку грошей».

Протягом 1910–1911 рр. Й. Шумпетер написав свою другу велику працю – «Теорію економічного розвитку». Попри всю суперечливість викликаних оцінок, вона принесла Й. Шумпетеру світове визнання в галузі економічної теорії.

У Чернівцях він також написав низку статей, що набули великого значення для його наступних економічних і соціологічних досліджень.

Й. Шумпетера називають представником то австрійської школи, то англо-американської. Але мають рацію ті, хто вважає, що як людина і науковець він, перш за все, – громадянин світу, який ніколи не любив говорити про свою національність чи школу. Памятають про нього і в Австрії, і в США, і в Україні. У 1998 р. у Чернівецькому університеті було проведено першу наукову конференцію, присвячену вивченню та застосуванню наукової спадщини видатного економіста. Друга така конференція відбулась у 2003 р.

Десять разів представники юридичного факультету в австрійський період історії університету обирались ректорами. Окрім згадуваних вже К. Томащука та Є. Ерліха, ректорами у різний період були Ф. фон Ліблой, К. Гілдер, Г. Зінгер, Ф. Кляйнвехтер, Е. Груза, А. Скедль, В. Горбах, К. Адлер.

Абсолютну більшість викладачів факультету за національністю становили німці (хоча були й окремі представники інших націй, наприклад, доктор права А. Гальбан – поляк, К. Томащук, К. Ісопеску-Грекул – румуни, Є. Ерліх, К. Адлер, Й. Шумпетер – євреї). Викладання здійснювалося виключно німецькою мовою. Все це не могло не позначитися на національному складі студентства, серед якого переважали німці та євреї. Найчисленніша етнічна група серед населення краю – українці, але на юридичному факультеті вони були представлені найслабше. Національний склад сту-

дентів юридичного факультету у 1875–1900 рр. (зимовий семестр) виглядав так:

Національ-ність	Німець та єврей	Румуння	Українці	Поляки	Усього
1875–1876	52	10	23	17	104
1880–1881	64	25	19	12	121
1885–1886	72	32	12	20	139
1890–1891	94	46	24	18	180
1895–1896	167	46	18	38	272
1899–1900	179	47	29	34	292

Факультет періоду королівської Румунії (1919–1940 рр.)

Оскільки ніхто з колишніх викладачів факультету не залишився працювати на Буковині, вакантні посади обійняли професори, які прибули з різних університетів Румунії. Одним із перших на той час пов'язав свою долю з юридичним факультетом Максиміліан Гакман. Із 1919 р. він став професором кафедри комерційного права та деканом факультету у 1920–1921 н. р. З Бухарестського університету прибули професор Константін Редулеску (на кафедрі кримінального права та кримінології) та професор Георге Дрегенеску (на кафедрі цивільного права). На кінець 1923–1924 н. р. на факультеті вже працювало десять професорів, один приват-доцент і чотири лектори.

У 1921 р. після реорганізації Чернівецького університету за зразком румунських навчальних закладів на юридичному факультеті було сформовано два відділення: юридичне та політико-економічне, з метою забезпечення належної підготовки фахівців відкрито нові кафедри (наприкінці 1923 р. їх було сім).

Згідно з регламентом факультету підготовка фахівців здійснювалася за двоступеневою системою: на першому етапі навчання, що тривав три роки, студенти отримували диплом ліценціата, а на другому – доктора наук. Уводилося поняття «основних» дисциплін, відвідування яких було обов'язковим. Щоб здобути диплом ліценціата, студенти вивчали енциклопедію права, право Румунії, адміністративне право, кримінальний процес, фінанси та статистику; комерційне право і комерційну процедуру, цивільний процес; міжнародне публічне і приватне право, історію права та кримінологію. Крім зазначених лекційних курсів проводилися також обов'язкові семінарські заняття.

На другому етапі навчання докторанти вивчали право Румунії (спецкурс), порівняльне цивільне право, порівняльне конституційне право, порівняльне кримінальне право та кримінологію; міжнародне приватне право, порівняльне конституційне право, церковне право та церковну політику, соціологію права та філософію права.

Керівництво факультетом здійснювалось радою на чолі з деканом. Деканами факультету у міжвоєнний період були Максиміліан Гакман (1920–1921, 1939–1940), Константін Редулеску (1921–1925), Георге Дрегенеску (1925–1927), Анастасіє Гіческу (1931–1938), Іоан Лунгуляк (1938–1939).

Майже щороку оновлювалися лекційні курси. У 1923–1924 н. р. деякі професори опублікували свої лекції: професор К. Редулеску – курс кримінології, кримінального права й процесу; професор Г. Дрегенеску – курси цивільного права та енциклопедії права; професор М. Гакман – порівняльного комерційного права. У 1933–1934 н. р. професор Георге Алексіану видав тритомник «Курс конституційного права».

Для вдосконалення фахової майстерності використовувалась така форма, як стажування в інших вищих навчальних закладах. Так, професор Г. Дрегенеску в 1937 р. і 1939 р. стажувався на кафедрах Берлінського, Паризького, Брюссельського, Празького, Віденського та Мюнхенського університетів.

Окремі провідні викладачі виїжджали читати лекційні курси на юридичні факультети інших вузів. Наприклад, у 1936–1937 н. р. професори К. Редулеску та К. Ангелеску отримали запрошення Яського університету.

Особливого значення надавалося спілкуванню з відомими вченими інших країн. 14 березня 1925 р. з лекцією «Ідея держави у працях Руссо, Канта і Гегеля» перед викладачами факультету виступив видатний представник французької науки, декан юридичного факультету міста Бордо Леон Дюгі, а 20 травня 1937 р. відвідав університет і прочитав лекцію професор права Паризького університету Ле Фур.

Професорсько-викладацький склад факультету проводив плідну наукову діяльність. Видатним ученим у галузі адміністративного права Румунії та педагогом вищої школи зарекомендував себе професор Ераст Тарангул, який працював на факультеті з 1936 р. Він – автор наукових праць «Сучасна держава і політичні партії» (Відень, 1934), «Проблема форми держави в конституції короля Карла II» та «Синкретизм методів і чиста теорія права» (1938).

Чимало наукових і науково-методичних праць написав професор М. Гакман. Це дослідження міжнародного та приватного права, комерційного й вексельного права. На початку 30-х років професор М. Гакман видав двотомник «Порівняльне торговельне право» та монографію «Німецька дипломатія у міжвоєнний період». У вересні 1935 р. М. Гакман взяв участь у міжнародному конгресі права (Мюнхен), а в 1936 р. – у роботі третього Конгресу Академії права (Берлін).

Незважаючи на матеріальні труднощі, факультет в окремі роки мав свій науковий журнал «Буковина. Журнал права, соціології та кримінології» (1928), а також факультетський щорічник, в якому друкувалися матеріали науково-методичного характеру.

Варто зазначити, що батьки вважали престижним навчати своїх дітей на юридичному факультеті. Якщо в 1920–1921 н. р. на факультеті навчалось 515 студентів, то в 1937–1938 – 936 осіб. Найбільше студентів навчалось в 1933–1934 н. р. – 1012, що становило третину всієї кількості студентів університету і було характерною тенденцією для вузів Румунії. Загалом 1918–1940 рр. вважають періодом зростання факультету.

Відроджений юридичний факультет

На межі 80–90-х років у соціально-економічному та суспільно-політичному житті країни сталися глибокі якісні зміни незворотного характеру. Все нагальнішою ставала потреба у відродженні й утвердженні цивілізованих засобів регулювання суспільних відносин, насамперед, права. Тому відродження юридичного факультету у Чернівецькому університеті диктувалося потребами часу. Ініціатором процесу відродження став доцент П. С. Пацурківський.

Першочергово найскладнішою виявилась проблема знаходження адекватної форми діяльності факультету, адже, щоб працював юридичний факультет, потрібні були спеціалізовані кафедри та штатні викладачі. Тодішній декан юридичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка В. Г. Гончаренко запропонував відродити юридичний факультет у Чернівецькому університеті на перших порах у формі філії юридичного факультету столичного університету. 30 квітня 1991 р. Міністерством вищої та середньої спеціальної освіти УРСР було прийнято рішення про відновлення з 1 травня 1991 р. саме у вищезазначеній формі юридичного факультету Чернівецького університету. В 1991 р. здійснено перший набір студентів на юридичний факультет загальною чисельністю 52 особи на денну та 81 – на заочну форми навчання. Нині тут навчаються майже 800 денної та понад тисяча студентів заочної форми навчання.

Це дало змогу із самого початку залучити до викладацької та наукової роботи на факультеті найкращих викладачів Київського університету, докторів юридичних наук, професорів В. Л. Мунтяна, М. І. Козюбу, О. О. Шевченка, Л. К. Воронову, М. М. Ми-

хеєнка, В. М. Шаповала, М. Й. Штефана, Л. П. Юзькова; кандидатів юридичних наук, доцентів М. І. Неліна, В. Ф. Мелещенка, Я. І. Безуглу, В. Ф. Кузнецову, С. Д. Шапченка, Є. В. Фесенка; докторів юридичних наук, професорів Інституту держави і права ім. В. М. Корецького НАН України Я. М. Шевченко, В. Б. Авер'янова, О. М. Костенка, докторів юридичних наук, професорів Львівського національного університету імені Івана Франка З. В. Ромовську та В. М. Косака. Завдяки їх піклуванню на юридичному факультеті Чернівецького університету започатковано планомірну підготовку власних науково-педагогічних кадрів, закладено початок формування сучасної наукової школи.

Особлива роль у фаховому становленні професорсько-викладацького складу юридичного факультету загалом і кафедри конституційного, адміністративного та фінансового права насамперед, безумовно, належить Вороновій Лідії Костянтинівні. Вона власним прикладом, своїми громадянськими та професійними якостями показала, яким має бути сучасний юрист, науковець і педагог вищої школи України. Величезних зусиль Лідія Костянтинівна доклала до появи кожного доктора та більшості кандидатів наук на факультеті. Завдяки її високому особистому авторитету відроджений юридичний факультет Чернівецького університету стали позитивно сприймати в Україні, він відомий також за її межами. Зусиллями професора Л. К. Воронової на факультеті створено потужну наукову школу з фінансового права.

З моменту відродження юридичного факультету його штатними викладачами, аспірантами та співробітниками захищено п'ять докторських (П. С. Пацурківським,

Наукова школа з фінансового права професора П. С. Пацурківського

Відомий вчений-конституціоналіст, завідувач кафедри міжнародного права, професор А. З. Георгіца

А. З. Георгіцою, А. А. Козловським, М. К. Якимчуком, М. В. Никифороком) і 44 кандидатські дисертації.

Науковому становленню та зростанню науково-педагогічних кадрів правознавців сприяють постійно діючі на факультеті докторантура й аспірантура.

Викладачами факультету опубліковані підручники та навчальні посібники з грифом Міністерства освіти та науки України: «Фінансове право» та «Банківсько-фінансово-правовий словарь-справочник» (за редакцією Л. К. Воронової); «Фінансове право»; П. С. Пацурківський «Сучасні проблеми право пізнання», А. З. Георгіца «Конституційне право зарубіжних країн», А. З. Георгіца та С. О. Чикурлій «Конституційне право зарубіжних країн», М. К. Якимчук «Наукові засади управління в органах прокуратури України», А. З. Георгіца та С. О. Чикурлій «Міжнародне публічне право», С. В. Вишневецька «Міжнародне приватне право», В. Г. Перепелюк «Адміністративний процес. Загальна частина», В. Г. Перепелюк «Конституційні процедури. Державне процесуальне право».

Найголовнішим наслідком такої системної, наполегливої та цілеспрямованої багаторічної роботи з підготовки науково-педагогічних кадрів стало істотне підвищення якості наукових розроблень і рівня професійної підготовки студентів. Цей потужний науково-педагогічний колектив об'єднано у 6 кафедр: теорії й історії держави і права, конституційного, адміністративного та фінансового права, цивільного права, кримінального права та криміналістики, міжнародного права, правосуддя.

На факультеті регулярно виходить щоквартальник «Науковий вісник Чернівецького університету: Правознавство», науковим редактором якого є професор П. С. Пацурківський. Видання включене ВАК України до переліку фахових зі спеціальності «Правознавство».

25 березня 2003 р. заснований міжнародний правовий часопис «Проблеми філософії права», ініціатором його появи й одним із редакторів є доктор юридичних наук, професор А. А. Козловський. Нині вийшло друком два томи часопису. Опубліковано три випуски

«Ерліхівського вісника» (науковий редактор – професор М. К. Якимчук).

На базі факультету проведено дві міжнародні наукові конференції з фінансового права «Проблеми фінансового права» (1996) та «Фінансово-правова доктрина постсоціалістичної держави» (2003); дві всеукраїнські наукові конференції: «Сутність, цілі та засоби права» (2002) та «Право в системі соціальних норм: історико-юридичні аспекти» (2005).

На факультеті функціонують 5 повністю обладнаних лекційних і 16 семінарських аудиторій, кодифікаційна та криміналістична лабораторії, комп'ютерний клас, Інтернет-центр, центр європейських студій, студентська юридична клініка, центр Студентського наукового товариства імені Євгена Ерліха. Університетська бібліотека щорічно отримує близько 50 найменувань періодичних видань з юриспруденції, чимало нової наукової та навчальної літератури.

Ефективною формою роботи з підготовки висококваліфікованих фахівців-юристів стало, зокрема створення Єдиного банку даних про випусників юридичного факультету Чернівецького університету. Із 94 випусників магістратури денної форми навчання понад 80 зайняті науковою та науково-педагогічною роботою у вищих навчальних закладах юридичного профілю різного рівня акредитації та різних форм власності. З 758 випусників-спеціалістів денної форми навчання понад 100 працюють в органах прокуратури України, ще понад 100 – в судах України, понад 300 – юристами у різних закладах, установах та організаціях. І зовсім несподіваним виявилось для факультету, що понад 100 його випусників успішно працюють у банківській сфері країни, а окремі з них мають дуже високі професійні досягнення, зокрема Арсеній Петрович Яценюк, котрий обіймав посаду виконувача обов'язків Голови Національного банку України, Андрій Григорович Пишний працював першим заступником Голови Правління Ощадбанку України, Сергій Миколайович Миськів – начальником департаменту юридичного забезпечення Ощадбанку України.

Редактор міжнародного наукового часопису «Проблеми філософії права», професор А. А. Козловський

ФАКУЛЬТЕТ ОБРАЗОТВОРЧОГО ТА ДЕКОРАТИВНО-ПРИКЛАДНОГО МИСТЕЦТВА м. Вижниця

Дмитро Онуфрійович Козубовський – випускник історичного факультету (1976)

Народився 28 серпня 1949 р. у с. Мигові на Буковині. Закінчив спочатку Вовчинецьку восьмирічну та Лукавецьку середню школи у Вижницькому районі.

Розпочав свою трудову діяльність у 1967 р. робітником на Берегометському лісокомбінаті. Після повернення з армії продовжував там працювати, а через рік вступив на історичний факультет Чернівецького університету.

Здобувши вищу освіту, Дмитро Онуфрійович два роки пропрацював учителем історії Банилівської середньої школи. У лютому 1978 р. його було призначено директором Долишньошепівської середньої школи, але через рік він залишив педагогіку і протягом 1979–1988 рр. перебував на партійній роботі.

У лютому 1988 р. Д. О. Козубовський пов'язав своє життя з Вижницьким училищем (з 1994 р. – коледж прикладного мистецтва ім. В. Ю. Шкрібляка), де його було призначено директором.

**КОЗУБОВСЬКИЙ
Дмитро Онуфрійович**

Декан факультету

Під керівництвом Дмитра Онуфрійовича в коледжі постійно вдосконалювався навчально-виховний процес, впроваджувалися нові передові форми навчання.

Д. О. Козубецький відповідально ставиться до виконання посадових обов'язків, має значний досвід викладача, велику увагу приділяє фаховій кваліфікації викладачів, 48 % з яких мають вищу категорію, заняття проводить на високому науково-методичному рівні, займається науковою роботою, бере участь у методичних конференціях. Він – автор монографії та 15 наукових статей.

Виконуючи Закони «Про освіту», «Про вищу освіту», коледж спільно з навчальними закладами IV рівня акредитації проводив ступеневу підготовку фахівців у навчальних комплексах Львівської академії мистецтв та Чернівецького університету. В липні 2004 р. на базі коледжу було відкрито факультет образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва

Чернівецького національного університету ім. Ю. Федьковича. Його деканом став Дмитро Онуфрійович Козубовський.

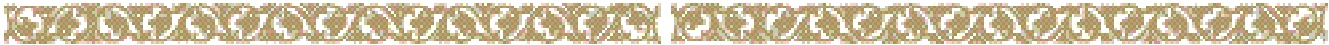
Факультет «Образотворче та декоративно-прикладне мистецтво» у м. Вижниця було відкрито у 2004 р. за клопотанням Вижницької райдержадміністрації та районної ради (голови Б. Ю. Колотило, Ю. П. Никифоряк), ректорату Чернівецького університету (ректор М. В. Ткач) та дирекції Вижницького коледжу прикладного мистецтва ім. В. Ю. Шкрібляка (директор Д. О. Козубовський). Активну участь у підготовчому періоді організації факультету взяли теперішній ректор університету, професор С. В. Мельничук, помічник ректора, професор І. М. Фочук, завідувач навчальною частиною університету І. В. Марценяк.

Згідно з наказом Міністра освіти і науки України та наказом ректора у структурі Чернівецького університету створено факультет «Образотворче та де-

коративно-прикладне мистецтво» на базі та площах Вижницького коледжу прикладного мистецтва, випускники якого мали можливість продовжувати навчання з обраної спеціалізації за рівнем бакалавра та спеціаліста.

Вижницький коледж протягом багатьох років є центром розвитку декоративно-прикладного мистецтва не тільки Буковини, але й прилеглих регіонів.

За роки незалежності України внаслідок серйозних наукових досліджень педагогічний колектив навчального закладу розвинув і відродив традиційні народні ремесла, підняв на високий професійний рівень виконавську майстерність студентських робіт. Вироби молодих митців вражають своєю самотністю, технологічною чистотою, композиційною довершеністю, дизайнерським підходом до формотворен-

Перший випуск факультету, 2005 р.

ня та декорування виробів. У них тісно переплелися традиційні українські, в тому числі буковинські народні мотиви із сучасною формою.

Крім професійної освіти на факультеті велике значення надається формуванню гармонійної особи, розвитку її творчих здібностей. Зростає матеріальна база, методичне та кадрове забезпечення навчально-виробничого процесу університету та коледжу. Це дало змогу практично вирішити питання отримання студентами повної вищої освіти, наблизити навчання до їх місця проживання та сприяти подальшому розвитку декоративно-прикладного мистецтва в краї. Факультет є структурним підрозділом університету без права юридичного статусу.

Протягом травня–липня 2004 р. новостворений факультет отримав ліцензію на підготовку фахівців – 75 бакалаврів і 75 спеціалістів, у червні 2005 р. – акредитацію.

Навчання за спеціальністю «Образотворче та декоративно-прикладне мистецтво» ведеться за двома освітньо-кваліфікаційними рівнями: «бакалавр» з

терміном 1 рік 10 місяців і «спеціаліст» з терміном 10 місяців.

Спеціальність має 5 спеціалізацій:

- художня обробка дерева;
- художня обробка металу;
- художнє ткацтво;
- художня вишивка, моделювання та конструювання одягу;
- образотворче мистецтво та креслення.

Для працюючої молоді організовано заочне відділення.

Колектив факультету проводить значну роботу з удосконалення теоретичної та професійно-практичної підготовки студентів, налагодження партнерських

зв'язків із Вінницькою ювелірною фірмою «Мальва», Асоціацією ювелірів України, Київським ювелірним заводом, Чернівецькими модельним агентством «Сорін» і підприємствами з художньої ковки металу тощо. На базі цих установ студенти проходять виробничо-технологічну та переддипломну практики. Такі взаємостосунки факультету та підприємств сприяють інтеграційним зв'язкам, дають можливість створити необхідні умови для підготовки спеціалістів відповідно до діючих державних стандартів.

Науково-педагогічний колектив, керуючись національною програмою «Діти України», концепцією виховної роботи зі студентами, основним завданням діяльності факультету визначає не лише підготовку спеціалістів із достатнім теоретичним і кваліфікаційним рівнем, а й виховання фахівців, які керуються у професійній діяльності глибоко усвідомленою належністю до свого народу і держави. В основу формування особистості фахівця покладено виховання патріотизму, професіоналізму та порядності, активної громадянської позиції.

Особлива увага звертається на формування навичок самоврядування, ініціативи, соціальної активності та відповідальності.

Навчально-виховний процес забезпечений викладацьким складом у 20 осіб. Усі вони мають відповідну базу вищу освіту та працюють за основним місцем роботи. До читання курсів гуманітарного та фундаментального циклів залучаються викладачі з профільних кафедр і факультетів Чернівецького університету, члени Національної спілки художників України, Спілки народних майстрів і Спілки дизайнерів України, що працюють у Вишницькому коледжі прикладного мистецтва.

Роман Ватрич. Свічники «Чугайстри»

О. Нікорич. Декоративний пласт «Половання»

У педагогічному колективі факультету 4 професори (20 %), 10 доцентів (50 %), 4 викладачі вищої категорії (20 %), один народний і два заслужених художників України, 5 докторів наук (25 %), 8 кандидатів наук (40 %).

У розпорядженні студентів денної форми навчання аудиторний фонд і навчальні майстерні Вижницького коледжу прикладного мистецтва, зокрема: 6 аудиторій, 5 кабінетів малюнку та живопису, 5 аудиторій композиції, 15 майстерень за спеціалізаціями та комп'ютерний клас. Така матеріальна база дає можливість одночасно проводити навчання понад 100 студентів. До їхніх послуг бібліотека, фонд якої становить понад 17 тис. примірників. Ведеться інтенсивна підготовка методичних посібників і рекомендацій із фахових дисциплін.

Підготовка студентів за освітньо-кваліфікаційним рівнем «спеціаліст» проводиться на базі освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр». Термін навчання – 1 рік.

Людмила Дрищ. Колекція жіночих костюмів

Приєм студентів здійснюється на основі проф-орієнтаційної роботи, основними напрямками якої є організація постійно діючих та одноразових виставок курсових і дипломних робіт, проведення «Днів відкритих дверей», участь у республіканських і міжнародних виставках декоративно-прикладного мистецтва, виступи у пресі та по телебаченню. Зарахування проводиться на основі рейтингової системи.

У червні 2005 р. відбувся перший захист дипломних робіт. 27 випускників факультету отримали кваліфікацію «Спеціаліст образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва. Викладач», з них 12 осіб – денної та 15 – заочної форми навчання. На «відмінно» захистили дипломні роботи 20 студентів, у тому числі 8 з «похвалою» ДЕК. Об'єктивну оцінку діяльності факультету дав в особливій думці голова, доктор мистецтвознавства, професор, перший проректор Львівської національної академії мистецтв Голубець Орест Михайлович.

Жіночі сумки «Карпати» Катерини Клефос

Серед найкращих дипломних робіт: комплект жіночого вбрання Людмили Дрищ, набір свічників «Чугайстри» Романа Ватрича, жіночий одяг «Гуцулочка» Ірини Турчиненко, ансамбль жіночих суконь «Ніжність» Янни Чебан, колекція верхнього дитячого одягу «Настрій», Віри Мислик, рушник «Святковий» Олени Тудан, комплект шкіряних сумок «Карпати» Катерини Клефос.

Окремо необхідно відзначити рівень дипломних робіт студентів заочної форми навчання. У багатьох із них відчувається значний досвід самостійної праці за обраним фахом, уміння та бажання творчо мислити, майстерне володіння обраними прийомами обробки матеріалу. Результати захистів дипломних робіт обговорені спільно з керівництвом навчального закладу, кураторами груп, дипломними керівниками. Всі висловлені зауваження сприйняті належним чином і прийняті до виконання з метою подальшого поліпшення результатів навчання.

ФАКУЛЬТЕТ ДОВУЗІВСЬКОЇ ПІДГОТОВКИ

Іван Васильович Житарюк – випускник математичного факультету (1975), кандидат фізико-математичних наук, доцент. Відмінник освіти України.

Народився 4 червня 1953 р. у с. Новоселиці на Буковині. Точні науки ще в школі приваблювали хлопця, тому Іван вступив на математичний факультет Чернівецького університету. З 1977 р. розпочав

ЖИТАРЮК
Іван Васильович

Декан факультету

За наказом ректора від 30 грудня 2003 р. у складі Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича було створено факультет довузівської підготовки. При факультеті діють: підготовче відділення для іноземних громадян і підготовчі курси (тримісячні, однорічні) для громадян України з метою підготовки до вступу в університет.

Завданням факультету при його створенні була професійна орієнтація випускників загальноосвітніх навчальних закладів і поглиблене вивчення ними навчальних дисциплін, з яких складатимуться вступні іспити в університеті.

Після успішного завершення навчання на підготовчих курсах слухачі факультету складають випускні іспити, результати яких зараховуються на конкурсній основі як вступні випробування до університету, а також як результати підсумкової атестації в загальноосвітньому навчальному закладі.

Слухачі підготовчих курсів можуть користуватися бібліотечним фондом університету, комп'ютерни-

трудоий шлях у рідному навчальному закладі на кафедрі алгебри та геометрії.

Коло наукових інтересів Івана Васильовича стосується розвитку математичної освіти та науки у західних регіонах України. І. В. Житарюк написав та опублікував понад 50 науково-методичних праць, у тому числі 3 навчально-методичні посібники.

ми класами, Інтернет-мережею та лабораторіями факультетів.

До роботи на факультеті довузівської підготовки залучаються висококваліфіковані викладачі університету та загальноосвітніх навчальних закладів.

За два роки існування факультету підготовчі курси успішно закінчили понад 700 осіб. У 2004 р. було зараховано 125 осіб на місця держзамовлення та близько 200 осіб на договірних умовах.

У 2005 р. успішно витримали випускні випробування 308 слухачів факультету, понад 100 з яких погодилися з ними як з результатами підсумкової атестації у загальноосвітньому навчальному закладі.

КОЛЕДЖ

ЧЕРНІВЕЦЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА

Олександр Васильович Собчук – випускник математичного факультету (1991). Кандидат фізико-математичних наук, доцент.

Народився 22 березня 1967 р. у м. Чернівцях. Після закінчення середньої школи у 1984 р. вступив на математичний факультет Чернівецького університету, але навчання довелося перервати для проходження строкової служби в лавах Радянської армії (1985–1987). Демобілізувавшись, повернувся до університету, який закінчив з відзнакою.

**СОБЧУК
Олександр
Васильович**

Директор коледжу

У 2001 р. при Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича було створено природничо-економічне відділення з підготовки молодших спеціалістів. Згідно з наказом Міністерства освіти і науки України від 18 липня 2002 р. його було реорганізовано в коледж Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича як структурний підрозділ цього вищого навчального закладу без статусу юридичної особи.

Відразу після здобуття вищої освіти почав працювати на рідному факультеті викладачем-стажистом кафедри математичного аналізу, а з 1993 р. став асистентом цієї кафедри.

У 1996 р. успішно захистив кандидатську дисертацію «Берівська класифікація нарізно неперервних відображень і дискретні обернені задачі» у Львівському національному університеті імені Івана Франка.

У вересні 2004 р. Олександра Васильовича було обрано директором коледжу Чернівецького університету.

Першим директором коледжу було призначено кандидата філологічних наук Личук Марію Іванівну.

Підготовка фахівців спочатку здійснювалася за сімома спеціальностями: «Фінанси», «Бухгалтерський облік», «Економіка підприємства», «Організація виробництва», «Прикладна екологія», «Прикладна математика», «Обслуговування комп'ютерних та інтелектуальних систем і мереж».

Із серпня 2004 р. цей навчальний заклад очолює доцент кафедри математичного аналізу Собчук Олександр Васильович.

У 2005 р. здійснювався набір абітурієнтів за п'ятьма спеціальностями: «Фінанси», «Бухгалтерський облік», «Економіка підприємства», «Прикладна математика», «Обслуговування комп'ютерних та інтелектуальних систем і мереж».

НАВЧАЛЬНО-КОНСУЛЬТАЦІЙНИЙ ЦЕНТР ЧЕРНІВЕЦЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА

м. Новодністровськ

Лариса Іванівна Григораш – випускниця радіофізичного факультету Київського державного університету ім. Т. Г. Шевченка (1976). Відмінник освіти України, лауреат премії ім. Омеляна Поповича.

Народилася 18 березня 1951 р. у с. Голозубенцях на Хмельниччині в родині педагогів. Відразу після середньої школи вступила на радіофізичний факультет Київського університету. Закінчивши з відзнакою університет, навчалася в аспірантурі, працювала молодшим науковим співробітником кафедри напівпровідникової електроніки радіофізичного факультету.

У 1980 р. Л. І. Григораш працювала старшим викладачем кафедри фізики Київського вищого зенітного ракетного інженерного училища, у 1985–1990 рр. – заступником начальника кафедри фізики та математики.

ГРИГОРАШ
Лариса Іванівна

Директор

У 1991 р. Лариса Іванівна переїхала до м. Новодністровська, де працювала вчителем фізики середньої школи, через два роки – заступником директора з навчально-виховної роботи. З 1997 р. продовжила педагогічну діяльність на посаді заступника директора з науково-методичної роботи та викладача фізики місцевої гімназії.

Л. І. Григораш брала активну участь у створенні університетського навчально-консультаційного центру, який і очолила.

Лариса Іванівна Григораш нагороджена грамотами Міністерства оборони СРСР, Міністерства освіти і науки України, Чернівецької обласної державної адміністрації; має низку опублікованих праць з молекулярної спектроскопії, надрукованих у наукових фахових журналах.

Навчально-консультаційний центр Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (НКЦ ЧНУ) у м. Новодністровську створено за клопотанням Новодністровської міської ради, Чернівецького університету, управління освіти і науки Чернівецької обласної державної адміністрації за наказом Міністерства освіти і науки від 26 березня 2002 р.

З 1 жовтня 2002 р. у відокремленому структурному підрозділі розпочато підготовку фахівців.

Центр має на меті надати населенню міста та регіону вищу освіту.

Регіон охоплює Сокирянський, Кельменецький, Хотинський райони Чернівецької області, Новоушицький район Хмельницької області та Барський, Муровано-Куриловецький і Могилів-Подільський райони Вінницької області. Через його територію проходить кордон із Молдовою, тому особливо актуальною є підготовка фахівців за напрямками: економіка та підприємництво, екологія.

НКЦ готує студентів за освітньо-кваліфікаційним рівнем «бакалавр» на заочній формі навчання за трьома напрямками та чотирма спеціальностями:

«Психологія», «Економіка і підприємництво (економіка підприємства, облік і аудит)», «Екологія й охорона навколишнього середовища (гідроекологія, прикордонний екологічний контроль)».

Навчання здійснюють педагоги Чернівецького університету, які виїждять до Новодністровська на настановчі та заліково-екзаменаційні сесії. Для викладання дисциплін гуманітарного та соціально-економічного циклу частково залучаються фахівці відділу освіти Новодністровської міської ради, а також місцеві висококваліфіковані провідні спеціалісти. Всього у НКЦ ЧНУ працює 72 науково-педагогічні працівники, зокрема 65 (93 %) – викладачі базового вищого навчального закладу. Їх якісний склад від загальної кількості викладачів становить: 4 (6 %) – доктори наук, професори, 41 (57 %) – кандидати наук, доценти.

Науково-консультаційний центр розташований у сучасному просторому приміщенні, в мальовничому куточку Новодністровська. Володіє власним книжковим фондом, має читальну залу, комп'ютерний клас, обладшований локальною мережею та підключений до Internet.

КАФЕДРА ВІЙСЬКОВОЇ ПІДГОТОВКИ

Валерій Павлович Чабаненко – випускник Військової артилерійської академії імені М. Калініна (1976), кандидат педагогічних наук (2001), заслужений працівник освіти України (2004).

Народився 9 вересня 1946 р. у м. Відні (Австрія) в родині військово-службовця. Дитинство Валерія Павловича пройшло у постійних перїздах з одного військового гарнізону до іншого разом з батьками – учасниками Великої Вітчизняної війни. Тому після закінчення середньої школи, наслідуючи родинний приклад, подав документи до Одеського артилерійського училища, яке закінчив у 1967 р. Того ж року Валерій Павлович розпочав свій офіцерський шлях. Пройшовши всі щаблі військової кар'єри, він завжди був взірцем виконання службових обов'язків.

Для поглиблення знань і вдосконалення своєї кваліфікації вступив до Військової артилерійської академії.

ЧАБАНЕНКО
Валерій Павлович

Начальник кафедри

У 1981 р. В. П. Чабаненко змінив напрям своєї діяльності – його було призначено на посаду викладача військової кафедри Чернівецького університету. Очоливши кафедру в 1990 р., Валерій Павлович доклав чимало зусиль для її розвитку.

Полковник В. П. Чабаненко – освічений, мудрий і принциповий керівник, вимогливий до себе та підлеглих. Саме за його завідування кафедру визнано однією з найкращих в Україні.

Велику увагу Валерій Павлович приділяє підвищенню якості наукової, методичної та навчальної роботи, вдосконаленню матеріально-технічної бази підрозділу, створенню найоптимальніших умов для діяльності науково-педагогічних працівників і навчання студентів.

В. П. Чабаненко написав і опублікував понад 30 наукових праць, брав участь у багатьох науково-методичних і науково-практичних конференціях.

У 2005 р. кафедра відзначатиме 57-му річницю свого заснування. Військова підготовка студентів університету розпочалася у повоєнному 1948 р. Невеличкий колектив досвідчених офіцерів-фронтовиків на чолі з першим начальником кафедри генерал-майором Курочкіним Костянтином Трохимовичем розпочав військовою підготовку командирів артилерійських взводів. Завдяки їх наполегливій праці практично з нуля було створено навчально-матеріальну базу, яка давала змогу якісно проводити заняття з майбутніми офіцерами. З роками кафедра розширювалася, змінювала свою структуру, створювала відповідну матеріально-технічну базу, удосконалювала навчальну, методичну та науково-дослідну роботу.

Вагомий внесок у розвиток та розбудову основних структурних підрозділів, добір і комплектування керівного, професорсько-викладацького та навчально-допоміжного складу, підготовки і виховання понад 15 тис. висококваліфікованих офіцерів запасу зробили впродовж існування кафедри її начальники: генерал-майор Бобровников Костянтин Степанович,

полковник Грибов Микола Логвинович, полковник Сушанко Віктор Володимирович, полковник Процюк Володимир Захарович.

З 1990 р. і донині кафедру очолює заслужений працівник освіти України, кандидат педагогічних наук, доцент, полковник Чабаненко Валерій Павлович.

Життя та доля офіцерів, співробітників кафедри яскраво відтворює історію становлення та розбудови Збройних сил України. Відліком сучасної історії кафедри військової підготовки є 18 січня 1992 р. Саме цього дня офіцери кафедри зробили мужній крок, прийнявши військовою присягу на вірність народові України.

Процес реформування, який переживають сучасні Збройні сили України, потребує від науково-педагогічних працівників кафедри внесення оперативних змін в організацію всього навчально-виховного процесу, приведення його у відповідність до сучасних вимог з урахуванням світового досвіду ведення локальних війн і збройних конфліктів останнього десятиріччя. З цією метою постійно удосконалюються

програми підготовки студентів, уточнюються тематичні плани, структурно-логічні схеми проходження програм військового навчання, розробляються інші організаційно-методичні документи, спрямовані на підвищення ефективності підготовки висококваліфікованих фахівців.

Якщо на зорі свого існування кафедра випускала лише офіцерів-артилеристів, то нині вона готує також і офіцерів артилерійської розвідки, механізованих військ, заступників командирів з гуманітарних питань, фахівців з військової соціології та військової політології. Раніше військову підготовку на кафедрі проходили лише студенти університету, а нині тут навчаються і студенти Буковинської державної фінансової академії та Чернівецького торговельно-економічного інституту Київського національного торговельно-економічного університету. Навчання студентів здійснюється як за рахунок коштів державного бюджету, передбачених на утримання Збройних сил України, так і за кошти, що надходять від юридичних чи фізичних осіб як плата за послуги, пов'язані з навчанням (за контрактом).

Військова підготовка студентів планується і проводиться методом «військового дня» (один навчальний день на тиждень) протягом двох років – третій і четвертий курс – з метою завершити її за рік до закінчення студентом вищого навчального закладу. На кафедрі займаються студенти придатні до військової служби за станом здоров'я та моральними й діловими якостями. Крім того, на початок військової підготовки їх вік має бути менше ніж 25 років.

Зарахування студентів для проходження військової підготовки здійснюється за результатами конкурсного відбору, який покладено на відбіркову комісію, що призначається наказом ректора університету. Комісія оцінює рівень успішності студентів,

Урочиста церемонія прийняття військової присяги

результат їх професійного психологічного відбору, засвоєння програми допризовної та фізичної підготовки і на основі цього складає списки кандидатів на навчання відповідно до їх рейтингу за результатами конкурсного відбору та розробляє проект наказу ректора університету про зарахування студентів для проходження військової підготовки.

Внутрішня служба та внутрішній порядок на кафедрі військової підготовки організовується відповідно до вимог загальновійськових статутів з урахуванням особливостей їх розміщення і налагодження навчального процесу. Для забезпечення високої організованості і лавової згуртованості наказами начальника кафедри формуються навчальні взводи, встановлюються розпорядок дня, форма одягу, здійснюється військово-патріотичне виховання студентів.

Розпорядком дня передбачено час для ранкового огляду, розводу на заняття, навчальних занять, самостійної підготовки, догляду за військовою технікою та озброєнням, тренувань за спеціальністю, виховної роботи зі студентами у позанавчальний час.

На кафедрі військової підготовки студенти вивчають низку дисциплін із загальновійськової підготовки, методики виховної роботи, тактичної і тактико-спеціальної підготовки та військово-технічної і військово-спеціальної підготовки. Заняття проводять досвідчені науково-педагогічні працівники, які мають значний досвід роботи у військах на посадах від командира батальйону (дивізіону), командира (заступника командира) військової частини до начальника ракетних військ і артилерії армійського корпусу. Кілька викладачів мають досвід війни в Афганістані, удостоєні державних нагород.

Організація бою на макеті місцевості

У кінці другого року навчання на кафедрі студенти проходять навчальний збір у військах, під час якого приймають Військову присягу на вірність українському народові.

Атестація випусників кафедри військової підготовки здійснюється державною екзаменаційною комісією після завершення навчання складанням державних іспитів.

Кафедра військової підготовки розміщується в окремому обладнаному навчальному корпусі, де створено необхідну матеріально-технічну базу для якісного проведення занять.

Є спеціалізовані класи для проведення занять з тактичної підготовки, бойового застосування артилерії, вогневої підготовки, стрільби й управління вогнем артилерії. Обладнані також класи для вивчення матеріальної частини бойових машин піхоти, артилерійських систем.

Навчання студентів водінню бойових машин здійснюється на механічних і кінотренажерах, які дають змогу економити моторесурси і в той час давати студентам добрі навички з водіння.

Для відпрацювання питань бойової роботи вогневих підрозділів артилерії обладнано містечко бойової роботи. Збудовано також критий польовий клас управління боєм з макетом місцевості, що дає змогу проводити заняття з організації бою підрозділів навіть в умовах негоди. Польові заняття проводяться на тактичному полі, що знаходиться за два кілометри від розташування кафедри.

У розпорядженні студентів бойові машини піхоти, комплекс командирських машин управління вогнем артилерійської батареї, гармати, стрілецька зброя, прилади для ведення розвідки і підготовки стрільби артилерії, автомобільна техніка – тобто все необхідне для забезпечення якісної підготовки військових фахівців відповідно до вимог кваліфікаційних характеристик випусників.

У навчальному корпусі кафедри відкрито бібліотеку, де студенти можуть самостійно готуватися до занять, заліків та іспитів, працювати над виконанням курсових робіт тощо.

Високотехнологічне обладнання класів, лабораторій, комп'ютеризація навчального процесу й управління повсякденною діяльністю кафедри стимулює перехід до сучасних педагогічних технологій та ефективнішу систему управління, зниження непродуктивних витрат, розвиток наукових досліджень, підготовку і видання навчальних посібників та іншої навчально-методичної літератури.

Одним із напрямів діяльності цього осередку військової підготовки університету вважається наукова робота. Пріоритетами її є дослідження з питань педагогіки та психології, військо-

вої науки. Викладачі кафедри беруть участь у наукових конференціях, виступають на них з доповідями та повідомленнями, готують і публікують статті у наукових виданнях. Упродовж останніх років тут захистив дисертацію на здобуття ступеня кандидата педагогічних наук з проблем методичної підготовки офіцерів запасу начальник кафедри, полковник В. П. Чабаненко, підготував до захисту кандидатську дисертацію з проблем військово-патріотичного виховання студентів цивільних вищих закладів освіти, які навчаються на кафедрах військової підготовки, начальником однієї з предметно-методичних груп кафедри підполковник Я. Б. Зорій

На кафедрі створено і діє система виховної роботи з її студентами та працівниками. Пріоритетні напрями якої:

- морально-психологічне забезпечення навчально-виховного процесу;

- поліпшення ефективності занять з методики виховної роботи, інформаційного забезпечення та культурно-виховної і просвітницької роботи, правового виховання;

- підвищення дієвості в роботі щодо зміцнення морально-психологічного стану та військової дисципліни;

- індивідуально-виховна робота зі студентами.

Значна увага приділяється правовому та військово-патріотичному вихованню студентів, роз'ясненню їм положень Конституції та військового законодавства України, подальшому формуванню у них почуття любові до України, її народу, культури, традицій і святинь.

Студенти зустрічаються з ветеранами Великої Вітчизняної війни, учасниками бойових дій в Афганістані, випускниками кафедри, які присвятили своє життя служінню в лавах Збройних сил. До державних та військових свят силами студентів, які навчаються на кафедрі, готуються святкові концертні програми. Студенти беруть активну участь у конкурсах патріотичної пісні, які традиційно організовує ректорат університету. Стало доброю традицією проведен-

Заняття з військово-технічної підготовки

ня двічі на рік оглядів-конкурсів строю та пісні, оглядів стінних газет. Зі студентами регулярно проводяться тематичні бесіди, інформування, конкурси на кращого спеціаліста тощо. Результати проведених конкурсів, оглядів оголошуються в наказах начальника кафедри, переможці заохочуються.

Для підвищення авторитету військової служби, ознайомлення з життям і діяльністю кафедри військової підготовки проводяться дні відкритих дверей, відзначаються річниці створення кафедри, знаменних подій у суспільно-політичному та культурно-історичному житті країни.

Міцні зв'язки має кафедра з факультетами університету та вищими навчальними закладами, студенти яких навчаються тут, із місцевими державними і громадськими організаціями, установами і підприємствами, творчими колективами.

Упродовж своєї багаторічної історії кафедру військової підготовки Чернівецького національного університету ім. Ю. Федьковича систематично перевіряли комісії різних рівнів, які незмінно відзначали високий рівень професійної підготовки студентів, їх військової дисципліни. Кафедру неодноразово відвідували представники Міністерства оборони України, зокрема перший заступник міністра оборони, генерал-полковник І. В. Біжан, начальник Головного управління військової освіти Міністерства оборони України генерал-майор М. І. Нещадим. Кафедру відвідували і представники керівного складу Західного оперативного командування. Всі вони відзначали той факт, що кафедра військової підготовки спроможна виконувати складні і відповідальні завдання з підготовки високопрофесійних офіцерів запасу для потреб Збройних сил України.

Підтвердженням тому стали результати роботи Державної акредитаційної комісії з перевірки придатності кафедри до виконання покладених на неї завдань. Комісія своїм рішенням від 13 квітня 2004 р. ухвалила надання ліцензії на провадження цим навчальним підрозділом освітньої діяльності за програмами підготовки офіцерів запасу.

Бажаними гостями тут завжди є представники обласної державної адміністрації та обласної ради, міської ради, представники засобів масової інформації. Нещодавно кафедру відвідав і спілкувався з її колективом керівник Центру інформації та документації НАТО в Україні пан Мішель Дюре.

Кафедра завойовує все більший авторитет не лише на Буковині, а й у державі загалом. Кількість тих, хто бажає навчатися на кафедрі військової підготовки, рік від року зростає, але курсантами стають лише кращі з кращих. Більшість студентів, зарахованих на кафедру, закінчили загальноосвітні школи із золотими чи срібними медалями, були призерами районних і міських олімпіад, мали на час вступу на кафедру середній бал не нижче 4–4,5 за результатами двох років навчання у вищому навчальному закладі.

Багато випускників кафедри пов'язало своє життя зі службою у Збройних силах, підрозділах Міністерства внутрішніх справ, Служби безпеки України, прикордонних військ, податкових, митних служб тощо.

Чимало студентів, які навчалися на кафедрі, стали вченими, видатними державними діячами, публіцистами, дрсягли неабияких висот, обіймаючи урядові посади у силових структурах. Випускниками кафедри в свій час були колишній Державний секретар України О. О. Зінченко, генерали Л. В. Коберський, Ю. В. Кіцұл, більшість деканів факультетів університету.

Стрільба прямою наводкою з гармати

Виконання вправ навчальних стрільб з автомата

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА

Олег Іванович Шилюк – випускник бібліотечного факультету Рівненського державного інституту культури, член Української бібліотечної асоціації, а також громадської консультативної Ради з питань охорони культурної спадщини в межах історико-культурної заповідної території м. Чернівців.

Народився в 1966 р. на Рівненщині. Величезне захоплення книгами посприяло виваженому рішення присвятити своє життя професії, яка була б пов'язана з улюбленою справою. Здобувши вищу освіту і пройшовши строкову військову службу, став працювати бібліотекарем у відділі зберігання фондів Рівненської обласної універсальної наукової бібліотеки.

У січні 1995 р. Олега Івановича було переведено до Чернівецької обласної універсальної наукової бібліотеки на

ШИЛЮК
Олег Іванович

Директор

посаду головного бібліотекаря, а з вересня 1995 р. – заступника директора з наукової роботи.

Протягом 1997–2003 рр. О. І. Шилюк взяв участь у підготовці й здійсненні таких проєктів: «Створення мережі бібліотек, об'єднаних електронною поштою»; «Створення єдиної системи автоматизації бібліотечно-інформаційного обслуговування користувачів в Чернівецькій обласній універсальній науковій бібліотеці»; «Створення Інтернет-місця читача в публічній бібліотеці»; «Поширення книг за каталогом Мегапроєкту «Пушкінська бібліотека» та ін.

З липня 2003 р. О. І. Шилюк працює в Науковій бібліотеці Чернівецького національного університету, де він спочатку обіймав посаду заступника директора з наукової роботи та виконуючого обов'язки директора.

Наукова бібліотека Чернівецького національного університету – одна з найстаріших і найцінніших бібліотек України. Ця книгозбірня пройшла від Крайової бібліотеки Буковини до наукової університетської бібліотеки особливий історичний шлях, який наклав свій відбиток на специфіку та оригінальність її фондів, що пов'язано з долею Буковини.

З середини XIX ст. герцогство Буковина було окремим коронним краєм. На той час чимало урядовців, освічених та інтелігентних осіб прагнули щирих змін, щоб зменшити гостроту соціально-політичних і економічних проблем. Одним із традиційних шляхів, який уможлилював розв'язання подібних питань, виступали освіта і виховання, де бібліотеці відводиться цілком належне місце. Крайовий президент Буковини Адальберт фон Геннігер (1849 – березень 1853 р.) приділяв освіті значну увагу і надав допомогу для заснування громадської бібліотеки.

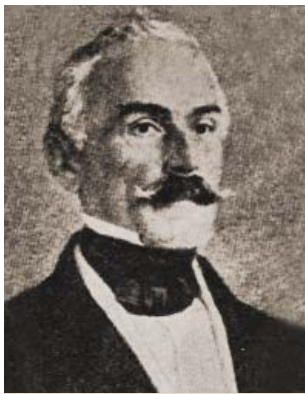
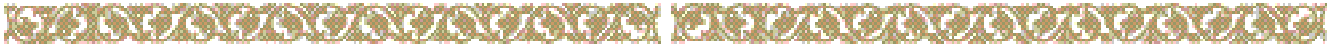
У поміщика села Вікно (теперішнього Заставнівського району) Михая Зотти виникла ідея створити першу Крайову публічну бібліотеку. Восени 1850 р. він ініціював збори однодумців, які висловили готовність зібрати суму в 1000 флоринів для її початку, а Карл фон Мікулі, відомий піаніст, учень Фредеріка Шопена і

майбутній директор Львівської консерваторії, з цією ж метою передав усю виручку (1030 флоринів) від своїх зимових концертів 1850–1851 рр. А 26 березня 1851 р. засновники бібліотеки зібралися у крайового президента фон Геннігера, який схвалив і підтримав цю ідею.

20 квітня того самого року на зборах ініціативної групи утворили «Товариство Крайової бібліотеки», склад якого було затверджено Міністерством культури Австрії 18 травня 1851 р.

Предбачалося, що бібліотека стане осередком культури для широких верств населення, відкритим для всіх і кожного, безкоштовним і доступним. Відкрити заклад планувалося 23 січня 1852 р., однак через проблеми з розташуванням це відбулося лише 29 вересня 1852 р. Бібліотека розмістилася у невеличкому приміщенні на вул. Панській, 41 (нині вул. О. Кобилянської). 10 листопада 1852 р. фонд бібліотеки налічував 471 примірник, а станом на 1 січня 1853 р. – 543 примірники книг і 20 підшивок періодичних видань. У бібліотеці майже не було книг українською мовою, за винятком 30 примірників, які подарував професор Львівського університету, письменник Яків Головацький.

Обслуговування читачів велось двічі на тиждень ентузіастами бібліотечної справи на громадських засадах,

Михай Зотта

Карл фон Мікулі

а пізніше, зі збільшенням фондів, з'явилися штатні бібліотекарі. Упродовж 50-х років XIX ст. управління бібліотекою здійснював окремий виборний комітет з 11 членів, двоє з яких представляли місто Чернівці, п'ятеро – край загалом і четверо – Чернівецьку гімназію та теологічне училище. З обранням у 1861 р. Буковинського сейму (ландтагу) та його виконавчого комітету (відділу) управління бібліотекою перейшло до останнього. Саме за ухвалою Буковинського сейму від 9 жовтня 1861 р. було вирішено направити в Крайову бібліотеку директора. Ним став Євсебій Попович.

Перший організаційний період існування бібліотеки – часовий проміжок з 1852 р. до 1875 р. У цей час розпочалося формування основного фонду, з'являється перший структурний поділ на спеціалізовані відділи. Комплектуванням фондів з самого початку існування бібліотеки займався професор гімназії Адольф Фікер. Він класифікував книги, розробив їх систематизацію за чотирнадцятьма основними, на його думку, дисциплінами. У 1853 р. А. Фікер був відкликаний до Відня, але своїх стосунків з Крайовою бібліотекою не поривав, виступаючи одним з основних віденських посередників у справі придбання для бібліотеки потрібних книг. Роботу, розпочату Адольфом Фікером, продовжив професор гімназії Йозеф Кольбе.

Зважаючи на заслуги Адольфа Фікера у справі організації бібліотеки та заслуги Кароля Мікулі як фінан-

сового фундатора її, згадуваний виборний комітет управління бібліотекою на своєму засіданні від 16 березня 1856 р. постановив, що портрети цих достойників мають постійно знаходитися в приміщенні книгозбірні. У 2002 р. з нагоди 150-літнього ювілею бібліотеки завдяки майстерності чернівецького митця О. Любківського та за підтримки ректорату ЧНУ портрети К. Мікулі й А. Фікера, а також М. Зотти, Є. Поповича та Й. Полека знову прикрасили стіни величного «храму знань».

У центрі ідеї формування бібліотеки було створення відділу і фонду «Буковинензія» та комплектування книгозбірні примірниками місцевих видань. Відлунням того задуму стало зосередження у 1986 р. книг згаданого фонду (як історичного, так і сучасного) у відділі рідкісних та цінних видань.

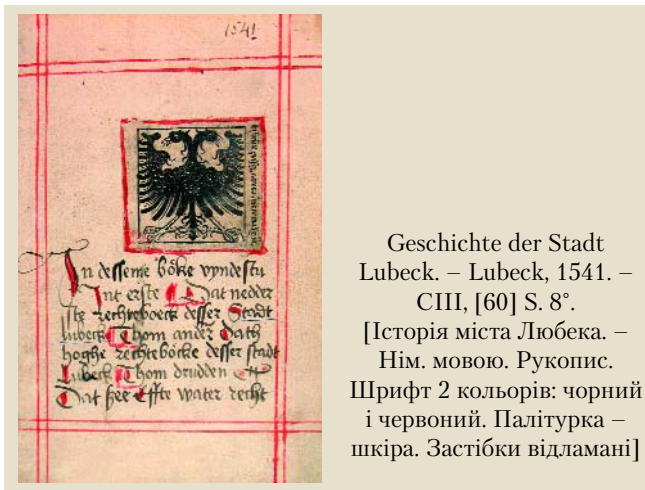
4 жовтня 1875 р. Крайова публічна бібліотека Буковини стала університетською. Все майно її було передано навчальному закладу. За інвентарним обліком фонд налічував 15544 примірники. Бібліотека переїхала в теперішнє приміщення першого корпусу університету (по вул. Університетській, 28).

Уряд виділив кошти на придбання необхідної літератури для навчання студентів. За ці кошти закупили кілька приватних бібліотек у Мюнхені, Лінці, Празі, Відні та інших містах. Наприкінці 1875 р. університетська книгозбірня налічувала у своїх фондах уже понад 31 тис. томів.

У 1875–1882 рр. відомий громадський діяч Буковини Михайл Зотта передав у бібліотеку добірку книг із правознавства у кількості 200 томів. Залишив власний слід в історії бібліотеки і перший ректор Чернівецького університету Костянтин Томашук. Завдяки подарункові його вдови свого часу утворено окремих відділ фонду під номером 91 «Бібліотека Томашука», який налічував 2249 томів, 81 підшивку й 51 таблицю.

Із зростанням книжкового фонду й обсягу роботи з ним виникла потреба у збільшенні кількості бібліотечних спеціалістів: з одного у 1875 р. до дев'яти осіб у 1891 р. До цього часу обов'язки і директора, і головного хранителя книг, і бібліотекаря виконував Карл Райфенкугель.

У своїй діяльності бібліотека керувалася типовими інструкціями та нормами, запровадженими для австрійських університетських книгозбірень. Згідно з рекомендаціями високих урядових інстанцій, її провідні спеціалісти – професори Йоганн Сбієра та Йоганн Полек – удосконалили розроблену Адольфом Фікером для Крайової публічної бібліотеки класифікаційну таблицю книг. Нею й сьогодні користуються як бібліотекарі, так і читачі. Книги розподіляли на 97 відділів, кожному виданню присвоювали буквенний шифр, необхідний для розміщення літератури на полицях. Всі видання розставлялись у зростаючому порядку в 90 шафах, що відповідали окремій галузі науки. Усі видання мали свій інвентарний номер, зафіксований в книзі обліку бібліотеки. Картки на книги систематизувалися за відділами, підбирались у спеціальні коробки за алфавітом. Коробки розміщували у зростаючому порядку номерів відділів в окремій кімнаті.

Облік роботи бібліотекарів вели у журналі відвідування читачів, а вже відповідно до нього вівся статистичний облік у бібліотеці. В 1875 р. студенти обслуговувались тричі на тиждень (вівторок, четвер і субота) з 15–17 години, а з 1894 р. бібліотека працювала щоденно, крім неділі та релігійних свят. На період канікул у серпні та вересні читальна зала була відкрита двічі на тиждень. У 1875–1900 рр. бібліотека щорічно обслуговувала від 3 до 4 тис. відвідувачів, у користуванні було 14–15 тис. книг. Додому видавалося понад 5 тис. примірників. У березні 1894 р. для полегшення роботи бібліотекарів установлено пасажирський ліфт, з'явилися службові кімнати, а також книгосховище з трьох приміщень і одна читальна зала. Тоді ж на факультетах почали формуватися бібліотеки семінарів, які в 1932 р. стали структурними підрозділами університетської бібліотеки, а в 1949 р. їхні фонди перевезли до основного приміщення книгозбірні.

З 1903 р. посаду директора університетської бібліотеки обіймав Йоганн Полек – професор філології, краєзнавець, високоерудована людина, поліглот. Й. Полек досконало володів вісьмома мовами: німецькою, англійською, французькою, італійською, чеською, польською, російською, румунською. Він часто подорожував Буковиною, вивчав архівні матеріали, опубліковував чимало праць. Більше 20 творів науковця зберігаються в бібліотеці й сьогодні.

У 1906 р. за користування книгозбіркою було введено плату: студенти – австрійські піддані платили за семестр по 1 кроні, студенти-іноземці – 2 крони. В цей час з'явилося ще одне джерело поповнення фондів бібліотеки – університетська друкарня. Значна кількість наукових та науково-методичних праць викладачів чернівецьких реальних шкіл, гімназій та університету посідали гідне місце на полицях книгозбірні. Серед них варті уваги праці видатних істориків, Раймунда Фрідріха Кайндля, Йоганна Полека, Фердинанда Ціглауера, знавців слов'янської філології Омеляна Калужняцького, Степана Смаль-Стоцького, румунського мовознавця Секстіла Пушкаріу, математика Ганса Гана, правознавця Євгена Ерліха та багатьох інших відомих науковців.

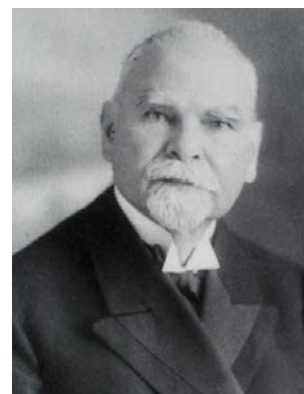
У 1913–1919 рр. бібліотеку очолював Франц Баумгакл, основним місцем роботи якого була університетська бібліотека в місті Брюнн (нині м. Брно в Чехії).

У роки Першої світової війни, з 2 вересня 1914 до 16 лютого 1915 р., навчання в університеті частково продовжувалося. Не припиняла обслуговувати читачів і бібліотека.

З 18 червня 1916 р. до 2 серпня 1917 р. (з часу перебування тут утретє російських військ) книгозбірню було опечатано. У січні–березні 1917 р. двічі погрожували вивезти книжковий фонд до Росії. Завдяки зусиллям Роберта Клемента, заступника директора та бібліотекаря І класу Нектарія Котлярчука, яких Франц Баумгакл залишив головними відповідальними за збереження книжкових фондів, жодна із книг не покинула стін закладу. Віденські урядовці планували перевезти фонди з Чернівців до Зальцбурга, Відня, Оломоуца чи Праги. У жовтні

Адольф Фікер

Йоганн Полек

1918 р. президія крайового правління Буковини та академічний сенат університету ухвалили рішення про евакуацію бібліотеки. Книги вирішили транспортувати у 18 вагонах до Відня. Деякі професори запропонували передусім відібрати і перевезти до Лейпцизького університету історичні фонди, вважаючи їх найціннішою частиною книгозбірні. Але швидкий розпад Габсбурзької монархії перешкодив реалізації цього плану.

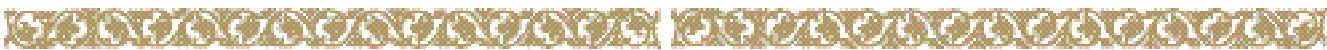
Приєднання Буковини до складу Румунії у 1918 р. зумовили зміни у багатьох галузях суспільного життя краю. 12 вересня 1919 р. ухвалено декрето-закон про румунізацію Чернівецького університету. 24 вересня того ж року в Синадальній залі резиденції митрополита відбулося урочисте відкриття румунізованого університету.

11 серпня 1919 р. бібліотеку очолив доктор теології та філософії Нектарій Котлярчук (1875–1933), з 18-річним стажем бібліотечної роботи, майбутній митрополит Буковини Нектарій.

Директорові книгозбірні підпорядковувався невеликий, за нинішніми мірками, штат: заступник директора, п'ять бібліотекарів, п'ять асистентів-бібліотекарів та шість працівників нижчої категорії. Проте цей колектив мав дуже великий обсяг роботи, адже необхідно було всю документацію книгозбірні перекласти румунською мовою. З метою професійного виконання цього завдання до кожної групи (відділу) директор увів бібліотечних спеціалістів зі стажем роботи не менше

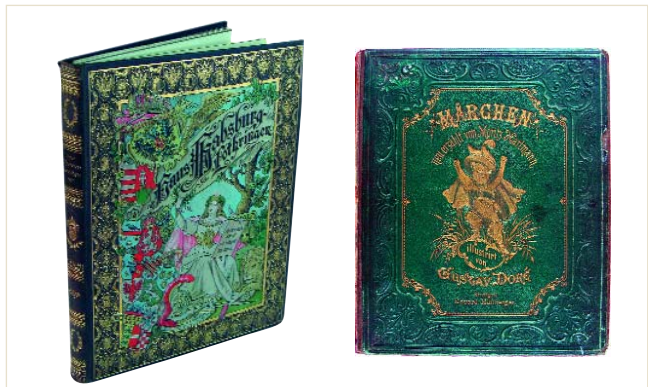
Октоїх, або Осмогласник /З Іоанна Дамаскіна. – Чернівці: Тип. П. Екарда, 1804. – 163 с. [Рум. мовою. Книга з бібліотеки проф. Є. Козака]

15 років. Уперше за історію бібліотеки до складу працівників було прийнято жінок. Н. Котлярчук також склав проект закону про діяльність бібліотек і проголосив його на всерумунській нараді бібліотекарів 3–5 червня 1922 р. у Чернівцях.

З 15 жовтня 1922 р. на чолі книгозбірні перебував професор Костянтин Мандичевський. Маючи досвід роботи у бібліотеці м. Клуж, він запровадив для кожного примірника книги паспорт, що за своїм функціональним призначенням та змістом відповідає сучасному формуляру. Спільно з науковцями університету були розроблені правила та інструкції з обслуговування читачів у залах, норми й порядок видачі літератури викладацькому складу та студентам, а ще за порадою директора організовано топографічний каталог як засіб перевірки наявності книг у фондах.

Свої особливості мали заходи того часу щодо поповнення фондів. Так, за законом № 5089 від 27 листопада 1922 р. бібліотека отримувала безкоштовно по два примірники друкованої продукції всіх видавництв Румунії. Крім того, до неї надходило багато цінної літератури з-за кордону, зокрема з Франції, Італії, Німеччини, СРСР та ін. Надсилалися й видання Ліги Націй. Починаючи з 1925 р. бібліотека університету отримувала від держави 525 тис. лей на придбання книг. Станом на 31 грудня 1924 р. налічувала 271 695 томів і 14 796 періодичних видань. До її фондів належали 267 рукописів, з яких 25 вважалися особливо цінними, а також було 24 книги румунських стародруків, виданих з 1693 по 1817 р. У 1924-1925 н. р. бібліотека отримала 319 томів видання Ліги Націй, 286 томів від Міністерства закордонних справ Франції, 231 том від ректорату Чернівецького університету, 377 томів у спадок від Д. Ончула, 34 томи з університету в Кріс-

Haus Habsburg-Lothringen. – Wien, s. a. – 135 S. [Будинок Габсбургів-Лотарингів. – Нім. мовою. Обріз книги та оздоблення палітурки – сусальне золото]

Perrault. Marchen nach Perrault /Neu erzahlt von M. Hartmann. Illust. von Gustav Dore. – 3. Aufl. – Stuttgart: Hallberger, s. a. – V, 70 S. [Ш.Перро. Казки. – Нім. мовою]

тіанії та 1101 одиницю періодичних видань. Для поповнення бібліотеки румунською літературою Міністерство освіти виділило у 1924 р. 150 тис. лей з фонду зекономлених коштів. Дарувалися книги й іншими інституціями Румунії.

1 жовтня 1930 р. директором бібліотеки став доктор Еуджен Пеунел. За період його діяльності до алфавітного, систематичного та топографічного каталогів були внесені дані про зібрання бібліотек семінарів, які діяли на факультетах університету. За своїм багатством фонди університетської книгозбірні посідали друге місце в Румунії, поступаючись лише бібліотеці Академії Румунії.

Наприкінці 1937 р. у науковій бібліотеці університету адміністративний і технічний персонал налічував 11 осіб.

Протягом 1936-1937 н. р. до неї надійшло 14844 томи. Станом на 30 вересня 1937 р. університетська бібліотека налічувала 450 632 томи, з яких 166 417 (37 %) були румунськими. Найціннішим надходженням 1937 р. вважалось фототипне видання «Codex Argenteus Upsaliensis, issu Senatus Universitatis Upsaliensis», подароване принцом-спадкоємцем шведського престолу Густавом-Адольфом з нагоди проголошення його почесним доктором Чернівецького університету імені Кароля II.

Працівники бібліотеки брали активну участь у науковому житті навчального закладу, і тодішній ректор університету д-р І. Ністор 25 травня 1935 р., виступаючи по радіо, виклав історію створення й діяльності книгозбірні та відзначив їхню роботу.

Читальні зали бібліотеки обслуговували відвідувачів з 9-ї до 13-ї та з 15-ї до 19-ї години, за винятком канікул. Наприкінці 30-х років зі зростанням фондів площі книгозбірні стали тісними й незручними. Рішення про потребу перевезення бібліотеки до нового приміщення було прийнято у 1935-1936 н. р., а на одному із засідань сенату університету у 1936-1937 н. р. – затверджено. Йшлося також про спорудження нової будівлі бібліотеки та архіву університету. Проектування було доручено архітектору з Міністерства праці

Meyers Konversations-Lexikon: Ein Nachschlagewerk des allgemeinen Wissens. Bd. 12. Mauria bis Nordsee. – 5. ganzl. Neubearb. Aufl. – Leipzig: Wien: Bibliogr. Inst., 1897. – 1058 S., Abb., Taf. [Енциклопедія Майєра: Довідник загальних знань. – Т. 12. Маурія до Нордзе (Північне море). – Нім. мовою]

Institutionum seu elementorum d. Justiniani sacratissimi principis. L. 4. – Noremberg (Nurnberg): Maias, 1529. – 279 р. 8°. [Вчення, або Початки святих основоположень Юстиніана. – Лат. мовою. Книга-палеотип. Кольорові мініатюри: ініціали]

Леону Сіліону. Під будівництво відводилася площа 3431 м². 24 жовтня 1938 р. у присутності полковників Г. Косма та Ш. Давідеску, примара міста Д. Мармелюка, префекта Чернівецького повіту Г. Винту, викладачів університету, архітекторів Л. Сіліона та А. Долінера освячено місце, закладено перший камінь у фундамент і складено пам'ятний лист до майбутніх відвідувачів бібліотеки. Це послання урочисто вклали в урну та замурували у фундамент.

Спорудженням нового приміщення книгозбірні займалася будівельна фірма А. Долінера. За проектом будівля зводилася в неокласичному стилі й мала три поверхи та семиповерхове книгосховище, утворюючи в плані літеру «Т». Сховище було розраховане на зберігання близько 1 млн примірників книг. Загальна площа бібліотеки становила 1715 м², і в ній мали розміститися читальна зала на 150 місць, велика конференц-зала, друкарня, палітурна майстерня та інші службові приміщення. На початок вересня 1939 р. звели стіни прийомного приміщення, вкрили дах і навіть здійснили тимчасовий прийом робіт. Внутрішні роботи відкладалися лише через брак коштів, і так і не були завершені до 1940 р.

Після встановлення Радянської влади на Буковині постановою Раднаркому УРСР від 13 серпня 1940 р. румунський навчальний заклад перейменовано на Чернівецький державний університет з українською мовою навчання. Радянський уряд виділяв великі кошти на придбання літератури. Станом на 15 листопада 1940 р. бібліотека отримала 13489 примірників, у тому числі 1748 – з університетів СРСР, 1985 – з АН УРСР. Тільки з 11 вересня до 13 листопада 1940 р. видано 5788 книг. Вже на кінець 1940 р. бібліотека стала однією з найбільших у колишньому СРСР. За унікумами вона займала друге місце після Московської державної бібліотеки ім. В. І. Леніна та Ленінградської публічної бібліотеки ім. М. Салтикова-Щедріна. Її діяльність була перервана фашистською окупацією. З 1941 до серпня 1944 р. бібліотека не функціонувала. У роки війни були спроби вивезти її фонди до Румунії.

Але після звільнення Буковини й відновлення роботи університету бібліотека ЧДУ почала обслуговувати читачів уже з вересня 1944 р. Одна з найстаріших працівниць її – Галина Петрівна Половецька – саме в жовтні 1944 р. влаштувалася на роботу до бібліотеки й працювала тут до березня 1983 р.

У 1945–1952 рр. бібліотека отримувала безкоштовний обов'язковий примірник. Одним із джерел поповнення фондів став книгообмін з бібліотеками Радянського Союзу і зарубіжних країн, а також подарункові надходження від великих бібліотек країни. Уже в 1947 р. надійшло 1074 книги і 968 номерів журналів.

1950 р. почав створюватися газетний фонд, починаючись від 30 назв газет (471 підшивки). Цього ж року продовжено будівництво нового приміщення.

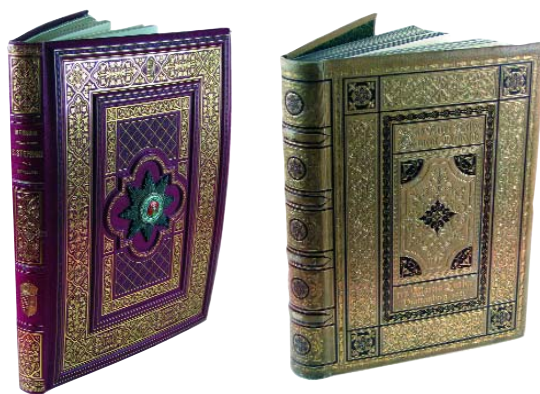
Протягом 1940–1952 рр. бібліотекою керували М. П. Салтикова, О. М. Львіна, Н. П. Перлина, В. Р. Загумений.

У грудні 1954 р. під керівництвом Миколи Тимофійовича Плахтія розпочато часткове перенесення книжко-

вого фонду з I корпусу університету в нове приміщення (вул. Лесі Українки, 23). Остаточне переселення бібліотеки – з червня по листопад 1956 р. – здійснив разом з колективом працівників Андрій Дмитрович Зверев.

Понад 20 років (1964–1985 рр.) книгозбірню очолював заслужений працівник культури України (1977 р.) Михайло Іванович Дереворіз. У цей час бібліотека ЧДУ вважалася науково-методичним центром для бібліотек вищих і середніх спеціальних навчальних закладів міста. Неодноразово тут проводилися науково-практичні конференції з питань бібліотечно-бібліографічного обслуговування. В 1965 р. на базі бібліотеки проведено міжвузівську науково-практичну конференцію «Форми і методи обслуговування читачів у бібліотеках вищих навчальних закладів» за участю бібліотек вузів Української РСР, Російської РФСР, Молдавської та Латвійської РСР і бібліотек Чернівецької області.

У 1956 р. відвідувачів обслуговував лише один абонемент, а в 1977 р. їх стало вже чотири: три – для сту-

Memoria insignis ordinis S. Stephani Hung. regis apost. Secularis. – Vindobona (Wien), 1864. – 136 p. – Geschenk von Franz Joseph. I. 1878. [Літопис найбільш значних орденів, запроваджених Св. Стефаном, королем угорським. – Лат. мовою. Фронтиспис. 3 л.: вклейки орденів. Обріз та оздоблення книги – сусальне золото. Форзаці – муар світлого кольору. На титулі – оригінал ордену Св. Стефана. – Подарунок Франца Йозефа I. 1878]

Deutsche Drucke alterer Zeit in Nachbildungen. Bd. 1. Luther. Septemberbibel /Hrsg. von. W. Scherer. – Berlin: Grote, 1883. – LXXVII, 25 S. [Німецькі видання старовини. – Т. 1. Лютер. Вереснева Біблія. – Нім. мовою. Факсиміле 1522 р. видання. Шкіряна палітурка бежевого кольору, обріз книги бордовий, оздоблення книги – сусальне золото]

дентів природничих і гуманітарних факультетів, один – для викладачів і науковців.

З 1946 р. читачі користувалися бібліотеками кабінетів, нині – це бібліотеки факультетів, кафедр. З 1 січня 1975 р. парцувала читальна зала на 70 місць у студентському містечку, а з 1 вересня відкрилася бібліотека на фізичному факультеті (розформована у 1983 р.). Також працювала бібліотека на інженерно-технічному факультеті та читальна зала реферативних журналів по вул. Худякова (нині вул. Поштова).

Наприкінці 1985 р. посаду директора наукової бібліотеки обійняв Андрій Якович Волощук. В наступному році створено відділ рідкісних та цінних книг, у фонді якого зберігається понад 70 тис. примірників, починаючи з XV ст.: рукописи, інкунабули, палеотипи, стародруки, видання Ельзевірів, Етьєнів, Фробена, видання Паризької Королівської друкарні, сучасні видання тощо. Гордістю відділу є 18 українських стародруків, у тому числі «Апостол» Михайла Сльозки 1654 р., «Зерцало богословия» Кирила Ставровецького 1618 р., «Беседи на деяння святих апостолов» Іоанна Златоуста 1624 р., «Меч духовный» Лазаря Барановича 1666 р., «Грамматика польская» Максима Семігіновського 1781 р. Зберігаються колекція Габсбургів, особисті бібліотеки першого ректора Чернівецького університету К. Томащука, професорів Є. Козака, І. Чередниченка, І. Співака, буковинського педагога і громадського діяча І. Карбулицького, бібліотека та архів видатного українського філолога В. Сімовича та ін.

Для зручності обслуговування користувачів у 1988 р. утворено абонемент художньої літератури з фондом понад 26 тис. примірників.

З 1956 р. по 1958 р. функціонувала читальна зала періодичних видань, а у червні 1990 р. вона відновила свою роботу в зручному приміщенні на 250 місць. Станом на 2005 р. загальний фонд його становить 654 951 прим. журналів, 1478 (підшивок) газет, щорічно передплачується 323 назви періодичних видань.

У листопаді 1994 р. проведено реформу відділів. Функції аналітичного розпису статей передано до відділу

наукового опрацювання літератури (завідувач – Олена Майборода), а науково-бібліографічний – перейменували на відділ каталогів і картотек та підпорядкували йому каталоги. До січня 2004 р. відділ очолювала Бусигіна Ніна Дмитрівна, знавець бібліотечної справи із 47-річним стажем, яка й сьогодні передає свій досвід молодшому поколінню бібліотекарів.

На базі відділу зберігання фондів з 1 січня 2001 р. створені відділ зберігання вітчизняних видань (фонд 1,5 млн прим.) та відділ зберігання зарубіжних видань (фонд 377 566 прим.)

У серпні 2001 р. створено відділ інформаційних технологій, основним завданням якого є впровадження в науковій книгозбірні університету нових технологій з автоматизації бібліотечно-бібліографічних процесів, розвитку інформаційних технологій з метою отримання доступу до віддалених баз даних, створення електронних каталогів і картотек, застосування Інтернету з вільним доступом для користувачів, консультативно-методичної допомоги відділам бібліотеки з користування комп'ютерною технікою та базами даних.

З 2002 р. по 2004 р. посаду директора наукової бібліотеки ЧНУ обіймав Ігор Володимирович Жалоба, кандидат історичних наук, доцент. З його приходом у бібліотеці почалася ера автоматизації бібліотечних процесів. З лютого 2003 р. ведеться електронний каталог (на 01.01.2005 обсяг бази даних – 40396 записів) поряд із традиційними картковими каталогами: алфавітний (службовий, читацький); систематичний; авторефератів (службовий, читацький); дипломних робіт; дисертацій; періодичних видань; іноземної літератури: алфавітний (службовий, читацький), систематичний. Систематизація каталогів: УДК – математика, фізика, хімія, географія, техніка, медицина, сільське господарство, праці вузів; ББК – історія, політика, філософія, економіка, педагогіка, юридичні науки, біологія, філологія, мистецтво, суспільні науки. Систематизація іноземних каталогів: до 1945 р. – кріпосна; після 1945 р. – УДК, за «Десятькровою класифікацією» А. Троповського (історія, філологія, філософія).

Активізовано роботу зі збереження фондів та їх пропаганди. Зокрема, «Фонд рукописів, стародруків, рідкісних видань» та фонд «Буковинензія» наукової бібліотеки Чернівецького національного університету імені Ю. Федьковича визнано науковим об'єктом, що становить національне надбання (Розпорядження Кабінету Міністрів України № 472-р, від 19.08.2002). Розроблено перелік заходів зі збереження національного надбання на період 2003–2006 рр.

За проектом «Відкрита бібліотека» – «Книги з фондів Наукової бібліотеки Чернівецького національного університету імені Ю. Федьковича» (за підтримки Посольства ФРН в Україні та Фонду Роберта Боша (Штутгарт) упродовж 2003–2005 рр. проводилися презентації цінних та рідкісних видань.

Бібліотека стала учасником Міжнародного проекту «Чернівецька преса», який передбачає оцифрування буковинських періодичних видань міжвоєнного пе-

Jesus unser Meister: Ein katholisches Gebetbuch /Gesammelt von Ludwig Donin. – 20 verb. und verm. Aufl. – Wien: Wallner, (Vorg. 1854). – 474 (6) S. [Ісус наш поводир: Католицький молитовник. – Нім. мовою. На звороті титульного листа напис: Donatiunea Dr K. Muller. 1920/30. Книга із застібкою у вигляді хрестика, куточки книги – інкрустовані. Обріз книги – сусальне золото]

Livre de mariage avec les offices du dimanche et des prinpales fetes de l'annee. – Paris: Belin-Leprieur, libr., s. a. – 384 p.: ill. [Сімейна (шлюбна) книга з недільними службами та головними святами року. – Фр. мовою. Дар доктора К. Мюллера, 1920. Оригінальна інкрустація з металу на палітурці. Оздоблення книжкового блоку – сусальне золото]

ріоду. Для розширення доступу читачів до інформаційних ресурсів світового рівня бібліотека з 2002 р. бере участь у проєктах «Електронна інформація для бібліотек – доступ до баз даних видавництва EBSCO», «INTAS – Електронна наукова інформація для бібліотек та наукових організацій».

З 2003 р. структурним підрозділом книгозбірні стала «Австрійська бібліотека» Центру буковинознавства при університеті, фонд якої на 1.01.2005 р. становить майже 10 тис. примірників.

У 2003 р. відновлено роботу палітурної майстерні. Розпочаті ремонтно-реставраційні роботи службових приміщень, змонтована локальна мережа комп'ютерів бібліотеки.

З 1 січня 2004 р. відділ каталогів і картотек має функції, які він виконував до 1994 р., і надано назву – інформаційно-бібліографічний відділ. Сектор каталогів підпорядковано відділу наукового оброблення літератури.

З березня 2005 р. бібліотекою керує Олег Іванович Шилюк. У цьому самому році відновлено роботу науково-методичного відділу, створено сектор обмінного фонду при відділі комплектування.

Працівники наукової бібліотеки беруть участь у загальноуніверситетських, міжнародних, всеукраїнських, фахових наукових конференціях і семінарах. У 2003 р. з метою удосконалення бібліотечно-інформаційного обслуговування, координації діяльності бібліотек краю, проведено науково-практичну конференцію «Мережа, партнерство, кооперація та співпраця». Створення регіонального інформаційного ресурсу «Буковина». Підписано угоду з Чернівецькою ОУНБ ім. М. Івасюка про співпрацю у створенні інформаційних ресурсів.

Наукова книгозбірна займається видавничою діяльністю. Зокрема, останнім часом видано:

1. Чернівецький університет (1875–2000): Бібліогр. покажч. /Укл.: Г. К. Погодіна, Н. Є. Белявська, Г. І. Чебан, Н. М. Загородна; Вступ. ст. В. М. Ботушанського. – Чернівці: Рута, 2000. – 170 с.

2. Наукова бібліотека Чернівецького національного університету (До 150-річчя заснування): Бібліогр. покажч. / Укл.: Н. М. Загородна, Т. А. Кисельова, Г. І. Чебан; Вступ. ст. А. Я. Волощука. – Чернівці, 2002. – 40 с. – Комп'ют. набір.

3. Пам'ятаймо! Знаменні та пам'ятні дати Буковини в 2003 р.: Бібліогр. покажч. /Укл.: О. О. Гаврилюк, Н. Д. Бусигіна, Н. М. Загородна, Т. А. Кисельова. – Чернівці, 2002. – 132 с. – (Обл. універс. наук. б-ка ім. М. Івасюка, Наук. б-ка Чернів. нац. ун-ту ім. Ю. Федьковича).

4. Пам'ятаймо! Знаменні та пам'ятні дати Буковини в 2004 р.: Бібліогр. покажч. /Укл.: О. О. Гаврилюк, О. А. Білоконь, Н. Д. Бусигіна, Н. М. Загородна, Т. А. Кисельова. – Чернівці, 2003. – 168 с.

Готується до друку: Василь Сімович: Біобібліогр. покажч. /Укл.: Н. М. Загородна, Т. А. Кисельова, Н. Д. Бусигіна, Г. І. Чебан.

Сьогодні наукова бібліотека підтримує міжнародні книгообмінні зв'язки з Росією (Інститут наукової ін-

Будівля Наукової бібліотеки

формації із суспільних наук РАН, Російська державна бібліотека, Москва; Російська національна бібліотека, С.-Петербург); Білоруссю (бібліотека Білоруського держуніверситету); Молдовою (бібліотека університету м. Кишинєва). Проводиться книгообмін з бібліотеками вузів та національними бібліотеками України.

Структура наукової бібліотеки складається з 12 відділів: науково-методичний, комплектування, наукового опрацювання літератури, зберігання вітчизняних видань, зберігання зарубіжних видань, інформаційно-бібліографічний, цінних та рідкісних книг, читальних залів, абонементів, галузевий, культурно-просвітницької роботи, інформаційних технологій. Штат налічує 92 особи, з них: 78 бібліотечних працівників, 14 – техперсонал. Бібліотечне обслуговування здійснюють 4 абонементи і 8 читальні зали.

Загальний фонд книгозбірні ЧНУ станом на 01.01.2005 – 2 589 896 прим.: наукової – 1 218 589 прим., навчальної – 184 388 прим., художньої – 96 540 прим., іноземної – 377 566 прим., журналів – 654 951 прим., газет (комплекти) – 1478 прим., авторефератів – 95 358 прим., дисертацій – 1020 прим.

Упродовж 153 років керівництво бібліотекою здійснювали:

1861–1875 – Євсебій Попович,
1875–1903 – Карл Райфенкугель,
1903–1913 – Йоганн Полек,
1913–1919 – Франц Баумгакл,
1919–1923 – Нектарій Котларчук,
1923–1930 – Костянтин Мандичевський,
1930–1940 – Єуджен Пеунел,
1940–1949 – М. П. Салтикова, О. М. Ільїна,
М. П. Перлина,
1949–1952 – В. Р. Загуменний,
1952–1955 – М. Т. Плахтій,
1955–1956 – А. Д. Зверев,
1956–1964 – М. В. Ніколаєв,
1964–1985 – М. І. Дереворіз,
1985–2002 – А. Я. Волощука,
2002–2004 – І. В. Жалоба,
з 2005 року – О. І. Шилюк.

НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ЦЕНТР БУКОВИНОЗНАВСТВА

Олег Ельпидефорович Панчук – випускник хімічного факультету (1954), доктор хімічних наук, завідувач кафедри неорганічної хімії Чернівецького університету.

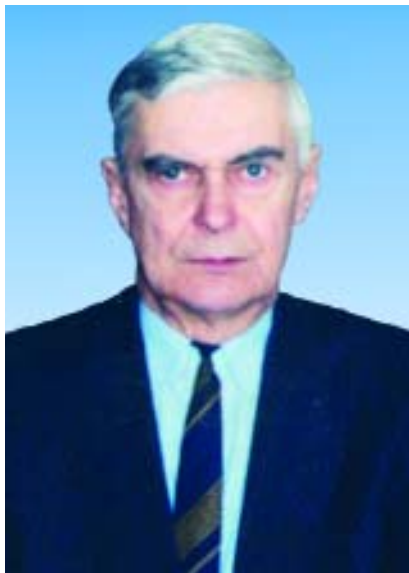
Народився 17 липня 1932 р. у м. Чернівцях. Любов до хімії, що виникла в юнака ще в школі, сприяла його вступу на хімічний факультет.

Здобувши вищу освіту, О. Е. Панчук навчався в аспірантурі, працював старшим науковим співробітником. У 1961 р. розпочалася викладацька діяльність Олега Ельпидефоровича на кафедрі неорганічної хімії. З 1988 по 1997 р. він був деканом хімічного факультету. Того ж 1988 р. його призначено завідувачем кафедри неорганічної хімії.

Поряд із викладацькою роботою О. Е. Панчук не залишав наукових пошуків: у 1959 р. захистив кандидатську дисертацію, а в 1988 р. – докторську.

З його ініціативи на хімічному факультеті запроваджено нову рейтингову систему контролю знань.

На очолюваній ним кафедрі добре налагоджено проведення лекцій, практичних і лабораторних занять, багато уваги приділяється роботі зі здібними студентами – вони відвідують науковий гурток, спеціалізуються в наукових закладах Чехії та Австрії.

ПАНЧУК
Олег Ельпидефорович

**Директор Центру
буковинознавства,
Почесний професор
Чернівецького університету
імені Юрія Федьковича**

Олег Ельпидефорович створив загальноуніверситетську радіоізотопну лабораторію, методики якої були використані під час комплексних досліджень процесів легування, вирощування монокристалів напівпровідникових сполук та вивчення їх фізико-хімічних властивостей.

Наукові дослідження професора Панчука стосуються хімії твердого тіла. Його внесок у розвиток цього напрямку отримав широке визнання, що підтверджується співпрацею з науковцями Франції, Німеччини, Канади, Австрії, Чехії та неодноразовими запрошеннями до складу оргкомітетів міжнародних конференцій.

Поряд із професійною діяльністю О. Е. Панчук бере активну участь у громадському житті. Основним своїм завданням вбачає підвищення національної свідомості, патріотизму студентів і населення Буковини. Протягом 1992–1996 рр. очолював крайову організацію Народного Руху України.

У березні 1992 р. Олега Ельпидефоровича було обрано директором

Науково-дослідного центру буковинознавства.

За понад 40 років плідної педагогічної, науково-дослідної та організаційної діяльності О. Е. Панчук опублікував понад 150 праць, підготував 4 кандидатів наук.

Науково-дослідний центр буковинознавства створено 17 березня 1992 р. за рішенням виконкому Чернівецької обласної ради народних депутатів та Вченої ради Чернівецького університету. Центр діє у складі науково-дослідної частини університету з метою широкого залучення вчених навчального закладу до розроблення фундаментальних проблем, пов'язаних із Буковиною у галузі суспільних і природничих наук.

Буковина – дуже своєрідний культурно-історичний регіон Європи. Незважаючи на тривалу різну державну приналежність протягом століть цей край накопичував значний позитивний досвід толерантного співіснування людей різних етносів і віросповідань. Особливо у складі Дунайської монархії ці ознаки набули виразних форм і проявлялися у соціальній структурі буковинського суспільства.

Тоталітарно-націоналістичні режими ХХ ст. призвели до занепаду й деформації сталих етно-соціальних традицій і господарського життя Буковини. Особливо негативні й трагічні наслідки мали депортації та винищення корінного населення (євреї, німці, українці, поляки, вірмени, румуни).

Після розпаду СРСР і здобуття незалежності Україною особливо нагальною стала потреба відродження полікультурних, толерантних стосунків на теренах Північної Буковини – Чернівецької області.

Центр буковинознавства намагається своєю діяльністю (наукові доповіді, публікації, конференції, виставки) поширювати серед сучасних буковинців культурно-історичні традиції краю, особливо міста Чернівців. Важливим у цьому контексті є налагодження і підтримка тісної співпраці з усіма зацікавлени-

ми партнерськими науковими і культурними закладами як в Україні, так і за кордоном. Основні напрями дослідної діяльності центру: історія національного, культурного та соціально-економічного розвитку Буковини; міграційні та демографічні процеси на Буковині; засади духовного життя етносів Буковини; вивчення літературної спадщини Буковини.

Центр буковинознавства тісно співпрацює із низкою закордонних споріднених наукових інституцій, а саме з Австрійською Кооперацією (м. Відень), Австрійським інститутом Східної та Південно-Східної Європи (м. Відень), Інститутом Буковини при Аугсбурзькому університеті (ФРН), Академією Балтика (м. Любек, ФРН), Центром буковинських студій Румунської Академії наук (м. Радівці, Румунія), Українсько-австрійським бюро кооперації в науці, освіті та культурі (м. Львів), а також крайовим урядом федеральної землі Каринтія в рамках угоди про партнерство між Чернівецькою областю та Каринтією.

У рамках НДЦ буковинознавства функціонує з 1992 р. Австрійська бібліотека при Чернівецькому університеті. Усі матеріали бібліотеки каталоговані за 38 рубриками, до кожної з яких є повний тематичний роздрук наявних у бібліотеці видань. Найчисленніші рубрики: «Художня література», «Літературна критика» і «Літературознавство», «Право», «Політика», «Психологія». На 4 рубрики поділено матеріали з історії Австрії та загальну інформацію про Австрію.

Частину фонду становить безпосередньо бібліотека Центру буковинознавства, що налічує майже 900 книг. Це праці науковців, присвячені історії, культурі, краєзнавству та літературі Буковини (українською, німецькою та румунською мовами). Крім того, значну частину книг передано українськими діячами діаспори з Німеччини та Канади. Австрійська бібліотека бере участь у всіх заходах, що проводить центр буковинознавства, організовує перегляди відеофільмів, літературні вечори, читання, конкурси.

Останнім часом за сприяння та підтримки НДЦ буковинознавства вийшли друком такі публікації: Дроздовський Г. – Тоді в Чернівцях і довкола. Спога-

Колектив Центру буковинознавства під час святкування 10-ліття. Зліва направо: доцент Петро Рихло, бібліотекар Оксана Матійчук, спеціаліст Наталя Панчук, директор, професор Олег Панчук, лектор Маркус Вінклер, к. і. н., ст. науковий співробітник Сергій Осачук

ди старого австрійця /Пер. з нім., передмова і примітки П. Рихла. – Чернівці, 2001; Осачук С. – Німці Буковини. Історія товариського руху (II половина XIX – початок XX ст.) – Чернівці, 2002; Скорейко Г. – Населення Буковини за австрійськими урядовими переписами II половини XIX – початку XX ст.: Історико-демографічний нарис. – Чернівці, 2002; Заполовський В. Буковина в останній війні Австро-Угорщини 1914–1918 рр. – Чернівці, 2003; Прокопович Е. Кінець австрійського панування на Буковині /Пер. з нім. О. Матійчук, Н. Панчук. – Чернівці, 2003; Осачук С., Заполовський В., Холодницький В. – «Додому в Райх!» Переселення німців з Північної Буковини 1940 р. (Матеріали, свідчення, документи). – Чернівці, 2004; Жалоба І. Інфраструктурна політика австрійського уряду на північному сході монархії в останній чверті XVIII – 60-х роках XIX ст. (на прикладі шляхів сполучення). – Чернівці, 2004; Die Bukowina. Eine allgemeine Heimatkunde = Буковина. Загальне краєзнавство /Пер. з нім. Ф. С. Андрійця, А. Т. Квасецького. – Чернівці, 2004; Буковина 1918–1940 рр.: зовнішні впливи та внутрішній розвиток (Матеріали та документи) /Упорядкування та ред. С. Д. Осачука. – Чернівці, 2005.

Професор Тарас Кияк – ініціатор створення Центру буковинознавства, професор Йоганес Гампель – голова Інституту Буковини (Аугсбург, ФРН), професор Олег Панчук – директор Центру буковинознавства, 1993 р.

ПОЧЕСНІ ПРОФЕСОРИ ЧЕРНІВЕЦЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ імені ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА

ОЛЕКСАНДРА ЛОПУШАНСЬКА – завідувач кафедри фізичної хімії Чернівецького державного університету з 1970 по 1987 р.

КОСТЯНТИН ЧЕРВІНСЬКИЙ – ректор Чернівецького державного університету з 1968 по 1987 р.

ВЛАДЛЕН ГОНЧАРЕНКО – декан юридичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ЙОСИФ АНТОХІЙ – професор Боннського університету (Німеччина)

МИКОЛА ГАВАЛЕШКО – завідувач кафедри фізичної електроніки Чернівецького університету з 1981 по 1996 р.

МИКОЛА ЛЯХОВИЧ – проректор Чернівецького державного університету з 1967 по 1992 р.

ОЛЕГ ПАНЧУК – завідувач кафедри неорганічної хімії Чернівецького університету з 1988 р. по теперішній час

ЮРІЙ МАКАР – декан історичного факультету Чернівецького університету, доктор історичних наук, професор, дійсний член Міжнародної слов'янської академії наук, академік Академії історичних наук України, заслужений діяч науки і техніки України

МИКОЛА РАРАНСЬКИЙ – декан фізичного факультету Чернівецького університету, доктор фізико-математичних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України

ЯРОСЛАВ ЖУПАНСЬКИЙ – завідувач кафедри картографії та географії України Чернівецького університету, доктор географічних наук, професор

СТЕПАН КОСТИШИН – ректор Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича з 1987 по 2001 р.

МИКОЛА ТКАЧ – ректор Чернівецького університету (2001–2005 рр.), голова Чернівецької обласної державної адміністрації, доктор фізико-математичних наук, професор

ЛУК'ЯН АНАТИЧУК – директор Інституту термодинаміки НАН України та Міністерства освіти і науки України, академік НАН України

ПОЧЕСНІ ДОКТОРИ

ЧЕРНІВЕЦЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ імені ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА

РАМОН ДЖОН ГНАТИШИН – Генерал-губернатор Канади

ЦЕЛЕСТИН-МИКОЛА СУХОВЕРСЬКИЙ – випускник Чернівецького університету, громадсько-політичний діяч української діаспори в Канаді

РОЙ РОМАНІВ – прем'єр-міністр провінції Саскачеван, Канада

ЕДГАР БУСЕК – екс-віце-канцлер Австрії

ВІКТОР СКОПЕНКО – ректор Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ХАЙНЦ ФІШЕР – Голова національної Ради Австрії

ДЖОРДЖ АЙВАНИ – Президент Саскачеванського університету

АРКАДІЙ ЖУКОВСЬКИЙ – історик, громадсько-політичний діяч української діаспори у Франції

РУДОЛЬФ ВАГНЕР – історик і громадсько-політичний діяч, спікер Земляцтва буковинських німців у Німеччині

ЛЕОНІД КАДЕНЮК – перший космонавт незалежної України

ГЕОРГ ЗІМНАХЕР – голова Ради депутатів землі Швабія (Німеччина)

КОСТЯНТИН ПОПОВИЧ – випускник Чернівецького університету, доктор філологічних наук, професор, дійсний член Академії наук Молдови, академік Академії наук вищої школи України, член Спілки письменників України, член Спілки письменників Молдови

КАРЛ АНДЕРВАЛЬД – заступник губернатора землі Каринтія (Австрія)

ЕМАНУЕЛ Д'АКОНЕСКУ – професор, ректор університету «Штефан чел Марє», м. Сучава (Румунія)

ІОН РЕБУШАПКА – завідувач відділення української філології кафедри слов'янської філології факультету іноземних мов і літератури Бухарестського університету (Румунія), Голова українців Румунії, член Спілки славистів Румунії, член Міжнародної асоціації українців, член Товариства імені Тараса Шевченка у Парижі

ЛЕОНІД КУЧМА – екс-президент України

КОРНЕЛІЙ ТОВСТЮК – випускник Чернівецького університету, член-кореспондент Національної академії наук України, доктор фізико-математичних наук, професор університету «Львівська політехніка»

АСІТ САРКАР – професор, радник президента Саскачеванського університету (Канада)

ЛЮБОМИР ВІНАР – президент Українського історичного товариства, головний редактор журналу «Український історик» (США), професор

ЛІНА КОСТЕНКО – українська поетеса

ПАВЛО МИХАЙЛИНА – випускник Чернівецького університету, доктор історичних наук, професор

АНАТОЛІЙ САМОЙЛЕНКО – директор Інституту математики НАН України, президент Українського математичного товариства, дійсний член НАН України

БЕРНГАРД ШТІЛЬФРІД – керівник Австрійської кооперації, президент Австрійського Культурного Союзу

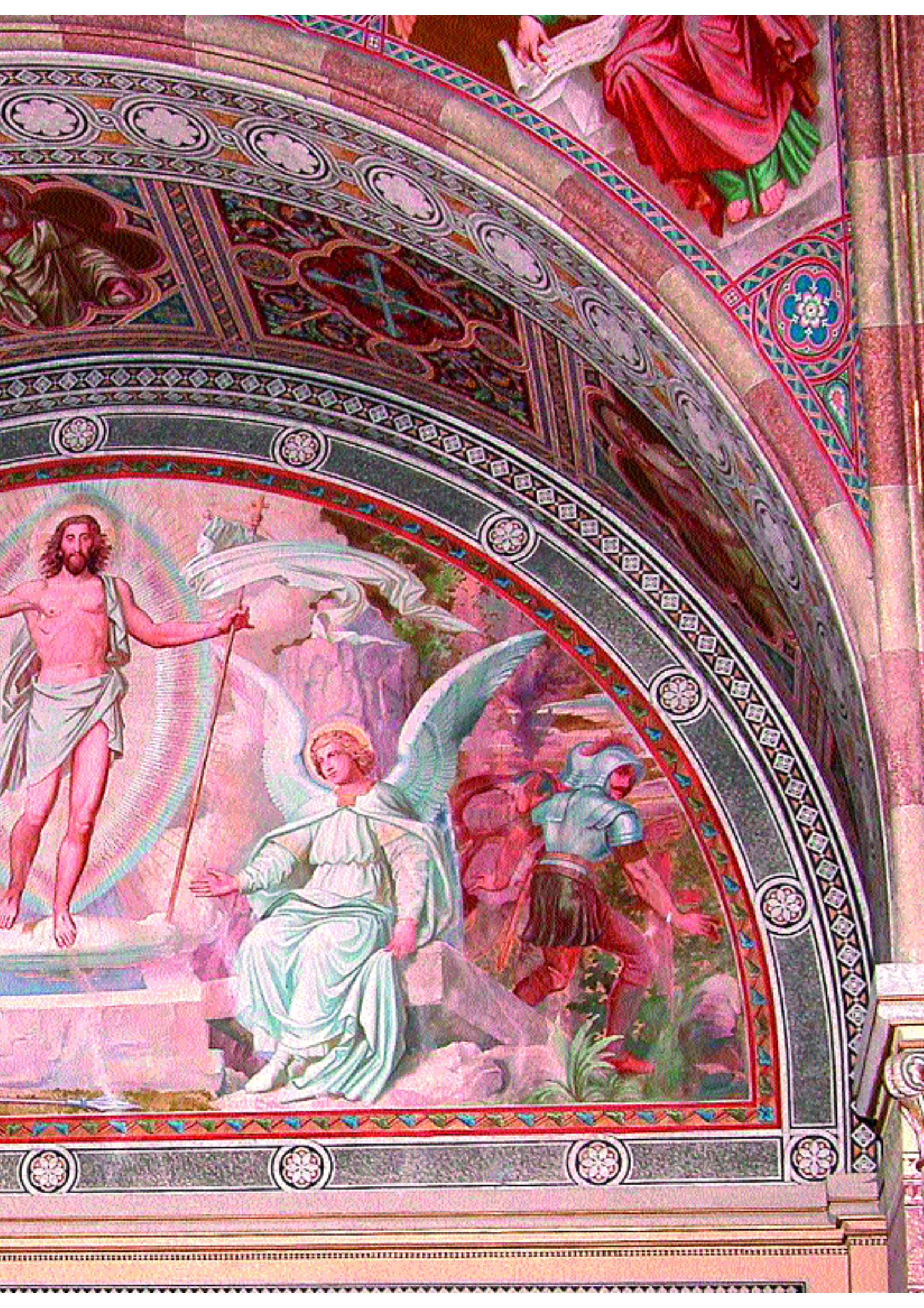
ЄВГЕН ЦАРЬКОВ – випускник Чернівецького університету, завідувач кафедри ймовірності і статистики Ризького технічного університету (Латвія)

САНДА-МАРІЯ АРДЕЛЯНУ – проректор Сучавського університету «Штефан чел Марє» (Румунія), професор, доктор філологічних наук

ВЛОДЗІМЕЖ БОНУСЯК – ректор Жешовського університету, професор, доктор історичних наук

СТЕПАН КОЗАК – завідувач кафедри українознавства Варшавського університету (Польща), професор, доктор філологічних наук

ВІД
ЗНАНЬ
ДО
УСПІХУ

АНАТИЧУК Лук'ян Іванович

Випускник фізико-математичного факультету (1960 р.)

**Почесний професор Чернівецького
національного університету
імені Юрія Федьковича,
директор Інституту термоелектрики
НАН та МОН України**

Академік НАН України, доктор фізико-математичних наук, почесний професор і завідувач кафедри термоелектрики Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, почесний професор Уханського університету (Китай), почесний академік Міжнародної академії холоду, президент Міжнародної термоелектричної академії. Лауреат премій С. Вавілова, М. Островського та Ради міністрів СРСР.

Народився 15 липня 1937 р. у с. Коленківці на Буковині у сім'ї вчителів, Івана Михайловича й Анастасії Семенівни. Зі шкільних років Лук'ян захоплювався фізикою та технікою. Саме тому вступив на фізико-математичний факультет Чернівецького університету. Студентське життя було надзвичайно різноманітним і насиченим цікавими подіями. Найбільше Лук'яну Івановичу запам'ятався епізод, що трапився, коли він брав участь у роботі університетської станції спостереження за штучними супутниками Землі. Під час одного зі спостережень Л. І. Анатичук помітив, що від одного із супутників під час руху відділилася частина. Про це телеграмою було повідомлено Астрономічну раду, на що отримано відповідь про те, що потрібно уважніше проводити спостереження. Наступного дня від Аст-

рономічної ради прийшло вибачення, тому що Лук'ян Іванович не помилився. Як активного спостерігача його було нагороджено Почесною грамотою Астрономічної ради.

Яскраві спогади залишились у Лук'яна Івановича також про викладачів університету: доцента Павлина Олексія Петровича (викладача математики), який в одній зі своїх лекцій звернув увагу студентів на те, що наука варта того, щоб присвятити їй своє життя; професора А. Г. Самойловича, який був для студентів зразком мужності. Маючи фізичні вади, він став визначним ученим. «Це був наочний приклад мужнього ставлення до життя. Поряд із ним нам, здоровим, було ніяково за те, що маємо менші досягнення. Це спонукало нас до дій». Та найбільше запам'ятався професор Фаге Михайло Костянтинович, відомий математик-алгебраїст, який завжди брав активну участь у вступних іспитах і наводив жах на абітурієнтів своїми незвичайними питаннями на уміння мислити та знаходити неординарні рішення. «На вступному іспиті з математики він запитав мене: «Уявіть собі, що на поверхні Землі, вздовж екватора натягнуто шнурок, він щільно прилягає до Землі. Чи пройде кішка під шнурком, якщо його довжину збільшити на 1 м? Сядьте і розрахуйте». Однак, я відповів, що відповідь скажу відразу: «Пройде». Професор запитав, чому я такий упевнений. Моя відповідь була такою: «З 1 м шнурка я зроблю петлю, через яку легко пройде кішка. А взагалі, для цього і метра не потрібно». Цим я дуже розвеселив професора, за що отримав оцінку «відмінно».

Президент Міжнародної термоелектричної академії вручає найвищу світову нагороду – Золоту Афіну видатному вченому, доктору Джуліану Голдсміду, піонеру термоелектрики у США. XXII Міжнародна конференція з термоелектрики, Франція

Здобувши вищу освіту, Лук'ян Іванович розпочав трудову діяльність в університеті. У 1964 р. захистив кандидатську, а через десять років – докторську дисертацію. У 1973 р. його було обрано завідувачем кафедри термоелектрики. Л. І. Анатичук брав участь у наукових розробках кафедри – з його ініціативи створено

Одна з найбільших радостей – постановка та участь в експериментах

спеціальне конструкторсько-технологічне бюро «Фонон» термоелектричного приладобудування, яке він очолює у 1980 р. Згодом бюро було реорганізовано у науково-дослідний інститут термоелектрики НАН та МОН України. У 1994 р. з ініціативи Л. І. Анатичука було створено Міжнародну термоелектричну академію, до складу якої входять провідні спеціалісти світу з термоелектрики.

Нині основними напрямками діяльності Інституту термоелектрики, керованого Л. І. Анатичуком є: теорія термоелектричного перетворення енергії; термоелектричне матеріалознавство; розроблення та впровадження термоелектричної апаратури; теорія та технологія термоелектричних пристроїв.

До основних особистих досягнень Лук'яна Івановича належать: створення узагальненої теорії термоелектрики, відкриття нових напрямів її розвитку та практичних застосувань; створення теорії надійності та інформаційно-енергетичної теорії термоелектричних приладів; розробка новітнього термоелектричного матеріалознавства, комп'ютерного проектування термоелектричних матеріалів, приладів і систем; технології виготовлення високоякісної термоелектричної апаратури. Він сконструював понад 200 термоелектричних виробів, зокрема космічного призначення.

Автор понад 300 наукових публікацій, 50 авторських свідоцтв і патентів; 6 монографій, 2 з яких англійською мовою.

Лук'ян Іванович – голова науково-координаційної ради Західного наукового центру НАН та МОН України в Чернівецькій області; Президент Міжнародної термоелектричної академії; член Міжнародного товариства термоелектриків та японського товариства з функціонально-градієнтних матеріалів; бюро Відділення фізико-технічних проблем матеріалознавства Національної академії наук України; головний редактор міжнародного журналу «Термоелектрика», член ученої ради Чернівецького університету та ради із захисту докторських і кандидатських дисертацій.

Нагороджений орденами: Жовтневої революції, «За заслуги» II та III ступенів, срібною медаллю «10 років незалежності України», золотими та срібними медалями ВДНГ, пам'ятною медаллю Російської академії наук «Академик Николай Семенович Курнанов», «Знаком пошани», дипломом Міжнародної термоелектричної академії за створення узагальненої теорії термоелектрики. Був відзначений дипломами VII міжнародного відкритого Рейтингу популярності та якості «Золота фортуна», VIII міжнародного відкритого Рейтингу популярності і якості «Золота фортуна» та почесним золотим призом Міжнародної термоелектричної академії в номінації «За видатні досягнення в термоелектриці». У 2003 р. отримав грамоту ім. Омеляна Поповича за успіхи у справі підготовки висококваліфікованих фахівців і вагомий внесок у розвиток національної освіти від Чернівецької обласної державної адміністрації. Лук'яну Івановичу було присвоєно титул «Man of the Year-2003» («Людина року – 2003») американським біографічним інститутом (The American Biographical Institute's) – «Всесвітня Премія за досягнення у житті».

Маючи творчий характер, будучи завжди цілеспрямованим, працелюбним, винахідливим, вимогливим до колег і до себе, Лук'ян Іванович ніколи не зраджував своєму захопленню науковою роботою.

Разом із дружиною виховав доньку, Ірину, яка також закінчила Чернівецький університет (факультет іноземних мов).

Життєве кредо Л. І. Анатичука: «З успіхів у творчості зростають діаманти нашого життя, і все ж, найяскравіші діаманти знаходимо на науковій ниві».

Гарні перспективи у наукових стосунках з Францією.

Справа наліво: Дж. Стокгольм – віце-президент Міжнародної термоелектричної академії; доктор Х. Шеррер – університет м. Нансі; доктор Б. Шоб – спеціаліст з інфрачервоної техніки; Б. Є. Патон – Президент Національної академії наук України, академік НАН України та Л. І. Анатичук – організатор зустрічі, директор Інституту термоелектрики НАН та МОН України, академік НАН України

АБРАМ'ЮК
Ігор Степанович

Випускник хімічного факультету (1986 р.)

Керівник апарату
Чернівецької обласної державної
адміністрації

Народився 7 квітня 1965 р. у с. Рудники Снятинського району на Івано-Франківщині. Закінчивши середню школу у сусідньому селі Іллінці, у 1981 р. Ігор Абрам'юк став студентом хімічного факультету Чернівецького університету. Під час навчання був одним із кращих і найавторитетніших студентів на факультеті, старостою курсу, секретарем комсомольського бюро факультету. Після закінчення навчання у 1986 р. залишився працювати у рідному університеті – був стажистом-дослідником, старшим інженером кафедри фізичної хімії, молодшим науковим співробітником і паралельно навчався в аспірантурі. Про Ігоря Степановича Абрам'юка, який майже вісім років пропрацював у рідному вузі, і нині схвально відгукуються викладачі та випускники.

Водночас Ігор Абрам'юк активно поєднував роботу в університеті з громадською діяльністю. Він став одним із співзасновників і заступником голови однієї з перших в Україні екологічної громадської організації «Зелений рух Радянської Буковини», створеної на теренах нашого краю у 1988 р.

Проте доля склалася так, що далі Ігореві Абрам'юку довелося опановувати нові галузі. У 1994 р. він був економістом, потім виконуючим обов'язки начальника та начальником відділу активних операцій і ресурсів і кредитно-економічного відділу Чернівецької філії «Зелена Буковина» АТ «Укрінбанк». У 1995 р. він став фінансовим директором ТОВ «2Д», того самого року – президентом ЗАТ «Сілекс». Протягом 2000–2002 рр. займався підприємницькою діяльністю. З 2002 р. по 2004 р. обіймав посаду виконавчого директора та голови правління кредитної спілки «Наші люди». Двічі обирався і нині є членом наглядового комітету Національної асоціації кредитних спілок України.

Ігор Абрам'юк бере активну участь у виборчих кампаніях. У 2002 р. він керував відділом Чернівецького обласного штабу виборчого блоку «Наша Україна», а в 2004 р. став заступником керівника Чернівецького міського виборчого штабу Віктора Ющенка. Робота у штабі була надзвичайно напруженою, вимагала неабияких організаторських здібностей, витримки і мужності.

Під час Буковинського Віча, що відбулося на Центральній площі Чернівців 25 листопада 2004 р. Ігоря Абрам'юка було обрано його секретарем. Саме він спільно із головою Віча, М. В. Ткачем, мав честь увіковічнити для історії (підписати) рішення цього історичного зібрання. Тоді на Буковинському Майдані було створено Комітет Національного порятунку в Чернівецькій області, а Ігор Абрам'юк став головою виконкому Комітету.

Після Помаранчевої революції на Буковині відбулося формування нової владної команди, в якій Ігор Степанович Абрам'юк став спочатку помічником голови, а згодом – керівником апарату Чернівецької обласної державної адміністрації. Нині він – член Президії ради обласної організації Політичної партії «Народний Союз Наша Україна».

Ігор Степанович виховує трьох синів. Запорукою успіху та добробуту кожної української родини та рідної держави вважає наполегливу працю, цілеспрямованість, впевненість у власних силах і злагоджену роботу кваліфікованої та згуртованої команди.

Народився 28 вересня 1965 р. у с. Скоморохи Бучацького району на Тернопільщині. Закінчив восьмирічну школу в рідному селі і в 1980 р. вступив до Бучацького радгоспу-технікуму, де отримав диплом агронома. Відразу після закінчення технікуму був призваний на строкову службу до лав Радянської армії.

Після демобілізації став студентом біологічного факультету Чернівецького університету. Студентські роки співпали із переломними подіями у житті країни – розвалом Радянського Союзу та проголошенням Незалежності України. У цей час Борис Баглей був одним із лідерів студентської хвилі Буковини, яка боролася за незалежність – головою студентського Страйкому, депутатом Чернівецької міської ради, членом Народного Руху України. Активна політична та громадська діяльність не завадила Борису Михайловичу закінчити Чернівецький університет з відзнакою.

Перспективного випускника помітили й одразу після закінчення навчання запросили працювати до Чернівецької обласної державної адміністрації на посаду начальника відділу Комітету у справах молоді та спорту.

У 1996 р. Борис Михайлович Баглей вступив до Академії державного управління при Президентіві України, після закінчення якої знову повернувся на державну службу – був призначений начальником управління у справах сім'ї та молоді Чернівецької обласної державної адміністрації. З 1999 р. навчався в аспірантурі Академії державного управління при Президентіві України та працював начальником програмно-аналітичного відділу цього навчального закладу.

Проте доля склалася так, що знову довелося, як у студентські роки, відстоювати незалежність України. З 2002 р. Б. М. Баглей обіймав посаду заступника

Червона зала університету

БАГЛЕЙ Борис Михайлович

Випускник біологічного факультету (1992 р.)

**Заступник голови
Чернівецької обласної державної
адміністрації**

керівника обласного виборчого штабу Віктора Ющенка, забезпечував територіальні виборчі комісії представниками від кандидата в народні депутати.

З 2003 р. – заступник головного редактора чернівецької газети «Час».

У найгарячішу пору протистояння, коли на Буковинському Вічі 25 листопада 2004 р. було створено Комітет національного порятунку, Бориса Михайловича було обрано заступником його голови.

Після перемоги українського народу й інавгурації Президента Б. М. Баглея призначено заступником голови Чернівецької обласної державної адміністрації з гуманітарних питань.

Нині Борис Михайлович Баглей – керівник виконавчого комітету партії «Народний союз «Наша Україна». Активно працює над розбудовою партії на теренах Буковини.

Разом із дружиною Борис Михайлович виховує доньку. Він упевнений, що самовіддана праця та втілення прагнень помаранчевого Майдану в життя допоможуть вивести Україну на рівень європейської спільноти.

АНДРУЩАК
Володимир Іванович

Випускник економічного факультету (1990 р.)

**Заступник директора ТОВ «ДАВС»,
директор Чернівецької агенції
Акціонерного страхового товариства
«Вексель»**

Народився 4 березня 1964 р. у с. Бабині Кельменецького району на Буковині в родині сільських трудівників – Ольги Петрівни та Івана Петровича. Дивлячись на важку працю своїх батьків, односельчан, які працювали в колгоспі, що нагадував панщину, хлопець почав ще в дитинстві замислюватися: чому люди так важко працюють і так бідно живуть? Нестримне бажання – щоб земляки жили заможніше, бо

вони цього варті – привело Володимира на економічний факультет Чернівецького університету.

З 1982 р. по 1984 р. Володимир Іванович проходив строкову службу в армії. Пізніше працював у торговому підприємстві ревізором, інструктором по цінах Чернівецької області. З 1997 р. по 1999 р. працював керуючим директором СП «РУГВІС». Протягом 1999–2002 рр. був начальником управління з питань молоді, спорту та туризму Чернівецької облдержадміністрації, заступником генерального директора ТОВ «Агро-Імпекс» і заступником голови правління ВАТ «Електрон-маш». З 2002 р. В. І. Андрушак працює заступником директора ТОВ «ДАВС» та директором Чернівецької агенції Акціонерного страхового товариства «Вексель».

Володимир Андрушак займається благодійною діяльністю спільно з комітетом багатодітних матерів, міжнародним фондом «Надія» та благодійним фондом «Довіра». Також був спонсором творчих концертів артистів з Буковини.

Володимир Іванович активно займається спортом. Він – кандидат у майстри спорту, любить пішохідний туризм, автоспорт, боротьбу та бокс. Два роки представляв Чернівецьку область у раді з туризму Карпатського регіону, сприяв роботі міжнародного проекту з розвитку туризму в регіоні за програмою «TASIS», брав участь у роботі Євро регіону «Верхній Прут». В. І. Андрушак активно сприяє розвитку мотоспорту на Буковині, брав участь у підготовці та проведенні етапів Чемпіонату світу та Кубку Європи в Україні в 2000–2001 рр.

У 2000 р. Володимира Івановича нагороджено почесною грамотою обласної державної адміністрації за сумлінну працю в органах державної виконавчої влади, а також нагрудним знаком «Почесний працівник туризму України».

Дружина, Світлана Миколаївна, працює директором ТОВ «ДАВС». Разом виховують двох синів – Миколу та Кирила.

Володимир Іванович Андрушак завжди дбає про добробут людей, тому його життєве кредо: *«Тільки час – найкращий суддя, але добро треба робити завжди».*

В. І. Андрушак вручає призи переможцям гран-прі України Чемпіонату світу з мотокросу (2001 р.)

Вручення почесних грамот кращим спортсменам області (2000 р.)

Заслужений журналіст України.

Народився 14 січня 1943 р. у с. Вікні Заставнівського району Чернівецької області в селянській родині Івана Дмитровича та Марії Степанівни, які все своє життя віддали хліборобській справі. В 1960 р., маючи за плечима рік педагогічного стажу, вступив до університету. Вибору філологічного фаху посприяла любов до українського слова – писав поезії та прозу, збирав народні пісні свого Наддністрянського краю. Під час навчання улюбленими викладачами були Анатолій Добрянський, Богдан Мельничук і Степан Дігтяр. Закінчивши лише перший курс навчання, був призваний до лав Радянської армії.

Після демобілізації Василя Івановича запросили на комсомольську роботу, а звідти він перейшов журналістом у газету «Молодий буковинець». Потім була праця в обласних газетах «Радянська Буковина» та «Буковинське віче». Найбільше запам'яталося у ці роки те, що він очолював кореспондентський пункт головної газети краю «Радянська Буковина» на спорудженні Дністровської ГЕС. Враження про цю грандіозну будову з'явилися на сторінках його книги «Новодністровський меридіан».

Протягом 12 років В. І. Бабух працював кореспондентом газети Верховної Ради України «Голос України» у Чернівецькій, Івано-Франківській і Закарпатській областях. У цей час, окрім словесної журналістики, Василь Іванович освоїв також художню фотографію, якою займається вже понад 30 років. Влаштував три персональні виставки своїх робіт, одна з яких з успіхом експонувалася в м. Києві у Національному палаці «Україна». Фотороботи демонструвалися також на різних міжнародних виставках, зокрема в Польщі, Австрії, Німеччині. Його фотодоробок було представлено у стінах рідного йому Чернівецького університету. Оформив фотоколажами низку книг буковинських і київських літераторів. Нещодавно видана книга «Побачене в дорозі» також проілюстрована власними фотографіями автора.

Василь Бабух постійно підтримує стосунки зі своєю alma mater. Він часто виступає перед студентами філологічного факультету, бере участь у творчих вечорах. На практиці в газеті, яку він нині очолює, постійно стажуються студенти відділення журналістики.

Василь Іванович Бабух донині не забув юнацьке захоплення поезією – пише вірші та пісенні тексти, свого часу співпрацював із популярним композитором Володимиром Івасюком, з яким його познайомив батько Володі, Михайло Григорович Івасюк – викладач філологічного факультету, талановитий письменник і публіцист. Написана з Володимиром Івасюком пісня «Світ без тебе» звучить у виконанні відомих співаків – Софії Ротару, Василя Зінкевича. До речі, вона й дотепер перебуває в їхньому репертуарі. Цю пісню Володимир Івасюк часто виконував особисто. Останній раз вона прозвучала з його уст під час виступу в м. Москві перед учасниками спорудження

БАБУХ

Василь Іванович

Випускник філологічного факультету (1969 р.)

**Головний редактор
газети «Чернівці»**

об'єктів Московської олімпіади. У 2004 р. разом із композитором і співаком Павлом Дворським став переможцем фестивалю «Шлягер року» за пісню «На голос матері спіши». Кілька пісень на тексти Василя Бабуха написав композитор Остап Гавриш.

Дружина Ірина Іванівна – також випускниця Чернівецького університету. Після закінчення навчання працювала на рідному хімічному факультеті. Студентом цього вузу був і син Тарас, випускник фізичного факультету.

Життєва пристрасть Василя Івановича – мандрівки Буковинськими Карпатами. Сьогодні він готує до видання книги про унікальних людей краю «Буковинські диваки» та книгу для дітей «Сніп буковинських казок», до якої увійдуть його віршовані переспіви цих народних скарбів. Підготував також серію поштів про рідний Чернівецький університет.

Крім творчих надбань, Василь Іванович має ще й непоганий зажинок на громадській ниві. Він – депутат двох скликань Чернівецької обласної ради.

І ще одне творче захоплення його – колекціонування старожитностей та буковинських тканих поясів. Життєве кредо: «Не зникай до н'єдесталів, бійся епітетів і похвал!», а улюблений афоризм – вислів одного з римських імператорів – «Поспішай повільно!».

БАЛЬОН
Ярослав Григорович

Випускник хімічного факультету (1960 р.)

Керівник лабораторії органічного синтезу і реактивів Інституту ендокринології та обміну речовин ім. В. П. Комісаренка АМН України

Доктор хімічних наук, професор, лауреат Державної премії УРСР у галузі науки і техніки.

Народився 17 серпня 1938 р. у с. Бабині Заставнівського району Чернівецької області в селянській родині. Батьки змалечку виховували в синові працелюбство, любов до рідної землі та людей, невтомний потяг до знань. У дитинстві Ярослав мріяв стати священиком, знав напам'ять багато колядок і молитов, співав у церковному хорі.

У 8-му класі хлопець захопився хімією та математикою, але потяг до хімії переважив. Це стало поштовхом до вступу на хімічний факультет Чернівецького університету. Під час навчання брав активну участь у житті університету – був комсоргом курсу, головою спортивного товариства «Буревісник», входив до наукових гуртків, виступав із доповідями на університетських конференціях, захищав спортивну честь факультету з багатьох видів спорту, був чемпіоном області з важкої атлетики. Незабутне враження залишилося від чудових студентських років, від лекцій людей великої духовності й енциклопедичних знань, професорів: А. В. Домбровського, Г. Т. Пилюгіна, А. В. Памфілова. Запам'яталися також лекції з курсу хімічної технології, які читав професор В. П. Кравець, людина най-

вищого гатунку інтелігентності. Були й інші викладачі, в яких можна було багато чого навчитися, – Д. П. Белоцький, І. Є. Панчук, Є. П. Опанасенко, В. П. Руді, Є. Г. Іванчева. Кожен із них – особистість, справжній фанат своєї справи.

Після закінчення університету Ярослав Григорович пов'язав свою долю з наукою. Недовго працював інженером у м. Волгограді, а згодом вирішив продовжити навчання і став аспірантом Інституту органічної хімії АН УРСР, де в 1964 р. захистив кандидатську дисертацію, присвячену взаємодії азотних похідних сірки з дієновими вуглеводнями.

У 1967 р. Я. Г. Бальона було призначено керівником лабораторії органічного синтезу і реактивів Інституту ендокринології та обміну речовин МОЗ України (нині Інституту ендокринології та обміну речовин ім. В. П. Комісаренка АМН України).

Значний вплив на формування наукового світогляду молодого вченого справили його вчителі – професори А. В. Домбровський, Е. С. Левченко й академіки О. В. Кірсанов, В. П. Комісаренко.

У 1988 р. Я. Г. Бальон успішно захистив докторську дисертацію, присвячену синтезу заміщених дигалоген-етанолів, їх аналогів та похідних.

Основні напрями його наукової діяльності: пошук речовин, які б мали адренкортиколітичну, антиандрогенну, гіпоглікемічну, бактерицидну активність, цукрозамінники та впровадження найактивніших сполук у клінічну практику. Знайдені лікарські засоби (хлодитан, ніфтолід, ізодібут) широко застосовуються в ендокринології для лікування патологічних станів, пов'язаних із гіперфункцією кори надниркових залоз, раку молочної та передміхурової залоз, цукрового діабету. Заслужено увагу на увагу також його прикладні дослідження, пов'язані із забезпеченням України тиреоїдними гормонами. Нові підходи до їх синтезу дали змогу налагодити їх виготовлення на ВАТ «Фармак» (м. Київ).

Фундаментальні дослідження функціональних похідних азолів та азинів, проведені Я. Г. Бальоном та його учнями, відомі не лише в Україні, а й за її межами.

Ярослав Григорович Бальон – член двох учених рад із захисту докторських і кандидатських дисертацій в Інституті органічної хімії НАН України та в Київському національному університеті імені Тараса Шевченка, автор понад 300 наукових публікацій, винаходів і лікарських препаратів, член багатьох редколегій наукових хімічних журналів.

Щоденною підтримкою в невтомній науковій діяльності, його близьким і теплим світлом є дружина, Лариса Анатоліївна, старший науковий співробітник Інституту міського господарства. Разом виховали двох доньок. Оксана – старший науковий співробітник, кандидат медичних наук, Наталія – юрист.

Життєве кредо Ярослава Бальона: «*Живи сам і допоможи жити іншим*».

Академік Академії наук вищої школи України, доктор технічних наук, професор, член Міжнародної асоціації радіоекологів.

Народився 11 квітня 1937 р. у с. Брідок Заставнівського району Чернівецької області. Закінчивши середню школу у м. Заставна, вступив на фізико-математичний факультет Чернівецького університету, де поріднився з вищою математикою та однокурсницею – Карпенко Марією Феодосіївною.

Після закінчення вузу протягом 1959–1961 рр. подружжя працювали вчителями математики та фізики у середній школі с. Стрілецький Кут на Буковині. У 1961 р. Іван і Марія вступили до аспірантури Інституту кібернетики Академії наук України.

У 1964 р. після завершення роботи над кандидатськими дисертаціями були зараховані на посади молодших, а згодом старших наукових співробітників Інституту математики та Інституту кібернетики АН України.

З 1977 р. Іван Васильович обійняв посаду доцента, а згодом – професора Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

У 2003 р. І. В. Бейка було обрано директором Українсько-Угорського інституту кібернетики Президентського університету Міжрегіональної академії управління персоналом.

Професор Бейко створив відому у світі наукову школу оптимального моделювання, прогнозування і управління, у якій підготував 18 кандидатів і 2 докторів наук.

Іван Васильович Бейко вперше розв'язав проблему керованості неавтономних систем, знайшов достатні умови повної керованості, побудував алгоритми відшукування оптимальних керувань та екстремальних стратегій у диференціальних іграх, створив теорію розв'язуючих та асимптотично-розв'язуючих операторів, яка поглиблює й узагальнює теорію операторної чутливості та теорію оптимального керування (принцип максимуму й принцип оптимальності) на випадок негладких і збурених систем; розробив теорію розв'язуючих і асимптотично-розв'язуючих операторів для оптимізації фінансово-економічних і соціально-екологічних процесів регіонального та загальнодержавного управління, розробив методи й алгоритми відшукування оптимальних стратегій управління ієрархічно-керованими системами та відшукування оптимальноузгоджених компромісних рішень для розв'язання конфліктів в ієрархічно-керованих системах від регіональних до загальнодержавних рівнів.

Професор І. В. Бейко проводить спільні наукові пошуки з науковцями зарубіжних країн, керував спільними українсько-німецькими дослідженнями розроблень щодо новітніх інформаційних технологій, читав лекції в університетах Німеччини, Канади, Бельгії, Австрії.

БЕЙКО

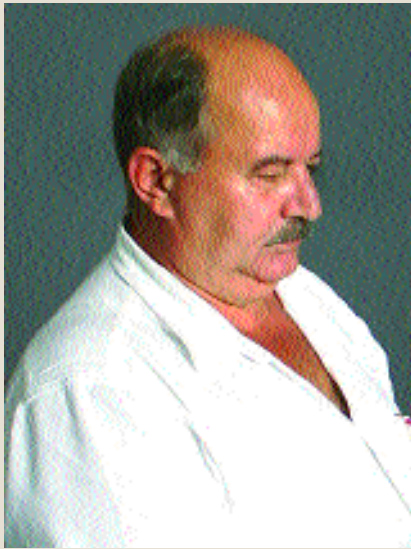
Іван Васильович

Випускник фізико-математичного факультету (1959 р.)

**Директор Українсько-Угорського
інституту кібернетики Президентського
університету Міжрегіональної академії
управління персоналом**

Іван Васильович опублікував понад 170 наукових праць, отримав авторські свідоцтва та патенти на винаходи. Нагороджений премією Міністерства освіти за кращу наукову працю. До основних його публікацій належать: «Методи й алгоритми розв'язування задач з оптимізації» (1983), «Узагальнені похідні в метричних просторах і побудова В-адекватних моделей» (1982), «Екстремальні моделі складних систем і метод декомпозиції в обчислювальному експерименті» (1982), «An Unified Solve-Operator Methodology and an Advanced Information Technology for Optimal Decision-Making in Search for New Knowledge» (1998), «Функції оцінювання інформації в теорії оптимальних агрегованих моделей і оптимальних систем» (1996), «Задачі багатокритеріального розпізнавання та оцінювання й алгоритми їх розв'язання» (2002).

Іван і Марія щасливі дітьми і внуками. Дочка Тетяна – кібернетик і поліглот (має сина Вадима – срібного призера чемпіонату світу з футболу серед студентів, сина Мирослава – чемпіона Відня з футболу, дочку Марію – чемпіонку Відня з художньої гімнастики і балерину Віденського театру опери і балету і донечку Оксанку). Син Тарас і дочка Талина – кібернетики і чемпіони України з тенісу (наука допомагає спорту, а спорт – науці).

БЛОНСЬКИЙ Іван Васильович

Випускник фізичного факультету (1972 р.)

**Завідувач відділу фотонних процесів
Інституту фізики НАН України,
керівник Центру «Лазерний
фемтосекундний комплекс»
Інституту фізики НАН України**

Член-кореспондент НАН України, доктор фізико-математичних наук, професор. Лауреат Державних премій України в галузі науки і техніки (1994, 2003 рр.)

Народився 23 червня 1950 р. у с. Серафінцях на Івано-Франківщині в родині вчителів, Василя Юрійовича та Марії Іванівни. Ще в школі юнакові дуже подобалися точні науки, особливо фізика та математика. Однак, при обранні майбутньої професії надав перевагу фізиці, захопившись лазерною справою, яка на той час почала швидко розвиватися.

Відразу після закінчення університету в 1972 р. вступив до аспірантури Інституту фізики НАН України і згодом залишився працювати в цьому закладі, як виявилось – на все життя. До 1994 р. Іван Васильович обіймав низку посад: молодшого, старшого, провідного та головного наукового співробітника. Протягом 1994–2004 рр. працював заступником директора з наукової роботи. У 2005 р. І. В. Блонського було призна-

чено керівником міждисциплінарного Центру «Лазерний фемтосекундний комплекс» НАН України при Інституті фізики та завідувачем відділу фотонних процесів Інституту фізики.

Основні наукові інтереси Івана Васильовича охоплюють фізику наноструктур, оптику та спектроскопію кристалів, лазерну фізику та техніку, наукове приладобудування. До його основних наукових досягнень належать: розвиток нового напрямку – фотоакустичної спектро-мікроскопії неоднорідних середовищ; виявлення нових дисипативних механізмів, які визначають основні закономірності поглинання світла в кристалах із вираженим фононним ангармонізмом; відкриття ефекту фотогенерації звуку гігантської інтенсивності; передбачення та підтвердження розмірного ефекту в енергообміні між електронними та гратковими збудженнями й електронному оже-розсіянні в напівпровідникових наночастках; виявлення явища лазерно-індукованого плазмового травлення прозорих матеріалів; створення надплотужних лазерних комплексів в ультрафіолетовому діапазоні спектра та лазерні комплекси для прецизійного мікрооброблення тощо.

Іван Васильович Блонський поряд із науковою, активно займається громадською діяльністю. Він – заступник голови експертної ради ВАК України, член ради Фонду фундаментальних досліджень Міністерства освіти і науки України, член редакційних колегій трьох наукових періодичних видань, державний експерт країн СНД із лазерних техніки та технологій тощо.

І. В. Блонський підтримує тісні зв'язки з рідним університетом – відвідує вчені ради фізичного факультету, проводить спільну наукову роботу з оптики наноструктур; виступає опонентом дисертаційних робіт, виконаних в університеті.

Автор близько 200 наукових праць, серед яких дві монографії.

Дружина Тамара Іванівна – вчитель історії. Старший син Роман, навчається у Київському інституті ортопедії та травматології, молодший Олег – учень 10-го класу середньої школи.

Обравши за основну діяльність точну науку, Іван Васильович не забуває своїх захоплень – цікавиться театром і спортом, любить українську пісню, колекціонує марки.

З юних літ І. В. Блонський запам'ятав нехитру батьківську науку:

*«Ти добре, сину, проживеш,
Як знатимеш, куди ідеш,
І як зумієш там, де став,
Стояти так, щоб ти не впав...»*

Кандидат хімічних наук, професор. Відмінник освіти України.

Народився 15 лютого 1936 р. у с. Шишківцях на Буковині у селянській родині Василя Семеновича та Дар'ї Семенівни. Все життя батьки віддали важкій праці на землі. У матері була мрія, щоб її сини отримали вищу освіту, і, оскільки батько після війни в сім'ю не повернувся, докладаючи неймовірних зусиль, вона самотужки досягнула цієї мети. Закінчивши початкову школу в рідному селі, перейшов до Клішківцевої середньої школи, після чого Онуфрій Васильович був призваний до лав Радянської армії.

Повернувшись зі строкової служби, О. В. Білий вступив на хімічний факультет Чернівецького університету. Під час навчання брав активну участь у житті студентства – був головою студентської наукової ради університету, головою студкому, секретарем комсомольської організації факультету.

Здобувши вищу освіту, Онуфрій Васильович вирішив продовжувати навчання і вступив до аспірантури на кафедру фізичної хімії рідного факультету. Дисертаційну роботу, пов'язану з дослідженням електрохімічних процесів у розчинах солей нікелю, розробляв під керівництвом відомого не лише в Україні, а й за її межами вченого – професора А. В. Памфілова. Після захисту дисертації й отримання вченого звання кандидата хімічних наук у 1966 р. переїхав до м. Черкас, де став працювати у педагогічному інституті, спочатку на посаді старшого викладача, потім завідувача кафедри хімії. Протягом 1974–1984 рр. обіймав посаду проректора з навчальної роботи, а з 1985 р. – завідувача кафедри загальної та неорганічної хімії хімічного факультету.

Нинішнє коло наукових інтересів Онуфрія Васильовича пов'язане з використанням вольтамперомет-

Онуфрій Васильович у колі своїх студентів

БІЛИЙ Онуфрій Васильович

Випускник хімічного факультету (1963 р.)

**Завідувач кафедри
загальної та неорганічної хімії
Черкаського національного університету
імені Богдана Хмельницького**

ричних методів для дослідження електродних процесів і квантово-хімічного підходу до обґрунтування їх механізмів. Під його керівництвом підготовлено та захищено чотири кандидатські дисертації.

О. В. Білий – автор понад 80 наукових і науково-методичних праць. Під грифом Міністерства освіти і науки України вийшли: збірник «Задачі і вправи з фізичної і колоїдної хімії» (у співавторстві з дружиною, Л. М. Білою), посібник «Фізична хімія», посібники для вищої школи.

Нагороджений медалями Макаренка та «Ветеран праці», грамотами Міністерства освіти та керівництва обласних адміністрацій.

Онуфрій Васильович, незважаючи на значну завантаженість, регулярно відвідує спортивний зал, захоплюється українськими піснями (сам неодноразово виконував їх). Нині якомога більше часу намагається приділити своєму хобі – бджільництву.

Разом із дружиною Людмилою – також випускницею Чернівецького університету, виховали двох синів. Підрастають троє онуків.

БОЙЧУК Василь Іванович

Випускник фізичного факультету (1975 р.)

**Директор інституту фізики,
математики й інформатики
Дрогобицького педагогічного
університету імені Івана Франка**

Доктор фізико-математичних наук, професор, завідувач кафедри теоретичної фізики. Відмінник освіти України.

Народився 3 червня 1953 р. у с. Іллінцях Снятинського району на Івано-Франківщині в родині Івана Никифоровича та Наталії Василівни.

Природний потяг Василя до вивчення математики і природничих дисциплін розвинувся ще в школі, де вчителі з математики та фізики зуміли зацікавити хлопця цими науками. З сьомого класу він брав участь у районних шкільних олімпіадах з математики та фізики. Тому юнак без вагань вступив на фізичний факультет Чернівецького університету. Після здобуття вищої освіти продовжив навчання в аспірантурі Чернівецького університету.

Трудову діяльність Василь Іванович розпочав у рідному університеті, де працював молодшим науковим співробітником кафедри теоретичної фізики. У січні 1980 р. пройшов за конкурсом на заміщення вакантної посади викладача кафедри теоретичної фізики Дрогобицького педагогічного інституту ім. Івана Франка, а у вересні того самого року захистив кандидатську дисертацію.

Вперше В. І. Бойчук став завідувачем кафедри теоретичної фізики Дрогобицького педагогічного університету у 1987 р. і обіймав цю посаду протягом п'яти років. У 1992–1995 рр. Василь Іванович працював над докторською дисертацією і в 1995 р. повернувся до завідування кафедрою вже як доктор фізичних наук.

У 1996 р. на раді фізико-математичного факультету Василя Івановича Бойчука було обрано деканом факультету.

У 2001 р. у Дрогобицькому педагогічному університеті було створено перший інститут. Ним став Інститут фізики, математики й інформатики. З часу створення і до сьогодні його очолює Василь Бойчук.

Поряд з організаційною роботою, Василь Іванович займається науковою діяльністю. Він – автор понад 100 наукових статей. Під керівництвом В. І. Бойчука було захищено п'ять кандидатських дисертацій. В Інституті з ініціативи Василя Івановича планується створення наукової школи з теорій фізичних властивостей наногетеросистем.

Василь Іванович Бойчук – голова вченої ради інституту фізики, математики та інформатики ДДПУ, член вченої ради Дрогобицького педагогічного університету ім. Івана Франка, спеціалізованої вченої ради із захисту кандидатських і докторських дисертацій Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

У житті В. І. Бойчука визначальну роль відіграв Чернівецький університет, тому зв'язок із ним він підтримує і нині. Цей зв'язок полягає у спільних наукових дослідженнях і систематичних семінарах, роботі у спеціалізованій раді університету.

Зважаючи на активну організаційно-наукову діяльність, мало часу залишається на дозвілля та захоплення, до яких у Василя Івановича належать туристичні та ділові поїздки (свого часу Василеві Бойчуку довелося побувати в Польщі, Словаччині, Угорщині, США, Хорватії) та художня література.

Разом із дружиною, Уляною Василівною, випускницею Івано-Франківського медичного інституту, яка нині працює головним лікарем санаторію-профілакторію Дрогобицького педагогічного університету, виховали двох дітей. Донька, Наталія – випускниця Дрогобицького педагогічного університету, кандидат педагогічних наук, працює старшим викладачем факультету романо-германської філології цього навчального закладу. Син Андрій – випускник Тернопільської академії народного господарства, нині – магістрант Жешовського університету інформатики та бізнесу (Польща).

Василь Іванович Бойчук вважає: *«Життя вчить, що будь-яку роботу треба виконувати якнайкраще, бо завжди вийде гірше, ніж планувалося»*, тому й керується цим кредо на життєвому і професійному шляху.

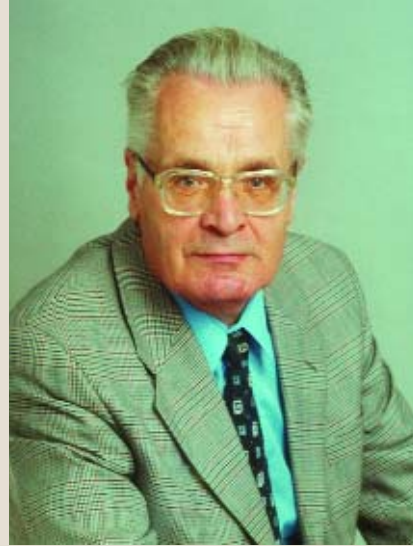
Член Національної спілки письменників та Національної спілки журналістів України. Заслужений працівник культури України.

Народився 28 жовтня 1937 р. у с. Богданівці на Хмельниччині в селянській родині. Неписьменні батьки, колгоспники Яків Володимирович і Домка Микитівна, все робили для того, щоб «вивести в люди» найменшого сина. Старші, Іван та Василь, загинули під час Другої світової війни. Один із синів, Олександр, зазнав поневірянь в «остарбайтерах» в Австрії.

Володимир закінчив Богданівську семирічку, а потім Базалійську середню школу. «Чернівці і Чернівецький університет, – згадує В. Я. Бурбан, – були для мене, «обдергуса» з периферії, відкриттям світу – яскравого, дивовижного і неповторного. Святе студентське братство, резиденція митрополитів, що дала прихисток філологам, турботливі й мудрі викладачі – це було те богоспасенне середовище, в якому ми ставали на крило, «гризли граніт науки». Для мене Чернівці – місто, простерте до сонця, а університет – осяяний сонцем Храм духу і мислі. Гуртожиток на вул. Радищева був цілодобовим дискусійним клубом. Назавжди запам'ятовуються «трудові десанти» у колгоспи Буковини і Кіровоградщини (під орудою молодого й запального інтелектуала, нині доктора філології Анатолія Романовича Волкова). І, звичайно, «шпаціри» по вул. О. Кобилянської, де тоді можна було побачити найвродливіших, як нам здавалося, красунь світу...»

Отримавши диплом філолога (вчителя російської мови і літератури), працював завучем Великоведмедівської восьмирічної школи на Хмельниччині. Організував сільський драмгурток, став дописувачем районної газети. Тривалий час перебував на комсомольській і партійній роботі у містах Шепетівці й Хмельницькому, працював у ЦК ЛКСМУ та ЦК Компартії України. Обіймав посади головного редактора журналів «Ранок», «Українська культура», відповідального секретаря журналу «Всесвіт», директора видавництва «Молодь», заступника голови правління Товариства книголюбів України, шеф-редактора газети «Друг читача», директора Державної бібліотеки України для юнацтва, головного редактора газети «Культура і життя» (з 2002 р.).

Володимир Бурбан – автор численних публікацій (літературознавчі та публіцистичні статті, рецензії, есе тощо), які регулярно друкуються в газетах «Дзеркало тижня», «Сільські вісті», «Урядовий кур'єр», «Літературна Україна» та ін. У його перекладах з російської, польської, білоруської до українського читача прийшли твори В. Лихоносова, В. Кон-

БУРБАН Володимир Якович

Випускник філологічного факультету (1959 р.)

Головний редактор
газети «Культура і життя»

дратьєва, О. Вампілова, Я. Пшимановського, О. Мінковського, О. Петрашкевича, В. Лукші та ін.

За публікацію статей про українських письменників, високохудожнє, оригінальне втілення українського характеру в написаних творах В. Я. Бурбан удостоєний літературно-мистецької премії ім. Івана Нечуя-Левицького.

«Духовність, – на думку В. Бурбана, – головний державотворчий чинник, тому в Україні має бути два «силових» міністерства – культури і освіти».

За успіхи в роботі нагороджений орденом «За заслуги» III ступеня, Почесною грамотою Кабінету Міністрів України.

Найкраще почувається у родинному колі. Дружина Алла Іванівна – художник-аматор. Разом виховали двох синів: Олександра, випускника історичного факультету Чернівецького університету, і Юрія. Підрастають двоє онуків – Дарина та Микита.

Життєве кредо: «Любити людей – шанувати Бога».

БУТНИЦЬКИЙ Іван Миколайович

Випускник біологічного факультету (1957 р.)

Доцент кафедри ботаніки
Тернопільського національного
педагогічного університету
імені Володимира Гнатюка

Відмінник народної освіти.

Народився 9 вересня 1935 р. у с. Вікні Городенківського району Івано-Франківської області в селянській родині. Батько, Микола Іванович, разом із матір'ю Параскевією Іванівною, займалися одноосібним сільськогосподарським виробництвом, а потім працювали в колгоспі.

Навчання розпочалося в буремні воєнні роки – в 1943 р. хлопчина пішов до першого класу у рідному селі. Після війни вчився в Коломийській, а згодом в Тишківській середніх школах. У тогочасному суспільстві Галицького краю була висока повага до людей, які здобули університетську освіту. Це стало однією з причин, що визначила шлях Івана до Чернівців. У школі вчителем біології працював випускник Чернівецького університету Данишук Василь Лук'янович, мав значний вплив на учнів. Тому юнак, не вагаючись, вступив на біологічний факультет Чернівецького університету.

В університеті того часу культ знань і науки був дуже високим. Студенти змагалися між собою за кращі оцінки, а це досягалося лише знаннями, наполегливою працею над книгами в читальних залах. Іван Миколайович спеціалізувався на кафедрі фізіології рослин, де його приваблювала можливість пізнати теоретичні основи

життєдіяльності рослин та оволодіти методами дослідження функцій рослин у їх онтогенезі з метою впливу на їх ріст і розвиток. Кафедру очолював відомий учений у цій галузі, доктор біологічних наук, професор Г. Х. Молотковський. Науковою обізнаністю, педагогічною тактовністю і доброзичливістю до студентів вирізнявся доцент Петро Олександрович Кучинський.

Здобувши вищу освіту, І. М. Бутницький за направленням працював учителем біології середньої школи у с. Доросині Рожищенського району. Через рік перейшов до середньої школи № 1 районного містечка Рожища. За сумлінну працю та зразкову організацію дослідницької роботи на пришкольній дослідній ділянці у 1959 р. його було нагороджено грамотою Міністерства освіти УРСР.

Після трьох років учительської праці на Волині за погодженням з професором Г. Х. Молотковським Іван Миколайович у 1960 р. повернувся до Чернівців на посаду лекційного асистента кафедри фізіології рослин Чернівецького університету.

У 1964 р. І. М. Бутницький пройшов за конкурсом на посаду старшого викладача загальнонаукового факультету Івано-Франківського педагогічного інституту, де викладав фізіологію рослин і ботаніку. З 1968 р. по 1970 р. завідував кафедрою агробіології цього навчального закладу.

У зв'язку зі скороченням біологічної спеціальності в Івано-Франківському педінституті в лютому 1970 р. перейшов до Тернопільського педінституту на посаду старшого викладача кафедри ботаніки. В цьому вузі Іван Миколайович працює і нині – веде теоретичний курс і практичні заняття з фізіології, мікробіології та екології рослин. У 1975 р. на вченій раді Чернівецького університету захистив кандидатську дисертацію і згодом був затверджений у званні доцента кафедри ботаніки.

У Тернопільському педагогічному інституті ім. В. Гнатюка І. М. Бутницький обіймав посади проректора із навчальної роботи (1979–1982) та ректора інституту (1982–1984), з 1988 р. й по 2003 р. завідував кафедрою ботаніки. Нині працює доцентом цієї кафедри.

Наукові інтереси Івана Миколайовича пов'язані з вивченням засобів і методів активізації фіксування молекулярного азоту бактеріями в симбіозі із сільськогосподарськими бобовими рослинами для підвищення врожаю цих культур в умовах виробництва. Наукова робота координується з відділом азотфіксації Інституту фізіології рослин і генетики НАН України. Він – автор понад 100 наукових праць, має два патенти на винаходи.

У період завідування ним кафедри та його безпосередньої ініціативи на базі Тернопільського педагогічного університету проведено дві міжнародні наукові конференції з проблем симбіотичної та асоціативної азотфіксації, а в 2003 р. – III з'їзд Товариства фізіологів рослин України. Обирався депутатом Тернопільської міської ради народних депутатів

Разом із дружиною виховав двох дітей. Підрастають двоє онуків.

Академік Академії наук вищої школи України та Української Академії історичних наук, доктор історичних наук, заслужений працівник вищої школи.

Народився 4 липня 1930 р. у м. Ружині на Житомирщині в робітничій родині. У 1936 р. родина переїхала до м. Житомира, де він і закінчив середню школу. Ще в школі хлопець захопився історією, тому й вступив на історичний факультет Чернівецького університету. Допитливого юнака одразу помітили викладачі факультету. Відомий археолог і педагог Б. О. Тимощук став брати його з собою у археологічні розкопки, залучив до роботи у складі Галицької археологічної експедиції. Завдяки йому І. І. Винокур увійшов у світ археологічної науки і пов'язав із нею все своє життя.

Закінчивши університет, майже чотири роки працював науковим співробітником Житомирського обласного краєзнавчого музею.

У 1957 р. Іон Винокур повернувся до Чернівецького університету, де створив експозицію музею вузу та працював його завідувачем, викладав курс музеєзнавства, керував археологічною практикою студентів.

У 1963 р. Іон Ізраїлевич перейшов на роботу на історичний факультет Кам'янець-Подільського педагогічного університету, якому присвятив 42 роки своєї науково-педагогічної діяльності. Обіймав посади асистента, старшого викладача, доцента кафедри загальної історії; захистив докторську дисертацію «Історія та культура черняхівських племен лісостепового Дністро-Дніпровського межиріччя».

До кола наукових інтересів професора Винокура входять дослідження слов'янських і давньоруських старожитностей першого – початку другого тисячоліття у Середньому Придністров'ї та в Правобережній Україні, дослідження проблеми літописних давньоруських міст Поділля і Південно-Східної Волині, вивчення адміністративного центру Пониззя XII–XIII ст.

Учений І. І. Винокур створив з числа вихованців і послідовників власну археологічну наукову школу. Найближчими учнями професора є О. М. Приходнюк, Л. В. Вакуленко, М. Б. Петров, В. І. Якубовський, А. Ф. Гуцал та ін.

Професор Винокур виступив визначним організатором краєзнавчого руху на Поділлі й Південно-Східній Волині. Він – один із засновників і керівників Хмельницького обласного історико-краєзнавчого товариства, постійний член правління Хмельницької обласної організації Українського товариства охорони пам'яток історії та культури, один із керівників Центру поділлязнавства Інституту історії НАН України при Кам'янець-Подільському державному університеті. Член ради Національного комітету України Міжнародної унії слов'янської археології, член наукової координаційної ради з проблем «Археологічні дослідження на території України» при Інституті археології НАН України, член наукової координаційної ради з проблем «Історичне краєзнавство в Україні» при відділенні історії, філософії та права

ВИНОКУР Іон Ізраїлевич

Випускник історичного факультету (1953 р.)

**Професор Кам'янець-Подільського
державного університету**

НАН України, член спеціалізованої ради при Інституті археології НАН України із захисту докторських і кандидатських дисертацій. Належить до редколегій журналів «Археологія», «Краєзнавство», «Наукових праць Кам'янець-Подільського державного університету: Історичні науки» та ін.

Найзначніші публікації І. І. Винокура: «Збирання і вивчення археологічних пам'яток та методика їх використання в школі» (1967), «Історія та культура черняхівських племен II–V ст. н. е.» (1972) «Нариси історії Поділля» (1990), «Історія Поділля та Південно-Східної Волині» (1993), «Бакота. Столиця давньоруського Пониззя» у співавторстві (1994), «Археологія України» (1994; 2004), «Археологія доби українського козацтва XVI–XVII ст.» (1997), «Слов'янські ювеліри Подністров'я» (1997), «Черняхівська культура: витоки і доля» (2000), «Літописний Губин. Болохівська земля. До 800-річчя міста» (2004) та ін.

Нагороджений медалями «За доблесну працю», значком «Відмінник народної освіти України». Ім'я вченого занесено до Книги пошани Хмельницької області.

З дружиною, Надією Григорівною (кандидатом біологічних наук), виховали доньку Тетяну, яка обрала шлях батьків – працює на кафедрі філософських дисциплін цього самого вузу.

ВЕКІРЧИК
Кузьма Миколайович

Випускник біологічного факультету (1957 р.)

**Професор кафедри ботаніки
Тернопільського національного
педагогічного університету
імені Володимира Гнатюка**

Кандидат біологічних наук, професор. Почесний член Українського товариства фізіологів рослин, член Товариства мікробіологів України та Національної спілки журналістів України. Відмінник народної освіти.

Народився 15 вересня 1929 р. у с. Задубрівці (нині Снятинського району Івано-Франківської області) в селянській родині Миколи Григоровича та Ганни Петрівни.

Після закінчення Задубрівської сільської школи вступив до Снятинського сільськогосподарського технікуму. Оскільки ще зі шкільної лави Кузьму Миколайовича вабили таємниці живої природи, відразу після технікуму вступив на біологічний факультет Чернівецького університету, який закінчив із відзнакою. І нині з теплотою згадує Кузьма Миколайович своїх однокурсників і викладачів, особливо доцента П. О. Кучинського та професора Г. Х. Молотковського. Саме їм вдячує він своїм становленням як особистості.

Здобувши вищу освіту, два роки працював учителем біології та хімії в середній школі с. Зелена Кельменецького району Чернівецької області.

Бажання займатися науково-дослідною роботою спонукало Кузьму Миколайовича у 1959 р. вступити до аспірантури кафедри фізіології рослин та мікробіології рідного університету, після закінчення якої у

1962 р. був направлений на посаду викладача кафедри ботаніки Уманського державного педагогічного інституту імені Павла Тичини.

Кандидатську дисертацію захистив у 1965 р. у Львівському державному університеті імені Івана Франка. У тому ж році обійняв посаду виконувача обов'язків доцента кафедри агробіології загальнонаукового факультету Івано-Франківського педінституту імені В. Стефаника. Через два роки був призначений на посаду доцента кафедри ботаніки Кременецького педагогічного інституту, який у 1969 р. було переведено до м. Тернополя. У 1988 р. К. М. Векірчику присвоїли вчене звання професора кафедри ботаніки. Працюючи нині на цій посаді, він читає теоретичні курси з фізіології рослин, мікробіології з основами вірусології, веде лабораторні заняття, навчально-польову практику, керує виконанням курсових, дипломних і магістерських робіт.

Професор Векірчик досліджує вплив елементів мінерального живлення і регуляторів росту рослин на фізіолого-біохімічні процеси, симбіотичну азотфіксацію та продуктивність квасолі звичайної і сої культурної в ґрунтово-кліматичних умовах Тернопільщини. Результати його досліджень були представлені на міжнародних, всеукраїнських, регіональних та університетських наукових конференціях, з'їздах і симпозиумах.

Кузьма Миколайович – автор і співавтор майже 250 наукових, навчально-методичних і науково-популярних статей, навчальних посібників і підручників. Упродовж 1996–2002 рр. виконував обов'язки заступника головного редактора щорічника «Українська наука: минуле, сучасне, майбутнє». У 1996 р. у журналі «Освітнянин» започаткував серію статей про дивовижні витвори природи та відомих педагогів Тернопільщини й сусідніх областей.

Кузьма Миколайович завжди займався громадською діяльністю – виконував обов'язки голови профбюро природничого факультету Тернопільського педінституту, був членом Тернопільської організації товариства «Знання», тривалий час вивчав біологію з учнями шкіл м. Тернополя і Славутського ліцею Хмельниччини тощо.

К. М. Векірчик постійно підтримує зв'язок з alma mater – відвідує кафедри фізіології рослин, ботаніки та ботанічний сад, бере активну участь у міжнародних, всеукраїнських і регіональних конференціях Чернівецького університету.

Нагороджений почесними грамотами Міністерства освіти України, медалями «Ветеран праці» та А. С. Макаренка.

Дозвілля Кузьма Миколайович віддає своїм захопленням – фотографуванню витворів природи, а також вирощуванню та навчанню розмовляти австралійських довгохвостих папуг-німф.

К. М. Векірчик як людина інтелігентна, порядна, скромна та доброзичлива за життєве кредо обрав вислів: «*Tria vitanda sunt: odium, invidia, contemptus*», що в перекладі з латини означає: «*Трьох речей треба уникати: ненависті, заздрості і зневаги*».

Народився 25 листопада 1934 р. у с. Чернятині Городенківського району Івано-Франківської області в селянській родині. Коли Микола Іванович приїздить у рідне село, його привітно зустрічають односельчани. «Слава Ісусу!» – вітається незнайоме хлоп'я (так в цьому селі вітаються – і до знайомих, і до незнайомих). «Навіки слава!» – відповідає щиро, всміхаючись, Микола Іванович і згадує своє дитинство... У святкові дні з хлоп'ятами бігали на Копівначку (так в селі називається ставок), щоб подивитися на різні народні обрядові свята, які тут відбувалися, послухати народних пісень. Микола Іванович згадує, проводи батька на фронт: не знав він тоді, що прощається з батьком назавжди. Про скрутне матеріальне становище годі й говорити... Та був у юнака нецінний скарб – книжки. Читав він їх довгими вечорами, з ними і пішов у світ науки, долаючи всі матеріальні труднощі.

У 1952 р. М. Ганущак успішно закінчив Городенківську середню школу і вступив на хімічний факультет Чернівецького університету, де відразу зацікавився дослідницькою роботою. Він щороку виступав із доповідями на університетських конференціях. Переддипломну практику М. І. Ганущак проходив у Москві, в Інституті органічної хімії ім. М. Зелінського АН СРСР.

Значний вплив на формування світогляду Миколи Івановича мав талановитий хімік і наставник Андрій Домбровський. Він допоміг упорядкувати результати дипломної роботи Миколи Ганущака у вигляді двох статей, які були надруковані в Українському хімічному журналі.

Основними напрямками наукової роботи М. І. Ганущака є широкопланові дослідження взаємодії ароматичних діазонієвих солей із ненасиченими сполуками. Ці дослідження покладені в основу його докторської дисертації, яку він успішно захистив у 1973 р. у Ленінградському технологічному інституті. Під його керівництвом було опрацьовано нові реакції йод- і тіоціанаторилювання (каталітичний і некаталітичний варіанти) та аренсульфонілювання ненасичених сполук, їх аніонарилювання, зроблено вагомий внесок у дослідження реакції арилювання похідних фурану солями арендіазонію.

Вдало склалася і педагогічна кар'єра Миколи Івановича. Починав її вчителем фізики і хімії в Рукшинській школі Хотинського району Чернівецької області. Протягом 1962–1976 рр. працював старшим викладачем, доцентом, а потім професором кафедри органічної хімії Чернівецького університету. Останні 25 років М. І. Ганущак очолював кафедру органічної хімії Львівського університету, а нині є професором цієї кафедри.

ГАНУЩАК Микола Іванович

Виpusкник хімічного факультету (1957 р.)

Професор
Львівського національного університету
імені Івана Франка

Микола Іванович блискуче читає лекції з курсу органічної хімії. Про лекції професора Ганущака та його навчальні посібники захоплено згадують сотні випускників Львівського університету, які самі вже стали науковцями. Тільки серед найближчих учнів Миколи Івановича 14 кандидатів і два доктори хімічних наук. Проте коло науковців, які вважають М. І. Ганущака своїм учителем, значно ширше, адже він причетний до створення численної школи відомих хіміків. Крім того, він – член Спеціалізованої вченої ради із захисту кандидатських та докторських дисертацій.

Науковий доробок професора М. І. Ганущака становить понад 400 публікацій, 48 авторських свідоцтв і патентів, із яких 5 впроваджено у виробництво, за що має відзнаку «Винахідник СРСР».

Микола Іванович приїжджає в Чернятин, щоб поклонитися могилам своїх рідних, героям-односельчанам, які полягли за Україну. А земляки відповідають йому великою любов'ю і пишаються тим, що в їхньому селі народився відомий хімік – Микола Іванович Ганущак.

ГАЛЯБАРДА
Степан Петрович

Випускник філологічного факультету (1973 р.)

Директор другої програми
Українського радіо «Промінь»

*З*аслужений діяч мистецтв, поет-пісняр.

Народився 2 грудня 1951 р. у мальовничому селі Суходіл Гусятинського району на Тернопільщині. З дитячих та юнацьких літ, ще навчаючись у Суходільській восьмирічній та Гусятинській середній школі, полюбив Степан рідне слово та пісню. Запала вона йому в душу ще тоді, коли чув мамину колискову, слухаючи як співають на весіллях чи просто йдучи з поля додому співають його односельці. І думалося не раз – які ж талановиті й співочі наші люди, як уміють виливати свої почуття, глибокі й чисті, як джерельна вода. І десь у глибині свідомості у Степана народилося таємниче бажання навчитися володіти словом.

Тому, коли настав час обирати професію, довго не вагався. Вступив на філологічний факультет відділення української мови та літератури Чернівецького державного університету.

Навчання Степан Петрович пригадує як найякравіші роки своєї юності, коли він нарешті доторкнувся до глибин рідного слова, висот світової поезії, коли полилися з його душі і лягли на папері віршовані рядки, що згодом стали піснями, які співає нині увесь світ.

Та дорога до вершин, як правило, не рівна і не близька. Тож і слово Степана Галябарди не відразу дійшло до людей. Трудову діяльність розпочав з 1973 р. літературним працівником у Чортківській районній газеті. А потім так склалася доля, що довелося 10 років займатися комсомольськими справами – лектор, керівник лекторської групи, заступник завідувача відділу пропаганди і культмасової роботи Тернопільського обкому комсомолу.

Упродовж 1977–1979 рр. Степан Петрович навчався на відділенні журналістики у Вищій комсомольській школі при ЦК ВЛКСМ, а після її закінчення аж до 1984 р. працював у ЦК ЛКСМУ.

Та весь цей час жили в його душі спогади про зустрічі з молодими на той час українськими співаками Назарієм Яремчуком та Василем Зінкевичем, які заспівали «Червону руту». Можливо, саме вони допомогли Степану Галябарді дістати з глибин своєї генетичної пам'яті високі ноти любові до української пісні і стати поетом-піснярем.

У 1984 р. С. П. Галябарда повернувся до творчої журналістської праці. Два роки він оволодівав навиками телевізійного журналіста, а з жовтня 1986 до березня 1992 р. очолював радіостанцію «Молода гвардія» Держтелерадіо України. Саме тут розквітнув талант Степана Петровича як поета-пісняра. Він почав активно співпрацювати з композиторами Оле-

Степан Петрович Галябарда з дружиною Людмилою та сином Андрієм

гом Слободенком, Остапом Гавришем, Павлом Зібровим, відомими виконавцями Аллою Кудлай, Віталієм Білоножком, Лілією Сандулесою, Іво Бобулом, Олександром Тищенком, Олегом Марцинківським і багатьма іншими виконавцями. І згодом полинули зі сцен палаців культури, ефіру радіо та телебачення тужливо-щемлива «На Україну повернись», ніжно-ліричні «Я любив тільки вас», «Не поверну човен» і багато інших пісень та романсів, написаних на слова Степана Галябарди. А в пам'ять про Назарія Яремчука була створена досить популярна нині «Яворина». Пісня, написана ніби на одному подиху поета, проникає до найглибших потаємних куточків душі кожного з нас і нікого не залишає байдужим.

Особливим творчим доробком Степана Галябарди є музична шоу-вистава «Я – Роксолана», написана у співавторстві з композитором Арнольдом Святого-ровим і поставлена на сцені Івано-Франківського обласного музично-драматичного театру у 2001 р. У ній уперше в Україні оспівали славетну землячку з Рогатина як величну і мужню жінку, державного і громадського діяча Туреччини середини XVI ст.

С. П. Галябарда – один із перших організаторів пісенних фестивалів і конкурсів у час проголошення незалежності України. Він провів бенефіси Алли Кудлай, Павла Зіброва, Олега Марцинківського, перший фестиваль українського романсу «Романси Славутича» (1993), організовує щорічний фестиваль української військової пісні, який проходить у м. Вінниці.

Степан Петрович Галябарда – автор книжок поезій «Не поверну човен» («Молодь», 1991), «На Україну повернись» («Український письменник», 1994), «Догорає калина» («Збруч», 1997), книги пісень з Павлом Зібровим «Я чекаю тебе», літературного запису життя Левка Лук'яненка «За Україну, за її волю» («Самостійна Україна», 1992) та чотирьох аудіо-альбомів пісень.

Багато років поруч зі Степаном Петровичем в успіхах і невдачах на таких нерівних життєвих стежках дружина Людмила Георгіївна – учитель Київської загальноосвітньої школи № 139. Разом вони виховали сина Андрія, який здобув фах юриста і нині працює старшим офіцером Державної прикордонної служби України.

Степан Галябарда і Василь Зінкевич на ювілейному вечорі Степана Петровича.
Палац культури «Україна», 2001 р.

ГДИЧИНСЬКИЙ Богдан Петрович

Випускник історичного (1991 р.) і
юридичного (1996 р.) факультетів

**Заступник голови правління
ВАТ «Укрнафта»**

У член опікунської ради Чернівецького національного університету ім. Юрія Федьковича.

Народився 10 жовтня 1957 р. у с. Семаківці на Івано-Франківщині в родині хліборобів, Петра Михайловича і Ольги Юріївни. Завдяки батькам Богдан став людиною надзвичайно працелюбною, з великим потенціалом творчої енергії, сильною волею та рішучим характером.

Після закінчення Замулинецької середньої школи та проходження строкової служби одружився і розпочав роботу в органах внутрішніх справ, де обіймав посади молодшого, середнього та старшого начальника складу. Поєднуючи роботу з навчанням, у 1984 р. закінчив Коломийський технікум, після чого вступив до Чернівецького державного університету на один із найпрестижніших факультетів – історичний. Факультет розташовувався в центральному корпусі колишньої резиденції буковинських митрополитів. Чудові архітектурні споруди XIX ст. зберігали в собі дух і традиції епохи, що знайшла своє відображення в атмосфері колективізму, толерантності та порядності, яка панувала на факультеті.

Роки навчання стали справжньою школою життя, сприяли не лише здобуттю професії історика і

розширенню світогляду, а й виробили вміння аналізувати й узагальнювати події, знаходити правильні рішення. Цьому сприяли чудові викладачі факультету – професор Василь Миколайович Холевчук, доценти Тадей Степанович Яценюк, Петро Іванович Яценюк, Любомир Павлович Михайлина, Тамара Володимирівна Марусик, а також декан історичного факультету, професор Юрій Іванович Макар і декан юридичного факультету Петро Станіславович Пацурківський. Спілкування з ними сформувало професіоналізм, риси інтелігентності, почуття обов'язку, гумору та оптимізм Богдана Петровича.

Після закінчення університету Б. П. Гдичинський продовжив працювати в системі УМВС на Івано-Франківщині. Вдумлива і самовіддана праця швидко привернула до нього увагу керівництва, тому вже в 1988 р. енергійний офіцер очолив відділення державтоінспекції Коломийського міського відділу. Протягом 1995–2000 рр. Богдан Петрович працював заступником начальника управління Івано-Франківського обласного ДАІ, а згодом і начальником цього управління, заступником начальника УМВС у Івано-Франківській області, заступником начальника департаменту МВС України. Перебуваючи в органах внутрішніх справ, отримав звання полковника.

Прагнення до самовдосконалення і робота на керівних посадах у міліції вимагали ґрунтовніших знань із теоретичної та практичної юриспруденції, тому в 1992 р. Богдан Петрович став студентом юридичного факультету Чернівецького університету імені Юрія Федьковича, який закінчив екстерном.

Незважаючи на брак часу у зв'язку з активною професійною діяльністю, Богдан Гдичинський пише й друкує книжки: «Довідник державтоінспектора», «Організаційно-правові аспекти допомоги потерпілим у ДТП», «На допомогу водіям», «Учасникам дорожнього руху про безпеку», «Водіям про безпеку дорожнього руху», «Автобукварик» (посібник для дошкільнят і молодших школярів). Став ініціатором і безпосереднім організатором створення музею ДАІ Прикарпаття. За його безпосередньої участі організовано унікальний оркестр ДАІ Івано-Франківської області.

У 2000 р. утворилося Державне управління справами Президента України, в якому Б. П. Гдичинський обіймав посади завідувача відділу, заступника начальника управління, начальника управління, а згодом заступника керівника Державного управління справами Президента України. З 2003 р. працює заступником голови Правління ВАТ «Укрнафта».

Б. П. Гдичинський завжди активно займався громадською діяльністю. Упродовж 1990–1994 рр. був депутатом Коломийської міської ради народних депутатів 1-го демократичного скликання. Кандидат у народні депутати України 1994 р. У березні 1998 р. був обраний депутатом Івано-Франківської обласної ради.

Богдан Петрович не пориває зв'язків з рідним університетом, під керівництвом професора Ю. І. Макара працює над кандидатською дисертацією. Особливу увагу приділяє історико-політичним проблемам сучасності. Основні положення своїх наукових інтересів виклав у доповіді «Становлення представницької влади в Україні на початку 90-х років ХХ ст.» на П'ятому Міжнародному конгресі українців і публікаціях «Регіональні аспекти сучасної української державності та позиція українських політичних партій», «Ідея федералізму в Україні та її відображення в позиціях політичних партій». Його постійно запрошують на наукові конференції, які проходять в університеті, є завжди бажаним гостем на зустрічах із однокурсниками та студентами факультету.

За багаторічну сумлінну працю Богдан Петрович відзначений урядовими нагородами: Заслуженого юриста України, Хрестом «Слави» (відзнака МВС України); «За бездоганну службу в Державтоінспекції» 2-го ступеня; «Почесним знаком МВС України»; орденом Святого князя Костянтина Острозького (відзнака Тернопільської єпархії УАПЦ).

Посади, які обіймав Б. П. Гдичинський, ніколи не відмежовували його від людей. Високий професіоналізм, уміння організувати колектив і досягати поставленої мети, порядність і доброзичливе ставлення до колег завжди були його характерними рисами. Тому де б він не був – завжди користувався і користується авторитетом та повагою.

Вільний час, якого завжди так не вистачає, Б. П. Гдичинський присвячує родині, друзям, спорту й музиці. Гордістю, опорою та надійним тилом є його родина: мати Ольга Юріївна, теща Ванда Казимирівна, брат Ярослав, дружина Людмила Василівна, дочка Богданка, зять Володимир, син Віталій і внучка Діана. Саме вони завжди поруч, завжди з ним ділять радість і негаразди, сміх і сльози.

У родинному колі

Серед критеріїв, які характеризують особистість, найвищим і найціннішим Б. П. Гдичинський безпідставно вважає людяність. Вона, на його думку, повинна бути притаманна і звичайному працівникові, і високому посадовцю. Тільки тоді можна побудувати таке українське суспільство, в якому поряд із верховенством права процвітатимуть злагода і добро.

«Якщо можеш – поспішай допомогти людям», – життєве кредо Богдана Петровича, яке стало визначальним у житті і приносить вагомий позитивні результати.

Ділова зустріч делегації Державного управління справами Президента України у мерії Москви, 2002 р.

ВІД
ЗНАНЬ
ДО
УСПІХУ

ГАСЮК
Петро Петрович

Випускник історичного факультету (1978 р.)

**Перший заступник голови
Чернівецької обласної державної
адміністрації**

*Ч*лен опікунської ради Чернівецького національного університету ім. Юрія Федьковича.

Народився 30 січня 1951 р. у с. Дормідонтівці Хабаровського краю (Росія). Закінчивши Путильську середню школу в Чернівецькій області, проходив строкову військову службу в ракетному дивізіоні Радянської армії.

Повернувшись зі служби, Петро Петрович вступив на історичний факультет Чернівецького університету, де здобув фах викладача історії та суспільствознавства.

Трудова діяльність П. П. Гасюка розпочалася відразу після здобуття вищої освіти. З 1978 р. він працював викладачем історії у технікумі, а згодом – директором школи № 16 м. Чернівців.

У 1990 р. Петра Петровича було обрано депутатом Чернівецької міської ради. З 1992 р. він припинив педагогічну діяльність і перейшов на державну службу – працював начальником відділу в справах національностей і міжнародних зв'язків Чернівецького облвиконкому, потім обласної ради народних депутатів, а в 1994 р. його обрали депутатом цієї ради. Протягом 1995–1996 рр. П. П. Гасюк працював начальником управління у справах національностей і міграції Чернівецької обласної державної адміністрації, а в 1996 – 1998 рр. – заступником голови Чернівецької обласної державної адміністрації. За роки «першої демократії» (так Петро Петрович називає перший період своєї державної служби в Чернівецькій обласній державній адміністрації) багато зробив для консолідації й налагодження міжнаціональної злагоди, миру та спокою в багатонаціональному буковинському краї. З цих питань він став найбільшим авторитетом, і нині є знаковою фігурою в проблемах міжнаціональних відносин не тільки на Буковині а й за її межами.

З липня 1998 р. Петро Петрович Гасюк перебував в опозиції до «кучмівського» режиму – очолив обласну організацію Всеукраїнського об'єднання ПП «Батьківщина». Протягом 1998–2005 рр. обіймав посаду начальника департаменту науково-громадської організації «Європейський інститут інтеграції і розвитку».

У час підготовки та проведення президентських виборів 2004 р. був активним агітатором за нинішнього Президента України В. А. Ющенка. Петро Петрович Гасюк брав активну участь у Помаранчевій революції, очолював демократичні «десанти» під час виборів до південних регіонів України.

У лютому 2005 р. Указом Президента України Петра Петровича Гасюка призначено першим заступником голови Чернівецької обласної державної адміністрації.

Народився 1 травня 1958 року в с. Чернятині Городенківського району Івано-Франківської області. У тісній селянській хаті зростали троє хлопців. Василь – середущий. Більше ніж дитячі пустощі й щоденна праця по господарству, запали йому в душу оповіді діда Юрка. Старий був залюблений в історію, знав фольклор, шанував народні традиції. Свої знання та любов до рідного краю передавав онукам. Василь, слухаючи про козацьку славу, мріяв бодай раз побачити вільний український степ, дніпровські пороги, відчутти на обличчі солоні краплі моря, що його так відважно перетинали козацькі чайки...

У 1975 р. В. Д. Гищук успішно закінчив Чернятинську середню школу. На могилі класного керівника – вчительки хімії Клавдії Панасівни Токарік – напис: «Вона за 45 хвилин вклала в душі стільки, що інші не могли дати за все життя». Перед цією людиною Василь Дмитрович і досі схиляє голову: свого часу він не зміг, а тепер вже й ніколи не зможе віддати їй належну шану.

Батьки, попри матеріальну скруту, «пустили в люди» здобувати вищу освіту всіх трьох синів. Наслідуючи старшого брата, Василь вступив на хімічний факультет Чернівецького університету. Після закінчення навчання – служба в десантних військах Радянської армії.

Любов до жінки, з якою пощастило створити міцну сім'ю, та до широких українських степів, про які так багато чув від діда Юрка, привела його до запорізького краю – у курортне місто Бердянськ. Тут він виховав сина й доньку, побудував хату та посадив садок.

Чи то життєвий досвід Клавдії Панасівни запав у душу, чи став педагогом за покликанням – вся трудова діяльність Василя Дмитровича пов'язана з освітою. А розпочав він її керівником допризовної підготовки в ПТУ № 11. Ділився з юнаками не лише знаннями, а й власним досвідом служби в армії. Через багато років від колишнього учня – ветерана Афганістану, довелося почути: «Ви мені життя врятували...»

Професійно-технічна освіта стала тією нивою, якій Василь Дмитрович не просто присвятив свої трудові будні – віддав частинку душі. Невдовзі став завучем, а згодом – директором ПТУ № 39. У нелегкі для країни, а отже й освіти, 90-ті роки відчув і відгукнувся на потреби часу: відкривав нові спеціальності, шукав способи модернізації навчального процесу, намагався дати дітям не лише диплом, а й потрібну професію, вміння, які б дали змогу втриматися у розбурханому морі життя. А ще велику увагу приділяв національному вихованню молоді: першим у Бердянську перевів свій навчальний заклад на українську мову викладання; з гордістю, на подив бердянців, повісив у передпокої училища український прапор і герб. Адже переконаний, що, як і дерево, людина не може жити без коріння, не знаючи мови, історії, не шануючи традицій свого народу. Цю життєву позицію відстоював за всіх часів, прищеплював її рід-

ГИЩУК

Василь Дмитрович

Випускник хімічного факультету (1980 р.)

Директор
Бердянського професійного
будівельного ліцею

ним дітям, учням. Любов до України для Василя Дмитровича – це не порожні слова і не висока патетика – це щоденна праця на своєму місці.

Сьогодні Василь Дмитрович Гищук очолює Бердянський професійний будівельний ліцей, якому, за словами співробітників, дав нове життя.

Розбудовується держава, будується місто-курорт Бердянськ, тож не бракує роботи майстрам кирки й кельми. А отже, щороку, щоб здобути престижну професію, до будівельного ліцею приходять юнаки й дівчата. Дещо суворий директор, розповівши абітурієнтові на співбесіді чого і як навчатимуть у ліцеї, раптом питає: «Розкажіть-но мені, будь ласка, вірш, який пам'ятаєте». – І, дивлячись на розгубленого юнака, пояснює: «Будівельник – це теж митець, має розуміти прекрасне».

Дружина Наталія Іванівна також закінчила хімічний факультет Чернівецького державного університету і працює у науково-дослідному інституті кабельної промисловості. Донька Ірина закінчила факультет журналістики Львівського національного університету, а син Дмитро – студент цього університету.

Захоплюється Василь Дмитрович українською поезією. На думку часто спадає: «Життя іде, і все без коректур...»

ГОДОВАНЮК
Василь Миколайович

Випускник фізичного факультету (1976 р.)

Голова правління – головний конструктор
ВАТ «Центральне конструкторське
біро «Ритм»

Академік Академії технологічних наук України (2005). Академік Академії зв'язку України (2002). Доктор технічних наук. Відмінник освіти України. Член опікунської ради Чернівецького університету.

Народився 14 серпня 1953 р. у м. Чернівцях. Зі шкільних років захоплювався фізикою, що вплинуло на вибір навчального закладу і факультету. Трудову діяльність розпочав інженером-технологом Особливого конструкторського бюро заводу «Кварц» – одного з флагманів вітчизняної «оборонки». Протягом 1978–1997 рр. обіймав посади майстра виробничої дільниці, начальника технологічного бюро монокристалічних фотоприймачів, заступника начальника ЦКБ – начальника дослідно-експериментального виробництва, першого заступника голови правління – головного конструктора ВАТ ЦКБ «Ритм».

У 1997 р. В. М. Годованюка обрали головою правління – головним конструктором ВАТ ЦКБ «Ритм». Василю Миколайовичу вдалося зберегти високий рівень технології виробництва, а найосновніше – колектив фахівців, здатних розробляти та впроваджувати у виробництво зразки виробів, що за своїми параметрами, якістю та надійністю відповідають світовому рівню.

За створення нових виробів фотоелектроніки працівники підприємства удостоєні понад 30 урядових нагород, чимало фахівців стали лауреатами Державних премій СРСР, УРСР та України.

У 2004 р. підприємство удостоєно міжнародної нагороди «Європейська якість». «ЦКБ «Ритм» відзначено також дипломом Міжнародної термоелектричної академії за розроблення сучасної технології та високу якість виробів фотоелектроніки з термоелектричним охолодженням, почесним дипломом Українського оптичного товариства за значні досягнення в галузі оптико- та фотоелектроніки.

Нині «ЦКБ Ритм» – головна наукова установа Мінпромполітики України з науково-технічного забезпечення напряму «Розроблення твердотільних фотоприймачів, фотоприймальних пристроїв та оптопар».

Упродовж багатьох років В. М. Годованюк органічно поєднує виробничо-дослідницьку діяльність з науковою. Після закінчення аспіратури при Чернівецькому відділенні Інституту проблем матеріалознавства НАН України (керівник, член-кореспондент НАН України, доктор фізико-математичних наук К. Д. Товстюк) у 1996 р. захистив кандидатську дисертацію, а в 2000 р. – докторську. За сумісництвом Василь Миколайович працює професором кафедри фізики напівпровідників і наноструктур Чернівецького університету. З 1997 р. очолює державні екзаменаційні комісії на інженерно-технічному і фізичному факультетах Чернівецького університету, а також є головою ДЕКУ Вищого технічного училища радіоелектроніки.

В. М. Годованюк входить до складу спеціалізованої вченої ради з присудження кандидатських та докторських наукових ступенів при Чернівецькому університеті.

Василь Миколайович входить до складу наглядової ради журналу «Технология и конструирование в электронной аппаратуре» і науково-виробничого журналу «Арсенал-XXI». Самостійно та спільно зі співавторами опублікував понад 70 наукових праць.

У 2002 р. В. М. Годованюка обрано депутатом Чернівецької міської Ради. Член комісії з питань економіки, бюджету та фінансів.

За вагомий внесок у розвиток національної економіки й інтеграційних процесів рішенням Науково-технічної ради Асамблеї ділових кіл України В. М. Годованюку присуджено нагороду «Золотий Меркурій». Василь Миколайович нагороджений Почесними грамотами Міністерства промислової політики України, Чернівецької облдержадміністрації, ювілейною медаллю «100 років від дня народження С. І. Вавилова». За особистий внесок в інтелектуальний розвиток сучасного суспільства удостоєний Міжнародної нагороди ім. Сократа.

Василь Миколайович – людина гарячої вдачі, має добре почуття гумору, захоплюється фотографуванням, автомобілями, риболовлю.

Член-кореспондент НАН України, доктор геолого-мінералогічних наук. Заслужений діяч науки і техніки України. Почесний розвідник надр. Лауреат Державної премії у галузі науки і техніки 1989 і 2000 рр.

Народився 21 жовтня 1937 р. у смт Гоша на Рівненщині. Після закінчення середньої школи у рідному селищі вступив на географічний факультет Чернівецького університету.

Здобувши вищу освіту, Петро Феодосійович почав трудову діяльність на посаді директора Красновільської восьмирічної школи і середньої школи сільської молоді на Волині.

Маючи велике бажання вдосконалити знання і займатися науковою діяльністю, у 1960 р. вступив до аспірантури Інституту геологічних наук АН УРСР, після закінчення якої залишився в інституті і за багато років пройшов шлях від молодшого наукового співробітника до директора – був старшим і провідним науковим співробітником, завідувачем лабораторії, заступником директора.

За цей час П. Ф. Гожик брав участь у вивченні четвертинних відкладів, геологічному обґрунтуванні спорудження каналу Дунай – Дніпро, Дніпровсько-Бузького гідровузла, а також морських геологічних експедиціях у Червоному морі, Атлантичному, Індійському та водах Світового океану.

Керований П. Ф. Гожиком інститут має потужний потенціал – серед його працівників 130 науковців (2 академіки, 7 членів-кореспондентів НАН України, 37 докторів та 82 кандидати наук). При інституті діють Центр аерокосмічних досліджень Землі, Центр менеджменту та маркетингу в галузі наук про Землю; наукова рада з проблеми «Гідрогеологія та інженерна геологія»; багатопрофільна аспірантура та докторантура; 4 спеціалізовані ради із захисту дисертацій. Дослідження інституту спрямовані на розроблення фундаментальних геологічних проблем, вирішення питань мінерально-сировинного комплексу України, обґрунтування наукових основ збереження та поліпшення навколишнього середовища, вивчення проблем Світового океану.

Петро Феодосійович – ініціатор створення та перший директор Центру антарктичних досліджень НАН

Підписання угоди про передачу Україні англійської антарктичної станції «Фарадей»

ГОЖИК Петро Феодосійович

Випускник географічного факультету (1959 р.)

Директор
Інституту геологічних наук
НАН України

України (1993–1997). У 1995 р. він підписав меморандум про передачу Україні британської антарктичної станції «Фарадей». Нині П. Ф. Гожик очолює Українське палеонтологічне товариство та Міжвідомчий стратиграфічний комітет України, член науково-технічної ради з досліджень Антарктики й Міжнародної комісії з вивчення четвертинного періоду, головний редактор «Геологічного журналу» й «Українського антарктичного журналу».

Петру Феодосійовичу належить понад 230 наукових праць, серед яких монографії: «Пресноводные и наземные моллюски миоцена Правобережной Украины», «Геология и металлогения юго-западной части Красного моря», «Антропогенные отложения Украины», «Геологические условия строительства Днепро-Бугского гидроузла», «Геология и металлогения Южного океана», «Геологическое строение Северного Черноморья», «Геолого-геоморфологические исследования Східноантарктичних морів Південного океану», «Понтичні прісноводні моллюски півдня України і Молдови».

Разом із дружиною Лідією Василівною педагогом за фахом, виховали двох дітей. Син Андрій – співробітник Київського національного університету імені Тараса Шевченка, донька Леся працює в ДП «Геоінформ».

ДЗЕНЗЕРСЬКИЙ Віктор Олександрович

Випускник фізико-математичного факультету (1965 р.)

**Директор Інституту транспортних систем
і технологій НАН України «Трансмаг».**
**Президент Міжнародної науково-
промислової корпорації «ВЕСТА»**

Відомий український вчений у галузі розроблення науково-технічних основ високошвидкісного транспорту на магнітному підвісі, фундатор вітчизняної школи з проблем розроблення та промислового виробництва свинцево-кислотних акумуляторів. Доктор технічних наук, професор, академік Транспортної академії України. Лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки та премії ім. О. М. Динника НАН України. Повний кавалер ордена «За заслуги».

Народився 20 серпня 1944 р. у селищі Кельменці Чернівецької області у родині Олександра Тимофійовича та Доні Іванівни Дзензерських. Після закінчення середньої школи вступив на фізико-математичний факультет Чернівецького університету за спеціальністю «Металофізика». У 1975 р. захистив кандидатську дисертацію «Визначення складу метастабільних фаз бінарних сплавів на основі свинцю», а в 1998 р. – докторську «Науково-технічні основи створення високошвидкісного наземного транспорту з використанням електродинамічної левітації».

З 1967 р. і донині працює в наукових установах Національної академії наук України – у 1967–1989 рр. інженером, молодшим і старшим науковим співробітником, завідувачем лабораторії нинішнього Інституту

технічної механіки НАНУ, у 1989–1995 рр. – керівником відділення фізико-технічних проблем транспорту на надпровідних магнітах, заступником директора з наукової роботи Інституту геотехнічної механіки НАНУ.

У 1995 р. з ініціативи В. О. Дзензерського було створено Інститут транспортних систем і технологій НАН України, який він очолює з перших днів заснування.

На початку 1990-х років спільно із групою вчених Академії наук Віктор Олександрович виступив із концепцією створення вітчизняного виробництва свинцево-кислотних акумуляторів у м. Дніпропетровську. У 1992 р. організував АТ «ІСТА», яке розпорядженням Кабінету Міністрів України було визначено головною організацією з виготовлення свинцево-кислотних акумуляторних батарей в Україні. АТ «ІСТА» – перший український завод свинцево-кислотних акумуляторів, який почав працювати з жовтня 1995 р., постійно нарощуючи обсяги виробництва й асортимент конкурентоспроможної акумуляторної продукції для всіх галузей промисловості, транспорту, зв'язку, аграрно-промислового комплексу, армії.

З 1997 р. В. О. Дзензерський очолює науково-промислову корпорацію «ІСТА», якою в 2001 р. побудовано другий акумуляторний завод із виробництва важких стартерних батарей, а також завод з переробки використаних акумуляторів, брухту свинцю у свинець і свинцеві сплави.

Віктор Олександрович водночас керує Інститутом транспортних систем і технологій НАН України, до складу якого входять 5 відділів і випробувальна лабораторія. При інституті діє аспірантура за 6 спеціальностями та докторантура за спеціальністю «Динаміка та міцність машин». В Інституті працюють 135 співробітників, серед яких – 8 докторів і 20 кандидатів наук, 2 академіки, 3 член-кореспонденти, 2 радники Транспортної академії України, член-кореспондент Російської медико-технічної академії, академік Екологічної академії, 1 заслужений діяч науки і техніки України, 6 професорів, 4 лауреати Державної премії України в галузі науки і техніки, 3 лауреати премії ім. О. М. Динника НАН України, лауреат премії О. К. Антонова НАН України, заслужений економіст України, 2 лауреати премії молодих науковців НАН України.

Президією НАН України затверджено три наукові напрями діяльності інституту: фізико-технічні проблеми створення магнітолевітуючих транспортних систем і пристроїв, засобів їх управління й енергозабезпечення; проблем механіки й аеродинаміки транспортних засобів, зокрема тих, які левітують над профільованими опорними поверхнями; проблеми створення й експлуатації високо енергоємних бортових джерел живлення для транспортних засобів.

Під керівництвом В. О. Дзензерського в інституті продовжуються теоретичні й експериментальні, фундаментальні та прикладні дослідження з розроблення на-

укових засад створення високошвидкісного магніто-левітуючого, на електродинамічному підвісі транспорту, який може здійснювати перевезення зі швидкостями 300–800 км/год поблизу поверхні землі. Основні розробки та дослідження, які виконуються при розв'язанні проблеми створення нової транспортної технології це: теоретичні дослідження тягово-левітаційного вузла; дослідно-конструкторські роботи зі створення транспортних надпровідних магнітних систем; створення експериментальної бази для досліджень надпровідних магнітних систем і макетного зразка магніто-левітуючого транспортного засобу; динаміка та стійкість руху магнітолевітуючих на електродинамічному підвісі транспортних засобів; аеродинаміка транспортних засобів. В інституті широким фронтом ведуться науково-дослідні, дослідно-конструкторські та технологічні роботи в галузі хімічних джерел струму, в першу чергу свинцево-кислотних акумуляторних батарей.

За останній час Віктором Олександровичем створені спільні підприємства, що мають на меті модернізацію існуючих і створення нових сучасних виробництв акумуляторної продукції, у тому числі за межами України.

У 2002 р. В. О. Дзензерський створив і очолив Міжнародну науково-промислову корпорацію «ВЕСТА» (Вітро-Енергетичні Сонячні Технології Акумуляуючі), м. Дніпропетровськ.

За завданням Кабінету Міністрів України фахівцями корпорації розроблено пілотний інноваційний проект «Розроблення і виробництво новітніх автономних інтегрованих систем електропостачання з використанням сонячних енергетичних систем, вітроенергоустановок та енергонакопичувачів». Постановою КМУ проект визнано «пріоритетним і особливо важливим для держави». Виконавцем проекту є ЗАТ «ВЕСТА-Дніпро», що входить до складу МНПК «ВЕСТА». Проект виконується в 3 етапи із загальним терміном виконання 2003–2008 рр.: створення виробництва нового покоління стартерних батарей – герметичних, що не потребують обслуговування (2003–2005 рр.); створення промислового виробництва герметичних індустриальних батарей – стаціонарних і тягових, що не потребують обслуговування (2005–2006 рр.); проектування, розробка та виробництво автономних вітро-сонячних систем «малої енергетики» потужністю до 30 кВт (2006–2008 рр.).

Перший етап проекту реалізовано наприкінці 2004 р. – в м. Дніпропетровську введено в дію завод ЗАТ «ВЕСТА-Дніпро» з проектної потужністю 3 млн штук умовних (60А. год.) батарей на рік. За рівнем технологічного обладнання та технологій завод не має аналогів у країнах СНД і Європи. Технічні рішення на рівні винаходів, застосовані у виробництві, захищені 25 патентами України і Росії, широко використані також власні «ноу-хау».

Віктор Олександрович – автор близько 200 наукових праць і 108 винаходів. Серед його наукових праць

На врученні Державної премії. Зліва направо: Б. Є. Патон – президент НАНУ, В. О. Дзензерський, С. Г. Касян – віце-президент МНПК «ВЕСТА», 2000 р.

можна виділити монографії: «Транспорт на сверхпроводящих магнитах» (1988) та «Высокоскоростной магнитный транспорт с электродинамической левитацией» (2001).

Талановитий організатор і науковець В. О. Дзензерський убуліває за долю української держави, за її престиж у світі.

Вміння аналітично мислити, приймати нестандартні самостійні рішення, велика працелюбність і організованість дали йому змогу зреалізувати свої мрії та ідеї. Рецептом успішної розбудови української держави та консолідації суспільства вважає ідею напруженої праці, націленої на поліпшення життя кожної людини в Україні.

У житті Віктору Олександровичу допомагає добрий вишкіл – служба в десантних військах, заняття спортом. Він – майстер спорту з боксу, з різних видів боротьби – самбо, класичної, вільної; був чемпіоном Чернівецької області, призером першості України і Збройних сил). Спорт дав здоров'я, волю до перемоги, вміння відстоювати себе.

Надійним помічником є дружина, Левченко Жанна Олександрівна, яка працює заступником генерального директора ТОВ «Трансмаг».

Наріжним каменем у його розумінні є людська честь. А батьківська наука – «Не хеґтуй простягнутою рукою» допомогла виробити відповідне життєве кредо: «Роби добро людям і вони тобі віддячать». Саме так Віктор Олександрович і виховує своїх дітей – дочку Кристину, 1992 р. народження, граючись з якою забуває усі проблеми, та сина Дениса, 1978 р. народження – молодого науковця та бізнесмена.

*Для остановки нет причин
Иду скользя,
И в мире нет таких вершин,
Что взять нельзя.*

*Среди нехоженых путей
Один – пусть мой,
Среди невзятых рубежей
Один – за мной.*

ДЕНИСИК Григорій Іванович

Випускник географічного факультету (1982 р.)

Завідувач кафедри
фізичної географії географічного
факультету Вінницького державного
педагогічного університету

Доктор географічних наук, професор. Голова Вінницького обласного осередку Всеукраїнської екологічної ліги.

Народився 7 грудня 1949 р. у с. Онуті на Буковині. Закінчивши середню школу, відразу вступив на географічний факультет Чернівецького університету,

Міжнародна конференція з антропогенного ландшафтознавства (Вінницька область, жовтень 2003 р.)

після закінчення якого розпочав трудовий шлях у Вінницькому державному педагогічному університеті спочатку асистентом, а потім – старшим викладачем, доцентом. З 2000 р. Григорій Іванович став професором, завідувачем кафедри фізичної географії.

Працюючи в університеті, Г. І. Денисик читав лекційний курс «Фізична географія України», спецкурс «Антропогенне ландшафтознавство», проводив лабораторні і практичні заняття, керував навчальною практикою студентів, підготовкою курсових та дипломних робіт.

Тривалий час Григорій Іванович працював над науковою темою «Антропогенні ландшафти Поділля та України». У 1984 р. захистив кандидатську, а в 1999 р. – докторську дисертації.

І нині Григорій Іванович бере активну участь у житті університету – організовує і проводить міжнародні конференції і науково-методичні семінари, присвячені антропогенним ландшафтам. Значну увагу приділяє популяризації географічної науки та освіти, розвитку географії, вирішенню питань охорони природи й екології Вінниччини та Поділля.

Г. І. Денисик – автор 268 наукових праць, з яких – 4 монографії: «Природнича географія Поділля», «Антропогенні ландшафти правобережної України», «Середнє Побужжя», «Лісополе України»; 6 навчальних посібників, серед яких найвідоміші «Нариси з антропогенного ландшафтознавства», «Географія Вінницької області»; 7 брошур, 76 статей. Григорій Іванович заснував і розпочав видання єдиної в Україні краєзнавчої серії книг під загальною назвою «Земля Подільська», з якої вже побачили світ 4 книги: «Простори Вінниччини», «Подільське Побужжя», «Заповідне Поділля» та «Містечка Поділля»; веде постійні рубрики в Українському географічному журналі «Перлини України», газеті «Краєзнавство. Географія. Туризм». Загалом опублікував 56 газетних статей, присвячених актуальним проблемам географії, впливу людини на природу Вінниччини та Поділля.

Під керівництвом Г. І. Денисика на природничо-географічному факультеті захищено чотири кандидатські дисертації, ще дві підготовлено до захисту.

У 1984 р. Григорія Івановича було обрано головою Вінницького відділу Українського географічного товариства. Входить до вчених рад факультету, університету, а також двох спеціалізованих вчених рад Київського національного університету імені Тараса Шевченка та Інститут географії НАН України.

Протягом 1992–2000 рр. Г. І. Денисик був керівником екологічної експедиції «Південний Буг» при Вінницькому відділенні Українського фонду культури. Результатом роботи експедиції стала книга «Вінниччина – край зелених дібров і золотих нив» та відеофільм «Гіпаніс».

Кандидат біологічних наук, професор, відмінник освіти України.

Народився 15 листопада 1944 р. у с. Вікні на Буковині. Батьки, Марія Петрівна та Микола Миколайович, були селянами, усе своє життя віддали хліборобській справі. Молодший брат, Манолій Миколайович, також хлібороб, закінчив Кам'янець-Подільський сільськогосподарський інститут, працював головним інженером, головою колгоспу «Зоря» Заставнівського району Чернівецької області.

Василь з дитинства працював разом з батьками в полі й на фермі. Ще в той час зародилося бажання докладніше вивчити рослинний і тваринний світ мальовничої Буковини. Після закінчення Вікнянської середньої школи працював механізатором у місцевому колгоспі. У 1963 р. вступив на біологічний факультет Чернівецького університету. Перервавши навчання, відслужив строкову службу в лавах Радянської армії, а вже у 1971 р. здобув спеціальність біолога, викладача біології та хімії.

В університеті Василь Миколайович захопився науковою роботою, зокрема захисту рослин, і своє навчання поєднував з роботою в Чернівецькій обласній карантинній інспекції, в обласній службі захисту рослин, в обласній сільськогосподарській дослідній станції. Ступінь кандидата біологічних наук отримав, працюючи науковим співробітником Агрономічної дослідної станції Української сільськогосподарської академії, після чого присвятив себе викладацькій діяльності. Спочатку працював у Білоцерківському сільськогосподарському інституті, а з 1988 р. – у Переяслав-Хмельницькому педагогічному інституті, де обіймав посади старшого викладача, доцента, завідувача кафедри, з 1998 р. працює проректором з економічно-адміністративної роботи. Василь Миколайович – професор кафедри біології, її завідувач, автор 45 наукових та науково-методичних праць, серед яких підручники з ботаніки для студентів педагогічних вузів. Один з ініціаторів відкриття спеціальності «Біологія» та створення природничо-географічного факультету Переяслав-Хмельницького державного педагогічного університету.

Це мудрий наставник, умілий керівник, незаперечний авторитет для студентів та колег. Він завжди прагне пізнати нове і передати набуті знання своїм учням. Кожну вільну хвилину, не зважаючи на постійну завантаженість, намагається вивчати зі студентами рослинний світ України. Під його безпосереднім керівництвом виконується вивчення фітозабруднення природної флори Середнього Придніпров'я в умовах антропогенного пресу та оптимізації екологічної ситуації.

ДЖУРАН

Василь Миколайович

Випускник біологічного факультету (1971 р.)

Проректор з економічно-адміністративної роботи, завідувач кафедри біології, професор Переяслав-Хмельницького державного педагогічного університету імені Григорія Сковороди

Нагороджений почесними грамотами Міністерства освіти і науки України.

Найбільш яскравим спогадом студентського життя є отримання єдиної «трійки» в дипломі. Оцінку виставив колишній ректор університету К. М. Леутський, який читав курс біохімії, за повільне написання формули хлорофілу. Проте В. М. Джуран із гумором та вдячністю згадує студентські роки і викладачів університету, які прищепили любов до науки, до знань, до пізнання нового світу.

Дружина Оріся Василівна працювала першим заступником голови Державної податкової інспекції м. Переяслава-Хмельницького на Київщині. Син Богдан, яким пишається Василь Миколайович, закінчив Київський медичний університет, працює лікарем-урологом в одній зі столичних лікарень.

Улюбленою фразою В. М. Джурана є вислів: «*Щастя – це коли тебе розуміють*». Василь Миколайович любить і вміє працювати, це він успадкував від своїх батьків, і переконаний, що все в житті досягається завдяки копіткій повсякденній праці.

ЄВМЕНЄВ
Олександр Олександрович

Випускник фізичного факультету (1974 р.)

**Заступник директора
Департаменту електроенергетики
Міністерства палива та енергетики
України**

Народився 30 квітня 1951 р. у с. Вовчинець Глибочького району Чернівецької області. Змалку ріс без батька. Проте, незважаючи на матеріальну скруту, мати, Майя Георгіївна, робила все можливе, щоб її сини, старший Леонід і молодший Олександр, здобули добру освіту.

Закінчивши Чернівецьку середню школу у 1968 р. О. О. Євменєв вступив на фізичний факультет Чернівецького університету. Студентські роки проминули як один день. Проте назавжди залишилися в пам'яті безліч друзів, веселі студентські вечори, сесії, численні університетські лабораторії з їх стареньким, але надійним обладнанням, студентські будівельні загони (Чернівецька область і Кустанай).

Олександр Євменєв не лише сумлінно навчався, а й брав участь у громадському житті університету, зокрема у художній самодіяльності. Бог обдарував його рідкісної краси голосом, і він здобув для свого рідного навчального закладу чимало нагород на різних конкурсах і фестивалях як співак і соліст народного самодіяльного оперного театру. Видатний український бас ХХ століття народний артист України Павло Кармалюк запрошував Олександра навчатися в нього оперному співу. Однак О. О. Євменєв надав перевагу професії інженера.

Після закінчення університету почав свою трудову діяльність майстром на чернівецькому заводі «Гравітон». Згодом став старшим інженером служби головного конструктора.

У 1980 р. Олександр Олександрович одружився з Тетяною Леонідівною Ткаченко – донькою першого директора Чернівецького заводу «Кварц» і переїхав до дружини в Київ. У столиці Олександр Олександрович працював на заводі «Ансенал» старшим майстром, начальником дільниці, керівником технологічного бюро, заступником начальника цеху.

У 1994 р. Олександра Олександровича запросили на роботу до Держкоматому України, де він пройшов шлях від спеціаліста I категорії до начальника відділу охорони праці та пожежної безпеки.

Незабаром у новоствореному Міністерстві палива та енергетики України Олександр Олександрович обійняв спочатку посаду начальника Управління охорони праці та пожежної безпеки, а нині він – заступник директора Департаменту електроенергетики.

Випускниками Чернівецького національного університету є й інші члени дружної родини Євменєвих–Ткачєнків. Зокрема, в 1961 р. закінчила історичний факультет мати Олександра Олександровича, Майя Георгіївна. Ця дивовижна жінка здобула дві вищі освіти, хоча народилася і виросла в Росії, досконало вивчила українську мову, працювала на відповідальних посадах у райкомах і обкомі партії. Нині вона пенсіонер.

Дружина О. О. Євменєва, Тетяна Леонідівна Ткаченко – випускниця фізичного факультету Чернівецького університету, працювала на заводі «Арсенал» провідним конструктором. Нині Тетяна Леонідівна – провідним економіст Національної атомної енергогенеруючої компанії «Енергоатом».

Світлої пам'яті батько Тетяни Леонідівни, Леонід Захарович Ткаченко, кавалер ордена Трудового червоного прапора, двох орденів «Знак пошани», ордена Дружби народів, ветеран Великої Вітчизняної війни, хоч і мав диплом Львівської політехніки, закінчив ще й фізичний факультет Чернівецького університету. Адже нове підприємство, яке він очолив, потребувало нових знань. За його керівництва «Кварц» був одним із передових підприємств оборонної галузі в СРСР.

Доньки Олександра Олександровича обрали собі професію ветеринарного лікаря. Старша Ірина закінчила ветеринарний інститут Київського національного аграрного університету. Молодша, Катерина, навчається на «відмінно» на п'ятому курсі того ж інституту, займається науковою роботою.

Євменєви та Ткачєнки часто збираються разом – на сімейні свята, відпочинок, люблять мандрувати в Карпатах, де мають щирих друзів. Їх об'єднують не лише родинні почуття, а й любов до рідних Чернівців і спогади про найкращі миті життя – студентські роки, проведені в Чернівецькому університеті.

Заслужений працівник освіти України. Почесний член Українського географічного товариства, член-кореспондент Української екологічної академії наук, академік Академії наук вищої школи України, дійсний член Української екологічної академії наук, дійсний член Наукового товариства імені Тараса Шевченка.

Народився 27 червня 1934 р. у с. Перерові Коломийського повіту (району) Станіславського воєводства (Івано-Франківської області) – мальовничому куточку Передкарпаття. Батьків своїх пригадає як працьовитих людей, які багато трудилися, щоб забезпечити добробут родини, віддавали дітям свою любов, привчали до порядку. Саме вони прищепили Ярославу Івановичу любов до рідного краю, землі-неньки.

У 1951 р. вступив на географічний факультет Чернівецького університету, який закінчив з відзнакою у 1956 р.

Ще навчаючись в університеті у прославлених вчителів, Я. І. Жупанський опублікував свою першу працю з картографії в науковому університетському щорічнику. Згодом це захоплення переросло у величезний список наукових праць, кандидатську та докторську дисертації.

Та спочатку була робота вчителем географії і астрономії у Дрогобицькій області, пізніше – начальником відділу обласного статистичного управління (м. Івано-Франківськ).

Повернувся Я. І. Жупанський до alma mater уже аспірантом. 1964 р. захистив кандидатську дисертацію, а 1967 р. став працювати доцентом на кафедрі економічної географії. Викладав низку географічних дисциплін, розробив нові курси (зокрема, «Виробничо-територіальні комплекси і системи»). 1981 р. Ярослав Іванович захистив докторську дисертацію, а 1983 р. йому присвоїли звання професора. Участь у всесоюзних і республіканських конференціях, симпозиумах, нарадах, з'їздах Географічного товариства – це неповний перелік тієї титанічної науково-дослідної роботи, яку проводив Я. І. Жупанський. Загалом, він є учасником майже 90 міжнародних, всесоюзних, всукраїнських з'їздів, конференцій, семінарів. Уся ця робота принесла свої результати: деканство на рідному географічному факультеті і на заочному відділенні, проректорство в Чернівецькому державному університеті, завідування кафедрами, депутатство у Чернівецькій міській раді та інші відповідальні й поважні посади. І до будь-якого виду діяльності Ярослав Іванович ставився чесно, толерантно, відповідально.

Ярослав Іванович бере участь у роботі спеціалізованих рад із захисту докторських і кандидатських дисертацій у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка та Інституті географії НАН України. З 2001 р. Я. І. Жупанський очолює спеціалізовану раду із захисту кандидатських дисертацій за двома спеціальностями в Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича.

ЖУПАНСЬКИЙ Ярослав Іванович

Випускник географічного факультету (1956 р.)

**Почесний професор, професор кафедри
географії та картографії України
Чернівецького національного
університету імені Юрія Федьковича**

Його наукові інтереси сформувалися навколо проблеми картографічного моделювання виробничо-територіальних комплексів та соціально-економічної картографії, географії промисловості, міграцій населення і трудових ресурсів, географічного краєзнавства, історії географічної науки, методики викладання географії у середній і вищій школі. Однак пріоритетним виявився напрям історії географії в Україні.

Ярослав Іванович підготував 12 кандидатів географічних наук, понад 7 його вихованців стали докторами наук. Учений опублікував і видав близько 200 наукових праць.

За визначні успіхи на науковій та викладацькій ниві у 2000 р. Ярослав Іванович одержав нагороду АН вищої школи України імені Ярослава Мудрого.

Професія географа позначилась і на уподобаннях Я. І. Жупанського, він колекціонує тематичні поштові марки із зображенням географічної карти. Ярослав Іванович – великий природолоб, любить мандрувати з учнями чернівецьких шкіл та вчителями, студентами, колегами-викладачами мальовничими куточками рідного краю. У відповідь на запитання «Як справи?» Я. І. Жупанський відповідає: «Слава Богу, зле», – таким чином він дякує Богу за все здійснене, недосяжне й омріяне.

ЗІНЧЕНКО
Олександр Олександрович

Випускник фізичного факультету (1979 р.)

Державний секретар України
(24 січня – 3 вересня 2005 р.)

*Я*скравий політичний і громадський діяч, народний депутат України, кандидат фізико-математичних наук.

Народився 16 квітня 1957 р. у м. Славути Хмельницької області в родині військовослужбовця, Олексія Михайловича (1917–1982) та медсестри Олександри Антонівни (1922–2001).

Шкільні викладачі допомогли Олександрові досягнути, що математика – це шлях до пізнання власних можливостей, філософія нестандартного мислення. Саме з таким розумінням точних наук Олександр Зінченко у 1974 р. став студентом фізичного факультету Чернівецького університету, з яким поєднав 11 незабутніх років. Це був якраз той період, коли формувався його світогляд і життєві принципи. Найяскравіші епізоди студентського життя пов'язані з безцінним спілкуванням із професором Миколою Васильовичем Ткачем, який був не лише викладачем, а й став старшим другом і порадиником. «Під його керівництвом я не просто писав свою дисертацію, а відкривав для себе непізнані істини. Саме він став свідком відкриття мною вірного рішення і завершення дисертації, яка стала першим наближенням до пізнання цілісності...»

Саме в університетських стінах зародилося розуміння та прагнення свободи, яке стало життєвою потребою і рушійною силою в професійній і політичній діяльності: «Свобода – це самостійність, це здатність жити самостійно, це бажання свободи у всіх її вимірах, це можливість реалізувати власні інтереси і, нарешті, це воля і здатність діяти. Адже свобода не передбачає спостережного погляду. Свобода – це надзвичайно активний термін, це термін, який визначає дію».

Після закінчення університету Олександр Олександрович працював інженером науково-дослідного сектора кафедри теоретичної фізики, був аспірантом, молодшим науковим співробітником. У 1990 р. став одним із засновників Руху демократичних реформ. З жовтня 1991 р. до серпня 1992 р. – голова виконкому координаційної ради ЦК ВЛКСМ. Протягом 1989–1992 рр. навчався в Академії суспільних наук за спеціальністю «Політологія» у Москві.

У 1995 р. став генеральним директором «Української незалежної ТВ-корпорації» (телеканал «Інтер»). Народний депутат України 3 і 4 скликань. У 2002–2005 рр. обіймав посаду заступника Голови Верховної Ради України, був лідером фракції СДПУ(о). У 2003 р. вийшов із СДПУ(о). З липня 2004 р. Олександр Зінченко керував виборчим штабом Віктора Ющенка.

Громадська діяльність Олександра Олександровича – це численні зустрічі, спілкування з чудовими людьми, які є для нього невичерпним джерелом мудрості та незгасаючого оптимізму.

Коло наукових інтересів Олександра Зінченка охоплює фізику, суспільні відносини та засоби масової інформації. Він захистив дисертацію «Вплив магнітного поля на екситонні спектри напівпровідникових кристалів» (1982), опублікував наукові праці з фізики напівпровідників, статті з теорії молодіжного руху, роботи, присвячені суспільним відносинам, глобальним інформаційним системам і ролі ЗМІ в сучасних умовах.

З рідною alma mater Олександр Олександрович постійно підтримує тісні зв'язки. «Коли приїжджаю на рідну землю, люблю пройтися подвір'ям університету, вдихнути на повні груди студентського повітря, згадати викладачів, які заклали в мене силу волі, незламність духу та віру в те, що немає нічого неможливого в житті. Потрібно лише дуже прагнути та докладати зусиль».

Олександр Олександрович вільний час присвячує читанню та спілкуванню з родиною, любить музику, займається карате. Разом із дружиною, Іриною, виховує двох доньок – Катерину й Олександру.

У житті Олександр Зінченко керується такими двома висловами: «*Розумна людина не може стати абсолютно відкритою книгою*», *тому що вона кожного дня розвивається*» і «*Правду не можна відкласти на завтра*».

Академік Міжнародної кадрової академії, член-кореспондент Академії інженерних наук України, заслужений працівник сільського господарства України. Кандидат економічних наук. Голова ради громадської організації «Земляцтво Тернопілля» в м. Києві.

Народився 6 вересня 1961р. у с. Юр'ямполі Борщівського району Тернопільської області, де і провів своє дитинство. Батько Василь Степанович працював у колгоспі водієм; мати Дарія Степанівна – у приватному господарстві, а після колективізації в західних областях України – в колгоспі.

Виростаючи в хліборобській родині, Володимир просто не мислив для себе іншої професії, аніж та, яку він невдовзі обрав. І ось уже майже три десятиліття сумлінної праці він віддав сільському господарству.

Починав свою трудову діяльність у 1977 р. трактористом у колгоспі. Ще навчаючись на загально-технічному факультеті Чернівецького університету, в 1981 р. почав працювати на інженерних, а згодом і керівних посадах у господарствах рідного Борщівського району. З метою вдосконалення своїх професійних навичок вступив до Одеського політехнічного інституту, по закінченні якого здобув спеціальність інженера-механіка. Враховуючи високий професіоналізм, організаторські здібності та сумлінне ставлення до праці, у 1998 р. його призначили першим заступником, а потім і головою Борщівської районної державної адміністрації Тернопільської області. На цих посадах Володимир Васильович працював до вересня 1999 р.

Відчуваючи потребу реалізувати свої знання і досвід роботи на загальнодержавному рівні, В. В. Іванишин обіймав посаду заступника начальника Департаменту науково-технічної політики Міністерства аграрної політики України. З травня 2000 по серпень 2003 р. він працював заступником, першим заступником генерального директора Державного лізингового підприємства «Укragenrolізинг», першим заступником голови правління, головою правління Національної акціонерної компанії «Укragenrolізинг», заступником міністра, директором Державного департаменту тракторного та сільськогосподарського машинобудування Міністерства промислової політики України.

На всіх посадах Володимир Васильович Іванишин зарекомендував себе висококваліфікованим фахівцем, умілим організатором. Він досконало оволодів питаннями лізингу, знає попит товаровиробників на техніку. За безпосередньої участі В. В. Іванишина сільськогосподарським товаровиробникам на умовах лізингу поставлено 10 994 одиниці техніки на суму 570 млн грн. Володимир Васильович проводить також велику організаційну роботу із заводами – ви-

ІВАНИШИН Володимир Васильович

Випускник загально-технічного факультету (1986 р.)

Директор Українського науково-дослідного інституту прогнозування та випробування техніки і технологій для сільськогосподарського виробництва ім. Леоніда Погорілого

робниками сільськогосподарської техніки та обладнання для переробних підприємств.

Плідно працює В. В. Іванишин і як учений. У його доробку 20 наукових праць та 4 винаходи. Він є автором монографії «Роль лізингу в забезпеченні сільськогосподарських підприємств засобами механізації», у якій в історичному плані досліджується виникнення, становлення та розвиток лізингу в сільськогосподарському виробництві України, висвітлюється його соціально-економічне значення в забезпеченні та оновленні машинно-тракторного парку. Книга розрахована на наукових працівників, викладачів вузів, коледжів, студентів та аспірантів, спеціалістів агропромислової сфери.

Брат Володимира Васильовича Степан Васильович – також закінчив економічний факультет Чернівецького державного університету. Нині він президент ТОВ корпорації «Колос».

Дружина Галина за освітою технолог, працює директором фірми «Сервіс Надзбруччя». Разом вони виховують двох дітей. Донька Мар'яна – провізор, син Олександр – школяр.

КИЯК

Богдан Романович

Випускник фізичного факультету (1969 р.)

**Директор Державного фонду
фундаментальних досліджень**

Доктор економічних наук, кандидат фізико-математичних наук. Член опікунської ради Чернівецького університету

Народився 15 жовтня 1945 р. у с. Верхньому Синьовидному Сколівського району колишньої Дрогобицької області у родині вчителів. Приклад батьків – українських патріотів, діячів греко-католицької церкви – став дороговказом на життєвій дорозі.

Закінчивши з відзнакою середню школу, вступив на фізико-математичний факультет Чернівецького університету (1961). Після строкової служби в армії повернувся вже на фізичний факультет. Із великою вдячністю згадує університетських професорів Б. І. Гольця, В. М. Ніцовича, А. В. Савицького не лише за отримані глибокі знання, а й за те, що навчили працювати над собою, здійснювати творчий пошук.

Після нетривалої педагогічної роботи (викладав фізику у Великокучурівському навчальному комбінаті) вступив до аспірантури Інституту фізики Національної академії наук України, де пропрацював майже двадцять років, пройшовши шлях від інженера до завідувача сектором, захистив кандидатську дисертацію.

Автор понад 50 опублікованих наукових досліджень у галузі лазерної та радіаційної фізики, оптики

напівпровідників і люмінесцентної кераміки; має кілька авторських свідоцтв на винаходи у галузі спеціальних конструктивних оптичних матеріалів.

Брав активну участь у громадському житті, організовував інститутські осередки «Просвіти», «Руху».

На початку 1992 р. був запрошений на державну службу до новоствореного Комітету з науково-технічного прогресу. Пізніше комітет було перетворено на Державний, а потім – на Міністерство науки і технологій (нині – департамент Міністерства освіти і науки). Пройшов шлях від головного спеціаліста до начальника управління. Брав безпосередню участь у розробці експертних методик, створенні Державного фонду фундаментальних досліджень, який започаткував вітчизняну конкурсну (грантову) систему підтримки науки. Свої зусилля спрямував на методологічні розробки у галузі моніторингу та визначення пріоритетів наукових досліджень, реформи вітчизняної науки. Результати цих наукознавчих і наукометричних досліджень опублікував у двох монографіях, та майже 40 журнальних публікаціях. Доповідав на багатьох конференціях, у тому числі й закордонних. Брав участь у підготовці законів України про науково-технічну діяльність та її експертизу. Багато зусиль доклав для популяризації наукових досліджень, вивчення наукової спадщини, опублікувавши десятки публіцистичних статей, сприяв виданню монографій, словників, підручників, підготовці науково-популярних фільмів.

Богдан Романович – член редакційної колегії міжнародного журналу «Наука і наукознавство». Входить до вченої ради Центру досліджень науково-технічного потенціалу та історії науки ім. Г. М. Доброва НАН України. У 2003 р. захистив докторську дисертацію за спеціальністю «Економіка та управління науково-технічним прогресом». Викладає в Академії праці та соціальних відносин. Коло інтересів поширюється на сучасні інформаційні процеси в економіці знань, інноваційний менеджмент.

Підтримує зв'язки з університетом, який став *alma mater* і для інших членів родини Кияків: брат Тарас – випускник факультету романо-германської філології, відомий учений, професор і політик; сестра Тетяна закінчила хімічний факультет; брат Святослав – випускник географічного факультету, доктор філософії. Випускницею Чернівецького університету факультету романо-германської філології є і дружина Богдана Романовича – Юлія Петрівна, яка нині очолює відділ патентування Інституту фізики напівпровідників НАН України. Разом виховали двох дітей: Тарас – економіст, Ірина – студентка Інституту філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Б. Р. Кияк захоплюється поезією, історико-мемуарною літературою, футболом, тенісом, гірськолижним спортом.

Своїм кредо обрав відомі життєві принципи: «*Semper in motu*» («Завжди у русі»), «*De omnibus dubitandum*» («Піддавай усе сумнівам»).

Доктор філологічних наук, професор, почесний доктор Інституту придунайських країн і Центральної Європи (Австрія), надзвичайний професор Українського Вільного університету (Німеччина). Голова Чернівецької обласної організації Товариства української мови, обласної організації Демократичної партії України. Член Правління та Центрального проводу УНП, Президії товариства «Україна–Світ», Академії наук вищої школи України. Голова Українського термінологічного товариства. Президент української Спілки германістів вищої школи України. Голова Інституту Центральної Європи.

Народився 23 березня 1944 р. у м. Винниках на Львівщині в родині патріотичної інтелігенції. Батьки мали ґрунтовну музичну освіту. Працювали вчителями, а також проводили велику культосвітню роботу в школах і сільських клубах, але через постійне переслідування з боку репресивних органів їм доводилося часто змінювати місце роботи. Батько підпільно працював греко-католицьким священником. Саме від нього Тарас Романович бажав успадкувати чудову ораторську майстерність. Всім п'ятьом дітям у родині Кияків з дитинства прищеплювали любов до музики та культури. Тарас змалечку грав на музичних інструментах, співав, танцював. Захоплення музикою не забував і в юнацькі роки – брав участь у декаді українського мистецтва у Москві, згодом сам керував художніми колективами у школі, армії, університеті.

Відразу після закінчення школи із золотою медаллю Тарас Кияк, беручи приклад із батька – вчителя німецької мови, вступив на факультет романо-германської філології Чернівецького університету.

Трудову діяльність Тарас Романович розпочав ще під час навчання – був перекладачем та вожатим піонерського табору «Артек». Навчаючись на четвертому курсі, працював лаборантом кафедри німецької філології університету.

Після проходження строкової служби в армії повернувся до університету, де обійняв посаду асистента, а згодом – старшого викладача кафедри німецької філології. У 1978 р. Т. Р. Кияк захистив кандидатську дисертацію, а в 1980 р. отримав учене звання доцента й очолив кафедру іноземних мов. Захистивши у 1989 р. докторську дисертацію у представницькій спецраді Військового інституту ім. Крижановського (м. Москва), отримав звання професора і повернувся до Чернівецького університету, де обійняв посаду завідувача кафедри іноземних мов.

Із самого початку «перебудови» активно брав участь у громадсько-політичному житті, був серед засновників однієї з перших громадсько-політичних організацій України 80-х років «Зеленого Руху Буковини», співзасновником обласної організації НРУ. Тарас Романович Кияк розпочав процеси демократизації в Чернівецькій області, налагодив нові стосунки між Україною та Австрією, Німеччиною, Румунією, Боснією.

КИЯК

Тарас Романович

Випускник факультету
романо-германської філології (1965 р.)

**Завідувач кафедри теорії і практики
перекладу з німецької мови
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка**

У 1994 р. був обраний народним депутатом України, брав активну участь у конституційному процесі, очолював міжпарламентську групу «Україна–Німеччина», подав десятки законодавчих пропозицій, організовував закордонні конференції на найвищому рівні на тему «Україна», вирішував проблеми діаспори, міждержавних взаємин, інформаційної безпеки держави.

З 1998 р. Тарас Романович працював на відповідальних посадах Ради національної безпеки і оборони України, головним консультантом з питань національної безпеки Інституту стратегічних досліджень при Адміністрації Президента.

Професор Кияк ніколи не полишав наукової та викладацької діяльності. І нині керує аспірантурою, працює професором Інституту філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Т. Р. Кияк – автор близько 150 опублікованих праць: наукових статей, монографій, словників.

Нагороджений орденом «За заслуги» III ступеня.

Дружина Олена – вчителька. Разом виховали трьох дітей: Андрій – кандидат економічних наук, Максим – аспірант, а Леся – студентка Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

КІЛАРУ

Юлія Олександрівна

Випускниця економічного факультету (1980 р.)

**Директор аудиторської фірми «Аудит»,
заступник голови правління
ТОВ КБ «Коопінвестбанк»**

Голова «Клубу бухгалтерів», голова Закарпатського територіального відділення Спільки аудиторів України (САУ), член ради САУ.

Народилася 12 липня 1957 р. у с. Нижні Холохо-ри (Молдова).

У 1975 р. на «відмінно» закінчила Чернівецьку рахівничу школу за фахом бухгалтер і в тому ж році вступила на економічний факультет Чернівецького університету за спеціальністю бухгалтерський облік у промисловості.

Юлія Олександрівна розпочала свій трудовий шлях бухгалтером, а потім старшим бухгалтером Ленінського районного відділу народної освіти м. Чернівці. Згодом перейшла працювати на завод при НДІ «Гіріконд». За короткий час роботи вона стала головним бухгалтером заводу.

У 1983 р. Ю. О. Кілару змушена була залишити місце проживання. Її чоловік, В'ячеслав Михайлович, закінчивши Чернівецький медичний інститут, був направлений на роботу до Татарстану. Тут Юлія Олександрівна відразу знайшла застосування своїм знанням. Влаштувалася на роботу до Татарського виробничого об'єднання «Радіоприлад», де стала головним бухгалтером.

У 1987 р. Ю. О. Кілару повернулася в Україну до м. Мукачеве, протягом п'яти років працювала головним бухгалтером на заводі «Карпати».

У 1992 р. Ю. О. Кілару заснувала аудиторську фірму «Аудит». Для отримання сертифікату на проведення аудиту банків у березні 2005 р. Юлія Олександрівна закінчила Київський університет ринкових відносин за спеціальністю «Банківська справа». Набуті знання допомогли Ю. О. Кілару обійняти ще одну відповідальну посаду – заступника голови правління ТОВ КБ «Коопінвестбанк».

Упродовж 1999–2002 рр. Юлія Олександрівна працювала директором Закарпатської філії редакції журналу «Вісник податкової служби».

Очолована Ю. О. Кілару фірма «Аудит» має великий досвід роботи із суб'єктами підприємництва різних форм власності. На базі фірми «Аудит» функціонує громадська організація «Клуб бухгалтерів».

За свою професійну діяльність Юлія Олександрівна неодноразово нагороджувалася почесними грамотами. У червні 2004 р. одержала міжнародну нагороду ім. Луки Пачолі за особистий внесок у розвиток бухгалтерської та фінансової науки, юриспруденції, відродження національної економіки та розвиток інтеграційних процесів.

Ю. О. Кілару та її колеги є постійними дописувачами журналів «Вісник податкової служби України», «Аудитор України», газети «Все про бухгалтерський облік».

Незважаючи на велику завантаженість на своїй основній роботі, Юлія Олександрівна знаходить час і для громадської діяльності. Вона – голова осередку громадської організації «Рідне Закарпаття», уповноважена Мукачівського осередку Асоціації платників податків України, член правління обласної громадської організації «Спілька жінок України».

Хоча минуло вже чверть століття відколи Ю. О. Кілару закінчила Чернівецький університет, вона вважає, що отримала міцні базові знання саме там. І нині Юлія Олександрівна вдячна своєму викладачу В. О. Ластовецькому. Ю. О. Кілару на державному іспиті одержала оцінку «задовільно» зі спеціальності бухгалтерський облік через особливе ставлення до неї голови Державної комісії, хоча цим предметом Юлія володіла найкраще в групі. Після іспиту В. О. Ластовецький випадково зустрівши Ю. О. Кілару, яка була вкрай засмучена, сказав золоті слова: «Життя поставить свою оцінку». Вони виявилися пророчими, адже вона досягла своєї мети. Стала не лише висококваліфікованим фахівцем, а й учителем для багатьох своїх колег, студентів.

Разом із чоловіком, В'ячеславом Михайловичем, лікарем за фахом, виховали сина Анджея, який має дві вищі освіти – закінчив Міжрегіональну академію управління персоналом і юридичний факультет Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Та де б не працювала Юлія Олександрівна, яких би висот не досягала, скрізь вона була вірною своєму життєвому кредо: «Залишатися людиною».

Народився 9 червня 1950 р. у м. Вашківці Вишнівського району на Буковині. Батько Микола Андрійович – військовослужбовець; мати, Тетяна Андріївна – державний службовець.

Дивлячись, як розвивалась техніка, а в місті будувалися і працювали великі підприємства електронної промисловості, Валерій свідомо вступив на фізичний факультет. В університеті найбільше запам'яталися лекції викладачів В. І. Псарьова, С. М. Гусева, С. Л. Корольюка, М. І. Ніцович, А. Г. Самойловича – учня легендарного засновника вітчизняної школи напівпровідникової технології, академіка Ф. А. Йоффе. У студентські роки Валерій Кірсанов брав активну участь у громадському житті університету, зокрема у роботі студентських будівельних загонів, був учасником пісенного ансамблю «Зелений вітер», організовував роботу студентського кафе-клубу «Олімп», був інструктором пішохідного туризму, входив до університетської збірної з баскетболу, неодноразово захищав честь університету з різних видів спорту.

В. М. Кірсанов чотири роки віддав педагогічній ниві – рік викладав фізику в сільській школі і ще три роки – у міській. Педагогічна практика дала можливість розвивати вміння працювати з людьми, а навчання точним наукам допомогло виховати вміння логічно мислити, бути цілеспрямованим і послідовним у досягненні результатів.

У 1976 р. залишив педагогічну діяльність і протягом двох років завідував організаційними відділом Першотравневого райкому комсомолу м. Чернівців.

У 1978 р. Валерій Миколайович перейшов на службу до органів державної безпеки, зокрема контррозвідки та інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності СБУ. Вийшовши у відставку у званні полковника, з 2000 р. В. М. Кірсанов завідував сектором із організаційно-правового забезпечення діяльності органів спецпризначення та сектором з питань протидії легалізації одержаних злочинним шляхом доходів Управління з питань діяльності органів юстиції та правоохоронних органів секретаріату Кабінету Міністрів України (м. Київ).

Із 2004 р. Валерій Кірсанов працює першим заступником Голови Державного департаменту фінансового моніторингу, згодом призначений заступником Голови Державного комітету фінансового моніторингу України.

Автор чотирьох публікацій на тему «Продуктивна безпека».

Нагороджений нагрудним знаком «Учасник ліквідації аварії на Чорнобильській АЕС» II категорії, трьома медалями «За вислугу років у лавах Збройних сил» I, II і III ступенів, відзнакою Президента України – медаллю «За бездоганну службу» III ступеня, почесною грамотою Кабінету Міністрів України (2004) та Головного управління державної служби України (2004).

Ще зі студентських років у Валерія Миколайовича залишилося хобі – участь у засіданнях клубу весе-

КІРСАНОВ Валерій Миколайович

Випускник фізичного факультету (1972 р.)

**Заступник Голови Державного комітету
фінансового моніторингу України**

лих і кмітливих. Досі захоплюється написанням віршів до днів народження рідних, друзів і колег.

Із дружиною Наталією Павлівною познайомився ще під час навчання в університеті. Вона випускниця хімічного факультету Чернівецького університету, після закінчення якого працювала на кафедрі фізичної

хімії. Разом виховали доньку Олександру, яка нині викладає іноземну мову в університеті економіки та права «КРОК», та сина Павла – адміністратора студії телеканалу «1+1».

Комунікабельний, доброзичливий, з добрим почуттям гумору, Валерій Миколайович займає активну громадську і державницьку позицію.

З родиною на рідній Буковині

КОБЕРСЬКИЙ Людвік Вацлавович

Виpusкник історичного факультету (1973 р.)

**Заступник командувача військами округу
Західного оперативного командування,
генерал-лейтенант**

Народився 14 квітня 1950 р. у м. Полонне на Хмельниччині у родині техника-лісовода Вацлава Людвіговича та робітниці фарфорового заводу Теодозії Йосипівни.

Ще в дитинстві захопився історією рідного краю, тому й не вагався, обираючи майбутню професію. Проте вступити на історичний факультет одразу після закінчення школи не вдалося. Тому Людвік рік пропрацював машиністом котла енергопоїзда. Надзвичайне прагнення здобути вищу освіту і велика любов до історії привели його у 1969 р. на перший курс історичного факультету Чернівецького універ-

ситету. І нині Л. В. Коберський підтримує зв'язки з рідним вузом, викладачами, яких не забував ніколи. Особливо запам'яталися лекції Макара Юрія Івановича, Мусієнко Кіри Сергіївни, Десяткова Станіслава Германовича, Шаповалова Вітольда Вікторовича, Теодоровича Івана Михайловича, яким він вдячний донині за закладений фундамент знань, що згодом так знадобилися на життєвому шляху.

Здобувши вищу освіту, Людвік Вацлавович змінив напрям своєї діяльності і поєднав своє життя з військовою службою. Вступивши відразу після закінчення університету до лав Радянської армії, Л. В. Коберський пройшов шлях від командира взводу до заступника командувача військами округу Західного оперативного командування, а нині має звання генерала-лейтенанта.

Людвік Вацлавович 33 роки присвятив військовій службі, протягом яких співпрацював зі всіма політичними і громадськими організаціями.

Людвік Вацлавович Коберський так і не зміг забути свого давнього захоплення історією – видав низку праць з історичної, військової та релігійної тематики у періодичних і наукових виданнях. Його «Нарис історії українсько-польського батальйону Миротворчих сил» був удостоєний премії Міністерства оборони України як кращий науково-публіцистичний твір, що висвітлює діяльність сучасних Збройних сил.

Л. В. Коберський неодноразово нагороджувався за сумлінну багаторічну службу. Серед його нагород: орден св. Григорія Великого (Ватикан), кавалерський хрест ордена Заслуги (Польща), командорський хрест ордену св. Станіслава; відзнаки Міністерства оборони України, нагороди Республіки Польща, Російської Федерації, НАТО.

На дозвіллі Людвік Вацлавович любить полювати, рибалити, відпочивати на природі.

Л. В. Коберський виховав двох дітей, дав їм освіту. Обое закінчили Люблінський університет імені Марії Складовської-Кюрі, здобувши юридичний фах.

Вірність слову, наполегливість, терплячість, комунікабельність, амбітність – ці визначальні риси Людвіка Вацлавовича й зумовили його життєве кредо: «*Sapienter et sufrimenter (мудро та терпеливо)*».

Доктор фізико-математичних наук, професор. Лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки.

Народився 22 жовтня 1945 р. у с. Бучачках на Івано-Франківщині в селянській родині Василя Дмитровича та Євдокії Павлівни. Крім Дмитра, у родині є ще два сини: Іван та Михайло.

У 1961 р. після закінчення середньої школи із золотою медаллю вступив на фізико-математичний факультет Чернівецького університету, але навчання довелося перервати для проходження строкової служби в армії. Демобілізувавшись, повернувся до університету і здобув вищу освіту на фізичному факультеті.

З 1970 р. життя Д. В. Корбутяка було пов'язане з Інститутом фізики напівпровідників НАН України, де він одночасно навчався і працював; пройшов шлях від аспіранта до завідувача відділу.

Навчаючись в аспірантурі, Дмитро Васильович проводив дослідження люмінесцентних властивостей поверхні напівпровідників. Ним вперше були виявлені поверхневі випромінювальні центри, які виникають у результаті спеціальних обробок напівпровідників, а також проаналізовано механізми створення поверхневих випромінювальних центрів. Отримані наукові результати узагальнені в кандидатській дисертації «Випромінювальна рекомбінація на поверхні арсеніду галію та в шаруватих структурах».

Подальша наукова діяльність Д. В. Корбутяка присвячена систематичним дослідженням поверхнево-чутливої фотолюмінесценції для різних напівпровідників і тонкоплівкових структур у домішкочувій і екситонній областях спектра з використанням широкого діапазону інтенсивностей оптичного збудження. В результаті були розвинені й обґрунтовані уявлення про механізми формування та умови проявлення в оптичних спектрах поверхневих екситонів, вперше використана методика фотолюмінесценції для систематичного дослідження фундаментальних характеристик поверхні і меж поділу напівпровідникових шаруватих структур, запропоновані способи поліпшення кристалічної структури приповерхневої області напівпровідників, зниження безвипромінювальних втрат, оптимізації технологічних режимів отримання тонких напівпровідникових плівок із заданими властивостями. Результати наукових досліджень стали основою докторської дисертації Дмитра Васильовича «Люмінесцентні властивості поверхні та меж поділу напівпровідникових шаруватих структур».

Нині Д. В. Корбутяк очолює науковий напрям, пов'язаний із розробкою та впровадженням у виробництво напівпровідникових детекторів й іонізуючого випромінювання.

Науковий доробок Дмитра Васильовича складають 2 монографії, понад 200 наукових праць, 10 патентів на винаходи. Він брав участь у багатьох міжнародних конференціях і симпозиумах. Під його керівництвом 8 науковців захистили кандидатські дисертації.

КОРБУТЯК

Дмитро Васильович

Випускник фізичного факультету (1969 р.)

Завідувач відділу

Інституту фізики напівпровідників
Національної академії наук України

Працюючи в Інституті фізики напівпровідників імені В. Є. Лашкарьова НАН України, Д. В. Корбутяк підтримує зв'язок із Чернівецьким університетом, виконав і опублікував багато наукових праць спільно з науковцями фізичного факультету цього закладу, проводив дослідження в рамках спільних вітчизняних та міжнародних грантів.

Дмитро Васильович обирався до керівних органів Українського фізичного товариства, був членом експертної ради МОН України, ВАК України тощо.

Разом із дружиною Наталією Василівною, також випускницею Чернівецького університету, виховали двох дітей. Донька Надія закінчила фізичний факультет Чернівецького університету, захистила кандидатську дисертацію. Син Роман навчається на факультеті кібернетики Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Дмитро Васильович з приємністю згадує студентські роки в Чернівецькому університеті, де разом зі своїми друзями робив перші кроки у науці, а відомі вчені і викладачі – А. В. Савицький, М. П. Гавалешко, П. М. Старик, В. М. Ніцович та інші – привили йому любов до творчого пошуку, відчинили двері в чарівний світ науки.

КОЦУР
Віктор Петрович

Випускник історичного факультету (1982 р.)

**Ректор Переяслав-Хмельницького
державного педагогічного університету
імені Григорія Сковороди**

Доктор історичних наук, професор. Член-кореспондент Академії педагогічних наук України й Академії педагогічних і соціальних наук (м. Москва); академік Української академії історичних наук. Завідувач кафедри історії та культури України Переяслав-Хмельницького державного педагогічного університету імені Григорія Сковороди. Заслужений працівник освіти України.

Народився 19 жовтня 1959 р. у с. Сакунісі на Сумщині, неподалік від рідного села славетного отамана Запорозької Січі Петра Калнишевського, у родині сільських вчителів Петра Михайловича та Катерини Митрофанівни. Батьки з раннього дитинства прищеплювали своїм дітям любов до знань і науки. У дворічному віці майбутній професор, а тоді просто сільська дитина, зібравши тоненькі зошити і книжечки, вирушив курною вулицею до школи, розпитуючи здивованих односельчан дорогу до «храму знань». Саме так розпочався нелегкий шлях майбутнього викладача-історика в освіту. У 1977 р. В. Коцур із золотою медаллю закінчив середню школу. Вибір фаху здібного юнака не був випадковим. Наслідуючи приклад батька – вчителя історії, випускника Харківського державного університету ім. О. М. Горького, В. Коцур став

студентом історичного факультету Чернівецького університету, який закінчив з відзнакою.

Після закінчення університету Віктор Петрович два роки працював у Брянському технологічному інституті викладачем кафедри історії. Досвід викладацької роботи остаточно утвердив бажання продовжити навчання. Тому він вступив до аспірантури історичного факультету Київського університету, де під керівництвом досвідченого науковця і викладача, доктора історичних наук, професора В. П. Шевчука почалася перша ґрунтовна наукова робота з проблем джерелознавчого аналізу партійно-радянської преси.

Подальша доля Віктора Петровича пов'язана з м. Львівним і древнім Переяславом, де в 1986 р. був заснований педагогічний інститут. У 1987 р., достроково захистивши кандидатську дисертацію, В. П. Коцур працював викладачем, а згодом доцентом кафедри суспільних наук.

З грудня 1990 р. Віктор Петрович обіймав посаду декана факультету фізичного виховання педінституту, у створенні якого він брав безпосередню участь.

З вересня 1993 р. В. П. Коцур – доцент кафедри історії і культури України Переяслав-Хмельницького філіалу Українського державного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова, а з лютого 1994 р. – завідувач кафедри історії і культури України. У серпні цього самого року В. П. Коцур обійняв посаду декана історичного факультету Переяслав-Хмельницького державного педагогічного інституту ім. Григорія Сковороди.

Значну увагу Віктор Петрович зосереджував на вдосконаленні навчального процесу, організації наукової, методичної та виховної роботи. Так, у цей період під його керівництвом було закладено традицію регулярного проведення шкільної олімпіади юних істориків, на історичному факультеті створено студентську команду КВК, що здобувала перемоги не лише на інститутському, а й на обласному рівні. Розпочалася

Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди

плідна робота з організації і проведення науково-практичних конференцій тощо.

Заслугою В. П. Коцура є заснування та видання збірника наукових статей «Наукові записки з української історії», що згодом перетворилися на фахове видання молодих науковців.

У 1998 р. В. П. Коцур пройшов за конкурсом та був призначений Міністерством освіти України ректором Переяслав-Хмельницького державного педагогічного університету ім. Григорія Сковороди.

Наступного року Віктор Петрович захистив докторську дисертацію «Соціальні зміни і політичні процеси в Україні 1920–30-ті роки: історіографія». У цьому самому році йому було присвоєно звання професора кафедри історії та культури України.

Важливим напрямом роботи Віктора Петровича залишається викладацька діяльність. У рамках проекту «Американознавство» у 2001 р. для студентів і викладачів Вашингтонського університету (м. Пуллмен) професор Коцур прочитав курс лекцій з актуальних проблем історії України.

Окреме місце у науково-педагогічній діяльності В. П. Коцура займає наукове керівництво аспірантами і здобувачами кафедри. Зокрема, під його керівництвом було підготовлено п'ять кандидатів історичних наук.

Протягом десяти років В. П. Коцур не зраджує своєму високому покликанню вченого-історика. До кола його наукових інтересів належать: історія та історіографія історії України 1920–30-х років, актуальні проблеми педагогіки і психології вищої освіти, педагогічні технології навчання і виховання студентської й учнівської молоді.

Автор понад 300 наукових публікацій, серед яких найвідомішими є «Історія України» (1996); «Історія України від найдавніших часів до наших днів» (1998); «Історіографія історії України» (1996); «Історіографія історії України. Курс лекцій» (1999); «Шлях на Голгофу. Від кошового П. Калнишевського до СВУ» (1996); «Матеріали до курсу лекцій з історії України» (1996); «Навчальне обладнання предметних кабінетів середньої школи» (2003); «М. Максимович – відомий історик України» (2000); «Історія України: особи, події, факти» (2001); «Візуальні та аудіовізуальні засоби навчання» (2003) та ін.

Професор Коцур – активний учасник науково-практичних конференцій із проблем історії, у тому числі за кордоном. Брав участь у роботі Міжнародної конференції «Проблеми науки і освіти в умовах «холодної війни» (м. Галле, Німеччина, 1998 р.).

Як завідувач кафедри історії й культури України, Віктор Петрович бере активну участь у розробленні навчально-методичних матеріалів із урахуванням нової парадигми дослідження української історії.

В. П. Коцур – член редколегій низки наукових фахових видань. Член спеціалізованої вченої ради із захисту кандидатських дисертацій.

Важливе місце у діяльності Віктора Петровича посідають громадські обов'язки. Він – голова Ради ректорів (директорів) вищих навчальних закладів Київщини, депутат Переяслав-Хмельницької міської ради.

Справжнім помічником і порадиником Віктора Петровича є його дружина Надія Іванівна, лікар, педагог, кандидат медичних наук, відмінник освіти України, дійсний член Міжнародної академії безпеки життєдіяльності. Працює на посаді професора кафедри валеології, анатомії і фізіології Переяслав-Хмельницького державного педагогічного університету ім. Г. Сковороди, а також завідує лабораторією діагностики здоров'я.

Надія Іванівна бере активну участь у науково-дослідній роботі університету, є одним із авторів наукового проекту «Теорія і практика формування здорового способу життя дітей у навчально-виховних закладах», який відзначений на конкурсі, що проходив під егідою представництва ООН в Україні та науково-методичного центру превентивного виховання АПН України. Автор понад 100 наукових і навчально-методичних публікацій.

Сфера її наукових інтересів – проблема охорони здоров'я дітей дошкільного та молодшого шкільного віку, репродуктивне здоров'я.

Разом вони виховали двох синів. Старший, Віталій, студент Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Він – неодноразовий переможець III етапу Всеукраїнського конкурсу-захисту науково-дослідних робіт учнів-членів Малої АН України та міських і обласних олімпіад з історії. Його науково-дослідні роботи друкувалися в збірнику «Великі успіхи Малої академії». Він також активний учасник і переможець Всеукраїнських конкурсів художньої та літературної творчості. Нагороджений дипломами I–III ступенів Міністерства освіти і науки України, Київського обласного управління освіти та міського відділу освіти. Художні полотна Віталія неодноразово були представлені на виставках дитячого малюнку та декоративно-художнього мистецтва.

Молодший Дмитро – учень дев'ятого класу, закінчив з відзнакою міську школу мистецтв. Постійний учасник конкурсів дитячих малюнків і виробів із лози, неодноразовий переможець обласних конкурсів дитячих малюнків «Квіти землі моєї» та благодійних виставок-конкурсів «Світ без Чорнобиля», «Світ, у якому я живу», «Мій рідний край, моя квітуча вільна Україна» та ін. Нагороджений грамотами та дипломами управління культури Київської обласної державної адміністрації та Міжнародного благодійного дитячого фонду «Життя після Чорнобиля». Дмитро – лауреат V Міжнародного конкурсу-фестивалю дитячої та юнацької творчості «Наша земля – Україна».

ВІД
ЗНАНЬ
ДО
УСПІХУ

КОЦУР
Анатолій Петрович

Випускник історичного факультету (1985 р.)

**Завідувач кафедри української
історії та етнополітики
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка**

Доктор історичних наук, професор. Відмінник освіти України.

Народився 6 січня 1963 р. у с. Сакунісі на Сумщині у родині вчителів, Петра Михайловича і Катерини Митрофанівни. Батьки пробудили у своїх дітей почуття працелюбності, відповідальності, терпимості, любові й поваги до інших.

У 1978 р. Анатолій закінчив з відзнакою восьмирічну, а в 1980 р. – середню школу у м. Ромнах із золотою медаллю. Історія ще в школі приваблювала хлопця, він неодноразово писав замітки до місцевих газет на історичну тематику. Вагомо вплинула на це й рідна земля, батьківщина, яка має багате минуле, про що свідчать назви вулиць (Сагайдак, Гончарівка) та навколишніх урочищ (Козацьке, Сотницьке, Писаренки, Сербине). А одне з урочищ із давніх-давен називають Коцурове, що вказує на глибоке коріння роду – Андрій, Кіндрат і Панас Коцури були відважними козаками Лубенського полку. Тому Анатолій без вагань вступив на історичний факультет Чернівецького університету.

Роки навчання стали справжньою школою становлення, мужності, пошуку, в тому числі й наукового. Після закінчення залишився працювати у рідному університеті на посаді стажиста-дослідника, протягом

1985–1986 рр. обіймав посаду завідувача методичної лабораторії історичного факультету. Згодом А. П. Коцур був направлений до аспірантури на кафедрі історії України цього ж вузу і в 1991 р. достроково захистив кандидатську дисертацію з проблем відбудови та розвитку західних областей України у 1944–1950 рр.

Після отримання вченого звання кандидата історичних наук став асистентом кафедри історії України Чернівецького університету. Працюючи з 1992 р. доцентом цієї кафедри, Анатолій Петрович отримував стипендію Кабінету Міністрів України для молодих науковців.

У 2001 р. захистив докторську дисертацію «Ідея державності в історичній думці та суспільно-політичному житті України кінця XVIII – початку XX ст.» і протягом 2001–2003 рр. обіймав посаду професора кафедри історії та культури України Переяслав-Хмельницького державного педагогічного університету ім. Григорія Сковороди. З 2003 р. – професор, завідувач кафедри української історії та етнополітики Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

А. П. Коцур розробив і викладає низку фундаментальних нормативних курсів для студентів історичного факультету.

Він член спеціалізованих вчених рад із захисту докторських і кандидатських дисертацій; член редколегій таких наукових фахових видань, як «Питання історії України» тощо.

Автор понад 300 наукових публікацій, найвідоміші з яких: «Пошуки шляхів національного відродження в історичній думці України XVIII ст.» (2000); «Українська державність: історія та сучасність» (2000); «Національна ідея в інтелектуальній спадщині української та російської еліти кінця XVIII – XX ст.» (2000); «Історія Києва: від княжої доби до сьогодення» (2005) та ін.

Сучасне коло наукових інтересів Анатолія Петровича сягає історії української державності, української національної ідеї XIX–XX ст., сучасної вітчизняної історіографії, актуальних питань історії України XVIII–XXI ст.

Родина Коцурів – справжня династія істориків. Обидва брати Анатолія Петровича, Віктор і Володимир, присвятили своє життя цій науці.

Дружина Анатолія Коцура, Галина, також історик за фахом, кандидат історичних наук, працює на кафедрі релігієзнавства та теології Чернівецького університету. Їй належить понад 40 наукових публікацій, серед яких: «Козацько-лицарське виховання школярів: історія та сучасність» (2003); «Священні книги сучасних національних і світових релігій: Навчально-методичний посібник» (2004); «Меценатська діяльність доби козаччини: історичний досвід церковного будівництва» (2005) та ін. Донька Віта навчається в гімназії. Як і батьки, захоплюється історією, займається хореографією в дитячому ансамблі «Україночка».

Заслужений працівник промисловості України, почесний працівник і ветеран космічної галузі України. Перший віце-президент Аерокосмічного товариства України.

Народився 6 квітня 1945 р. у м. Рогачові Гомельської області (Білорусь). Після закінчення Снятинської середньої школи ім. В. Стефаніка вступив на фізико-математичний факультет Чернівецького університету, оскільки розумів перспективність обраної професії, її близькість до космічних досліджень, та мав велике бажання працювати на великому сучасному підприємстві. Проте у 1964–1967 рр. навчання довелося перервати для проходження строкової служби у лавах Радянської армії. Після демобілізації Едуард Іванович продовжив навчання вже на інженерно-оптичному факультеті Чернівецького університету й отримав фах інженера-фізика-оптика. У студентські роки Едуард брав активну участь у житті вузу, зокрема був ініціатором перших альтернативних виборів секретаря комсомольської організації факультету.

Здобувши вищу освіту, Е. І. Кузнецов розпочав трудовий шлях на посаді інженера-конструктора Івано-Франківської філії Центрального дослідно-конструкторського технологічного бюро Державного науково-дослідного технологічного інституту.

З 1971 р. протягом двадцяти років Едуард Іванович обіймав низку посад у комсомольських і партійних органах м. Чернівців та ЦК Компартії України. У 1990–1991 рр. був секретарем Чернівецького обкому партії. Неодноразово обирався депутатом районної, міської та обласної рад народних депутатів.

Протягом 1991–1992 рр. Е. І. Кузнецов очолював асоціацію «Паросток» (м. Київ).

У 1992 р. було створено Національне космічне агентство України – центральний орган виконавчої влади, який розробляє і впроваджує державну політику щодо дослідження й використання космічного

На авіакосмічному салоні в Ла-Бурже, 2005 р.

КУЗНЕЦОВ Едуард Іванович

Випускник інженерно-оптичного факультету (1971 р.)

**Заступник генерального директора
Національного космічного агентства
України**

простору. Едуард Іванович Кузнецов працює в цій організації з перших днів її створення. За час роботи у агентстві обіймав посади головного спеціаліста, помічника генерального директора, керуючого справами, начальника управління справами. У липні 1995 р. його було призначено заступником генерального директора.

Працюючи в Національному космічному агентстві України, Е. І. Кузнецов брав участь у розробці перших трьох національних космічних програм України, підготовці міжнародних угод і космічних проектів, а також у підготовці польоту космонавта-дослідника Л. Каденюка у складі міжнародного екіпажу американського космічного корабля «Колумбія», проходив стажування в Гарвардському університеті (США, 1998). Він автор багатьох статей, опублікованих у наукових журналах.

Нагороджений орденами Миколи Чудотворця (1998) та «За заслуги» III ступеня (2005).

Разом із дружиною Тетяною Євфаміївною, випускницею філологічного факультету Чернівецького університету, виховали двох синів. Євген навчався на економічному факультеті Чернівецького університету, нині працює у банку «ВАБанк». Артем – студент Національного технічного університету України «КПІ».

МАКАР
Юрій Іванович

**Почесний професор,
завідувач кафедри міжнародних відносин
Чернівецького національного
університету імені Юрія Федьковича**

Дійсний член Міжнародної слов'янської академії наук, академік Академії історичних наук України, заслужений діяч науки і техніки України, доктор історичних наук.

Народився 4 лютого 1935 р. у с. Новосілках Томашівського повіту Люблінського воєводства у Польщі, в сім'ї Івана та Юлії (з роду Свистунів) Макарів. Батько на початку 1920-х років здобув сільськогосподарську освіту в Городенці (нині Івано-Франківської області). У вересні 1943 р. його розстріляли за те, що був організатором українського кооперативного руху. Десятирічним хлопцем Юрія разом з родиною силоміць забрали з рідних місць і перевезли до УРСР. У 1949 р. Юрій вступив до Володимир-Волинського педагогічного училища фізкультури, яке закінчив у 1953 р. Любов до історії рідного краю, потяг до поглиблення набутих знань спонукали Юрія Івановича того ж року вступити на історичний факультет Київського університету. Навчання поєднував з роботою вчителя Затурцівської школи Волинської області.

У жовтні 1954 р. Ю. І. Макара призвали до лав Радянської армії. Тому диплом отримав тільки у 1962 р. Одразу його призначили на посаду директора школи у м. Червонограді Львівської області, яку він обіймав

майже 9 років. Одночасно Юрій Іванович заочно навчався в аспірантурі Київського державного університету ім. Т. Г. Шевченка, де у 1971 р. під керівництвом професора І. Д. Кандюби захистив кандидатську дисертацію «Варшавське збройне повстання 1944 р.».

Свою трудову діяльність у Чернівецькому університеті Юрій Іванович почав після захисту кандидатської – спочатку викладачем, згодом доцентом, а в 1975–2002 рр. був деканом історичного факультету. За цей час факультет став одним із провідних підрозділів Чернівецького університету.

З 1992 р. Юрій Іванович завідує кафедрою, нині – міжнародних відносин. У 1989 р. захистив докторську дисертацію «Революційні перетворення в Польщі (1944–1949)».

З 1994 р. під керівництвом професора Ю. І. Макара працювала рада із захисту докторських дисертацій з історичних наук. Нині на факультеті існують дві такі ради – з історичних і політичних наук, останню очолює Юрій Іванович.

Основними напрямками наукових досліджень ученого є питання українсько-польських міжетнічних і міждержавних відносин, історія й сьогодення української діаспори, історія Польщі, Канади та інших держав Заходу, проблеми сучасних міжнародних відносин. Ю. І. Макар – зачинатель канадознавства у Чернівецькому університеті, який сьогодні став провідною науковою установою України в цій галузі.

Юрій Іванович – редактор наукового видання «Історико-політичні проблеми сучасного світу», співредактор міжнародного часопису «Український історик», «Наукового вісника Чернівецького університету. Серія: Історія. Політичні науки. Міжнародні відносини», голова редакційної ради започаткованого суспільно-політичного журналу «Форум. Свобода: Український вибір», а також член редколегій інших українських та зарубіжних видань, зокрема «Public Voice» (США).

Перу вченого належить понад 300 наукових публікацій в українських та зарубіжних виданнях, зокрема монографій, підручників.

Щасливо склалося й особисте життя Юрія Івановича. Його дружина, пані Леонора, також педагог (закінчила географічний факультет Львівського університету). Свого часу Ю. І. Макар працював з нею в одній школі. Після переїзду до Чернівців пані Леонора працювала викладачем географії, заступником директора середньої школи.

Подружжя виховало двох синів, які пішли стежиною батька. Старший Олександр – кандидат історичних наук, з 1990 р. проживає в Канаді, працює в Альбертському університеті. Молодший Віталій – доцент кафедри міжнародних відносин Чернівецького національного університету і одночасно – директор Центру канадських студій.

Кандидат економічних наук, доцент, відмінник освіти України, заслужений працівник освіти України, лауреат міжнародної премії Сократа, обласної премії ім. Омеляна Поповича.

Народився 9 грудня 1946 р. у с. Старій Жадові на Буковині у селянській родині. Батьки були звичайними хліборобами. Після закінчення середньої школи чотори місяці пропрацював у ній вчителем фізкультури та історії, але згодом пішов на службу до Радянської армії. Демобілізувавшись, вступив на заочне відділення історичного факультету Чернівецького університету, оскільки навчатися на стаціонарі не було матеріальної можливості. Зі студентського життя найбільше запам'яталися нічні готування до іспитів з рушником, змоченим у холодній воді (щоб не спати), лекції професорів Є. Черезова, П. Михайлини, Ю. Макара, А. Адамовича, М. Онуфрійчук та ін.

«Навчання в університеті, спілкування з видатними вченими університету, їхні лекції стали фундаментом подальшої трудової діяльності, – згадує Михайло Іванович. – Саме професори університету М. Свердан, П. Пацурківський, І. Комарницький допомогли мені створити один із перших на Буковині приватних вищих навчальних закладів – фінансово-юридичний інститут».

Увесь трудовий шлях М. І. Маниліча пов'язаний з педагогічною діяльністю. У 1978 р. став методистом Чернівецького обласного інституту вдосконалення кваліфікації вчителів. Через два роки був призначений директором Чернівецького обласного навчального центру. У 1995 р. Михайло Іванович обійняв посаду ректора технікуму аудиту і правознавства, а з 2001 р. – фінансово-юридичного інституту, ініціатором створення якого він виступав і який нині за рейтингом серед вищих навчальних закладів недержавної форми власності занесений до «Золотої книги Української еліти». Того самого року М. І. Маниліч став ректором цього закладу.

Нині в інституті на чотирьох факультетах (економічному, юридичному, факультеті комп'ютерних систем і технологій та заочному) навчається 2376 студентів, працює 108 науково-педагогічних працівників, серед яких 8 докторів наук та професорів, 40 кандидатів наук, доцентів.

Михайло Іванович активно провадить громадську діяльність, бере активну участь у житті міста. Член президії обласної профспілки працівників держустанов, громадської консультативної ради Чернівецької міської ради з питань охорони культурної спадщини.

Автор і співавтор однієї монографії, 7 підручників, 35 наукових статей, редактор збірника наукових праць «Економічні науки».

МАНИЛІЧ Михайло Іванович

Випускник історичного факультету (1974 р.)

**Ректор Чернівецького
фінансово-юридичного інституту**

Нагороджений орденом «За заслуги» III ступеня; почесними грамотами Міністерства освіти і науки України, Федерації профспілок України, обласної держадміністрації, обласної ради народних депутатів; «Золотим знаком» Українського союзу промисловців і підприємців (2003); знаком асоціації вищих навчальних закладів недержавної форми власності «За розбудову освіти»; почесним знаком Федерації профспілок України «За розвиток соціального партнерства» (2004).

Михайло Іванович має цікаві і багатогранні захоплення – любить спілкуватися з друзями, найкращим відпочинком вважає рибальство й туризм.

Старша донька Світлана продовжує справу батька. Після закінчення Чернівецького університету працювала у школі, а нині обіймає посаду проректора Чернівецького фінансово-юридичного інституту із заочного навчання.

За життєве кредо Михайло Іванович обрав вислів: «Менше говорити, більше робити для людей, для зміцнення держави, для родини».

МАНЧУЛЕНКО
Георгій Манолійович

Випускник інженерно-оптичного (1987 р.)
та юридичного факультетів (1997 р.)

Народний депутат України

Член Центрального проводу та Правління Української народної партії (УНП), член президії Федерації авіаційного спорту України, перший заступник голови Співки офіцерів України, почесний віцепрезидент Федерації мотоспорту України.

Народився 20 березня 1963 р. у с. Миткові Заставнівського району Чернівецької області. Закінчив інженерно-оптичний та юридичний факультети Чернівецького державного університету.

Георгій Манолійович до служби у Збройних силах працював інженером-технологом, а після звільнення в запас (офіцер повітряно-десантних військ) – старшим інженером-технологом на Чернівецькому заводі «Гравітон». У 1992–1993 рр. обіймав посаду заступника начальника регіонального відділення Фонду держмайна України в Чернівецькій області, а в 1993–1994 рр. – завідувача відділу у справах роздержавлення власності та демонополізації виробництва Чернівецької облдержадміністрації. У 1994 р. Г. М. Манчуленко обраний народним депутатом України (фракція НРУ). Був членом Комітету у закордонних справах. У 1998 р. обраний народним депутатом України по багатомандатному загальнодержавному виборчому округу за списком НРУ. Член Комітету з питань національної безпеки і оборони

(1998–2002), заступник голови Тимчасової слідчої комісії Верховної Ради України з перевірки фактів незаконної торгівлі зброєю і військовим майном та їх передачі в інші країни у період 1997–1998 рр. Із 2002 р. – народний депутат України (Блок Віктора Ющенка «Наша Україна»), секретар Комітету з питань національної безпеки і оборони.

Із 1989 р. – член Руху, один із засновників Співки офіцерів України, Буковинського коша Українського козацтва. У 1991–1992 рр. – заступник, а потім голова управи Чернівецької крайової організації НРУ. З 1993 р. по 1999 р. очолював цю організацію, був членом її Центрального проводу.

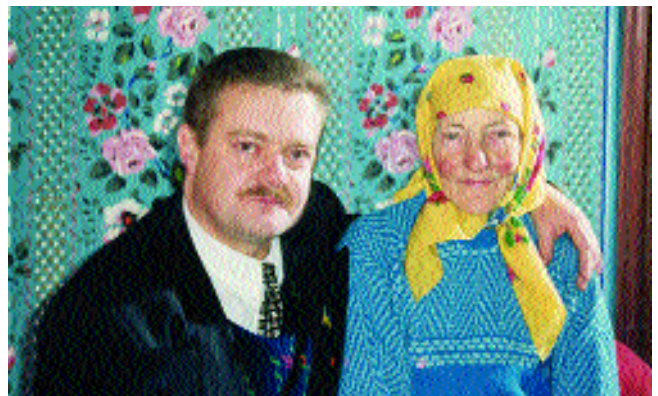
Народний депутат України Георгій Манчуленко основним завданням своєї діяльності вважає внесення проектів законодавчих актів, пропозицій, змін і доповнень до чинного законодавства щодо відстоювання інтересів виборців та захисту національних інтересів України. Активно підтримує курс незалежності України, реформування в економіці, незворотність реформ та інтеграцію у європейські і трансатлантичні структури. Працює над законодавчим вирішенням питань національної безпеки й оборони, зовнішньої політики, а також контролю за державною власністю, приватизацією.

Визначальною рисою Г. М. Манчуленка як громадянина, так і депутата є благодійництво: підтримка дітей-сиріт, літніх людей, спорудження церков у своїм краї. Захоплюється стрільбою, футболом, силовими єдиноборствами, парашутним спортом.

Г. М. Манчуленко брав активну участь в експедиції «Україна – Північний полюс-2000». Здійснив парашутний стрибок на географічний «нуль». Загалом у нього майже сто стрибків із парашутом з різних типів літаків. Активний спортсмен, прихильник здорового способу життя вважає необхідним підтримувати спортивні, козацькі товариства.

Серед його численних нагород – ордени «За заслуги» III ступеня, «Козацький хрест», «Козацький хрест з мечами», медалі, відзнаки.

З дружиною Галиною Ярославівною виховують доньку Оксану.

Георгій Манолійович з матір'ю
Марією Маноліївною

Старший радник юстиції.

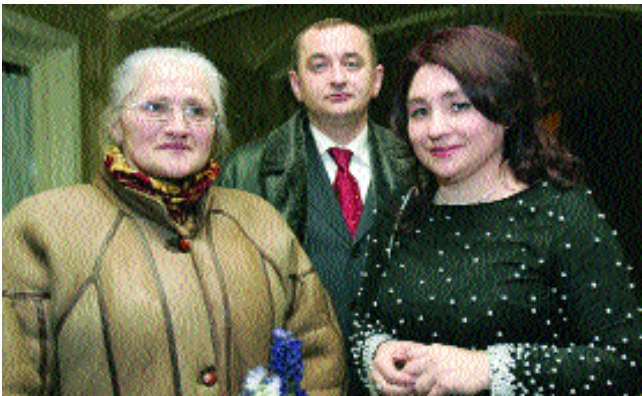
Народився 13 лютого 1969 р. у с. Розтоках Путильського району Чернівецької області в родині столяра Василя Онуфрійовича та вчительки історії Павлини Власівни.

Як згадує сестра Анатолія, відома письменниця, лауреат Національної премії України ім. Тараса Шевченка Марія Матіос, рід їхній дуже давній. Найперший Матіос, вірніше Матіас, з'явився в Україні понад 215 років тому і мав німецьке коріння. Він і став зачинателем роду Матіосів на Буковині. Це були працюючі, мудрі люди, які мали багатодітні патріархальні сім'ї. Один із прадідів Анатолія, Ілля, обіймав посаду вїйта у рідному селі, користувався великою повагою серед односельців.

Анатолій ще зі шкільної лави вирішив, що його майбутня професія буде пов'язана з роботою з людьми. А права неосвіченість земляків, прагнення захистити права етнічного населення Буковини спонукали юнака вступити на юридичний факультет Чернівецького університету. Зі студентського життя Анатолій Васильович найбільше запам'ятав організацію та проведення першого дня юридичного факультету. З особливою вдячністю згадує доцента кафедри кримінального права, викладача «римського права» Василя Дмитровича Онофрійчука. Саме він значно сприяв формуванню світогляду молодого юриста.

Здобувши вищу освіту, А. В. Матіос почав свою трудову діяльність на посаді старшого слідчого прокуратури м. Чернівців. Згодом працював старшим слідчим прокуратури Чернівецької області, начальником відділу прокуратури Херсонської області, прокурором Високотського району Херсонської області, начальником управління нагляду за дотриманням законів спецпідрозділами з боротьби з організованою злочинністю та корупцією прокуратури Херсонської області, начальником управління прокуратури м. Києва.

Анатолій Васильович пройшов довгий шлях професійного зростання, проявив себе кваліфікованим юристом, чесною та порядною людиною. Тому не випадково його призначили на відповідальну державну

Із сестрою Марією та мамою Павлиною Власівною

МАТІОС

Анатолій Васильович

Випускник юридичного факультету (1997 р.)

**Заступник керівника Головної служби
адміністративно-правової політики
Секретаріату Президента України**

посаду – заступника керівника Головної служби адміністративно-правової політики – керівника департаменту правової політики Секретаріату Президента України. До компетенції керованого ним департаменту входять питання моніторингу та розроблення концепцій реформування правоохоронних органів, судової системи, органів юстиції, опрацювання прийнятих Верховною Радою України законів щодо наявності підстав для застосування вето Президентом України перед їх підписанням Главою держави, інші питання у сфері правоохоронної діяльності.

Обіймаючи відповідальну посаду, А. В. Матіос знаходить час для наукової діяльності – готує до захисту кандидатську дисертацію «Адміністративно-правові засоби попередження правопорушень у сфері державного управління» в Інституті законодавства Верховної ради України.

На дозвіллі Анатолій Васильович захоплюється художньою літературою, грою в шахи та сквош (парною грою в теніс до стінки).

Разом із дружиною, випускницею педагогічного факультету Чернівецького університету, психологом за фахом, виховують чудових дітей: Романа та Софію.

Життєве кредо А. В. Матіоса: «Життя коротке, щоб казати «ні»».

МАТІОС
Марія Василівна

Випускниця філологічного факультету (1982 р.)

**Заступник Голови Комітету з
Національної премії України
імені Тараса Шевченка, письменниця**

Чернівецький університет має право пишатися своєю вихованкою, яка рівно через сорок років після великої Ірини Вільде здобулася на найвище державне визнання – Шевченківську премію, поповнивши суто чоловічі лави буковинців-лауреатів, серед яких Михайло Ткач, Андрій Кушніренко, Володимир Івасюк, Іван Миколайчук, Дмитро Гнатюк, Назарій Яремчук, Андрій Шкурган.

Марія Матіос – автор 12 книжок поезії та прози. Лауреат Національної премії України імені Тараса Шевченка.

Народилася 19 грудня 1959 р. у с. Розтоках Путильського району Чернівецької області в родині Матіосів. Батько, Василь Онуфрійович, з тринадцяти років працював у колгоспі, мати, Павліна Власівна, майже сорок років вчителювала у Розтоцькій середній школі, за що свого часу її було нагороджено орденами Жовтневої революції та «Знак Пошани».

Із вибором місця навчання альтернативи не було: мама закінчила історичний факультет Чернівецького університету, згодом брати-близнюки Анатолій і Олег Матіоси також стали випускниками юридичного та історичного факультетів цього ж вузу.

Під час навчання очолювала університетську літературну студію «Сонячні кларнети», керівником якої був, світлої пам'яті, Михайло Григорович Івасюк. Будучи студенткою, працювала кореспондентом університетської багатотиражки «Радянський студент». Активно співпрацювала із тодішніми обласними газетами «Радянська Буковина» та «Молодий буковинець». Має незабутні враження від своїх колишніх викладачів – Анатолія Миколайовича Добрянського, Михайла Григоровича Івасюка та Надії Денисівни Бабич. Шанує і завжди пам'ятає своїх кураторів – Зіновію Пенюк, Віктора Косяченка й Івана Руснака.

Першим місцем роботи після закінчення вузу у трудовій книжці Марії Василівни записано наукову бібліотеку Чернівецького університету. Але найбільшим своїм гартом вважає довготривалу працю редактором багатотиражної газети «Машинобудівник» Чернівецького машинобудівного заводу. Була спеціальним кореспондентом обласної газети «Буковинське віче», відповідальним секретарем «Буковинського журналу», відповідальним секретарем Чернівецької обласної організації Спілки письменників України, головним редактором українсько-канадської благодійної фундації імені братів Івана та Давида Романюків.

Однією із перших підписала клопотання регіональної еліти про необхідність присвоєння університету імені Юрія Федьковича.

З 1997 р. Марія Василівна мешкає в м. Києві.

Тривалий час працювала в Раді Національної безпеки та оборони України, була помічником Секретаря РНБО Є. К. Марчука.

Президент України В. Ющенко вручає
М. В. Матіос Шевченківську премію,
9 березня 2005 р.

Під час презентації «Солодкої Дарусі» у Львові на Форумі видавців.
Праворуч – доктор Юрій Логуш, генеральний директор
Kraft Foods–Україна

М. Матіос і український письменник Андрій Курков під час відкриття української книгарні в Гусятині Тернопільської області

М. В. Матіос – постійна дописувачка всеукраїнських газет «Україна молода», «День», «Слово просвіти», «Літературна Україна» та ін.

Лауреат премії ім. В. Бабляка в галузі публіцистики, літературної премії «Благовіст». Окремі поетичні твори перекладені японською, китайською, польською, сербською, румунською мовами. Друкувалася в США, Росії, Японії, Китаї.

У 2005 р. за роман «Солодка Даруся», який за півтора роки витримав три видання, Марія Василівна удостоєна найвищої державної нагороди в галузі літератури та мистецтва – Національної премії

України імені Тараса Шевченка. «Солодка Даруся» також здобула титул «Краща книжка-2004».

Щорічний альманах «Обличчя України» титулував Марію Матіос «найбільш плідною письменницею України останніх двох років». Літературна критика та мас-медіа називають її як не «гранд-дамою української літератури», то «чортиком, що вискочив із табакерки». Павло Загребельний вважає, що письменниця своєю творчістю «сміливо й рішуче відкидає правила обережності й суспільних табу», а Дмитро Павличко називає її прозові книги «Солодка Даруся» та «Нація» «видатними непроминальними творами».

Марія Василівна захоплюється етнографією, психологією, квітникарством і городництвом. Має унікальне дослідження родини Матіосів (по матері й батьку), яке сягає 1790 р. Вона – великий пропагандист Буковини в столиці та Україні.

Одружена. Син Назарій – працівник одного із столичних банків.

Марія Матіос любить творчість Василя Стефаника, Ольги Кобилянської, Стефана Цвейга та Антона Чехова. Мріє створити міні-бібліотеку із власних прозових книжок. Вважає, що початок такої книгозбірні вже є: «Життя коротке», «Нація», «Фуршет від Марії Матіос», «Бульварний роман», «Солодка Даруся» і «Щоденник страченої».

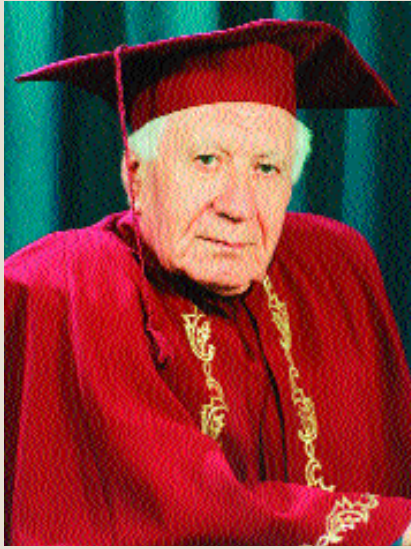
Не любить лінивих чоловіків, неслівних (брехливих) людей. Посмішку та доброзичливість вважає кращими візитівками від будь-якої посади. Часто повторює вислови «Не робить мені надто добре, бо не знати, що з того буде» та «Ніхто про мене не знає більше, ніж я сама».

Моральними авторитетами вважає своїх батьків. Завжди посилається на історичні паралелі з історії свого прізвища.

Природжену чи набуту впертість і незмінну працьовитість вважає визначальними рисами свого характеру.

Разом із «патріархом» української літератури
Анатолієм Дімаровим

МИХАЙЛИНА Павло Васильович

Виpusкник історичного факультету (1951 р.)

**Почесний доктор Чернівецького національного
університету імені Юрія Федьковича.**

**Почесний професор Чернівецького
фінансово-юридичного інституту**

Доктор історичних наук, професор.

Народився 25 січня 1923 р. у с. Винятинці на Тернопільщині, де здобув середню освіту. Після школи П. В. Михайлина перебрався до сусіднього містечка, де влаштувався вчителем у народній школі. За рік до закінчення війни його мобілізували до лав Радянської армії. Вчорашньому вчителеві довелося брати участь у найзапекліших боях на території Польщі та Німеччини, був поранений, а перемогу зустрів у Берліні.

Після демобілізації оселився у Чернівцях. Палке бажання стати істориком привело П. Михайлину на історичний факультет Чернівецького вчительського інституту, закінчивши який, продовжив навчання в Чернівецькому університеті. Будучи студентом старших курсів, влаштувався за сумісництвом науковим співробітником Чернівецького обласного краєзнавчого музею, де згодом став ученим секретарем і завідувачем відділу.

Після аспірантури Павло Васильович залишився працювати в університеті на посаді викладача кафедри історії СРСР. Згодом його перевели на роботу до апарату Чернівецького обкому партії України, але,

незважаючи на зміну місця роботи, він не покинув рідний університет – продовжував викладати на історичному факультеті.

У 1960 р. П. Михайлина повернувся на постійну роботу на кафедру історії СРСР Чернівецького університету, де обіймав посади старшого викладача, а згодом – доцента.

Продовжуючи викладацьку діяльність, в 1969–1978 рр. обіймав посаду завідувача Чернівецького відділу Інституту історії Академії наук УРСР, а потім протягом 1978–1988 рр. – завідувача Чернівецького відділу Інституту соціальних і економічних проблем зарубіжних країн АН УРСР.

Павло Васильович був дописувачем низки періодичних видань, писав статті до Української радянської енциклопедії та Радянської енциклопедії історії України. Він – співавтор оригінального довідника «Історія міст і сіл», до якого й донині звертаються фахівці.

У 1958 р. захистив кандидатську, а у 1981 р. – докторську дисертації.

У 70-х роках був членом спеціалізованої вченої ради із захисту кандидатських дисертацій з історії та філології, а з 1996 р. – вченої ради із захисту докторських і кандидатських дисертацій з історії та політології.

Понад 10 разів Павло Васильович очолював Державну екзаменаційну комісію з випуску спеціалістів на історичному факультеті рідного університету.

Автор трьох і співавтор десяти монографій, понад 200 наукових і науково-популярних публікацій, присвячених дослідженню міст і міщанства України другої половини XVI – середини XVII ст.

П. В. Михайлина був і є активним учасником громадсько-політичного життя міста й області. У 60-х роках очолював Чернівецьку міську організацію товариства «Знання», протягом 1969–1988 рр. обіймав посаду заступника голови і члена правління обласної організації цього самого товариства, був заступником голови Чернівецької обласної організації «Українського товариства дружби і культурних зв'язків із зарубіжними країнами». Ще у 1966 р. очолив оргкомітет зі створення Чернівецької обласної організації Українського товариства охорони пам'яток історії та культури, кілька років очолював її правління, а потім протягом двох десятиліть був заступником голови правління. Двічі обирався депутатом Чернівецької міської ради народних депутатів.

Нагороджений орденами Вітчизняної війни II ступеня та «За мужність», а також медалями «За відвагу», «За звільнення Варшави», «За взяття Берліна», «За перемогу над Німеччиною», «Захиснику Вітчизни» та ін.

Ще в університеті одружився. Разом із дружиною Петриною виховали двох синів – Ігора та Любомира.

Кандидат історичних наук, доцент, відмінник освіти України.

Народився 17 червня 1953 р. у м. Чернівцях у родині Павла Васильовича – почесного професора Чернівецького університету імені Юрія Федьковича, та Петрини Павлівни – викладача психології. Відразу після закінчення середньої школи вступив на історичний факультет університету. На вибір факультету та спеціальності, з одного боку, вплинула професійна діяльність батька, спілкування з його колегами, особливо з відомим археологом, доктором історичних наук Борисом Онисимовичем Тимошуком. А з другого боку, навчання в Чернівецькому університеті стало своєрідною родинною традицією, адже у свій час цей заклад закінчили: батько Павло Васильович (історичний факультет), мати Петрина Павлівна (філологічний), брат Ігор Павлович (фізичний), дружина Ірина Анатоліївна (хімічний факультет).

Ще під час навчання Любомир розпочав науково-дослідну діяльність – брав участь у роботі археологічних експедицій Чернівецького університету, АН СРСР та АН УРСР, виступав із доповідями на всесоюзних і республіканських наукових студентських конференціях. Після закінчення університету залишився працювати старшим лаборантом кафедри історії СРСР та УРСР. Вважаючи, що для досягнення справді високого професійного рівня необхідно поглиблювати знання, протягом 1976–1979 рр. навчався в аспірантурі кафедри історії стародавнього світу і середніх віків Чернівецького університету, після якої пішов на викладацьку роботу. Працював викладачем, старшим викладачем, доцентом цієї кафедри. У 1984 р. захистив кандидатську дисертацію з археології «Слов'яни Верхнього Попруття VIII–X ст.» Любомир Павлович – знаний фахівець у галузі археології раних слов'ян переддержавного періоду. Він був першим директором Буковинського центру археологічних досліджень.

З 1996 по 1998 р. він обіймав посаду начальника відділу науки і вищої школи Чернівецької обласної адміністрації, але 1998 р. повернувся до викладацької роботи вже доцентом кафедри етнології, античної та середньовічної історії.

У 2003–2005 рр. Л. П. Михайлина працював на посаді керівника Служби міністра праці та соціальної політики України.

МИХАЙЛИНА Любомир Павлович

Випускник історичного факультету (1975 р.)

Старший науковий співробітник
Інституту археології
Національної академії наук України

Любомир Павлович бере активну участь у громадському житті. Він заступник голови Українсько-Румунської комісії з історії, археології, етнології та фольклористики НАН України, член Національного комітету Міжнародної унії слов'янської археології (МУСА), заступник редактора наукового журналу «Археологічні студії», член Польового комітету Інституту археології НАН України.

Автор майже 80 наукових праць, у тому числі двох монографій.

Родинну традицію продовжили син та невістка: Павло Любомирович – випускник юридичного факультету, а його дружина – Діана Георгіївна – закінчила економічний факультет і нині працює викладачем цього самого факультету.

МИРОНЮК
Іван Федорович

Випускник фізичного факультету (1975 р.)

**Проректор із наукової роботи
Прикарпатського національного
університету імені В. Стефаника**

Доктор хімічних наук. Лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки.

Народився 1 травня 1951 р. у с. Котиківці Горденківського району Івано-Франківської області в селянській родині Федора Івановича та Ганни Степанівни, які працювали в місцевому радгоспі.

У час, коли відбувалися значні прогресивні зміни у вітчизняній науці, Іван захопився точними науками, а саме – фізикою. На вибір майбутньої спеціальності вплинули визначні відкриття у фізиці напівпровідникових матеріалів і приладобудуванні (лазери), а також престиж науковця в 70-х роках. Тому юнак, не вагаючись, вступив на фізичний факультет Чернівецького університету. За час навчання у вищому навчальному закладі було багато цікавих моментів і подій, та найбільше Іванові Миронюку запам'яталися колективні походи в Карпати, особливо сходження на наймальовничіші вершини – Говерлу, Піп Іван і Петрос.

Після здобуття вищої освіти Іван Федорович працював інженером на Калуському хіміко-металургійному комбінаті. В 1977 р. перейшов у виробничий відділ Калуського експериментального виробництва Інституту фізичної хімії АН УРСР на посаду стар-

шого інженера, а через два роки очолив дослідницьку лабораторію дисперсних оксидних матеріалів цього самого виробництва. З 1987 р. протягом трьох років керував відділом технології матеріалів радіотехнічного призначення Особливого конструкторського бюро Інституту хімії поверхні АН УРСР.

У 1988 р. захистив кандидатську дисертацію в Київському політехнічному інституті, а в 2001 р. – докторську дисертацію «Наукові основи керованого синтезу пірогенного кремнезему та його фізико-хімічні властивості».

Упродовж 1990–1993 рр. І. Ф. Миронюк працював директором Впроваджувального науково-виробничого підприємства «Матек», а з 1993 р. до 2004 р. очолював Калуський дослідно-експериментальний завод Інституту хімії поверхні НАН України. У 2004 р. його було призначено проректором із наукової роботи Прикарпатського національного університету імені В. Стефаника.

Іван Федорович ніколи не втрачав зв'язку з рідним університетом – співпрацював із науковцями кафедри аналітичної хімії над створенням нових ефективних фотокаталізаторів.

І. Ф. Миронюк – автор понад 120 наукових праць, з яких 80 – патенти на винаходи. У 1992 р. отримав Державну премію України в галузі науки і техніки за впровадження у виробничу практику нових ефективних препаратів адсорбційної дії для освітлення харчових напоїв.

У житті Іван Федорович намагається бути чесним і справедливим у стосунках із людьми, а найкращим відпочинком вважає риболовлю.

Разом із дружиною, Любов'ю Миколаївною, випускницею філологічного факультету Чернівецького університету, яка працює вчителем української мови та літератури, виховали двох чудових дітей – Світлану та Ігоря. Підрастає онука Юлія.

Онука Юлія

Член Національної спілки письменників України, заслужений журналіст України. Лауреат літературно-мистецької премії імені Сидора Воробкевича та обласної літературної премії імені Івана Бажанського.

Народився 13 лютого 1939 р. у с. Кадубівцях Заставнівського району Чернівецької області в родині Іларіона Миколайовича та Ганни Василівни Михайловських. Змалку був залюбленим у рідне слово, художню літературу, зокрема поезію. Тому після закінчення школи (1961) вступив на філологічний факультет Чернівецького університету.

Через два роки Володимир Іларіонович змушений був перервати навчання для проходження строкової військової служби. Демобілізувавшись, продовжив навчання в університеті. Будучи студентом, В. І. Михайловський почав працювати у пресі, а саме – в чернівецькій обласній молодіжній газеті «Молодий буковинець».

Здобувши вищу освіту, Володимир Іларіонович понад 20 років пропрацював у газеті «Радянська Буковина», де обіймав посади власного кореспондента та завідувача відділу. У жовтні 1991 р. В. І. Михайловський очолив одне з перших видань незалежної України – громадсько-політичну газету «Буковина», де нині обіймає посаду головного редактора.

Поряд із роботою в періодичних виданнях Володимир Іларіонович займався літературною діяльністю. Перша його книга «І перемогли смерть» вийшла у 1974 р. З того часу побачили світ ще 7 прозових, поетичних і публіцистичних творів Володимира Іларіоновича. У 2005 р. у видавництві «Буковина» вийшов роман Володимира Іларіоновича Михайловського «Мертвих назад не носять» і збірка поезії та прози «Черлені міти».

Діяльність В. І. Михайловського на журналістській і письменницькій нивах отримала заслужене визнання – у 1982 р. він був дипломантом Міжнародного журналістського конкурсу (Чехословаччина). Нагороджений почесними медалями Радянського фонду миру (1984) та «Будівничий України» (2005)

Своїми журналістськими та літературними здобутками Володимир Іларіонович завдячує насамперед Чернівецькому університету. «Університетська освіта, – каже він, – формувала в мені не тільки вчителя української мови та літератури, а й літературознавця, поета, письменника». Ще у студентські роки, він друкувався в газетах «Літературна Україна», «Молодь України», «Радянська Буковина», «Молодий буковинець».

Хоча минуло майже чотири десятиліття, відколи Володимир Іларіонович закінчив Чернівецький університет, він не полишає зв'язків із рідним навчальним закладом – бере участь у наукових конференціях, виступає перед студентами. Завжди з пошаною

МИХАЙЛОВСЬКИЙ Володимир Іларіонович

Випускник філологічного факультету (1969 р.)

Головний редактор
громадсько-політичної газети
«Буковина»

та вдячністю згадує своїх викладачів, особливо Ганну Іванівну Бабенко, Никифора Олександровича Тимощука, Анатолія Миколайовича Добрянського, Степана Івановича Дігтяра, Іларіона Іларіоновича Слинька, Валентину Адольфівну Прокопенко та Григорія Івановича Сінченка.

В. І. Михайловський – член обласного правління Всеукраїнського товариства «Просвіта» імені Тараса Шевченка.

У вільний час, якого, на жаль, так мало, любить збирати лікарські рослини, гриби, рибалити.

Дружина, Олена Іванівна, також випускниця філологічного факультету Чернівецького університету. Разом виховали двох дітей. Син Олександр – кандидат медичних наук, хірург. Донька Марина навчалася в Чернівецькому музичному училищі імені Сидора Воробкевича. Як і батько, вона любила поезію, писала вірші. Цього року вийшла її поетична книга «Сонячні дощинки». На жаль, Марина Михайловська рано пішла з життя.

За життєве кредо Володимир Іларіонович обрав два вислови: «*Поважай себе, якщо хочеш, щоб інші тебе поважали*» та «*Пізнати істину не важко, важче дотримуватись її*».

МОВЧАН
Ярослав Іванович

Випускник біологічного факультету (1979 р.)

**Директор Департаменту біотичних,
водних, земельних ресурсів та екомережі
Міністерства охорони навколишнього
природного середовища України**

*К*андидат біологічних наук.

Народився 11 серпня 1957 р. у с. Тщенці на Львівщині у сім'ї медиків, Марії Едмундівни та Івана Васильовича. Закінчивши школу, вступив на біологічний факультет Чернівецького університету. Під час навчання був редактором факультетської газети «Біосфера» та президентом університетського дискусійного клубу «Veritas».

Трудову діяльність Ярослав Іванович розпочав учителем Войківської середньої школи на Київщині.

У 1980–1983 рр. навчався в аспірантурі Інституту ботаніки АН України, де захистив кандидатську дисертацію «Аналіз стійкості степових фітоценозів у зв'язку з їх структурою». Протягом 1983–1992 рр. працював молодшим науковим співробітником відділу геоботаніки, а згодом – завідувачем Лабораторії дистанційних досліджень Інституту ботаніки ім. М. Г. Холодного.

Я. І. Мовчан – співініціатор створення і співзасновник першої громадської екологічної організації в незалежній Україні – Національного екологічного центру України (НЕЦУ), виконавчим директором якого він був у 1992–1993 рр., ініціатор організації Інституту екології НЕЦУ, засновник УкрЮНЕПко-

му, співзасновник низки екологічних видань в Україні («Ойкумена», «Світ в долонях», «Жива Україна»), ІЕА Довкілля, екологічних теле- і радіопрограм.

З 1993 по 1999 р. Ярослав Іванович обіймав посаду заступника міністра охорони навколишнього природного середовища та ядерної безпеки України, був головою Міжвідомчої координаційної комісії з питань збереження біо- і ландшафтного розмаїття. Протягом наступного року – консультантом з екологічних та земельних питань Верховної Ради України, працював керівником Лабораторії системних досліджень УІДНСР РНБОУ.

Пройшов докторантське стажування в Нідерландському інституті перспективних досліджень.

Він дипломант національних і міжнародних виставок та презентацій з науково-технічної, природоохоронної та еколого-інформаційної діяльності. Читає курси лекцій «Сучасні проблеми екології», «Проблеми природокористування» в Національному університеті «Кієво-Могилянська академія». Член Комісії МСОП (IUCN) з освіти та комунікацій. Автор понад 150 наукових праць, у яких досліджує проблеми геоботаніки, стійкості природних екосистем, екополітики, екоосвіти.

Результативна і міжнародна діяльність Я. І. Мовчана в екологічній сфері. Він – національний координатор Міжнародної програми з проблем довкілля Чорного моря, брав участь у підготовці міжнародного стратегічного плану дій щодо відновлення та охорони Чорного моря. Був національним координатором «Європейського року збереження природи в Україні» (1995), Головою групи екологічних радників Програми IUCN для країн Центральної та Східної Європи, членом Комітету «Здоров'я та довкілля» Європейського бюро Всесвітньої організації охорони здоров'я та Комітету екологічної політики Європейської економічної комісії ООН, заступником голови Комітету екологічної політики Європейської економічної комісії ООН, членом Ради глобальної екологічної фундації, ініціатором проведення у м. Києві Міністерської довкілля конференції та головою Групи старших посадових осіб «Довкілля для Європи», ініціював розроблення Карпатської Конвенції, а також координував створення РЕЦ-Київ (1994–1998).

Я. І. Мовчан – один із розробників сучасного законодавства з питань довкілля, брав участь у ратифікації та впровадженні багатьох конвенцій, пов'язаних з природою, співініціатор і розробник державних програм перспективного розвитку заповідної справи, формування національної екомережі, охорони й відтворення довкілля Азовського та Чорного морів.

Дружина, Ольга Скочинська, також випускниця Чернівецького університету, працювала лікарем-лаборантом у реанімації 22-ї лікарні м. Києва.

Життєвим кредо Ярослава Івановича був і залишається вислів: «*Любити природу і життя!*»

Народився 30 травня 1954 р. у м. Чернівцях в родині Михайла Івановича та Любові Степанівни, економіста за фахом.

Батьки віддали Олександра до Чернівецької середньої школи № 9, це була одна з небагатьох шкіл із поглибленим вивченням англійської мови, предмети в якій викладалися українською мовою, яку дуже любили батьки. Ще в школі юнак почав цікавитися хімією. У кінофотогуртку самотужки складав компоненти реактивів для обробки плівки, у тому числі кольорової, а згодом у хімічному гуртку вивчав цікаві процеси хімічних перетворень. Усе це посприяло вибору майбутньої професії.

Роки навчання в університеті промайнули як одна чудова мить. Було все: і напружене навчання, особливо на перших курсах, і цікаві зустрічі, веселі студентські вечори, на яких Олександр Михайлович разом із однокурсниками Павлом Іванюком, Юрієм Крутьком, Леонідом Черепом мав нагоду виступати у складі створеного на факультеті вокально-інструментального ансамблю «FLOGISTON», який неодноразово виступав на місцевому та республіканському телебаченні. Маючи творчу натуру Олександр Михайлович крім музики та кіно-фотодокументалістики захоплювався радіоелектронікою, художньою обробкою металу (філігранню, чеканкою).

Пора змушніння припала на період перебування у військових таборах, де чоловіча половина курсу відчула, хоч і віддалено, всі прикромці та незгоди воєнної служби. Після закінчення університету – три роки працював у сільських школах (школа-інтернат у с. Порубне, середня школа у с. Стерче), зокрема обіймав посаду вчителя з початкової військової підготовки.

У 1979 р. Олександра Михайловича призвали на дійсну військову службу до органів держбезпеки. Працюючи спочатку у райвідділі (м. Вижиця 1979–1980 рр.), потім в обласному управлінні (м. Чернівці 1980–1983 рр.), після чого був переведений до Центрального апарату (м. Київ). Пройшов шлях від молодшого оперуповноваженого до начальника відділу підрозділу Центрального управління СБ України. Коли О. М. Монарха потрапив до органів держбезпеки, на співбесіді начальник Чернівецького управління, полковник Г. М. Чикалов зауважив, що цивільна освіта Олександра Михайловича йому не пригодиться, але він помилився. Після Чорнобильської катастрофи, у ліквідації наслідків якої О. М. Монарха брав безпосередню участь в органах держбезпеки виникла потреба у відповідних фахівцях для кваліфікованої організації діяльності в радіаційно та хімічно-небезпечних умовах.

За час служби у Центральному управлінні Служби безпеки України Олександрові Михайловичу довелося побувати на всіх ядерних об'єктах України, багатьох хімічно небезпечних підприємствах, де відпрацьовувалися заходи проти диверсійного та антитерористичного спрямування. 1996 р. у складі офіційної делегації України був у відрядженні в

МОНАРХА Олександр Михайлович

Випускник хімічного факультету (1976 р.)

**Професор спеціальної кафедри
Національної академії
Служби безпеки України,
полковник**

Ізраїлі, де проводилося стажування фахівців з питань реагування на надзвичайні ситуації. Спеціально для української делегації було проведено екскурсію по Святій Землі – Єрусалиму – враження від якої на-завжди закарбувалися в пам'яті.

У 2000 р. О. М. Монарха запросили на викладацьку роботу до Національної академії Служби безпеки України на посаду професора спеціальної кафедри. За період науково-педагогічної діяльності було підготовлено низку наукових статей, методичних і практичних посібників, які нині використовуються як під час викладання спецдисциплін, так і для вирішення практичних питань у підрозділах Служби безпеки України. На громадських засадах входить до складу міжвузівської дорадчої ради з «Безпеки життєдіяльності» МОН України, де вирішуються проблеми поліпшення викладання цієї дисципліни у вищих навчальних закладах.

Олександр Михайлович вдячний долі, яка поєднала його з чудовою жінкою, випускницею факультету іноземних мов Чернівецького університету, Антоніною Ананіївною. За 28 років щасливого подружнього життя було надбано чимало: це чудові діти – Андрій, Володимир та Юрій, багато щирих друзів, відчуття потрібності суспільству, зокрема як фахівця-хіміка.

НЕГРЕЦЬКИЙ
Віктор Андрійович

Випускник біологічного факультету (1977 р.)

Старший науковий співробітник
Інституту ботаніки ім. М. Г. Холодного
НАН України

Кандидат біологічних наук, член Міжнародної робочої групи із цвітіння. Голова профкому Інституту ботаніки ім. М. Г. Холодного НАН України.

Народився 11 липня 1953 р. у м. Чернівцях у родині військовослужбовця, випускника історичного факультету Чернівецького університету Андрія Кіндратовича та вчительки Галини Василівни. Після закінчення Чернівецького університету поїхав до м. Києва, де кілька років працював в Інституті проблем онкології АН УРСР й Інституті молекулярної біології та генетики АН УРСР.

У 1980–1983 рр. був аспірантом Інституту фізіології рослин ім. К. А. Тимірязєва АН СРСР у м. Москві, де захистив кандидатську дисертацію «Баланс фітогормонів в онтогенезі тютюнів різних біотипів».

З 1983 р. працював молодшим науковим співробітником, науковим співробітником, старшим науковим співробітником, завідувачем лабораторії фізіології насіння і лабораторії репродуктивного розвитку рослин Інституту ботаніки ім. М. Г. Холодного НАН України.

Упродовж 1990–1991 рр. був керівником наукового загону фізіологів рослин під час Міжнародної біологічної експедиції на кораблі «Академік Вернадський» на острови та прибережні райони Атлантичного та Індійського океанів.

Протягом 1992–1993 рр. перебував у США як вчений-дослідник Лабораторії дослідження рослин Мічиганського університету.

Основними напрямками наукової роботи В. А. Негрецького є дослідження механізмів індукції цвітіння фотоперіодично чутливих і нейтральних рослин; пошук і біологічне тестування флорального стимулу; вивчення ролі гормонального балансу та спектральної якості світла у зацвітанні рослин; дослідження механізмів трансдукції фотоперіодичного сигналу в рослин, які зацвітають; з'ясування ролі фітогормонального балансу у формуванні фізіологічного градієнту цвітіння; аналіз матрикальної детермінованості та екологічної пластичності післязбирального дозрівання насіння озимих хлібних злаків; фізіологія спокою насіння; оцінка можливостей неконтрольованого переносу інтегрованих генів (трансгенні рослини) на генетично сумісні дикі види.

У 1997–1998 рр. брав участь у підготовці та проведенні спільного Українсько-Американського експерименту (програма STS-87) із дослідження впливу умов космічного польоту на ріст і розвиток рослин, який проводився на борту космічного корабля Columbia українським космонавтом Л. Каденюком (база NASA, мис Канаверал, Флорида, США).

Автор 95 наукових праць, у тому числі трьох монографій: «Физиологическая разнокачественность семян травянистых растений»; «Післязбиральне дозрівання насіння озимих хлібних злаків»; «Регуляція цвітіння рослин: гіпотези та факти».

Веде активну міжнародну наукову діяльність. Був керівником і виконавцем міжнародних і національних наукових програм і грантів. Останній грант НАН України та АН Чеської Республіки отримав у 2005–2007 рр.

Доля подарувало Віктору Андрійовичу можливість спілкуватися і працювати з видатними вченими світу: академіками АН СРСР М. Х. Чайлахяном, А. Л. Курсановим (Росія); академіком НАН України К. М. Ситником; професорами Т. Молотковським, М. Леутським (Україна); Я. Крекуле, І. Махачковою (Чехія); А. Лангом, Я. Зивартом (США); Е. Вагнером (Німеччина); Ж. Берньє (Бельгія); Ж. Барензе (Голландія), Я. Копцевичем (Польща), П. Поле (Франція).

В. А. Негрецький бере участь у спільних експериментах з такими закладами, як Інститут експериментальної ботаніки АН Чеської Республіки (м. Прага); Інститут фізіології рослин ім. К. А. Тимірязєва РАН (м. Москва); Інститут фізіології і біохімії рослин та мікроорганізмів РАН (м. Саратов).

Донька Олена – бакалавр Міжнародного християнського університету (ICU, Австрія), навчається за магістерською програмою Київського національного економічного університету.

Кредо Віктора Андрійовича: «Управляти собою – вища влада».

Лауреат премії Ради Міністрів СРСР. Народився 4 липня 1942 р. у с. Чернятині Городенківського району Чернівецької області в селянській родині. Після закінчення Чернятинської семирічної школи та Городенківської середньої школи склав вступні іспити на фізико-математичний факультет Чернівецького університету. Здобувши вищу освіту, за рекомендацією продовжив навчання в аспірантурі.

Іван Юрійович розпочав трудовий шлях в Інституті напівпровідників на посадах інженера, молодшого наукового співробітника, керівника групи. Його наукові дослідження були спрямовані на вивчення електрофізичних властивостей напівпровідників за низьких і наднизьких (кріогенних) температур. На основі фундаментальних досліджень поведінки домішок у напівпровідниках за таких температур були розроблені мініатюрні перетворювачі температур (термометри опору) для вимірювання низьких і наднизьких температур. Ці результати досліджень стали основою кандидатської дисертації, яку І. Ю. Неміш захистив у 1975 р. В тому ж році при Інституті було засновано Спеціальне конструкторсько-технологічне бюро з дослідним виробництвом, у якому основним науково-технічним напрямом стало кріогенне приладобудування, а Івана Юрійовича Неміша було призначено завідувачем відділу № 1, відділу кріогенної термометрії.

За 30 років трудової діяльності Івана Юрійовича у Спеціальному конструкторсько-технологічному бюро було створено різноманітні напівпровідникові термометри опору для вимірювання низьких і наднизьких температур у різних діапазонах кріогенного інтервалу від 0,3 градуса Кельвіна ($-272,7^{\circ}\text{C}$) до 273 K (0°C) різного конструктивного виконання, які вирішували проблеми вимірювання цих температур;

Відділу кріогенної електро-
ники СКТБ УРАН СРСР
с благодержністю
ай Екіпажу „Самоліт“!
1.12.78

НЕМІШ Іван Юрійович

Випускник фізико-математичного факультету (1964 р.)

**Завідувач відділу кріогенної термометрії
Спеціального конструкторсько-
технологічного бюро Інституту фізики
напівпровідників НАН України**

кілька десятків типів кріогенних термометрів різного призначення, які використовували й експлуатувалися в 224 організаціях, наукових закладах, підприємствах.

Розроблені відділом Івана Юрійовича термочутливі напівпровідникові матеріали та термометри пройшли різноманітні випробування в багатьох провідних науково-дослідних інститутах і комплексах, в яких були підтверджені високі параметри і характеристики термометрів. Також це підтверджено в закордонних метрологічних центрах Австралії, Італії, Польщі, Словаччини, Росії. Близько 20 видів розроблених термометрів успішно пройшли державні та відомчі випробування.

Іван Юрійович – відомий фахівець у галузі кріогенної термометрії та технології напівпровідникової електроніки, автор та співавтор понад 50 наукових праць і 23 авторських свідоцтв.

Нагороджений медалями «За трудову відзнаку», «Ветеран праці», срібними та бронзовими медалями ВДНГ СРСР, подяками Голосіївської районної державної адміністрації м. Києва, Київського міського голови.

Разом із дружиною Іриною, інженером за фахом, виховав сина Миколу – молодого медика, лікаря швидкої допомоги.

ПОЖИДАЄВ
Валентин Володимирович

Випускник хімічного (1970 р.)
та фізичного (1984 р.) факультетів

**Голова правління ЗАТ лікувально-
оздоровчих закладів профспілок України
«Укрпрофоздоровниця»**

Народився 17 лютого 1947 р. у с. Єзупіль на Івано-Франківщині. З раннього дитинства хлопець захоплювався малюванням, народною творчістю. Від матері наслухався багато народних пісень, казок.

У 1964 р. Валентин закінчив середню школу у рідному селищі і рік пропрацював учителем малювання та креслення Ганусівської восьмирічної школи, а в 1965 р. вступив на хімічний факультет Чернівецького університету. Назавжди в пам'яті залишилися студентські роки, викладачі, які вирізнялися педагогічною тактовністю, доброзичливістю та науковою обізнаністю.

Здобувши вищу освіту, В. В. Пожидаєв працював на заводі «Кварц», де пройшов шлях від інженера до начальника центрального конструкторського бюро.

Протягом 1973–1974 рр. Валентин Володимирович проходив строкову військову службу армії.

Після демобілізації В. В. Пожидаєв повернувся на завод. Працюючи, одночасно здобував другу вищу освіту на фізичному факультеті Чернівецького університету, який закінчив у 1984 р. за спеціальністю «Радіоелектроніка».

З 1981 р. по 1989 р. Валентин Володимирович обіймав посаду голови профкому первинної профспілкової організації заводу «Кварц», а з 1989 р. по 1991 р. – відповідального організатора Центрального комітету профспілки працівників оборонної промисловості СРСР по Західній Україні та Молдові.

У 1991 р. В. В. Пожидаєва було обрано головою профспілки працівників оборонної промисловості України.

Протягом 1998–2005 рр. Валентин Пожидаєв працював першим заступником голови Федерації профспілок України та секретарем профспілки працівників атомної енергетики та промисловості України.

У травні 2005 р. Валентина Володимировича було обрано головою ЗАТ «Укрпрофоздоровниця». Це товариство об'єднує понад 150 санаторно-курортних установ, що надають громадянам України та інших держав комплексне санаторно-курортне, а також реабілітаційне лікування та відпочинок.

Разом із дружиною Зінаїдою Макарівною, яка працює директором ТОВ «Профілактичний центр», виховали трьох дітей – Сергія, Ігоря та Юлію.

В. В. Пожидаєв як людина скромна та доброзичлива за життєве кредо обрав слова з Біблії: *«Стався до ближнього так, як би ти хотів, щоб ставилися до тебе»*.

ЗАТ «Укрпрофоздоровниця»

Народився 6 серпня 1970 р. у с. Шишківці Борщівського району на Тернопільщині в родині Дмитра Михайловича та Лесі Володимирівни Попиків.

У 1985 р. з відзнакою закінчив Сков'ятинську восьмирічну школу, а в 1987 р. – зі срібною медаллю Борщівську середню школу № 2.

Маючи схильність до гуманітарних наук, зокрема, виявляючи інтерес до минулого, 1987 р. Сергій вступив на історичний факультет Чернівецького університету, який закінчив із червоним дипломом у 1992 р. Здобув подвійну спеціальність – історика та викладача історії.

Ще студентом С. Д. Попик був авторитетним лідером, брав участь у всеукраїнських фахових олімпіадах. У складі команди з легкої атлетики неодноразово став чемпіоном університету.

Здобувши вищу освіту, С. Д. Попик для поглиблення своїх теоретичних знань і відчуваючи потяг до науково-пошукової роботи, 1992 р. вступив до аспірантури Чернівецького університету, яку закінчив 1995 р. За цей час Сергій Дмитрович під керівництвом професора Вітольда Вікторовича Шаповалова підготував кандидатську дисертацію «Українське питання в політиці Австрії в роки Першої світової війни. 1914–1918 рр.», яку успішно захистив 17 травня 1996 р.

Будучи аспірантом, у 1993 р. отримав науково-дослідну стипендію Австрійського уряду, а в 1994 р. – іменну дослідницьку стипендію Австрійського інституту Південно-Східної Європи для обдарованих учених ім. К. Іречека, неодноразово працював в архівах Австрії та Росії.

С. Д. Попик підготував десятки наукових публікацій і матеріалів, опублікував широковідому монографію «Україна в Австрії. Австрійська політика в українському

С. Д. Попик із дружиною, Русланою Феодосіївною

ПОПИК Сергій Дмитрович

Випускник історичного факультету (1992 р.)

**Перший секретар Другого
територіального департаменту
Міністерства закордонних справ України**

питанні в роки Великої війни. 1914–1918 рр.» (1999 р.). Він – співавтор видання «Політична історія України ХХ століття».

Упродовж 1996–1999 р. Сергій Дмитрович працював у Чернівецькій облдержадміністрації, спочатку заступником, а з 1997 р. – начальником управління національностей, міграції та міжнародних зв'язків. Роботу у владних структурах поєднував із викладацькою діяльністю в університеті. Читав як базові, так і окремі спеціальні курси.

С. Д. Попик був одним із засновників Буковинського центру політичних досліджень.

У 1999 р. Сергій Дмитрович вступив до Дипломатичної академії України при МЗС України, яку закінчив у 2001 р. з червоним дипломом.

З 2001 р. до березня 2005 р. С. Д. Попик працював віце-консулом Генерального консульства України в м. Сучаві (Румунія).

З червня 2005 р. Сергій Дмитрович обіймає посаду першого секретаря відділу Молдови та Румунії Другого Територіального департаменту МЗС України. В його роботі допомагає знання іноземних мов – німецької, англійської та румунської.

Разом із дружиною, Русланою Феодосіївною, виховує двох доньок – Юлію та Марію.

ПУШКАРЬОВ
Володимир Михайлович

Випускник біологічного факультету (1976 р.)

**Завідувач лабораторії патофізіології
радіаційних уражень ендокринної системи
Інституту ендокринології та обміну
речовин ім. В. П. Комісаренка
АМН України**

Кандидат біологічних наук, старший науковий співробітник.

Народився в 1954 р. у м. Чернівцях у родині директора Клинівської середньої школи Михайла Васильовича та вчительки Ніни Прокопівни. Початкову освіту отримав у звичайній середній школі, після закінчення якої вступив на біологічний факультет Чернівецького університету. Здобувши вищу освіту, продовжив навчання в аспірантурі Інституту ботаніки ім. М. Г. Холодного АН УРСР у м. Києві та в Інституті ботаніки АН Казахстану (м. Алма-Ата), де займався дослідженнями транспортування інформосом із ядра до цитоплазми в зародках пшениці.

Протягом 1980–1987 рр. обіймав посаду молодшого наукового співробітника Інституту ботаніки АН України, потім працював в Інституті ендокринології та обміну речовин АМН України, де згодом став старшим і провідним науковим співробітником. Основним напрямом досліджень Володимир обрав механізми регуляції надважливого гормону надниркових залоз – альдостерону.

У 2000–2001 рр. працював у центральному військовому госпіталі США ім. Уолтера Ріда у м. Вашингтоні.

Влітку 2003 р. продовжив працю в Західному університеті Уельсу та в Брюссельському університеті. Протягом 2003–2004 рр. обіймав посаду професора Університету м. Нагасакі (Японія). З 2004 р. завідує лабораторією патофізіології радіаційних уражень ендокринної системи, де він вивчає механізми дії таксолу проти анапластичного та інших видів раку щитоподібної залози.

За матеріалами власних досліджень В. Пушкарьов опублікував 80 наукових праць, у тому числі й у провідних зарубіжних журналах. До захисту готова докторська дисертація і монографія.

Він і досі підтримує зв'язок із кафедрою зоології біологічного факультету Чернівецького університету.

Поряд із наукою Володимир Михайлович займається й літературною творчістю. Вже тричі видавався збірник його гумористичних оповідань «Пару історій із нашої життя». У 2005 р. має вийти друком гумористичний збірник «Научный туризм» російською, українською та англійською мовами.

Серед захоплень В. М. Пушкарьова також фотографія і колекціонування книг.

Дружина Лариса Петрівна – головний спеціаліст Міністерства праці та соціальної політики України. Разом виховують двох синів – Сергія та Віктора.

Протягом усього життя Володимир Михайлович намагається слідувати таким принципам: *«Життя дається один раз, тому його ключові моменти потрібно планувати дуже ретельно»*; *«Кожна людина своє життя живе «на чисто», без можливості пережити якийсь епізод чи подію знову»*; *«Помилка в житті, як і в шаховій партії, може мати незворотні наслідки»*; *«Сенсом життя є саме життя»*. А також – двом золотим правилам психотерапії: 1. Не звертай уваги на дрібні неприємності; 2. Усі неприємності дрібні.

Своє життєве кредо Володимир Михайлович формулює просто: *«Ані дня без втіхи»*.

Прощальна вечерея з персоналом лабораторії Університету м. Нагасакі. У центрі – В. Пушкарьов і керівник лабораторії, професор С. Ямашита

Доктор фізико-математичних наук, професор, академік АН ВШ України, заслужений діяч науки і техніки України, лауреат Державної премії України.

Народився 18 березня 1938 р. у с. Турятці Глибочького району Чернівецької області.

Навчаючись у школі, виявив здібності до точних наук. Тому вступив на фізико-математичний факультет Чернівецького університету, який закінчив у 1960 р.

Упродовж 1960–1964 рр. Микола Дмитрович працював інженером на Чернівецькому інструментальному заводі, поєднуючи практичну роботу з науковими дослідженнями.

Пройшовши добру практичну підготовку, М. Д. Раранський вирішив поглибити свої теоретичні знання і в 1964 р. вступив до аспірантури кафедри металофізики рідного університету. Предметом своїх наукових досліджень Микола Дмитрович обрав фізику твердого тіла.

Після закінчення навчання в аспірантурі (1968 р.) одразу обійняв посаду старшого інженера науково-дослідної групи при кафедрі металофізики. З 1969 р. – Микола Дмитрович на педагогічній роботі. Працював викладачем, старшим викладачем кафедри фізики твердого тіла. Після захисту кандидатської дисертації, в 1971 р., його обрали на посаду доцента кафедри фізики твердого тіла фізичного факультету. У 1988 р., після захисту докторської дисертації, Микола Дмитрович був переведений з посади доцента кафедри фізики твердого тіла на посаду завідувача цієї кафедри. Наступного року йому було присвоєно вчене звання професора.

Микола Дмитрович – автор понад 350 наукових праць. Нині всесвітньо відома створена професором наукова школа з вивчення динамічного розсіювання випромінювань. Про це свідчать гранти міжнародних фондів із фундаментальних наук України. М. Д. Раранський – ініціатор створення міжвузівської всесоюзної наукової програми «Рентген», неодноразово виступав з доповідями і повідомленнями на міжнародних та всеукраїнських конференціях. Він успішно займається підготовкою кадрів вищої кваліфікації. Професор М. Д. Раранський має високий авторитет і користується повагою серед широкої наукової громадськості. За вагомий внесок у поліпшення навчально-виховного процесу та наукові здобутки у 1990 р. був нагороджений Грамотою Президії Верховної Ради УРСР.

РАРАНСЬКИЙ Микола Дмитрович

Випускник фізико-математичного факультету (1960 р.)

**Почесний професор, завідувач кафедри
фізики твердого тіла Чернівецького
національного університету
імені Юрія Федьковича**

Наукову роботу професор М. Д. Раранський уміло поєднує з педагогічною діяльністю. Він успішно проводить підготовку фахівців з фізики, читає нормативні та спеціальні курси, керує виконанням дипломних і магістерських робіт.

Протягом майже 30 років Микола Дмитрович очолював фізичний факультет. За цей час він значно розширився. Успішно акредитовані всі спеціальності факультету, відкрито та атестовано нову спеціальність «Нетрадиційні джерела енергії». Факультет має певні успіхи і в навчально-методичній роботі. Під керівництвом деканату розроблено нові навчальні плани всіх спеціальностей. Поліпшено успішність і якість навчання студентів. Збільшилася кількість друкованих праць і виступів студентів на наукових конференціях. Уведено нові методичні технології.

РЕНДЮК Теofil Георгійович

Виpusкник історичного факультету (1977 р.)

Начальник відділу з питань української діаспори, національних меншин і віросповідань Управління культурного та гуманітарного співробітництва Міністерства закордонних справ України

Кандидат історичних наук. Радник I рангу. Член Національної спілки журналістів України.

Народився 7 липня 1955 р. у с. Остриця Глибоцького району Чернівецької області в родині колгоспників Георгія Ілліча та Стефанії Георгіївни, які пережили війну, голод 1946–1947 рр. і виховали шістьох дітей.

Закінчивши середню школу у м. Чернівцях, Теофіл 1972 р. вступив на історичний факультет Чернівецького університету. З особливою теплотою він пригадує період навчання, чудовий колектив викладачів під керівництвом доктора історичних наук, професора, декана факультету Ю. І. Макара, друзів-однокурсників. Теофіл Георгійович пишається тим, що під час практики після

третього курсу був єдиним студентом, який брав участь у заснуванні музею Чернівецького університету, відкритого з нагоди його 100-річчя у жовтні 1975 р. Зі студентських років спеціалізувався з міжнародної проблематики, виступав із доповідями на кількох міжвузівських і міжнародних наукових студентських конференціях.

Саме в університеті він познайомився з майбутньою дружиною Євдокією Іванівною – студенткою філологічного факультету, з якою виховали доньку Інну, яка нині працює в Посольстві України в Румунії, та сина Олександра.

Після короткого періоду педагогічної діяльності у середній школі, з лютого 1978 р. перейшов на наукову роботу: став співробітником Інституту історії АН УРСР, а потім – Інституту соціальних і економічних проблем зарубіжних країн АН УРСР. Опублікував 25 наукових праць в Україні, Росії, Угорщині та Молдові, а також понад 100 науково-популярних статей та інтерв'ю в періодичних виданнях.

Наукова робота Т. Г. Рендюка тимчасово була перервана у зв'язку з військовою службою офіцером. Після демобілізації продовжив наукові дослідження і 1991 р. захистив у Москві кандидатську дисертацію з румунської проблематики.

У 1990 р. Теофіл Георгійович перейшов на державну службу і став співробітником відділу з питань національностей, науки, вищих і середніх спеціальних закладів Чернівецького облвиконкому, а згодом – консультантом відділу у справах національностей і міжнародних зв'язків Чернівецької обласної державної адміністрації.

З жовтня 1992 р. Т. Г. Рендюк працює у системі Міністерства закордонних справ України. Він належить до першої хвилі українських дипломатів, які

Відкриття Днів культури України в Республіці Молдова. В центрі – Президент Республіки Молдова Володимир Воронін з дружиною, праворуч – віце-прем'єр міністр Валеріан Кристя, ліворуч – Тимчасовий повірений у справах України в Республіці Молдова Теофіл Рендюк з дружиною, м. Кишинів, 18 жовтня 2001 р.

розпочали роботу Посольства України в Румунії. Обіймав посади першого консула і першого секретаря з політичних питань, преси, культури, освіти та національних меншин. Найвищим його досягненням того періоду була безпосередня участь у складному трирічному переговорному процесі та підписанні Договору про взаємини добросусідства і співробітництва між Україною та Румунією (2 червня 1997 р., м. Констанца, Румунія), сприяння його ратифікації парламентами двох країн та організація обміну ратифікаційними грамотами (жовтень 1997 р., м. Київ).

За участю Т. Г. Рендюка розпочалася тристороння співпраця Україна – Республіка Молдова – Румунія, початком якої стала перша зустріч президентів трьох країн у м. Ізмаїлі Одеської області.

Особливий внесок Теофіла Георгійовича – у створення матеріальної бази Посольства України в Румунії. Завдяки його наполегливості російська сторона у листопаді 1992 р. погодилася підписати акт про передачу українській стороні приміщення першого Посольства Радянського Союзу в Бухаресті, в якому тепер розміщено Консульство України, Торгово-економічна місія Посольства України в Румунії та Представництво Міністерства внутрішніх справ України при Посольстві України в Румунії.

Після завершення дипломатичної місії в Бухаресті Т. Г. Рендюк з серпня 1997 р. по січень 2000 р. працював у МЗС України, де обіймав низку відповідальних посад – був першим секретарем і радником Управління Європи й Америки МЗС; радником, начальником сектору «Румунія – Республіка Молдова» III Територіального управління. За цей період за участю Т. Г. Рендюка, відбулася низка важливих подій, пов'язаних із Чернівцями, а саме: перший офіційний візит Президента Румунії Е. Константінеску в Україну, який після перебування в Києві відвідав разом із Президентом України м. Чернівці (29 травня 1999 р.), де виступив перед професорсько-викладацьким складом і студентами Чернівецького університету; обмін візитами на рівні керівників зовнішньополітичних відомств України та Румунії, в рамках яких м. Чернівці відвідали перший заступник міністра закордонних справ України О. Чалий і Державний секретар Міністерства закордонних справ Румунії М. Унгурану (10 лютого 1999 р.).

З січня 2000 р. по серпень 2003 р. Теофіл Георгійович працював радником і радником-посланником Посольства України в Республіці Молдова. Виконував обов'язки Тимчасового повіреного у справах України в Республіці Молдова. За цей час, зокрема, сприяв ратифікації парламентом Молдови Договору про державний кордон між Україною і Республікою Молдова та започаткуванню процесу демаркації цього кордону.

10 листопада 2003 р. Т. Г. Рендюка було призначено начальником відділу з питань української діаспори,

Т. Г. Рендюк і перший військовий аташе України в Республіці Молдова, генерал-майор В. Савостьянов у День незалежності України, 2002 р.

національних меншин і віросповідань у центральному апараті МЗС України. Нині він продовжує активно підтримувати стосунки з рідними Чернівцями й університетом. У вересні 2004 р. представляв МЗС України на Міжнародній науково-практичній конференції «Україна – Молдова – Румунія». За його безпосередньої участі, починаючи з 2004 р., студенти кафедри міжнародних відносин історичного факультету проходять практику в МЗС України, що відкриває перед ними перспективу стати дипломатами.

Нагороджений Почесною грамотою Міністерства закордонних справ України, Почесною грамотою Міністерства освіти і науки України, Почесною грамотою Міністерства культури і мистецтв України, Почесною відзнакою Державного комітету України у справах національностей та міграції, Почесною грамотою та нагрудним знаком Товариства «Україна – Світ», Почесною грамотою Національної спілки журналістів України, а також відзнаками закордонних організацій українців.

Кредо Теофіла Георгійовича – «*Патріотизм, професіоналізм і порядність*» – формулюється коротко, але широко використовується у житті для досягнення успіхів у роботі та громадській діяльності.

РОМАНІВ
Михайло Васильович

Випускник економічного факультету (1983 р.)

**Директор Чернівецького
економіко-правничого інституту
Західноукраїнського
економіко-правничого університету**

Кандидат економічних наук, доктор філософії, професор. Заслужений економіст України. Почесний працівник Державної контрольно-ревізійної та Державної митної служби України.

Народився 30 липня 1956 р. у с. Корневі Городенківського району на Івано-Франківщині в родині Василя Михайловича та Анастасії Петрівни.

Закінчив Чернівецький фінансовий технікум та вступив на економічний факультет Чернівецького університету.

Працювати М. В. Романів почав у Чернівецькому фінансовому технікумі. Протягом 1979–1988 рр. був інспектором, заступником та завідувачем відділу Першотравневого райфінвідділу м. Чернівців.

У 1988 р. перейшов на роботу до Міністерства фінансів України по Чернівецькій області, на посаду заступника головного контролера-ревізора.

Упродовж 1990–1996 рр. був заступником начальника, начальником фінансового управління, заступником голови Чернівецької обласної державної адміністрації, обласної ради.

У 1996 р. Михайло Васильович переїхав до м. Києва, де був начальником Головного управління Міністерства фінансів України, заступником голови Головного контрольно-ревізійного управління України, началь-

ником КРУ м. Києва, членом колегії Міністерства фінансів України та Державної контрольно-ревізійної служби України. Неодноразово обирався депутатом районної та обласної рад народних депутатів.

Повернувшись у 2003 р. до Чернівців, М. В. Романів очолив Чернівецьку обласну державну адміністрацію. За час головування Михайла Васильовича було затверджено підготовлену за його участю ще в 90-х роках наукову концепцію розвитку краю як санаторно-курортної зони з використанням її унікальних рекреаційних, транзитних і торговельних можливостей. За короткий час в області з'явилися кілька нових сучасних туристичних об'єктів. Концепція охоплювала також розвиток сільськогосподарської галузі – значно скоротилися площі пустиючих земель. Почала працювати чи не єдина в Україні програма підтримки середнього бізнесу. У соціальній сфері було введено в дію 37 об'єктів: шкіль, поліклінік, лікарень тощо. Самодостатність, високий рівень самоорганізації, ефективність регіональних рішень в економічній і соціальній сферах – такі нові тенденції були привнесені в діяльність Чернівецької обласної державної адміністрації Михайлом Васильовичем Романівим.

У березні 2005 р. Михайло Романів став директором економіко-правничого інституту західноукраїнського економіко-правничого університету (м. Чернівці).

Нагороджений орденами «За заслуги» III ступеня, Святого Володимира II і III ступенів, Архістратига Михайла, знаком Пошани, козацької Слави та низкою медалей, Почесною грамотою Кабінету Міністрів України.

Автор понад 20 наукових праць і публікацій з питань фінансового контролю та бюджету, зокрема монографії «Державний фінансовий контроль та аудит» (1999). Член редакційної колегії журналу «Фінанси України» та редакційної ради журналу «Фінансовий контроль».

Разом із дружиною, Марією Еліфанівною, випускницею економічного факультету Чернівецького університету, виховали сина й доньку. Син продовжив родинну традицію, закінчивши факультет комп'ютерних наук цього ж вузу.

Життєве кредо Михайла Васильовича: «*Насамперед роби людям добро і воно тобі відгукнеться*».

Західноукраїнський економіко-правничий Університет (попередні назви: український вільний інститут менеджменту і бізнесу та економіко-правничий інститут м. Чернівці) засновано у 1991 р. як перший вищий навчальний заклад недержавної форми власності у колишньому СРСР і в Україні. З моменту заснування проводиться робота, спрямована на встановлення та розвиток зв'язків із вищими вітчизняними та зарубіжними навчальними закладами. За час роботи налагоджені зв'язки з навчальними закладами США, Великобританії, Німеччини, Голландії, Польщі, Болгарії, Росії та ін. Університет ліцензовано й акредитовано за III і IV рівнями акредитації, здійснює підготовку фахівців зі спеціальностей: «Економіка підприємств», «Бухгалтерський облік», «Облік і аудит», «Фінанси», «Правознавство».

Кандидат історичних наук.

Народився 11 жовтня 1970 р. у м. Чернівцях. Батько, Ярослав Дем'янович, завідував відділом виконавчого апарату обласної ради. Мати, Таїсія Миколаївна, спочатку працювала завідувачем відділу пам'яток історії Чернівецького обласного краєзнавчого музею, а нині обіймає посаду старшого наукового співробітника цього музею. У 1976 р. разом із батьками переїхав до мальовничого містечка Вижниці, де закінчив середню школу і в 1987 р. вступив на історичний факультет Чернівецького університету.

Будучи студентом, Сергій зацікавився питаннями міжнародних і міжнаціональних відносин, що визначило його подальшу наукову долю та трудову діяльність.

Навчаючись протягом 1992–1995 рр. в аспірантурі рідного університету, темою кандидатської дисертації він обрав еміграцію українських біженців і переміщених осіб до США та Канади після Другої світової війни. Здобувши фах ученого-дослідника, Сергій Ярославович майже рік працював викладачем історії Чернівецького державного механіко-технологічного технікуму.

У 1996 р. молодого й перспективного науковця запросили на роботу до Міністерства України у справах національностей і міграції (з вересня 1996 р. – Державний комітет України), де він обіймав посади начальника відділу, заступника начальника управління та начальника управління у справах депортованих. У жовтні 1996 р. С. Я. Рудика було призначено членом Колегії Державного комітету України у справах національностей та міграції.

У вересні 1999 р. за направленням Кабінету Міністрів України він став слухачем Української академії державного управління при Президентові України, у 2001 р. здобув ступінь магістра державного управління. Одночасно, у травні 2001 р., Сергій Ярославович захистив диплом «Master of Arts» зі спеціальності «Public administration» Університету Північного Лондона.

Починаючи зі студентських років і донині, С. Я. Рудик – активний учасник громадсько-політичного життя країни. Він неодноразово обирався керівником Чернівецької обласної асоціації молодих політологів і політиків, головою Ради молодіжних організацій Буковини, а після переїзду до Києва – координатором Коаліції громадських організацій України «Свобода вибору», членом ради Всеукраїнського громадського моніторингового комітету. З 1999 р. Сергій Ярославович – президент Асоціації державних службовців, а з 2001 р. – голова Наглядової ради Фонду регіональних ініціатив, радник заступника міського голови, секретаря Київської міської Ради.

З 2005 р. – член Політичної ради громадянської партії «Пора», керівник Київської міської партійної організації.

РУДИК
Сергій Ярославович

Випускник історичного факультету (1992 р.)

Голова Наглядової ради
Фонду регіональних ініціатив

Сергій Ярославович освоїв також нелегку професію журналіста – протягом 1993–1994 рр. працював кореспондентом газети «Час», а впродовж 2003–2005 рр. уже обіймав посаду шеф-редактора всеукраїнської правової газети «Громадський захисник».

С. Я. Рудик – автор і співавтор 10 наукових праць з питань державного управління, розвитку громадянського суспільства, міжетнічних взаємин і міграційної проблематики, серед яких – «Депортовані кримські татари, болгари, греки, вірмени, німці», «Етика поведінки державних службовців під час виборів», «Громадський контроль за підрахунком голосів на виборах Президента України 1999 р.: історія одного проекту», «Становлення інституту громадських захисників прав людини в Україні: 2001–2003», «Право може перемогти: історії успіху громадських захисників».

У вільний від роботи та громадських навантажень час Сергій Ярославович любить бути на природі, грати в баскетбол.

«Життя потрібно прожити так, щоб потім не було страшно боляче за безцільно прожиті роки» – життєве кредо Сергія Ярославовича Рудика.

ВІД
ЗНАНЬ
ДО
УСПІХУ

СКРИП'ЮК
Богдан Федорович

Випускник фізичного факультету (1980 р.)
Голова наглядової ради та комерційний директор ВАТ «Івано-Франківськцемент»

Народився 7 листопада 1957 р. у с. Вікні Горденківського району на Івано-Франківщині в родині національно свідомих українців – Федора Андрійовича та Олени Дмитрівни Скрип'юків. Тут у простій селянській хаті високо шанували Тараса Шевченка й Івана Франка. Батьки виховували дітей на творчості цих поетів, на українських піснях. З любов'ю до рідного слова та пісні діти пішли у світ, долаючи всі труднощі та перешкоди. У шкільні роки Богданові найлегше давалися точні науки – фізика та математика, однак при виборі майбутнього фаху хлопець надав перевагу фізиці. Тому в 1975 р. вступив на фізичний факультет Чернівецького університету.

Здобувши вищу освіту і закінчивши військову кафедру університету, в 1980 р. Богдан Скрип'юк був призваний на військову службу, де прослужив два роки командиром взводу.

Після демобілізації Богдан Федорович розпочав трудовий шлях інженером-метрологом цеху контрольно-вимірювальних приладів та автоматики Івано-Франківського цементно-шиферного комбінату, з яким пов'язав усе своє професійне життя. Згодом комбінат було перейменовано на ВАТ «Івано-Франківськце-

мент». У березні 2004 р. Богдана Федоровича Скрип'юка було призначено комерційним директором відкритого акціонерного товариства «Івано-Франківськцемент», а в червні того самого року він став головою його наглядової ради.

ВАТ «Івано-Франківськцемент» – одне із найуспішніших підприємств із виробництва будівельних матеріалів в Україні. Товариство займається виготвленням портландцементу М 400 та М 500, шлакопортландцементу, спеціальних цементів (дорожнього, тампонажного), гіпсових в'язучих і гіпсових медичних бинтів, що не осипаються, покрівельного шиферу, в тому числі кольорового, та комплектуючих до нього, азбестоцементних труб різних діаметрів і напірності, а також понад 200 найменувань залізобетонних виробів.

Товариство «Івано-Франківськцемент» неодноразово брало участь у різноманітних виставках, зокрема й міжнародних. Богдан Федорович, знаючи, яка відповідальність лежить на ньому як комерційному директору, щоденно працює над його постійним розвитком і вдосконаленням.

Дружина, Іваночко Галина Михайлівна, донька великих патріотів, членів ОУН, народилася 16 січня 1958 р. у м. Інта Комі АРСР, де й закінчила школу. Батько (світлої пам'яті), Іваночко Михайло Іванович, народився і помер у рідному селищі Ланчині Надвірнянського району на Івано-Франківщині. Мати, Ганна Степанівна, також родом із цього села. За життя батьки Галини Михайлівни натерпілися принижень і поневірянь, були вислані як «вороги народу» на далеку північ. Реабілітовані в 90-х роках.

Галина Михайлівна закінчила інженерно-оптичний факультет Чернівецького університету, після чого працювала

Богдан Федорович з дружиною та сином Олегом, Яремче, 2002 р.

в різних інженерних посадах у відділі головного метролога, у тому числі й головним метрологом виробничого об'єднання «Карпатпресмаш». Нині вона – директор приватної виробничої фірми «Світ Карпат».

Богдан Федорович із Галиною Михайлівною виховують синів – Ростислава й Олега.

Відмінник народної освіти.

Народилася 15 травня 1950 р. у с. Красносілці Старосинявського району на Хмельниччині у селянській родині Федора Тарасовича і Марії Дмитрівни.

Завдяки вчительці історії Надії Степанівні, яка була мудрим і талановитим педагогом, Галина захопилася історією і педагогічною роботою. Після восьмого класу вступила до Хмельницького педагогічного училища, закінчивши яке, продовжила навчання на історичному факультеті Чернівецького університету. «Університет відіграв в моєму житті дуже важливу роль, – згадує Галина Сологуб. – Він дав мені путівку в трудове життя. Наша група істориків була надзвичайно дружною, це були переважно зрілі юнаки і дівчата, які до вступу в університет служили в армії чи працювали. Ми дуже раділи тому, що потрапили до прекрасного міста й університету. Донині милуюсь містом, якому скоро буде 600 років, його перлиною – резиденцією буковинських митрополитів. Зі студентського життя особливо мені запам'яталась археологічна практика на берегах мальовничого Дністра, яку проводив викладач, чудова людина, Борис Онисимович Тимошук. Він довів, що Буковина – земля слов'янська. Запам'яталися також туристичні подорожі, праця в студентському будзагоні в Казахстані».

Здобувши вищу освіту, працювала в Чернівецькому обкомі комсомолу. Упродовж 1975–1977 рр. навчалась у Вищій комсомольській школі при ЦК ВЛКСМ. Працювала другим секретарем Чернівецького міського комсомолу, заступником завідувача і завідувачем ідеологічного відділу у Першотравневому райкомі партії.

У 1990 р. Галина Федорівна перейшла на роботу до Чернівецького фінансового технікуму, де обіймала посаду заступника директора з виховної роботи, викладала історію.

З 1995 р. Г. Ф. Сологуб працює в Чернівецькій міській Раді, очолювала відділ житлових субсидій, управління реєстрації актів громадського стану. Оскільки виникла потреба юридичних знань, закінчила 2002 р. заочне відділення юридичного факультету рідного університету.

Завжди чуйна до людських потреб, Галина Федорівна прагне створити належні умови для вирішення проблем громадян. Відділи, які вона очолювала, оснастила сучасною технікою. Було розроблено комп'ютерну програму для нарахування субсидій, що дало змогу уникнути черг, усі філії служб ком'ютеризовано. В управлінні реєстрації актів громадського стану проведено аналогічну роботу – відремонтовано та реставровано Палац урочистих подій, значно поліпшилось обслуговування населення міста.

Працюючи на посаді заступника міського голови з 2002 р., Галина Федорівна опікується гуманітарною сферою міста: освітою, охороною здоров'я, питаннями молодіжної політики, фізкультури і спорту, службою у справах неповнолітніх, відділом опіки та піклування, соціаль-

СОЛОГУБ

Галина Федорівна

Випускниця історичного (1974 р.) та юридичного факультетів (2002 р.)

**Заступник міського голови
з питань діяльності виконавчих органів
Чернівецької міської ради**

ного захисту населення. Значну увагу приділяє збільшенню виділення коштів на потреби культури, освіти, медицини, соціальний захист. За останні три роки вдалося відкрити в місті культурно-просвітницький центр, спортивно-оздоровчий комплекс «Олімпія», плавальний басейн в одному з дитячих садків, відремонтувати виставкову залу «Вернісаж», закінчується будівництво середньої школи, буде відкрито муніципальну бібліотеку.

Г. Ф. Сологуб очолює 15 рад та комісій – керує оргкомітетом благодійної акції «Милосердя» і Координаційної ради благодійних організацій, Ради з організації волонтерського руху серед ветеранів війни та праці. З року в рік акцією «Милосердя» збираються значні кошти для допомоги тисячам малозабезпечених чернівчан.

Галина Федорівна нагороджена медаллю «За трудову доблесть», найвищою нагородою міста – «Почесна відзнака», багатьма грамотами обласної державної адміністрації та міської ради.

Вона захоплюється туризмом, літературою, походами на природу, в гори.

Ця чуйна і працююча жінка наполегливо і цілеспрямовано досягає своєї мети, вміє згуртувати колектив. «Працювати чесно і бути потрібною людям» – правило життя Галини Федорівни.

СТАНКЕВИЧ Стелла Омелянівна

Навчалася на загальнотехнічному факультеті

**Голова правління –
генеральний директор
АТВТ «Трембіта»**

Член опікунської ради Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, Почесний громадянин м. Чернівців, голова ради директорів промислових підприємств області, кавалер орденів «За заслуги» II і III ступенів, Христа Спасителя, володарка «Кришталевого Рогу Достатку».

Народилася 4 липня 1943 р. на буковинському хуторі Узвори на Кіцманщині. Від батьків, споконвічних хліборобів – Омеляна Георгійовича і Олександри Гнатівної – успадкувала завидну пралюбність і старанність, жагу до знань. У 17 років прийшла на роботу в швейну артіль. Прийняли її не ученицею, а відразу швачкою, бо ще в школі вона закінчила курси крою і шиття. Вже на четвертий день роботи виконала норму, через два місяці її пересадили за швейну машинку. Невдовзі молодого фахівця визнали кращою швачкою підприємства і присвоїли звання «Майстер – золоті руки». Іменний золотий годинник став її першою виробничою нагородою.

Та С. О. Станкевич не лише удосконалювала трудові навички, але й навчалася. Здавши вступні іспити на «відмінно», у 1961 р. вступила на загальнотехнічний факультет Чернівецького університету.

Успішно закінчивши перший етап навчання, продовжила спеціалізуватися у Київському технологічному інституті легкої промисловості.

Відтак Станкевич скуштувала хліба ще й нормувальниці, економіста, інженера-технолога. У 29 років стала начальником цеху з пошиття чоловічих костюмів. Працювати було складно, оскільки продукція не користувалася попитом, дуже поступалася імпортній. Це змусило молодого керівника шукати вихід із ситуації. Стелла Омелянівна зважилася шити костюми з кримплону, що тільки входив у моду. Згодом вона створила експериментальну дільницю для пошиття ексклюзивного одягу. Саме з її ініціативи та креслень виготовили спортивний одяг для футбольної дружини майстрів «Буковини», які нізащо б не повірили, що він виготовлений на «Трембіті».

Долаючи нелегкі сходинки виробничої кар'єри, С. О. Станкевич випробувала себе у ролі головного технолога, головного інженера, а коли директор М. С. Слабосильна зібралася на пенсію, замість себе на посаду директора запропонувала Стеллу Омелянівну.

Початок вісімдесятих років видався складним. Фабричні комори були завалені рулонами неякісної тканини, тисячами костюмів, що не користувалися попитом. А розвал Радянського Союзу, неконвертований купон взагалі зробив «Трембіту» непривабливим об'єктом для партнерів.

З ініціативи С. О. Станкевич підприємство зробило ставку на іноземних інвесторів. Першу партію за давальницькою схемою виготовили для італійців. Невдовзі з «Трембітою» уклала угоду німецька фірма «Кайзер». Прибутки спрямували на технічне переоснащення підприємства. За допомогою досконалої технології нині на підприємстві шують сучасний добротний чоловічий одяг найвищого гатунку. Асортимент розмаїтий: від повсякденних і ділових костюмів – до смокінгів і фраків. Такий костюм – до смокінгів і фраків. Такий костюм з однаковим задоволенням одягає і президент, і прем'єр-міністр, і депутати, і представники творчої еліти. Не обминає увагою «Трембіта» і жінок. У сукнях «від Стелли» жінки себе почувають королевами. Варто зазначити, що одяг «від Стелли» добре знаний і користується попитом не тільки в Україні, а й у Канаді, Франції, Німеччині, Італії. На міжнародній виставці в Швейцарії (1997) «Трембіта» здобула приз «За кращу якість продукції», а нещодавно перемогла у Всеукраїнському конкурсі «100 кращих товарів України».

С. О. Станкевич пишається, що перші ґрунтовні знання отримала у Чернівецькому університеті. Вона ніколи не поривала з ним зв'язків. У скрутні часи допомагала матеріально. Приміром, до 125-річчя з часу утворення університету її підприємство пошило мантії для професорів. Тому її по праву обрали до опікунської ради університету. І вона дбає про нього, як добра донька про власних батьків.

Доктор хімічних наук, професор.

Народився 23 вересня 1950 р. у с. Биткові на Івано-Франківщині в родині коваля Миколи Трохимовича та вчительки Катерини Олексіївни.

У 1967 р., закінчивши із золотою медаллю Битківську середню школу, завдяки вчителю хімії Василю Миколайовичу Ісопенку вступив на хімічний факультет Чернівецького університету.

За роки навчання в університеті видатні педагоги та науковці – О. Е. Панчук, Д. П. Белоцький, І. Е. Панчук, Я. С. Мазуркевич, А. В. Домбровський, М. І. Ганущак, Я. Ю. Тевтуль – розвивали його любов до хімії, зокрема, до хімії напівпровідників, і подали перший поштовх до серйозних занять (будучи студентом кафедри неорганічної хімії, підготував та відправив до друку дві наукові статті).

Після закінчення навчання В. М. Томашик протягом року працював інженером у Калуській філії Всеукраїнського науково-дослідного інституту галургії.

З 1973 р. В. М. Томашик поєднав своє життя з Інститутом фізики напівпровідників ім. В. Є. Лашкарьова НАН України, де пройшов шлях від аспіранта до вченого секретаря та завідувача відділу. У 1979 р. в Інституті загальної та неорганічної хімії ім. М. С. Курнакова (м. Москва) захистив кандидатську дисертацію «Дослідження характеру фізико-хімічної взаємодії між халькогенідами цинку та кадмію». Згодом у 1992 р. у Львівському національному університеті ім. Івана Франка захистив докторську дисертацію «Взаємодія напівпровідникових сполук типу A^IVB^VI з активним середовищем».

Нині Василь Миколайович очолює науковий напрям, пов'язаний із розробленням фізико-хімічних основ хімічного оброблення поверхні напівпровідникових сполук, різних типів і твердих розчинів на їх основі з метою застосування у виготовленні різноманітних приладів функціональної електроніки. Входить до складу спеціалізованої вченої ради із захисту докторських дисертацій Інституту проблем матеріалознавства ім. І. М. Францевича та спеціалізованої вченої ради із захисту кандидатських дисертацій у Прикарпатському національному університеті ім. Василя Стефаника. Брав участь у багатьох міжнародних конференціях, симпозіумах і виставках, входить до складу колегії експертів країн СНД у галузі функціональних матеріалів. Під його керівництвом виконано вісім дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата хімічних і технічних наук. З 1999 р. Василь Миколайович паралельно працює професором Житомирського державного університету ім. Івана Франка, де читає спецкурси магістрам і веде підготовку аспірантів.

В. М. Томашик постійно підтримує ділові стосунки із кафедрою неорганічної хімії Чернівецького університету, проводить спільні наукові дослідження, надає допомогу в підготовці молодих науковців, сприяє залученню кращих випускників до наукової діяльності через аспірантуру Інституту.

ТОМАШИК Василь Миколайович

Випускник хімічного факультету (1972 р.)

**Вчений секретар і завідувач відділу
Інституту фізики напівпровідників
ім. В. Є. Лашкарьова НАН України**

В. М. Томашик активно співпрацює з різними міжнародними організаціями, зокрема, був керівником наукової теми в рамках програми Європейського союзу «Inco COPERNICUS». Входить до складу міжнародної наукової групи вчених з підготовки всесвітньо-відомих довідників «Ternary Alloys» і «Binary Alloys», а також багатомовного видання нової серії довідника Ландольта-Бернштейна. В 2003 р. читав курс лекцій для міжнародної групи студентів в одному з університетів Німеччини.

Автор 3 монографій, понад 300 наукових публікацій, 10 патентів на винаходи. До його наукових інтересів належать дослідження характеру взаємодії напівпровідникових сполук із активним середовищем, зокрема металами, іншими напівпровідниками та рідкими травильними композиціями.

Дружина, Зінаїда Федорівна, також випускниця хімічного факультету Чернівецького державного університету, працює старшим науковим співробітником Інституту фізики напівпровідників ім. В. Є. Лашкарьова НАН України. Син Ярослав закінчив Інститут міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка, працює аудитором і навчається в аспірантурі. Син Владислав – студент механіко-математичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

ТЕРЕМКО Василь Іванович

Виpusкник філологічного факультету (1978 р.)

Директор Видавничого центру «Академія»,
видавництва «Академвидав».

Перший віце-президент Української асоціації
видавців і книгорозповсюджувачів

Від мого села Копачинці Городенківського району на Івано-Франківщині до Чернівців майже 90 кілометрів. Уперше я їх подолав у липні 1973 р., привізнивши зі своїм учителем Михайлом Дичуком документи для вступу на філологічний факультет.

У саду нашого куратора З. Ф. Пенюк завжди дозрівали дуже смачні яблука. А які там велися розмови...

Кілька днів перед тим мав непросту розмову з батьками, які переконували мене вступати до медінституту, але там я себе не бачив. Винен у цьому був той самий М. Дичук, який працював у моєму селі і з яким я, навчаючись уже в іншій школі, проводив цікаві вечори у розмовах про літературу. Його бібліотека була на той час і моєю. Він привчив мене читати літературні журнали. Іноді читав і його новели.

У Шевченківській аудиторії вперше побачив легендарного декана Ф. С. Арвата, який знав по імені всіх студентів, з кожним розмовляв його мовою. Коли через якусь годину-дві на співбесіді він спитав мене, чому, маючи в атестаті дві четвірки, та ще й з таких предметів (української та російської мов), вступаю на філфак, я розгублено казав щось про любов до літератури. Не знаю, що думав тоді Федір Степанович, але у словах моїх була правда: мій світ зводився до книжок, футболу, і вже й знаходився в ньому простір для дівчат. Я до того дочитався, що в сьомому класі дирекція школи заборонила сільській бібліотеці видавати мені книжки, які не стосувалися навчальної програми. Та й не вірив, що кудись ще можу вступити, крім філфаку, оскільки там, казали, до хлопців по-блажливніше ставляться. А ще одна пристрасть довела до того, що вже на третьому курсі був одруженим «чоловіком», а на четвертому з одногрупницею – тоді Галиною Білик – мали дочку. Потім пристарали ще й сина. Внучка вже потроху читає книжки з нашої бібліотеки і іноді забуває дарувати дідові свої пейзажі.

Перші четвірки на вступних іспитах згасили будь-яке бажання їхати на останній. Якби не «чоловіча» розмова з двоюрідним братом, пас би я вдома корову і не почув би після іспиту від Ф. С. Арвата: «Теремко, ідіть носити парти». Кращих слів, мабуть, ніколи не чув, солодшої фізичної роботи не мав. Скільки сміху було через 25 років, коли за вечерею у нашій київ-

То була остання студентська весна

Наразі все, що маємо

ській квартирі Б. І. Мельничук з притаманним йому гумором підтвердив, що мій розрахунок був правильним: «Арват не раз казав перед іспитами, щоб хлопців не так ганяли, бо хто на факультеті парти носитиме...».

Сюжети університетського життя, в тому числі й почуті, вартують дотепної книжки. Бо які в нас були ВИКЛАДАЧІ!!! Можливо, колись студенти філфаку читатимуть історії, героями яких будуть В. М. Лесин, О. І. Дігтяр, Г. І. Сінченко, П. І. Стецько, І. І. Слинюк, З. Ф. Пенюк, К. Ф. Герман, М. Г. Івасюк, К. М. Лук'янюк, Б. І. Мельничук, А. М. Добрянський, В. Г. Косяченко, О. Ю. Романенко, В. А. Прокопенко, Д. Г. і Г. Є. Бучки, Н. Д. Бабич, Н. В. Гуйванюк, Л. В. Кракалія, Д. Т. Панцир, А. В. Коваль. З багатьма з них пощастило ще студентом мати приязні людські стосунки. Особливо близькими склалися вони з Б. І. Мельничуком, який вчив

думати над проблемою, текстом і словом і в якого, мабуть, уже ніколи не навчуся писати листи. І перед яким ніколи не спокутую провини. Як і перед світлої пам'яті Василем Максимовичем Лесиним... Перед шляхетним колективом кафедри української літератури...

В університеті зрозумів, що все життя людина мусить вчитися. Завдяки цьому вдавалося опанувати близькі до філології сфери знань і діяльності, а з часом – і не дуже близькі, але не менш цікаві. А ще зрозумів, що людина мусить бути здатною терпіти (спасибі тренерів з легкої атлетики О. Д. Громику), і не лише на біговій дистанції. Бо тільки у того, хто вміє терпіти, відкривається друге дихання. Бо тільки ті, хто здатен терпіти, стають у своїй справі майстрами.

Схоже, ці уроки не були даремними.

академія

академіди

**Найкращі книги
для студентів**

ФЕСЕНКО
Олександр Якович

Випускник філологічного факультету (1958 р.)

Головний реабілітолог
Чернівецького обласного відділення
Українського товариства сліпих

Народився 1936 р. у селищі Устинівка Кіровоградської області в учительській родині. Дворічною дитиною втратив зір. 1945 р. переїхав на Буковину. Навчався у Чернівецькій школі для сліпих, а відтак – у масовій школі, яку закінчив із золотою медаллю.

На філологічному факультеті Чернівецького держуніверситету також навчався на «відмінно», тож отримав диплом з відзнакою. Протягом п'яти років викладав літературу в масовій школі.

З 1963 р. постійно працює у Чернівецькому обласному відділенні Українського товариства сліпих: заступником директора, директором, генеральним директором, а нині – головним реабілітологом.

У 1999 р. захистив кандидатську дисертацію.

Автор багатьох книжок з питань практичної психології сліпих.

Це, певно, страшно – не бачити світу. Кольору неба у сонячному промінні й при насупленні грози, листя дерев у весняному розквіті й з осінньою позолотою, рідні обличчя й силуети знайомих, стежку додому й далекий обрій...

Олександр Якович Фесенко – неординарна особистість, наділена талантом життєлюбства, незважаючи на те, що змалку незрячий. Зір втратив через непрофесійне

невігластво лікаря-недоучки, але, оточений любов'ю родини – батьків, дідуся, бабусі, сестер, а відтак дружини й дітей, він завжди отримував підтримку – у потрібному місці й в потрібний час, тож, як каже, звикся зі сліпотою, як риба з водою. А ще – змалку давав волю своїй природній допитливості й уяві, сприймаючи світ на дотик і слух, серцем улюлюючи усе, що довкола нього звучало невидимими струнами.

У той час, коли він освоїв ази письма через рельєфно-крапковий шрифт Брайля і вступив на філфак Чернівецького університету, багато чого доводилося пізнавати самотужки (це вже сьогодні у комп'ютери закладені спеціальні звукові програми, що передають знання тим, хто не бачить шрифт очима), але закінчив вуз із червоним дипломом і після нього викладав літературу в школі-інтернаті для старшокласників. З ними, зрячими, як і в університеті з однокурсниками, а відтак – у самотньому житті, завжди знаходив спільну мову. Бо намагався поводити себе так, наче немає на заваді отой особливості зору.

Більше того, всю свою діяльність О. Я. Фесенко присвятив роботі з людьми з такими самими особливостями, допомагаючи їм бути потрібними суспільству.

Олександр Якович – лірик. Своє сприйняття світу і в студентські роки, і в більш зрілому віці викладав у поетичні рядки, деякі з них з допомогою побратима по УТОСу стали піснями. А нещодавно у чернівецькому видавництві «Букрек» побачила світ його книга «Бачити світ». То не просто автобіографічна сповідь людини, яка 60 років намагається гідно долати свого «духовного ворога» – сліпоту, «гребуючи тими сумнівними благами, які могли бути обумовлені... інвалідністю, страждаючи від нетактовних проявів жалості і не відчуваючи задоволення від офіційних пільг», яка все життя вчиться бути щасливою (наперекір і на протигагу людям, які мають усе і не вміють цього цінувати), а й поради тим, кого доля змушує жити в п'їтмі. Життєлюбство, оптимізм Олександра Яковича Фесенка вражає кожного, хто з ним спілкувався хоча б раз у житті.

Ось рядки з книги, які красномовно підтверджують це.

«Один талановитий сліпий юрист, тяжко настраждавшись фізично і духовно, незважаючи на професійні успіхи, категорично заявив журналістці, яка писала про нього нарис: «Сліпий не може бути щасливим». І з ним багато хто згоджувався. Я не згоден. Пізнавши всі незручності, неприємності і біди, що несе з собою сліпота, усвідомлюючи, що вона сама собою є нещастям, я щиро і твердо, без тіні фальшу заявляю: «На шляху до щастя відсутність зору – лиш одна з багатьох перешкод, а не бездонна прірва, і здолати цю перешкоду можна...»

У незрячого душа нерідко буває більш сприятлива і витончена, ніж у будь-кого. Не слід тільки затуляти свою душу від духовного світла. Вчиться бути щасливими від природи. Переймайте щастя, як пісню, у щасливих і закоханих. Запам'ятовуйте хвилини, коли ви відчули себе щасливими, і зберігайте їх, як безцінний скарб!»

Кандидат історичних наук, доцент.

Народився 22 березня 1951 р. у м. Чернівцях, де й здобув вищу освіту на історичному факультеті Чернівецького університету. Відразу після закінчення навчання Тарас Володимирович вступив до аспірантури Інституту історії Академії наук України, де в 1977 р. захистив дисертацію на здобуття вченого ступеня кандидата наук.

Трудову діяльність розпочав з посади старшого викладача кафедри історії СРСР Чернівецького університету. В жовтні 1977 р. був обраний секретарем комітету комсомолу цього навчального закладу. Паралельно з громадською роботою продовжував займатися педагогічною діяльністю спочатку в рідному університеті, а з листопада 1978 р. у вищих навчальних закладах м. Києва. Впродовж 1978–1989 рр. читав лекції з сучасної історії, історії громадських об'єднань, менеджменту й історії менеджменту, займався науковою роботою в галузі методології організації освіти, освітнього менеджменту та методики викладання соціально-економічних дисциплін.

У 1989 р. Тарас Володимирович Фініков став заступником генерального директора з наукової роботи навчально-наукової фірми «КРОК» – однієї з перших недержавних освітніх структур в Україні. На цій посаді він активно займався стратегічним плануванням та організацією управлінської підготовки керівників підприємств та установ різних галузей економіки України. Головними досягненнями на початку 90-х років стали розроблення концепції бізнес-освіти та підвищення кваліфікації керівників і менеджерів через систему спеціалізованих семінарів, тренінгів і курсів, формування колективу викладачів і бізнес-тренерів для проведення таких семінарів в Україні, Польщі, Німеччині, Чехії, Болгарії.

Упродовж 1993–2003 рр. Т. В. Фініков обіймав посаду першого проректора Інституту економіки, управління та господарського права. В ці роки з ініціативи та під керівництвом Тараса Володимировича активно велася робота щодо розроблення програми стратегічного розвитку Інституту, організації державного ліцензування й акредитації спеціальностей і закладу загалом, налагодження системи міжнародних зв'язків із університетами Європи, Північної Америки, Азіатського регіону.

У липні 2003 р. Тарас Володимирович був призначений проректором з міжнародних проєктів Університету економіки та права «КРОК».

Починаючи з 2001 р. Т. В. Фініков – президент Міжнародного благодійного фонду «Міжнародний фонд досліджень освітньої політики», який об'єднує зусилля вчених з країн Центральної та Східної Європи в

ФІНІКОВ

Тарас Володимирович

Випускник історичного факультету (1973 р.)

**Проректор з міжнародних проєктів
університету економіки та права
«КРОК»**

науковому аналізі проблем реформування національних освітніх систем та дослідження процесів освітньої глобалізації.

Т. В. Фініков – автор понад 50 наукових публікацій, в тому числі монографій, навчальних посібників, розділів у книгах, брошур, журнальних статей із проблем розвитку вищої освіти у сучасному світі, освітньої політики, молодіжного руху, технологій інтерактивного та міжнародного навчання. Серед основних праць можна виокремити такі: «До законодавства про вищу освіту Польщі, Росії, України, Чехії. Ситуація та міркування» (2000), «Польське законодавство про вищу освіту: досвід та уроки» (2001), «Сучасна вища освіта: світові тенденції і Україна» (2002), «Вища освіта України: ліцензування та акредитація: Аналітичне дослідження» (2003) та ін. Під його науковою редакцією видано такі праці, як «Йозеф Шумпетер та проблеми реформування економіки України» (2000), К. Павловський «Трансформації вищої освіти в ХХІ ст.: польський погляд» (2005).

ФІЛПЕЦЬ
Віктор Васильович

Випускник економічного факультету (1983 р.)

Директор ТОВ «Енергопром»

Народився 29 серпня 1951 р. у с. Вовчинці Кельменецького району Чернівецької області в родині робітників. Віктору було п'ять років, коли від фронткових ран помер батько, але назавжди він запам'ятав батьківську науку про те, що в житті нічого просто не дається, все досягається працею та наполегливістю. Змалку відчув вагу відповідальності – за себе, матір і бабусю, допомагав по господарству, тишив гарними оцінками. Після сьомого класу став працювати помічником колгоспного електрика.

Юнак добре вчився, розбирався в електриці, мав хист до радіотехніки, але розумів, що навчатися за рахунок матері не може. Тому й вступив не до інституту, а до профтехучилища, щоб швидше стати на ноги. Тож після закінчення в 1967 р. Нелипівської середньої школи обрав відділення контрольно-вимірювальних приладів та автоматики Чернівецького профтехучилища № 6.

Здобувши спеціальність, Віктор Васильович із задоволенням монтував системи вимірювальних приладів та автоматики на Криворізькій ДРЕС-2, на різних теплових станціях України та Росії. Проте, коли почув, що на Дністрі, неподалік рідної домівки, розпочинається будівництво Дністровського комплексного гідровузла, відразу поїхав туди.

У 1976 р. В. В. Філіпець став електромонтажником дільниці «Гідроелектромонтаж» і невдовзі поєднав роботу з навчанням на економічному факультеті Чернівецького університету. Вже на другому курсі став економістом дільниці енергетики та зв'язку. Нині підтримує зв'язок з рідною alma mater – відвідує зустрічі випускників, спілкується з однокурсниками та викладачами.

Через деякий час Віктора Васильовича – кваліфікованого спеціаліста, який ніколи не залишався осторонь громадського життя – було обрано депутатом, а згодом і головою Новодністровської селищної ради. Під час його перебування на цій посаді «місто енергетиків» збагатилося низкою житлових, соціально-культурних і побутових об'єктів.

У 1987 р. В. В. Філіпець повернувся до виробничої діяльності, перейшовши на роботу до Дністровського комплексного каскаду ГЕС і ГАЕС, де обіймав посади начальника планово-економічного відділу дирекції, головного економіста Державної енергогенеруючої компанії «Дністрогідроенерго», заступника голови правління з економічних питань, директора з виробництва ВАТ «Дністровська ГАЕС».

В умовах економічного хаосу та злиденності, що сковували Україну, спільними зусиллями канадської компанії ESI та будівельного комплексу ГАЕС було створено ТОВ «Енергопром», яке й очолив Віктор Васильович Філіпець. За рік його роботи на керівній посаді було повернуто гідробудівельникам майже 3 млн грн. заборгованої зарплати, на 2 млн грн. погашено заборгованість перед бюджетом та 1,5 млн грн. різних відрхувань і внесків. За період 2001–2005 рр. під керівництвом Віктора Васильовича обсяг будівельно-монтажних робіт сягнув 250 млн грн. – це третина від усього побудованого на Дністровській ГАЕС.

Із відродженням будівництва почали повертатись із заробітків колишні працівники. Віктор Васильович завжди наголошує, що сім'я повинна жити разом, а діти мають наслідувати справу батьків. Тож два сини, Ігор і Мирослав, також працюють у Новодністровську, з гордістю продовжуючи династію гідробудівельників та справу, яку розпочав батько.

Випуск студентів економічного факультету, 1983 р.

Доктор фізико-математичних наук, професор, член Національного комітету України з теоретичної і прикладної механіки.

Народився 27 червня 1935 р. у с. Чернятині Городенківського району на Івано-Франківщині. Там пройшло босоноге дитинство, там разом із сусідськими хлоп'ятами бігав на Сушенку (так називається ставок) допомагати матері білити і сушити полотно. Рано втратив батька, тому змалечку разом з матір'ю днями працював на полі. А в неділю одягалися у біленькі вишиті сорочки і йшли до церкви, що в центрі села... Від рідного материнського порогу Іван пішов у світ – спочатку до школи, потім до Чернівецького університету на фізико-математичний факультет. Під час навчання зарекомендував себе здібним студентом й отримав рекомендацію до аспірантури. І нині з вдячністю згадує своїх учителів – професорів В. П. Рубаника, С. Д. Ейдельмана, доцента Ю. М. Круга та ін.

До столиці України – міста Києва – повів юного Івана гострий розум та наполегливість. У 1960 р. успішно склав іспити і вступив до аспірантури Інституту механіки АН України, де через 5 років захистив кандидатську дисертацію під керівництвом академіка Гурія Миколайовича Савіна. Докторську дисертацію «Задачи статики обобщенной теории анизотропных упругих оболочек и пластин средней толщины» захищав вже у Тбіліському математичному інституті ім. А. М. Размадзе 1987 р.

Отримавши науковий ступінь доктора фізико-математичних наук, обійняв посаду провідного наукового співробітника Інституту механіки ім. С. П. Тимошенка. Наукову роботу Іван Юрійович вдало поєднував з викладацькою діяльністю: протягом 1990–1991 рр. за сумісництвом працював на посаді професора механіко-математичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка, читав нормативний курс з механіки суцільного середовища, деякий час був консультантом з математики в Українському державному університеті харчових технологій. Під керівництвом професора І. Ю. Хоми захистилися 3 кандидати наук.

Нині основним напрямом наукової роботи Івана Юрійовича є розвиток математичної теорії пружних анізотропних тіл типу оболонок і пластин, що ґрунтується на ідеї академіка І. Н. Векуа щодо редукції тривимірних задач рівноваги оболонок до відповідних двовірних задач. За його безпосередньої участі були побудовані основні рівняння рівноваги (руху) анізотропних пружних, термпружних, електропружних, термоелектропружних та магнітопружних пластин і оболонок; запропоновано метод побудови загального розв'язку систем диференціальних рівнянь рівноваги трансверсально-ізотропних призматичних і сферичних оболонок; знайдено розв'язки

ХОМА Іван Юрійович

Випускник фізико-математичного факультету (1959 р.)

**Провідний науковий співробітник
Інституту механіки ім. С. П. Тимошенка
НАН України**

задач щодо концентрації напружень, які виникають в околі отворів, порожнин та включень. Теоретичні розроблення знайшли застосування в інженерній практиці при розрахунках міцності елементів конструкцій космічних апаратів.

Автор близько 120 наукових праць, свідоцтва про винахід, двох монографій – «Обобщенная теория анизотропных оболочек» (1986) і «Концентрация напряжений» (1998), сьомого тому 12-томного видання «Механика композитов» (1993-2003).

Нагороджений медалями «1500-річчя Києва», «Ветеран праці».

Разом із дружиною Галиною Іванівною виховали двох синів. Юрій закінчив механіко-математичний факультет Київського національного університету імені Тараса Шевченка, кандидат фізико-математичних наук. Віталій обрав мистецький шлях: навчався в Республіканській художній середній школі імені Т. Г. Шевченка, закінчив Українську академію мистецтв.

У вільний від роботи час Іван Юрійович любить читати художню літературу, слухати народні пісні. У святкові дні відвідує Божий храм – не зраджує своїй вірі і материним заповідям, поважає народні традиції.

ЧЕРЕВАТИЙ Василь Павлович

Випускник економічного факультету (1975 р.)

Аналітик-консультант Управління
Національного банку України
в Івано-Франківській області

Народився 5 жовтня 1944 р. у с. Стратині на Івано-Франківщині в селянській родині Павла Васильовича та Анастасії Василівни.

Закінчивши у 1961 р. середню школу в рідному селі, вступив до Львівського обліково-кредитного технікуму, після закінчення якого працював кредитним інспектором відділення Держбанку у м. Волочиську на Хмельниччині.

З 1963 по 1967 р. служив на Чорноморському флоті.

Уся подальша трудова діяльність Василя Павловича тісно пов'язана з мальовничим Прикарпаттям. Працював спочатку кредитним інспектором відділення Держбанку в м. Рогатині, а з лютого 1968 р. – в Івано-Франківській обласній конторі Держбанку на посадах старшого економіста, начальника планово-економічного відділу, заступника керівника.

Без відриву від виробництва у 1975 р. з відзнакою закінчив економічний факультет Чернівецького університету.

У листопаді 1987 р. В. П. Череватий був призначений на посаду начальника управління Держбанку, а в 1991 р. – начальника управління Національного бан-

ку України в Івано-Франківській області. На цій посаді Василь Павлович перебував понад 13 років.

Повністю реалізувавши себе як банкір, став спеціалістом високої кваліфікації, одним із найуспішніших керівників управлінь Національного банку України в областях, здобув високий і заслужений авторитет серед колег і працівників банківських установ області, фінансових, господарських та владних структур Прикарпаття, в системі Національного банку України.

В. П. Череватий брав активну участь у громадському житті області, вирішував питання з соціально-економічного розвитку Івано-Франківщини. Був членом колегії обласної державної адміністрації та координаційної комісії з боротьби з корупцією та організованою злочинністю. Василь Павлович обирався членом президії обкому профспілки працівників державних установ. Проте найвагоміший внесок він зробив у розвиток банківської системи України. Управління Національного банку області, кероване ним, успішно впоралося з найголовнішими завданнями Нацбанку: впровадженням системи електронних платежів, переходом на міжнародні стандарти бухгалтерського обліку і звітності, запровадженням в обіг українських карбованців і проведенням грошової реформи в 1996 р. та ін.

Управління належним чином забезпечує виконання контрольних і наглядових функцій за діяльністю комерційних банків, завдяки чому досягаються високі показники, що характеризують структуру та якість кредитного портфеля, значно розширюється спектр банківських послуг і поліпшується їх якість. За останні 2 роки банки Івано-Франківської області збільшили ресурсну базу та обсяги кредитування. Рівень процентних ставок за кредитами – один із найнижчих серед областей України.

Зважаючи на високий рівень організації роботи та її якісні показники, Національний банк України визнав Івано-Франківське управління одним із провідних у державі. За значний внесок у розвиток банківської системи і досягнуті успіхи В. П. Череватий нагороджений почесними грамотами Національного банку України, обласної державної адміністрації та обласної ради, Івано-Франківської міської Ради; почесною відзнакою Національного банку України; дипломом Міжнародного відкритого рейтингу популярності та якості товарів і послуг «Золота Фортуна» у номінації «Кращий банкір області».

У вільний час Василь Павлович цікавиться історією, читає історичну літературу про козацтво та боротьбу українського народу за волю й незалежність. А ще він дуже любить своє рідне село Стратин, допомагає в організації там культурних заходів, церковній громаді.

Сини – Павло та Володимир, які обрали батьківську стежку, – також стали економістами, працівниками банківських установ.

Член опікунської ради Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

Народився 5 вересня 1949 р. у с. Олексинцях на Тернопільщині в селянській родині Содона Гавриловича та Ганни Олексіївни. Після закінчення середньої школи вступив до будівельного технікуму.

З метою здобути вищу освіту, вдосконалити отримані професійні знання та навички, Олександр вступив на загальнотехнічний факультеті Чернівецького університету. Провчившись три роки, продовжив навчання в Одеському інженерно-будівельному інституті за спеціальністю «Промислове та цивільне будівництво». За час навчання в університеті набув необхідних професійних знань, без яких було б неможливо успішно виконувати обов'язки керівника підприємства; склалися дружні стосунки з однокурсниками, які нині працюють у різних галузях економіки, органах державної влади і місцевого самоврядування. Висока професійна підготовка та тепле, доброзичливе ставлення викладачів залишили лише світлі спогади про студентські роки.

Після закінчення інституту Олександр Содонович працював майстром, заступником начальника, а з 1985 р. – начальником будівельного управління місцевої промисловості м. Чернівців, яке з 1993 р. було перейменовано на колективне підприємство «Рембудмонтаж». Основними його напрямками діяльності є ремонтно-будівельні та реставраційні роботи, виробництво будівельних матеріалів.

Згодом О. С. Чикурлій очолив колективне підприємство «Рембудмонтаж». Під його керівництвом побудували численні об'єкти інфраструктури м. Чернівців. Олександр Содонович сприяв стабільному розвитку підприємства.

О. С. Чикурлій завжди підтримував рідний університет: сприяв виконанню реставраційних робіт його історичних будівель, надавав посильну спон-

Зустріч Олександра Содоновича у робочому кабінеті з Іваном Миколайовичем Гнатишиним – колишнім головою Чернівецької облдержадміністрації

ЧИКУРЛІЙ

Олександр Содонович

Навчався на загальнотехнічному факультеті з 1977–1980 рр.

Директор колективного підприємства
«Рембудмонтаж»

сорську допомогу на технічну підготовку будівель університету до навчального процесу.

Нагороджений почесною грамотою Чернівецької обласної ради за багаторічну сумлінну працю, вагомий внесок у соціально-економічний розвиток області, активну громадянську позицію.

На дозвіллі Олександр Содонович займається спортом, любить читати художню літературу.

Разом із дружиною, Надією Петрівною, яка також закінчила Чернівецький університет і працює заступником начальника відділу організації праці, заробітної плати та кадрів відкритого акціонерного товариства «Розма», виховали двох дітей.

Син Сергій пішов слідами батьків – закінчив юридичний факультет Чернівецького університету, а також факультет іноземних мов цього ж навчального закладу. Нині працює асистентом кафедри міжнародного права рідного університету, готує до захисту дисертацію.

Донька Ганна – студентка Буковинського державного медичного університету.

Життєвим кредо Олександра Содоновича стали порядність, доброта і сумлінна праця.

ШИНКАРУК Василь Дмитрович

Випускник філологічного факультету (1984 р.)

Заступник директора Департаменту вищої освіти, начальник управління гуманітарної та педагогічної освіти Міністерства освіти і науки України

Доктор філологічних наук, професор.

Народився 25 березня 1961 р. у с. Серафинця Горденківського району Івано-Франківської області в сім'ї службовців. Після закінчення Серафинецької середньої школи вступив до Чернівецького державного університету ім. Ю. Федьковича. Здобувши вищу освіту, працював учителем української мови і літератури в Чернівецькій середній школі № 22, а згодом – заступником директора середньої школи № 24.

З 1986 по 1990 р. Василь Шинкарук був на комсомольській роботі в апараті Чернівецького обкому ЛКСМ України. А з серпня 1990 р. обіймав посаду заступника директора з навчальної роботи Чернівецького медичного училища, одночасно викладаючи латинську мову.

Із січня 1993 р. працював за сумісництвом викладачем латинської мови кафедри румунської та класичної філології Чернівецького державного університету ім. Ю. Федьковича.

У травні 1996 р. В. Д. Шинкарук захистив кандидатську дисертацію «Дискурсивні висловлення в сучасній українській мові» при Інституті української мови НАН України і здобув науковий ступінь кандидата філологічних наук. На формування наукового світогляду молодого вченого великий вплив справили його вчи-

телі – професори Н. В. Гуйванюк, І. Р. Вихованець, К. Г. Горденська.

У 1998 р. Василь Дмитрович Шинкарук обраний членом вченої ради Буковинської державної медичної академії.

У вересні 1999 р. Василь Дмитрович був переведений на постійну роботу до університету на посаду заступника начальника навчального відділу, а також доцента кафедр румунської та класичної філології й сучасної української мови. У лютому 2000 р. пройшов атестацію і був переведений на посаду начальника навчального відділу та обраний членом ректорату і вченої ради університету. У квітні 2003 р. Василь Дмитрович обійняв посаду начальника відділу інспектування вищих навчальних закладів III-IV рівнів акредитації в Державній інспекції навчальних закладів Міністерства освіти і науки України. З липня 2003 р. – заступник директора Департаменту вищої освіти, начальник управління гуманітарної та педагогічної освіти Міністерства освіти і науки України.

У співавторстві з колегами за редакцією В. Г. Кременя видав посібник «Основні засади розвитку вищої освіти України в контексті Болонського процесу». У грудні 2003 р. захистив докторську дисертацію «Диктум і модус у структурі речення», за що вченому було присвоєно науковий ступінь доктора філологічних наук.

З квітня 2004 р. В. Д. Шинкарук працює за сумісництвом професором кафедри румунської та класичної філології й сучасної української мови Чернівецького національного університету ім. Ю. Федьковича, а з вересня 2004 р. – за сумісництвом професором кафедри класичної філології Київського національного лінгвістичного університету.

Василь Дмитрович – автор навчального посібника «Нарис із синтаксису зв'язного мовлення», монографії «Категорії модусу і диктуму у структурі речення». Вчений має понад 100 наукових праць з проблем українського мовознавства. Під керівництвом професора В. Д. Шинкарука захищено 4 кандидатські дисертації, а також у співавторстві з ним учні видали дві монографії «Ступені фразеологізації речень» (з М. І. Личук) та «Словотвірна категоризація суб'єктивної оцінки» (з Л. Б. Шутак).

Нагороджений знаком «Відмінник освіти України».

Своїми успіхами Василь Дмитрович завдячує батькам, педагогам, співробітникам, а також вірній супутниці життя – дружині Лідії Василівні – кандидату економічних наук, яка завершує докторську дисертацію в Інституті економічного прогнозування НАН України та має понад 50 наукових праць з проблем економічної теорії. Виховують двох дочок: Олександру – студентку Київського національного економічного університету, та Наталію – ученицю гімназії.

Життєве кредо: «Твердість у переконаннях, гнучкість у поглядах. Державу можна збудувати тільки з розумними».

Радник податкової служби I рангу, полковник податкової міліції.

Народився 21 лютого 1953 р. у с. Обертин на Івано-Франківщині. Після закінчення школи вступив до районного сільськогосподарського технікуму, де і отримав середню освіту за спеціальністю «Бухгалтерський облік у сільському господарстві». Економіка стала його захопленням, тому для здобуття вищої освіти Михайло обрав Чернівецький університет, а саме його економічний факультет.

Закінчивши заклад, став працювати головним бухгалтером Тлумецького управління сільського господарства, але в 1981 р. його було переведено на роботу до управління внутрішніх справ Івано-Франківської області. В цій установі він обіймав низку посад – від інспектора відділу боротьби із розкраданням соціалістичної власності до начальника фінансово-економічного відділу УМВС Івано-Франківської області.

Подальша кар'єра М. С. Шкурашівського була пов'язана з податковою системою України. Почавши працювати у податкових органах у квітні 1998 р., він скоро отримав звання полковника податкової міліції, а потім обійняв посаду начальника Державної податкової інспекції м. Івано-Франківська.

Маючи щільний робочий графік, Михайло Степанович нині не може приділяти багато часу своєму улюбленому заняттю – спорту, хоча й має спортивні розряди з вільної боротьби та велоспорту.

Діти вирішили піти слідами батька й також закінчили Чернівецький університет. Донька Ірина – випускниця біологічного факультету, працює асистентом на кафедрі фармації фармацевтичного факультету Івано-Франківської медичної академії й одночасно навчається на заочному відділенні аспірантури Національного фармацевтичного університету в м. Харкові. Син Андрій, як і батько, випускник еко-

ШКУРАШІВСЬКИЙ Михайло Степанович

Випускник економічного факультету (1980 р.)

**Начальник
Державної податкової інспекції
м. Івано-Франківська**

номічного факультету, обіймає посаду начальника міського відділення Івано-Франківської обласної дирекції банку «Аваль».

У житті Михайло Степанович понад усе цінує справедливість, а за життєве кредо обрав слова: «Робити людям добро».

Михайло Степанович з донькою Іриною та сином Андрієм

ШЕНДЕРОВСЬКИЙ Василь Андрійович

Випускник фізико-математичного факультету (1964 р.)

**Провідний науковий співробітник відділу
теоретичної фізики Інституту фізики
НАН України**

Доктор фізико-математичних наук, професор, дійсний член Наукового товариства імені Тараса Шевченка, віце-президент Українського фізичного товариства з 2005 р., лауреат премій Фонду Тараса Шевченка, імені І. Огієнка.

Народився 22 серпня 1942 р. у містечку Заставні на Буковині в родині хліборобів. Міцні родинні традиції й значні життєві труднощі сприяли становленню сильної, принципової, рішучої та наполегливої особистості.

Після закінчення середньої школи вступив на фізико-математичний факультет Чернівецького університету, який закінчив із відзнакою.

Здобувши вищу освіту, Василю Андрійовичу довелося піти на строкову службу до лав Радянської армії, після проходження якої влаштувався інженером, а згодом науковим співробітником Інституту фізики АН УРСР. Пропрацювавши в Інституті два роки, вирішив продовжити навчання і вступив до аспірантури Інституту напівпровідників АН УРСР. У 1972 р. успішно захистив кандидатську дисертацію, отримавши вчене звання кандидата фізико-математичних наук, а у 1984 р. – доктора фізико-математичних наук.

Творчість, активна громадська позиція, непоступливість у багатьох засадничих питаннях, багатогранна наукова та громадська діяльність професора Василя Шендеровського сприяє утвердженню української державності, вихованню національної гідності в молодій генерації борців за вільну та незалежну Україну.

Поверненням із забуття імені славетного сина України, великого патріота України, одного із плеяди найбільших учених людства другої половини ХІХ – початку ХХ ст., символа талановитості Української нації Івана Пулюя наукова та культурна громадськість України найбільшою мірою завдячує невтомній праці професора Василя Шендеровського.

Найважливішим доробком професора Шендеровського у справі духовного відродження є підготовка та видання праць славетного вченого Івана Пулюя. В. Шендеровський був ініціатором створення пам'ятника Івану Пулюю на його Батьківщині в селищі Гримайлові на Тернопіллі (автор пам'ятника – Микола Обезюк).

Значної уваги в науковій діяльності професор Шендеровський приділяє утвердженню української наукової термінології. Його «Словник фізичної термінології» у співавторстві з Володимиром Козирським є унікальним виданням обсягом понад 30 тис. лексем з усіх галузей сучасної фізики та дотичних наукових дисциплін. Водночас із іншомовними показниками – це чотири чотиримовних або двадцять двомовних словників.

Василь Андрійович – автор понад 400 наукових і науково-публіцистичних розвідок, серед яких три монографії з фізики (у співавторстві): «Узкозонные полупроводники. Получение и физические свойства» (1984); «Процессы переноса в теллуре» (1987); «Вариационный метод в кинетической теории» (1992), які вийшли друком у видавництві «Наукова думка». Видано у співавторстві з Володимиром Козирським словники: «Українсько-англійсько-німецько-російський словник фізичної лексики» (1996), «Українсько-англійсько-

Під час святкування ювілею Ліни Костенко, 2005 р.
Фото Леоніда Мілевського

У майстерні заслуженого художника України, скульптора Миколи Обезюка, 2005 р.

російський словник з радіаційної безпеки» (1998), праця «За правдиве назовництво українське» (2003), де аналізуються сьогоденні проблеми української наукової термінології.

Професор Шендеровський – упорядник і редактор унікальних книг про видатного українського вченого-фізика та культурного діяча Івана Пулюя: «Іван Пулюй. Збірник праць», «Іван Пулюй – Пантелеймон Куліш. Подвизники

нації», що вийшли друком у видавництві «Рада».

За редакцією В. Шендеровського вперше перевидано українською мовою німецькомовну монографію видатного вченого-фізика Олександра Смакули «Монокристали» (2000). У 2000 р. з ініціативи В. Шендеровського та В. Козирського вперше за 100 років перевидано «Біблію» в перекладі П. Куліша, І. Нечуя-Левицького й І. Пулюя, а наступного, 2001 р. вперше видано в Україні книгу «Ганна Барвінок». Видання обох книг здійснено за сприяння депутатів Київської міської Ради та мера міста Києва Олександра Омельченка.

Професор Василь Шендеровський – автор сценаріїв до науково-популярних фільмів: «Іван Пулюй. Повернення», який отримав першу премію на Міжнародному конкурсі «Нашого цвіту – по всьому світу» у 2001 р., «120 років Чернівецькому університету», «Олександр Смакула». Започаткував авторську програму «Нехай не гасне світ науки» і п'ять років вів її разом з відомою журналісткою Емою Бабчук на першому каналі Українського національного радіо. Вийшло 125 передач про видатних українських учених, які з різних причин були маловідомими або замовчуваними. Результатом цієї діяльності стала книга «Нехай не гасне світ науки», яка містить 50 нарисів про українських учених, які зробили вагомий внесок до світової науки та культури.

Особливо варто відзначити роль вченого Шендеровського у створенні за його

оригінальним сценарієм та за безпосередньою участю творчої групи програми «Свічадо» та Української телевізійної високохудожньої стрічки «Іван Пулюй. Повернення», яка отримала високу оцінку діаспори як у Празі, Парижі, Торонто, Ванкувері, Аделаїді, Відні, так і в Україні.

Зазначимо ще таку рису вдачі професора Василя Шендеровського, як його організаторський талант, що допомагає йому наполегливо і послідовно досягати поставленої мети. Так, зокрема, ним у листопаді 1992 р. було створено громадське об'єднання «Міжнародне енциклопедичне бюро з фізики», до складу якого входять окрім українських вчених провідні вчені діаспори: Ю. Даревич, Д. Струк, О. Біланюк (США), А. Жуковський (Франція), М. Горбач (Канада). Головним завданням наукового громадського об'єднання є створення «Енциклопедії фізики» українською мовою та підготовка термінологічних словників з фізики та історії науки.

Як учений-фізик Василь Шендеровський виховав 8 кандидатів наук, ще 5 аспірантів успішно працюють над дисертаціями під його керівництвом. Професор Шендеровський – член трьох спеціалізованих учених рад із захисту кандидатських і докторських дисертацій, має вагомі заслуги в галузі теоретичної фізики і духовного відродження України.

Нагороджений подякою голови Київської міської державної адміністрації (2001) та нагрудним знаком «Знак пошани» (2002).

В. Шендеровський – відповідальний та ініціативний працівник і керівник, вимогливий і чуйний, авторитетний і шанований, знаний міжнародною науковою спільнотою.

Наукова і громадська діяльність професора Шендеровського – добрий взірець для свідомих українських науковців, борців за утвердження Української державності, української мови, української науки.

У родинному колі, серпень 2004 р.

ЯЛОВЕГА Степан Іванович

Випускник історичного факультету (1958 р.)

Керівник прес-служби Національної акціонерної компанії «Укragenrolizing»

Народився 8 листопада 1936 р. у селянській родині в чарівному куточку України – с. Кривче на Тернопільщині, на березі річки Циганки, на узбіччі якої є знана у всьому світі карстова печера. Батько, Іван Семенович, щирий патріот України, був не просто хліборобом-колгоспником, а людиною добре освіченою, входив до складу товариства «Просвіта». Мати, Ганна Дмитрівна, все життя працювала в полі, любила землю, людей, Україну.

«З раннього дитинства пам'ятаю, як батько натхненно розповідав мені історію України. Тому я перейнявся любов'ю до неї і після закінчення середньої школи вступив на історичний факультет Чернівецького державного університету. Як фахівець, часто роздумував: чому так тенденційно написана історія України? Впевнений, що в майбутньому національно свідомі історики писатимуть її не на замовлення або угоду комусь, а об'єктивно, на основі фактів, документів, хронології подій.»

Свій трудовий шлях Степан Іванович розпочав у 1958 р. учителем історії та географії середньої школи в с. Старий Вовчинець Глибоцького району Чернівецької області, був на партійній роботі. Закінчив відділення журналістики Вищої партійної школи при ЦК Компартії України.

З 1991 р. Степан Іванович обіймав посаду головного спеціаліста Комітету у справах національностей Кабінету Міністрів України, а згодом – начальником відділу зі зв'язків із населенням і громадськими організаціями, керівником прес-служби Державного Комітету нафтової, газової та нафтопереробної промисловості України.

У грудні 2000 р. С. І. Яловега призначено керівником прес-служби Національної акціонерної компанії «Укragenrolizing», де він працює й сьогодні. Одночасно є першим заступником редактора журналу «Механізація сільського господарства».

Степан Іванович активно провадить громадську діяльність. Він – голова первинної організації Народної Партії мікрорайону «Кловський» Печерського району м. Києва, член виконкому Київської міської організації Народної Партії.

Автор книги «Інформація в партійній роботі», низки буклетів про нафтогазову промисловість та НАК «Укragenrolizing», понад 50 публіцистичних статей, упорядник книг із фінансового лізингу.

Нагороджений сімома медалями СРСР, почесною грамотою Президії Верховної Ради УРСР.

«Як і мої батьки, люблю рідну землю, людей, свою Україну, – щиро зізнається С. І. Яловега. – Я все життя мріяв, щоб синьо-жовтий прапор замайорів над усією Україною, щоб усі її патріоти з гордістю носили на лацканах герб «Тризуб», а гімн «Ще не вмерла Україна» звучав на весь світ». Цю щиру синівську любов до рідної землі Степан Іванович доводить своїми щоденними справами. Щовесни квітує сад, посаджений його руками, радують душу чудові барвисті квіти доволка дачного будиночка.

Найпершим другом і помічником є дружина, Людмила Павлівна – випускниця історичного факультету, педагог за фахом, берегиня сім'ї. Разом виховали доньку Наталку – кандидата медичних наук, доцента, яка працює викладачем Київського медичного університету ім. Богомольця. Зять Сергій – директор приватної фірми. Онук Сашко навчається в ліцеї.

З донькою Наталкою та дружиною Людмилою Павлівною, серпень 1983 р.

Доктор біологічних наук, професор, провідний науковий співробітник відділу імунології та цитотоксичних сироваток.

Народився 22 липня 1943 р. у с. Саджавці на Івано-Франківщині у селянській родині.

Батько Іван Миколайович – залізничник, воював під час Другої світової війни, після чого протягом 40 років будував і доглядав колійові висотні мости на перегоні Яремча – Ясиня. Прадід Федір чумакував; як згадка про це у родині зберігається реліквія – різьблене яворове ярмо для волів. Мати Марія Василівна – активна учасниця просвітянського руху.

Початкову освіту отримав у семирічній школі рідного села. Потім навчався у ветеринарному технікумі. Рішення щодо обрання біологічного фаху було прийняте завдяки батькові – пристрасному прихильнику природи. Для отримання вищої освіти Роман обрав кафедру фізіології людини і тварин біологічного факультету Чернівецького університету, закінчивши який, вступив до аспірантури Інституту фізіології імені О. О. Богомольця АН УРСР, де вибрав науковий напрям, пов'язаний із дослідженням молекулярних механізмів дії антитіл на серцеві клітини – кардіоміоцити. З цієї теми захистив спочатку кандидатську дисертацію, а згодом – докторську, яка стосувалася проблеми електромеханічного спряження в кардіоміоцитах при їх імуногенному уявленні.

З університетських років найбільше запам'яталися виробничо-наукові практики з ботаніки та зоології. На вибір напрямку наукових пошуків Р. І. Янчія значно вплинув Я. В. Ганіткевич – тоді один із наймолодших професорів університету. Також у добрій пам'яті Романа Івановича залишилися професори К. М. Леутський, Г. Х. Молотковський, І. Д. Шнарович, С. С. Костишин, а також доцент кафедри ботаніки І. В. Вайнагій.

У науковому доробку професора Р. І. Янчія понад 120 наукових статей, опублікованих як в Україні, так і за її межами. Має чотири патенти на винаходи.

За монографію «Антигіла і регуляція функцій організму» отримав у 1991 р. премію ім. О. О. Богомольця НАН України, а в 1999 р. його було нагороджено дипломом «Кращий винахідник НАН України».

У 1989 р. довелося працювати у Белградському університеті (Югославія), завдяки програмі обміну науковцями. Наступного року Р. І. Янчія став одним із фундаторів Товариства української мови ім. Т. Г. Шевченка при Інституті фізіології НАНУ. Брав активну участь у становленні природничого факультету Києво-Могилянської академії. Викладав курс біофізики, нормальної фізіології в Медичному інституті Української асоціації народної медицини, а

ЯНЧІЙ Роман Іванович

Випускник біологічного факультету (1972 р.)

**Провідний науковий співробітник
Інституту фізіології ім. О. Богомольця НАНУ,
професор кафедри фізичної та біомедичної
електроніки Національного технічного
університету України «КПІ»**

також анатомії і фізіології у Національному технічному університеті України «КПІ».

Через активну наукову діяльність небагато часу лишається на улюблені справи – садівництво і бджільництво. Однак, як тільки випадає вільна хвилина, Роман Іванович їде в Карпати до своєї 85-річної матері, де найулюбленішим відпочинком для нього є сінокоси.

Ще в університеті закохався у свою майбутню дружину, Надію Юрійчук. Разом виховали двох дітей. Дочка Оксана також навчалася на біологічному факультеті Чернівецького університету, здобула вчений ступінь кандидата наук, працює науковим співробітником Інституту біохімії ім. В. О. Палладіна. Син Іван закінчив Національний медичний університет ім. О. О. Богомольця, нині працює хірургом-ендокринологом у клініці Інституту ендокринології та обміну речовин ім. В. П. Комісаренка Академії медичних наук. Його дружина Оксана – також біолог за фахом. Підрастає онука Мартуся. Рідні сестри Романа Івановича також закінчили Чернівецький університет: Ганна – математичний, а Оріся – географічний факультети.

ІМЕННИЙ ПОКАЖЧИК

Абрам'юк І. С.	202	Бурбан В. Я.	211	Воронок П. І.	132
Абрамович С. Д.	143, 145	Бурдяк В. І.	30, 100, 101	Воропаєва С. Л.	110, 111
Абрамюк І. С.	164	Бурка Й. А.	72	Воропай Л. І.	71, 72
Авер'янов В. Б.	173	Бурковець Д. М.	84	Воротняк І. Д.	97, 98
Авицький А. В.	237	Буркут І. Г.	100	Воюцький Е.	41
Агапій А. П.	89	Бусигіна Н. Д.	190, 191	Воюцький О.	149, 150
Агафонова А. М.	139	Бутковський В. А.	23, 72, 76	Воючек Е.	150
Адамович А.	243	Бутковський Ю. В.	110	Вринчану Д. Ф.	146
Адлер К.	43, 171	Бутницький І. М.	212	Вробель Й.	38
Айвані Д.	25, 195	Бучевський Е.	14	Вчерашнюк П. П.	123
Алекберді М. А.	21, 23, 99	Бучинська Є.	24	Габ Г. С.	21, 93, 95, 96
Александров В. В.	134	Бучківська Г. В.	115	Гавалешко М. П.	23, 24, 130, 132, 194, 237
Александров О. Д.	124	Бучко Г. С.	269	Гавалешко О. В.	117
Александрко Т. А.	115	Бучко Д. Г.	138, 269	Гаврада І. О.	101
Альбота Л. О.	167	Бучковський І. А.	84	Гаврилук В. О.	60, 66
Альошкіна Г. І.	168	Бучовський В.	154	Гаврилук Л. П.	115
Амурський Г. А.	23	Вагілевич І.	137	Гаврилук М. П.	90
Анастасій С. Г.	60	Вагнер Р.	195	Гаврилук О. О.	191
Анатичук Л. І.	23, 86, 130, 133, 194, 200, 201	Вайнагії І. В.	60, 281	Гайрши О.	216
Ангелеску К.	172	Вакарчук Б. С.	124, 125	Гайна С.	150
Ангельський О. В.	23, 29, 30, 81, 82, 83, 84	Вакарюк Л. О.	143	Гайну В.	149
Андервальд К.	195	Вакуленко Л. В.	213	Гайндль А.	68
Андрейчук В. М.	71	Вальницький Ю. М.	127	Гакман Е.	148, 153
Андреш І. Ф.	61	Валь О. Д.	130	Гакман М.	45, 172
Андреш М. В.	123	Вальчиківська В. А.	131	Галабійський Б. В.	164
Андреш С. Ю.	82	Ванзар О. М.	60	Галавін В. І.	63
Андріанов М. С.	73	Ваньков Г. А.	70, 72	Галета Ф. М.	87
Андрієць Ф. С.	193	Варицева В. М.	71	Галицька Л. Г.	66
Андрійчук Ю. М.	162, 164	Василевський П.	24	Галибарда С. П.	216, 217
Андрусак Я. Я.	72	Василік Л. Є.	141	Гампель Й.	193
Андрущак В. І.	24, 204	Васильев В. Ф.	164	Гана Г.	8, 127, 187
Андрущенко В. Л.	76	Васько В. В.	108	Гандль А.	37, 129
Антіпов В. Г.	60	Васюта О. А.	101	Ганіткевич Я. В.	23, 58, 281
Антонов В. С.	73	Ватаманюк П. П.	134	Ганкевич К.	137
Антонович В. Б.	70	Вагріч Р.	177	Ганущак М. І.	22, 163, 215, 267
Антонюк А. С.	163	Вацеба Р. В.	23, 87, 90	Ганштейн Р.	170
Антонюк Є. М.	141	Ващіль Ю.	65	Гароненко І. Є.	82
Антонюк С. В.	108, 109	Вашуленко М. С.	116	Гартнер Т.	137
Антофійчук В.	30, 136, 137, 141, 142,	Ващенко В. І.	22, 26, 81, 82, 83, 112	Гаргога Ф.	127
Антохій Й.	194	Ващенко В. С.	137	Гасюк П. П.	220
Апухтіна А. А.	166	Вдовиченко О. Є.	63	Гасюк Франц	42
Арват Ф. С.	23, 135, 136, 268	Веденянін Д. В.	125	Глициньський Б. П.	218, 219
Арделяну С.-М.	195	Вейт Г.	39	Гев'юк А. М.	101
Артемчук І. В.	60	Векірчик К. М.	214	Гевик В. Б.	131
Архелюк О. Д.	82	Векуа І. Н.	273	Гегенбауер Л.	8, 17
Аршанський Й. М.	159	Венгреневич Р. Д.	83, 86, 131	Гейдльберг	170
Аугліс В. Я.	110	Венгржпновський В. А.	163	Генігер Ф.	185
Баб'юк Д. П.	166	Венгриневич Р. Д.	23	Геннігер А.	14
Баб'юк П. Ф.	161	Венкель Т. В.	91	Георгіу В.	149
Бабак С. В.	64	Веренич І. І.	122, 126	Георгіна А. З.	30, 174
Бабенко В. С.	23, 88, 89	Верещагіні І. К.	133	Георгіне І.	147
Бабенко Г. І.	251	Вержак Є. В.	160	Герасименко К.	142
Бабич Н. Д.	23, 30, 34, 136, 138, 140, 246, 269	Верига А. Д.	134	Герасименко Л.	119
Бабійчук Ю.	114	Вернигора І. В.	108	Герасимчук Г. Г.	123
Бабінецький В. Є.	160	Верховий Ю.	157	Герцбург Ю.-Р.	68
Бабко А. К.	166	Вигнан П. К.	121	Герегова С. В.	97
Бабляк В.	142	Видалько М. Ю.	76	Герещук К. І.	22, 70, 71
Бабух В. І.	148, 205	Виклюк М. І.	66	Герман К. Ф.	136, 137, 138, 140, 269
Бабчук Е.	279	Винар Л.	195	Гертиберг-Френкель З.	93
Бабюк А. В.	120	Винокур І. І.	213	Гешко Є. І.	131
Бабюк П. Ф.	160	Винта Г.	189	Гітцек І.	75
Багалій Д. І.	70	Висоцька Т. Д.	166	Гіщук В. Д.	223
Баглей Б. М.	203	Висоцький В.	29	Гішов Л. В.	89
Бажутін В. О.	162	Вихованець І. Р.	276	Гіллер К.	39, 170, 171
Байров Р. С.	60	Вихристок М. І.	137, 138	Гільберг І.	41
Бакай О. В.	122	Вишваній Я. Г.	141	Гільчинський О. Г.	110
Баканова Н. В.	60	Вишневський Б. М.	23, 72	Гімчинська С. Ю.	110
Бакачук О. М.	162, 163	Вишновецька С. В.	174	Гімчинський О. Г.	131, 132
Балабушенко Т. М.	122	Вікторовська Ю. Ю.	84	Гіна Ю. М.	114, 118
Балазюк Т. Н.	125	Вільдауер-Вільдаузен Р.	16	Гітліс В. С.	61
Балан Т.	19, 93	Вільчак В. В.	122	Гітеску А.	172
Балановська В. Р.	90	Вінклер І. А.	166	Гілава Й.	14
Балчицький Д. К.	71	Вінклер М.	193	Гілатишан І. П.	24, 91, 153, 275
Баловсяк С. В.	110, 111, 131, 132	Вітрук Н. Л.	140	Гілатишан Р. Д.	24, 195
Балух В. О.	97, 98, 148, 151, 154, 155	Вігталь Е. Е.	22, 163	Гілатюк К. О.	85
Бальон Я. Г.	206	Влодарчик Р. П.	164, 167, 168	Гіленко Б. В.	23, 124
Банадіка І. В.	124	Воблий К. Г.	70	Гілуєць А. І.	82
Банар В. С.	119	Вовк С. М.	30, 126, 154, 155	Гідованюк В. М.	85, 161, 221
Баранова Л. Я.	164	Водатурський Г. А.	159, 161	Гіжик П. Ф.	222
Баранович Л.	190	Водолянов О. С.	119	Гіойло І. М.	23
Барановська Д.	24	Водянка В. І.	166	Гіольє Б. І.	127, 232
Баранюк В. С.	133	Восвідка С. Д.	165	Гіольє В. Л.	125
Барензе Ж.	254	Возний І. П.	97, 98	Гіолоубцький В. О.	23, 93, 95
Барінова Н. О.	61, 62	Возняківська А. І.	119	Гіловацький В. А.	130
Баріщенко С. М.	119	Войцехівська О. М.	130	Гіловацький Я.	137, 185
Басняк Т. А.	104	Волінська Є. М.	163	Гілоуб Н. Б.	166
Бауер Карл	65	Волков А. О.	30, 136	Гілоубець О. М.	177
Баумгакл Ф.	187, 191	Волков Р. Р.	23, 143, 144, 211	Гілоубахер Алоїз	38
Бацура Г. В.	60	Волков Р. А.	59	Гіма Н. М.	125
Бачинський Я. В.	89, 91	Волков Р. М.	22, 23, 59, 143, 144	Гіонжа М. Т.	119
Бевзюк Д. В.	61, 62	Волошинович М. І.	62	Гіончар М. С.	126
Бегг Р.	30	Волощук А. Я.	34	Гіончаренко В.	194
Бедереу Е.	19, 129	Волощук А. Г.	164, 167, 168	Гіорбач А.-Г.	135
Безпалько Р. І.	63	Волощук А. Я.	190, 191	Гіорбачевська І. І.	145
Бейко І. В.	207	Волощук М. Д.	71	Гіорбік В. П.	60
Бек Ф.	67, 68	Волощук О.	78, 88, 120	Гіорбік Т. М.	160, 161
Бекул І.	152	Воробець Г. І.	110, 111, 134	Гіордесана Н. Г.	60
Белашова Н. С.	88, 89	Воробець М. М.	168	Гіордійчук О. Є.	116
Белоцький Д. П.	206	Воробець О. І.	110, 111	Гіорлай В. В.	165
Бемерсгайм А.	68	Воронова Л. К.	173, 174	Гіорлей П. М.	28, 132, 133, 134
Бер Р.	127				
Бердега В. Ф.	134				
Беребець М. А.	63				
Бережан Л. В.	139				
Береза В. Ю.	108, 109				
Березецький Т. І.	84				
Березівська Р. О.	60				
Берладин І. В.	166				
Берньє Ж.	254				
Берча Д. М.	130, 132				
Бесага Р. М.	82, 84, 85				
Беленков В. М.	163				
Белоцький Д. П.	267				
Беляєв М. Г.	22, 124				
Бзовий М. Г.	134				
Бигар Г. П.	116				
Биков О. Ю.	143				
Бикова О.	135				
Бичкова Т. С.	140				
Бігун Я. Й.	123, 124				
Біжан І. В.	184				
Біксей П. М.	71				
Біла О. С.	138, 143				
Білаш О.	116				
Білаш Р.	103				
Біленюк О.	279				
Біленький Б. Ф.	96				
Біленький Д. М.	23, 141				
Біленький О. І.	144				
Білій О. В.	209				
Білик Л. С.	76				
Білоголовка В. Т.	164, 167, 168				
Білоконь О. А.	191				
Білокриницький С. М.	73				
Білоцький Д. П.	23, 160				
Біляська Н. Є.	191				
Бінчева М. С.	72				
Біонтян Н.	147				
Бісуйоческу Д.	76				
Блажевський С. Г.	126, 127				
Блонський І. В.	130, 208				
Блюменталь Ф.	36				
Бобер Е. Я.	143				
Боброва О. О.	127				
Бобровников К. С.	181				
Бобул І.	118, 217				
Богайчук М. А.	145				
Богатирець В. В.	104				
Богатирьова Г. В.	82				
Боголюбов М. М.	8, 9, 21, 23, 124, 127, 129				
Богославець Л. І.	113, 114, 118				
Боднарчук С. Б.	125				
Боев В. І.	22, 163				
Бойко О. Ю.	101				
Бойко Р. Д.	71				
Бойков В. І.	143				
Бойченко О.	136, 145				
Бойчук В. І.	210				
Бойчук М. В.	122				
Бойчук Р. Ф.	159, 160				
Бокенецу А.	93				
Бондар Т. В.	91				
Бондаренко В. В.	118				
Бондаренко Я. І.	72				
Бондареску Л.	145				
Бондарук М. І.	120				
Бондарюк Б. М.	97				
Борещ М. Я.	110				
Борещ О. М.	132				
Бородай М. В.	82				
Боролук В. К.	95, 96				
Бортей М. С.	123				
Борук І. І.	166				
Борук М. Д.	166				
Борук С. Д.	165, 166				
Борча М. Д.	131, 132				
Бостан Г. К.	23, 146				
Ботезаг Е.	19, 46, 61				
Ботушанський В. М.	23, 30, 95, 96, 97, 191				
Ботушанський О. В.	97				
Боншув Є. С.	130				
Брайловський В. В.	134				
Братенко М. К.	163				
Бретеску К.	19, 69				
Брицький П. П.	30, 97				
Бродецький О.	154				
Бройде С. З.	166				
Брусенцов Г. В.	71				
Буда І. С.	86, 133				
Буджак В. В.	65				
Буджак Я. С.	130				
Будінський О.	90				
Бузинська В. О.	136, 139				
Букатар М. І.	106, 108, 123				
Букачук О. М.	22, 158, 164, 166				
Булига П. І.	120				
Булкін А. Д.	23				
Бундарюк Б. М.	98				
Бунчук Б. І.	23, 30, 135, 141, 142				
Бурбак О. Ф.	91				

Гормузакі К.	61	Дескелеску М. В.	146	Зварич І. М.	112, 136, 145	Катеринчук П. М.	100
Горобець М. А.	97	Десятков С. Г.	236	Зверев А. Д.	23, 135, 143, 189, 191	Катімон О.	139
Городенська П. Г.	276	Деев Ю. О.	73	Зводецька В. Г.	115	Квасецький А. Т.	193
Городенський В. В.	122, 125, 128	Джаман В. О.	30, 70, 72, 73	Зводецький Т. І.	128	Кейван І. І.	24, 141
Горохова З. Н.	60	Джуран В. М.	227	Зегря І.	147	Керубім Д.	89
Горохольська М. А.	59	Джурюк О. Г.	89	Зеланд М. Г.	71	Книдя Р.	19, 46, 93
Горук А. І.	101, 102	Дзензерський В. О.	224, 225	Зеленда М. Г.	63	Кирилук М. І.	23, 30, 71, 73, 74
Горшинський Б. М.	59	Діаковська О. К.	59	Зеленяк Т. І.	126	Кирилук С. Д.	141
Горюк Т. Д.	140	Дітгар О. І.	269	Зелик А. Є.	134	Кирichenko М. Ф.	23, 106, 108
Госток Т. М.	88, 89	Дітгар С. І.	23, 141, 142, 205, 251	Зелінка Карл	43, 61	Кирichenko О. Л.	108
Готинчан Г. І.	127	Дідух В.	24	Зенкова К. Ю.	83, 85	Кисельова Т. А.	191
Готинчан Т. І.	122	Дійчук В. В.	168	Зиварт Я.	254	Китар Ф. Д.	146
Готра О. З.	111	Дімаром А.	247	Зібров П.	216, 217	Кляк Б. Р.	232
Гохеггер Р.	151	Дмиргук Ю. М.	64	Зімпахер Г.	195	Кляк Т. Р.	24, 88, 91, 193, 233
Гочу С.	147	Дмитренко А. К.	113, 117	Зінгер Г.	39, 171	Кляшко Г. М.	91
Грабко С. М.	125	Дмитрієв О. Д.	97	Зінкевич В.	205, 216, 217	Кляшас Г.	124
Гребенщиков В. О.	161	Дмитрієв О. М.	97	Зінченко І. В.	138, 139	Кійко С. В.	89
Грекул К.	47	Дмитрук Ю. М.	63	Зінченко О. О.	30, 50, 184, 230	Кійко Ю. Є.	89
Гречанюк А. Ю.	141	Дмитрук К.	114	Златоусова О. Я.	90	Кілару С.	147
Гречанюк Ю. А.	141	Дмитрієв О. Д.	23	Зодорожна І. П.	89	Кілару Ю. О.	234
Грибановський Б. Г.	160	Дображанський О. В.	30, 92, 95, 96, 97, 102	Зозула Н. І.	167	Кілінська К. Й.	73
Грибов М. Л.	181	Добрянська О.	114, 118	Золотухіна К. Г.	163	Кірейцев Г. Г.	76
Григолаш Л. І.	180	Добрянський А. М.	23, 140, 142, 205, 246, 269	Золотухіна Т. О.	122	Кірсанов В. М.	235
Григогій Ф.	152	Додик С. В.	161	Зоммерфельд А.	129	Кірсанов О. В.	206
Григор'єва Н. П.	59	Докаш В.	154, 155	Зорій Я. Б.	183	Кірш М. Л.	82, 85
Григор'єва О. В.	64	Долгіх В.	119	Зотта М.	186	Кіцул Ю. В.	184
Григорашук І. М.	26, 56, 84	Должницька А. Г.	59, 65	Зуєс Е.	15	Кіцул Я.	24
Григоренко А. О.	163	Долінер А.	189	Зуєв В. Є.	82	Кічак І.	24
Григорів В. С.	122	Домбровський А. В.	22, 23, 159, 162, 164, 267	Зуєв С. М.	23, 76	Клевчук І. І.	122, 123
Григорів В. Г.	123	Домбровський М. М.	166	Зуєва Т. С.	165	Клемент Р.	187
Григорів В. С.	30, 76, 80, 122	Домбровський Р. Ф.	125	Зушман І. М.	30, 130	Клефос К.	177
Григорко Б. Г.	146	Домініков М. М.	82, 84	Іваницька В. Г.	160	Клим'юк Ю. І.	141
Григорович Р.	129	Дорфман Я. Р.	72	Іванишин В. В.	231	Клименко В. Г.	59
Грималовський І. С.	140	Драгоманов М.	100	Іванов А. М.	163	Клітін О. М.	62
Гриньов Г. В.	163	Драненко Г. Ф.	90	Іванов Б. М.	71	Клічук О. Р.	124
Грицак З. І.	60	Драпак І. Т.	133	Іванов Л. В.	165	Клюков М. В.	60
Грищенко І. А.	21, 23, 95, 88, 96	Дребет В. В.	89	Іваночко М. І.	264	Ключинков В. І.	76
Гриць В. І.	161	Дрегенеску Г.	46, 172	Іваночко М. М.	130	Кляйн І.	14
Грицют С. Д.	160	Дрешер С. С.	89	Іванушко Г. С.	23, 76	Кляйнвехтер Ф.	38, 67, 68, 69, 170, 171
Грищенко О. Ю.	128	Дрінь М. М.	124	Іванушко Я. Г.	120	Книгницький А. А.	85
Грищук А. М.	130	Дрінь Я. М.	108, 122, 126	Іванчева Є. Г.	164, 206	Князева Д. А.	90
Грінберг С. Ш.	99	Дроздовський В. Б.	131	Іванчик Г. С.	61	Кобаса І. М.	164, 167, 168
Громіка О. Д.	269	Дроздовський Г.	193	Іванчук М. Г.	30, 115	Коберський Л. В.	113, 115, 184, 236
Гросс Г.	8, 17, 170, 171	Дроть В. С.	122	Іванюк Б. П.	136, 145	Кобилляська М. Ф.	138
Груза Е.	171	Дроть Ю. С.	63	Іванюк В. Ю.	88, 89	Кобилляська О.	136, 138
Грузинська-Ковалець Л. М.	141, 142	Другман З. С.	165	Іванюк П.	253	Кобилляський В. А.	118
Грушевський М. С.	70	Дубчак Г. Н.	117	Івасишен С. Д.	23, 30, 121, 122, 126	Кобилляський І. І.	22
Грушка Г. Т.	132	Дудко В. П.	76	Івасюк В. Г.	205, 246	Кобилляський І. Ю.	138
Грюнайзен Едвард	129	Дудницький П. М.	124	Івасюк Г. П.	122	Кобилляський Ю.	19
Губар О. І.	141	Дудчак В. М.	71	Івасюк М.	142	Кобиляцький І. І.	114
Губатюк І. В.	76	Дудчак П. В.	96	Івасюк М. Г.	9, 23, 140, 141, 142, 143, 269	Ковалевський С. С.	23, 70
Гудима О. В.	86	Дуненко О. Д.	120	Івасюк О. М.	136, 137, 139, 141	Коваленко О. М.	85, 104
Гуйванюк Н. В.	23, 30, 136-140, 269, 276	Дундич М. С.	160	Івасюк О. Я.	104	Коваль А. В.	269
Гуйванюк Р. Р.	97	Дутчак П. В.	97	Івасюктин І. А.	91	Коваль Б. О.	122, 123
Гулак-Артемівський П.	137	Душер Г.	159	Івасютин І. А.	90	Ковальов В. М.	163
Гульгай Л. Л.	110	Дюре М.	184	Івасютин Т. Д.	90, 103	Ковальов В. П.	162
Гуля М. П.	8, 23, 135, 144	Дяков А.	91	Івасюк М. Г.	205	Ковальський Л. В.	81, 82, 84
Гумнюк Г. І.	141	Дяченко Л. І.	110	Ігнатенко М. Г.	23, 70, 72	Ковальчук І. В.	115
Гумінецький С. Г.	81, 82, 83, 85	Ейдельман С. Д.	23, 126, 273	Ігнатенко М. Н.	123	Ковальчук О. В.	74
Гумурзакі К. Н.	69	Ельгурт І. Л.	166	Ізмайлова Л. Н.	61, 62	Ковальчук Т. М.	30, 76, 79
Гусев С. М.	235	Еріх Є.	8, 9, 17, 43, 170, 171, 187	Іларіонов О. Є.	134	Ковальчук З. Д.	110, 133
Гуц В. В.	133	Євдокименко В. К.	30, 76, 79	Ілик Б. В.	86	Ковдрин В. В.	125
Гуцал А. Ф.	213	Євменів О. О.	228	Ільєв Л. І.	90	Коврик Л. І.	101
Гуценко Л. Ф.	166	Єгоров А. Є.	119	Ільїна О. М.	189, 191	Ковтанюк М. Р.	90
Гуцул І. В.	129, 130	Єремійчук Д.	149, 150	Їждеван Л. В.	168	Ковтун А. А.	140
Гуцуляк Б. М.	162, 163	Єрмоленко С. Б.	84	Йог В.	68	Ковтун Г. О.	163
Гуцуляк В. М.	30, 71, 72, 74	Єршова Л. В.	90	Йоффе Ф. А.	235	Кожаліанко В.	147
Гуцуляк І. Г.	140	Єфримович В. А.	124	Кабан Р. Ф.	140	Кожаліанко Г. К.	30, 97, 98
Гуцуляк Н. М.	117	Жалоба І. В.	99, 102, 190, 193	Кабанова І. С.	133	Кожаліанко І. К.	98
Гуцуляк Т. Є.	139	Жаркої В. П.	130	Кавачок І. М.	114	Кожаліанко О. Г.	98
Гуцуляк Т. Г.	131	Жемко О. Д.	90	Каденюк Л.	195, 241, 254	Кожурин М. С.	71, 72
Гуцураль М. І.	143	Жерновой Г. М.	89	Казімір І. І.	63	Козак Є.	43, 149, 150, 188, 190
Гушуляк М.	19, 65	Жерновой Г. Я.	90, 146	Кайдль Р. Ф.	8, 9, 17, 44, 92, 93, 151, 152, 187	Козаков О. М.	82, 85
Гшершов З. М.	99	Жерновой Є. Г.	90	Калашнікова С. Ф.	108	Козерук А. С.	82
Гьорбах Вальтер	42	Живоглазова Л. Є.	163	Каленюк Д.	154, 157	Козік Н. Н.	120
Давидович В. О.	86	Жилінська-Мусієнко К. С.	97	Калінечук М.	150	Козловський А. А.	30, 174
Давидок Н. М.	117	Житарашу Н. В.	126	Калмуцька Е. І.	72	Козловський В. В.	87, 88
Давідеску Ш.	189	Житарюк В. Г.	82, 85	Калош А. Н.	146	Козубенко В. О.	59
Дагаєва Т. К.	72	Житарюк І. В.	125, 178	Калужняцький О.	8, 17, 40, 137, 150, 187	Козубський Д. О.	175
Далавурак С. В.	114, 141	Жовківська О. Я.	91	Калуш А. Н.	90	Козьменко С. С.	165
Дан'ян К.	76	Жовківський А. М.	89	Камбур А.	154	Козьмич В. Д.	131
Данилюк В.	32, 114	Жук М. В.	72, 74	Камелін Р. І.	88	Козьмук П. Ф.	63
Данилюк І. М.	124	Жук О. П.	134	Каменський К. К.	93, 97	Козьоб М. І.	173
Данищук В. Л.	66, 212	Жуковський А.	195, 279	Камінська О. І.	104	Кокшас Г. І.	64
Даревич Ю.	279	Жупанський Я. І.	23, 30, 70, 71, 72, 73, 74, 229	Кандіба О.	98	Колбасов Г. Я.	166
Дарійчук І. В.	108, 109	Заверач М. М.	167	Каніболюцький М. П.	23, 70	Колесник І. С.	137
Даскалюк О. Л.	140	Загайська Г. М.	146	Каніболюцький П. М.	22, 47	Колесник Н. С.	140
Даховський І. В.	133	Загородна Н. М.	191	Кановський І. Я.	110	Колесніков М. М.	110
Дащенко О. І.	143	Загребельний П.	247	Кантемір О. С.	89	Колесса О.	19
Двіжова О. В.	117	Загуменний В. Р.	189, 191	Канюк О. Б.	101	Колесник Р. С.	125
Дейбук В. Г.	110, 111	Задорожна І. П.	89	Капатрук М. Д.	88, 89	Колмогорова А. М.	127
Делоне Б. Н.	124	Заєць З. С.	60	Караджале І. Л.	146	Колодій Л. І.	162, 164
Демидов А. В.	100	Зажасв Б. Л.	119	Карасьов Л. Б.	167	Колодій М. М.	119
Демочко В. К.	96, 97	Зажасв В. Л.	119	Карбульцький І.	190	Колодний А.	153, 155
Демянчук М. В.	161	Зайцев Ю. К.	23, 76	Кардащук О. В.	139	Колосюк В. М.	82
Денисенко В. П.	23, 167	Зайцева З. І.	97, 99	Карлова О. О.	128	Колотило Б. Ю.	175
Денисенко С. Н.	88	Залуцький О. В.	118	Кармалюк П.	228	Кольбе Й.	186
Денисенко Ф.	156	Запаринюк О.	24	Карпенко М. В.	143	Комарницький І. Ф.	23, 30, 75, 76, 78, 243
Денисик Г. І.	71, 226	Заполовський В.	193	Карпенко М. Ф.	207	Комісаренко В. П.	206
Денисюк Ю. М.	82	Заренін Ю. Г.	107	Карпенко Ю.	23, 138, 139	Комісарик М. І.	117
Дерда І. М.	114	Заячук Д. М.	132	Карпіловська Є.	136	Комаршан О.	150
Дерев'ячук О. В.	85	Заячук М. Д.	73	Карпо В. Д.	96, 101	Кон Г.	159
Дерев'яріз М. І.	189, 191	Збієра Є.	160	Касян С. Г.	225	Кондратенко В. М.	130

Кондратьева І. В.	166, 168	Кульбаська О. В.	139	Лопушанський П. І.	22, 58	Мегера І. В.	22, 163
Кондур О. С.	122	Кунецький М. Г.	82	Лотоцький В. Б.	131	Медведкова Е. О.	72
Кондурацька Н. Л.	59	Куніца М. М.	71	Лукашенко Л.	217	Мединський С. В.	113
Коновчук О. В.	82, 84	Куніца М. О.	71, 72	Лукашюк К. М.	23, 138, 140, 269	Меженя М. М.	23
Коновченко П. П.	116	Курганецька Л. Л.	86	Лукашюк Л. О.	89	Мелашенко В. Ф.	173
Копнад В.	69	Курганецький Н. В.	166	Луканьова С. М.	120	Мелешук Л. І.	62
Копач О. В.	160, 161	Курек Г. К.	83, 84, 125	Лукашевич М. С.	71, 72	Мельник А. О.	111
Копильчук Г. П.	59	Курек Т. Г.	125	Лукіянович Д.	9, 19	Мельник Г. Г.	146
Копистинська І. М.	137, 141	Курек Х. Є.	125	Лункаш І. Г.	61	Мельничук Б.	1, 23, 30, 135, 140, 141, 205, 269
Копранов В. Н.	165	Курик М. В.	130	Лукул Т. Я.	101, 102	Мельничук І. В.	71
Коптева М. М.	120	Курило В. М.	22	Лусте І. П.	126, 127	Мельничук І. М.	100
Копчак С. І.	72	Курилов П. С.	70	Лусте О. Я.	86, 133	Мельничук Л. М.	127
Корбутяк Д. В.	130, 237	Курилюк М. В.	70, 72	Лучак М. Я.	104	Мельничук О. М.	73, 139
Кордуба М.	93	Куріна С. І.	108, 122	Лучицький І. В.	23, 70	Мельничук С. В.	9, 26, 30, 52, 102, 110, 130, 175
Корецький В. М.	173	Курочкін К. Т.	181	Лучка А. Ю.	126	Мельничук Я. Б.	141
Коржик В. П.	71, 166	Курсанов А. Л.	254	Лучко В. М.	127	Менгер М.	15
Коржупова А. П.	23	Куравцев В. А.	119	Лучко В. С.	125	Меркулов П. М.	71
Коржупова А. П.	141	Кухарська І. О.	91	Львов О. С.	143	Мигаль К. Г.	22, 95
Корнійчук М. П.	124	Кухта Орест	24	Любович С. М.	59	Мигаль П. К.	23
Корнілюк-Кожоляно О. В.	97	Кучинський П. О.	23, 59, 63, 70, 71, 212, 214	Любопитнова В. С.	87, 88, 89	Микитюк С. Д.	120
Короамк К.	75	Кушнерик В. В.	89	Лютик П.	73	Микитюк Я.	24
Коров'яно О. Ж.	131	Кушнерик В. І.	87, 88, 89, 91	Лявинець О. С.	30, 158, 159, 162, 163, 164	Миколайчук І.	246
Коровьяно О. О.	160, 161	Кушнір В. М.	22, 162, 163, 164	Лядікова Ю. С.	167	Миловидова Л. І.	167
Королюк В. І.	61	Кушнір Є. А.	126, 127	Ляхович М. В.	22, 23, 26, 194	Мирний І. І.	114
Королюк В. С.	108, 109, 124	Кушнір І. Г.	64	Ляшківчак В. Я.	110, 111	Мирон М. П.	125
Королюк Л. Г.	126	Кушнір М. П.	101	Магун І. І.	84	Мироник В. І.	125
Королюк С. Л.	52, 133, 235	Кушнір М. Я.	134	Мадей А. П.	110	Миронюк І. Ф.	250
Коропатва І. І.	142	Кušнірєво А. М.	1, 26, 27, 30, 113, 114, 118, 246	Мазуркевич Я. С.	23, 158, 165, 167, 168, 267	Миськів С. М.	174
Корогун М. В.	166	Кушнірчук В. Й.	122	Майберг М. Й.	89	Мисько Ю. В.	97
Корчинський М. О.	146	Кушнірчук В. А.	154	Майборода О.	190	Мисько Ю. В.	98
Косак В. М.	173	Кушнірчук Й. Ф.	127	Майер Г.	129	Митрофанович В.	37, 149, 150
Косарев В. М.	82	Кушта Г. П.	131	Майр Р.	88	Михасенко М. М.	173
Косма Г.	189	Кшевцька М. Л.	84	Макар В. Ю.	101, 102	Михайленко В. В.	23, 24, 30
Костантинович А. В.	130	Кшевицький О. С.	132	Макар Ю. І.	23, 30, 93, 95, 97, 98, 99, 101, 102, 103, 194, 218, 219, 236, 242, 243, 260	Михайленко Л. О.	71
Костевич З. К.	60, 66	Кшевицький С. А.	131	Макаруч Р. І.	110, 111	Михайльський З. М.	110
Костенко Л.	9, 52, 195, 278	Кубовкіна Г. А.	89, 91	Макаруч Р. І.	110, 111	Михайльський Л. П.	97, 98, 218, 249
Костенко О. М.	173	Лавренов В. А.	145	Маковецкий А.	30, 154, 155	Михайлина П. В.	21, 23, 95, 195, 243, 248
Костик В. В.	141	Лавренчук В. П.	122, 126	Маковічук С.	138	Михайловська Т. М.	162, 163
Костишин С. С.	9, 22, 23, 24, 25, 26, 30, 49, 59, 64, 102, 153, 156, 194, 281	Лавринчук Л. М.	166	Макогон Д.	142	Михайловська Т. М.	163
Костриж В. С.	30, 114, 118	Лазар Н. В.	101	Максимак П. П.	29, 82, 84	Михайловський В. І.	147, 251
Кострикін О. І.	125	Лазарук І. І.	85	Максимак М. П.	90	Михайловський В. Я.	164
Костян Г.	160, 164	Лазорик В. В.	108	Максимов О. П.	140	Михайлюк В. В.	30, 128
Костян Н.	19, 158, 159, 164	Лакуста К. В.	108	Максимович С.	14	Михайлюк І. П.	131, 142
Косаченко В. Т.	23, 24, 34, 136, 141, 142, 246	Лалкін М. В.	73	Макуха М. П.	162	Михальченко В. П.	23, 131
Косаченко Л. А.	20, 130, 133	Лангер Ф.	67	Макух-Федоркова І. І.	101, 102	Мишкоўська Т. Д.	113, 116
Котенко Н. В.	124	Ланц О.	17	Махкова М. К.	161	Мігаль П. К.	159, 164
Котик Л. Г.	140	Лаптев Г. Ф.	124	Малаховський В. С.	124	Мігуча Д. О.	123, 124
Котлярчук Н.	188, 191	Лапшин В. Ф.	161	Малашина Л. М.	91	Мігуча В. Г.	163
Коцур А. П.	96, 240	Ластівка Г. І.	134	Малішко В.	21	Міклошич Ф.	15
Коцур В. П.	238, 239	Ластовецький В. О.	23	Малімон І. В.	133	Мікуль К.	185, 186
Коцур М. П.	108	Лашкарьов В. Є.	21, 129, 132	Малютіна А. О.	73	Мілевський Л.	278
Коцюмаха М. П.	160	Лебедєв В. Г.	70, 71, 72	Мамчур Р.	123	Міллер Е.	68
Коцюмаха П. А.	133	Левандовська Л. М.	22	Манакін Л. О.	130	Мілкович В.	93, 152
Кочервей Ю.	114	Левіцький В. В.	23, 30, 34, 87, 88, 89	Манастирський А.	92	Мінатов В. Г.	72
Кочерга Д. О.	22, 58	Левіцький В. І.	146	Мандичевський К.	188, 191	Місевич К. М.	72
Кочерган В. П.	160	Левченко Ж. О.	225	Маниліч М. І.	243	Мішковець О. Ю.	108
Кравець В. Г.	23, 163, 206	Левченко С. Е.	206	Манів З. А.	72	Мовчан Я. І.	61, 252
Кравець М. М.	23, 95, 96	Легета Л. В.	160, 161	Манчуленко Г. М.	244	Мойсей А. А.	97, 98, 134
Кравченко А. А.	119	Леко Б. А.	113	Манчуленко Л. В.	115	Мокрогуз І. М.	118
Кравченко З. Л.	123	Ленквер Ф.	68	Мар'янчук П. Д.	30, 133	Молотковський Г. Х.	8, 22, 23, 58, 66, 212, 214, 281, 254
Кравченко І. І.	22, 23, 93, 95	Ленюк М. П.	23, 107, 126	Мараріу Л.	145	Монарха О. М.	253
Кравчик В. Я.	166	Ленюк О. М.	126, 127	Мардар Г. І.	62	Монастирський А.	151
Крайнер В. Я.	162	Леонова М.	138	Марко І.	139	Мораріу Лека	20
Крайнер З. Я.	163	Лепкалюк М.	24	Марков К.	150	Морган О. В.	168
Кракаля Л. В.	269	Лесик О.	119	Марков С. Л.	113, 117	Мороз Н. О.	162, 164
Крамар В. М.	83, 85	Лесин В. М.	22, 23, 119, 135, 140, 141, 142, 269	Марковський Б. І.	166	Мороз О. О.	159, 160
Крамар Н. К.	83, 85	Лесина Н. В.	161, 164	Мармазинська П. Є.	34, 112, 113, 114, 117	Морозов О. О.	23
Красногорський І. М.	114	Лесіньський В. В.	134	Мартинюк В. Т.	121, 124, 125	Морозова Т. В.	65
Краснопольський О. В.	72	Леутський К. М.	8, 22, 23, 48, 59, 227, 281	Мартинюк О. В.	125	Морзалка Г. Г.	65
Кратко Л. А.	72	Леутський М.	254	Мартинюк С. В.	125	Москалюк А. В.	86
Крачило М. П.	23, 72	Лех О. С.	89	Марті А.	151	Мостов'як І. В.	123
Крекулє Я.	254	Лешан В.	155	Марусик Т. В.	26, 30, 53, 97, 101, 102, 151, 218	Мотрич А. В.	85
Крехівський В. В.	34, 121, 127	Лещинюк Г. М.	120	Марусяк М.	155	Мохунь І. І.	29, 30, 82, 84
Криворук І.	24	Лебедєв М. О.	119	Марфієвич М.	142	Мохунь О. І.	84
Кривошея Л. К.	58, 63	Лебедєв С. В.	163	Марценяк І. В.	175	Моцик В. І.	103
Кризло О. Л.	119	Лимаренко В.	138	Марциняк І. В.	217	Моцок В. І.	101, 102
Крилук Я. С.	125	Лисенко Н. В.	160	Марченко І. Л.	119	Мудрий Я. С.	115
Крицун І. І.	131	Лисецька Т. Г.	89	Марченко М. М.	30, 58, 59	Мунтян В. Л.	173
Криштанович О. В.	140	Лисицький В. О.	90	Марченко Ю. І.	123	Мунтяну Р. П.	110
Крішштейн С. Г.	119	Листван В. М.	163	Марчук Е. К.	246	Мурзенко М. Г.	66
Кройтор О. П.	86, 132	Литвиненко С. Г.	60	Марчук М.	154, 155	Мусяк К. С.	23, 236
Кромайер Й.	44	Литвинов В. К.	93	Масан О. М.	30, 97, 98, 102	Мусяк К. С.	236
Кроншевський І. М.	110	Литвичук А.	147	Масенко Л.	135	Мушина Т. О.	97
Круг Ю. М.	123, 273	Литвинчук І. В.	131, 132	Масікевич Ю. Г.	58, 59	Нагірна О. В.	168
Круглашов А. М.	30, 100, 101	Личук М. І.	179, 276	Масловська Л. Ц.	72	Нагірний В. М.	71
Круглов С. С.	23, 70	Ліблой Ф.	37, 170, 171	Маслюченко В. К.	30, 127, 128	Нагибіда М. І.	127, 128
Круль В. П.	73	Лінчук Н. Є.	128	Маслюченко О. В.	128	Нагола В. Г.	125
Крутько Ю.	253	Лінчук С. С.	128	Матвеева Е. П.	73	Назаренко І. І.	23, 30, 63, 64
Крячун А. В.	93	Лінчук Ю. С.	124	Матвій О. В.	122	Назарок М. А.	143
Куделько З. Б.	104	Лісова О. С.	64	Матійчук М. І.	23, 30, 126, 127	Найдан В. М.	163
Кудлай А.	216, 217	Лісовенко І. Д.	110, 111	Матійчук О.	193	Найден О. В.	89
Кудрявцева О. Д.	89	Лісовий В. А.	118	Матіос А. В.	245	Наконечний Й. Й.	166
Кузнецов В. І.	143	Літвінов В. К.	21, 97	Матіос М. В. Т.	9, 245, 246, 247	Наконечний О. Г.	108
Кузнецов Е. І.	241	Літовченко В. А.	112, 122	Матлак В. В.	132	Нарлі К.	114
Кузнецов О. Т.	73	Ліщенко М. О.	21, 23, 93, 95	Мафтин Л. В.	116	Настас'єва Н. П.	125
Кузнецов С. А.	58	Логвінов І. І.	104	Маханець О. М.	130	Настасієв П. П.	127, 128
Кузнецов В. Ф.	173	Логвінов М.	153	Махачкова І.	254	Наумченко Ф. І.	114
Кузь Г. Т.	140	Лозовик Г. Ф.	142	Махній В. П.	133	Наумчук П. Л.	59
Кузьмінський С. В.	166	Локашок В. М.	111	Махова М. К.	160	Негадайлов М. А.	108
Кузьмук Я.	153, 154	Ломанець В. А.	113, 118	Маценко В. Г.	124	Негреський В. А.	254
Кукурак Ж. І.	125	Ломанець В. С.	84	Мацукляк Ю. Й.	89	Негрів В. В.	165
Кулик В. Г.	126	Лонатнюк І. О.	86	Мацьопа Р. Л.	115	Негрів І.	147

Недільський П.	138	Панчук О. Е.	23, 24, 25, 30, 34, 35,	Похила М. М.	34, 125	Руснак Н. О.	136, 139
Недокус І. С.	101	120, 158, 159, 160, 164, 192, 193, 194, 267	Паньків Н. І.	Починок Б. В.	112, 153, 154	Руснак О. В.	108
Нелін М. І.	173	Паньчич С. Ю.	132	Починок Б. П.	30	Руфін В. А.	72
Неміш І. Ю.	255	Пасічний В. О.	141, 142	Придан В. Є.	22, 162, 163	Рухтін В. В.	84
Неміш Ю. М.	126	Пасічник Г. С.	122	Присакар В. Б.	72	Саблук П. Т.	76
Нестеренко В. В.	128	Пасічник М. В.	129	Присяжнюк Г. Я.	90	Савескула К.	149
Нестеренко М. І.	125	Пасіченко А. Є.	117	Присяжнюк П. В.	162	Савицький А. В.	86, 132, 232
Нефьодов М. Т.	144	Пасніченко В. В.	117	Приходюк О. М.	213	Саврстьянов В.	261
Нечпурок В. В.	23, 30, 86, 158, 166	Пастух О. Ф.	95, 96	Приходська К. Г.	61	Савченко О. Н.	137
Нещадим М. І.	184	Пастушак М. О.	163	Приходько В. С.	23	Савченко С. Е.	59, 61
Немцова Є. В.	115	Патарак І. В.	101	Приходько Є. С.	95	Савчук А. Й.	28, 132, 133
Нижник М.	24	Патон Б. Е.	225	Прозорова М. В.	165	Савчук Г. Г.	62
Никитюк Є. С.	132	Патов В. Є.	201	Прокоп І. С.	116	Сагін С.	44, 149, 150
Никифорак М. В.	30	Пахомова Е. П.	165	Прокоп'юк Т. К.	89	Садков'як А. М.	123
Никифорещ Ю. Т.	166	Пацаранюк Ю.	139	Прокопенко В. А.	138, 251, 269	Садковник Ш. П.	146
Никифоров П. О.	30	Пацарнюк Я. В.	134	Прокопович А.	20, 145	Садковнік Л. М.	82
Никифоров Ю. П.	175	Пацурківський П. С.	30, 169, 173, 218, 243	Прокопович Р.	65	Садояк А. М.	107
Никоненко П. М.	141, 142	Пачевська І. Б.	91	Прокопчук О. О.	88	Салії І.	24
Никула М. Г.	162, 164	Пашкаріу Є.	187	Проскурняк М. М.	71, 72	Салтикова М. П.	189, 191
Нікітенко М. П.	61	Пашук Я. І.	87, 90	Проходський С. І.	70	Самойленко А.	195
Нікітін А. В.	108, 109	Пелєвін Н. Ф.	23	Проходський С. І.	71	Самойленко А. М.	123, 124
Нікіфоров П. О.	76, 78	Пенекке К. А.	61, 67, 68, 69	Прохоренко Л. Г.	90	Самойленко Ю. І.	119
Нікіфоров Ю. М.	163	Пенішкевич Д. І.	30, 113, 115	Проценко А. Є.	166	Самойленко А. Г.	23, 129, 130, 132, 200, 235
Ніколаєв А. М.	72	Пенюк З. Ф.	146, 246, 269	Процюк В. З.	181	Сандула Л.	216
Ніколаєв М. В.	143, 191	Перепелиця С. С.	138, 140	Процюк Н. Ф.	85	Сандуляк І. Г.	98
Ніколаєва З. В.	143	Перепелюк В. Г.	174	Процюк Р. В.	108	Сандуляк Л. І.	25, 62
Нікорич В. А.	63, 64	Перуна М. П.	189, 191	Псарьов В. І.	131, 235	Сапожників Р. А.	82
Ністор І.	19, 45, 93, 188	Перун Г. М.	126, 127	Пукальський І. Д.	127	Сарафінчан І. С.	120
Ніцович Б. М.	23, 83	Петранюк Т.	154, 157	Пулинець О. С.	23, 135, 141, 143	Саркар А.	103, 195
Ніцович В. М.	23, 52, 110, 130, 232, 237	Петренко О. С.	162, 165	Пушкаріу С.	145	Саучук-Севяну Т.	93
Ніцович М. І.	235	Петринюк А. Я.	125	Пушкарьов В. М.	258	Сафранюк Н. Х.	159, 160
Ніцович М. В.	52	Петришин Р. І.	23, 26, 30, 54, 121, 124, 126, 127	Пшібрам Р.	17, 40, 159, 164	Сахновський С. В.	23, 99
Нічий В. В.	104	Петришин Я. Р.	124	Пятаченко В. П.	60	Сахновський М. Ю.	81, 82, 85
Новальківський Н. П.	160	Петров М. Б.	213	Рабанюк Л. С.	118, 139	Сачко К. В.	108, 109
Новицький А. П.	70, 72	Петрова І. В.	101	Равлюк Т. А.	115	Сбіра І.	8, 17, 145, 186
Новіков А. А.	167	Петрушко І. М.	126	Радченко Д. Г.	87	Свєдінус Я. А.	59
Новіков С. М.	131, 132	Петрюк І. М.	113, 115	Радчук В. М.	117	Свердан М. Л.	23, 26, 59, 76, 107, 108, 109, 123, 124, 136, 141, 243
Новоселова А. Г.	143	Петрюк С. Й.	59	Райфайкугель К.	186, 191	Свердап Т. П.	140
Ножак Г. В.	123	Пеунел Є.	191	Раковська Е. М.	71, 72	Свєбода К.	14
Ноллен Н. Є.	88	Печенюк М. П.	73	Ракочий В. К.	62	Северин С. Ф.	158
Нордзе М.	188	Печенюк О. О.	73	Раранський М. Д.	23, 30, 130, 131, 132, 194, 259	Северин Ф. Ф.	160
Нямцу А. Є.	30, 90, 143, 145	Пивоваров С. В.	97, 98	Раренко І. М.	23, 130, 133	Севернюк Т.	147
Обезюк М.	278, 279	Пилип Г. М.	120	Раух Р. С.	87	Сезан В.	46
Образцов В. С.	82	Пиличук Р. Я.	147	Раца П. Г.	119	Семен Г. Я.	91
Обст К.	14	Писаренко С. М.	72	Рвачов В. П.	81, 82	Семенов В. В.	104
Овчар М. С.	125	Пишний А. Г.	174	Рибнічак І.	195	Семенов Л. І.	86
Огоновський О.	137	Піддубна Л. А.	122, 123	Ривіцька М. М.	65	Семенов Т. Ф.	85
Огородник В.	155	Піддубний Г.	93	Рихло П. В.	30, 136, 145, 193	Семенов А. Д.	107
Огуй О. Д.	23, 30, 88, 89, 90, 91	Підкам'нь Л. Й.	82, 85	Ридло Д. В.	63	Семенов Д.	24
Одулов С. Г.	83	Підстригач Я. С.	126	Рендок Т. Г.	260, 261	Семчук А. Р.	108, 109, 122
Озгуда В.	127	Пілат І. М.	83, 86, 133	Репта В.	38, 149, 150	Сенчук С. Ю.	63
Олар О. Я.	110, 111	Пілюгін Т. Г.	163	Рибін М. М.	71, 72	Сенюков С.	119
Олексішина Л. Г.	89	Пілюгін Г. Т.	22, 162, 206	Рибін М. М.	71, 72	Сербунов Я. М.	82
Олійник Н. П.	128	Піничук І. І.	85	Рибіцька М. М.	65	Сердюк Л. М.	167
Олійник Т. В.	63	Пірен М. І.	113, 114, 116	Рихло П. В.	30, 136, 145, 193	Сердюк М. У.	158
Олійник Т. М.	165, 166	Пляв'юк М.	24	Робінсон В. М.	23, 70, 71, 72	Сєреда Юрій	32
Олійнич А. А.	132	Платаш Л. Б.	115	Рогов Р. В.	110, 111	Сернокрилова Л. С.	60
Олійнич-Лисюк А. В.	131	Платтер Ю.	67, 68	Роговик Л. І.	22, 162, 163	Сєтї Ю. О.	130
Омельченко О.	279	Плаушевська О. В.	144	Рождественська М. Г.	134	Сєтєв В. М.	131
Омельянюк Н. В.	110, 111	Плахтій М. Т.	189, 191	Рожкулець Р.	154	Сєров М. С.	126
Онкієнко В. В.	72	Пленер Е.	16	Розенберг Г. В.	82	Сидоренко М.	153, 154
Ониськевич Г.	137	Плешка А. В.	30, 113, 114, 118	Розенфельд Б. А.	124	Сидноков М. С.	124
Онупрійчук І. О.	89, 91	Плужников В. О.	164	Романенко Н. В.	124	Синявський А. С.	23, 70, 71
Опанасенко Є. П.	22, 162, 163, 206	Пнешиничка Н. В.	108	Романенко О. Ю.	269	Ситник Д. І.	82
Опlachко Л. Т.	59, 65	Погодіна Г. К.	191	Романець О. С.	23, 141, 142,	Ситник К. М.	254
Опольська О. В.	125	Погорелов О. В.	124	Романів Л. В.	120	Ситнікова І. О.	65
Орехов Д. І.	141	Погребенник Ф. П.	23, 141, 147,	Романів М. В.	262	Сич О. І.	30, 99
Орехов М. В.	66	Погребенник Я. М.	89	Романів Р.	195	Сичов Ю. М.	123
Орлов Ю. Б.	119	Погребняк І. І.	60	Романко В. К.	126	Сікора В. С.	125
Орловський С. Т.	160	Подільчук Ю. М.	126	Романко Р. М.	63	Сілон Л.	20, 189
Осадєць М. М.	32	Подоліна Р. М.	166	Романова Т. О.	91	Сімович М. В.	9, 19, 136, 137, 139, 190
Осачук С.	193	Пожидаєв В. В.	256	Романов В. В.	63, 153	Сімончон М. І.	126
Осичний Д.	142	Пожидаєва З. М.	167	Романюк М. Д.	72	Сіпченко І. І.	23, 135, 140, 141, 142, 251, 269
Осовська І. М.	89	Покальський І. Д.	126	Романюк С. З.	113, 116	Скаб М. В.	140
Остапов С. Е.	110, 111	Поле П.	254	Романюк Т. М.	139	Скаб М. С.	30, 88, 137, 140
Остапова Л. П.	165	Полек Й.	93, 152, 186, 187, 191	Романюк Т. В.	173	Скаб Т. М.	104
Остапович В. М.	110	Політанський Л. Ф.	134	Ромовський З. В.	173	Скавронський М. Ф.	93
Остапович М. В.	110	Поліщук А. В.	122	Росляков З. О.	85	Скєдєль А.	171
Осташевська Л. П.	86	Половець П. С.	76	Ротар С. М.	82, 84	Скіп Б. В.	166
Остіану Н. М.	124	Польчина С. М.	63, 64	Ротар М. Ю.	100	Скопенко В.	195
Оттокар Т.	129	Поляно В.	157	Ротар Н. Ю.	30, 101	Скорейко Г.	193
Охрімівський Г. В.	78	Полянський В. К.	81, 82, 84	Рошман-Гюрбург Ю.	41	Скороход А. В.	109
Павлик Б. М.	82, 130	Полянський П. В.	29, 30, 82, 84	Рошупкін О. Ю.	110	Скринник П.	156
Павлін О. П.	200	Померанц Ц.	44, 161	Рошупкіна Н. В.	110	Скринник М. О.	73
Павлінова А. В.	166	Пономаренко О. А.	161	Рубаник В. П.	22, 23, 106, 123, 126, 127, 273	Скринник Я. П.	73
Павлова Н. В.	166	Пономарьов О. М.	21, 23, 95, 96	Рудейчук В. М.	84	Скріпська О. В.	162, 163, 164
Павлушевич М.	152	Попенюк З.	24	Руденко В. П.	23, 30, 34, 67, 70, 72, 74	Скутар І. Д.	124
Павлюшович В.	113	Попеску І. В.	143, 146	Руденко С. С.	30, 64, 65	Слабосильна М. С.	266
Павлюк Г. В.	163	Попик С. Д.	257	Рудик С. Я.	263	Слнсько Є. І.	132
Павлюк Є. Я.	146	Попов Г. В.	23, 58	Руді В. П.	165, 206	Слнсько І. І.	23, 136, 137, 251, 269
Павлюк І. М.	23, 62	Попов Н. М.	128	Рудницький П. М.	124	Сліпенюк Т. С.	165, 166
Палагнюк Т. В.	113	Попов Ю. І.	145	Рудницький Я.	135	Сліпченко О. К.	164
Паладяк К. І.	146	Попова М. П.	89	Рудько Г. І.	71, 72	Слободенко О.	216
Паламарчук В. О.	81	Попова С. Д.	71	Рудько П. Д.	23, 58	Слободенко В. Я.	73
Палига Г. С.	89	Попова Т. Д.	146	Рудьова Н. І.	140	Слободян З. П.	91
Палійчук О. М.	116	Попович Є.	37, 150, 186, 191	Румянцева Т. Є.	64	Слободян Ю. С.	125
Памфілов А. В.	23, 160, 164, 165, 206, 209	Попович К.	40, 149, 150, 195	Русаківський Г. А.	119	Слонєцький О. Ф.	110
Панцир Д. Т.	269	Попович М. М.	26, 140	Русанов П. Ф.	144	Сльотков М. М.	133
Панчук І. Е.	160, 267	Попович С. Д.	141	Руснак Д. А.	63	Сльосар О. Ф.	102, 104
Панчук І. Є.	206	Портенко М. І.	108, 109	Руснак І. К.	161	Сльосарчук В. Ю.	123
Панчук І. І.	59	Потикевич І. В.	132	Руснак І. С.	30, 112, 113, 114, 115, 116, 141	Смага І. С.	63, 64
Панчук М. М.	120			Руснак М. А.	108	Смаль-Стоцький С.	8, 17, 19, 93, 137, 152, 187
Панчук Н.	193						

Смогоржевський О. С.	124	Тищенко О.	217	Хандожко В. М.	132	Шестакова Т. Ф.	146
Смолінський Є. С.	82	Ткач В. М.	29, 35	Хандожко О. П.	134	Шийчук О. В.	164
Снігур О. П.	22	Ткач Л. О.	136, 139	Хильчевський С. В.	97, 98	Шилок О. І.	185, 191
Собіанський Б. М.	133	Ткач М. В.	8, 9, 22, 23, 26, 28, 30, 34, 50, 51, 124, 130, 175, 194, 202, 246	Хлус Л. М.	59, 62	Шинкаренко С. В.	22
Собчук В. С.	125	Ткаченко І. В.	110	Ходан П. В.	141	Шинкарук В. Д.	139, 276
Собчук О. В.	128, 179	Ткаченко Л. З.	228	Ходоровський Г. І.	101	Шинкоренко С. В.	162, 163
Совін Я. А.	127	Ткаченко Т. Л.	228	Холєвчук В. М.	23, 95, 96, 99, 218	Шифрін К. С.	82
Соколов Н. І.	85	Товстюк К. Д.	23, 130, 132, 195, 221	Холодницький В. Ф.	99	Шилловський А. А.	82
Соколова В. М.	59, 65	Толощук В. Г.	146	Хом'як М. В.	61	Шіффер Л.	170
Солован М. Б.	120	Токмаков О. І.	70, 73	Хома І. Ю.	126, 273	Шкільнюк В. С.	123
Сологуб Г. Ф.	265	Толочко А. Ф.	22, 159, 163	Хомира О. І.	72	Школа І. М.	23, 79
Солодкова Т. І.	60	Том'юк Б. П.	65	Храб О. В.	166	Школьник Я. С.	163
Солончук І. В.	133	Томаш В. В.	86	Худа Н. А.	91	Шкрібляк М.	154, 155
Солтис Я. А.	114	Томашук Н. М.	267	Худий О. І.	62	Шкурашівський М. С.	277
Сопільнюк Т. М.	21, 93, 152	Томашук Н.	141, 142	Цалій В. З.	86	Шкурган А.	246
Сопін М. О.	84	Томашук К.	14, 15, 16, 17, 36, 170, 171, 186, 190	Царєградський Х. А.	123	Шкурган С. В.	118
Сопронко Є. Ф.	108	Томусяк Л. М.	139	Царик Т. О.	86	Шмідт А.	159
Сопронко Т. М.	124	Томусяк Т. Л.	120	Царков Є. Ф.	109, 123, 126, 195	Шнаревич Г. І.	166
Сопронко Ф. О.	30, 105, 106, 107, 108, 123	Томчук П. М.	130	Царьков М. Ю.	126, 127	Шнаревич І. Д.	61, 62, 281
Сорбале В. С.	23, 146	Томюк Б. П.	59	Цвик Т. І.	63	Шнерлудт Й.	159
Сорвілова Т. В.	143	Торашина З. І.	159, 162, 163	Цейтлін М. М.	119	Шоб Б.	201
Соскін М. С.	83	Трепко К. І.	126	Цепенда М. В.	73	Шоліна Т. В.	115
Сочикан О. М.	166	Третьяков Л. Д.	62	Циганкова І. А.	160	Шпак М. Т.	130
Співак І. А.	143, 190	Тришин Ф. І.	166	Ципко К. Г.	23, 93, 95, 96	Шпак С. Т.	22, 162, 163, 164
Спіжаква Д. І.	122	Троповський А.	190	Ціглауер Ф.	92, 151, 152, 187	Шпойнаровський С.	19
Срип'юк Б. Ф.	264	Троян С. С.	100	Чабаненко В. П.	181, 183	Шрам Л.	163
Станівський М.	138	Туканьова Т. А.	64	Чайлахян М. Х.	254	Штарк М.	68
Станішевський В. А.	72	Оттокарь Т.	8	Чайлапчий Ю. Ю.	110, 111	Штетман Штг.	88
Станкевич С. О.	266	Тупкало І. С.	127	Чебан Г. І.	191	Штефан М. Й.	173
Старик З. С.	61	Тураш М. М.	166	Чекайда Л. В.	168	Штільфрід Б.	195
Старик Л. К.	123	Турко О. П.	114, 154	Червенок Г. І.	160	Штогрин М. І.	125
Старик П. М.	132, 237	Турлай О. І.	60	Червінська В. В.	134	Шульга З.	21, 47
Стасик М. О.	86	Турчин І. Л.	23, 88, 91	Червінська О. В.	145	Шульга М. С.	85
Стахіра Й. М.	132	Турчин Р. С.	23	Червінська О. К.	30	Шуляківська Л. П.	90
Сташкевич О. М.	163, 164, 165	Тютюнник М. І.	117	Червінський А. К.	165	Шуман В. Т.	23
Сташук В. Ф.	120	Умлауф де Френквел Й.-К.	14	Червінський К. О.	22, 23, 30, 48, 163, 164	Шумелюк О. М.	83
Стебліна К. В.	86	Умнова З. В.	166	Череватий В. П.	274	Шумпетер Й. А.	8, 9, 17, 75, 171
Стезьмахович М. Г.	116	Унгурян М.	261	Череватов В. Ф.	62	Шуран Є. В.	163
Стерлікова А. В.	122	Усачев О. В.	71	Черевко І. М.	121, 122, 123	Шутак Л. Б.	276
Стефанеллі Ю.	150	Ушаков А.	119	Чередарик М. І.	61	Шербак Л. П.	30, 160, 161
Стефанів В. І.	60, 64	Ушенко О. Г.	26, 29, 30, 57, 83, 84, 85	Чередиченко І. Г.	23, 137, 190	Шербань М.	151, 157
Стець О. В.	110	Ушенко Ю. О.	84	Черезов С. В.	21, 23, 97, 243	Шербань Н. П.	23, 88, 89, 91
Стецько Е. О.	108	Фатеєв М. К.	23, 123, 124, 127, 200	Черемісіна В. Т.	61	Шербатюк О. В.	30
Стецько П. І.	140, 141, 269	Фадєєв Є.	62	Черемшина М.	142	Шербіна Д. Н.	114
Стецько Ю. П.	108	Фартушинський Р. Б.	130	Черлінка В. Р.	63	Щурик М. В.	76
Стецюк А. В.	101	Фатов М. М.	23, 142	Чернєвич Н. А.	108, 109	Юберхорст К.	151
Стойко С. М.	22	Фатов В. В.	24	Чернега П. І.	72	Юзьков Л. П.	173
Столбунова В. І.	143	Федів І. Я.	125	Чернець Л.	82, 135, 140, 141, 142	Юршич Ф.	68
Столярський І.	24	Федін О. В.	167	Чернова О. Г.	146	Юрій Є. І.	99
Стратійчук Н. А.	120	Федірчик Т. Д.	116	Чернок І. Н.	22, 162, 163	Юрійчук Є. П.	99, 100
Страхов Г. М.	95	Федоренко А. П.	134	Черська Ж. Б.	89	Юрійчук М. І.	23, 30, 136, 140, 141, 142
Стрельченко Т. І.	60	Федорішєв В. Ю.	88, 89	Черьомухіна В. Г.	160	Юрійчук Ю. А.	98, 100, 101
Стрельчук Н. В.	100, 101	Федоров А. О.	167, 168	Чеховський І.	98, 154	Юрченко З. В.	90
Стрингун В. Л.	82	Федоров Б. С.	22	Чижов М. А.	70	Юрченко Г. Ф.	160
Стринакко М. Т.	82, 84	Федорончук М. М.	61	Чикалов Г. М.	253	Юрченко І. В.	108, 109, 122
Стрілець І. В.	140	Федорук А. В.	97	Чикурлій О. С.	275	Юрчук І. Р.	164
Стрільчук С. М.	160, 161	Федорук В. В.	127	Чикурлеску І.	160	Юхоменко М. М.	163
Строгін Б. Г.	131	Федорук В. І.	110, 111	Чобан А. Ф.	162, 164	Юшенка В. А.	30, 34, 51, 220, 246
Струк Я. М.	131, 132	Федорцов Д. Г.	131	Чолкан В. А.	139	Юшенко С. Е.	71
Струнківа Д. І.	117	Федунович-Швед О.	139	Чоп В. В.	71	Ющенко Ю. С.	30, 73
Струтинська Л. Т.	166	Федуняк С. Г.	100, 101	Чорневич Т. М.	63	Яблоницька В. В.	73
Струтинський В. Є.	101, 102, 103	Федькович Ю.	138	Чорней І. Д.	116	Яків В. Г.	73
Ступарик Б. М.	116	Федюк Є. С.	76	Чорней І. І.	60	Яворницький Д. І.	70
Судятинський Т.	147	Фейчук П. І.	160, 161	Чорней С. В.	86	Ягич В.	150
Сухий П. О.	73	Фелешко К.	135	Чорний І.	153, 155	Ягодницький П. І.	162, 163, 164
Суховерський Ц.-М.	195	Фельде Ф. В.	84	Чорнокожа Т.	22	Язловицька Л. С.	62
Сухомлинська О. В.	116	Фельдман М. Л.	119	Чуботару М. М.	134	Якимов Н. Я.	123
Сухопар П. А.	163, 164	Ференс Г. Ф.	88	Чувашова Л. В.	139	Якимова С. С.	130
Сушанко В. В.	113, 115, 116, 181	Ферінг Ф.	170	Чув М. І.	163	Якимчук М. К.	30, 60, 174
Таланчук П.	153	Фесенко Є. В.	173	Чучок М. К.	97, 98	Яківчик В.	138
Тамарченко Г. В.	142	Фесенко О. Я.	270	Чучук Є. П.	76, 79	Яковець Р. П.	140
Тамарченко Г. І.	142	Фидлипович Л.	154	Шабанова А. І.	166	Якович Н. О.	162, 164
Танасюк В. С.	134	Фидлипович М.	153	Шабат-Савка С. Т.	139	Яковлев В. А.	130
Танасюк Ю. В.	110, 111	Філіпчук В. С.	112, 115, 141	Шадний В. С.	125	Яковлева І. Д.	110, 111
Тангль Е.	17, 65	Філіпчук В. В.	272	Шадний В. С.	125	Якубовська Н. О.	90
Тарнавська М. В.	132	Філіпченко І. Г.	87	Шайко-Шайковський О. Г.	86	Якубовський В. І.	213
Тарнавський В.	45	Філіпчук М. П.	124	Шаповал В. М.	173	Яковеша С. І.	280
Тарнавський Т.	42, 150	Філіпчук О. І.	128	Шаповал Г. А.	90	Ямашита С.	258
Тарновецький В. В.	82, 110	Філь С. М.	119	Шаповалов В. В.	23, 99, 236	Янгеленко К. І.	61, 62
Тарновська О. С.	113	Фініков Т. В.	271	Шаповалова Г. І.	97	Януш З. П.	90
Тарновський Т.	149	Фісанов В. П.	30, 101, 102, 103	Шапченко С. Д.	173	Янушевська Н. А.	110
Таубе П. Р.	160	Фішман К. М.	127	Шаріцер П.	42, 68	Янушевський В. В.	119
Тащук К. Г.	163	Фодчук В. І.	23, 123, 126	Шарлай Б. М.	131	Янчій Р. І.	281
Тевтуль Я. Ю.	30, 158, 165, 166, 267	Фодчук І. М.	130, 131, 132	Шафранок В. П.	131	Ярема П. Ф.	108, 123
Телюк П. М.	61	Фольварочний В.	24, 147	Шашкевич М.	137	Ярем С. В.	86
Теодорович І. М.	23, 99, 236	Фольварочний П.	153	Швидюк С. М.	101	Яремчак Н.	9, 72, 216, 217, 246
Теремко В. І.	268, 269	Фотій О. Г.	128	Швельов Ю.	135	Яричевський С.	142
Терциану В.	147	Фочук І. М.	175	Шевцова Л. П.	113, 114	Ярош Б. О.	101
Термена Б. К.	23, 60, 66	Фочук П. М.	30, 160, 161	Шевченко О. М.	173	Ярошинська Є.	138, 141
Тягара-Самуркаш А.	19	Франко Іван	9, 19, 135, 137	Шевченко Я. О.	173	Ясенчук В. І.	72
Тимінський М. В.	143	Франц Йозеф І	9, 15, 17, 108, 148, 159, 189	Шевчук М. І.	22, 23, 162, 163	Ясинська Є. У.	125
Тимофєєв В. Б.	82	Фратавчан В. Г.	108	Шелудукова М. П.	61	Ясинська Л. І.	107, 109, 123
Тимофєєва Є. М.	108	Фреліх В. О.	25, 95	Шелест В. В.	162	Ясинський В. К.	23, 30, 108, 109, 122, 123
Тимочко Б. М.	84	Френкель З.	42	Шеляг Л. К.	107, 123	Ясинський Є. В.	109
Тимошук Б. О.	95, 213, 249, 265	Фринчану Г.	19	Шеляг О. Р.	134	Ястребов Ю. М.	124
Тимошук В. О.	23	Фрідвагнер М.	43	Шеляг-Сосонко Ю. Р.	60, 61	Яценко В. В.	82, 84
Тимошук Н. О.	251	Фролова М.	145	Шем'якін А.	152	Яценко А. П.	174
Тимошук Н. П.	91	Хаждеу Б. П.	142	Шендеровський В. А.	278, 279	Яценюк Г. М.	97
Тимчук Л. І.	115	Хакало Л. В.	163	Шенета М. Т.	22	Яценюк М. Г.	90, 91
Титова В. П.	90	Халаїм Є. А.	62	Шепеток Б. Д.	108	Яценюк П. І.	99, 218
Тихонський І.	152	Халатурник М. В.	163	Шестаков В. І.	120	Яценюк Т. С.	95, 218
				Шестаков Ю. П.	97, 98, 99		

ЗМІСТ

Вступне слово голови Чернівецької обласної державної адміністрації М. В. Ткача	8
Вступне слово ректора Чернівецького національного університету ім. Ю. Федьковича С. В. Мельничука	9
ВИДАТНИЙ ХРАМ НАУКИ	14
Ректори Чернівецького університету	36
Костишин Степан Степанович	49
Ткач Микола Васильович	50
Мельничук Степан Васильович	52
VIVAT ACADEMIA	53
Петришин Роман Іванович	54
Марусик Тамара Володимирівна	55
Григоращук Іван Манолійович	56
Ушенко Олександр Григорович	51
Біологічний факультет	58
Географічний факультет	67
Економічний факультет	15
Інженерно-технічний факультет	81
Факультет іноземних мов	87
Факультет історії, політології та міжнародних відносин	92
Факультет комп'ютерних наук	105
Педагогічний факультет	112
Факультет прикладної математики	121
Фізичний факультет	129
Філологічний факультет 135	
Філософсько-теологічний факультет	148
Хімічний факультет	158
Юридичний факультет	169
Факультет образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва	175
Факультет довузівської підготовки	178
Коледж Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича	179
Навчально-консультаційний центр Чернівецького національного університету ім. Ю. Федьковича	180
Кафедра військової підготовки	181
Наукова бібліотека	185
Науково-дослідний центр буквинознавства	192
Почесні професори Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича	194
Почесні доктори Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича	195
ВІД ЗНАНЬ ДО УСПІХУ	199
Анатичук Лук'ян Іванович	200
Абрам'юк Ігор Степанович	202
Баглей Борис Михайлович	203
Андрущак Володимир Іванович	204
Бабух Василь Іванович	205
Бальон Ярослав Григорович	206
Бейко Іван Васильович	207
Блонський Іван Васильович	208
Білий Онуфрій Васильович	209
Бойчук Василь Іванович	210
Бурбан Володимир Якович	211
Бутницький Іван Миколайович	212
Винокур Іон Ізраїлевич (Срулевич)	213
Векірчик Кузьма Миколайович	214
Ганущак Микола Іванович	215
Гальябарда Степан Петрович	216
Гдичинський Богдан Петрович	218
Гасюк Петро Петрович	220
Годованюк Василь Миколайович	221
Гожик Петро Феодосійович	222
Гищук Василь Дмитрович	223
Дзензерський Віктор Олександрович	224
Денисик Григорій Іванович	226
Джуран Василь Миколайович	227
Євменів Олександр Олександрович	228
Жупанський Ярослав Іванович	229
Зінченко Олександр Олексійович	230
Іванишин Володимир Васильович	231
Кияк Богдан Романович	232
Кияк Тарас Романович	233
Кілару Юлія Олександрівна	234
Кірсанов Валерій Миколайович	235
Коберський Людвік Вацлавович	236
Корбутяк Дмитро Васильович	237
Коцур Віктор Петрович	238
Коцур Анатолій Петрович	240
Кузнецов Едуард Іванович	241
Макар Юрій Іванович	242
Маниліч Михайло Іванович	243
Манчуленко Георгій Манолійович	244
Матіос Анатолій Васильович	245
Матіос Марія Василівна	246
Михайлина Павло Васильович	248
Михайлина Любомир Павлович	249
Миронюк Іван Федорович	250
Михайловський Володимир Іларіонович	251
Мовчан Ярослав Іванович	252
Монарха Олександр Михайлович	253
Негрецький Віктор Андрійович	254
Неміш Іван Юрійович	255
Пожидаєв Валентин Володимирович	256
Попик Сергій Дмитрович	257
Пушкарьов Володимир Михайлович	258
Раранський Микола Дмитрович	259
Рендюк Теофіл Георгійович	260
Романів Михайло Васильович	262
Рудик Сергій Ярославович	263
Скрип'юк Богдан Федорович	264
Сологуб Галина Федорівна	265
Станкевич Стелла Омелянівна	266
Томашик Василь Миколайович	267
Теремко Василь Іванович	268
Фесенко Олександр Якович	269
Фініков Тарас Володимирович	271
Філіпець Віктор Васильович	272
Хома Іван Юрійович	273
Череватий Василь Павлович	274
Чикурлій Олександр Содонович	275
Шинкарук Василь Дмитрович	276
Шкурашівський Михайло Степанович	277
Шендеровський Василь Андрійович	278
Яловега Степан Іванович	280
Янчій Роман Іванович	281
Іменний покажчик	282

Довідково-біографічне видання
**Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича**
Імена славних сучасників

Автори-упорядники

Неоніла Струк
Олена Матвійчук

Директор проекту

Микола Серб

Редактор

Наталія Потаніна
Наталія Гримак

Коректор

Наталія Оболенська

Художнє оформлення та редагування

Віталій Мігченко

Макетування, комп'ютерна верстка

Михайло Нестеренко
Микола Маслов

Редакція висловлює вдячність за активне сприяння у підготовці видання Чернівецькій обласній державній адміністрації та голові М. В. Ткачу, проректору з науково-педагогічної роботи Чернівецького університету Т. В. Марусик, заступнику голови правління ВАТ «Укрнафта» Б. П. Гдичинському, ректору Переяслав-Хмельницького педагогічного університету ім. Григорія Сковороди В. П. Коцуру, президенту Міжнародної науково-промислової корпорації «ВЕСТА» В. О. Дзензерському, головному спеціалісту Державного архіву Чернівецької області М. Д. Нікірсі,

Особлива вдячність за інформаційне забезпечення

Ганні Алексовій
Людмилі Здольник
Анатолію Ісаку
Ірині Івченко
Ларисі Кушнір
Валентині Мацерук

Людмилі Мисан
Оксані Олексюк
Сергію Осачуку
Олесі Татарин
Руслані Яконюк

У виданні використані:

робота народного художника України І. О. Холоменюка – портрет Юрія Федьковича, фотографії Василя Бабуха, Леоніда Мілевського, Володимира Заїки, Ігоря Фодчука, Володимира Сливка.

Використання матеріалів без дозволу редакції заборонено.

Рекламодавці несуть відповідальність за зміст наданої до друку інформації, за дотримання авторських прав і прав третіх осіб, за наявність посилань на ліцензії та зазначень сертифікатів. Видавець виходить з того, що рекламодавець завчасно отримує усі необхідні для публікації дозволи.

ТОВ «Світ Успіху»
вул. Ятинська, 5-Б, м. Київ, 01037,
тел.: 521-65-48
e-mail: su1@bigmir.net
www.svit-uspihu.org.ua

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру видавців № 1648 від 14.01.2004. Підписано до друку 09.09.2005. Формат 60x90/8. Папір крейдований. Гарнітура «Петербург». Друк офсетний. Умовн. друк. арк. 36,0. Обл.-вид. арк. 37,0.

Виготовлено ТОВ «Новий Друк»
вул. Магнітогорська, 1, м. Київ, 02094
Наклад 3000 примірників
Зам _____

ІМЕННИЙ ПОКАЖЧИК

Абрам'юк І. С.	202	Бурбан В. Я.	211	Воронок П. І.	132
Абрамович С. Д.	143, 145	Бурдяк В. І.	30, 100, 101	Воропаєва С. Л.	110, 111
Абрамюк І. С.	164	Бурка Й. А.	72	Воропай Л. І.	71, 72
Авер'янов В. Б.	173	Бурковець Д. М.	84	Воротняк І. Д.	97, 98
Авицький А. В.	237	Буркут І. Г.	100	Воюцький Е.	41
Агапій А. П.	89	Бусигіна Н. Д.	190, 191	Воюцький О.	149, 150
Агафонова А. М.	139	Бутковський В. А.	23, 72, 76	Воючек Е.	150
Адамович А.	243	Бутковський Ю. В.	110	Вринчану Д. Ф.	146
Адлер К.	43, 171	Бутницький І. М.	212	Вробель Й.	38
Айвані Д.	25, 195	Бучевський Е.	14	Вчерашнюк П. П.	123
Алекберді М. А.	21, 23, 99	Бучинська Є.	24	Габ Г. С.	21, 93, 95, 96
Александров В. В.	134	Бучківська Г. В.	115	Гавалешко М. П.	23, 24, 130, 132, 194, 237
Александров О. Д.	124	Бучко Г. С.	269	Гавалешко О. В.	117
Александрко Т. А.	115	Бучко Д. Г.	138, 269	Гаврада І. О.	101
Альбота Л. О.	167	Бучковський І. А.	84	Гаврилук В. О.	60, 66
Альошкіна Г. І.	168	Бучовський В.	154	Гаврилук Л. П.	115
Амурський Г. А.	23	Вагілевич І.	137	Гаврилук М. П.	90
Анастасій С. Г.	60	Вагнер Р.	195	Гаврилук О. О.	191
Анатичук Л. І.	23, 86, 130, 133, 194, 200, 201	Вайнагії І. В.	60, 281	Гайрши О.	216
Ангелеску К.	172	Вакарчук Б. С.	124, 125	Гайна С.	150
Ангельський О. В.	23, 29, 30, 81, 82, 83, 84	Вакарюк Л. О.	143	Гайну В.	149
Андервальд К.	195	Вакуленко Л. В.	213	Гайндль А.	68
Андрейчук В. М.	71	Вальцький Ю. М.	127	Гакман Е.	148, 153
Андреш І. Ф.	61	Валь О. Д.	130	Гакман М.	45, 172
Андреш М. В.	123	Вальчиківська В. А.	131	Галабійський Б. В.	164
Андреш С. Ю.	82	Ванзар О. М.	60	Галавін В. І.	63
Андріанов М. С.	73	Ваньков Г. А.	70, 72	Галета Ф. М.	87
Андрієць Ф. С.	193	Варицева В. М.	71	Галицька Л. Г.	66
Андрійчук Ю. М.	162, 164	Василевський П.	24	Галибарда С. П.	216, 217
Андрусак Я. Я.	72	Василік Л. Є.	141	Гампель Й.	193
Андрущак В. І.	24, 204	Васильев В. Ф.	164	Гана Г.	8, 127, 187
Андрущенко В. Л.	76	Васько В. В.	108	Гандль А.	37, 129
Антіпов В. Г.	60	Васюта О. А.	101	Ганіткевич Я. В.	23, 58, 281
Антонов В. С.	73	Ватаманюк П. П.	134	Ганкевич К.	137
Антонович В. Б.	70	Вагріч Р.	177	Ганущак М. І.	22, 163, 215, 267
Антонюк А. С.	163	Вацеба Р. В.	23, 87, 90	Ганштейн Р.	170
Антонюк Є. М.	141	Ващіль Ю.	65	Гарпоненко І. Є.	82
Антонюк С. В.	108, 109	Ващуленко М. С.	116	Гартнер Т.	137
Антофійчук В.	30, 136, 137, 141, 142,	Ващенко В. І.	22, 26, 81, 82, 83, 112	Гаргога Ф.	127
Антохій Й.	194	Ващенко В. С.	137	Гасюк П. П.	220
Апухтіна А. А.	166	Вдовиченко О. Є.	63	Гасюк Франц	42
Арват Ф. С.	23, 135, 136, 268	Веденянін Д. В.	125	Глициньський Б. П.	218, 219
Арделяну С.-М.	195	Вейт Г.	39	Гев'юк А. М.	101
Артемчук І. В.	60	Векірчик К. М.	214	Гевик В. Б.	131
Архелюк О. Д.	82	Векуа І. Н.	273	Гегенбауер Л.	8, 17
Аршанський Й. М.	159	Венгреневич Р. Д.	83, 86, 131	Гейдльберг	170
Аугліс В. Я.	110	Венгржпновський В. А.	163	Генігер Ф.	185
Баб'юк Д. П.	166	Венгриневич Р. Д.	23	Геннігер А.	14
Баб'юк П. Ф.	161	Венкель Т. В.	91	Георгіу В.	149
Бабак С. В.	64	Веренич І. І.	122, 126	Георгіна А. З.	30, 174
Бабенко В. С.	23, 88, 89	Верещагіні І. К.	133	Георгіне І.	147
Бабенко Г. І.	251	Вержак Є. В.	160	Герасименко К.	142
Бабич Н. Д.	23, 30, 34, 136, 138, 140, 246, 269	Верига А. Д.	134	Герасименко Л.	119
Бабійчук Ю.	114	Вернигора І. В.	108	Герасимчук Г. Г.	123
Бабінецький В. Є.	160	Верховий Ю.	157	Герцбург Ю.-Р.	68
Бабко А. К.	166	Вигнан П. К.	121	Герегова С. В.	97
Бабляк В.	142	Видалько М. Ю.	76	Герещук К. І.	22, 70, 71
Бабух В. І.	148, 205	Виклюк М. І.	66	Герман К. Ф.	136, 137, 138, 140, 269
Бабчук Е.	279	Винар Л.	195	Герциберг-Френкель З.	93
Бабюк А. В.	120	Винокур І. І.	213	Гешко Є. І.	131
Бабюк П. Ф.	160	Винта Г.	189	Гітцек І.	75
Багалій Д. І.	70	Висоцька Т. Д.	166	Гіщук В. Д.	223
Баглей Б. М.	203	Висоцький В.	29	Гішов Л. В.	89
Бажутін В. О.	162	Вихованець І. Р.	276	Гіллер К.	39, 170, 171
Байров Р. С.	60	Вихристок М. І.	137, 138	Гільберг І.	41
Бакай О. В.	122	Вишваній Я. Г.	141	Гільчинський О. Г.	110
Баканова Н. В.	60	Вишневський Б. М.	23, 72	Гімчинська С. Ю.	110
Бакачук О. М.	162, 163	Вишновецька С. В.	174	Гілицький О. Г.	131, 132
Балабушенко Т. М.	122	Вікторовська Ю. Ю.	84	Гіна Ю. М.	114, 118
Балазюк Т. Н.	125	Вільдауер-Вільдаузен Р.	16	Гітліс В. С.	61
Балан Т.	19, 93	Вільчак В. В.	122	Гітеску А.	172
Балановська В. Р.	90	Вінклер І. А.	166	Гілава Й.	14
Балицький Д. К.	71	Вінклер М.	193	Гілатишан І. П.	24, 91, 153, 275
Баловсяк С. В.	110, 111, 131, 132	Вітрук Н. Л.	140	Гілатишан Р. Д.	24, 195
Балух В. О.	97, 98, 148, 151, 154, 155	Вігталь Е. Е.	22, 163	Гілатюк К. О.	85
Бальон Я. Г.	206	Влодарчик Р. П.	164, 167, 168	Гіленко Б. В.	23, 124
Банадіка І. В.	124	Воблий К. Г.	70	Гілуєць А. І.	82
Банар В. С.	119	Вовк С. М.	30, 126, 154, 155	Гідованюк В. М.	85, 161, 221
Баранова Л. Я.	164	Водатурський Г. А.	159, 161	Гіжик П. Ф.	222
Баранович Л.	190	Водоп'янов О. С.	119	Гіойло І. М.	23
Барановська Д.	24	Водянка В. І.	166	Гіольє Б. І.	127, 232
Баранюк В. С.	133	Восвідка С. Д.	165	Гіольє В. Л.	125
Барензе Ж.	254	Возний І. П.	97, 98	Гіолоубцький В. О.	23, 93, 95
Барінова Н. О.	61, 62	Возняківська А. І.	119	Гіловацький В. А.	130
Баріщенко С. М.	119	Войцехівська О. М.	130	Гіловацький Я.	137, 185
Басняк Т. А.	104	Волінська Є. М.	163	Гілуб Н. Б.	166
Бауер Карл	65	Волков А. О.	30, 136	Гілубець О. М.	177
Баумгакл Ф.	187, 191	Волков А. Р.	23, 143, 144, 211	Гілубахер Алоїз	38
Бацура Г. В.	60	Волков Р. А.	59	Гіма Н. М.	125
Бачинський Я. В.	89, 91	Волков Р. М.	22, 23, 59, 143, 144	Гіонжа М. Т.	119
Бевзюк Д. В.	61, 62	Волошинович М. І.	62	Гіончар М. С.	126
Бегт Р.	30	Волощук А. Я.	34	Гіончаренко В.	194
Бедереу Е.	19, 129	Волощук А. Г.	164, 167, 168	Гіорбач А.-Г.	135
Безпалько Р. І.	63	Волощук А. Я.	190, 191	Гіорбачевська І. І.	145
Бейко І. В.	207	Волощук М. Д.	71	Гіорбік В. П.	60
Бек Ф.	67, 68	Волощук О.	78, 88, 120	Гіорбік Т. М.	160, 161
Бекул І.	152	Воробець Г. І.	110, 111, 134	Гіордесана Н. Г.	60
Белашова Н. С.	88, 89	Воробець М. М.	168	Гіордійчук О. Є.	116
Белоцький Д. П.	206	Воробець О. І.	110, 111	Гіордай В. В.	165
Бемерсгайм А.	68	Воробець О. І.	173, 174	Гіорлей П. М.	28, 132, 133, 134
Бер Р.	127	Бурбан В. Я.	211		
Бердега В. Ф.	134	Бурдяк В. І.	30, 100, 101		
Беребець М. А.	63	Бурка Й. А.	72		
Бережан Л. В.	139	Бурковець Д. М.	84		
Береза В. Ю.	108, 109	Буркут І. Г.	100		
Берездцький Т. І.	84	Бусигіна Н. Д.	190, 191		
Березівська Р. О.	60	Бутковський В. А.	23, 72, 76		
Берладин І. В.	166	Бутковський Ю. В.	110		
Берньє Ж.	254	Бутницький І. М.	212		
Берча Д. М.	130, 132	Бучевський Е.	14		
Бесага Р. М.	82, 84, 85	Бучинська Є.	24		
Беленков В. М.	163	Бучківська Г. В.	115		
Белоцький Д. П.	267	Бучко Г. С.	269		
Беляєв М. Г.	22, 124	Бучко Д. Г.	138, 269		
Бзовий М. Г.	134	Бучковський І. А.	84		
Бигар Г. П.	116	Бучовський В.	154		
Биков О. Ю.	143	Вагілевич І.	137		
Бикова О.	135	Вагнер Р.	195		
Бичкова Т. С.	140	Вайнагії І. В.	60, 281		
Бігун Я. Й.	123, 124	Вакарчук Б. С.	124, 125		
Біжан І. В.	184	Вакарюк Л. О.	143		
Біксей П. М.	71	Вакуленко Л. В.	213		
Біла О. С.	138, 143	Вальцький Ю. М.	127		
Білаш О.	116	Валь О. Д.	130		
Білаш Р.	103	Вальчиківська В. А.	131		
Біленюк О.	279	Ванзар О. М.	60		
Біленький Б. Ф.	96	Ваньков Г. А.	70, 72		
Біленький Д. М.	23, 141	Варицева В. М.	71		
Біленький О. І.	144	Василевський П.	24		
Білий О. В.	209	Василік Л. Є.	141		
Білик Л. С.	76	Васильев В. Ф.	164		
Білоголовка В. Т.	164, 167, 168	Васько В. В.	108		
Білоконь О. А.	191	Васюта О. А.	101		
Білокриницький С. М.	73	Ватаманюк П. П.	134		
Білоцький Д. П.	23, 160	Вагріч Р.	177		
Біляська Н. Є.	191	Вацеба Р. В.	23, 87, 90		
Бінчева М. С.	72	Ващіль Ю.	65		
Біюштан Н.	147	Ващуленко М. С.	116		
Бісуйоческу Д.	76	Ващенко В. І.	22, 26, 81, 82, 83, 112		
Блажевський С. Г.	126, 127	Ващенко В. С.	137		
Блонський І. В.	130, 208	Вдовиченко О. Є.	63		
Блюменталь Ф.	36	Веденянін Д. В.	125		
Бобер Е. Я.	143	Вейт Г.	39		
Боброва О. О.	127	Векірчик К. М.	214		
Бобровников К. С.	181	Векуа І. Н.	273		
Бобул І.	118, 217	Венгреневич Р. Д.	83, 86, 131		
Богайчук М. А.	145	Венгржпновський В. А.	163		
Богатирець В. В.	104	Венгриневич Р. Д.	23		
Богатирьова Г. В.	82	Венкель Т. В.	91		
Боголюбов М. М.	8, 9, 21, 23, 124, 127, 129	Веренич І. І.	122, 126		
Богославец Л. І.	113, 114, 118	Верещагіні І. К.	133		
Боднарчук С. Б.	125	Вержак Є. В.	160		
Боев В. І.	22, 163	Верига А. Д.	134		
Бойко О. Ю.	101	Вернигора І. В.	108		
Бойко Р. Д.	71	Верховий Ю.	157		
Бойков В. І.	143	Вигнан П. К.	121		
Бойченко О.	136, 145	Видалько М. Ю.	76		
Бойчук В. І.	210	Виклюк М. І.	66		
Бойчук М. В.	122	Винар Л.	195		
Бойчук Р. Ф.	159, 160	Винокур І. І.	213		
Бокенецу А.	93	Винта Г.	189		
Бондар Т. В.	91	Висоцька Т. Д.	166		
Бондаренко В. В.	118	Висоцький В.	29		
Бондаренко Я. І.	72	Вихованець І. Р.	276		
Бондареску Л.	145	Вихристок М. І.	137, 138		
Бондарук М. І.	120	Вишваній Я. Г.	141		
Бондарюк Б. М.	97	Вишневський Б. М.	23, 72		
Борещ М. Я.	110	Вишновецька С. В.	174		
Борещ О. М.	132	Вікторовська Ю. Ю.	84		
Бородай М. В.	82	Вільдауер-Вільдаузен Р.	16		
Боролук В. К.	95, 96	Вільчак В. В.	122		
Бортей М. С.	123	Вінклер І. А.	166		
Борук І. І.	166	Вінклер М.	193		
Борук М. Д.	166	Вітрук Н. Л.	140		
Борук С. Д.	165, 166	Вігталь Е. Е.	22, 163		
Борча М. Д.	131, 132	Влодарчик Р. П.	164, 167, 168		
Бостан Г. К.	23, 146	Воблий К. Г.	70		
Ботезаг Є.	19, 46, 61	Вовк С. М.	30, 126, 154, 155		
Ботушанський В. М.	23, 30, 95, 96, 97, 191	Водатурський Г. А.	159, 161		
Ботушанський О. В.	97	Водоп'янов О. С.	119		
Боншув Є. С.	130	Водянка В. І.	166		
Брайловський В. В.	134	Восвідка С. Д.	165		
Братенко М. К.	163	Возний І. П.	97, 98		
Бретеску К.	19, 69	Возняківська А. І.	119		
Брицький П. П.	30, 97	Войцехівська О. М.	130		
Бродецький О.	154	Волінська Є. М.	163		
Бройде С. З.	166	Волков А. О.	30, 136		
Брусенцов Г. В.	71	Волков А. Р.	23, 143, 144, 211		
Буда І. С.	86, 133	Волков Р. А.	59		
Буджак В. В.	65	Волков Р. М.	22, 23, 59, 143, 144		
Буджак Я. С.	130	Волошинович М. І.	62		
Будінський О.	90	Волощук А. Я.	34		
Бузинська В. О.	136, 139	Волощук А. Г.	164, 167, 168		
Букатар М. І.	106, 108, 123	Волощук А. Я.	190, 191		
Букачук О. М.	22, 158, 164, 166	Волощук М. Д.	71		
Булига П. І.	120	Волощук О.	78, 88, 120		

Гормузакі К.	61	Дескелеску М. В.	146	Зварич І. М.	112, 136, 145	Катеринчук П. М.	100
Горобець М. А.	97	Десятков С. Г.	236	Зверев А. Д.	23, 135, 143, 189, 191	Катімон О.	139
Городенська П. Г.	276	Деев Ю. О.	73	Зводецька В. Г.	115	Квасецький А. Т.	193
Городенський В. В.	122, 125, 128	Джаман В. О.	30, 70, 72, 73	Зводецький Т. І.	128	Кейван І. І.	24, 141
Горохова З. Н.	60	Джуран В. М.	227	Зегря І.	147	Керубім Д.	89
Горохольська М. А.	59	Джурюк О. Г.	89	Зеланд М. Г.	71	Книдя Р.	19, 46, 93
Горук А. І.	101, 102	Дзензерський В. О.	224, 225	Зеленда М. Г.	63	Кирилук М. І.	23, 30, 71, 73, 74
Горшинський Б. М.	59	Діаковська О. К.	59	Зеленяк Т. І.	126	Кирилук С. Д.	141
Горюк Г. Д.	140	Дітгар О. І.	269	Зелик А. Є.	134	Кириченко М. Ф.	23, 106, 108
Госток Т. М.	88, 89	Дітгар С. І.	23, 141, 142, 205, 251	Зелінка Карл	43, 61	Кириченко О. Л.	108
Готинчан Г. І.	127	Дідух В.	24	Зенкова К. Ю.	83, 85	Кисельова Т. А.	191
Готинчан Т. І.	122	Дійчук В. В.	168	Зиварт Я.	254	Китар Ф. Д.	146
Готра О. З.	111	Дімаром А.	247	Зібров П.	216, 217	Кляк Б. Р.	232
Гохеггер Р.	151	Дмиргук Ю. М.	64	Зімпахер Г.	195	Кляк Т. Р.	24, 88, 91, 193, 233
Гочу С.	147	Дмитренко А. К.	113, 117	Зінгер Г.	39, 171	Кляшко Г. М.	91
Грабко С. М.	125	Дмитрієв О. Д.	97	Зінкевич В.	205, 216, 217	Кляшас Г.	124
Гребенщиков В. О.	161	Дмитрієв О. М.	97	Зігченко І. В.	138, 139	Кійко С. В.	89
Грекул К.	47	Дмитрук Ю. М.	63	Зігченко О. О.	30, 50, 184, 230	Кійко Ю. Є.	89
Гречанюк А. Ю.	141	Дмитрук К.	114	Златоусова О. Я.	90	Кілару С.	147
Гречанюк Ю. А.	141	Дмитрієв О. Д.	23	Зодорожна І. П.	89	Кілару Ю. О.	234
Грибановський Б. Г.	160	Дображанський О. В.	30, 92, 95, 96, 97, 102	Зозуля Н. І.	167	Кілінська К. Й.	73
Грибов М. Л.	181	Добрянська О.	114, 118	Золотухіна К. Г.	163	Кірейцев Г. Г.	76
Григолаш Л. І.	180	Добрянський А. М.	23, 140, 142, 205, 246, 269	Золотухіна Т. О.	122	Кірсанов В. М.	235
Григогій Ф.	152	Додик С. В.	161	Зоммерфельд А.	129	Кірсанов О. В.	206
Григор'єва Н. П.	59	Докаш В.	154, 155	Зорій Я. Б.	183	Кірш М. Л.	82, 85
Григор'єва О. В.	64	Долгіх В.	119	Зотта М.	186	Кіцул Ю. В.	184
Григорашук І. М.	26, 56, 84	Должницька А. Г.	59, 65	Зуєс Е.	15	Кіцул Я.	24
Григоренко А. О.	163	Долінер А.	189	Зуєв В. Є.	82	Кічак І.	24
Григорів В. С.	122	Домбровський А. В.	22, 23, 159, 162, 164, 267	Зуєв С. М.	23, 76	Клевчук І. І.	122, 123
Григорів В. Г.	123	Домбровський М. М.	166	Зуєва Т. С.	165	Клемент Р.	187
Григорів В. С.	30, 76, 80, 122	Домбровський Р. Ф.	125	Зушман І. М.	30, 130	Клефос К.	177
Григорко Б. Г.	146	Домініков М. М.	82, 84	Іваницька В. Г.	160	Клим'юк Ю. І.	141
Григорович Р.	129	Дорфман Я. Р.	72	Іванишин В. В.	231	Клименко В. Г.	59
Грималовський І. С.	140	Драгоманов М.	100	Іванов А. М.	163	Клітін О. М.	62
Гриньов Г. В.	163	Драненко Г. Ф.	90	Іванов Б. М.	71	Клічук О. Р.	124
Грицак З. І.	60	Драпак І. Т.	133	Іванов Л. В.	165	Клюков М. В.	60
Грищенко І. А.	21, 23, 95, 88, 96	Дребет В. В.	89	Іваночко М. І.	264	Ключинков В. І.	76
Гриць В. І.	161	Дрегенеску Г.	46, 172	Іваночко М. М.	130	Кляйн І.	14
Грицют С. Д.	160	Дрешер С. С.	89	Іванушко Г. С.	23, 76	Кляйнвехтер Ф.	38, 67, 68, 69, 170, 171
Грищенко О. Ю.	128	Дрінь М. М.	124	Іванушко Я. Г.	120	Книгницький А. А.	85
Грищук А. М.	130	Дрінь Я. М.	108, 122, 126	Іванчева Є. Г.	164, 206	Князева Д. А.	90
Грінберг С. Ш.	99	Дроздовський В. Б.	131	Іванчик Г. С.	61	Кобаса І. М.	164, 167, 168
Громіка О. Д.	269	Дроздовський Г.	193	Іванчук М. Г.	30, 115	Коберський Л. В.	113, 115, 184, 236
Гросс Г.	8, 17, 170, 171	Дроть В. С.	122	Іванюк Б. П.	136, 145	Кобилляська М. Ф.	138
Груза Е.	171	Дроть Ю. С.	63	Іванюк В. Ю.	88, 89	Кобилляська О.	136, 138
Грузинська-Ковалець Л. М.	141, 142	Другман З. С.	165	Іванюк П.	253	Кобилляський В. А.	118
Грушевський М. С.	70	Дубчак Г. Н.	117	Івасишен С. Д.	23, 30, 121, 122, 126	Кобилляський І. І.	22
Грушка Г. Т.	132	Дудко В. П.	76	Івасюк В. Г.	205, 246	Кобилляський І. Ю.	138
Грюнайзен Едвард	129	Дудницький П. М.	124	Івасюк Г. П.	122	Кобилляський Ю.	19
Губар О. І.	141	Дудчак В. М.	71	Івасюк М.	142	Кобиляцький І. І.	114
Губатюк І. В.	76	Дудчак П. В.	96	Івасюк М. Г.	9, 23, 140, 141, 142, 143, 269	Ковалевський С. С.	23, 70
Гудима О. В.	86	Дуненко О. Д.	120	Івасюк О. М.	136, 137, 139, 141	Коваленко О. М.	85, 104
Гуйванюк Н. В.	23, 30, 136-140, 269, 276	Дундич М. С.	160	Івасюк О. Я.	104	Коваль А. В.	269
Гуйванюк Р. Р.	97	Дутчак П. В.	97	Івасюктин І. А.	91	Коваль Б. О.	122, 123
Гулак-Артемівський П.	137	Душер Г.	159	Івасютин І. А.	90	Ковальов В. М.	163
Гульгай Л. Л.	110	Дюре М.	184	Івасютин Т. Д.	90, 103	Ковальов В. П.	162
Гуля М. П.	8, 23, 135, 144	Дяков А.	91	Івасюк М. Г.	205	Ковальський Л. В.	81, 82, 84
Гумнюк Г. І.	141	Дяченко Л. І.	110	Ігнатенко М. Г.	23, 70, 72	Ковальчук І. В.	115
Гумінецький С. Г.	81, 82, 83, 85	Ейдельман С. Д.	23, 126, 273	Ігнатенко М. Н.	123	Ковальчук О. В.	74
Гумурзакі К. Н.	69	Ельгурт І. Л.	166	Ізмайлова Л. Н.	61, 62	Ковальчук Т. М.	30, 76, 79
Гусев С. М.	235	Еріх Є.	8, 9, 17, 43, 170, 171, 187	Іларіонов О. Є.	134	Ковальук З. Д.	110, 133
Гуц В. В.	133	Євдокименко В. К.	30, 76, 79	Ілик Б. В.	86	Ковдрин В. В.	125
Гуцал А. Ф.	213	Євменів О. О.	228	Ільєв Л. І.	90	Коврик Л. І.	101
Гуценко Л. Ф.	166	Єгоров А. Є.	119	Ільїна О. М.	189, 191	Ковтанюк М. Р.	90
Гуцул І. В.	129, 130	Єремійчук Д.	149, 150	Їждеван Л. В.	168	Ковтун А. А.	140
Гуцуляк Б. М.	162, 163	Єрмоленко С. Б.	84	Йог В.	68	Ковтун Г. О.	163
Гуцуляк В. М.	30, 71, 72, 74	Єршова Л. В.	90	Йоффе Ф. А.	235	Кожелянко В.	147
Гуцуляк І. Г.	140	Єфримович В. А.	124	Кабан Р. Ф.	140	Кожелянко Г. К.	30, 97, 98
Гуцуляк Н. М.	117	Жалоба І. В.	99, 102, 190, 193	Кабанова І. С.	133	Кожелянко І. К.	98
Гуцуляк Т. Є.	139	Жаркої В. П.	130	Кавачок І. М.	114	Кожелянко О. Г.	98
Гуцуляк Т. Г.	131	Жемко О. Д.	90	Каденюк Л.	195, 241, 254	Кожурин М. С.	71, 72
Гуцураль М. І.	143	Жерновой Г. М.	89	Казімір І. І.	63	Козак Є.	43, 149, 150, 188, 190
Гушуляк М.	19, 65	Жерновой Г. Я.	90, 146	Кайдль Р. Ф.	8, 9, 17, 44, 92, 93, 151, 152, 187	Козаков О. М.	82, 85
Гшершов З. М.	99	Жерновой Є. Г.	90	Каланнікова С. Ф.	108	Козерук А. С.	82
Гьорбах Вальтер	42	Живоглазова Л. Є.	163	Каленюк Д.	154, 157	Козік Н. Н.	120
Давидович В. О.	86	Жилінська-Мусієнко К. С.	97	Калінечук М.	150	Козловський А. А.	30, 174
Давидок Н. М.	117	Житарашу Н. В.	126	Калмуцька Е. І.	72	Козловський В. В.	87, 88
Давідеску Ш.	189	Житарюк В. Г.	82, 85	Калош А. Н.	146	Козубенко В. О.	59
Дагаєва Т. К.	72	Житарюк І. В.	125, 178	Калужняцький О.	8, 17, 40, 137, 150, 187	Козубський Д. О.	175
Далавурак С. В.	114, 141	Жовківська О. Я.	91	Калуш А. Н.	90	Козьменко С. С.	165
Дан'ян К.	76	Жовківський А. М.	89	Камбур А.	154	Козьмич В. Д.	131
Данилюк В.	32, 114	Жук М. В.	72, 74	Камелін Р. І.	88	Козьмук П. Ф.	63
Данилюк І. М.	124	Жук О. П.	134	Каменський К. К.	93, 97	Козьоб М. І.	173
Данищук В. Л.	66, 212	Жуковський А.	195, 279	Камінська О. І.	104	Кокшук Г. І.	64
Даревич Ю.	279	Жупанський Я. І.	23, 30, 70, 71, 72, 73, 74, 229	Кандіба О.	98	Колбасов Г. Я.	166
Дарійчук І. В.	108, 109	Заверач М. М.	167	Каніболюцький М. П.	23, 70	Колесник І. С.	137
Даскалюк О. Л.	140	Загайська Г. М.	146	Каніболюцький П. М.	22, 47	Колесник Н. С.	140
Даховський І. В.	133	Загородна Н. М.	191	Кановський І. Я.	110	Колесніков М. М.	110
Дащенко О. І.	143	Загребельний П.	247	Кантемір О. С.	89	Колесса О.	19
Двіжова О. В.	117	Загуменний В. Р.	189, 191	Канюк О. Б.	101	Колесник Р. С.	125
Дейбук В. Г.	110, 111	Задорожна І. П.	89	Капатрук М. Д.	88, 89	Колмогорова А. М.	127
Делоне Б. Н.	124	Заєць З. С.	60	Караджале І. Л.	146	Колодій Л. І.	162, 164
Демидов А. В.	100	Зажасв Б. Л.	119	Карасьов Л. Б.	167	Колодій М. М.	119
Демочко В. К.	96, 97	Зажасв В. Л.	119	Карбульцький І.	190	Колодний А.	153, 155
Демянчук М. В.	161	Зайцев Ю. К.	23, 76	Кардащук О. В.	139	Колосяк В. М.	82
Денисенко В. П.	23, 167	Зайцева З. І.	97, 99	Карлова О. О.	128	Колотило Б. Ю.	175
Денисенко С. Н.	88	Залуцький О. В.	118	Кармалюк П.	228	Кольбе Й.	186
Денисенко Ф.	156	Запаринюк О.	24	Карпенко М. В.	143	Комарницький І. Ф.	23, 30, 75, 76, 78, 243
Денисик Г. І.	71, 226	Заполовський В.	193	Карпенко М. Ф.	207	Комісаренко В. П.	206
Денисюк Ю. М.	82	Заренін Ю. Г.	107	Карпенко Ю.	23, 138, 139	Комісарик М. І.	117
Дерда І. М.	114	Заячук Д. М.	132	Карпіловська Є.	136	Комаршан О.	150
Дерев'ячук О. В.	85	Заячук М. Д.	73	Карпо В. Д.	96, 101	Кон Г.	159
Дерев'яріз М. І.	189, 191	Збієра Є.	160	Касян С. Г.	225	Кондратенко В. М.	130

Кондратьева І. В.	166, 168	Кульбаська О. В.	139	Лопушанський П. І.	22, 58	Мегера І. В.	22, 163
Кондур О. С.	122	Кунецький М. Г.	82	Лотоцький В. Б.	131	Медведкова Е. О.	72
Кондурацька Н. Л.	59	Куніца М. М.	71	Лукашук Л.	217	Мединський С. В.	113
Коновчук О. В.	82, 84	Куніца М. О.	71, 72	Лукашук К. М.	23, 138, 140, 269	Меженя М. М.	23
Коновченко П. П.	116	Курганецька Л. Л.	86	Лукашук Л. О.	89	Мелашенко В. Ф.	173
Копнад В.	69	Курганецький Н. В.	166	Лукашук С. М.	120	Мелешук Л. І.	62
Копач О. В.	160, 161	Курек Г. К.	83, 84, 125	Лукашевич М. С.	71, 72	Мельник А. О.	111
Копильчук Г. П.	59	Курек Т. Г.	125	Лукашинович Д.	9, 19	Мельник Г. Г.	146
Копистинська І. М.	137, 141	Курек Х. Є.	125	Лукаши І. Г.	61	Мельничук Б.	1, 23, 30, 135, 140, 141, 205, 269
Копранов В. Н.	165	Курик М. В.	130	Лукул Т. Я.	101, 102	Мельничук І. В.	71
Коптева М. М.	120	Курило В. М.	22	Лусте І. П.	126, 127	Мельничук І. М.	100
Копчак С. І.	72	Курилов П. С.	70	Лусте О. Я.	86, 133	Мельничук Л. М.	127
Корбутяк Д. В.	130, 237	Курилюк М. В.	70, 72	Лучак М. Я.	104	Мельничук О. М.	73, 139
Кордуба М.	93	Куріна С. І.	108, 122	Лучицький І. В.	23, 70	Мельничук С. В.	9, 26, 30, 52, 102, 110, 130, 175
Корецький В. М.	173	Курочкін К. Т.	181	Лучка А. Ю.	126	Мельничук Я. Б.	141
Коржик В. П.	71, 166	Курсанов А. Л.	254	Лучко В. М.	127	Менгер М.	15
Коржупова А. П.	23	Куравцев В. А.	119	Лучко В. С.	125	Меркулов П. М.	71
Коржупова А. П.	141	Кухарська І. О.	91	Львов О. С.	143	Мигаль К. Г.	22, 95
Корнійчук М. П.	124	Кухта Орест	24	Любович С. М.	59	Мигаль П. К.	23
Корнілюк-Кожоляно О. В.	97	Кучинський П. О.	23, 59, 63, 70, 71, 212, 214	Любопитнова В. С.	87, 88, 89	Микитюк С. Д.	120
Короамк К.	75	Кушнерик В. В.	89	Лютик П.	73	Микитюк Я.	24
Коров'яно О. Ж.	131	Кушнерик В. І.	87, 88, 89, 91	Лявинець О. С.	30, 158, 159, 162, 163, 164	Миколайчук І.	246
Коровьяно О. О.	160, 161	Кушнір В. М.	22, 162, 163, 164	Лялікова Ю. С.	167	Миловидова Л. І.	167
Королюк В. І.	61	Кушнір Є. А.	126, 127	Ляхович М. В.	22, 23, 26, 194	Мирний І. І.	114
Королюк В. С.	108, 109, 124	Кушнір І. Г.	64	Ляшківчак В. Я.	110, 111	Мирон М. П.	125
Королюк Л. Г.	126	Кушнір М. П.	101	Магун І. І.	84	Мироник В. І.	125
Королюк С. Л.	52, 133, 235	Кушнір М. Я.	134	Мадей А. П.	110	Миронюк І. Ф.	250
Коропатва І. І.	142	Кшнірєво А. М.	1, 26, 27, 30, 113, 114, 118, 246	Мазуркевич Я. С.	23, 158, 165, 167, 168, 267	Миськів С. М.	174
Корогун М. В.	166	Кушнірчук В. Й.	122	Майберг М. Й.	89	Мисько Ю. В.	97
Корчинський М. О.	146	Кушнірчук В. А.	154	Майборода О.	190	Мисько Ю. В.	98
Косак В. М.	173	Кушнірчук Й. Ф.	127	Майер Г.	129	Митрофанович В.	37, 149, 150
Косарев В. М.	82	Кушта Г. П.	131	Майр Р.	88	Михасенко М. М.	173
Косма Г.	189	Кшевецька М. Л.	84	Макар В. Ю.	101, 102	Михайленко В. В.	23, 24, 30
Костантинович А. В.	130	Кшевицький О. С.	132	Макар Ю. І.	23, 30, 93, 95, 97, 98, 99, 101, 102, 103, 194, 218, 219, 236, 242, 243, 260	Михайленко Л. О.	71
Костевич З. К.	60, 66	Кшевицький С. А.	131	Макаруч Р. І.	110, 111	Михайльський З. М.	110
Костенко Л.	9, 52, 195, 278	Кубовкіна Г. А.	89, 91	Макаруч Р. І.	110, 111	Михайлина Л. П.	97, 98, 218, 249
Костенко О. М.	173	Лавренов В. А.	145	Маковецкий А.	30, 154, 155	Михайлина П. В.	21, 23, 95, 195, 243, 248
Костик В. В.	141	Лавренчук В. П.	122, 126	Маковічук С.	138	Михайловська Т. М.	162, 163
Костишин С. С.	9, 22, 23, 24, 25, 26, 30, 49, 59, 64, 102, 153, 156, 194, 281	Лавринчук Л. М.	166	Макогон Д.	142	Михайловська Т. М.	163
Костриж В. С.	30, 114, 118	Лазар Н. В.	101	Максимак П. П.	29, 82, 84	Михайловський В. І.	147, 251
Кострикін О. І.	125	Лазарук І. І.	85	Максимак М. П.	90	Михайловський В. Я.	164
Костян Г.	160, 164	Лазорик В. В.	108	Максимов О. П.	140	Михайлюк В. В.	30, 128
Костян Н.	19, 158, 159, 164	Лакуста К. В.	108	Максимович С.	14	Михайлюк І. П.	131, 142
Косаченко В. Т.	23, 24, 34, 136, 141, 142, 246	Лалкін М. В.	73	Макуха М. П.	162	Михальченко В. П.	23, 131
Косаченко Л. А.	30, 114, 130, 133	Лангер Ф.	67	Макух-Федоркова І. І.	101, 102	Мишкоўська Т. Д.	113, 116
Котенко Н. В.	124	Ланц О.	17	Махова М. К.	161	Мігаль П. К.	159, 164
Котик Л. Г.	140	Лаптев Г. Ф.	124	Малаховський В. С.	124	Мігуча Д. О.	123, 124
Котлярчук Н.	188, 191	Лапшин В. Ф.	161	Малашина Л. М.	91	Мігуча В. Г.	163
Коцур А. П.	96, 240	Ластівка Г. І.	134	Малішко В.	21	Міклошич Ф.	15
Коцур В. П.	238, 239	Ластовецький В. О.	23	Малімон І. В.	133	Мікуль К.	185, 186
Коцур М. П.	108	Лашкарьов В. Є.	21, 129, 132	Малютіна А. О.	73	Мільський Л.	278
Коцюмаха М. П.	160	Лебедєв В. Г.	70, 71, 72	Мамчур Р.	123	Міллер Е.	68
Коцюмаха П. А.	133	Левандовська Л. М.	22	Манакін Л. О.	130	Мілкович В.	93, 152
Кочервей Ю.	114	Левіцький В. В.	23, 30, 34, 87, 88, 89	Манастирський А.	92	Мінатов В. Г.	72
Кочерга Д. О.	22, 58	Левіцький В. І.	146	Мандичевський К.	188, 191	Місевич К. М.	72
Кочерган В. П.	160	Левченко Ж. О.	225	Маниліч М. І.	243	Мішковець О. Ю.	108
Кравець В. Г.	23, 163, 206	Левченко С. Е.	206	Манів З. А.	72	Мовчан Я. І.	61, 252
Кравець М. М.	23, 95, 96	Легета Л. В.	160, 161	Манчуленко Г. М.	244	Мойсей А. А.	97, 98, 134
Кравченко А. А.	119	Леко Б. А.	113	Манчуленко Л. В.	115	Мокрогуз І. М.	118
Кравченко З. Л.	123	Ленквер Ф.	68	Мар'янчук П. Д.	30, 133	Молотковський Г. Х.	8, 22, 23, 58, 66, 212, 214, 281, 254
Кравченко І. І.	22, 23, 93, 95	Ленюк М. П.	23, 107, 126	Мараріу Л.	145	Монарха О. М.	253
Кравчик В. Я.	166	Ленюк О. М.	126, 127	Мардар Г. І.	62	Монастирський А.	151
Крайнер В. Я.	162	Леонова М.	138	Марко І.	139	Мораріу Лека	20
Крайнер З. Я.	163	Лепкалюк М.	24	Марков К.	150	Морган О. В.	168
Кракаля Л. В.	269	Лесик О.	119	Марков С. Л.	113, 117	Мороз Н. О.	162, 164
Крамар В. М.	83, 85	Лесин В. М.	22, 23, 119, 135, 140, 141, 142, 269	Марковський Б. І.	166	Мороз О. О.	159, 160
Крамар Н. К.	83, 85	Лесина Н. В.	161, 164	Мармазинська П. Є.	34, 112, 113, 114, 117	Морозов О. О.	23
Красногорський І. М.	114	Лесінський В. В.	134	Мартинюк В. Т.	121, 124, 125	Морозова Т. В.	65
Краснопольський О. В.	72	Леутський К. М.	8, 22, 23, 48, 59, 227, 281	Мартинюк О. В.	125	Морзалка Г. Г.	65
Кратко Л. А.	72	Леутський М.	254	Мартинюк С. В.	125	Москалюк А. В.	86
Крачило М. П.	23, 72	Лех О. С.	89	Марті А.	151	Мостов'як І. В.	123
Крекулє Я.	254	Лешан В.	155	Марусик Т. В.	26, 30, 53, 97, 101, 102, 151, 218	Мотрич А. В.	85
Крехівський В. В.	34, 121, 127	Лещинюк Г. М.	120	Марусяк М.	155	Мохунь І. І.	29, 30, 82, 84
Криворук І.	24	Лебедєв М. О.	119	Марфієвич М.	142	Мохунь О. І.	84
Кривошея Л. К.	58, 63	Лебедєв С. В.	163	Марценяк І. В.	175	Моцик В. І.	103
Кризло О. Л.	119	Лимаренко В.	138	Марциняк І. В.	217	Моцок В. І.	101, 102
Крилук Я. С.	125	Лисенко Н. В.	160	Марченко І. Л.	119	Мудрий Я. С.	115
Крицун І. І.	131	Лисецька Т. Г.	89	Марченко М. М.	30, 58, 59	Мунтян В. Л.	173
Криштанович О. В.	140	Лисицький В. О.	90	Марченко Ю. І.	123	Мунтяну Р. П.	110
Крішштейн С. Г.	119	Листван В. М.	163	Марчук Е. К.	246	Мурзенко М. Г.	66
Кройтор О. П.	86, 132	Литвиненко С. Г.	60	Марчук М.	154, 155	Мусяк К. С.	23, 236
Кромайер Й.	44	Литвинов В. К.	93	Масан О. М.	30, 97, 98, 102	Мусяк К. С.	236
Кроншевський І. М.	110	Литвинчук А.	147	Масенко Л.	135	Мушина Т. О.	97
Круг Ю. М.	123, 273	Литвинчук І. В.	131, 132	Масієвич Ю. Г.	58, 59	Нагірна О. В.	168
Круглашов А. М.	30, 100, 101	Личук М. І.	179, 276	Масловська Л. Ц.	72	Нагірний В. М.	71
Круглов С. С.	23, 70	Ліблєй Ф.	37, 170, 171	Маслюченко В. К.	30, 127, 128	Нагибіда М. І.	127, 128
Круль В. П.	73	Ліпчук Н. Є.	128	Маслюченко О. В.	128	Нагола В. Г.	125
Крутько Ю.	253	Ліпчук С. С.	128	Матвєєва Є. П.	73	Назаренко І. І.	23, 30, 63, 64
Крячун А. В.	93	Ліпчук Ю. С.	124	Матвій О. В.	122	Назарок М. А.	143
Куделько З. Б.	104	Лісова О. С.	64	Матійчук М. І.	23, 30, 126, 127	Найдан В. М.	163
Кудлай А.	216, 217	Лісовенко І. Д.	110, 111	Матійчук О.	193	Найден О. В.	89
Кудрявцева О. Д.	89	Лісовий В. А.	118	Матіос А. В.	245	Наконечний Й. Й.	166
Кузнецов В. І.	143	Літвінов В. К.	21, 97	Матіос М. В. Т.	9, 245, 246, 247	Наконечний О. Г.	108
Кузнецов Е. І.	241	Літовченко В. А.	112, 122	Матлак В. В.	132	Нарлі К.	114
Кузнецов О. Т.	73	Ліщенко М. О.	21, 23, 93, 95	Мафтин Л. В.	116	Настас'єва Н. П.	125
Кузнецов С. А.	58	Логвінов І. І.	104	Маханець О. М.	130	Настасієв П. П.	127, 128
Кузнецов В. Ф.	173	Логвінов М.	153	Махачкова І.	254	Наумченко Ф. І.	114
Кузь Г. Т.	140	Лозовик Г. Ф.	142	Махній В. П.	133	Наумчук П. Л.	59
Кузьмінський С. В.	166	Локажук В. М.	111	Махова М. К.	160	Негадайлов М. А.	108
Кузьмук Я.	153, 154	Ломанець В. А.	113, 118	Маценко В. Г.	124	Негрєвський В. А.	254
Кукурак Ж. І.	125	Ломанець В. С.	84	Мацукляк Ю. Й.	89	Негрів В. В.	165
Кулик В. Г.	126	Лонатнюк І. О.	86	Мацьопа Р. Л.	115	Негрів І.	147

Недільський П.	138	Панчук О. Е.	23, 24, 25, 30, 34, 35,	Похила М. М.	34, 125	Руснак Н. О.	136, 139
Недокус І. С.	101	120, 158, 159, 160, 164, 192, 193, 194, 267	Паньків Н. І.	Починок Б. В.	112, 153, 154	Руснак О. В.	108
Нелін М. І.	173	Паньків С. Ю.	132	Починок Б. П.	30	Руфін В. А.	72
Неміш І. Ю.	255	Пасічний В. О.	141, 142	Придан В. Є.	22, 162, 163	Рухтін В. В.	84
Неміш Ю. М.	126	Пасічник Г. С.	122	Присакар В. Б.	72	Саблук П. Т.	76
Нестеренко В. В.	128	Пасічник М. В.	129	Присяжнюк Г. Я.	90	Савескула К.	149
Нестеренко М. І.	125	Пасіченко А. Є.	117	Присяжнюк П. В.	162	Савицький А. В.	86, 132, 232
Нефьодов М. Т.	144	Пасніченко В. В.	117	Приходюк О. М.	213	Саврстьянов В.	261
Нечпурок В. В.	23, 30, 86, 158, 166	Пастух О. Ф.	95, 96	Приходська К. Г.	61	Савченко О. Н.	137
Нещадим М. І.	184	Пастушак М. О.	163	Приходько В. С.	23	Савченко С. Е.	59, 61
Немцова Є. В.	115	Патарак І. В.	101	Приходько Є. С.	95	Савчук А. Й.	28, 132, 133
Нижник М.	24	Патон Б. Е.	225	Прозорова М. В.	165	Савчук Г. Г.	62
Никитюк Є. С.	132	Патон В. Є.	201	Прокоп І. С.	116	Сагін С.	44, 149, 150
Никифорак М. В.	30	Пахомова Е. П.	165	Прокоп'юк Т. К.	89	Садков'як А. М.	123
Никифорещ Ю. Т.	166	Пацаранюк Ю.	139	Прокопенко В. А.	138, 251, 269	Садковник Ш. П.	146
Никифоров П. О.	30	Пацарнюк Я. В.	134	Прокопович А.	20, 145	Садковнік Л. М.	82
Никифоров Ю. П.	175	Пацурківський П. С.	30, 169, 173, 218, 243	Прокопович Р.	65	Садояк А. М.	107
Никоненко П. М.	141, 142	Пачевська І. Б.	91	Прокопчук О. О.	88	Салії І.	24
Никула М. Г.	162, 164	Пашкаріу Є.	187	Проскурняк М. М.	71, 72	Салтикова М. П.	189, 191
Нікітенко М. П.	61	Пашук Я. І.	87, 90	Проходський С. І.	70	Самойленко А.	195
Нікітін А. В.	108, 109	Пелєвін Н. Ф.	23	Проходський С. І.	71	Самойленко А. М.	123, 124
Нікіфоров П. О.	76, 78	Пенекке К. А.	61, 67, 68, 69	Прохоренко Л. Г.	90	Самойленко Ю. І.	119
Нікіфоров Ю. М.	163	Пенішкевич Д. І.	30, 113, 115	Проценко А. Є.	166	Самойленко А. Г.	23, 129, 130, 132, 200, 235
Ніколаєв А. М.	72	Пенюк З. Ф.	146, 246, 269	Процюк В. З.	181	Сандула Л.	216
Ніколаєв М. В.	143, 191	Перепелиця С. С.	138, 140	Процюк Н. Ф.	85	Сандуляк І. Г.	98
Ніколаєва З. В.	143	Перепелюк В. Г.	174	Процюк Р. В.	108	Сандуляк Л. І.	25, 62
Нікорич В. А.	63, 64	Перуна М. П.	189, 191	Псарьов В. І.	131, 235	Сапожників Р. А.	82
Ністор І.	19, 45, 93, 188	Перун Г. М.	126, 127	Пукальський І. Д.	127	Сарафінчан І. С.	120
Ніцович Б. М.	23, 83	Петранюк Т.	154, 157	Пулинець О. С.	23, 135, 141, 143	Саркар А.	103, 195
Ніцович В. М.	23, 52, 110, 130, 232, 237	Петренко О. С.	162, 165	Пушкаріу С.	145	Саучук-Севяну Т.	93
Ніцович М. І.	235	Петринюк А. Я.	125	Пушкарьов В. М.	258	Сафранюк Н. Х.	159, 160
Ніцович М. В.	52	Петришин Р. І.	23, 26, 30, 54, 121, 124, 126, 127	Пшібрам Р.	17, 40, 159, 164	Сахновський С. В.	23, 99
Нічий В. В.	104	Петришин Я. Р.	124	Пятаченко В. П.	60	Сахновський М. Ю.	81, 82, 85
Новальківський Н. П.	160	Петров М. Б.	213	Рабанюк Л. С.	118, 139	Сачко К. В.	108, 109
Новицький А. П.	70, 72	Петрова І. В.	101	Равлюк Т. А.	115	Сбіра І.	8, 17, 145, 186
Новіков А. А.	167	Петрушко І. М.	126	Радченко Д. Г.	87	Свєдунів Я. А.	59
Новіков С. М.	131, 132	Петрюк І. М.	113, 115	Радчук В. М.	117	Свердан М. Л.	23, 26, 59, 76, 107, 108, 109, 123, 124, 136, 141, 243
Новоселова А. Г.	143	Петрюк С. Й.	59	Райфайкугуль К.	186, 191	Свердап Т. П.	140
Ножак Г. В.	123	Пеунел Є.	191	Раковська Е. М.	71, 72	Свєбода К.	14
Ноллен Н. Є.	88	Печенюк М. П.	73	Ракочий В. К.	62	Северин С. Ф.	158
Нордзе М.	188	Печенюк О. О.	73	Раранський М. Д.	23, 30, 130, 131, 132, 194, 259	Северин Ф. Ф.	160
Нямцу А. Є.	30, 90, 143, 145	Пивоваров С. В.	97, 98	Раренко І. М.	23, 130, 133	Севернюк Т.	147
Обезюк М.	278, 279	Пилип Г. М.	120	Раух Р. С.	87	Сезан В.	46
Образцов В. С.	82	Пилипчук Р. Я.	147	Раца П. Г.	119	Семен Г. Я.	91
Обст К.	14	Писаренко С. М.	72	Рвачов В. П.	81, 82	Семенко В. В.	104
Овчар М. С.	125	Пишний А. Г.	174	Рибнічак І.	195	Семенко Л. І.	86
Огоновський О.	137	Піддубна Л. А.	122, 123	Ривіцька М. М.	65	Семенко Т. Ф.	85
Огородник В.	155	Піддубний Г.	93	Рихло П. В.	30, 136, 145, 193	Семенюк А. Д.	107
Огуй О. Д.	23, 30, 88, 89, 90, 91	Підкам'їнь Л. Й.	82, 85	Редулеску К.	172	Семенюк Д.	24
Одулов С. Г.	83	Підстригач Я. С.	126	Редько Ф. А.	23, 95	Семчук А. Р.	108, 109, 122
Озгуда В.	127	Пілат І. М.	83, 86, 133	Редько Ю. Ф.	86, 134	Сенчук С. Ю.	63
Олар О. Я.	110, 111	Пілюгін Т. Г.	163	Режко Д. В.	110	Сенюков С.	119
Олексішина Л. Г.	89	Пілюгін Г. Т.	22, 162, 206	Рендок Т. Г.	260, 261	Сенюков С.	63
Олійник Н. П.	128	Піничук І. І.	85	Репта В.	38, 149, 150	Сербунов Я. М.	82
Олійник Т. В.	63	Пірен М. І.	113, 114, 116	Рибін М. М.	71, 72	Сердюк Л. М.	167
Олійник Т. М.	165, 166	Пляв'юк М.	24	Рибіцька М. М.	65	Сердюк М. У.	158
Олійнич А. А.	132	Платаш Л. Б.	115	Рихло П. В.	30, 136, 145, 193	Сєреда Юрій	32
Олійнич-Лисюк А. В.	131	Платтер Ю.	67, 68	Робінсон В. М.	23, 70, 71, 72	Сернокрилова Л. С.	60
Омельченко О.	279	Плаушевська О. В.	144	Рогов Р. В.	110, 111	Сєтї Ю. О.	130
Омельянюк Н. В.	110, 111	Плахтїї М. Т.	189, 191	Роговик Л. І.	22, 162, 163	Сєтєєв В. М.	131
Онкієнко В. В.	72	Пленер Е.	16	Рождєственська М. Г.	134	Сєров М. С.	126
Онїшкєвич Г.	137	Плїшка А. В.	30, 113, 114, 118	Рожкулець Р.	154	Сидоренко М.	153, 154
Онупрійчук І. О.	89, 91	Плужников В. О.	164	Розенберг Г. В.	82	Сидюков М. С.	124
Опанасенко Є. П.	22, 162, 163, 206	Пнєшиничка Н. В.	108	Розенфельд Б. А.	124	Синявський А. С.	23, 70, 71
Опладько Л. Т.	59, 65	Погодіна Г. К.	191	Романенко Н. В.	124	Ситник Д. І.	82
Опольська О. В.	125	Погорелов О. В.	124	Романенко О. Ю.	269	Ситник К. М.	254
Орехов Д. І.	141	Погребенник Ф. П.	23, 141, 147	Романець О. С.	23, 141, 142	Ситнікова І. О.	65
Орехов М. В.	66	Погребенник Я. М.	89	Романів Л. В.	120	Сич О. І.	30, 99
Орлов Ю. Б.	119	Погребняк І. І.	60	Романів М. В.	262	Сичов Ю. М.	123
Орловський С. Т.	160	Подільчук Ю. М.	126	Романів Р.	195	Сікора В. С.	125
Осадєць М. М.	32	Подолїна Р. М.	166	Романко В. К.	126	Сїлїон Л.	20, 189
Осачук С.	193	Пожидаєв В. В.	256	Романко Р. М.	63	Сїмович М.	9, 19, 136, 137, 139, 190
Осічний Д.	142	Пожидаєва З. М.	167	Романова Т. О.	91	Сїмон М. І.	126
Осовська І. М.	89	Покальський І. Д.	126	Романов В. В.	63, 153	Сїпченко І. І.	23, 135, 140, 141, 142, 251, 269
Остапов С. Е.	110, 111	Поле П.	254	Романюк М. Д.	72	Скаб М. В.	140
Остапова Л. П.	165	Полек Й.	93, 152, 186, 187, 191	Романюк С. З.	113, 116	Скаб М. С.	30, 88, 137, 140
Остапович В. М.	110	Полїтанський Л. Ф.	134	Романюк Т. М.	139	Скаб Т. М.	104
Остапович М. В.	110	Полїщук А. В.	122	Ромовський З. В.	173	Скавронський М. Ф.	93
Осташевська Л. П.	86	Половець П. С.	76	Росляков З. О.	85	Скєдєль А.	171
Остіану Н. М.	124	Польчина С. М.	63, 64	Росляков С. М.	82, 84	Скіп Б. В.	166
Оттокар Т.	129	Полянюк В.	157	Ротар М. Ю.	100	Скопенко В.	195
Охрімівський Г. В.	78	Полянський В. К.	81, 82, 84	Ротар Н. Ю.	30, 101	Скорєйко Г.	193
Павлик Б. М.	82, 130	Полянський П. В.	29, 30, 82, 84	Рошман-Гьорбург Ю.	41	Скорєход А. В.	109
Павлін О. П.	200	Померанц Ц.	44, 161	Рошупкіна О. Ю.	110	Скрїпник М.	156
Павлінова А. В.	166	Пономаренко О. А.	161	Рошупкіна Н. В.	110	Скрїпник П. О.	73
Павлова Н. В.	166	Пономарьов О. М.	21, 23, 95, 96	Рубанік В. П.	22, 23, 106, 123, 126, 127, 273	Скрїпник Я. П.	73
Павлушевич М.	152	Попенюк З.	24	Рудейчук В. М.	84	Скрїпська О. В.	162, 163, 164
Павлюшович В.	113	Попеску І. В.	143, 146	Руденко В. П.	23, 30, 34, 67, 70, 72, 74	Скутар І. Д.	124
Павлюк Г. В.	163	Попик С. Д.	257	Руденко С. С.	30, 64, 65	Слабосильна М. С.	266
Павлюк Є. Я.	146	Попов Г. В.	23, 58	Рудик С. Я.	263	Слїнько Є. І.	132
Павлюк І. М.	23, 62	Попов Н. М.	128	Руді В. П.	165, 206	Слїнько І. І.	23, 136, 137, 251, 269
Палагнюк Т. В.	113	Попов Ю. І.	145	Рудницький П. М.	124	Слїпенюк Т. С.	165, 166
Паладяк К. І.	146	Попова М. П.	89	Рудницький Я.	135	Слїпченко О. К.	164
Паламарук В. О.	81	Попова С. Д.	71	Рудько Г. І.	71, 72	Слободенко О.	216
Палїга Г. С.	89	Попова Т. Д.	146	Рудько П. Д.	23, 58	Слободян В. Я.	73
Палїйчук О. М.	116	Попович Є.	37, 150, 186, 191	Рудьова Н. І.	140	Слободян З. П.	91
Памфілов А. В.	23, 160, 164, 165, 206, 209	Попович К.	40, 149, 150, 195	Румянєва Т. Є.	64	Слободян Ю. С.	125
Панцир Д. Т.	269	Попович М. М.	26, 140	Русаківський Г. А.	119	Слонєцький О. Ф.	110
Панчук І. Е.	160, 267	Попович С. Д.	141	Русанов П. Ф.	144	Слєтов М. М.	133
Панчук І. С.	206	Портенко М. І.	108, 109	Руснак Д. А.	63	Слєсар О. Ф.	102, 104
Панчук І. І.	59	Потикєвич І. В.	132	Руснак І. К.	161	Слєсарчук В. Ю.	123
Панчук М. М.	120			Руснак І. С.	30, 112, 113, 114, 115, 116, 141	Смага І. С.	63, 64
Панчук Н.	193			Руснак М. А.	108	Смал-Стоцький С.	8, 17, 19, 93, 137, 152, 187

Смогоржевський О. С.	124	Тищенко О.	217	Хандожко В. М.	132	Шестакова Т. Ф.	146
Смолінський Є. С.	82	Ткач В. М.	29, 35	Хандожко О. П.	134	Шийчук О. В.	164
Снігур О. П.	22	Ткач Л. О.	136, 139	Хильчевський С. В.	97, 98	Шилок О. І.	185, 191
Собіанський Б. М.	133	Ткач М. В.	8, 9, 22, 23, 26, 28, 30, 34, 50, 51, 124, 130, 175, 194, 202, 246	Хлус Л. М.	59, 62	Шинкаренко С. В.	22
Собчук В. С.	125	Ткаченко І. В.	110	Ходан П. В.	141	Шинкарук В. Д.	139, 276
Собчук О. В.	128, 179	Ткаченко Л. З.	228	Ходоровський Г. І.	101	Шинкоренко С. В.	162, 163
Совін Я. А.	127	Ткаченко Т. Л.	228	Холєвчук В. М.	23, 95, 96, 99, 218	Шифрін К. С.	82
Соколов Н. І.	85	Товстюк К. Д.	23, 130, 132, 195, 221	Холодницький В. Ф.	99	Шилловський А. А.	82
Соколова В. М.	59, 65	Толощук В. Г.	146	Хом'як М. В.	61	Шіффер Л.	170
Солован М. Б.	120	Токмаков О. І.	70, 73	Хома І. Ю.	126, 273	Шкільнюк В. С.	123
Сологуб Г. Ф.	265	Толочко А. Ф.	22, 159, 163	Хомира О. І.	72	Школа І. М.	23, 79
Солодкова Т. І.	60	Том'юк Б. П.	65	Храб О. В.	166	Школьник Я. С.	163
Солончук І. В.	133	Томаш В. В.	86	Худа Н. А.	91	Шкрібляк М.	154, 155
Солтис Я. А.	114	Томашук Н. М.	267	Худий О. І.	62	Шкурашівський М. С.	277
Сопільнюк Т. М.	21, 93, 152	Томашук Н.	141, 142	Цалій В. З.	86	Шкурган А.	246
Сопін М. О.	84	Томашук К.	14, 15, 16, 17, 36, 170, 171, 186, 190	Царєградський Х. А.	123	Шкурган С. В.	118
Сопронко Є. Ф.	108	Томусяк Л. М.	139	Царик Т. О.	86	Шмідт А.	159
Сопронко Т. М.	124	Томусяк Т. Л.	120	Царков Є. Ф.	109, 123, 126, 195	Шнаревич Г. І.	166
Сопронко Ф. О.	30, 105, 106, 107, 108, 123	Томчук П. М.	130	Царьков М. Ю.	126, 127	Шнаревич І. Д.	61, 62, 281
Сорбале В. С.	23, 146	Томюк Б. П.	59	Цвик Т. І.	63	Шнерлудт Й.	159
Сорвілова Т. В.	143	Торашина З. І.	159, 162, 163	Цейтлін М. М.	119	Шоб Б.	201
Соскін М. С.	83	Трепко К. І.	126	Цепенда М. В.	73	Шоліна Т. В.	115
Сочикан О. М.	166	Третьяков Л. Д.	62	Ціганкова І. А.	160	Шпак М. Т.	130
Співак І. А.	143, 190	Тришин Ф. І.	166	Ципко К. Г.	23, 93, 95, 96	Шпак С. Т.	22, 162, 163, 164
Спіжаква Д. І.	122	Троповський А.	190	Ціглауер Ф.	92, 151, 152, 187	Шпойнаровський С.	19
Срип'юк Б. Ф.	264	Троян С. С.	100	Чабаненко В. П.	181, 183	Шрам Л.	163
Станівський М.	138	Туканьова Т. А.	64	Чайлахян М. Х.	254	Штарк М.	68
Станішевський В. А.	72	Оттокарь Т.	8	Чайлапчий Ю. Ю.	110, 111	Штетман Штг.	88
Станкевич С. О.	266	Тупкало І. С.	127	Чебан Г. І.	191	Штефан М. Й.	173
Старик З. С.	61	Тураш М. М.	166	Чекайда Л. В.	168	Штільфрід Б.	195
Старик Л. К.	123	Турко О. П.	114, 154	Червенок Г. І.	160	Штогрин М. І.	125
Старик П. М.	132, 237	Турлай О. І.	60	Червінська В. В.	134	Шульга З.	21, 47
Стасик М. О.	86	Турчин І. Л.	23, 88, 91	Червінська О. В.	145	Шульга М. С.	85
Стахіра Й. М.	132	Турчин Р. С.	23	Червінська О. К.	30	Шуляківська Л. П.	90
Сташкевич О. М.	163, 164, 165	Тютюнник М. І.	117	Червінський А. К.	165	Шуман В. Т.	23
Сташук В. Ф.	120	Умлауф де Френквел Й.-К.	14	Червінський К. О.	22, 23, 30, 48, 163, 164	Шумелюк О. М.	83
Стебліна К. В.	86	Умнова З. В.	166	Череватий В. П.	274	Шумпетер Й. А.	8, 9, 17, 75, 171
Стезьмахович М. Г.	116	Унгурян М.	261	Череватов В. Ф.	62	Шуран Є. В.	163
Стерлікова А. В.	122	Усачев О. В.	71	Черевко І. М.	121, 122, 123	Шутак Л. Б.	276
Стефанеллі Ю.	150	Ушаков А.	119	Чередарик М. І.	61	Шербак Л. П.	30, 160, 161
Стефанів В. І.	60, 64	Ушенко О. Г.	26, 29, 30, 57, 83, 84, 85	Чередиченко І. Г.	23, 137, 190	Шербань М.	151, 157
Стець О. В.	110	Ушенко Ю. О.	84	Черезов С. В.	21, 23, 97, 243	Шербань Н. П.	23, 88, 89, 91
Стецько Е. О.	108	Фатеєв М. К.	23, 123, 124, 127, 200	Черемісіна В. Т.	61	Шербатюк О. В.	30
Стецько П. І.	140, 141, 269	Фадєєв Є.	62	Черемшина М.	142	Шербіна Д. Н.	114
Стецько Ю. П.	108	Фартушинський Р. Б.	130	Черлінка В. Р.	63	Щурик М. В.	76
Стецюк А. В.	101	Фатов М. М.	23, 142	Черневич Н. А.	108, 109	Юберхорст К.	151
Стойко С. М.	22	Фатов В. В.	24	Чернега П. І.	72	Юзьков Л. П.	173
Столбунова В. І.	143	Федів І. Я.	125	Чернець Л.	82, 135, 140, 141, 142	Юршич Ф.	68
Столярський І.	24	Федін О. В.	167	Чернова О. Г.	146	Юрій Є. І.	99
Стратійчук Н. А.	120	Федірчик Т. Д.	116	Чернок І. Н.	22, 162, 163	Юрійчук Є. П.	99, 100
Страхов Г. М.	95	Федоренко А. П.	134	Черська Ж. Б.	89	Юрійчук М. І.	23, 30, 136, 140, 141, 142
Стрельченко Т. І.	60	Федорішєв В. Ю.	88, 89	Черьомухіна В. Г.	160	Юрійчук Ю. А.	98, 100, 101
Стрельчук Н. В.	100, 101	Федоров А. О.	167, 168	Чеховський І.	98, 154	Юрченко З. В.	90
Стрингун В. Л.	82	Федоров Б. С.	22	Чижов М. А.	70	Юрченко Г. Ф.	160
Стринакко М. Т.	82, 84	Федорончук М. М.	61	Чикалов Г. М.	253	Юрченко І. В.	108, 109, 122
Стрілець І. В.	140	Федорук А. В.	97	Чикурлій О. С.	275	Юрчук І. Р.	164
Стрільчук С. М.	160, 161	Федорук В. В.	127	Чикурлеску І.	160	Юхоменко М. М.	163
Строгін Б. Г.	131	Федорук В. І.	110, 111	Чобан А. Ф.	162, 164	Юшенка В. А.	30, 34, 51, 220, 246
Струк Я. М.	131, 132	Федорцов Д. Г.	131	Чолкан В. А.	139	Юшенко С. Е.	71
Струнківа Д. І.	117	Федунович-Швед О.	139	Чоп В. В.	71	Ющенко Ю. С.	30, 73
Струтинська Л. Т.	166	Федуняк С. Г.	100, 101	Чорневич Т. М.	63	Яблоницька В. В.	73
Струтинський В. Є.	101, 102, 103	Федькович Ю.	138	Чорней І. Д.	116	Яків В. Г.	73
Ступарик Б. М.	116	Федюк Є. С.	76	Чорней І. І.	60	Яворницький Д. І.	70
Судятинський Т.	147	Фейчук П. І.	160, 161	Чорней С. В.	86	Ягич В.	150
Сухий П. О.	73	Фелешко К.	135	Чорний І.	153, 155	Ягодницький П. І.	162, 163, 164
Суховерський Ц.-М.	195	Фельде Ф. В.	84	Чорнокожа Т.	22	Язловицька Л. С.	62
Сухомлинська О. В.	116	Фельдман М. Л.	119	Чуботару М. М.	134	Якимов Н. Я.	123
Сухопар П. А.	163, 164	Ференс Г. Ф.	88	Чувашова Л. В.	139	Якимова С. С.	130
Сушанко В. В.	113, 115, 116, 181	Ферінг Ф.	170	Чув М. І.	163	Якимчук М. К.	30, 60, 174
Таланчук П.	153	Фесенко Є. В.	173	Чучок М. К.	97, 98	Яківчик В.	138
Тамарченко Г. В.	142	Фесенко О. Я.	270	Чучук Є. П.	76, 79	Яковець Р. П.	140
Тамарченко Г. І.	142	Фидлипович Л.	154	Шабанова А. І.	166	Якович Н. О.	162, 164
Танасюк В. С.	134	Фидлипович М.	153	Шабат-Савка С. Т.	139	Яковлев В. А.	130
Танасюк Ю. В.	110, 111	Філіпчук В. С.	112, 115, 141	Шадний В. С.	125	Яковлева І. Д.	110, 111
Тангль Е.	17, 65	Філіпчук В. В.	272	Шайко-Шайковський О. Г.	86	Якубовська Н. О.	90
Тарнавська М. В.	132	Філіпченко І. Г.	87	Шаповал В. М.	173	Якубовський В. І.	213
Тарнавський В.	45	Філіпчук М. П.	124	Шаповал Г. А.	90	Яковеша С. І.	280
Тарнавський Т.	42, 150	Філіпчук О. І.	128	Шаповалов В. В.	23, 99, 236	Ямашита С.	258
Тарновецький В. В.	82, 110	Філь С. М.	119	Шаповалова Г. І.	97	Янгеленко К. І.	61, 62
Тарновська О. С.	113	Фініков Т. В.	271	Шапченко С. Д.	173	Януш З. П.	90
Тарновський Т.	149	Фісанов В. П.	30, 101, 102, 103	Шаріцер П.	42, 68	Янушевська Н. А.	110
Таубе П. Р.	160	Фішман К. М.	127	Шарлай Б. М.	131	Янушевський В. В.	119
Тащук К. Г.	163	Фодчук В. І.	23, 123, 126	Шафранок В. П.	131	Ячій Р. І.	281
Тевтуль Я. Ю.	30, 158, 165, 166, 267	Фодчук І. М.	130, 131, 132	Шафранок В. П.	131	Ярема П. Ф.	108, 123
Телок П. М.	61	Фольварочний В.	24, 147	Шашкевич М.	137	Ярема С. В.	86
Теодорович І. М.	23, 99, 236	Фольварочний П.	153	Швидюк С. М.	101	Яремчак Н.	9, 72, 216, 217, 246
Теремко В. І.	268, 269	Фотій О. Г.	128	Швельов Ю.	135	Яричевський С.	142
Терциану В.	147	Фочук І. М.	175	Шевцова Л. П.	113, 114	Ярош Б. О.	101
Термена Б. К.	23, 60, 66	Фочук П. М.	30, 160, 161	Шевченко О. М.	173	Ярошинська Є.	138, 141
Тягара-Самуркаш А.	19	Франко Іван	9, 19, 135, 137	Шевченко Я. О.	173	Ясенчук В. І.	72
Тимінський М. В.	143	Франц Йозеф І	9, 15, 17, 108, 148, 159, 189	Шевчук М. І.	22, 23, 162, 163	Ясінська Є. У.	125
Тимощев В. Б.	82	Фратавчан В. Г.	108	Шелудука М. П.	61	Ясінська Л. І.	107, 109, 123
Тимощіва Є. М.	108	Фреліх В. О.	25, 95	Шелест В. В.	162	Ясінський В. К.	23, 30, 108, 109, 122, 123
Тимочко Б. М.	84	Френкель З.	42	Шеляг Л. К.	107, 123	Ясінський Є. В.	109
Тимошук Б. О.	95, 213, 249, 265	Фринчану Г.	19	Шеляг О. Р.	134	Ястребов Ю. М.	124
Тимошук В. О.	23	Фрідвагнер М.	43	Шеляг-Сосонко Ю. Р.	60, 61	Яценко В. В.	82, 84
Тимошук Н. О.	251	Фролова М.	145	Шем'якін А.	152	Яценко А. П.	174
Тимошук Н. П.	91	Хаждеу Б. П.	142	Шендеровський В. А.	278, 279	Яценюк Г. М.	97
Тимчук Л. І.	115	Хакало Л. В.	163	Шенета М. Т.	22	Яценюк М. Г.	90, 91
Титова В. П.	90	Халаім Є. А.	62	Шепеток Б. Д.	108	Яценюк П. І.	99, 218
Тихонський І.	152	Халатурник М. В.	163	Шестаков В. І.	120	Яценюк Т. С.	95, 218
				Шестаков Ю. П.	97, 98, 99		

ЗМІСТ

Вступне слово голови Чернівецької обласної державної адміністрації М. В. Ткача	8
Вступне слово ректора Чернівецького національного університету ім. Ю. Федьковича С. В. Мельничука	9
ВИДАТНИЙ ХРАМ НАУКИ	14
Ректори Чернівецького університету	36
Костишин Степан Степанович	49
Ткач Микола Васильович	50
Мельничук Степан Васильович	52
VIVAT ACADEMIA	53
Петришин Роман Іванович	54
Марусик Тамара Володимирівна	55
Григоращук Іван Манолійович	56
Ушенко Олександр Григорович	51
Біологічний факультет	58
Географічний факультет	67
Економічний факультет	15
Інженерно-технічний факультет	81
Факультет іноземних мов	87
Факультет історії, політології та міжнародних відносин	92
Факультет комп'ютерних наук	105
Педагогічний факультет	112
Факультет прикладної математики	121
Фізичний факультет	129
Філологічний факультет 135	
Філософсько-теологічний факультет	148
Хімічний факультет	158
Юридичний факультет	169
Факультет образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва	175
Факультет довузівської підготовки	178
Коледж Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича	179
Навчально-консультаційний центр Чернівецького національного університету ім. Ю. Федьковича	180
Кафедра військової підготовки	181
Наукова бібліотека	185
Науково-дослідний центр буквинознавства	192
Почесні професори Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича	194
Почесні доктори Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича	195
ВІД ЗНАНЬ ДО УСПІХУ	199
Анатичук Лук'ян Іванович	200
Абрам'юк Ігор Степанович	202
Баглей Борис Михайлович	203
Андрущак Володимир Іванович	204
Бабух Василь Іванович	205
Бальон Ярослав Григорович	206
Бейко Іван Васильович	207
Блонський Іван Васильович	208
Білий Онуфрій Васильович	209
Бойчук Василь Іванович	210
Бурбан Володимир Якович	211
Бутницький Іван Миколайович	212
Винокур Іон Ізраїлевич (Срулевич)	213
Векірчик Кузьма Миколайович	214
Ганущак Микола Іванович	215
Гальябарда Степан Петрович	216
Гдичинський Богдан Петрович	218
Гасюк Петро Петрович	220
Годованюк Василь Миколайович	221
Гожик Петро Феодосійович	222
Гищук Василь Дмитрович	223
Дзензерський Віктор Олександрович	224
Денисик Григорій Іванович	226
Джуран Василь Миколайович	227
Євменів Олександр Олександрович	228
Жупанський Ярослав Іванович	229
Зінченко Олександр Олексійович	230
Іванишин Володимир Васильович	231
Кияк Богдан Романович	232
Кияк Тарас Романович	233
Кілару Юлія Олександрівна	234
Кірсанов Валерій Миколайович	235
Коберський Людвік Вацлавович	236
Корбутяк Дмитро Васильович	237
Коцур Віктор Петрович	238
Коцур Анатолій Петрович	240
Кузнецов Едуард Іванович	241
Макар Юрій Іванович	242
Маниліч Михайло Іванович	243
Манчуленко Георгій Манолійович	244
Матіос Анатолій Васильович	245
Матіос Марія Василівна	246
Михайлина Павло Васильович	248
Михайлина Любомир Павлович	249
Миронюк Іван Федорович	250
Михайловський Володимир Іларіонович	251
Мовчан Ярослав Іванович	252
Монарха Олександр Михайлович	253
Негрецький Віктор Андрійович	254
Неміш Іван Юрійович	255
Пожидаєв Валентин Володимирович	256
Попик Сергій Дмитрович	257
Пушкарьов Володимир Михайлович	258
Раранський Микола Дмитрович	259
Рендюк Теофіл Георгійович	260
Романів Михайло Васильович	262
Рудик Сергій Ярославович	263
Скрип'юк Богдан Федорович	264
Сологуб Галина Федорівна	265
Станкевич Стелла Омелянівна	266
Томашик Василь Миколайович	267
Теремко Василь Іванович	268
Фесенко Олександр Якович	269
Фініков Тарас Володимирович	271
Філіпець Віктор Васильович	272
Хома Іван Юрійович	273
Череватий Василь Павлович	274
Чикурлій Олександр Содонович	275
Шинкарук Василь Дмитрович	276
Шкурашівський Михайло Степанович	277
Шендеровський Василь Андрійович	278
Яловега Степан Іванович	280
Янчій Роман Іванович	281
Іменний покажчик	282